Mehmed Zâhid KOTKU

RÂMÛZÜ'L-EHÀDÎS DERSLERİ

7

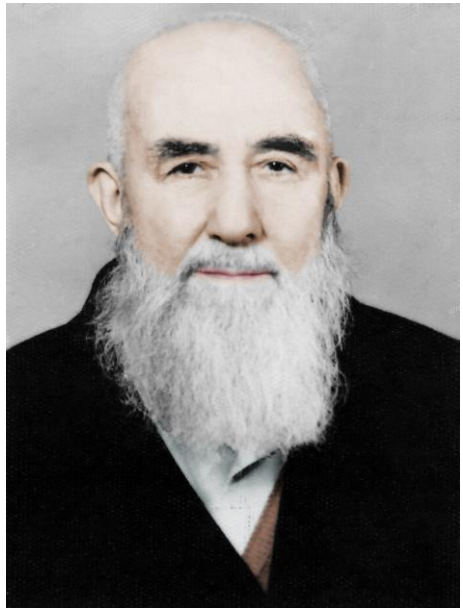

Hazırlayan:

Dr. Metin ERKAYA

بسم الله الرحمن الرحيم

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 17
KISALTMALAR 19
MEHMED ZÂHİD KOTKU (RH.A) HAZRETLERİ'NİN KISA TERCEME-İ HÂLİ 21
a. Ailesi 21
b. Tahsili, Askerliği 22
c. Tasavvufî Yetişmesi ve Dînî Hizmetleri 22
d. Vefâtı 23
e. Ahlâk ve Şemâili 26
f. Mehmed Zâhid Kotku Rh.A'in Eserleri 28
01. ZÜHD 31
a. Zühd Nedir? 32
b. Dullara ve Miskinlere Yardım Eden 41
c. Anne-Babası ve Ailesi İçin Çalışan 44
d. Secdenin Yapılışı 47
e. Sahur Berekettir 49
f. Cömertlik 50
g. İstihare İçin Tesbihler 59
02. SÜNNET VE BİD'AT 62
a. Yöneticilerin Sorumluluğu 62
b. Vakar ve Teennî 67
c. Emre İtaatte Ölçü 68
d. Şifalı İki Ot 69
e. İki Sünnet 70

f. Bazı Bid'atlar 76
g. Kedi Temizdir 81
h. Misvakın Fazîleti 82
i. Misvak Fesahati Artırır 84
j. Misvak ve Cuma Guslü 85
k. Misvâkin Faydaları 87
l. Soru Sormak İlmin Yarısı 88
m. Sokakta Zikrin Mükâfatı 91
n. Kabirdekilere Selâm verilmesi 92
03. SELÂM'IN ÖNEMİ 95
a. Kabirdekilere Selâm Verilmesi 95
b. Önce Selâm, Sonra Kelâm 104
c. Sormadan Önce Selâm 105
d. Selâm Allah'ın İsimlerindendir 108
e. Çocuklara Selâm Verilmesi 116
f. Kılıçlar Cennetin Anahtarı 117
g. Kılıçlar Mücâhidlerin Ridâsıdır 118
04. NEFİSLE MÜCÂHEDE 124
a. Kılıçlar Cennetin Anahtarıdır 124
b. Nefisle Mücâhede 131
c. Evde Koyun Beslemek Berekettir 135
d. Evde Dört Şey Berekettir 137
e. Şam'ın Fazîleti 139
f. Şâhid ve Meşhûd 141
g. Gençlik Delilikten Bir Şubedir 144
h. Kış Mevsimi Mü'minin Baharıdır 146

i. Allah İçin Sevmek, Allah İçin Buğzetmek 150
05. ŞEHİDLİĞİN FAZÎLETLERİ 153
a. Şifa Üç Şeydedir 153
c. Şiirin İyisi ve Kötüsü 156
d. Şefaatçiler Beş Tanedir 157
e. Şehidlik Yedi Kısımdır 161
f. Şehidlik Günahlara Kefaret Olur 164
g. Şehidler Allah'ın Eminleridir 164
h. Şehidlerin Rızıklandırılması 168
i. Şehidler Arş'ın Gölgesi Altında Olacak 170
j. Şehid Acı Duymaz 171
k. Şehidin Ailesine Şefaati 172
l. Elbiseleri Düzgün Koymak 174
m. Ailesi İçinde Yaşlı Kimse 176
n. Şeytan İnsanın Kurdudur 177
o. Gençlik Delilikten Bir Şubedir 178
p. Şeytanın İnsana Musallat Olması 180
06. ORUÇ VE SABIR 184
a. Şeytandan Allah'a Sığınmak 184
b. Şeytanın İnsana Musallat Olması 187
c. Şeytan Üç Kişiden Korkar 192
d. Nafile Oruç Tutan Kimse 193
e. Oruçlunun Yanında Yemek Yenmesi 194
f. Oruçlunun Uykusu İbadettir 195
g. Oruçlu İbadet Halindedir 198
h. Sabır ve İman 199

i. Sabır İlk Anda Olmalı 200
j. Sabır ve Rıza 201
k. Sabır ve İhlâs 201
l. Sabır ve Yakîn 203
m. Sadaka Kötülüğe Engel Olur 205
n. Akrabaya Yardım 207
o. Sadaka Belâyı Önler 208
p. Gizli Verilen Sadaka 210
07. SADAKANIN FAYDALARI 212
a. Şakîlikten Saidliğe 213
b. Sadakanın Faydası 214
c. Sırat-ı Müstakîm 225
d. Cehennemde Bir Dağ 231
e. Alimlerin Tamah Etmesi 233
08. NAMAZ VE CEMAAT 238
a. Cemaatle Namazın Fazîleti 239
b. Cami Komşusunun Namazı 244
c. Kefaret Olan Ameller 249
d. Mescid-i Haram'ın Fazîleti 253
e. Kerahat Vakitleri 255
f. Salât ü Selâmın Fazîleti 256
g. Namaz ve Sadaka 259
h. Namaz Üç Parçadır 261
i. Vera' Sahibinin Fazileti 263
j. Namaz İmanın Direğidir 265
09. NAMAZ VE MESCİDLER 270

a. Cuma Kılınan Caminin Fazîleti 271
b. Mescid-i Haram'ın Üstünlüğü 273
c. Namaz İkişer İkişer Kılınır 275
d. Namazda Fatiha Okunması 277
e. İleride Olacak Karışıklıklar 279
f. Namazlar Kefarettir 281
g. Mescid-i Nebevî'nin Fazîleti 282
h. Müslümanlar Arasında Sulh 284
i. Sükût Alimin Süsüdür 286
j. Sükût Hikmettir 286
k. Ahlâkın Efendisi 288
l. Az Konuşma Hakkında 288
10. ORUÇ VE UZLET 297
a. Oruç Kalkandır 298
b. Orucun Ecri Bizzat Allah'a Aittir 300
c. Oruç Sabrın Yarısıdır 301
d. Oruçta Riyâ Olmaz 304
e. Oruç ve Kur'ân Şefaat Edecek 305
f. Sakın Mevlâ'yı Unutanlardan Olma! 306
g. Uzletin Lüzumu 308
h. Riyânın Sebebi 310
i. Hakk'ın Dostluğunu Tercih Et! 312
k. İnsanlara Vaaz Etmenin Şartları 314
l. Uzlette Niyet 318
11. KALPLERİN MÜHÜRLENMESİ 320
a. Dab Eti Yenir mi? 320

b. Mescidde Gülmek 322
c. Vasiyette Haksızlık Etmek 325
d. Kabrin Sıkması 326
e. Misafirlik Üç Gündür 329
f. Misafir Rızkıyla Gelir 331
g. Kalplerin Mühürlenmesi 332
h. Sabreden ve Şükreden 339
i. Uzletin Faydası 340
12. İLİM VE AMEL 348
a. Tàun Ümmetim İçin Şehidliktir 349
b. Tàun Bazıları İçin Azaptır 350
c. Tàun Mü'minler İçin Rahmettir 351
d. Hükmen Şehid Olanlar 352
e. Ölü Doğan Çocuk 353
f. Tavafta Konuşmak 353
g. Hakîkî Tabip Allah-u Teàlâ'dır 355
h. Abdestli Yatan Kimse 356
i. Dört Önemli Temizlik 356
j. Temizlik İmanın Yarısıdır 357
k. Uğursuz Saymak Şirktir 360
l. Zulüm Üç Çeşittir 363
m. Afiyet ve Susmak 364
n. Helâlinden Kazanç Kazanmak 365
o. Hoca ve Öğrenci Sevapta Ortak 366
p. Alimler Emin Kimselerdir 367
r. İlmiyle Amel Etmeyen Alim 369

s. İlim ve Amel 370
t. İlim Öğrenenin Niyeti 372
u. Allah Rızası İçin İlim 373
13. İLİM VE ALİMLER 376
a. Arazi İşleyenin, Su Çıkaranın 376
b. İbadet ve Susmak 380
c. Arapların Fâni Olması 383
d. Araplar İsmâil AS'ın Soyundandır 384
e. Emirliğin Sonu Pişmanlıktır 385
f. İyilik Boşa Gitmez 386
g. Hayvanın Yaraladığı Hederdir 387
h. Acve Hurması Şifalıdır 387
i. Acve Hurması Cennettendir 389
j. Vaad Borçtur 390
k. On Mübarek Gün 391
l. Namazda Şeytandan Olan Şeyler 392
m. Akîkanın Kesilme Zamanı 393
n. Erkeğe İki Koyun, Kıza Bir Koyun 394
o. Alimler Yeryüzünün Kandilleridir 394
p. Alimlerin Bozulması 397
r. Alimler Peygamberlerin Varisleridir 398
s. Alimler Emin Kimselerdir 399
t. Alimler Önderlerdir 400
u. Alimler Üç Çeşittir 400
v. İlim Mü'minin Kaybettiğidir 403
y. İlim İki Çeşittir 403

z. Soru Sormanın Önemi 405
14. İLİM İSLÂM'IN HAYATIDIR..... 407
a. İlim ve Namaz..... 408
b. İlim Mü'minin Dostudur..... 409
c. İlim İslâm'ın Hayatıdır 411
d. İlim Peygamberlerin Mirasıdır 415
e. Hz. Ali Efendimiz'in Bir Şiiri 416
15. İLİM YOLUNDA OLMAK 423
a. Hibesinden Dönen Kimse 423
b. Namaz ve İman..... 425
c. İki Bayram 427
d. Vücutta Kalbin Önemi..... 428
e. Gözler de Zinâ Eder 434
f. Sabah Akşam İlim Öğrenmeye Gitmek 436
g. Gazi, Hacı ve Umreci 438
h. Allah Rızası İçin Gazâ 439
i. Garipliğin Mükâfatı..... 442
j. Dünyada Dört Garip..... 444
k. Gusül Dört Sebeple Yapılır 445
l-Haftada Bir Yıkanmak..... 446
m. Cuma Günü Gusletmek..... 447
16. GAZAB ŞEYTANDANDIR..... 454
a. Gazab 455
b. Gazaplanınca Oturun! 458
c. Gazablanınca Gusledin! 459
d. Cennetin Köşkleri..... 461

e. Garipliğin Mükâfâtı 463
f. Hükmen Şehid Sayılanlar 466
g. Cuma Günü Gusletmek 471
h. Üç Yerde Gaflet 474
i. Kin ve Hased Haseneleri Bitirir 476
j. Şarkı Türkü Dinlemenin Zararı 479
k. Şarkı ve Eğlencenin Zararı 480
17. GIYBET ZİNADAN DAHA KÖTÜDÜR 483
a. Gıybet 483
b. Fâizin Kötülüğü 486
c. Müslüman Müslümanın Kardeşidir 488
d. Gıybet Zinadan Daha Kötüdür 490
e. Eşini Kıskanmak İmandandır 495
f. Taundan Kaçan Savaştan Kaçan Gibidir 496
g. Fitneyi Uyandırmayın! 499
h. Dizden Yukarısı Avrettir 501
i. Beş Şey Fıtrattandır 502
j. Allah'ın Rahmetinden Ümit Kesmeyin! 503
k. Fecr-i Kâzib ve Fecr-i Sàdık 505
l. Fıtrattan Olan Şeyler 508
m. Fakirler Allah'ın Dostlarıdır 509
18. FAKİRLİĞİN FAZÎLETİ 513
a. Fakirler Allah'ın Dostlarıdır 514
b. Sağlık Çok Önemli 517
c. Allah İsraf Edenleri Sevmez 519
d. Fakirin Sermayesi Gece ve Gündüz 522

e. Dünya ve Ahiret Fakirliği 524
f. Allah Fakirliği Sevdiğine Verir 527
g. Fakirlik Bir Emanettir 528
h. Fakirlik Mü'minin Zînetidir 529
i. Fakirlik Allah Katında Süstür 530
j. Fitne Zamanında Sünnete Uyan Kimse 534
19. SAVAŞ ÇEŞİTLERİ 543
a. Kıtal İki Çeşittir 544
b. Görünmez Düşmanla Muharebe 546
c. Nefisle Dövüşmek 547
d. Şehidlik Günahlara Kefarettir 550
e. Lânete Müstehak Olanlar 554
f. Namazı Bekleyen Kimse 557
g. Kadere İnanmayanlar 558
h. Kur'an Okumanın Mükâfatı 561
i. Kur'an Bütün Dertlere Devadır 563
j. Kur'an Şefaatçidir 564
k. Kur'an Allah Kelamıdır 566
l. Kibir, Hased ve Hırstan Sakın! 571
p. Hatim Duası 572
20. BÜYÜK GÜNAHLAR 575
a. Kalpler Dört Çeşittir 576
1. Kalb-i Ecred 578
2. Kalb-i Aglef 581
3. Kalb-i Menkus 582
4. Kalb-i Musfah 583

b. Vücutta Kalbin Önemi 584
c. Kalp Vücudun Hükümdarıdır 587
d. Kıyamet Gününün Sıkıntısı 588
e. Büyük Günahlar 590
1. Şirk Koşmak 594
2. Haksız Yere Cana Kıymak 596
3. Ana Baba Hakkına Riayet Etmemek 596
4. Yalancı Şahitlik 597
5. Faiz Yemek 600
6. Yetim Malı Yemek 600
7. Namuslu İnsanlara İftira Atmak 600
8. Harpten Kaçmak 600
9. Beytü'l Haram'da Günah İşlemek 600
10. Rasûlüllah'ın Etrafından Ayrılmak 601
11. Allah'ın Rahmetinden Ümit Kesmek 601
21. İMAN VE İSLÂM 602
a. Güzel Söz Sadakadır 602
b. Mantarın Suyu Göze Şifadır 603
c. Kenûd Hakkında 605
d. Kevser Hakkında 607
e. Akıllı İnsan Kimdir? 608
f. Kur'an-ı Güzel Okuyan Kimse 611
g. Müezzinin Fazîleti 612
h. Müezzinler Uzun Boylu Olacak 614
i. Müezzinler Ümmetin Eminleridir 615
j. Mü'min ve Müslim 616

k. Hacının Sorgusu 619
l. İman Makamı 622
m. Faiz Haramdır 625
n. Kadere İman 626
o. İslâm Nedir? 627
p. İlim Makamı 628
r. İhsan Makamı 628
s. Evlenin, Çoğalın! 632
t. Helâl Yemek 634
u. Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ten Olmak 635
v. Emr-i Ma'ruf Nehy-i Münker 636
y. Hatim Duası 638

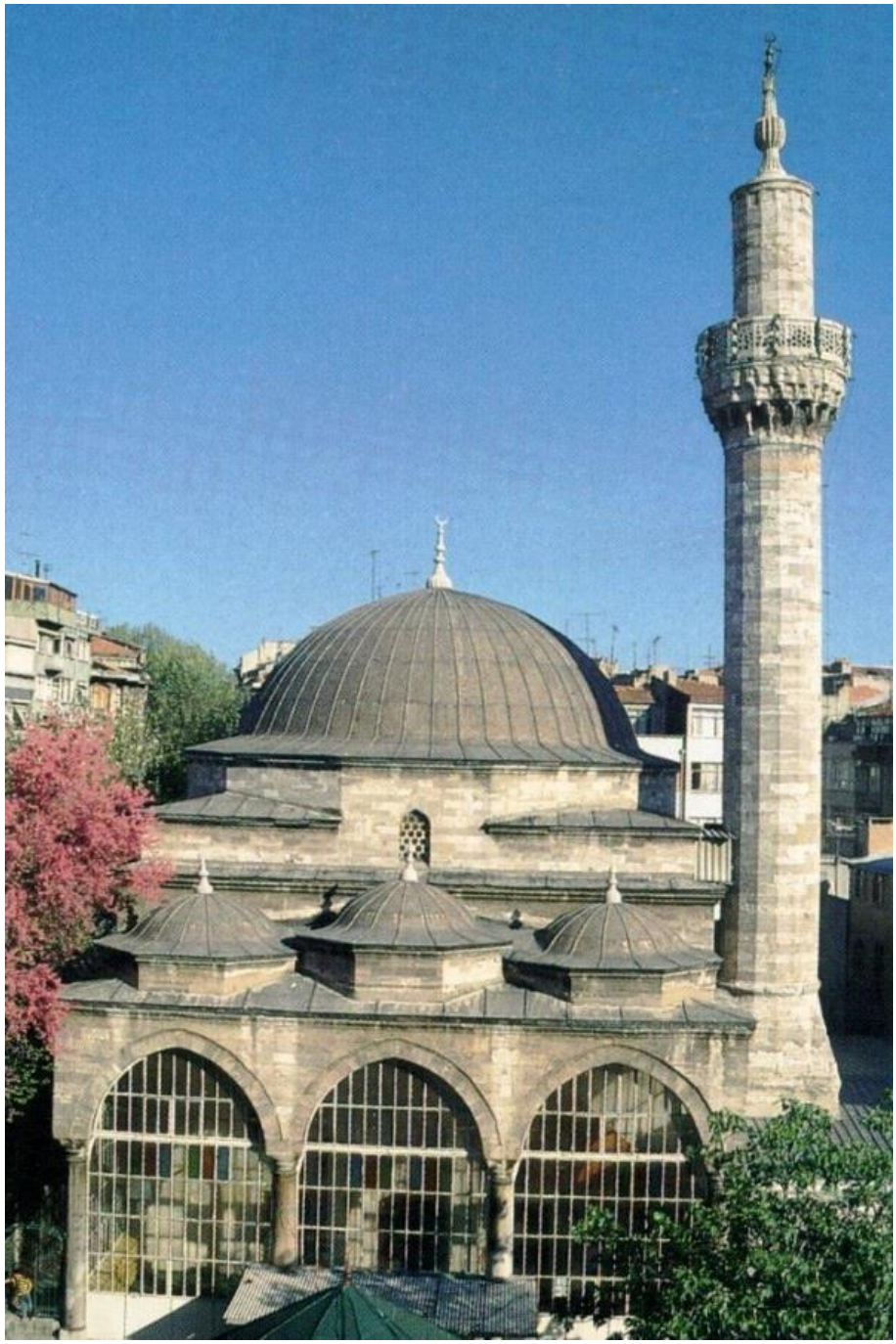

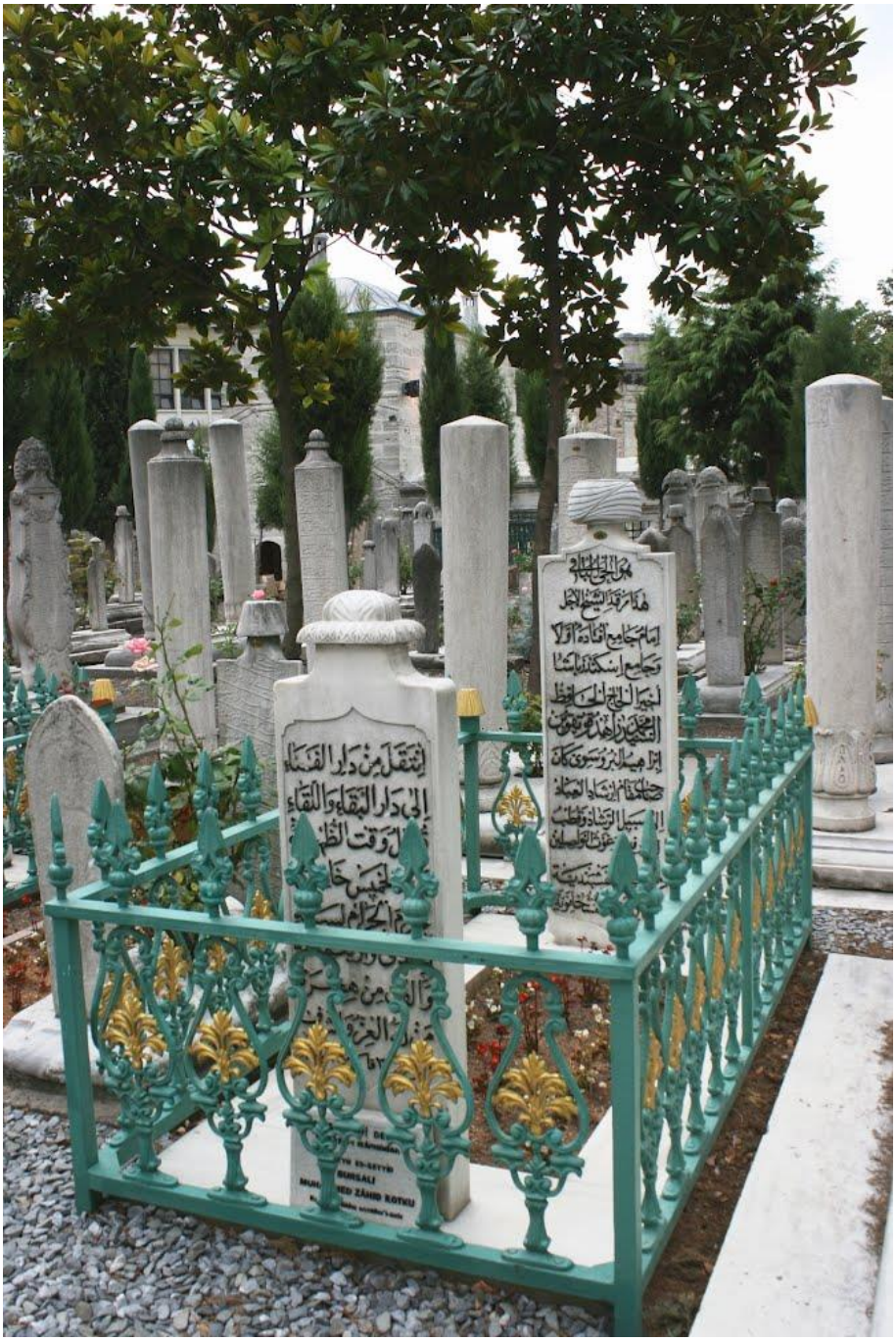
إنتقل من دار الفنا
إلى دار البقاء واللقاء

ÖNSÖZ

Hadis-i şerifler, Peygamber SAS Efendimiz'den rivayet olunarak bugüne kadar gelen sözlerdir. Bu sözler kavlen, fi'len, takrîren, sıfaten hepsi hadistir. İster söylesin, isterse onu takrir buyursun yahut fiilen onu göstersin... Gerek fiille gösterdikleri, gerek söz ile söyledikleri, gerek sıfatlarıyla beyan buyurdukları, hepsi hadisten ibarettir. Bu hadislerin gàyesi, insanın hem dünyanın, hem de ahiretin saadetlerine ulaşmasına vesîle olmaktır.

Ahmed Ziyâeddin Gümüşhanevî Hazretleri, tasavvufî bir camiada *Râmûzü'l-Ehàdîs* isimli hadis koleksiyonunu, ders kitabı olarak hazırlamıştır. Az sözle çok mânâ veren, ezberlenmesi kolay, vecîz ve alimlerce muteber 7101 hadis-i şerifi bir araya getirmesiyle oluşan bu eser, iki bölümden oluşmaktadır: İlk bölüm genel konularda 6400 hadis-i şerif ihtiva etmektedir. İkinci bölüm ise, Peygamber Efendimiz'in evsaf ve şemâilini anlatan 701 hadis-i şeriften oluşmaktadır. Müellif bu eseri, 125'i aşkın kaynağa müracaat ederek hazırlamıştır. Sonra da, "Bizim şu hadis koleksiyonumuzu dikkatle okursanız, kısa zamanda muhakkik bir alim olursunuz!" buyurmuştur.

Râmûzü'l-Ehâdis, alfabetik olarak sıralanmış hadislerden oluşmaktadır. Her hadis metninin sonunda, hadisin alındığı kaynak, râvi ve bazen de hadisin sıhhati hakkında bilgi verilmiştir.

Müslümanın ayağının kaymaması için emniyet, hadis-i şeriftedir. Hadis-i şerife sarılmayan kimse, şeriatın çizgisinde devam edemez, ayağı kayar. Çünkü şeriatın çizgisi kıl kadar incedir, kılıç kadar keskindir. Ona ancak hadis-i şerife sarılarak, hadis-i şerif yolunda yürüyerek, takvâ yolunu yol edinerek, ihlâs ile hareket ederek ulaşılabilir.

Onun için, Gümüşhaneli Hazretleri tarafından başlatılan *Ramûzü'l-Ehâdîs* dersleri, bu dergâhın mürşidleri tarafından

devam ettirilmiştir. İskenderpaşa Camii'nde Mehmed Zâhid Kotku (Rh.A) Hocaefendi bu dersleri 1958'den 1977 yılına kadar sürdürmüş; 1977'den sonra ise, Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Hocaefendi devam ettirmiştir,

Bu eser, Mehmed Zâhid Kotku Hocaefendi'ye ait derslerin yazıya aktarılması ve yayına hazırlanmasıyla oluşmuştur. Elinizdeki 7. ciltte 1971 ve 1972 yılına ait 21 adet hadis dersine yer verilmiştir.

Mehmed Zâhid Kotku Hocaefendi'nin konulara yaklaşımı, açıklamaları, değerlendirmeleri ve tavsiyeleri, okuyucunun istifadesine sunulmuştur. Konuşma üslûbunu da muhafaza ederek hazırladığımız bu eserin, okuyucuya pek çok şeyler kazandıracağını ümid ediyoruz.

Konuşmaların yazıya aktarılmasında emeği geçen Abdüllatif Erkaya ve Osman Yazıcı'ya; kayıtların temininde yardımcı olan kardeşlerimize; bu çalışmamızda bizi teşvik eden Süleyman Zeki Bağlan Ağabey'e; teknik konularda yardım eden Muhammed Zahid, Ahmed Enis ve Lütfullah Erkaya'ya teşekkür ediyor ve eserin hayırlara vesile olmasını diliyoruz.

Dr. Metin ERKAYA
Sincan, 18 Haziran 2022
19 Zilkade 1443

KISALTMALAR

SAS	: *Salla'llàhu aleyhi ve sellem.*
AS	: *Aleyhi's-selâm.*
RA	: *Radıya'llàhu anh/ anhâ/anhümâ.*
Rh.A	: *Rahmetu'llàhi aleyh.*
KS	: *Kaddesa'llàhu sirrahû.*
RE.	: *Râmûzü'l-Ehàdîs*
ME.	: *Muhtâru'l-Ehàdîs*
RS.	: *Riyàzu's-Sàlihîn*
a.g.e.	: Adı geçen eser.
v.	: Vefatı.
vs.	: ve sâire
s.	: sayfa
(خ)	: Buhàrî, *Sahîh*
(م)	: Müslim, *Sahîh*
(د)	: Ebû Dâvud, *Sünen*
(ت)	: Tirmizî, *Sünen*
(ن)	: Neseî, *Sünen*
(ه)	: İbn-i Mâce, *Sünen*
(حم)	: Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*
(عب)	: Abdü'r-Rezzâk, *Musannef*
(ط)	: Tayâlisî, *Müsned*
(ش)	: İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*
(ع)	: Ebû Ya'lâ, *Müsned*
(طب)	: Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*
(طس)	: Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*
(قط)	: Dâra Kutnî, *Sünen*
(حل)	: Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*

(ق) : Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*

(هب) : Beyhakî, *Şuabü'l-İman*

(عق) : Ukaylî, *Duafâ*

(عد) : İbn-i Adiyy, *Kâmil fi'd-Duafâ*

(خط) : Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*

(كر) : İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*

(حب) : İbn-i Hibbân, *Sahîh*

(ك) : Hâkim, *Müstedrek*

(ض) : Ziyâ el-Makdisî, *el-Ehâdîsü'l-Muhtare*

(در) : Dârimî, *Sünen*

(خز) : İbn-i Huzeyme, *Sahîh*

(بر) : İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstiâb*

(غ) : Begavî, *Şerhü's-Sünneh*

(طح) : Tahâvî, *Şerhü Maâni'l-Âsâr*

MEHMED ZÂHİD KOTKU (RH.A) HAZRETLERİ'NİN KISA TERCEME-İ HÂLİ

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

Müellif Rahmetullàhi Aleyh'in adı Mehmed Zâhid, soyadı Kotku idi. Kendisinin naklettiğine göre babası ona: "Oğlum Mehemmed!" diye hitab edermiş. Soyadının "mütevâzi" mânâsına geldiği nüfus cüzdanının başına not edilmiş idi.

Tevellüdü 1315 hicrî kamerî (rûmî 1313, milâdî 1897) yılında Bursa şehrinde, kale içinde Türkmenzâde Çıkmazı'ndaki baba evinde vâki olmuştur.

a. Ailesi

Baba ve annesi Kafkasya'dan 1297'de göç eden müslümanlardandır. Dedeleri Kafkasya'da Şirvan'a bağlı eski bir hanlık merkezi olan Nuha'dandır ki burası dağ eteğinde, ipekçilikle meşhur, ahalisi müslüman, hâlen Azerî Türkçesi konuşulan bir yerdir. [Bugünkü Azerbaycan'ın Şeki şehri.]

Babası İbrahim Efendi Bursa'ya 16 yaşlarında [1869] iken gelmiş, Hamza Bey Medresesi'nde tahsil görmüş, muhtelif yerlerde imamlık yapmış, Hazret-i Peygamber SAS sülâlesinden bir seyyid'dir. 1929'larda 76 yaşlarında iken Bursa ovasındaki İzvat Köyü'nde vefat etmiş ve oraya defnolunmuş, ehl-i tarîk bir kimsedir.

Annesi Sabire Hanım, Mehmed Zâhid Efendi 3 yaşlarında iken vefat etmiş, Pınarbaşı Kabristanı'na gömülmüştür.

Bu anne ve babadan doğma ağabeyi Ahmed Şâkir (1308-1335) subaylık yapmış, Kudüs'te Çanakkale'de bulunmuş, siperlerde hastalanmış ve 28 yaşlarında iken vefat edip Söğütlüçeşme'ye defnolunmuştur. Aynı anneden bir küçük kardeşi daha olmuşsa da çok yaşamamış. birkaç aylık iken vefat etmiştir.

Babasının ikinci evliliği yine Dağıstan muhacirlerinden, Fatma Hanım'la olmuştur. Ondan doğma üç kız kardeş halen hayattadırlar. [1981] Bunlardan Pakize Hanım'ın efendisi de,

Bursa Ulu Cami imamlarından ve İsmail Hakkı Tekkesi şeyhlerinden merhum Ahmet Efendi (K.S)'dir.

b. Tahsili, Askerliği

Mehmed Zâhid Efendi (Rh.A) ilk mektebi Oruç Bey İbtidâîsi'nde okudu, Maksem'deki idâdîye devam etti. Sonra Bursa Sanat Mektebi'ne girdi. Bu esnada Birinci Cihan Harbi dolayısıyla 18 yaşlarında askere celb olundu. 14 Nisan 1332'de asker oldu, senelerce askerlik yaptı, çok tehlikeli günler geçirdi, hastalıklar atlattı. Ordunun Suriye'den çekilmesinden sonra, bin bir güçlükle İstanbul'a döndü.

10 Temmuz 1335'de Cuma gününden itibaren de 25 K. 30 şubede yazıcı olarak vazifeye devam etti. Kendi hatıra defteri kayıtlarından 1338 Martlarında henüz bu vazifede olduğu görülüyor.

c. Tasavvufî Yetişmesi ve Dînî Hizmetleri

İstanbul'da bulunduğu esnada çeşitli dînî toplantılara,

derslere, camilerdeki vaazlara devam etti. Bilhassa Seydişehirli Abdullah Feyzi Efendi'yi çok sevdiği anlaşılıyor. Bu arada 16 Temmuz 1336 Cuma günü namazı Ayasofya Camii'nde edadan sonra Vilayet önünde bulunan Fatma Sultan Camii yanındaki Gümüşhâneli Tekkesi'ne giderek Şeyh Ömer Ziyâeddin Efendi'ye intisâb eyledi. Günden güne ahvâlini terakkî ettirdi.

Bu zât-ı şerifin, 18 Kasım 1337 Cuma günü vefatından sonra postnişin-i irşâd olan Tekirdağlı Mustafa Feyzî Efendi'nin yanında tahsil-i kemâlâta devam etmiş, müteaddit defalar halvete girmiş, 27 yaşlarında hilâfetnâmeyi aldıktan sonra, ondan *Râmûzü'l-Ehàdîs, Hizb-i A'zam* ve *Delâilül-Hayrât* icâzetnâmelerini de almış, Bayezit, Fatih ve Ayasofya Camii ve medreselerinde derslere devam etmiş, bu esnada hafızlığını da tamamlamıştır. Bu aralarda hocasının işareti üzere muhtelif kasaba ve köylerde dînî hizmet îfâ etmiştir.

Tekkelerin kapatılmasından sonra Bursa'ya dönmüş, evlenmiş, 1929'da vefat eden babası yerine Bursa ovasındaki İzvat Köyü'nde 15-16 sene kadar imamlık ettikten sonra Üftade Cami-i Şerifi'nin imam-hatipliğine tayin edilerek, şehirde hisar içindeki baba evine yerleşti. Burada 1945-46'dan 1952'ye kadar hizmet eyledi.

1952 Aralığında Gümüşhaneli Dergâhı postnişini ve eski tekke arkadaşı Kazanlı Abdül'aziz Bekkine'nin vefatı üzerine, İstanbul'a naklolarak Fatih'te bulvara nazır Ümmügülsüm Mescidi'nde vazife gördü.

1 Ekim 1958 tarihinde Fatih İskenderpaşa Cami-i Şerifi'ne nakloldu ve vefatına kadar bu vazifede kaldı.

d. Vefâtı

Mehmed Zâhid Efendi Rahmetullahi Aleyh, ömrünün son yıllarında rahatsız idi; ayakta gezmesine rağmen; şiddetli ağrılarından muzdaripti. 1979 yazında uzun zaman kalmak üzere gittiği Hicaz'dan, ağır hasta olarak 1980 Şubatı'nda dönmek zorunda kalmıştı. 7 Mart 1980'de ameliyata girdi ve midesinin üçte ikisi alındı.

Ameliyattan sonra tedricen düzeldi, hatta 1980 Ramazanı'nda hiç aksatmadan oruç tuttu. Hatimle teravih kıldı, vaaz etti. Yazın Balıkesir Ilıca'ya, Çanakkale Ayvacık sahiline ağrıyan ayakları için götürüldü, hac mevsimi gelince de Hicaz'a gitti. Fakat ameliyata sebep olan rahatsızlığı nüks etmiş ve ağrılar tekrar başlamıştı. Haccı güçlükle ifadan sonra, 6 Kasım 1980'de çok ağır hasta olarak İstanbul'a döndü. Tam bir hafta sonra 13 Kasım 1980'de (5 Muharrem 1401), Perşembe günü öğleye yakın, dualar, Yâsin'ler, tesbih ve gözyaşları ile uyur gibi bir halde iken ahirete irtihal eyledi.

Cenaze namazı 14 Kasım 1980 Cuma günü İstanbul Süleymaniye Camii'nde muhteşem, mahzun, vakur ve edepli bir cemm-i gafir tarafından kılınarak, mübarek vücudu, Kanûnî Süleyman Türbesi arkasında, kendisinden feyz aldığı hocaları ve

üstadlarının yanındaki istirahatgâhına defnolundu.

Bu esnada Süleymaniye, Şehzâdebaşı, Fatih ve çevrelerinde trafik durmuş, Süleymaniye'nin içi ve avlusu kâmilen dolduğu gibi, cemaat sokaklara taşarak Esnaf Hastahanesi'nin yanına kadar uzanmıştı. Vefatını duyanlar içinde Anadolu'nun en uzak şehirlerinden olduğu kadar Avrupa'dan gelenler de vardı. Uzakta bulunan muhiblerinden çoğu da vaktinde haber alamama yüzünden cenazesine yetişememişlerdi.

Vefatı İslâm Alemi'nde de büyük üzüntüye yol açmış, Suudi Arabistan'da, Kâbe'de, Kuveyt'te ve daha başka şehirlerde gıyabında cenaze namazı kılınıp, dualar edilmiş, ajanslar bu elim vefat haberini yayınlamışlardı.

Vefat tarihi olan 13 Kasım 1980 tarihli takvim yapraklarında tevâfukan çok mânidar ibareler yer alıyordu. Meselâ bunların birindeki şu parça ne kadar şâyân-ı taaccübdür:

Arkamdan Ağlama

Öldüğüm gün tabutum yürüyünce

Bende bu dünya derdi var sanma!
Bana ağlama, "Yazık, yazık!" "Vah, vah!" deme!
Şeytanın tuzağına düşersen vah vahın sırası o zamandır.
Yazık yazık asıl o zaman denir.
Cenâzemi gördüğün zaman "El-firak, el-firak!" deme!
Benim buluşmam asıl o zamandır.
Beni mezara koyunca elvedâ demeğe kalkışma!
Mezar cennet topluluğunun perdesidir.
Mezar hapis görünür amma,
Aslında canın hapisten kurtuluşudur.
Batmayı gördün ya, doğmayı da seyret!
Güneşle aya batmadan ne ziyan gelir ki?
Sana batma görünür amma
Aslında o doğmadır, parlamadır.
Yere hangi tohum ekildi de yetişmedi?
Neden insan tohumu için
Bitmeyecek, yetişmeyecek zannına düşüyorsun?
Hangi kova suya salında da dolu olarak çekilmedi?
Can Yusuf'un kuyuya düşünce niye ağlarsın?
Bu tarafta ağzını yumdun mu, o tarafta aç!
Çünkü artık hay-huyun,
Mekânsızlık aleminin boşluğundadır.

e. Ahlâk ve Şemâili

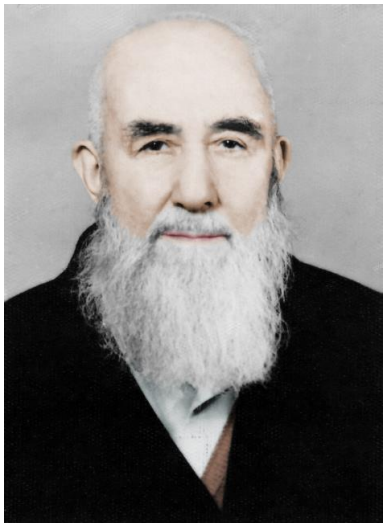

Merhum uzunca boylu, şişmanca, heybetli, beyaz tenli, dolgun pembe yanaklı, uzunca aksakallı, geniş alınlı, aralıklı kaşlı, irice başlı, gül yüzlü, sevimli, alımlı bir kimse idi. Gençken zayıf olduğunu, öksüzlükte yemek yerine yumurta içivererek böyle iri vücutlu olduğunu gülerek anlatırdı. İlk görüşte insanda sevgi ve saygı uyandıran bir hali vardı. Tanıdığına tanımadığına selâm verir, güleryüz gösterir, gönül alırdı. İlk nazarda

koyu kestane renkli görünen, fakat dikkatle bakılması imkânsız, esrarlı ve derin mânâlı gözleri vardı. Gözü içinde kırmızılık, sırtında ve karnında ise avuç içi kadar iri bir ben mevcuttu.

Hafızası çok kuvvetli idi, konuşması tatlı ve sâfiyâne idi. Çok kere halk telâffuzu kullanır, karşısındakine söz fırsatı tanır; kesinlikle bildiği bir şeyi bile sanki ilk duyuyormuş gibi yumuşak bir tavırla dinler, mânâlı ve nükteli cevap verirdi. Sohbetleri hoş, hutbeleri fevkalâde celâlli olurdu. Hutbe esnasında sesini yükseltir, ordu önündeki bir komutan gibi celâdetle ve irticâlen konuşurdu.

Özel hayatında ev halkına karşı müşfik ve latîfeci davranır, kimseye doğrudan doğruya bir şey emretmez, telmih ve remiz ile söyler, anlaşılmazsa sabrederdi.

Fevkalâde mütevâzi idi. Kerametleri zâhir ve şöhreti àlemgir olduğu halde, talebelerine bile tepeden bakmaz, şeyhlik tavrı takınmaz, kendisini ihvânı arasında lâlettayin bir fert gibi görür, makamını ve kemâlini büyük bir maharetle gizlerdi.

Kendi üstadlarına fevkalâde saygılı ve bağlı idi. Tekke arkadaşları olan yaşlılar, üstadının meclisine gittiğinde diz üstü oturup, baş eğip hiç ayak değiştirmeden edeple oturduğunu anlatırlar.

Çok uzun ve derin düşünürdü, sohbetlerindeki buluşlara, teşbihlere hayran kalmamak mümkün olmazdı. Bir ayetin, bir hadisin üzerinde haftalarca, aylarca durup konuştuğu olurdu.

Ele aldığı bir kimseyi terbiye edip yola getirinceye kadar büyük bir sabırla çalışırdı. İlk zamanlarda kusurlarına müsamaha ederdi. Yıllarca çalışır, yarı yolda bıkıp bırakmazdı.

Dostlarına vefâsı emsalsiz idi; onları ziyaret eder, arar sorardı. Akrabalarına karşı vazifelerinde kusur etmez ve onlara her türlü yardımı esirgemezdi.

Çok açık elli idi, verdiği zaman şaşılacak miktarda verir, geriye kalmamasından korkmaz, verdiğini doyururdu. Sofrasında ekseriya misafir bulunurdu. Hizmet edenleri bir vesile ile memnun eder, ziyaretçilere güleryüz gösterir, kapısını her zaman açık tutmağa çalışırdı.

Gece ve sabah ibadetlerine çok riayet eder, talebelerini de bunlara teşvik eylerdi. İnsanın kalbinden geçirdiğini bilir, gelenin sormadan cevabını verir, istemeden ihtiyaç sahibinin muhtaç olduğu şeyi bağışlardı. Gönüllere ve rüyalara tasarrufu vardı. Bereket gittiği yere yağar; bolluk onunla beraber gezer, en hücrâ, en kıtlık yerde o gelince nimet dolardı. Beraberinde seyahat edenler, tevafuklara, tecellilere, maddî ve mânevî hallere ve ikramlara şaşar, hayretlere düşerler, parmaklarını ısırırlardı.

Allah-u Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri derecâtını ulyâ eyleyip, biz âciz ü nâcizleri de füyûzat ve şefaatından feyzyâb u nasibdâr buyursun...

Âmîn, bi-hürmeti seyyidi'l-mürselîn SAS, ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahüm bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn, ve'l-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn…

f. Mehmed Zâhid Kotku Rh.A'in Eserleri

01. Tasavvufî Ahlâk (5 cilt)
02. Mü'minlere Vaazlar (2 cilt)

03. Hadislerle Nasîhatlar (2 cilt)
04. Cennet Yolları
05. Ehl-i Sünnet Akàidi
06. Ana Baba Hakları
07. Nefsin Terbiyesi
08. Faydalı Dualar ve Otuz iki Farz
09. Tezkiretü'l-Evliyâ Tercümesi
10. Risâle-i Hàlidiyye Tercümesi
11. Evrâd-ı Şerif

Konuşmalarından Hazırlanan Eserler:

01. Zikrullahın Faydaları
02. Özel Sohbetler
03. Peygamber SAS Efendimiz
04. Tenbihler

01. ZÜHD

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve'l-àkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

الزُّهْدُ أَنْ تُحِبَّ مَا يُحِبُّ خَالِقُكَ ، وَأَنْ تُبْغِضَ مَا يُبْغِضُ خَالِقُكَ ؛ وَأَنْ تَتَحَرَّجَ مِنْ حَلَالِ الدُّنْيَا كَمَا تَتَحَرَّجُ مِنْ حَرَامِهَا ، فَإِنَّ حَلَالَهَا حِسَابٌ وَحَرَامَهَا عَذَابٌ ؛ وَأَنْ تَرْحَمَ جَمِيعَ الْمُسْلِمِينَ كَمَا تَرْحَمُ لِنَفْسِكَ ؛ وَأَنْ تَتَحَرَّجَ عَنِ الْكَلَامِ فِيمَا لَا يَعْنِيكَ كَمَا تَتَحَرَّجُ مِنَ الْحَرَامِ ؛ وَأَنْ تَتَحَرَّجَ مِنْ كثرة الا كل ، كَمَا تَتَحَرَّجُ مِنَ الْمَيْتَةِ الَّتِي قَدِ اشْتَدَّ نَتْنُهَا ؛ وَأَنْ تَتَحَرَّجَ مِنْ حُطَامِ الدُّنْيَا وَزِينَتِهَا كَمَا تَتَحَرَّجُ مِنَ النَّارِ ؛ وَأَنْ تَقْصُرَ أَمَلَكَ فِي الدُّنْيَا ، فَهٰذَا هُوَ الزُّهْدُ (الديلمي عن أبي هريرة)

RE. 212/3 (*Ez-zühdü en tuhibbe mâ yuhibbu hàlikuke, ve en tubğıda mâ yubğıdu hàlikuke; ve en teteharrace min halâli'd-*

dünyâ, kemâ teteharracü min haramihâ… İlâ âhiri'l-hadîs.

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

"—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin…

a. Zühd Nedir?

Deylemî, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[1]

الزُّهْدُ أَنْ تُحِبَّ مَا يُحِبُّ خَالِقُكَ ، وَأَنْ تُبْغِضَ مَا يُبْغِضُ خَالِقُكَ ؛ وَأَنْ تَتَحَرَّجَ مِنْ حَلَالِ الدُّنْيَا كَمَا تَتَحَرَّجُ مِنْ حَرَامِهَا ، فَإِنَّ حَلَالَهَا حِسَابٌ وَحَرَامَهَا عَذَابٌ ؛ وَأَنْ تَرْحَمَ جَمِيعَ الْمُسْلِمِينَ كَمَا تَرْحَمُ لِنَفْسِكَ ؛ وَأَنْ تَتَحَرَّجَ عَنِ الْكَلَامِ فِيمَا لَا يَعْنِيكَ كَمَا تَتَحَرَّجُ مِنَ الْحَرَامِ ؛ وَأَنْ تَتَحَرَّجَ مِنْ كثرة الا كل ، كَمَا تَتَحَرَّجُ مِنَ الْمَيْتَةِ الَّتِي قَدِ اشْتَدَّ نَتْنُهَا ؛ وَأَنْ تَتَحَرَّجَ مِنْ حُطَامِ الدُّنْيَا وَزِينَتِهَا كَمَا تَتَحَرَّجُ

[1] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.300, no:3365; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.379, no:6191; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.204, no:12935.

مِنَ النَّارِ ؛ وَأَنْ تَقْصُرَ أَمَلَكَ فِي الدُّنْيَا ، فَهٰذَا هُوَ الزُّهْدَ (الديلمي

عن أبي هريرة)

RE. 212/3 (*Ez-zühdü en tuhibbe mâ yuhibbu hàlikuke, ve en tubğıda mâ yubğıdu hàlikuke; ve en teteharrace min halâli'd-dünyâ, kemâ teteharracü min haramihâ; feinne halâlehâ hisàbün, ve harâmehâ azâbün; ve en terhame cemîa'l-müslimîne kemâ terhamü li-nefsike; ve en teteharrace ani'l-kelâmi fîmâ lâ ya'nîke kemâ teteharracü mine'l-harâm; ve en teteharrace min kesreti'l-ekli kemâ teteharracü mine'l-meyteti'lletî kadi'ştedde netnühâ; ve en teteharrace min hutàmi'd-dünyâ ve zînetihâ, kemâ teteharracü mine'n-nâr; ve en taksura emeleke fi'd-dünyâ, fehâzâ hüve'z-zühd.*)

Bu hadisi geçen defa okumuşsak da ehemmiyetine binaen bugün de okumayı arzu ettik.

(*Ez-zühd*) *Zühd*; dünyaya aldırmamak, ahirete rağbet etmek demek. Dünyaya itibar etmeyip ahireti tercih edenlere *zâhid* denir. "İbadât ü taatle vakitlerini geçirip, dünya zevkleriyle meşgul olmayan güruhtur." diye tabir etmişler. Bunun hakikatini en güzel şekilde Peygamberimiz SAS Hazretleri bildirir.

Bu zühd, haddizatında bir zümrenin malı değildir. Yani içimizden bir zümre ayrılsın, yemesin içmesin, dünyaya kulak asmasın; hatta biz onları besleyelim de onlar ibadât ü taatleriyle meşgul olsunlar; bu demek değildir. Bu hepimize lazım olan bir şeydir. Çünkü zühd, Peygamberimiz SAS'in sıfatlarından bir sıfattır. O, dünyaya iltifat etmemiştir. Her çeşit nimet elinde olduğu halde, kendisinden başka başkalarını düşünmüş, elindeki nimetleri onlara dağıtmıştır.

Binaen aleyh, müslümanın da böyle olması lazım gelir. Hele haram şeyler hiçbir müslümana yakışmadığı halde, bugün müslümanlar haramlara boğulmuş şekildedir. Haram diye ona artık hiç iltifat edilmemesi lazım gelirken, o haramların üzerinde titizlikle duruluyor. Onlar zühd diye değil, müslümana da yakışmaz. Onun için Efendimiz SAS' buyurmuş ki:

"—İnsanların içinde öyle şeytanlar vardır ki, insanları baştan çıkarırlar."

Meselâ "Şeytan var!" deriz. Var da şeytan da bir mahluk. O şeytanın gücü yetmez bizi bir yerden bir yere sevk etmeye. Mesela buradan kaldırıp da bir meyhaneye veya bir kötü yere götürmeye şeytanın gücü yetmez. Şeytanın elinden gelen, ancak bir vesvesedir. "Hadi gel, git buraya!" filan diye içeriye laf düşürür. Ama çekip de elinden götüremez.

Sen dayanırsan;

"—Orası haramdır, günahtır ben öyle yerlere gitmem!" dersen, elinden kurtulursun.

Fakat insan şeytanları vardır ki, seni zorla oraya sevk ederler. Seni zorla kandırır, alır, oraya götürür. Binaen aleyh insanın şeytanı o yaratılan şeytandan daha tehlikelidir.

O zaman, Peygamber SAS'in zamanında şeytan oyun oynayamıyor. O zaman paralarla iş görülürmüş. Paraları terk eden insan zâhid sayılırmış: "Paraya iltifat etmiyor, dünyaya iltifat etmiyor. Hah, bu adam zâhid!" derlermiş. "Ama ümmetimin üzerine bir zaman gelecek ki, o zaman insanlardan kaçmak paradan kaçmaktan daha faydalı olacak insanlara… Çünkü insanların şeytanları, insanları günahlara doğru sevk edecekler." buyuruyor.

Şimdi meselâ, tütün içmek. Tabi buna çocukluktan alışılıyor. Çocukluktan alışılırken, işte emsaller birbirlerine ikram ediyorlar:

"—Aptal bunu içmeyen! Bunu içmemek de olur muymuş? Bu erkeklik şerefidir." diyorlar.

Bunların böyle bir sürü beylik sözleri var. Bu sözlerle birbirlerini iğfal ederek, daha küçük yaşlarında kandırılıp insanlar buna alıştırılıyor. Halbuki faydalı mı? Hiç de faydalı değil. Baştan aşağı hepsi zarar.

Çok acaiptir ki bakınız: Bu sigara çıktığında, zamanın uleması, Arabistan'daki, buradaki, başka yerlerdeki alimler, ittifakla bunun haramlığına hüküm vermişler, "Haramdır!" demişler.

Bugünün insanı ise, buna helâl diyecek kadar sigarayı yüceltmiştir. Herkes de bunlara hürmet eder, saygı gösterir.

"—Filan efendi böyle diyor. Gazetesinde yazıyor, mecmuasında

yazıyor."

Nerdeyse helâlliğine hükmedecek. Bak insanları kandıran şeytana bak! Şeytan, bunu zorla ağzına tıkıp da içiremez. Fakat öteki; sana faydasından bahsedecek, erkekliğinden bahsedecek, şecaatinden bahsedecek, işte çeşitli şeylerden bahsederekten insanı kandıracak. Binaen aleyh, "Ahir zamanda bu gibi insanlardan kaçmak, o eski zamanların sofularının paraları terk etmelerinden daha efdaldir" diyor.

Sonra bakınız, bugün ulemanın ittifakıyla haram denilen sigaranın vücuda zararını inkâr edecek kimse çıkar mı? Çıkmaz. "Bunun da şu faydası vardır." diyen çıkmaz. Ağızdaki dişleri berbat eder, boğaz yollarını berbat eder, ciğerin yollarını berbat eder, içerde envai çeşit fesatlar yapar. Başı bulandırır.

İçkinin zaten haram olması başı döndürdüğü, aklı kaybettirdiği için denmiş. Sigaraya da tedrici alıştırıldığı için vücut bunu fark edemiyor. Birdenbire, birden çok iç, iç! Bak nasıl sarhoş ediyor adamı. Fakat tedrici, birer birer içildiği, arada farklılıklar olduğu için o tesirini gösteremiyor ama yapacağı fenalığı yine vücuda yapmaktadır. Onun için doktorlar bazı hastalarını tedavi ederlerken sorarlar:

"—Sen sigara içiyor musun?"

Bakıyor da anlıyor.

"—İçiyorum."

"—E onu terk edeceksin."

"—Edemem."

"—Hiç olmazsa azaltacaksın. Çok azaltacaksın ve sonunda terk edeceksin" derler.

Demek ki faydalı bir şey olmadığı belli.

O dünya işi. Şimdi bizim bir de iktisat işimiz var. İktisaden biz ufak bir milletiz. Bugün zorlukla yaşayan milletiz. Her şeyi kendimiz yapamıyoruz, edemiyoruz, aczimiz var her tarafta. Hatta buğdayımızı, yediğimiz buğdayımızı bile dışardan getirme mecburiyetinde kalıyoruz. Bu kadar aciz haldeyiz.

Şimdi biliyor musunuz bir günde içilen sigara parasının ne kadar tuttuğunu? Hepiniz bilirsiniz. Çok kolay bir hesap. Bugün "36 milyonuz!" diyoruz. En aşağı bunun yarısından fazlası içiyor

herhalde. Biz 15 milyonunu içer farz edelim yahut 20 milyonunu içer farz edelim. Bugün 4-5 liradan ne tutar? Ne tutar 15 milyondan? Ya… 45-50 milyon bir güç olur. Bir günde. Bunu 365 günle çarparsan ne büyük rakam tutar.

Ama diyeceksiniz ki:

"—Tekel İdaresi'nin kârına mal olur bu iş Hocaefendi."

Öyle dersin ama hayır! Biz bunu satalım Avrupalılara, dış memleketlere satalım. Bu paralarımızı da memleketin ihtiyacına verelim. Cebimize koymayalım bir daha. Memleketimizin ihtiyacına bunu da harcayıverelim. Günlük 50 milyon yapar, sene de bilmem şu kadar yüz milyon yapar, milyarlar yapar. Eee! Bu bizim için şart değil mi, lazım değil mi?

Binaen aleyh, zühd denilen şey keyfine mâni olmak. Helâl olan ekmeğini az yiyor efendi, helâl olan ekmeğini az yiyor. Helâl olan ete iltifat etmiyor her zaman. Helâl olan tavuğuna, şusuna busuna iltifat etmiyor, azıcık bir şeyle idare ediyor, gerisini Allah yolunda harcıyor. Haramlardan değil helalinden kesiyor.

Ama bugün bizim halimiz çok acınacak durumda. Bugün yaz mevsimi, kimsenin hürriyetine karışacak değiliz. Fakat bizim için hakikaten çok acıdır. Bugün deniz alemlerine, yazlıklara giden zavallı kardeşlerimizin en aşağı bir kişiye zannedersem 10 bin liradan aşağıya mal olmaz. Sayfiye dediğimiz bir yazlık 10 bin liradan aşağıya mal olmaz. Bir sürü kardeşlerimiz bu 10 bin liraları senenin iki ayı için feda ediyor. Memleket hesabına gelince, kıyamıyor. Vatan hesabına gelince, kıyamıyor. Allah hepimizi affetsin, mağfiret eylesin…

Sonra hac mevsimi gelince hacılarımızın harcadığı 5 bine kıyametler kopuyor. Canım, 5 bin harcıyor çok değil. Bugün sayfiyelere 10 bin liradan aşağı gidilmez. Ama diyeceksin ki:

"—Onun parası burada kalıyor."

Hacının parası da burada kalıyor. Devletin tayyaresine veriyor, şusuna veriyor, busuna veriyor, ancak bin lirası dışarıya ya gider ya gitmez.

Zühd hepimize lazım. Peygamber SAS Hazretleri niçin yememiş, niçin karnına taş bağlamış, niçin dünyaya iltifat etmemiş, niçin bir konak yapmamış? O Peygamber olduğu halde

kayserlerin mükemmel konakları olsun da, sarayları olsun da Peygamber SAS neden yerde yatsın? Biz bile bugün yerde yatmıyoruz.

Terğîb ve Terhib'de görmüştüm. Peygamber SAS'in hanımlarından birisinin evi çitten örülmüş. Böyle çit, mâlûm çubuklarla örülmüş. "İçeriden bakılınca dışarısı görülüyordu." diyor. Dışarıdan bakılınca da içerisi görülebiliyordu. Çit malum işte. Efendimiz SAS bir gazaya gittikleri vakit, bu validemiz sıvatmış. Dışarıdan içerisi görülmesin, içeriden de dışarısı görülmesin diye bir sıva vurdurmuş. Rasûl-ü Ekrem SAS Efendimiz gelince onu tenkit etmişler:

"—Neden bunu böyle yaptın?" demişler.

Allah hepimizi affetsin… Zühd, yalnız sofulara mahsus değil, Bütün Ümmet-i Muhammed'in hepsine lâzım. Bu zühdü takınmadıkça biz, salâh ve felâh yolunu bulamayız.

Aziz kardeş, dünyada yaşayacağız. Pekiyi yaşayalım! Ne kadar yaşayacağız? Bir kere 20 yaşına kadar çocuklukla geçiyor ömür. Gençlik, çocukluk, okumak mokumak gidiyor. Ondan sonra işte hayata atılıyor insan. Derken 50'den sonra yıkılıyor kendisi aşağıya. Ondan sonra da ihtiyarlık devri başlıyor. A! Ondan sonra da alıp götürüyorlar vesselam.

Bu 20-30 senelik geçici bir hayat, bu da herkes için muayyen değil. Bu o kadar yorulmaya, üzülmeye değer mi ya? Asıl bizim gayemiz ahiretimizdir ki, ebediyet alemidir. Fâniyi bırakırsan, ebediyeti bulursun. Fâniye itibar ettikçe, ebediyeti ele geçiremezsin. Onun için Peygamber SAS, zühdü ihtiyar etmiş. O, zühdü ihtiyar edince, onun ümmeti olan bizlere de zühd düşer.

Onu bırak efendi! Şimdi bugün dünyamızda, dünyaya meydan okuyan "Japon" denen bir devlet var ortada. İşte Japon. Bugün iktisâden çok yükselmiş bir devlet. Buradan edindiğimiz intibalar da, bu adamların, yani eski Japon ailesinin dünyaya kat'iyyen iltifatlarının olmadığıdır. Japonların evlerinde süse, saltanata ait bir şeyler yoktur. Kaşıkları bile yok. Hepsi eski ana babalardan gördükleri, iki sopayla yiyorlar. İki çubukla yiyorlar yediklerini. Çatala, kaşığa, tabağa da iltifat etmiyorlar. Sebebi; hep istiyorlar ki dünyada başka milletlere üstün olsunlar.

"—Böyle sefahata dökülürsek, diğer devletlerle aşık atamayız, meydan okuyamayız!" zihniyeti onlarda galip.

Bizde ise;

"—Borç gırtlağı geçtikten sonra ne olursa olsun!" derler.

Onlarla kıyaslarsak, halimiz haraptır.

Onun için bize Peygamberimizin yolundan başka yol yoktur. En güzel yol Peygamber SASin bıraktığı yoldur. O, önümüzde rehberimizdir. Rehber başkası değil Peygamber SAS'dir. Allah-u Taala onu bize onun için rehber yollamıştır. Onun huyu, ahlakı, gidişatıdır müslümanlara örnek olacak. Boyu posu Allah isterse ayrı ayrı verir. Boyda posta iş yok. Fakat iş, örneklik onun ahlakı, onun gidişatı, onun izi. Onun izini bıraktın mı saadeti, selâmeti arama.

Ama insanlar kıymet itibariyle çeşitlidir tabii. Bir takım insan var ki hiç buna kulak asmaz, zevkinde sefasında. Bu zevkinde, sefasında olan insanlar diğer insanların da gözüne batıyor, "Ya bu yaşasın da ben niye böyle perişan yaşayayım" diyerek onunla aşık atmaya kalkıyor. İşte "insanlardan kaç!" dediği bu.

İmam-ı Azam'ın çocuğuna vasiyetinde de bu var, Abdü'l-hàlik-ı Gücdevânî Hazretleri'nin vasiyetinde de bu var:

"—İnsandan yılandan kaçar gibi, aslandan kaçar gibi kaç!" dedikleri seni aldatırlar, felakete sürüklerler, dünyayı sana sevdirirler.

Sen de dünya için geceni gündüzüne katarsın, derken bir gün Azrail AS gelir, alır gider vesselam.

Demin de arz etmiştim, bu dünyaya Cenab-ı Hakk'ın çeşitli kulları gelmiştir. Ne Firavunlar, ne Şeddatlar, ne Nemrutlar, ne hükümdarlar gelmiş, ama hepsi gitmiştir. Hiçbirisine bu dünya kalmamıştır.

Hatta bunların içinden birisi —Şeddat olsa gerek— bir cennet yapıyor. Peygamberlerden duyuyor cennetin vasıflarını, "Ben de yaparım!" diyor. Paralar çok herifte... Bir mıntıka ayırmış, gayet güzel ağaçlarla, sularla, envai çeşit köşklerle süslemiş, püslemiş, düzenlemiş. Kim bilir kaç senede yaptıysa onu, efrad-ı ailesine de

"—Gelin benim cennetimi görün!" demiş.

Toplamış hepsini, tabii bir hududu var içeri girecekler. Bu huduttan içeri girerlerken Allah-u Teàla Azrail'e demiş ki:

"—Al canını!"

Ayağının birini atmış, ötekini atmadan cehennemi boylamış.

Bu dünya işte! Yapsan da içine girsen ne olacak? Ölüme mahkûm değil misin? Bırakıp gideceksin en nihayetinde. Binaen aleyh, bırakıp gideceğin bir şeye bu kadar tamah etmek, bu kadar üzerinde saplanıp kalmak, elbette akıllı insanların işi değildir.

Onun için zâhidlik, akıllılıktır. Zühd, aklın alâmetidir. Akıl, dünyanın arkasında olan ahiretin ebediyetini ister. Oradaki saadet, oradaki selâmet hiçbir yerde bulunmaz. Hepsi hazırlanmış nimetler; zorluğu yok, sıkıntısı yok, derdi yok, meşakkati yok bir âlem... Böyle alemi tabii herkes ister.

Onun için zühdün tercihi aklın iktizasıdır. Dünyaya iltifat da akılsızlığın alâmetidir. Çünkü ne kendine faydası var, ne başkasına faydası var; mahvolur gider.

Onun için zühdün tarifinde birinci olarak Efendimiz'in söylediği cümle:

1. (*En tuhibbe mâ yuhibbu hàlikuke, ve en tubğıda mâ yubğıdu hàlikuke*) "Senin yaratan Halikının sevdiğini sevmen, Halikının sevmediğini sevmemendir. Yâni Allah'ın sevdiği şeyi senin sevmen; Allah'ın buğz ettiği, kızdığı şeye de senin buğzetmendir. Zühd budur."

Bu eldeki en güzel terazidir. Hiç bozulmaz. Altın bir terazi, koy kendini o teraziye bak bakalım! Halikının sevdiklerini seviyor musun? Halikının sevmediklerini sevmiyor musun? Eğer bu sıfat sende varsa, ne mutlu sana! Ne bahtiyar insansın. Yoksa; bu sıfatı kazanmak için elinden geleni yapmaya çalışırsan, yine ne mutlu sana!

2. (*Ve en teteharrace min halâli'd-dünyâ, kemâ teteharracü min haramihâ*) "Dünyanın helâlinden, haramından kaçınır gibi sakınmandır."

Yâni dünyanın helâlinden sakın. Haramından nasıl sakınıyorsun, korunuyorsun, "Aman! Haramdır yemeyeyim" diyorsun, helaline de böyle de. Ne zaman ki helaline de böyle diyebilirsen o zühd sahibi olursun. Dünyada da, ahirette de mes'ud olursun. Zühd demek aç kalıp ölmek demek değil, dünyaya iltifat etmeyeceksin o kadar.

(*Feinne halâlehâ hisàbün*) "Çünkü helali hesaptır. Onun da hesabı vardır. (*Ve harâmühâ azâbün*) Haramı da mutlaka azaptır."

3. (*Ve en terhame cemîa'l-müslimîne kemâ terhamü li-nefsike.*) "Bütün müslümanlara merhamet etmendir, kendine merhamet ettiğin gibi..."

Kendine nasıl acıyorsan veya acıyabiliyorsan bütün Ümmet-i Muhammed'e de böyle acımadıkça, merhamet sahibi olmadıkça zâhid olamazsın.

"—E ben yaşayayım, denize giderim, işte şuraya giderim, buraya giderim, param da çok yaşarım. Avrupa'ya da giderim, her yere giderim. Aman memlekettekiler kıvranıyormuş, bana ne be!"

Böyle dediğin vakit, zâhid olamazsın!

4. (*Ve en teteharrace ani'l-kelâmi fîmâ lâ ya'nîke, kemâ teteharracü mine'l-harâm*) "Haram sözlerden kaçındığın gibi, boş olan, faydasız olan, anlamsız olan, bir fayda getirmeyecek olan konuşmalardan, lâkırdılardan da uzak durmandır."

Bu da zühddür. Faydası olmayan boş laflardan da çok sakın! Nasıl? Haramdan nasıl sakınıyorsun, faydasız boş lafı söylemekten de öyle sakın! Gevezelik dediğimiz bizim, faydasız söz. Bunların içine gıybetler girer, nemimeler girer, hasetlikler girer, birçok şeyler girer. Bunlardan uzak dur! Alıştı mı bir kere insan çok konuşmaya, gevezelikle her türlü şeyi yapar.

5. (*Ve en teteharrace min kesretü'l-ekli, kemâ teteharrecü mine'l-meyteti'lleti kadi'ştedde netnühâ*) "Kokuşmuş ve kokusu şiddetlenmiş bir cîfeyi, leşi yemekten uzak durduğun, sakındığın gibi, çok yemekten uzak durmandır."

Kokmuş bir et var, kokmuş. Bunları insan yiyor mu? Ne kadar güzel de olsa kokmuştur diyor, atıyor onu. Ama kıymetliymiş, mıymetliymiş bakmıyor, "Kokmuş, yersem zararı olur bana!" diyor ve kaçıyor ondan. Ölü hayvandan, ölü etten, ölü şeylerden.

Ha! Sen onun için çok yemekten böyle kaç!

Ama biz bugün hep nefsin esiri, kölesi haline gelmişiz ki en güzel yemekleri adeta karınlarımız şişinceye kadar, hatta nefes alamayıncaya kadar yeriz. Hele öyle sevdiğimiz bir şeyler oldu mu

bir türlü elimizi çekemeyiz ondan. Ve bunun için de paralarımızı harcamaktan sakınmayız.

"—Yiyelim, kuvvetli olalım!"

Vücudun kuvvetli olmuş olmamış ne olacak! Aslanlar en kuvvetli ama hayvandır. Sen vücudunu besleme, aklını kuvvetlendir, ruhunu kuvvetlendir! İşe yarayacak akılla ruhtur. Zaten akıl deyince yine bir manada ruhu murad etmişlerdir.

6. (*Ve en teteharrace min hutàmi'd-dünya ve zînetihâ, kemâ teteharracü mine'n-nâr*) "Dünyanın servet ve zînetinden, servet ü samanından, otundan, samanından, süs ve zînetinden sakınmak, uzak durmak, ateşten uzak durur gibi uzak durmak da zühddür."

Şimdi bak dünyanın ziynetleri var. Güzel evler, güzel mobilyalı evler, güzel saltanatlı evler. Hepimiz bayılıyoruz bugün bunlara… O yaz sayfiyelerindeki güzel bahçeli evler. Hep bunların kurbanıyız. Ama Peygamber SAS;

"—Bunlardan uzak ol, bunlardan sakın!" diyor.

Müslüman, ateşten nasıl sakınıyorsan, böylece bu dünyadan da sakın! Bu dünyaya iltifat etme! Bu dünyaya kendini kaptırma, ahiretini unutma! Sen Allah'ın kulusun, senin için ahiret var.

7. (*Ve en taksura emeleke fi'd-dünyâ*) "Ve dünyada emelini kısa tutmandır. (*Fehâzâ hüve'z-zühd*) İşte bunları yapmak, asıl zühd budur." diye Efendimiz sonunda bir daha te'kiden, "İşte zühd, bu saydıklarımdır!" diye buyurmuş.

İşte bu zühdür ki, aklın kemalinin alâmetidir. Akıldaki kemâlin alâmeti saraylarda oturmak değil, sarayları bina edip de onların içinde saltanat sürmek değil; asıl akıl, saltanatı terk etmektir. Çünkü bunun arkasında ahiret var. Dünya nimetlerine, saltanatlarına kapılanların akılları olmadığı için, dünyalarını elde etmek için ahireti feda ediyorlar,

b. Dullara ve Miskinlere Yardım Eden

Ahmed ibn-i Hanbel, Buhàrî, Müslim, Tirmizî, Neseî, İbn-i Mâce ve İbn-i Hibbân, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[2]

السَّاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ وَالْمِسْكِينِ ، كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللهِ ،

أوِ الْقَائِمِ اللَّيْلِ الصَّائِمِ النَّهَارِ (حم . خ. م. ت . ن. ه. حب.

عن أبي هريرة)

RE. 212/4 (*Es-sâî ale'l-ermeleti ve'l-miskîn, ke'l-mücâhidi fî sebîli'llâh, evi'l-kàimi'l-leyli es-sàimi'n-nehâr*.)

(*Es-sâî ale'l-ermeleti ve'l-miskîn*) "Dul ve miskinlerin hizmetine koşan kimse, (*ke'l-mücâhidi fî sebîli'llâh*) Allah yolunda cihad eden mücahid gibidir; (*evi'l-kàimi'l-leyli es-sàimi'n-nehâr*) veya gece ibadet eden, gündüz oruç tutan kimse gibidir."

Şimdi iki sınıf insan var:

Ermele, kocası vefat etmiş, dul kadın demek. Evlenmiş ama kocası vefat etmiş. Tabii, dulun nesi vardır?.. Dulun çocuğu vardır; kendisini himaye edecek eşi ahirete göçmüştür, yardıma muhtaçtır.

Miskin de, fakirliği çok ziyade olan, kendisini geçindirecek bir şey yapamayan, iş göremeyecek kadar aciz olan kimse demektir.

Binaen aleyh, gerek bu dul kadınların ve bu miskinlerin idame-i hayatları için çalışan insanlar, Allah yolunda, düşman karşısında göğüs gerip dövüşen insanların sevabını alır.

---

[2] Buhàrî, *Sahîh*, c.V, s.2047, no:5038; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2286, no:2982; Neseî, *Sünen*, c.V, s.86, no:2577; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.724, no:2140; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.361, no:8717; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.55, no:4245; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.50, no:1215; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.299, no:20592; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.470, no:11029; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.283, no:12444; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.46, no:2358; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Kitâbü'l-İyâl*, c.II, s.811, no:610; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.342, no:3547; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.59, no:131; Ebû Hüreyre RA'dan.

Buhàrî, *Sahîh*, c.V, s.2237, no:5660; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.346, no:1969; Safvan ibn-i Süleym RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.321, no:6020; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.359, no:13306.

Şimdi bak aziz kardeş! Ne büyük acı. Kadın dediği mahlûk bir demet güle benzer. Onu Allah'u Teàla bir evin idaresi için yaratmıştır. Oradan nesil gelecek, o ev hayatını o vasıtayla idare edecek. Erkek yalnız çarşıda çalışsın da, akşam evine gelince sıcacık bir çorbası olmazsa, üstü başı yıkanmazsa, o hayat olmaz. Onun için, onları Cenab-ı Hak ev hanımı olarak yaratmış, bir de neslin idamesine vesile kılmıştır.

Bunu böyle lalettayin başıboş olarak bırakmak, hristiyan hanımları gibi başıboş bırakmak veya şurada burada çalıştırmak müslüman erkek için bir züldür. Müslüman erkeğe hanımını fabrikada, şurada burada çalıştırmaya razı olması, onun erkekliğinin yokluğuna alâmettir. Müslüman erkeği hanımının üzerine kanat germiştir. Böyle o kokuyu, o erkeğin koklaması için Cenab-ı Hak ona vermiştir. Onu öyle başıboş her yere salmak caiz görülmemiştir.

Evli kadını kocası himaye edecek, bakacak. Bazen de kocası vefat ediyor, kadın kocasız kalıyor. Kocasız olunca ne yapsın? Bu fabrikaya gitmesin de ne yapsın şimdi? Onun için bize diyor ki:

“—Bu kocasız hanımı da siz muhafaza edecek, onu evinde oturtacak, ev hanımı olarak kocalıdan daha güzel bakmak suretiyle uğraşırsanız, harp meydanında göğsünü gerip düşmanla mücâhede eden askerin aldığı sevabı siz de alırsınız!” diyor.

Ermile dedikleri dullar. Bu dullara kızlar da dahildir. Kıza da ermile denir, evlenene kadar kocası yok çünkü. Binaen aleyh bu gibi insanların himayesini de bize bırakmıştır Cenab-ı Hak. Onları da biz gözetmek mecburiyetindeyiz.

Ama zevk ü sefaya dalınca;

“—Gitsin çalışsın efendim, bana ne, ben mi uğraşacağım onlarla?” diyor.

Tabii cemiyetimiz yok, teşkilatımız da yok. Ne yapacak zavallı. Kapının önüne geliyor açıyor orada avucunu, beş-on kuruş vereceksen ver, onunla karnını doyuracak, ekmek parası alacak. Bu müslümanın vicdanına yakışır mı? Bunu müslüman yapabilir mi? Onun için feryad ediyor, bağırıyor, “Böyle idare, iş olmaz!” diyor. Niçin? Müslümanlığı tatbik etmiyoruz da ondan.

c. Anne-Babası ve Ailesi İçin Çalışan

Kur’a ile açtığım yerden, karşıma gelen hadis-i şeriflerden oku-yorum. Enes RA’ın rivayet ettiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[3]

اَلسَّاعِي عَلٰى وَالِدَيْهِ ، لِيَكُفَّهُمَا أَوْ يُغْنِيَهُمَا عَنِ النَّاسِ فِي سَبِيلِ اللهِ ؛

وَمَنْ سَعٰى عَلٰى زَوْجٍ أَوْ وَلَدٍ ، لِيَكُفَّهُمْ وَ يُغْنِيَهُمْ عَنِ النَّاسِ فِي سَبِيلِ

اللهِ ؛ وَالسَّاعِي عَلٰى نَفْسِهِ ، لِيُغْنِيَهَا وَيَكُفَّهَا عَنِ النَّاسِ فِي سَبِيلِ اللهِ ؛

وَالسَّاعِي مُكَائِدَةً ، فِي سَبِيلِ الشَّيْطَانُ (طس. عن أنس ؛ ك. عن

[3] Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.VIII, s.277, no:8630; Enes ibn-i Mâlik RA’dan. *Kenzü’l-Ummâl*, c.IV, s.18, no:9237; *Mecmaü’z-Zevâid*, c.IV, s.596, no:7710; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XIII, s.360, no:13307.

أبي الدرداء)

RE. 212/5 (*Es-sâî alâ vâlideyhi, li-yeküffehümâ ev yuğniyehümâ ani'n-nâsi fî sebîli'llâh; ve men seà alâ zevcin ev veledin, li-yeküffehüm ve yuğniyehüm ani'n-nâsi fî sebîli'llâh; ve's-sâî alâ nefsihî, li-yuğniyehâ ve yeküffehâ ani'n-nâsi fî sebîli'llâh; ve's-sâì mükâedeten, fî sebîli'ş-şeytàn*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.*

Es-sâî, sa'y eden demek. *Sa'y etmek* de koşuşturmak, çalışmak, gayret etmek mânâsına geliyor.

(*Es-sâì alâ vâlideyhi*) "Anne ve babası için koşturan, sa'y ü gayret eden kişi..." Neden?.. (*Li-yeküffehümâ ve yuğniyehümâ ani'n-nâsi*) "Onların ihtiyaçlarını karşılamak ve onları insanlara muhtaç duruma düşmekten kurtarmak için..." Bu gayreti yapan kişi nedir?.. (*Fî sebîli'llâh*) "Allah yolunda çalışıyor demektir."

(*Ve men seà alâ zevcin ev veledin, li-yeküffehüm ve yuğniyehüm ani'n-nâsi fî sebîli'llâh*) "Bir de hanımı için, eşi için yahut çocuğu için; onların ihtiyaçlarını karşılamak, insanlara muhtaç duruma düşmesini engellemek için, onlar için çalışan, koşturan; o da *fî*

*sebîli'llâh'*tır. Allah yolunda cihad eden mücahidler gibidir."

(V*e's-sâì alâ nefsihî, li-yuğniyehâ ve yeküffehâ ani'n-nâsi fî sebîli'llâh*) "Kendisi için çalışan, kendi nefsi için, kendi zâtı için, kendisi için çalışan; onu müstağnî kılmak için, insanların eline bakmaktan, onlardan yardım istemekten, dilenmekten kendisini korumak için gayret eden kimse de, *fî sebîli'llâh'*tır."

Dinimiz, kendisini de başkalarına el açmayacak şekilde çalışıp kazanma yoluna teşvik eder. Bu kazanma, çalışma yolları memleketimizde el-hamdü lillah vardır. Ufacık aklı olan insan aç kalmaz bu memlekette... Su satar, soğan satar, tuz satar, gıda satar ekmeğini kazanır yine. Mutlaka bir fabrikanın fabrikatörü olmak, bir dairenin müdürü olmak şart değil ya. Ekmek parasını kazanmak için çeşitli yollar var, hangisinden olursa olsun Cenab-ı Hak sana bir kazanç yolu verir. Bunların hepsi fî sebilillahtır.

(*Ve's-sâì mükâedeten fî sebîli'ş-şeytàn*) "Hile ve hud'a yapmaya koşturan, fesad için, zulm için, etrafındakilere gurur kibir satmak için çalışan o şeytan yolundadır. Rahman yolunda değildir. Hata işlemektedir, günah işlemektedir, kendisinin mâneviyâtını tehlikeye düşürmektedir. Ahiretini mahvetmektedir."

"—E çalışmayalım mı?"

Çalış ama Allah için doğru çalış, hileli değil…

Onun için, Allah hepimizi affetsin, zühd yolunu bıraktın mı öteki yol açılır. Zühd yolunu bıraktın mı, tasavvuf yolunu, tarikat yolunu, Hak yolunu, Allah yolunu, Peygamber yolunu bırakınca şeytan yolu açılıyor. Binaen aleyh sen şeytanın yolunu kapayarak, Peygamberin gittiği yola bak! Onun hayatını örnek al, onun hayatına imren!

Sen bu kadar çok çalışıyorsun da, ben bu kadar çok çalışıyorum da, kaç gece kalkıp da gece namazı kılabiliyoruz? Teheccüd denilen namaz, farz namazlarından sonra müslümanın en kıymetli namazıdır. Fakat gece hangimiz kalkıyoruz da Allah için iki rekât, dört rekât bir namaz kılabiliyoruz?

Ama gece yarılarına kadar, gece yarılarından daha fazla oturup da çene çalmak, o bizim için en büyük şeref.

"—Bu gece 2'ye kadar oturduk, 1'e kadar oturduk!" diye övünürüz de.

"—Ne yaptın sabah namazını?"

“—Zoru zoruna, darı darına kalktım da kıldım.”

“—Olur mu ya! Müslümanın sabahleyin camiye gelmesi, namazını camide kılması Allah-u Tealâ’nın ve Peygamber SAS’in emridir.

وَارْكَعُواْ مَعَ الرَّاكِعِينَ (البقرة:٤٣)

(*Ve’rkeû mea’r-râkiîne*) [Rükû edenlerle beraber rükû edin!] (Bakara, 2/43) Emri ilahî…

“—Namazı evde yalnız kılın!” demiyor, “Toptan kılın namazı, beraber kılın namazı!” buyruluyor.

Niçin? Sular toplanıyor, dereler oluyor, çarkları döndürüyor. Suların topluluğu sayesinde oluyor. Toplanmasalar daneler yerlerinde kaybolurlar, hiçbir şeye yaramazlar.

Müslümanlar da toplandıkları vakit dağları aşarlar. Toplanmazlarsa, istediğin kadar evinde namaz kılsın, camide kıldığın iki rekat namazın sevabını alamaz! Sabaha kadar namaz kılsan, camide kıldığın iki rek’at namazın sevabını alamazsın. Bu kadar mühimdir. Ama ne uykuyu terk edebiliyoruz, ne zevki terk edebiliyoruz. Git deniz kıyılarında, ezan sesini duyamazsın.

d. Secdenin Yapılışı

Taberânî, Abdullah ibn-i Abbas RA’dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[4]

اَلسُّجُودُ عَلَى سَبْعَةِ أَعْضَاءٍ: الْيَدَيْنِ، وَالْقَدَمَيْنِ، وَالرُّكْبَتَيْنِ، وَالْجَبْهَةِ؛

وَرَفْعُ الْيَدَيْنِ: إِذَا رَأَيْتَ الْبَيْتَ، وَعَلَى الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، وَبِعَرَفَةَ، وَبِجَمْعٍ،

وَعِنْدَ رَمْيِ الْجِمَارِ، وَإِذَا أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ (طب. عن ابن عباس)

---

[4] Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XI, s.452, no:12282; Ziyâü’l-Makdîsî, *el-Ehàdîsü’l-Muhtâre*, c.IV, s.190, no:310; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.459, no:19772; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XIII, s.365, no:13315.

RE. 212/10 (*Es-sücûdü alâ seb'ati a'dàin: El-yedeyni, ve'l-kademeyni, ve'r-rükbeteyni, ve'l-cebheti; ve ref'u'l-yedeyni: İzâ raeyte'l-beyte, ve ale's-safâ ve'l-merveti, ve bi-arafate, ve bi-cem'i, ve inde remyi'l-cimâri, ve izâ ukîmetü's-salâtü.)*

Şimdi bakın, bazen insanın nazar-ı dikkatini celb ediyor. Namaz kılan insanlar; on seneden, yirmi seneden belki otuz-kırk seneden beri namaz kılan insanlar, secde azalarının nasıl olduğunun farkında değil. Ekseriyetle secdeye yatan adam bazen ayağını böyle ters koyar. Bunun secdesi olmaz.

Secde yedi aza üzerine olacak. Ayağını ters koyan adamın arkası üzerine yatırıyor ayağını onun secdesi tamam değil. Secdede ayak parmaklarının altı kıbleye dönecek. Parmakların altı kıbleye dönecek. Buna secde derler. Yoksa olduğu gibi yatırılmış, yürüdüğümüz gibi öyle konmuş ayaklar secde yapmamıştır. Onun için buyrulmuş ki:

(*Es-sücûdü alâ seb'ati a'dàin*) Secde yedi a'za üzerine olur:

1-2. (*El-yedeyn*) "İki el." Şu iki el şöyle konacak. Bunları koymazsan olmaz.

3-4. (*Ve'l-kademeyn*) "İki ayak." Ayaklarımız parmaklarımızla beraber.

5-6. (*Ve'r-rukbeteyn*) "İki diz." İki el, iki diz, iki de ayaklar; altı…

7. (*Ve'l-cebheti*) "Bir de alın; yedi." Bu yediyle secde olur.

Elimizi koymadığımız vakit secde olmaz. Kolu olmaz, yahut bir hastalığı olur müstesna… Fakat başka zamanda, mutlaka ellerin yere konması lazım!

Alın nasıl yere konuyorsa, ayaklar da yere konacak. Bazen ayaklarını kaldıranlar da oluyor. Secdeye vardığı vakitte ayakları yere değmeyenler de oluyor. Bunun farkına da varmıyorlar alışmadıkları için. Bunlara dikkat edilmesi lazım!

Arada bir namaz kılana insana belki bir şey denmez ama, her gün bunu vazife edinmiş müslümanın fark etmemesi hatalı oluyor.

(*Ve ref'u'l-yedeyni*) Ellerin kaldırılması da yedi yerdedir:

1. (*İzâ raeyte'l-beyte*) "Beytullah'ı gördüğün zaman."

Kâbe-i Muazzama'yı gittik. Beyti gördük. "Allahu ekber,

Allahu ekber!" diyerek el kaldırılıp tekbir getirilir.

2-3. (*Ve ale's-safâ ve'l-merveti*) "Safa ile Merve'ye çıkınca."

Safa'ya çıkılınca orada Kâbe-i Muazzama'ya karşı dönülür, eller kaldırılır, "*Bi'smi'llâhi allahu ekber!*" denir.

Merve'ye gelince de eller kaldırılır, Kabe'ye karşı dönülür "*Bi'smi'llâhi allahu ekber!*" denir.

4. (*Ve bi-arafate*) Bir de arafe günü Arafat'ta vakfe yaparken kıbleye karşı eller kaldırılıp dua yapılır.

5. (*Ve bi-cem'i*) Müzdelife'de de öyledir.

6. (*Ve inde remyi'l-cimâri*) "Şeytan taşlarken el kaldırılır."

Şeytan taşlandığı vakit, o taşların arkasından el kaldırılıp dua edilir.

7. (*Ve izâ ukîmetü's-salâtü*) "Namaza başlarken, iftitah tekbiri alırken eller kaldırılır." Şafilere göre namaz aralarındaki tekbirlerde de eller kaldırılır.

e. Sahur Berekettir

Ahmed ibn-i Hanbel, Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[5]

السَّحُورُ بَرَكَةٌ ، فَلاَ تَدَعُوهُ وَلَوْ أَنْ يَجْرَعَ أَحَدُكُمْ جُرْعَةً مِنْ مَاءٍ ؛

فَإِنَّ اللهَ وَمَلاَئِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى الْمُتَسَحِّرِينَ (حم. عن أبي سعيد)

RE. 213/1 (*Es-sahùru bereketün, felâ ted'ùhu velev en yecrea ehadüküm cür'aten mim mâin; feinna'llàhe ve melâiketehû yusallûne ale'l-mütesahhirîne.*)

(*Es-sahùru bereketün*) "Sahur berekettir. (*Felâ ted'ùhu velev en yecrea ehadüküm cür'aten mim mâin*) Öyle ise, bir yudum su içmekle de olsa, onu bırakmayın! (*Feinna'llàhe ve melâiketehû yusallûne ale'l-mütesahhirîne*) Çünkü, Allah ve melekleri sahur

---

[5] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.12, no:11101; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.359, no:4840; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.523, no:23957; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.366, mo:13317.

yiyene salât ederler."

Oruç tutacağız. Fakat tembellik yapıp da kalkmamak için akşamdan yer yatarsak bu sahur olmaz. Bu sahur değildir. Sahur; gecenin yarısından sonra, sabahtan evvel, sabahın şafağı sökmezden evvelki olan vakittedir.

O vakit kalkar da abdest alır, birkaç rekât namaz kılar, yalvarır eder, arkasından da birkaç lokma yersen, velev ki bir yudum su olsun bunu içmek berekettir. Sana ertesi günkü orucunda kuvvet verir, metanet verir.

Hem Allah hem melekleri, geceleyin böyle bir iki lokma yemek için sahura kalkanlara ve o vakitte kalkıp yalvaranlara salât ederler. Cenab-ı Hak onlara mağfiret eder, rahmet eder. Melekler de onlar için istiğfar ederler.

f. Cömertlik

Ebü'ş-Şeyh ve İbnü'n-Neccâr, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[6]

اَلسَّخَاءُ خُلُقُ اللهِ الأَعْظَمُ (أبو الشيخ ، وابن النجار عن ابن عباس)

RE. 313/2 (*Es-sehàü hulüku'llàhi'l-a'zamü.*)

(*Es-sehàü*) "Sehâ, cömertlik, (*hulüku'llàhi'l-a'zam*) Allah-u Teàlâ'nın huylarının en büyüğüdür."

Huylarının hepsi büyük de, bu sehanın büyüklüğünü bize duyurmak için böyle buyrulmuş.

Şimdi nefsini besleyen, nefsinin heva ve arzularına tabi olan insanlar bu seha nimetinden mahrumdurlar. Bazen beş-on kuruş şu fakire bu fakire, yahut şu yere bu yere biraz hediye filan verebilir ama bu seha sayılmaz. Bunu herkes, hatta en fakir bir insan bile yapabiliyor. Seha bu değildir. Onun için, Peygamber SAS kendi yemedi, yedirdi; kendi içmedi, içirdi.

---

[6] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.341, no:3542; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.II, s.178, no:482; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.337, no:15926; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.366, no:13319.

Ashab-ı kiram'ın hali de bize örnektir. Onlar dünyaya meydan okudular. Dünyanın bütün zenginlerine, zengin devletlerine karşı galebe çaldılar. O fakirlikleriyle beraber, yoksulluklarıyla beraber. Hiçbir şeyleri yoktu o mübareklerin. Fakat imanları o kadar kuvvetli idi ki, dünyanın devletleri, hazineleri onların karşısında dayanamadı. İman bu.

Onun için bu seha denilen ahlak, cibillîdir bir kere. İnsana daha Allah tarafından verilmiş küçük yaştan itibaren, bu alıştırılmış kendisine. Niçin? Biliyor ki Allah bire on verir. Evet bire on verir en aşağı. Onun için sehanın en güzel örneği köylülerimizdir. Eline buğday geçmiştir, ambarına koymuştur. Onu saklasa da toprağa atmasa olur mu? Avanaklık derler ona değil mi?

"—Aptal herif elinde tohumun da var, mevsimi de geldi, hala atmıyorsun onu toprağa. Ne sersem adamsın!" deriz.

Dikkat ederseniz onu ektiğinde, toprağa attığında bire on alacaksın, bire yirmi alacaksın, gelecek senenin mahsulünü de eline geçireceksin. Ama ekmezsen gelecek sene açsın. Yığdın bu sene çoktu yığdın, belki gelecek seneye de kalır ama bir daha

bulamazsın sonra.

Seha da böyledir. Elindeki parayı, elindeki mahsulü götürüp çakıllara atarsan, kumların içerisine atarsan, dağlara bayırlara atarsan mahvettin. Sulara dökersen bir şeye yaramaz. Ne sana ne başkasına bir şeye yaramaz. Ya! Onun yerini bulacaksın ve yerini de hazırlayacaksın, öyle atarsan ondan fayda göreceksin. Lalettayin atmak değil. Hazırlanmış, güvenilir yere atacaksın ki bire on, bire yirmi, bire otuz versin sana. Bire elli versin.

İşte bu paraları da harcamak, hayırlara harcamak da tıpkı böyledir. Ramazan ayı gelir, beş-on para zekâtımız vardır verecek,

"—Ahmet gel! Mehmet gel! Ali al! Veli al!"

Olur mu bu ya! Bu sana nerede fayda verecekse orasını ara bul!

"—-Yoo! Dağıtayım da gitsin benden de nereye giderse gitsin!" Sanki kurtuluyormuş gibi.

Onun için seha, Allah-u Teàlâ'nın huylarından, büyük bir huydur, ahlâkından bir büyük ahlâktır. Yani sen, Allah'ın ahlâkıyla ahlâklan ki müslüman olasın. Kâmil olasın, olgun olasın. Peygamberin de önünde… Dünya malına hiç iltifat etmemiş, geleni geldiği gibi dağıtmış.

Hatta bir gün Bilal-i Habeşi'nin RA'ın ziyaretine gitti Rasûl-i Ekrem Efendimiz SAS. Bilal-i Habeşi müezzinlerin başı ya. Onun ziyaretine gitti. Peygamber Efendimiz çok alçak gönüllü idi. Onun için İbrahim Hakkı Hazretleri;

"—Toprak gibi alçak gönüllüydü." diyor, Peygamber SAS'i överken.

Sen de mütevazi ol ki, Allah seni yükseltsin. Sen büyüklendikçe Allah seni düşürür aşağıya… Allah büyüklenenleri sevmez, mağrurları sevmez.

Mütevazı ol Peygamber SAS gibi. O Peygamberken bile ashabının ziyaretine gidiyor, Bilal-i Habeşi gibi bir zavallıyı ziyaret ediyor. Baktı ki Bilal fakir, baktı ki öbek öbek hurmalar var.

Bilal, şunun bunun bahçesinden kalan hurmaları toplamış. Hani bizde böyle tarlalar işlendikten sonra başak toplama derler, dökülenleri toplama… Sahibi bırakmış gitmiş de artık tarlaya

dökülenleri toplayanlara başak toplayıcıları derler. Hurmalarını adam ağaçtan alıyor, döküntüleri kalıyor aşağıda o döküntüleri toplamak suretiyle, fakirler de bununla idare ediniyorlar. Bilal de böyle bir miktar bir şeyler toplamış. Getirmiş evinde birkaç öbek yapmış. Peygamber SAS onun evine gidince;

"—Ya Bilal! Ne bunlar? Niye saklıyorsun bunları?" diye sordu.

"—Yâ Rasûlallah, size gelecek misafirlere ikram etmek için hazırladım. Hane-i saadette bazen bir şey bulunmayıverir de gelen misafirler mahrum kalmasın diye onlar için hazırladım."

"—Yâ Bilâl, enfik enfik! Dağıt, dağıt! Bana gelen misafirlerin rızkını Allah verir." buyurdu.

Dağıt! Onların dışında boş laflar bunlar.

Allah bizi affetsin. Onun için sen çok oku Peygamber SASin menkıbelerini, hayatını, onu örnek edinmek için gayret et!

Maşaallah çalışan arkadaşlar var, güzel güzel eserler tertip ediyorlar. Şimdi İmam-ı Şa'rani'nin bir kitabını birisi tercüme etmiş. Duydum da orda Peygamberin adabını güzel anlatır.

"—Aziz kardeş, nasıl yemek yiyordu o Peygamber SAS?"

Affet yâ Rabbi! Bizim bu saltanatımızın önüne geçilir mi acaba, masalar, envai çeşit tabaklar, kaşıklar, bıçaklar önümüzde… O Peygamber SASin bir gün önüne bizim kasnak dediğimiz sofranın altına konulan bir şey getirdiler ki, azıcık şöyle yüksekte olsun da Rasul-i Ekrem biraz zahmet çekmesin, daha rahat yer diyerekten.

Rasul-i Ekrem kaldırttı onu;

"—Benim soframı getirin, yere koyun!" dedi.

Sonra buyurdu ki:[7]

---

[7] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.200, no:7812; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.587, no:14227; Ebû Ümâme RA'dan.

Hennâd, *Zühd*, c.II, s.412, no:801; Amr ib-i Mürre Rh.A'ten.

Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VII, s.283, no:14428; Ebû Cuhayfe RA'dan.

Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, c.I, s.341, no:1362; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.197, no:5975; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.X, s.417, no:19554; Yahya ibn-i Ebî Kesir RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.232, no:40710; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.I, s.33, no:28.

آكِلُ كَمَا يَأكُلُ الْعَبْدُ

RE. 4/7 (*Âkilü kema ye'külü'l-abd*) "Kulun yediği nasılsa, ben de öyle yerim!" dedi.

Böyle saltanata, saltanat da değil de önemsiz bir şey ama, ona bile iltifat etmiyor Rasul-i Ekrem SAS.

Tefsiri çok okuyun! Hele Hamdi Efendi'nin tefsiri geniştir, çok malumat var içerisinde... O gecelerinizde hiç olmazsa yarım saat, bir saat ayırın da bu tefsirleri okuyun. Çok güzel malumatlara rast geliyor insan. Bugün okuduğum Hamdi Efendi'nin, küçük Hamdi Efendi'nin tefsirinin, Kur'an tefsirinin 1472'nci ve 1473'üncü sahifeleri ve evveli ve ahiri de daha lüzumlu, şimdi ahirindekini okuyayım.

Şimdi hristiyanlar bize karşı övünüyorlar;

"—Bizim dinimiz çok yüksek, çünkü bizim Peygamberimiz Allah'ın oğlu. Allah'ın oğlu elbette Allah'ın kulundan a'lâdır." diyorlar.

Çünkü Cenab-ı Hak Peygamber SAS'den (*bi-abdihî*) "Allah'ın kulu" diye bahsediyor. Çünkü Peygamber SAS öyle istedi.

"—Seni nasıl öveyim?" dedi.

"—Kulunum yâ Rabbi, kulluğumla öv beni!" dedi.

Şimdi diyor ki hıristiyan:

"—Sizin Peygamberiniz Allah'ın kulu. Kitabınız da diyor işte. Bizim Peygamberimiz de Allah'ın oğlu. Tabi ki Allah'ın oğlu Allah'ın kulundan üstündür." diyor.

İncil'in kendisinde bu yok. Onu sonradan içine katmışlar, fakat aldanmışlar. Çünkü Allah'ın oğlu olması, Allah'ı Allahlıktan çıkarır, Allah olamaz. Bu şirkin ta kendisidir.

Çünkü bütün mülk, İsa'sı da Musa'sı da hepsi içine dahil olmak üzere Allah-u Teàlâ'nındır. Kimsenin değil.

لِلّٰهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الأَرْضِ (البقرة: ٢٨٤)

(*Li'llâhi mâ fi's-semâvâti vemâ fi'l-ardı*) [Göklerdekilerin ve yerdekilerin hepsi Allah'ındır.] (Bakara, 2/284)

Yerde gezen ne var, hepsi Allah-u Teàlâ'nındır. Binaen aleyh, Allah ne kul ittihaz etmiştir, ne evlat ittihaz etmiştir. Ne anası vardır, ne babası vardır. *Kul huvallah*'ımız yeter artar bize… Öyleyse sen sakın aldanma bu sözlere!

Hatta, Hamdi Efendi diyor ki: Bu İncili Türkçe'ye çevirmişler 15'inci mi dedi 115'inci mi maddesinde bunu böyle yazarlarken ne büyük gaflete düştüklerini kendisi güzelce izah ediyor orada. Onu uzun boylu izah etmiş, ben şimdi onu yapamayacağım. Okumanızı tavsiye ederim. Bir.

İkincisi; sünnet bahsinde ki, gelecek dersimizde gelecektir inşaallah yahut birkaç ders sonra; sünneti izah ederken;

"—Sünnet iki kısımdır; diyor. Bir sünnet vardır ki, bir peygamberden gelmiştir. Hangi peygamber olursa olsun peygamberlerden birisinin bize bıraktığı sünnettir. İbrahim AS'dan sünnet olmak bize kaldığı gibi. Bir de zamanın hükümdarlarının yahut meşayihının, büyük kimselerin bıraktıkları adetler vardır ki, onlar da onların sünnetidir.

Dikkat edin! Bir sünnet vardır ki, farza dahildir. Bir sünnet vardır ki, farza dahil değildir. O sünnet ki farza dahildir, onun Kitabullah'ta aslı vardır. O sünneti almak hidayettir, terki dalâlettir.

Bakalım tefsire dedik. Bu sünnetlerin kökü nereden geliyor?

Sure-i Nisâ'da buyruluyor ki:

وَلَأُضِلَّنَّهُمْ وَلَأُمَنِّيَنَّهُمْ وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُبَتِّكُنَّ آذَانَ الْأَنْعَامِ وَلَآمُرَنَّهُمْ

فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ اللهِ ، وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِنْ دُونِ اللهِ فَقَدْ

خَسِرَ خُسْرَانًا مُبِينًا (١١٩)

Şeytan dedi ki: (*Ve leudillennehüm ve leumenniyennehüm ve leamu-rannehüm feleyübettikünne âzâne'l-en'àmi, ve leâmürannehüm feleyugayyirunne halka'llàhi*) "Onları mutlaka saptıracağım, mutlaka onları kuruntulara sokacağım ve onlara emredeceğim de putlara adak için hayvanların kulaklarını

yaracaklar. Yine onlara emredeceğim de Allah'ın yarattığını değiştirecekler." (*Ve men yettahizi'ş-şeytàne veliyyen min dûni'llâhi fekad hasire hüsrânen mübînâ.*) "Kim Allah'ı bırakıp da şeytanı dost edinirse, şüphesiz o apaçık bir hüsrana düşmüştür." (Nisâ, 4/119)

"—Allah-u Teàlâ'nın verdiği hilkati değiştirmek için onları kandıracağım. Süsleyeceğim, püsleyeceğim, o hayatı onlara daha güzel göstereceğim. Senin yarattığın hilkati onlara değiştireceğim." diyor.

Acaba nedir bunlar, filan diye tefsirini okumaya başladık. 1472 ve 1473'üncü sahifelerinde. İkinci cilt. Hamdi Efendi'nin tefsirinde. Orada birçok şeyler saymış. Tağyir.

Şimdi Cenab-ı Hakk'ın bizi yarattığı bir hilkatimiz var ya, şu anadan doğma bir kılığımız var. Boyumuz, posumuz. Kulağımızı kessek… "Bu burada fazladır!" diyerekten. Buna hilkati değiştirmek derler. "Burnumuz burada pek yakışmıyor, bunu buradan kaldırsak!" desek. Bu hilkate mugayirdir.

"—Bu parmaklarımız fazladır." diye kessek bu da hilkate mugayirdir. Bunların bir lüzumu var ki, Cenab-ı Hak bunu böyle yaratmış. Bak ne güzel tutuyor, kıvrılıyor, her şeye imkânı olan bir şey. Yapamayız.

Bizim için yapmamızı ön gösteren Halil İbrahim AS var. İbrahim AS, bizim peygamberimiz. O sünnet olmayı tavsiye etmiş, şimdi sünnet oluyoruz.

"—Niye kesiyoruz bu sünnetliği? Bak gâvurlar kesmiyor. Biz neden kesiyoruz onu? O da değişiklik oluyor, kesme var. Atıyor onu oradan, eksiltiyoruz."

Ha buna İbrâhim AS bize öncülük etti. "Bu kesilmesi lazımdır!" dedi. Onun sünnetine ittibâen kesiyoruz. Bu hilkati onun için değiştiriyoruz.

Meselâ, tırnaklarımızı kesiyoruz. O da Peygamber SAS Efendimiz'den kalma bir sünnet. Avret yerlerimizdeki tüyleri kesiyoruz. Bunlar Peygamber Efendimiz'den kalma sünnetler. Dişlerimizi misvaklıyoruz. Bu da ondan kalma sünnetlerdir. Bunların her birinin ayrı ayrı hikmeti var.

Bu tıraşsızlık 40 günü geçerse günah olur. Yani bir arpa

boyunu geçti miydi edep yerlerindeki tüyler, kesilmezse haram olur, günah olur. 40 güne bırakmamalı. 15 günde, 20 günde, hiç olmazsa ayda bir onlar temizlenmelidir. Onların temizlenmesinde çok faydalar vardır. Onlar pislik yerleri oluyor, mikrop yerleri oluyor. Onların temizlenmesi şart. Çünkü saklı, gizli yerlerde kokular, taaffünler yapar.

Hıristiyanlar yıkanmayı bilmedikleri için, o kokuları giderecek koku icad etmişler. Kokunun icadı, kendi pis kokularını kaybetmek içindir. Müslümanın öyle şeye ihtiyacı yok. Onu kendisi güzelce temizler.

Bazen hamamlarda rast geliniyor. Bakıyorsun koskoca delikanlı koltukaltları hiç bıçak görmemiş, uzamış karış karış… Ne çirkin şey. Hiç mi müslümanlıktan bir şey duymadın, babandan-dedenden de mi hiçbir şey görmedin? Görmediysen de insanın hilkati, aklı temizliği ister. Bu temizliğe muhaliftir. Bunu kesmek hem sünnettir, hem sevaptır hem de sıhhat iktizasındadır.

Peygamber SAS Efendimiz:

"—Müşriklere muhalefet ediniz. Sakallarınızı salınız, bıyıklarınızı da kırpınız." buyurmuştur.

Şeytan ise size Allah'ın yarattığını değiştirmenizi emreder:

"—Sakallarınızı keserseniz yüzünüz temiz olur, gençliğiniz güzel olur, şu olur bu olur" diye aldatır sizi.

Sakallarınızı, bıyıklarınızı kestirir.

"—Sakalları, bıyıkları kesmek hilkati tağyirdir." diyor.

Ben demiyorum ha. Hamdi Efendi diyor. İşte sayfasını da söylüyorum sana, 1473'üncü sayfasında bu söz aynen: "Sakalını, bıyığını kazımak hilkati tağyirdir."

Ama bugün karılarımız bile şeytana yardımcı olduklarından sakallıları sevmezler. Bırakmak istedin mi, geçen bir arkadaş boşanmaya kadar varmışlar. "Ben boşanırım senden!" demiş. Bilmiyorum o arkadaş geldi mi? Soruyor bana:

"—Hocaefendi karı bana böyle diyor. Boşanacak benden. Ne yapalım?"

"—Ben karışmam öyle şeylere…" deyip başımızdan savdık.

Tabi şimdi vazife iktizası bazı kimseler için belki tıraş olmaları

mecburî ise de, insanların hepsi bugün eşit değildir. Kendi çalışıyor, maiyetinde adamları var, serbest hayatta çalışıyor. Serbest hayatta olduğu için sakalını salmakta da serbesttir. Kimse bir şey diyemez. "Sen sakallısın gelme!" diyen olamaz. Serbest bir hayatın sahibidir. E bunun bırakmaması, onun da bid'atı, onu da bilmem. Allah affetsin…

İşte onun için zühd ü takva bütün peygamberlerin tavsiyesidir. Allah'ın rızası takvadadır. Takva, Allah'tan korkmakla ve Peygamber SAS'in yolunda gitmekle elde edilir. Allah'tan korkan adam peygamberin yolunda gider. Peygamberin yolunda giden de, peygamberin izinde giden de peygamberin yaptığı gibi yapar.

Peygamber SAS'in izinde gitmek demek, Peygamber'in yaşadığı hayatı yaşayabilmek demektir. O müslümanlığı nasıl yaşadıysa, onun devrindeki Ashab müslümanlığı nasıl yaşadıysa bugünkü müslüman da aynı hayatı yaşamak mecburiyetindedir.

Şu dilsizlerimizin cemiyeti var. İşte onlara, sağırlara, dilsizlere bakıyorlar, öğretiyorlar. Geçen hafta rast geldim. Bir sürü çocuk böyle gidiyorlar. Denize götürüyorlarmış. "Ne bunlar?" dedim. "Bunlar dilsizlerdir" dediler. Bir sürü ama. Banyoya götürüyorlarmış deniz banyosuna. Çok şükür bunları da himaye edebilen bir gurup, cemiyet var imiş.

Bugün de bize iltica etmişler. Şöyle bir mektup da yollamışlar:

"—Bizim cemiyetimize de elinizden gelen bir yardımı yaparsanız, memnun oluruz."

Onlar da Allah'ın kullarıdır. Allah onları da öyle yaratmış. Bizi de öyle yaratsaydı ne yapardık? Hadi bul bakalım! Hangi doktor bizim kulağımızı açacak, hangi doktor dilimizi açacak. Bu Allah'ın kudretindedir.

Onun için bu gibi zayıf, biçarelere ki, yukarıda da geçti ermile dedikleri bir muhtaç dul kadına, miskine yardım etmek lazım gelirken, bugün bunların dili de kulağı da yok. Biçaredirler yani. Orada az-çok bir şeyler öğretiyorlar, öğrettikleri sayesinde hayatlarını koruyabiliyorlar.

Dün bir hafız getirdiler. Şurada genç bir çocuk. Unuttum adı da Mehmet'miş. Burada bir kurs var orada okuyor. İki gözü

görmüyor. Ama iki gözü görmemesiyle beraber Kuran'ın hafızı olmuş. Ne güzel oluyor o. İşte hocası karşısında bir kere okuyor, bir daha okurken onu yerleştiriyor içeriye. "Ben okuyayım sen dinle!" diyor. Belki bir hatası çıkıyorsa onu da düzeltiyor. Bakıyorsun bir iki sene zarfında mükemmel bir hafız. Artık öteki hafızlar gibi değil. Unutmuyor da artık. Çünkü gözlerini alınca Cenab-ı Hak gönlüne açıklık vermiş, gönlünün açıklığı sayesinde kazanıyor.

Bunlara bakmak elbette müslümanların müslümanlık iktizası vazifeleridir. E bunlar da az bir şeyle olmaz ki bugün. Bizim kendi evladımız bir senede neye mal oluyor bize, herkes bilir bunu. E bunlar da cemiyetin malıdır. Onun için cemiyetin bunu artık söyletmeye lüzum kalmadan halletmesi lâzım!

Yalnız bu değil de her şeyimizde elbirliği olmazsa, bu işlerin hiçbirisi olmaz. Elbirliği olduğu takdirde Allah, Cenab-ı Hak hepimize yardım eder. Onun için sen şeytanın yolunu bırak da aziz kardeş, Peygamber SAS'in yolunda, onun ashabının yolunda gitmeye bak. O nasıl yaşadıysa öyle yaşamaya çalış.

g. İstihare İçin Tesbihler

Kusurlarımız için her gün yatmadan evvel hiç olmazsa 100 defa istiğfar edelim. Hiç olmazsa Peygamber SAS'e 10 az, 100 defa da salat ü selâm getirelim. Hiç olmazsa Kur'an-ı Azimüşşan'ı okumayı biliyorsak, Kuran okuyalım. Bilmiyorsak. *Kulhuvallah*'ı okuyalım. Hiç olmazsa 100 defa da onu okuyalım.

Bir istihare gördüm, çok hoşuma gitti. Bazı insanlar sıkışıyor da rüyasına müracaat ediyor:

"—Yâ Rabbi bana hayatımdaki şu işin nasıl olacağını rüyada göster" diyor.

Tabii bunun çeşitli yolları var. Fakat bunda herkes muvaffak olamıyor. Çünkü dünyaya o kadar dalmışız ki, ağzımız söylüyor fakat içimize bir şey geçmiyor.

Onun için demiş ki o zat; 100 kere istiğfar edecek ve istiğfarla beraber:

سُبْحَانَ اللهِ ، وَالحَمْدُ للهِ ، وَلاَ إِلهَ إِلاَّ اللهُ ، وَاللهُ أَكْبَرُ ، وَلاَ حَوْلَ

وَلاَ قُوَّةَ اِلاَّ بِاللهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ .

(*Sübhàna'llàhi, ve'l-hamdü li'llâhi, ve lâ ilâhe illa'llàhu, va'llàhu ekber, ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâhi'l-aliyyi'l-azîm.*) [Allah bütün noksan sıfatlardan münezzehtir, bütün hamdler ona mahsustur. Allah'tan başka ilâh yoktur, Allah en büyüktür. Azamet sahibi Yüce Allah'tan başkasında Güç kuvvet ve kudret yoktur.][8] desin diyor 100 kere.

Arkasından 100 kere

لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ ،

وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ .

(*Lâ ilâhe illa'llàhu vahdehû lâ şerike leh, lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr.*) [Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur; o tektir, ortağı yoktur. Mülk onundur, hamd ona mahsustur ve o her şeye kàdirdir.][9] desin.

100 defa da *Kulhuvallah*'ı okusun:

قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ. اَللهُ الصَّمَدُ. لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ. وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ (الإخلاص:١-٤)

(*Kul huva'llàhu ehad. Allàhu's-samed. Lem yelid. Ve lem yûled. Ve lem yekün lehû küfüven ehad.*) [De ki: O, Allah birdir. Allah sameddir. O, doğurmamış ve doğmamıştır. Ona denk hiçbir varlık yoktur.] (İhlâs, 112/1-4)

---

[8] "Allah-u Teàlâ'yı noksan sıfatlardan tenzih eder, kemal sıfatlarla tavsif ederim. Bütün hamdler Allah'a aittir. Allah'tan başka ilâh yoktur. Allah en büyüktür. Yüce ve azametli olan Allah'ın gücünden ve kuvvetinden başka güç ve kuvvet yoktur."

[9] "Bir olan ve ortağı olmayan Allah'tan başka ilah yoktur. Mülk onundur, hamd (övgü) onadır. Diriltir ve öldürür. O her şeye kàdirdir."

100 defa da;

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْاُمِّيِّ وَعَلٰى اٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ وَسَلِّمْ

(*Allàhümme salli alâ seyyidinâ muhammedini'n-nebiyyi'l-ümmiyyi ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellim.*) [Allah'ım, efendimiz olan ümmî peygamber Hazret-i Muhammed'e ve onun ailesine ve ashabına salât ve selâm olsun.] desin. Oldu 4.

505 kere de:

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ .

(*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llàhi'l-aliyyi'l-azîm*) [Allah'tan başka güç kuvvet sahibi yoktur, bütün güç kuvvet Allah'ın elindedir. Her şey onun gücüyle, kuvvetiyle, müsaadesiyle olur.][10] desin.

İki rekât namaz kılsın. İstiharenin bir duası var. O duasını da okusun. O duayı beceremiyorsa kısa olaraktan:

"—Yarabbi! Ben bilmem ki işin sonunu, sen bilirsin. Bu işim hayırlı ise bana göster, hayırsızsa bunu benden uzak eyle!" diye bir de yalvarsın Cenab-ı Hakk'a… Konuşmadan yatsın sağına… İnşâallah, umulur ki Cenab-ı Hak ona bu işin hayırlı veya hayırsız olduğunu kendisine beyan eder.

Allah kusurlarımızı affetsin… Tevfikat-ı samedâniyyesine mazhar eylesin… Gelecek dersimizde yine seha ve sünnet meselesini de konuşuruz inşallah, Cenâb-ı Hak nasib ederse…

Li'llâhi'l-fâtihah!

15. 08. 1971 – İskenderpaşa Camii

---

[10] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.2, s.1276, *Dua* 34/16, no:3878, Ubâde ibn-i Sâmit RA'dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.3, s.226, no:946, Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.1, s.299, no:1003, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.5, s.33, Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.15, s.1376, no:43612.

02. SÜNNET VE BİD'AT

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve'l-àkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

اَلسُّلْطَانُ ظِلُّ اللهِ فِي الأَرْضِ ؛ فَمَنْ أَكْرَمَهُ ، أَكْرَمَهُ اللهُ ؛ وَمَنْ أَهَانَهُ ،

أَهَانَهُ اللهُ (طب. هب. عن أبي بكرة)

RE. 213/12 (*Es-sultànü zillu'llàhi fi'l-ardı; femen ekremehû, ekremehu'llàhu; ve men ehânehû, ehânehu'llàhu.*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

"—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin…

a. Yöneticilerin Sorumluluğu

Okuyacağım beş hadis-i şerif sultanla ilgili, yâni memleketi idare edenlerle ilgili.

1. Hadis-i şerif:

Taberânî ve Beyhakî, Ebû Bekre RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[11]

اَلسُّلْطَانُ ظِلُّ اللهِ فِي الأَرْضِ ؛ فَمَنْ أَكْرَمَهُ ، أَكْرَمَهُ اللهُ ؛ وَمَنْ أَهَانَهُ ،

أَهَانَهُ اللهُ (طب. هب. عن أبي بكرة)

RE. 213/12 (*Es-sultànü zillu'llàhi fi'l-ardı; femen ekremehû, ekremehu'llàhu; ve men ehânehû, ehânehu'llàhu.*)

(*Es-sultànü zillu'llàhi fi'l-ardı*) "Sultan, yeryüzünde Allah'ın gölgesidir. (*Femen ekremehû, ekremehu'llàhu*) Kim ona ikram ederse, Allah da ona ikram eder. (*Ve men ehânehû, ehânehu'llàhu*) Kim de ona ihanet ederse, Allah da ona ihanet eder."

2. Hadis-i şerif:

Deylemî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[12]

اَلسُّلْطَانُ ظِلُّ اللهِ ، وَرُمْحُهُ فِي الأَرْضِ ؛ فَمَنْ نَصَحَهُ وَدَعَا لَهُ ، اِهْتَدَى ؛

وَمَنْ دَعَا عَلَيْهِ ، وَلَمْ يَنْصَحْهُ ، ضَلَّ (الديلمي عن أنس)

RE. 213/13 (*Es-sultànı zıllu'llàhi, ve rümhuhû fi'l-ardı; femen nesahahû ve deà lehû, ihtedâ; ve men deà aleyhi, ve lem yensahhu, dalle.*)

(*Es-sultànı zıllu'llàhi, ve rümhuhû fi'l-ardı*) "Sultan,

---

[11] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.17, no:7373; İbn-i Ebî Âsım, *Sünneh*, c.III, s.44, no:855; Ebû Bekre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.4, no:14580; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.383, no:13351.

[12] Sehàvî, *Makàsîdü'l-Hasene*, c.I, s.181, no:207; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.11, no:14616; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.213, no:645; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.383, no:13352.

yeryüzünde Allah'ın gölgesi ve mızrağıdır. (*Femen nesahahû ve deà lehû*) Kim ki, sultana samîmî davranır, nasihat ve dua ederse, (*ihtedâ*) hidayet bulur. (*Ve men deà aleyhi, ve lem yensahhu*) Kim de beddua eder ve nasihatta bulunmaz ve samîmî davranmazsa, (*dalle*) dalâlete düşer."

3. Hadis-i şerif:
Ebü'ş-Şeyh, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[13]

اَلسُّلْطَانُ ظِلُّ اللهِ فِي الأَرْضِ ؛ فَإِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمْ بَلَدًا ، لَيْسَ فِيهَا

سُلْطَانٌ ، فَلاَ يُقِيمَنَّ بِهِ (أبو الشيخ عن أنس)

RE. 213/14 (*Es-sultànü zillu'llàhi fi'l-ardı; feizâ dehale ehadüküm beleden, leyse fîhâ sultànin, felâ yükîmenne bihî.*)

(*Es-sultànü zillu'llàhi fi'l-ardı*) "Sultan, yeryüzünde Allah'ın gölgesidir. (*Feizâ dehale ehadüküm beleden, leyse fîhâ sultànin*) Sizden biri kendisinde sultan olmayan bir beldeye vardığı zaman, (*felâ yükîmenne bihî*) orada kat'iyyen oturmasın!"

4. Hadis-i şerif:
Ebü'ş-Şeyh Hz. Ebû Bekir RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[14]

اَلسُّلْطَانُ الْعَادِلُ الْمُتَوَاضِعُ ، ظِلُّ اللهِ وَرُمْحُهُ فِي الأَرْضِ ؛ وَيُرْفَعُ لِلْوَالِي

الْعَادِلِ الْمُتَوَاضِعِ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ ، عَمَلُ سِتِّينَ صِدِّيقًا ، كُلُّهُمْ عَابِدٌ

مُجْتَهِدٌ (أبو الشيخ عن أبي بكر)

---

[13] *Kenzü'l-Ummâl*, c.VI, s.5, no:14584; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.382, no:13350.

[14] Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, c.II, s.343, no:3554; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl,* c.VI, s.6, no:14589; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.382, no:13349.

RE. 213/15 (*Es-sultànü'l-àdilü'l-mütevâdıu, zıllu'llàhi ve rumhuhû fi'l-ardı; ve yurfeu li'l-vâli'l-àdili'l-mütevâdıi fî külli yevmin ve leyletin, amelü sittîne sıddîkan, küllühüm àbidün ve müctehidün.*)

(*Es-sultànü'l-àdilü'l-mütevâdıu*) "Adil ve mütevazi sultan, (*zıllu'llàhi ve rumhuhû fi'l-ardı*) Allah'ın yeryüzünde gölgesi ve mızrağıdır. (*Ve yurfeu li'l-vâli'l-àdili'l-mütevâdıi fî külli yevmin ve leyletin*) Böyle adil ve mütevazi bir vali için, her gündüz ve gecede, (*amelü sittîne sıddîkan)* altmış sıddık ameli yazılır. (*Küllühüm àbidün ve müctehidün*) Hepsi abid ve müctehid kimselerdir."

5. Hadis-i şerif:

Hakîm-i Tirmizî, Bezzâr ve Beyhakî, Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[15]

السُّلْطَانُ ظِلُّ اللهِ فِي الأَرْضِ ، يَأْوِي إِلَيْهِ كُلُّ مَظْلُومٍ مِنْ عِبَادِهِ ؛ فَإِذَا عَدَلَ ، كَانَ لَهُ الأَجْرُ ، وَعَلَى الرَّعِيَّةِ الشُّكْرُ ؛ وَإِذَا جَارَ ، كَانَ عَلَيْهِ الإِصْرُ ، وَعَلَى الرَّعِيَّةِ الصَّبْرُ ؛ وَإِذَا جَارَتِ الْوُلاَةُ ، قُحِطَتِ السَّمَاءُ ؛ وَإِذَا مُنِعَتِ الزَّكَاةُ ، هَلَكَتِ الْمَوَاشِي ؛ وَإِذَا ظَهَرَ الزِّنَى ، ظَهَرَ الْفَقْرُ وَالْمَسْكَنَةُ ؛ وَإِذَا أُحْقِرَتْ أَهْلُ الذِّمَّةِ ، أُدِيلَ الكُفَّارُ (الحكيم ، بر. هب.

---

[15] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.15, no:7369; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.220, no:5383; Temmâmü'r-Râzî, *Fevâid*, c.I, s.462, no:463: Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.343, no:3553; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.355, no:8998; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usül*, c.IV, s.153; İbn-i Adiy, Kâmil fi'd-Duafâ, c.III, s.361; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.929; İbn-i Zenceveyh, el-Emvâl, c.I, s.36, no:32; Kesir ibn-i Mürre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.4, no:14581; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.V, s.355, no:8998.

وضعف عن ابن عمر)

RE. 213/16 (*Es-sultàni zillu'llàhi fi'l-ardı, ye'vî ileyhi küllü mazlûmin min ibâdihî; feizâ adele, kâne lehü'l-ecru, ve ale'r-raiyyeti'ş-şükrü; ve izâ câre, kâne aleyhi'l-ısru, ve ale'r-raiyyeti's-sabru; ve izâ cârei'l-vülâtü, kuhitatü's-semâü; ve izâ müniatü'z-zekâtü, heleketi'l-mevâşî; ve izâ zahere'z-zinâ, zahere'l-fakru ve'l-meskenetü: ve izâ uhkıret ehlü'z-zimmeti, üdîle'l-küffâru.*)

(*Es-sultàni zillu'llàhi fi'l-ardı*) "Sultan, yeryüzünde Allah'ın gölgesidir. (*Ye'vî ileyhi küllü mazlûmin min ibâdihî*) Allah'ın kullarından her mazlum ona müracaat eder. (*Feizâ adele, kâne lehü'l-ecru*) Eğer o adalet yaparsa, ona ecir vardır. (*Ve ale'r-raiyyeti'ş-şükrü*) Yönettiklerine de şükretmek düşer. (*Ve izâ câre, kâne aleyhi'l-ısru*) Eğer zulmederse, ona vebal vardır. (*Ve ale'r-raiyyeti's-sabru*) Tebaaya da sabretmek düşer."

(*Ve izâ cârei'l-vülâtü, kuhitatü's-semâü*) "Valiler zulmederlerse, kıtlık olur. (*Ve izâ müniatü'z-zekâtü, heleketi'l-mevâşî*) Zekât verilmezse, davarlar ölür; (*ve izâ zahere'z-zinâ, zahere'l-fakru ve'l-meskenetü*) zinâ yaygın ve âşikâr olursa, meskenet ve fakirlik ortaya çıkar. (*Ve izâ uhkıret ehlü'z-zimmeti, üdîle'l-küffâru*) Ehli zimmete zulmedilirse, kâfirler galebe çalar."

Bu beş hadis ki sultan lafzıyla geçiyor. Sultan demek, hükümet ve kuvvet sahibi; satvet ve kudret sahibi ve her şeyin yavuzluğuna ve şiddet-i satvetine denir.

Bunları yeryüzünde böyle ikâme etmiştir ki, insanlar kendi haline kalsa, biz vahşi hayvanları ayıplarız ama, insanlar da öyle birbirlerini yerler. Ancak bu hükümetlerin kuvvet ve saltanatı sayesinde insanlar bir derece rahat ederler. Kuvvet ne kadar varsa, o derecede, o nisbette rahat ederler. Eğer olmazsa, insanlar emin ol birbirlerini yerler.

Birbirlerini yemek ne olacak? Kuvvetli olan, kuvvetsiz olanı ezer, malını alır, icabında canını alır, elinden karısını kızını alır. Her şey olur. Yalnız bunlar kanunun kuvvetleri altında bir derece bir korku ile önlenir. O sebeple bu rahatlığı bugün bulabiliyoruz.

Onun için diyor ki:

"—Bir memlekette ki sultan yoktur, orada oturma!" diyor.

Madem ki senin hakkını alabilecek bir kuvvet yoktur. Öyleyse oturma o memlekette.

Bunlar adil olurlarsa, raiyyeye düşen, teb'a olan insana düşen, "Oh, el-hamdü lillah!" deyip şükretmektir. Baktı zulmediyor, o zaman insanlara düşen vazife de sabırdır. Sabırla Allah iyi eder işleri.,,

Eğer bunlar zulümde devam ederlerse, yağmurlar kesilir. İnsanlar zekâtlarını vermezlerse hayvanlar helâk olur. Zina zâhir olursa, fakr u meskenet o kavmin üzerine çöker. Ehl-i zimmet dediği teb'amız olan insanlara hakaret edilirse, Allah küffarı başımıza musallat eder.

b. Vakar ve Teennî

Tirmizî ve Taberânî, Abdullah ibn-i Sercis el-Müzenî RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[16]

السَّمْتُ الْحَسَنُ ، وَالتُّؤَدَةُ ، وَالاقْتِصَادُ ، جُزْءٌ مِنْ أَرْبَعةٍ وعِشْرِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ (ت. حسن غريب ، طب. عن عبد الله بن سرجس المزني)

RE. 214/1 (*Es-semtü'l-hasenü, ve't-tüedetü, ve'l-iktisàdü, cüz'ün min erbaatin ve işrîne cüz'en mine'n-nübüvveti.*)

(*Es-semtü'l-hasenü*) "Güzel bir görünüş, (*ve't-tüedetü*) ağırbaşlılık, (*ve'l-iktisàdü*) teenni ve iktisad, (*cüz'ün min erbaatin ve işrîne cüz'en mine'n-nübüvveti*) peygamberliğin yirmi dört cüz'ünden bir cüzdür."

Semt dediği, vakar, güzel bir vakar, güzel bir hareket, teenni

---

[16] Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.296, no:1933; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.II, s.304, no:1105; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.I, s.385, no:298; Ziyâü'l-Makdîsî. *el-Ehàdîsü'l-Muhtâreh*, c.IV, s.14, no:378; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.346, no:3567; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XV, s.383, no:3464; Abdullah ibn-i Sercis el-Müzenî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.247, no:6376; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.386, no:13358.

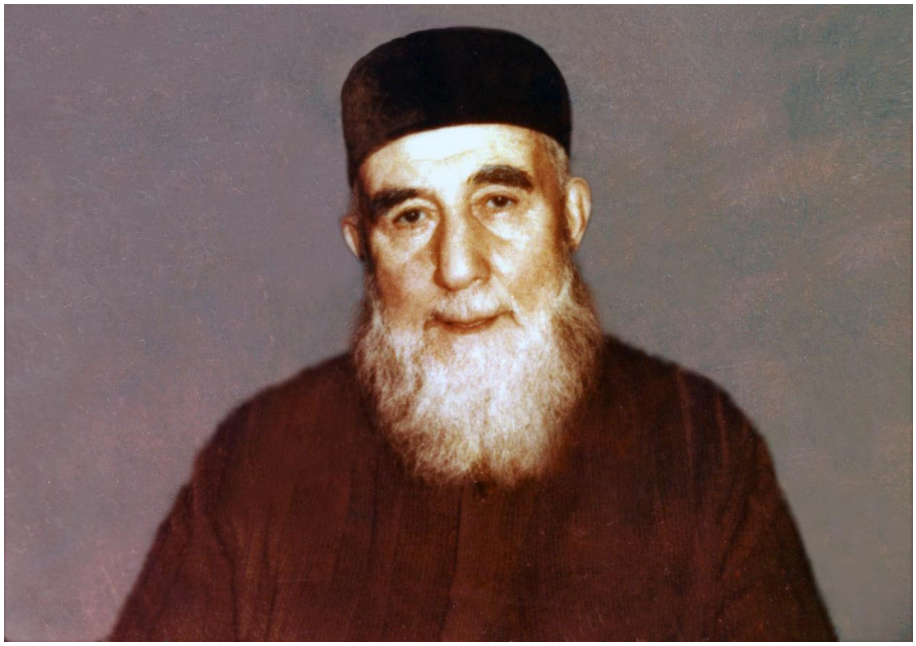

ile hareket ve her işinde yemesinde, içmesinde, konuşmasında iktisada riayet ve adalete riayet, nübüvvetin yirmi dört cüzünden bir parçadır. Yirmi dört parçadan bir parça o adama verilmiş demektir.

Her kim iktisada riayet edebiliyorsa, teenni ile hareket edebiliyorsa, kendisinde de bir güzel vakar, hareket varsa, işte o adam siret-i hasene üzerindedir. Allah'ın razı olduğu bir yol üzerindedir. Peygamberliğin yirmi dört cüzünden bir cüzü kendisine verilmiş olur.

c. Emre İtaatte Ölçü

Ahmed ibn-i Hanbel, Müslim, Buhàrî, Ebû Dâvud, Tirmizî, Neseî ve İbn-i Mâce, Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[17]

---

[17] Buhàrî, *Sahîh*, c.X, s.111, no:2735; Tirmizî, *Sünen*, c.VI, s.300, no:1629; Neseî, *Sünen*, c.XIII, s.115, no:4135; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.VII, s.211, no:2257;

اَلسَّمْعُ وَالطَّاعَةُ عَلَى الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ ، فِيمَا أَحَبَّ أَوْ أَكْرَهَ ، مَا لَمْ يُؤْمَرْ بِمَعْصِيَةٍ ؛ فَإِذَا أُمِرَ بِمَعْصِيَةٍ ، فَلاَ سَمْعَ ، وَلاَ طَاعَةَ (حم. م. خ . د. ت. ن. ه. عن ابن عمر ؛ الشيرازي في الألقاب عن أبي هريرة)

RE. 214/2 (*Es-sem'u ve't-tàatü ale'l-mer'i'l-müslimi, fîmâ ehabbe ev ekrehe, mâ lem yü'mer bi-ma'sıyetin; feizâ ümire bi-ma'sıyetin, felâ sem'a, ve lâ tàate.*)

(*Es-sem'u ve't-tàatü ale'l-mer'i'l-müslimi*) "Dinlemek ve itaat etmek her müslümana borçtur; (*fîmâ ehabbe ev ekrehe*) hoşlansa da hoşlanmasa da… (*Feizâ ümira bi-ma'sıyetin*) Ancak günahla emrolunursa, (*felâ sem'a, ve lâ tàate*) ne dinler, ne de itaat eder."

Söz dinleyip, itaat etmek her müslim kişiye haktır, vacibtir. *Ulü'l-emr* dedikleri amirinin sözünü dinlemek; valiyse vali, kaymakamsa kaymakam, hükümetse hükümet… Bunların sözünü dinleyip, onlara itaat etmek her müslüman üzerine borçtur; ister hoşuna gitsin, ister hoşuna gitmesin…

Bazı şeyler vardır ki insanın hoşuna gider, ona itaat eder. Hoşuna gitmediği yerde, "Ooo, bu olmaz!" der. Öyle değil. İster hoşuna gitsin, onu beğensin, ister beğenmesin; bize düşen itaattir. Ma'siyeti emretmediği müddetçe, isyan ile, günah ile emretmediği müddetçe itaat vaciptir. Ne zaman ki bir ma'siyetle, günahla emrederlerse, o zaman emre itaat kalkar.

d. Şifalı İki Ot

İbn-i Asâkir, Ebû Übey el-Ensârî RA'dan rivayet etmiş.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VIII, s.399, no:2855; Ahmed ibn-i Hanbel, Müsned, c.II, s.142, no:6278; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.127, no:5117; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.434, no:7829; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIII, s.91; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XII, s.542, no:34396; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.346, no:3568; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[18]

اَلسَّنَا وَالسَّنُّوتُ، فِيهِمَا دَوَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ

(كر. عن أبي أُبَيّ الأنصاري)

RE. 214/3 (*Es-senâ ve's-sennûtü, fîhimâ devâün min külli dâin*)

(*Es-senâ ve's-sennûtü*) "Sinameki ile kimyon, (*fîhimâ devâün min külli dâin*) bu ikisinde her derde deva vardır."

Senâ, sinameki dediğimiz ot. *Sennut* da kimyon dediğimiz ot. Bu iki otta her derde şifa vardır buyurmuşlar.

Bu sinameki malum içi temizlemek için faydalı bir ottur. Yani eskiden tabii ilaçlar yokmuş amel yapmak için falan. Kabız haline tutulan insanlar çok sıkıntı çekerler. Bu sinameki biraz karın ağrısı yapar ama o şeyden de insanı kurtarır. İnsanın içerisi temizlendi miydi, vücudu da tabiatıyla rahat eder.

e. İki Sünnet

Deylemî, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[19]

اَلسُّنَّةِ سُنَّتَانِ: سُنَّةٌ مِنْ نَبِيٍّ مُرْسَلٍ، وَسُنَّةٌ مِنْ إِمَامٍ عَادِلٍ

(الديلمي عن ابن عباس)

RE. 214/4 (*Es-sünneti sünnetân: Sünnetün min nebiyyin mürselin, ve sünnetün min imâmin àdilin.*)

(*Es-sünneti sünnetân*) "Sünnet ikidir: (*Sünnetün min nebiyyin*

---

[18] Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.346, no:19365; Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-Sahabe*, c.XI, s.261, no:3551; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVII, s.73; Ebû Übey el-Ensârî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.43, no:28270; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.387, no:13360.

[19] *Kenzü'l-Ummâl*, c.VI, s.11, no:14617; Câmiü'l-Ehàdîs, c.XIII, s. 388, no:13362.

mürselin) Gönderilmiş bir peygamberin sünneti, (*ve sünnetün min imamin àdilin*) imâm-ı àdilin sünneti."

Bak burada gafletimiz oluyor. Sünnet ikidir diyor. Birisi bir peygamberden, bir nebîden bize miras olarak gelmiştir. Bir de imam-ı adilin bıraktığı bir sünnettir. Buna meşayıhin sünneti de derler. Meşayihten kalma sünnet vardır, büyük imamlardan kalma böyle sünnetler vardır. Bu sünnetlere de ittibâ, insanlar için iyi olur.

İkincisi gene buyuruyor ki:[20]

اَلسُّنَّةُ سُنَّتَانِ: سُنَّةٌ فِي فَرِيضَةٍ ، وَسُنَّةٌ فِي غَيْرِ فَرِيضَةٍ ؛ اَلسُّنَّةُ الَّتِي فِي الْفَرِيضَةِ ، أَصْلُهَا فِي كِتَابِ اللهِ تَعَالَى ، أَخْذُهَا هُدًى ، وَتَرْكُهَا ضَلَالَةٌ ؛ وَالسُّنَّةُ الَّتِي أَصْلُهَا لَيْسَ فِي كِتَابِ اللهِ تَعَالَى ، اَلأَخْذُ بِهَا فَضِيلَةٌ ، وَتَرْكُهَا لَيْسَ بِخَطِيئَةٍ (طس. عن أبي هريرة)

RE. 214/5 (*Es-sünneti sünnetân: Sünnetün fî farîdatin, ve sünnetün fî gayri farîdatin; es-sünnetü'lletî fi'l-farîdati, aslühâ fî kitâbi'llâhi teàlâ, ahzühâ hüden, ve terkühâ dalâletün; ve's-sünnetü'lletî aslühâ leyse fî kitâbi'llâhi teàlâ, el-ahzü bihâ fadîletün ve terkühâ leyse bi-hatîetin.*)

(*Es-sünneti sünnetân*) Sünnet ikidir: (*Sünnetün fî farîdatin, ve sünnetün fî gayri farîdatin*) Farizada sünnet, gayri farizada sünnet. (*Es-sünnetü'lletî fi'l-farîdati, aslühâ fî kitâbi'llâhi teàlâ*) Farizadaki sünnetin aslı Kitabullah'tandır. (*ahzühâ hüden, ve terkühâ dalâletün*) Yapmak hidayet, terk etmek ise dalâlettir. Cemaat ve ezan gibi. (*Ve's-sünnetü'lletî aslühâ leyse fî kitâbi'llâhi*)*teàlâ* Allah'ın kitabında olmayan sünnete gelince, (*el-ahzü bihâ*

---

[20] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.215, no:4011; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.418, no:799; Ebû Hüreyre RA'dan.

Hatîb-i Bağdâdî, *el-Müttefik ve'l-Münferik*, c.III, s.72, no:873; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.769, no:21326; *Câmiü'l-Ehàdis*, c.XIII, s.388, no:13361.

fadîletün ve terkühâ leyse bi-hatîetin) onu yapmak fazilet, terkedilmesi ise hata değildir."

Sünnet gene ikidir: Birisi farzlarda sünnettir, birisi de farzın gayrısında bir sünnettir. Ki imam-ı adillerden gelen, meşayıhlardan gelen sünnetler gibi.

Faraizde olan sünnetlerin asılları, kitab-ı ilahiyede mevcuttur. O kitab-ı ilahiyede mevcut olan asıllarına binaen o sünnetler farz içerisinde …dür, onlara ittiba sünnettir. Bu kitab-ı ilahiyede yeri olan, Peygamber Efendimiz'den menkul olarak gelen sünnete ittibâ hidayeti icab ettirir. İnsanların hidayetine vesile olur o sünnetler. Mesela gece kalkıp teheccüd namazı kılmak, işrak namazı kılmak, duha namazı kılmak, evvabin namazı kılmak… Pazartesi, Perşembe orucunu tutmak. Ayın on üç, on dört, on beşindeki oruçları tutmak. Bunlar insanların hidayetine vesile olan sünnetlerdir.

Bunlardan gayrı olan diğer sünnetler vardır ki onların aslı kitab-ı ilahiyede yoktur, fakat onları yapmakta fazilet vardır. Sevap vardır. Fakat terk edersen günahkâr da olmazsın.

Sonra buyurmuş ki:

"—Size benim sünnetimi ve hulefa-i raşidinin sünnetini tavsiye ederim. Benim halifelerim olan; Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali Radıyallàhu anhüm Hazretleri'nden gelen sünnetlere ki, imam-ı àdil olan kimselerdir bunlar. Bunların sünnetlerine de uyun! Bunların sünnetlerini de terk etmeyin!"

Onun için bu sünnetlerden bazılarını şöyle yazmışlar. Diyor ki:

Rasul-i Ekrem SAS yatarken gözlerine sürme çekerlermiş. Bu bir sünnettir. Bu sürme bir taştır Arabistan'da bulunuyor. O taş dövülüyor, göz kapaklarına sürülüyor. Gözlere cila verir. Parlar, gözler kuvvetten çabuk düşmez, zaaf-ı basar gelip de görememezlik olmaz. Daima gözleri nurlu ve görücü olur. Onun için, Efendimiz SAS bunu her gece yatarken üç defa sürerlermiş gözlerine…

İkincisi, muhakkak ellerinde bir asâ bulundururlarmış. Asâ, boydan, omuzdan daha yüksek yahut omuz boyunda bir şey. Ucunda parmağını koyacak çatalı var. Onu da ellerinde daima taşırlarmış. Onu taşımak da sünnettir. Ama şimdi bugün

memleketimizde o cari olmadığından, bu gibi şeyleri yapmak doğru olmuyor. Ama çöl gibi, kasaba gibi bir yerde olursan oralarda yapabilirsin.

Efendimiz SAS'in bir de bir arşından daha fazla bir çomağı varmış. Ucu topuzludur diyor. Onu da mutlaka yanlarında taşırlarmış. Devesine binerken, merkebine binerken de devesinin, merkebinin önünde bulundururlarmış. İcabında onu vurdun muydu, kılıç yerine geçer, silah yerine geçer. Öyle bir düşman karşısında kaldığı vakitte insan, onunla kendini müdafaa ve muhafaza eder. Yani bu usule de riayet, sünnet-i seniyye imiş. Ama bizim baston onun yerine kàim olmaz. Baston kullanmak bid'attır.

Sonra Rasûl-i Ekrem SAS daima kokulanırlar, kokuyu severler. Kokuyu sevdikleri için daima kokulanırlar ve sakallarını ve kaşlarını tararlar idi. Bu da sünnet-i seniyyedir.

Bir de Peygamber Efendimiz'in mübarek aynaları varmış. Daima böyle bir cemaat içerisine çıkacağı vakitte aynaya bakar, kendisini, kılığını düzeltir ve dermiş ki:[21]

اَللَّهُمَّ أَحْسَنْتَ خَلْقِي فَأَحْسِنْ خُلُقِي (حم. ش. عن بن مسعود ؛ حم. هب. عن عائشة)

(*Allàhümme ahsente halkî, feahsin hulukî*) "Ya Rabbi, benim yaratılışımı, boyumu posumu güzel ettiğin gibi ahlâkımı da güzel et!"

---

[21] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.403, no:3823; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.377, no:367; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.335; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.273, no:17363; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IX, s.112, no:5181; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.IX, s.466, no:3783; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.68, no:24437; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.364, no:8543; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.45, no:12657; Hz. Aişe RA'dan.

Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.108, no:290; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.365, no:8545; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XLVII, s.156; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Peygamber Efendimiz diyor bunu.

"—Benim boyum posum güzel, endamım yerinde, hiç kusurum yok el-hamdü lillâh… Bunu sen lütfettin. Her şeyim tam yerinde... Ama ahlâkımı da sen güzel et ya Rabbi! Güzel huylu olayım!" diyor.

Yâni siz de deyin ki:

"—Yâ Rabbi, bizim ahlâkımızı da düzelt!"

Boyun, posun güzel olması para etmez.

Şimdi bir hanım kardeş geldi. Kırk yaşlarında, bir fabrikada çalışıyormuş. Bir şoför efendi buna talip çıkmış. Ben seninle evleneceğim demiş. Anası babası da çok müslüman… Eh peki verelim demişler.

Zavallı, fabrikada çalışırken beş bin beş yüz lira bir para biriktirebilmiş. Şoför efendi nasıl olsa bununla evlenecek ya, "Ver hanım şu paraları bana!" demiş. Kadın da bu benim kocam olacak diye paraları vermiş. Paraları aldıktan sonra, ara bakalım şoförü.

Ha bu şoförün boyu güzel, posu güzel, yüzü güzel; kadın aldandı. Aldandı ama ahlâkı güzel değil. Paraları aldı gitti şimdi. Bir daha uğramıyor. Şimdi kadın,

"—Acaba hocaefendi bana bir dua öğretir de, okurum da, paralar geri gelir mi?" diye gelmiş.

Allah için gelmemiş ya, paralar için gelmiş yani. Allah yardımcıları olsun.

Onun için bu dua, güzel bir dua:

"—Boyumu posumu güzel ettiğin gibi, ahlâkımı da güzel et ve yüzümü cehenneme haram et!"

Yani yüz cehenneme haram olunca, bütün vücut haram olur demektir. Yüzden murat bütün vücut demektir. Yüzümü ateşe haram kıl benim, yakmasın beni, bütün vücudumu yakmasın demektir. Yani yüz kurtulsun, başka yeri yansın demek değil. Yüz kurtulunca, bütün vücut kurtulur.

Aynaya bakınca derhal hatıra bu gelmeli ve bu duayı yapmalıdır.

Sonra Efendimiz SAS'in bir kılıcı var. Kılıcının kabzası, tuttuğu yer de gümüşten imiş. Bu kılıcını da mübarek Rasûl-i Ekrem yanlarında taşırlarmış. Ben böyle bir adamın diyor işte. Kılıcı da yanında. Bahadırlığını, cesaretini gösteriyor. Adına

Zülfikar derlermiş bu kılıcın da…

Aynı zamanda Peygamber SAS güreşmiş de… Ama her güreştiğini de yenmiştir.

Sonra bu Peygamber, Allah-u Teàlâ'nın en güzel bir habîbi, halîli olduğu halde ayakkabısı yırtıldığı vakitte kendisi dikermiş. Ayakkabıcıya götürüp vermez, iğneyi ipliği alır kendi dikermiş. Esvabında yırtıklık olursa onu da kendi dikermiş.

Hanımlara bir hizmet olursa, o hizmette hanımlarına da yardımcı olurmuş. Bu Efendimiz SAS'in sünnetidir bunlar. Bunlara kılıbıklık derler ama ayıptır bunu demek. İnsanın evinde ehl ü iyaline yardım etmesi kılıbıklıktan değil, sünnetin iktizasından ileri gelir.

Dün bir efendi geldi. Dedi ki:

"—*Es-selâmu aleyküm* dediğimiz vakitte biz musafaha yapıyoruz. Bunu nasıl yapacağız dedi? Herkes bir çeşit yapıyor." dedi.

"—Görmedin mi yâhu? Biz böyle yapıyoruz işte..." dedim.

"—Ben Tahtavi'de gördüm, eller şöyle avuç içine verilecek, bu parmaklar da birbirine karşı gelecek." dedi.

Ben de lügatlere baktım nasıl olacak diyerekten. Lügatlerde de bizim bildiğimiz gibi, "El avuçlarının birbiri içerisine gelip, buradan sıkıca tutup birbirlerine dua etmeleridir." diyor. Bu da sünnet-i seniyyedendir.

O lügat kitabında diyor ki:

"—Bu musafaha gâvurlardan bize gelme değil, bu Peygamber SAS'in sünnetidir."

Avrupalılar elini sallar, biz sallamayız. Tuttuk muydu birbirine sıkı sıkı yapışır, birbirimize dualar ederiz.

Selâm duası zaten kâfi. Esmâ-i Hüsnâ'dan en büyük isimdir. Onun için o selâmı verdin miydi, eğer kabul olduysa yetti. Başka dua istemez. (*Es-selâmu aleyküm*) yerine hiçbir kelime kàim olmaz. (*Es-selâmu aleyküm*) "Allah'ın selâmı, selâmeti, rahatlığı, dünyada da ahirette de senin üzerine olsun!" diye Allah-u Teàlâ'nın talim buyurduğu bir tahiyyedir bu, başkası değil. Onun için o da sünnettir.

Karınları o kadar acıkırdı ki, dayanamazlardı. Bir gün, iki

gün, üç gün… En nihayet mübarek karnına taş bağlardı. Var mı ümmetinden bir tane böyle karnına taş bağlayıp da duran? Biz bir öğünümüz eksik olursa kıyamet koparıyoruz. Bugün üç öğün ekmek yiyoruz, hem de balıyla, baklavasıyla beraber. Hala kalkıyoruz, ümmetlik davasında biz neden böyle oluyoruz diyoruz. E peygamberin yolunda hangi hareketimiz var? Allah affetsin cümlemizi…

Bununla beraber hacamat da olurlardı. Hacamatı ekseriyetle başlarının ortasından, ayaklarının üstünden, iki omuz aralarından aldırdıkları olmuştur. Buna mukabil ilaçlar da kullanmış, tedavi de etmiştir kendisini.

Sakallarını kına ile boyarlarmış. Bâhusus eskiden asâkir-i İslâmiye de sakallı olduklarından, sakallıların arasında beyaz sakallılar da olduğu vakitte, düşmanın karşısına çıkınca bunlar ihtiyar insanlar diyerekten düşman önemsemezlik yapar ve hücum eder, saldırır. Onun için asâkir-i İslâmiye sakallarını siyaha boyasınlar, genç insanlar gibi gözüksünler, düşmana heybet versinler diyerek, bu suretle kınayı tecviz buyurmuşlar, sünnet olmuş.

f. Bazı Bid'atlar

Bu sünnetlerin mukabili, bid'atlardır. Bid'at, Peygamber SAS'in yapmadığı ve kitab-ı ilâhiyede ve peygamberin sünnetinde yeri olmayan şeyler. Bahusus ibadette ve itikadda olursa çok fena… İtikadda olursa, küfre kadar gider. İbadette olursa, büyük günahlara vesile olur. Onları terk etmedikçe, insanın ibadeti kabul olmaz. İnsanın ibadeti bid'atları terk etmedikçe kabul olmaz. Allah cümlemizi affetsin…

Bid'atların en mühimleri on tane demişler.

Bunlardan birisi; Kur'an-ı Azîmü'ş-şan'ı ücretle okumak.

Para mukabilinde Kur'an'ı okumak en çirkin bir bid'attır. En kötü bir bid'at yani… Şimdi mesela Allah muhafaza, bir dost vefat ediyor.

"—Buyurun, bu akşam bizim evde bir Kur'an okuyacağız!" diyorlar, dostlar çağırılıyor.

Fakat her dost, oraya giden biliyor ki, onlar Kur'an'ı okuduğu vakitte, beş on kuruş verecekler orada.

Eğer dese ki o adam:

"—Bu akşam gelin bize, bir Kur'an okuyun ama para yoktur!" dese kaç kişi gider acaba?

Onun için, "Biz Allah için okuduk!" demek masaldır. Kendi kendimizi aldatıyoruz demektir. Orada gayemiz var, o gaye için gidiyoruz. Onun için ücretle Kur'an okumayı başa koymuş. En çirkin bid'at budur.

Toplanıyorlar, tesbih çekelim. Ne kadar? Elli bin, yüz bin zikir çekeceğiz. Ne için? Filan gayemiz var bu akşam, o gayemizin husulü için yetmiş bin tevhid çekilirse, dört bin dört yüz defa salât u selâm okunursa o maksatlar hasıl oluyormuş. Onun için çağırıyorlar:

"—Komşu sen, sen, sen gel bakalım da bu akşam bunları okuyalım!"

Tek okunmaz çünkü. E buraya Allah için gelenler varsa, ne mutlu. Yok buradan bir gaye bekliyorlarsa, ne yazık.

Bununla beraber bir de bizim *Kadir namazı, Regaib namazı, Mi'rac namazı* diye toplanarak cemaatle kılınan namazlar da bid'attır. Bunların sevabı değil, günahı vardır. Ya cemaat kendiliğinden hazırsa, birisi kalktı *Allahu ekber* dedi, bir namaza durdu. Onun arkasına uymak olur. Fakat Ahmed, Mehmed, gel, gel. Toplanalım da filanın evinde, bu akşam bir tesbih namazı kılacağız. Bu caiz değildir, bid'attır.

İkinci, namazda ta'dil-i erkân. *Allahu ekber* diyoruz, duruyoruz. Kıraatimizi ta'dil-i erkân üzere okuruz. Rükûa gidilir. Rükûda üç kere "*Sübhàne rabbiye'l-azîm"* dedikten sonra "*Semia'llàhu li-men hamideh*" der, ayakta yine hiç olmazsa bir tesbih ortası iki tesbih, a'lâsı üç tesbih kadar durmak lâzım. O tesbihten sonra secdeye ineceksin. Secdelerden birincisini yaptık. "*Sübhàne rabbiye'l-a'lâ*" dedik üç defa, kalktık. Kalktıktan sonra hiç olmazsa en aşağı bir tesbih, ortası iki tesbih, a'lâsı üç tesbih kadar şöyle bir duracağız, dinleneceğiz; ondan sonra ikinci secdeye gideceğiz.

Bu İmam Yusuf'a göre farzdır; eğer bunu yapmazsak, namaz sahih olmaz. Diğer imamlara göre sünnettir, sahih olsa da noksandır. "Benim işim var, acele kılayım da gideyim!" diye

horozun, tavuğun yem topladığı gibi kılınan namaz makbul değildir. Buna riayet etmek lazım! Bunları da bid'at saymışlar.

Bir de imamı sebkat etmek. İmam *Allahu ekber* demeden, bu hemen iniveriyor aşağıya. İmam *Allahu ekber* demeden evvel secdeye iniveriyor. Secdeden imam *Allahu ekber* demeden kaldırıveriyor başını. Bunlar en çirkin bid'atlardır. İmamın tekbirinden evvel gitmek kat'iyyen caiz değildir.

Muhaddislerden birisi buna inanmamış. Böyle şey yoktur demiş. Cenâb-ı Hak onun başını da merkebin başına çevirivermiş.

Bunun tabirinde, imamları sebkat eden insanların başları, hımar başı gibidir denmiş. Yani merkebin aklı ne kadarsa, bu adamın aklı da o kadar. Çünkü ben buna uydum diyor, uyduğu adamı geçiyor. Uydum dedikten sonra onu geçmek, en büyük kabahat. Uyduğun adama uymak lazım!

İkincisi safların düzgün olmaması da en büyük bir bid'attır. Saflar… Mesela bizim cami ufacık ama Fatih gibi, Bayezid gibi, Yeni Cami gibi büyük camilerdeki saflar bakarsın böyle böyle kıvrılmış durmuştur. Onların hiç olmaması lazım. Safların kıvrıklığı, kalplerin bozukluğunun alametidir. İster ufak cami, ister büyük cami. Ufak camide daha kolay olur safların düzelmesi. Fakat büyük camilerde zorsa da buna çok dikkat etmek lazım. Dikkat etmemek bid'attır.

Şimdi birkaç gün şu geride namaz kılıyorum Cuma günleri. Vaiz efendi olsun, hatip efendi olsun söylüyor. Bakıyorum gerideki cemaatin hiç kulağına bile girmiyor. Hiç tüyünü bile kımıldatmıyor adam. Orası boş duruyor, ne çekiliyor kenara, ne öne geçiyor, öyle kazık gibi duruyor. Olur mu yâhu? Bu kadar da ruhsuz bir müslüman olur mu? Namaza gelmişsin, ibadet edeceksin. Bu ibadetin daha usulünden, erkânından haberin yok. Mutlaka birisi itecek onu, geç oraya diyecek de geçecek. Böyle şey mi olur?

Onun için, Rasul-i Ekrem SAS, ilk zamanlarda namaza hemen durmazlardı. Ellerinde bir de şöyle bir çubuk, safların arasına girerdi. Mihrabı bırakır, safların arasına girer, "Sen ileri, sen geri!" diyerekten karınlarına dokunaraktan safları tanzim ederlerdi. Ta Hz. Osman'ın devrine kadar bu böyle oldu. Gene de

bugün böyle olması lazım gelirken, tabii biz bunu yapamıyoruz. Çünkü birisine bunu dedik miydi, ertesi gün ya camiye gelmeyecek, ya da senin aleyhine çok fena konuşacak.

Bu bid'atlardan birisi teganni ile söylemek. Gerek Kur'an okuyor, gerek Mevlid okuyor, gerek kasîde okuyor; teganni yapıyor. Bu teganniyi okuyan da dinleyen de mes'uldür. Okuyan da aynı, dinleyen de aynı bid'at-ı kabîhadır. Bahusus camilerimizi bunlara alet etmek daha büyük bid'attır. Bunları evlerde okursan günahı sana ait... Fakat camiye soktun muydu bunu, çok çirkin bir bid'at…

Orada mesela hanendeler okur. Ne dediğini kimse anlamaz. Bir "Haaaa" gidiyor. Arkasından bir şey söyleyecek ama o kelimeyi anlayabilmek için onu mutlaka bilmek lazım. Bilmeyince yalnız onun "haaa"sı anlaşılır. Buna da teganni diyorlar ki kat'iyyen ne Kur'an'da, ne de Mevlid'de caiz değildir.

Maksat gayeyi anlatmaktır insanlara. O gayeyi anlatmak için nasıl konuşuyorsan öyle söylemek lazım. Bak bu bizim Mısırlı Hafız kaç gündür memleketimizde. Birkaç defa da buraya geldi. Okurken ne tegannisi var, ne bir şeyi var adamın işte. Lisan da onların. Pek güzel okuyor, insan da bayılıyor.

Kur'an'da lehin; kelimeyi yerinden çıkararak okumak. Mesela tecvid denilen bir kaide var. Tecvid kaidelerine rivayet etmeyerekten çekilmeyecek yerde çeker de çeker. Çekilecek yerde çekmemek de birdir. Bu da bid'atların en kötülerindenmiş. Şimdi kalmadı ama.

Eskiden hatib efendi minbere çıkar. Orada okur mesela. Müezzinler müezzin mahfilinde bir salât u selâm okurlar. Ebubekir Sıddik der. Radiyallaaaaaaaaahu anh. Müezzin efendi mahfilden yapar. Sonra amin diyecek, "Aaaaaaamiiiiiiinnnn." der. Kendisine mahsus şeyler söyler. Hele Fatih'teki müezzin efendi bunu pek hoş yapardı, hoşumuza da giderdi. Fakat bid'at-ı kabihadandır diyor.

Niçin? *Amin*, bu yapılan şeyin tasdikinden ibadettir. Burada teganniye lüzum yok. Burada bunu içinden diyeceksin:

"—Yâ Rabbi, bunu kabul et, ben de bunu dinledim. Bunun dediklerini bize de ikram et!" mânâsına.

Fâtiha okurken nasıl imam efendi (*Ve le'ddàllîn*) deyince içimizden hepimiz amin diyoruz, böyle olsun diyoruz. Yani bu imam efendi ne dediyse öyle olsun, biz de ona iştirak ediyoruz. *Amin*, iştirak etmek. Onu mühürlemek.

Tasadduk edeceğiz, kime vereceğiz? Sadaka vereceğiz birisine ama herif israf ediyor parayı, yerinde kullanmıyor. İhtiyacı için değil, ihtiyacının dışında harcıyor.

Meselâ, sigara içen bir insan müsriftir. Niçin? Sigaranın hiçbir fayda yeri yoktur. İhtiyaç-ı zarureden de değildir. O adam parasını ihtiyaç-ı zarurenin dışında olan sigaraya veriyor. Hanımı da içiyor. Çocuğu da içiyor. Ne yapar günde? On beş yirmi lira havaya uçuyor.

"—Buna biz de yardım edelim, bu fakirdir!" diyemeyiz.

Bu adam on beş yirmi lirayı uçuruyor hava olarak, duman olarak. Bir buçuk milyar lira ediyormuş bu bizim duman zayiatımız. Allah affetsin kusurlarımızı…

Bu sefih, parasını nereye harcayacağını bilmeyen, şuuru yerinde olmayan, aptal insanlar. Bunlara tasadduk bid'atın en kötüsüdür. En kötü bid'atlardan birisi de kendisini bilmeyen sefihlere ve müsriflere yardımda bulunmaktır, tasadduk etmektir.

Adam camiye geliyor, ihtiyacını arz ediyor. Biz de onlara beş on kuruş veriyoruz. Camide verilen bu para da bidat-i seyyiedendir. Mescide gelen dilencilere kapı dışarısında yer göstermeli, verecek olan kapı dışarısında vermelidir.

Bid'atlar da iki kısımdır. İyisi var kötüsü var. Bu caminin içindeki mefruşat da bid'attır ama bidat-ı hasene denmiştir buna. Camide minare yapılmış, bid'attır ama bid'atın hasenedir. Şu kandiller de bid'attır ama bidat-ı hasenedir.

Yalnız halıların yünden olmaması lazım. Halılar yünden olursa kerahati ağır olur. Çünkü secde toprak ve toprak cinsine yapılır. Toprak cinsi hasırlarımız vardır. Bir de pamuk halılar. Pamuktan dokunmuş, o da toprak mahsulüdür. Onların üzerine secde lâ be's demişler. Fakat yünden yapılan halılar hayvanidir. Hayvani olduğu için onların üzerine secdede kerahat vardır demişler.

Bir insan ziyafet yapıyor. Ne için? Filan adam zengindir

desinler diyerekten. Veyahut bir gösterişi var, o gösterişinden naşi ziyafet yapıyor. Kimlere? Zenginlere. İsterse fakirlere de yapsın. Şöhret ve riya için yapıyorsa, bunun taamını yemek de caiz değildir.

Kadınların kabir ziyaretleri caiz değildir. Kadınların Mevlid okumaları, bahusus sesleri dışarıdan erkekler tarafından işitilecek derecede bir yerdeyse caiz değildir. Halbuki bugün İstanbul'da bizim evlerimiz hep birbiri içine girmiştir. Alt kattaki ses ta üst kata kadar gider.

Bunun daha kötüsü, cenaze evinde bakarsın helvalar yapılır, hafızlar çağırılır. Burada düğün mü var da helva dağıtıyorsun ya hu? Burası ölü evi, matem evi burası… Matem evinde ziyafeti nereden çıkardınız siz? Matem evine komşuların yemek göndermesi lazım!

Matem evinin başkalarına ziyafet yapması hiç caiz değilken, dünya tersine dönmüş. Evinden cenaze çıkmış, o akşam helva yapılacak mutlaka… Gelenlere helva ikram edilecek. Burası ikram yeri değil ki, matem yeri. Orada ağlama, sızlama olacak.

"—Yarın bizim başımıza da gelecek bu iş. Ya Rabbi akıbetimizi hayreyle!" diyeceksin, dualar edeceksin.

Allah kusurlarımızı affetsin... Bunlar bazıları işte. Sünnetler ve sünnete mukabil olan bid'atlar…

g. Kedi Temizdir

Ahmed ibn-i Hanbel, Dâra Kutnî ve Hàkim, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[22]

اَلسِّنَّوْرُ سَبُعٌ (حم. قط. ك. عن أبي هريرة)

---

[22] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II. s.327, no:8324; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.292, no:649; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.249, no:1108; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.63, no:5; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.635, no:1585; İbn-i Adiy, Kâmil fi'd-Duafâ, c.V, s.252; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.399, no:26678; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.389, no:13363.

RE. 214/6 (*Es-sinnûru seb'un*) [Kedi temizdir.]

Sinnür diye biz ad koyuyoruz, kedi. Ev mahlûku, evimizde yaşar. Bunun artığı temizdir. Yalnız sıçan tuttuğu, fare yakaladığı vakitte, bir saat kadar üzerinden geçmeden bir kaba ağzını sokarsa, o kap pis olur. Fakat bir saat geçtikten sonra, yalaya yalaya ağzını temizlemiştir. Ondan sonrası temiz olur demişler.

h. Misvakın Fazîleti

Ahmed ibn-i Hanbel, Ebû Ya'lâ ve Ebû Nuaym Hz. Ebû Bekir RA'dan; Ahmed ibn-i Hanbel, Neseî

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[23]

---

[23] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.341, no:285; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.43, no:888; Ebû Ümâme RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.3, no:7; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.I, s.103, no:109; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.I, s.553, no:668; Temmâmü'r-Râzî,

اَلسِّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ ، مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ عَزَّ وَجَلَّ (حم. ع. قط. في الأفراد ، وأبو نعيم في كتاب السواك عن أبي بكر ؛ الشافعي ، ش. حم. ن. وابن خزيمة ، حب. ك. ق. ض. عن عائشة ؛ ه. طب. عن أبي أمامة ؛ كر. عن ابن عمر)

RE. 214/7 (*Es-sivâkü matharatün li'l-femi, merdàtün li'r-rabbi azze ve celle*)

(*Es-sivâkü matharatün li'l-femi*) "Misvak ağız için temizliktir. (*Merdàtün li'r-rabbi azze ve celle*) Aziz ve Celil olan Allah'ın rızasına sebeptir."

Biz bugün fırça diyoruz ya, fırça hiçbir zaman misvakın yerini tutmaz. Misvak, Allah-u Teàlâ'nın bitirdiği bir nebattır. O nebatın köklerinden istifade ederler. Bir ağaç parçasıdır, güzelce tellenir. O telleriyle ağız yıkanır. Tutuş tarzı da vardır, kullanış tarzı da vardır. Tutuş tarzıyla kullanış tarzı; üç kere sağa, üç kere sola, üç kere aşağı, üç kere sol aşağıya. Bu surette yapılır. Bir de fırça gibi fırçalanma yani. Üçer kere sürersin, çekersin. Bu kafidir. Sünnet olan bu kadardır.

Fevâid, c.I, s.124, no:123; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.513, no:1113; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.261; Hz. Ebû Bekir RA'dan.

Buhàrî, *Sahîh*, c.VII, s.18, no:1797; Neseî, *Sünen*, c.I, s.11, no:5; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.62, no:24377; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.64, no:4; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.34, no:134; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.91, no:276; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.184, no:684; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.382, no:2118; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.348, no:1067; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.70, no:135; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VIII, s.73, no:4598; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.II, s.385, no:936; *Müsnedü'l-Hamîdî*, c.I, s.87, no:162; Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.14, no:41; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.VI, s.482, no:40448; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.342, no:3548; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.514, no:1116; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.235; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVII, s.323; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.94; Hz. Aişe RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.278, no:7496; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.513, no:1115; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XLIII, s.6; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Bu misvak hem ağzı temizler hem de Allah-u Teàlâ'nın rızasını celp eder. Niçin?

"—Bakın, benim bu kulum Peygamberimin sünnetine uyaraktan ağzını misvaklıyor."

Cenâb-ı Hak görüyor ve biliyor. Binâen aleyh Cenâb-ı Hakk'ın rızasını da celbe vesile olur.

i. Misvak Fesahati Artırır

Ukaylî, İbn-i Adiy ve Hatîb-i Bağdâdî, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[24]

اَلسِّوَاكُ يَزِيدُ الرَّجُلَ فَصَاحَةً (عق. عد. خط. عن أبي هريرة)

RE. 214/8 (*Es-sivâkü yezîdü'r-racule fesàhaten*) "Misvak, erkeğin fesahatını artırır."

[*Fesahat*, sanatlı söz söyleme, anlaşılır ve dil kurallarına uygun konuşma, inandırıcı, etkileyici söz söyleme anlamlarına gelmektedir.]

Allah Allah. İnsan Cenab-ı Hakk'ın işine akıl erdirebilir mi? Misvak ağzımızı temizleyen bir aleti kullanıyoruz. Fakat bu insanda fesahati artırır diyor.

Fesahat bu bir ilimdir. Bu ilmin artmasına da vesile oluyor bu ağzının temizliği. Çünkü ilim insanın çalışmasıyla olmaz. O Allah-u Teàlâ'nın kuluna bir hediyesidir. Rasûlüllah'ın izinde gittiği müddetçe, Cenâb-ı Hak ona peyderpey bazı ilimleri hatta kimsenin aklının ermediği ilimleri bile bakarsın onun içine sunuverir. İlim diye içe inen, için söylediği ilimdir. Kitaplardan okunan başka bir şey.

---

[24] Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.164, mo:232; Ukaylî, *Duafâ*, c.V, s.477, no:1292; Ebû Ya'lâ, *Mu'cem*, c.I, s.66, no:64; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.342, no:3549; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.311, no:26162; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.392, no:13369.

j. Misvak ve Cuma Guslü

Ebû Nuaym, Abdullah ibn-i Amr ve Râfi' ibn-i Hadîc RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[25]

اَلسِّوَاكُ وَاجِبٌ ، وَغُسْلُ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ

(أبو نعيم عن عبد الله ابن عمرو ورافع بن خديج معا)

RE. 214/9 (*Es-sivâkü vâcibün, ve guslü'l-cumuati vâcibün alâ külli müslimin.*)

(*Es-sivâkü vâcibün*) "Misvak kullanmak, (*ve guslü'l-cumuati*) ve Cuma guslü, (*vâcibün alâ külli müslimin*) her müslümana vacibdir."

"—Misvak kullanmak vacibdir." dedi şimdi. Ötede izah etti faziletini, şimdi bu hadiste de misvakin vacib olduğunu söyledi. Onun için hacılarımız görmüştür ya Arapların şuracıklarında durur. "*Es-selâmu aleyküm!*" der, ağzına sürter, gene cebine koyar. Misvâki ağızda durdurmak, o da ayrıca bir şey.

Efendimiz SAS'in de dâimâ yanı başında durur, geceleri uyandıkça alır mübarek ağızlarını fırçalar, gene oraya korlar idi misvaklarını. Misvak ağızda ne kadar çok durursa, ağız o kadar temiz olur. Ağzın temizliği, Kur'an'ın da güzelce okunmasına vesile olur. Cenâb-ı Hak ona fesâhat da ikram eder.

Vacib olunca, terki caiz değil demek. "Mutlaka misvaki kullanın!" demektir.

Sonra Cuma günkü gusül. Misvaki kullanmak nasıl vacib ise Cuma günü Cuma namazı için gusletmek de böylece vacibdir. Sünnettir ama vacib kuvvetindedir yani. Yâni bunların ikisi de bırakılması caiz olmayan şeylerdir. Büyüklerimiz katiyyen Cuma namazının guslünü terk etmemişlerdir.

Hele bugün bizim memleketimizde el-hamdü lillah sularımız

---

[25] *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.310, no:26160; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.392, no:13368.

bol, ateşlerimiz bol, genç olanlara gündüzün ateş de istemez. Bugünkü sular kafi de gelir. E yaşlıysa veya zayıfsa ona bir parça suyu ısıtmak için odunlarımız da var, her şeyimiz de var. Bunu yapmamak affolunmaz bir hatadır desem yerindedir.

Muhakkak vücut haftada bir kere yıkanmak ihtiyacındadır, mecburidir. Yıkanmazsa kokar insan. Kokmamak için, etrafındaki insanları rahatsız etmemek için, Cuma namazından evvel temizce yıkanır, sabunlanır, kiri, pisliği gider. Bir de mis gibi kokular sürünür. Ondan sonra temiz cumalık elbiselerini giyer. Cuma'ya öyle gelirse o Cuma'dan alacağı sevap kat kat olur. Ama dükkândan peştemalını beline bağlar, kolları da yarısına kadar açık gelirse…

Affedersiniz kardeşler, hakikaten bu bizin için çok acıdır. Gün geçtikçe insanların görenekleri, terbiyeleri, adetleri çeşitli hale geliyor. Bizim gençlik zamanlarımızda bu esvaplar böyle değildi. Beyefendiler mutlaka göğüsleri iliklerler, öyle gezerlerdi. Böyle kolu açık, bacağı açık hiçbir efendiyi göremezdiniz, ayıp idi. Bizde ancak külhanbeyi tabakası vardı ki, ona bazen yangıncılar, tulumbacılar falan da derler. Yalnız onlar ceketlerini omuzlarına atarlar, o şekilde gezerlerdi. Onlar da makbul değillerdi.

Binâen aleyh böyle çıplak bir vücutla, yakası açık bir gömlekle, kolu açık bir gömlekle namaza gelmek… Olmaz mı? Olur. Çıplak da olsan gene olur. Hani hamamdan çıkmış bir adam yok giyeceği bir şey, yahut hırsız soymuş. Baştan aşağı çıplak adam. Ne yapacak? Namaz vakti de gelmiş. O çıplak haliyle namaz kılar, olur.

Ama bizim memleketimizde el-hamdü lillah hepsi var. Öyle kadınlar gibi püf yandım diyerekten soyunup dökünmek erkeğe yakışmaz. Erkeklik biraz metanet sahibi, sabır sahibi, azim sahibi, kuvvetli, kudretli… İcabında düşmanın karşısında aç da kalacak, susuz da kalacak, örtüsüz de kalacak. Ama hiç birisine of demeyecek. Ama bugünkü hal çok perişanlık.

Onun için Cuma gusüllerini katiyen terk etmemenin çaresine bakmalı. İşin uzaktaysa, Cuma günü sabahleyin abdestini alır çıkarsın. Eğer evin yakınsa namaza erken gelir, namaz vakti alırsın. Yani gusül abdestiyle namazı kılmak daha faziletli.

İki rivayet var: Bu gusül Cuma günü için mi, Cuma namazı

için mi?.. Bir insan Cuma namazından sonra gusül etse de olur mu? Bazısı olur demiş ama asıl olan Cuma namazı içindir. Cuma namazından evvel abdest alacak, yıkanacak, temizlenecek, kokulanacak; cumaya öyle gelecek, efendi gibi. Ben Rabbimin divanına geliyorum diye gelecek. Terbiyesini takınacak. Saçını, başını taramış. Takkesi, nesi varsa onu başına takmış.

Bazı kardeşler şimdi bir acayip saçlar da belirdi. Darmadağın, perişan bir kafa ile geliyor huzur-u Rabbi'l-àlemîne. Gelme demeyiz tabii, gelsin ama herhalde huzur-u Rabbi'l-àlemîn'de durulacak bir kılık ister insanda… Onun için, huzuruna böyle perişan kılıkla gelen insanlara Rasul-i Ekrem SAS:

"—Sen git saçını başını tara, yüzünü gözünü temizle, üstünü başını topla da öyle gel!" derlerdi.

Allah'ın divanı bu… Onun için misvak kullanmak, her büluğa ermiş müslümanın üzerine borçtur.

k. Misvâkin Faydaları

Taberânî, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[26]

اَلسِّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ ، مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ ، وَمَجْلاَةٌ لِلْبَصَرِ

(طس. عن ابن عباس)

RE. 214/10 (*Es-sivakü matharatün li'l-femi, merdàtün li'r-rabbi, ve meclâtün li'l-basari.*)

(*Es-sivakü matharatün li'l-femi*) "Misvak, ağız için temizlik, (*merdàtün li'r-rabbi*) Allah-u Teàlâ'nın rızasına sebeb, (*ve meclâtün li'l-basari*) gözlere de cilâdır."

Ne kadar ehemmiyet verilmiş misvake: Hem Rabbin rızasını celbediyor, hem ağzın kokularını gideriyor, hem de gözlere cilâ

---

[26] Taberânî, *Câmiü'l-Evsat*, c.VII, s.278, no:7496; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.513, no:1115; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.310, no:26157; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.391, no:13366.

veriyor. Ağzı temizliyorsun ama aynı zamanda gözlerin de parlıyor, cilalanıyor. Uzakları da görebilirsin.

Mâlûm ya, göz her mahlûkta var. Gözün görmesi kâfi de değil. Fehim denilen, idrak denilen, baktığın vakitte onun künhünü anlayabilecek bir kuvvet de lazım. Yoksa, her bakış bakıştan sayılmaz. Baktığın vakitte oradan ders almak lazım, ibret almak lazım, o görüşten bir fayda olması lazım. Bunu da Allah-u Teàlâ'nın rızası yolunda olunca, Allah verecek.

l. Soru Sormak İlmin Yarısı

El-Askerî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[27]

اَلسُّؤَالُ نِصْفُ الْعِلْمِ ، وَالرِّفْقُ نِصْفُ الْعَيْشِ ، وَمَا عَالَ امْرِؤٌ فِي اقْتِصَادٍ ،

[27] *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.238, no:29261; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.357, no:13300.

وَالْحُمَّى قَائِدُ الْمَوْتِ ، وَالدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ (العسكري في الأمثال عن أنس ، وفيه سيب بن بشير لين الحديث)

RE. 213/11 (*Es-suâlü nısfü'l-ilm. ve'r-rıfku nısfu'l-ayş, vemâ àlemriun fî iktisàdin, ve'l-hummâ kàidü'l-mevti, ve'd-dünyâ sicnü'l-mü'mini.*)

(*Es-suâlü nısfü'l-ilm*) "Soru sormak ilmin yarısıdır. (*Ve'r-rıfku nısfu'l-ayş*) Rıfk da geçimin yarısıdır. (*Vemâ àlemriun fi'ktisàdin*) İktisatlı kişi fakir olmaz. (*Ve'l-hummâ kàidü'l-mevti*) Humma ölümün kılavuzudur. (*Ve'd-dünyâ sicnü'l-mü'mini*) Dünya da müminin zindanıdır."

Sorgu sormak, bahusus dininde bilmediklerini sorup öğrenmek, ilmin yarısıdır. Yarım ilimdir yani. Çünkü okumakla hepsiyle başa çıkamaz insan. Ama erbabına müracaat etti miydi, herkesten bir şey öğrenir.

Bir de rıfk denilen yumuşaklık var, sertliğin mukabili. Yumuşaklık da yaşamanın yarısıdır. Bir insan sert olursa, yüz senesi, elli seneye iner. Sertliğinin cezası olaraktan. Yine yüz senedir ama, ancak elli sene kadar yaşamıştır. Eğer yumuşak olsa, elli senesi yüz seneye bedeldir.

Peygamber SAS'i de Cenâb-ı Hak methederken, onu yumuşak huyundan dolayı methediyor:

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنْ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ ، وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ (آل عمران:١٥٩)

(*Febimâ rahmetin mina'llàhi linte lehüm*) "Ey Rasûlüm, o vakit Allah'ın bir lütfu eseri olarak, ashabına karşı sen yumuşak davrandın. (*Velev künte fazzan*) Öyle katı sözlü, katı davranışlı, sert, haşin tavırlı bir kimse olsaydın, (*galîze'l-kalbi*) katı kalpli bir kimse olsaydın; (*lenfaddù min havlike*) etrafından dağılıp giderlerdi." (Âl-i İmran, 3/159) buyuruyor.

"—Ey Habibim! Eğer sen katı kalpli olsaydın, sert adam olsaydın, senin etrafına kimse gelmezdi!" diyor.

Etrafına gelişleri, yumuşak tabiatlı oluşundan. Kabahatleri görmedi, hataları görmedi.

Bizim damat dedi ki, o da genç. Bir gün yeni gömlekle gelmiş namaza… Efendinin birisi demiş ki:

"—Oğlum utanmadın mı bu kılıkla gelmeye?"

"—Hâlâ içimden çıkmaz o adamın bana dediği... Biliyorum hata benim ama tenkidi istemiyor insan!" diyor.

Tenkidi istemiyor, hatasını biliyor, fakat sen burada bu hatayı yaptın dedin miydi, düşman kesiliyor insana… Niçin? Nefis sahibi insanlarız, nefis razı olmuyor. Methedersen hoşlanır. Halbuki insanda meth ile zemmin ikisi de müsavi olacak. O methetmiş, o zemmetmiş, hiç umurunda olmayacak. Ha altın, ha taş; ikisi de bir olacak.

İktisada riayet eden insan hiçbir zaman fakir olmaz. Fakirlik mutlaka iktisatsızlığın neticesidir. İktisat bilmiyor. İnsan icabında tuza banar yer. İcabında soğan ekmek yer. İcabında kuru ekmek yer. İcabında aç da durur. "Ne yapalım, takdir-i ilâhi böyleymiş!" der.

Ama bu iktisada riayet etmezse, "Benim de her gün etim olsun, balım olsun, kaymağım olsun, yağım olsun, şöyle olsun, böyle olsun!" derse; "Bir kap yetmez, iki hiç yetmez, üç mutlaka olacak. Ardından tatlısı olacak, meyvesi olacak." derse… Bunların hepsi lazım ama olursa ne a'lâ… Olmadığı zaman da iktisada riayet hepsinden a'lâdır.

Dünya mü'minin zindanından başka bir şey değildir. Dünyayı iyi bilmek lazım ki, dünya mü'min için bir zindandan ibarettir. Ne zaman buradan kurtulacak, zindandan kurtulan insan nasıl sevinirse, dünyadan çıkınca insan öyle sevinecek. Nasıl yumurtanın içinden civciv çıktığı vakitte… Korkuyordu o kabuktan çıkınca… Baktı ki o çok genişmiş bu alem. Kabuğun içindeki gibi değil.

Binâen aleyh dünya bu kadarcık böyle değil. Allah'ın mülkü çok geniş. Gözümüzü yumduktan sonra öteki alemi görünce, "Oh, şu zindandan kurtulmuşum, el-hamdü lillâh!" diyeceğiz.

Onun için o kimseye diyecek ki Cenâb-ı Hak:

"—İstemez misin seni bir daha yollayayım dünyaya. Apartmanı çok, malı çok, parası çok…"

Herkes diyecek ki:

"—Aman yâ Rabbi, istemem!"

Cennetteki o rahatlığı gördükten sonra, bu dünyaya kim iltifat eder. Zindana kim girer? Çıktıktan sonra zindanı kim ister? Kimse istemez. Zindan iyi bir yer mi? İyi yer değil. Ama onun kaloriferi olmuş, yemekleri bedavaymış; hepsi yerinde kalsın.

m. Sokakta Zikrin Mükâfatı

Deylemî, Hz. Ali RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[28]

اَلسُّوقُ دَارُ سَهْوٍ وَغَفلَةٍ ، فَمَنْ سَبَّحَ فِيهَا تَسْبِيحَةً ، كَتَبَ اللهُ لَهُ بِهَا

أَلْفَ أَلْفِ حَسَنَةٍ ؛ وَمَنْ قَالَ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ اِلاَّ بِاللهِ ، كَانَ فِي جِوَارِ

اللهِ حَتَّى يُمْسِي (الديلمي عن على)

RE. 214/12 (*Es-sûku dâru sehvin ve gafletin, femen sebbeha fîhâ tesbîhaten, keteba'llàhu lehû bihâ elfe elfi hasenetin; ve men kàle lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâhi, kâne fî civari'llâhi hattâ yemsî.*)

(*Es-sûku dâru sehvin ve gafletin*) "Çarşı, gaflet ve sehiv yurdudur. (*Femen sebbeha fîhâ tesbîhaten, keteba'llàhu lehû bihâ elfe elfi hasenetin*) Kim Allah'ı orada bir kere tesbih ederse, Allah ona bir milyon sevap yazar. (*Ve men kàle lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâhi*) Kim ki "*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billah*" derse, (*kâne fî civari'llâhi hattâ yemsî*) akşama kadar Allah'ın emanında bulunur."

---

[28] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.344, no:3557; Hz. Ali RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.28, no:9330: Câmiü'l-Ehàdîs, c.XIII, s.394, no:13372.

Hatta bu sokaklar öyle dar-ı gaflet ki, herkesin aklı işinde ve parasında... Akıl, fikir, herkesin işi neyse orada. "Bir müşteri gelse de şunu nasıl ona satsam…" diye düşünüyor. Başka türlü değil. Yahut yapacağı iş ile meşgul.

Burası gaflet yeri olduğu için, siz buralardan geçerken sakın ha siz de o gaflete düşmeyin!

Her kim orada bir defa *Sübhàna'llàh*, veya Allàhu ekber, veya *El-hamdü li'llâh*, veya bir başka tesbih, veya "Lâ ilâhe illa'llàhu vahdehû lâ şerîke leh" derse; her bir tesbih için Allah milyon hasene sevap yazar.

"—E camide dersek?"

Camide dersek on sevap alırız. Meselâ, camide bir defa "*Lâ ilâhe illa'llah*" dedik, on sevap alırız. Pek içten dediysek yüz sevap alırız. Fakat sokakta dediysek her bir tesbih için milyon sevap alırız.

Neden bu bu kadar böyle? Çünkü orası gaflet meydanı, gaflet mahalli. Orada herkes aldanmış. Aklı fikri paraya, mala gitmiş. Hiç kimsenin Allah'la işi yok…

Şimdi bir kardeş buradan mal almış, Şarkışlalı. Sivas ambarına yatırmış. Ambar da bir kamyon tutmuş;

"—Al bunları götür bakalım Sivas'a!" demiş.

Şoför aldıktan sonra ne yaptıysa yapmış, şoför yok ortada... Araba da yok… Şimdi ambar düşünüyor, malları olanlar düşünüyor:

"—Bizim mallar ne olacak, gitti. Geleceği de yok."

Epey bir zaman oldu. E tabii bu insanın kafasını da yorar, zihnini de yorar, gönlünü de yorar. Eğer sermayesi de kısaysa o adamın, borçla alıyorlar ya ekseriyetle bunları… Bir de bunların borcunu ödemek derdi var. Ne kadar müşkül bir durumda…Onun Allah zor aklına gelir. Eğer akıllıysa, "Yâ Rabbi, sen kurtar beni!" der başka.

Onun için müslümanlar daima oralardan geçerken, dilinde Allah-u Teàlâ'nın tesbihi olacak. Ya Kur'an okuyarak geçeceksin. Kur'an okunmaz sokaklarda, mel'anet yerlerdir. Fakat tesbihat yapılarak gidilirse, çok sevap alır.

n. Kabirdekilere Selâm verilmesi

Tirmizî, Taberânî ve Ziyâü'l-Makdîsî, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[29]

السَّلامُ عَلَيْكُمْ ، يَا أَهْلَ الْقُبُورِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ ، يَغْفِرُ اللهُ لَنَا

وَلَكُمْ ، أَنْتُمْ سَلَفُنَا وَنَحْنُ بِالأَثَرِ (ت. طب. ض. عن بن عباس)

RE. 214/13 (*Es-selâmu aleyküm, yâ ehle'l-kubûri mine'l-mü'minîne ve'l-müslimîne, yağfiru'llahu lenâ ve leküm, entüm selefünâ ve nahnü bi'l-eseri.*)

(*Es-selâmu aleyküm*) "Allah'ın selâmı üzerinize olsun, (*yâ ehle'l-kubûri mine'l-mü'minîne ve'l-müslimîne,*) ey bu kabirlerde yatan mü'minler ve müslümanlar! (*Yağfiru'llàhu lenâ ve leküm*) Allah bizi de sizi de affetsin… (*Entüm selefünâ*) Siz bizim önden gidenlerimizsiniz, (*ve nahnü bi'l-eseri*) biz de sizin ardınızdan geleceğiz."

Yine Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[30]

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ ، وَإِنَّا وَإِيَّاكُمْ مُتَوَاعِدُونَ غَدًا أَوْ مُتَوَاكِلُونَ ؛ وَإِنْ شَاءَ اللهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِأَهْلِ بَقِيعِ الْغَرْقَدِ (م. ن. د. عن عائشة)

RE. 214/14 *(Es-selâmü aleyküm dâre kavmin mü'minîne, ve innâ ve iyyâküm mütevâidûne gaden ev mütevâkilûne; ve in şâa'llahu biküm lâhikùne; allàhümma'ğfir li-ehli'l-bâkıi'l-garkad.*)

(*Es-selâmü aleyküm dâre kavmin mü'minîne*) "Allah'ın selâmı üzerinize olsun ey mü'minler kavminin yurdu. (*Ve in şâa'llahu biküm lâhikùne*) Biz ve siz yarın bize vaad edilene kavuşacağız. (*Allàhümma'ğfir li-ehli'l-bâkıi'l-garkad*) Ey Allahım, ehl-i Baki'ye mağfiret et!"

İnşâallah bunun izahını de gelecek dersimizde söylemeye çalışalım.

Allah kusurlarımızı affetsin. Tevfikàt-ı samedâniyyesine mazhar eylesin... Sünnet-i seniyyeye uyup, bidatlardan kaçınan kullarından eylesin…

Li'llâhi'l-fâtihah!

05. 09. 1971 - İskenderpaşa Camii

---

[30] Müslim, *Sahîh*, c.V, s.101, no:1618; Neseî, *Sünen*, c.VII, s.165, no:2012; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.268, no:10931; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.445, no:3172; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VIII, s.199, no:4758; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VIII, s.302, no:3210; İbn-i Sa'd, Tabakàt, c.II, s.204; Hz. Aişe RA'dan.

03. SELÂM'IN ÖNEMİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve'l-àkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ ، أَنْتُمْ لَنَا فَرَطٌ وَإِنَّا بِكُمْ لاَحِقُونَ ، اَللَّهُمَّ

لاَ تَحْرِمْنَا أَجْرَهُمْ ، وَلاَ تَفْتِنَّا بَعْدَهُمْ (ه. هب. عن عائشة)

RE. 215/1 (*Es-selâmü aleyküm dâra kavmin mü'minîne, entüm lenâ feratun ve innâ biküm lâhikùne, allàhümme lâ tahrimnâ ecrahüm, ve lâ teftinnâ ba'dehüm.*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

"—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin…

a. Kabirdekilere Selâm Verilmesi

İbn-i Mâce ve Beyhakî, Hz. Aişe RA'dan rivayet etmişler, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[31]

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ ، أَنْتُمْ لَنَا فَرَطٌ وَإِنَّا بِكُمْ لاَحِقُونَ ، اَللَّهُمَّ

لاَ تَحْرِمْنَا أَجْرَهُمْ ، وَلاَ تَفْتِنَّا بَعْدَهُمْ (ه. هب. عن عائشة)

RE. 215/1 (*Es-selâmü aleyküm dâra kavmin mü'minîne, entüm lenâ feratun ve innâ biküm lâhikùne, allàhümme lâ tahrimnâ ecrahüm, ve lâ teftinnâ ba'dehüm.*)

(*Es-selâmü aleyküm dâra kavmin mü'minîne*) "Allah'ın selâmı üzerinize olsun ey müminler kavminin yurdu! (*Entüm lenâ feratun ve innâ biküm lâhikùne*) Siz önden gidicisiniz, biz de peşinizden size kavuşacağız. (*Allàhümme lâ tahrimnâ ecrahüm*) Ey Allahım, onların ecrinden bizi mahrum etme! (*Ve lâ teftinnâ ba'dehüm*) Onlardan sonra bizi fitneye uğratma!"

Başka bir rivayet şöyle:

Ebû Nuaym ve İbn-i Asâkir, Cühdeme'den, o da Beşîr el-Hasâsıyye RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[32]

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ ، وَإِنَّا بِكُمْ لاَحِقُونَ ، وَإِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ

رَاجِعُونَ ، لَقَدْ أَصَبْتُمْ خَيْرًا جَزِيلاً ، وَسَبَقْتُمْ شَرًّا طَوِيلاً (حل . كر .

---

[31] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.V, s.9, no:1535; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.71, no:24469; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VIII, s.190, no:4748; İbnü's-Sünnî, *Amelü'l-Yevm ve'l-Leyleh*, c.III, s.135, no:590; İbn-i Sa'd, Tabakàt, c.II, s.203; Hz. Aişe RA'dan.

[32] İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.X, s.305; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.26, no:1; Cühdemeden, o da Beşîr el-Hasâsıyye RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.655, no:42594; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.279, no:13342.

عن الجهدمة عن بشير ؛ أن النبي خرج ذات ليلة ، فتبعته ، فأتى البقيع فقال فذ كره)

RE. 215/2 (*Es-selâmü aleyküm dâra kavmin mü'minîne, ve innâ biküm lâhikùne, ve innâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciùne, lekad esabtüm hayran becîlâ, ve sebaktüm şerren tavîlâ.*)

(*Es-selâmü aleyküm dâra kavmin mü'minîne*) "Allah'ın selâmı üzerinize olsun ey müminler kavminin yurdu! (*Ve innâ biküm lâhikùne*) Biz size kavuşacağız. (*Ve innâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciùne*) Doğrusu biz Allah'a aidiz ve kuşkusuz ona döneceğiz. (*Lekad esabtüm hayran becîlen*) Sizler büyük bir hayra nail oldunuz. (*Ve sebaktüm şerren tavîlâ*) Dünya şerrini de atlattınız."

Dört tane hadis var bu hususta…

(*Dâra kavmin mü'minîn*) Müminler kavminin yurdu mezarlıktır. Mezarlıklar, ahirete göçen mü'minlerin yeridir.

Şimdi biz birbirimize rast gelince "*Es-selâmu aleyküm!*" diyoruz. Ama mezarlığa girdiğimiz vakitte kime selâm vereceğiz? Orada karşımızda bir muhatap yok. Oraya selam;

(*Es-selâmü aleyküm dâra kavmin mü'minîne*) "Allah'ın selâmı üzerinize olsun ey müminler kavminin yurdu!" tarzında olur.

Kimler yatıyorlarsa onlara karşı verilmiş olur.

"—E canım hocaefendi, onlar ölmediler mi?"

Öldüyseler, ölüp de yok olmadılar ki. Bu alemden öteki aleme intikal ettiler. Bir alemden diğer âleme intikal var. İntikal olunca o burada nasıl duyuyorsa, orada da öyle duyuyor. Burada nasıl görüyorsa, orada daha iyi görüyor.

Sen gece uykunda vücudun yatağında rahatta, hiçbir şeyden haberin yok. Birçok şeyleri haber veriyor söylüyorsun, "Rüyamda gördüm ve işittim." diyorsun. Şöylece de konuştuk diyorsun. Ama biz senin yanındaydık, ne ağzından söz çıkıyordu ne de gözlerinden de bir şey görünüyordu. Gözlerin de kapalıydı, ağzın da yumuktu.

Konuşan kimdi orada?

İşte bu konuşma bize bir ihtar. Sizden başka bir âlem var. Binâen aleyh siz bu dünyadan ölünce kaybolmuyorsunuz, diğer

bir âleme intikal ediyorsunuz. Binâen aleyh oradayken kardeşlerinize rast geldiğiniz vakit de, uğradığınız vakitte, yollarınız oraya uğrarsa, muhakkak onlara selam vereceksiniz. Nasıl birbirimize karşı geldiğimiz vakitte selam veriyoruz, oradaki kardeşlerimize de böyle selam vermek mecburiyetindeyiz.

Hele bizim içimizden bazen bahtiyar insanlar vardır ki, hayatlarında da şöhret kazanmış muhterem insanlar vardır. Onların kabirleri de malumdur. Onların kabirlerine varıldığı vakitte, onlara bir salât u selâm okunarak, arkasından ismi ile beraber bir selâm verilir. Kimse o belli olan zât, onun ismi ile beraber ona bir selam verilir.

O selâm verildikten sonra, senin kapının ziline basman gibidir bu selâm. Kapının ziline bastığın vakit, evde insan varsa nasıl gelirse, onun ruhu derhal mezarı ile irtibat halindedir, gelenin kim olduğunu bilir. İcap ederse sen de söyle, "Ben de filanım." de.

Bazen görüşmemek dolayısıyla aradan uzun zamanlar geçince insan birdenbire kim olduğunu hatırlayamıyoruz. Biz şimdi bile;

"—Tanımadın mı beni?" diyorlar.

Düşünüyorum, düşünüyorum;

"—Galiba tanıyamayacağım." diyorum.

"—Hani filan zamanda görüştüydük ya?"

"—Haaa, sen misin o?" diyerekten bir intikal hâsıl oluyor.

İşte oraya da, "Ben de filanım!" diyerek böyle kendini de bir takdim ederse, irtibat hâsıl olur. İrtibat hâsıl olduktan sonra, konuşma kolaylaşır.

Bahusus Rasûlüllah SAS'in şebeke-i saadetlerinde, huzuruna varıldığı vakit selâm verirken gayet edîbâne bir şekilde, "Ben senin ümmetinden, filan memleketten filanın oğlu filanım." diyerek insan kendini takdim etmelidir.

Bunu katiyyen ihmal etmemelidir. Çünkü SAS Hazretleri mezarlıklara uğradıkları vakitte böyle selam vermişlerdir. Böyle selâm verildiği vakitte, Peygamber SAS mâlum yanlış ve boş iş yapmaz. Yaptığı işlerin hepsinde çeşitli hikmetler, bilmediğimiz birçok şeyler vardır. O, dinimiz de bize, insanların öldükten sonra yok olmadıklarını Kur'ân-ı Azîmüşşân'da müteaddit ayetlerde beyan eder.

Hele bahusus şehid olan insanlar ki, onlar da bizim gibi insanlardır, yalnız canını Hak yolunda feda etmişlerdir. Canını Hak yolunda feda edip de şehadet mertebesini aldığından dolayı, onlar hakkında hassaten iki âyet-i kerîme vardır ki, bizim için;

وَلاَ تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ ، بَلْ أَحْيَاءٌ وَلَكِنْ

لاَ تَشْعُرُونَ (البقرة:١٥٤)

(*Ve lâ tekùlû li-men yuktelü fî sebîli'llâhi emvâtün, bel ahyâün velâkin lâ teş'urûn.*) [Allah yolunda öldürülenlere ölüler demeyin! Bilakis onlar diridirler, lâkin siz anlayamazsınız.] (Bakara, 2/154) diye Allahu Celle ve A'lâ bize ihtar edip hitap ediyor, öğretiyor bize.

Bir ayette de onların Allah katında merzuk olduklarını, fakat bizim anlayamadığımızı ihtar eder:

وَلاَ تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاء عِندَ رَبِّهِمْ

يُرْزَقُونَ (آل عمران:١٦٩)

(*Ve lâ tahsebenne'llezîne kutilû fî sebîli'llâhi emvâten, bel ahyâuün inde rabbihim yurzekùn.*) [Allah yolunda öldürülenleri ölüler sanmayın! Bilakis onlar diridirler, Rableri katında rızıklanmaktadırlar.] (Âl-i İmran, 169) buyrulur.

Onlar min indillah merzuktur, yani rızıklanıyorlar, yaşıyorlar demek. Yaşadıkları için, onların kabirlerine uğradığınız vakitte onlara selâm verin! Bahusus Bedir denilen, hacca giden kimselerin gördükleri bir yer var ya, Bedir'den geçiyor yol.

"—Oradan geçerken mutlaka Ehl-i Bedir'e selâm verin!" diye Efendimiz'in ayrı bir tavsiyesi vardır.

Çünkü onların mânevî hayatı başka şehidlerin hayatına da benzemez. Onlar Müslümanlığın ilk fedakârları. Onların mertebeleri ind-i ilahiyede çok yüksektir. Onlar daima bizlerle irtibat halindedir, oradan geçerken gaflet ile geçmemeli…

Hemen orada çayhaneler var, orada oturup yiyip içip de yan gelip geçmek çok abes bir şey.

Medine'ye vardıktan sonra, bir yarım saatlik yol. Oraya gidersin, onların başucunda, Kur'ân-ı Azîmüşşân'dan bildiğin şeylerden bir şeyler okursun, ruhlarına hediye eder, onlara selâm verir, selâmını da alır dönersin.

Selâm vermek hem gidene mahsustur, hem dönene mahsustur. Selam yalnız gelene mahsus değil. Bir eve girerken "*Es-selâmu aleyküm*!" deriz, diyoruz. Çıkarken de es-selamu aleyküm diye çıkarız. Bu Müslümanlığın şiârıdır. Bunu her müslümanın pek iyi bilmesi lazımdır.

(*Entüm lenâ feratun*) "Siz bizim öncümüz olarak gittiniz."

Bizden öncü olarak, kısmetleriniz nasipleriniz öyleymiş. Önümüzden gittiniz ama biz burada kalacak değiliz.

(*Ve innâ biküm lâhikùne*) "Biz de mukadder olan vaktimiz gelince size mülakî olacağız, kavuşacağız."

(*Allàhümme lâ tahrimnâ ecrahüm*) "Yâ Rabbi! Onların ecirlerinden bizi mahrum etme!"

Yaptıkları eserler varsa, o eserlerin sevapları ile onları kıyamete kadar böyle yaşatır Cenâb-ı Hak. Ecirlerini defterlerine yazdırır durur.

Bırakılan evlatlar sàlih olduğu takdirde, o evlatların kazandığı sevapların hepsi onun anasının babasının, hocasının defterine de tabiatı ile yazılır geçer oraya.

Onun için onları ecirlerinden mahrum etme. Yani siz öyle bir hayat geçiriniz ki siz öldükten sonra da defterleriniz işlesin sizin. Çeşmeler yaptırırsınız, sular getirirsiniz, köprüler yaptırırsınız, fakir fukaranın yaşaması için yerler, yiyecekler hazırlarsınız. Böyle camiler mabetler, okuyacak yerler... Bunlar insanların defterlerine daimî yazılan bir şeylerdir.

(*Ve lâ teftinnâ ba'dehüm*) "Onlardan sonra bizi fitneye uğratma! Onları ecirlerinden mahrum etmemekle beraber, onlar gittikten sonra bizi de fitnelendirme yâ Rabbi!"

Onlar gittiler, rahata kavuştu onlar. Onlardan sonra bizi fitnelere karıştırıp da fitnelerin içerisinde eritme. Fitnelerin içerisinde mahv u perişan olmayalım yâ Rabbi! Onlar kurtuldu, bizi de bu fitnelerden emin eyle!

Şimdi burada ulemâ-i kirâm demişler ki:

"—Bir eve girdik evde kimse yok, ne yapacağız? Nasıl selâm vereceğiz?"

(*Es-selâmü aleynâ ve alâ ibâdi'llâhi's-sàlihîn!*) "Allah'ın selâmı bize ve sàlih kullarına olsun!" diyeceğiz.

Bu, boş evlere girilirken verilen bir selamdır ki, bu selâmı söylediğin vakitte şu gönlünden hazırlan; yeryüzünde ne kadar salih kul varsa; kâinatın içerisinde ne kadar Allah'ın sàlih, iyi kulları varsa, selâmım onların hepsinin üzerine olsun."

Yerde ve gökte Allah-u Teâlâ'nın ne kadar sàlih kulları varsa, melekler de bunların içerisine dahil oluyor. O melekler ile beraber bütün sàlih kullarına bu selamımı ulaştır yâ Rabbi! Onlar da girsin içine; ama ister ölü olsun, ister diri olsun."

Yeryüzünde olan geçmişler de dahil, geçmişlere de bu selamım olsun. Yalnız hayattakiler için değil, geçmişlere de bu selamım olsun diyerekten bunu kalbinde hazırla. Selamını verirken bu şekilde ver.

Sana oradan "*Ve aleyküm es-selâm!*" hitabı gelir.

Eğer kulağın varsa, muhakkak duyarsın. Çünkü bu kulağın içinde bir kulak daha var ki, o kulak bu kulağın duymadıklarını duyar. Bu gözünün içinde başka bir göz daha var ki bu gözün göremediğini de o göz görür.

Şimdi bu ahirete giden sàlih kullar dünyanın cisim kısmından, kesafet kısmından kurtulmuşlar, ruhanî kısımları kalmıştır. O ruhanî kısımların kulakları açık, gözleri de açık, kolaycacık senin gece rüya gördüğün gibi görür, duyduğun gibi duyar, o selâmı sana verir. Mukarreb meleklerden hiçbir melek yoktur ki veyahut salih kullardan hiçbir salih kul yoktur ki, senin bu selamın ona gitmesin.

Şimdi bugüne kadar tabi biz bir şey bilmiyorduk. Şu radyo denilen şey, elimizdeki ufacık bir makine Amerika'dan, Japonya'dan, İngiltere'den adamın konuştuklarını bize duyuruyor. Demek bu ses var da bizim duyacak kulağımız yokmuş. O ufacık âlet sebep oldu, şimdi o sözleri aynen dinliyoruz burada.

Şimdi onun olduğu gibi bu bizim de bilemediğimiz Cenâb-ı

Hakk'ın öyle kudretleri var ki o kudretleri ile bizim bu sesimizi bu dünyanın ta öteki ucuna kadar ulaştırabilir, gidebiliyor bu seslerimiz.

Hiçbir ruh-u mutahhar, melekü'l-mukarreb yoktur ki, o selâmı duymasın. Mutlaka duyar. Muhakkak senin selâmını sana reddederler, "*Ve aleyküm selâm*" derler."

Canım şimdi fukarayız tabi hep birbirimizin şeysiyiz. Bir dostumuzun ziyaretine giderken bir şeker alıp gidersek, şeker götürürsek, o şekerin mukabilinde o ev sahibi bize teşekkür ediyor, "Eksik olma!" diyor, teşekkür ediyor.

Ne kadar gabî bir insandır o insan ki, bir teşekkür bile etmiyor.

Ya bu Allah'ın sevgili kullarına en büyük bir hediyedir yani. Eğer bir de Kur'an ayetleri ile hediye edilirse... Bu muhakkak bizim gibi âciz buna mukabele ediyoruz da, o Allah'ın sevgilileri senin bu selâmına mukabele etmesinler hiç tasavvur olunur mu acaba?

Onun için, senin selamını sana reddederler, "*Ve aleyküm selâm*" derler.

Bu selâm nedir? Bu Allah-u Teàlâ'dan bir duadır. Sin lam mim, üç harften ibarettir.

"—Allah'ın selâmeti senin üzerine olsun. Allah seni noksan sıfatlardan, noksan hallerden, noksanlıklardan ve felakete mucip olacak her şeyden muhafaza etsin, korusun. Sen Allah'ın hıfz u emanında ve selametinde olasın." diye dua etmiş oluyorsun.

Bir dua ediyorsun böyle. Allahu Teâlâ buna icabet eder, kabul eder. O adam senin bu duan sebebiyle felah bulur.

Allah'ın öyle kulları da var ki, huzûr-u ilahiyede mest-i müstağrak; kendilerinden geçmişler, ne dünyadan haberleri var ne de ahiretten haberleri var. Allah'ın celâline, cemaline hayran, kendilerinden geçmiş bir vaziyetteler. Öyle kulları da var Allah'ın. Ne senin selamını duyarlar, ne başkasının selamını duyarlar. Onların meşguliyetleri Allah'tır.

Şimdi bunlar senin selâmına mukabele edemediklerinden nâşi, Cenâb-ı Hak bilvekâle onlar adına senin selamını sana reddeder.

Aziz kardeş, gaflet etme! O senin selâmını duyamadıysa, sana reddedemediyse onun sahibi olan Allahu Celle ve A'lâ onun selâmını ona vekâleten sana reddeder. Bu şeref sana kâfîdir.

Başka şeref istemez insan ki, Allah-u Teàlâ o kuluna "*Aleyke's-selâm!*" diyor. Allahu Celle ve A'lâ'nın kuluna "*Aleyke's-selâm!*" demesi kadar büyük bir şeref var mı acaba? Bu şeref ona kâfidir!

Onun içindir ki sen bu Allah-u Teâlâ'nın bize hediye ettiği selâmı katiyen unutma ve çocuklarına da unutturma!

"—Akşamlar hayrolsun!"

"—Sabahlar hayrolsun!"

İşte onun bir de gavurcası vardır, bilmem nedir; onları da söylerlerBunlar manasız şeyler! Evet sabah-ı şeriflerin hayrolsun, akşam-ı şeriflerin de hayrolsun ama böyle şümullu manaları toplayamaz içerisinde.

Onun için diyor ki diğer hadisin alt tarafında;

(*Lekad esabtüm hayran becîlen*) Sizler büyük bir hayra nail oldunuz. Çok büyük hayırlara eriştiniz siz. Kurtuldunuz şu dünyanın azabından, eleminden, fitnesinden, sıkıntısından kurtuldunuz. Allahu Teâlâ'nın o geniş rahmetine nail oldunuz. Ne mutlu size, müjde size!"

(*Ve sebaktüm şerren tavîlâ*) "Dünya şerrini de atlattınız. O büyük felaketleri bizim başımıza bıraktınız da gittiniz. Bizim başımız şimdi onlarla meşgul, siz bahtiyarlar kurtuldunuz onlardan." diyor Efendimiz SAS.

Bu hadîs-i şerîfi İbn Asâkir el-Cehdiyye o da Beşîr'den rivayet ederek söylüyor ki:

(أن النبي خرج ذات ليلة ، فتبعته ، فأتى البقيع فقال فذ كره)

(*Enne'nnebiyye harace zâte leyletin*) "Efendimiz SAS bir gece devlethanelerinden, evlerinden çıktılar. (*Fetebi'tühû*) Ben de Rasûlüllah'ın arkasına takıldım. (*Feete'l-bâki'*) Râsûlüllah SAS Medine-i Münevvere'deki makbereye, Cennetü'l-Bakı' mezarlığına gitti, ben de arkasından gittim. (*Fekàle*) Rasûlüllah orada böyle dedi, bu selâmı verdi." diye bu zât bize naklediyor.

"—Binâen aleyh siz de gaflet etmeyin. Siz de mezarlıklara

girdiğiniz vakitte böyle selam verin!" demek istiyor.

Mezarlığa da muztar olmadıkça, yani zaruret hâsıl olmadıkça girmeyiniz. Bir cenaze götüreceksin mecbur gidilir. Yoksa onun haricinde gezmek için, görmek için, taşlarını okumak için, kimler var kimler yok diye bunları saymak için girmek, çok büyük bir hatadır.

Ama ecdadımızı ziyaret için gideceğimiz zaman, evvela kapının önünde durur hepsine toptan bir selam veririz. Bu Efendimiz'in yaptığı gibi hepsine bir selam veririz, ondan sonra kimin kabrinin başına gideceksek gideriz. Ama yolu şaşmamak suretiyle. Bir yollar vardır ya giden yollar, o yollardan dışarıya çıkmamak lâzım. Çünkü her yerin altında bir mevta yatıyor. Mevtanın üzerine basmak, dirisinin üzerine basmak gibidir.

Diri bir kardeşinin üzerine bastığın vakitte ne kadar müteezzi olur o kardeşin? Üzülür "Ah, vay vay, incittin!" diye bağırır. Fakat onun sesi çıkmaz ama o acıyı, o ıstırabı cenaze de duyar. Onu acıtmamak, incitmemek için yoldan çıkmamak lazım.

Sonra girdiğin vakitte, sakın ha oranın ağacından, otundan, yaprağından, gerek oyuncak için, gerek başka bir istifade için sakın koparma! Çünkü orada olan bütün yeşilliklerin hepsi zikrullahtadır. Onların zikirlerinin sevabı oradaki mevtâya taksim olunur. Oradan alacağın bir şeyle, sen onların haklarını gasp etmiş olursun.

b. Önce Selâm, Sonra Kelâm

Tirmizî, Câbir ibn-i Abdullah RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[33]

اَلسَّلَامُ قَبْلَ الْكَلَامِ (ت. وقال: منكر عن جابر)

---

[33] Tirmizî, *Sünen*, c.IX, s.325, no:2623; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IV, s.48, no:2059; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.56, no:34; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.VI, s.277, no:40339; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.340, no:3537; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.204; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.X, s.438, no:2272; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.122, no:25291; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.381, no:13348.

RE. 215/3 (*Es-selâmü kable'l-kelâmi.*) "Selam, sözden evveldir. Evvela selâm, sonra kelâm."

Bir iş için gittik bir dostumuzun evine, bir şey söyleyeceğiz:

"—Ahmet Bey! Çabuk gel, sana bak ben ne diyeceğim!" demek uygun olmaz.

Kapı açıldı mı, karşına kim çıkarsa çıksın, evvelâ;

"—*Es-selâmu aleyküm!*" diyeceksin.

İlk vacib, ilk sünnet, ilk vazife bu. Ondan sonra;

"—Benim bu işim var, şu işim var. Ziyarete geldim, oturacağım." vs. neyse onları söyleyebilirsin.

Başka türlü olmaz.

c. Sormadan Önce Selâm

Bak bunu bize Hz. İbn Ömer bildirdi ki bak ne güzel sözler!

İbnü'n-Neccâr, Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[34]

السَّلَامُ قَبْلَ السُّؤَالِ ، فَمَنْ بَدَأَكُمْ بِالسُّؤَالِ قَبْلَ السَّلَامِ ، فَلَا تُجِيبُوهُ

(ابن النجار عن ابن عمر)

RE. 215/4 (*Es-selâmü kable's-süâli, femen bedeeküm bi's-suâli kable's-selâmi, felâ tücîbûhu.*)

(*Es-selâmü kable's-süâli*) "Selâm sualden evveldir. (*Femen bedeeküm bi's-suâli kable's-selâmi*) Selâmdan evvel sual sorarlarsa, (*felâ tücîbûhu*) cevap vermeyin!"

Soracağın bir şey varsa sormadan evvel, isteyeceğin bir şey varsa istemeden evvel selâm vereceksin. Ondan sonra soracaksın veya isteyeceksin. Eğer birisi selâm vermeden size bir şey sorarsa, onun sorusuna cevap vermeyin!

Burada da diyor ki: Önce selâm vermekle bir şeâir-i İslâmiyeyi

---

[34] İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.291; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.122, no:25292; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.381, no:13347.

izhar ediyoruz. Şeâir, İslâm alâmeti. İslâm'ın alâmeti olan bir şeyi böyle izhar ediyoruz.

Hem bunda tefe'ül var, selâmetli dualar ediyoruz; hem bize de selametle dualar geliyor karşısında, iki türlü…

Çünkü Selâm Esmâ-i Hüsnâ'dandır, Allah-u Teàlâ'nın büyük isimlerinden. Her sabah okuyoruz Esmâ-i Hüsnâ'yı ya, *Hüva'llàhü'llezî lâ ilâhe illâ hû...* diyerekten 99 esma… O 99 esmanın bir tanesi de *Selâm*'dır.

Hele sabah namazından sonra Sûre-i Haşr'ın son üç âyetini okumak menduptur. Onu okuruz, orada *estaîzü bi'llâh*:

هُوَ اللهُ الَّذِي لاَ اِلٰهَ اِلاَّ هُوَ ، اَلْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلاَمُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ

الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ، سُبْحَانَ اللهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ (الحشر:٢٣)

(*Hüva'llàhü'llezî lâ ilâhe illâ hüve, el-meliku'l-kudûsü's-selâmü'l-mü'minü'l-müheyminü'l-azîzü'l-cebbârü'l-mütekebbir, sübhàna'llàhi ammâ yüşrikûne.*) [O, öyle Allah'tır ki, kendisinden başka hiçbir tanrı yoktur. O, mülkün sahibidir, eksiklikten münezzehtir, selâmet verendir, emniyete kavuşturandır, gözetip koruyandır, üstündür, istediğini zorla yaptıran, büyüklükte eşi olmayandır. Allah, müşriklerin ortak koştukları şeylerden münezzehtir.] (Haşr, 59/23)

Cenâb-ı Hak kendisini bize tanıtıyor, "Ben böyle bir Allahım." diyor. Noksanlardan münezzeh, hiçbir noksanı yok Allah'ın…

Sen de kardeşine bununla dua ediyorsun, "Allah sana bir noksanlık göstermesin!" diyorsun. Bunu yapmadığın için, sen bunu çok gördün kardeşine… Bu selâmı vermediğin için, senin isteğine cevap vermek câiz değildir.

Onun için Kur'ân-ı Âzîmüşşân'da Hz. Allah Celle ve A'lâ yine bize tâlimen buyuruyor ki:

فَإِذَا دَخَلْتُم بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَى أَنفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِندِ اللَّهِ

مُبَارَكَةً طَيِّبَةً (النور:٦١)

(*Feizâ dehaltüm büyûten fesellimû alâ enfüsiküm tahiyyeten min indi'llâhi mübâreketen tayyibeten.*) "Evlere girdiğiniz vakit Allah tarafından mübarek ve pek güzel bir sağlık dilemiş olmak üzere birbirinize selâm verin!" (Nûr, 24/61)

Bir eve girdiğiniz vakitte, evde insan varsa yoksa neyse, muhakkak selam vereceksin. Çünkü selâm mü'minin tahiyyesidir. Onu ihmal ettiğinden dolayı, bir kere sevaplardan mahrumsun; kardeşini de sevaptan mahrum ediyorsun. Sonra isteklerin de kat'iyyen olmuyor.

İbnü'l-Kayyim diyor ki… Rasûlü Ekrem SAS'den naklen buyurmuş:

"—Selamla işe başlamayanın sözüne sözle cevaba izin verilmemiştir. Söylesin dursun adam, hiç kulak asma!"

Çünkü selâm İslâm'ın tahiyyesidir. O şeâir-i İslâmiyeyi izhar etmeyen insana ikram layık değildir. Layıkıyla ikram olunmaz.

Öyleyse ilk karşılaştığımız vakitte ilk vazife, makbul olan *Es-selâmü aleyküm'*dür.

İkincisi; mektuplar yazıyoruz birbirimize. Yazacağımız mektupların başında "*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàh*" yazacaksın. İstersen "*Ve berekâtühû*" de koyarak, söze tam selâmla başlayacaksın.

İnsanlar nasılsa mektuplar da öyledir. "Mektup karşılaşmanın yarısıdır." derler. Onun için mektubunda da bunu yazmakla beraber, ayrılırken de selâm vermek gerekir.

Ayrılıyorsunuz;

"—Allah'a ısmarladık!" diyorsunuz.

"—Uğurlar olsun!"

Bu umumi bir ifade, bir şey değil. "Seni Allah'a ısmarladık." demek ama, o selâmın mânâsını veremez."

Yâni ne diyeceksin?

"—*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàh!*"

O da sana:

"—*Ve aleyküm selâm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû*. Uğurlar olsun kardeşim, yine buyurun!" diyecek.

Ama çıkarken bu selâmı vermiyoruz. Bu da memleket âdetleri olsa gerek.

Bizim Bursa'ya gittiğimiz zaman, bir cemiyet arasında, arkadaşlar böyle girip çıktıkça selâm veriyorlar. Tabii alışılmış, an'ane olmuş burada. Bu an'aneyi orada da izhar ederken;

"—Ooo, bunlar nasıl sofu yahu? Her girişte de çıkışta da selâm mı olur yahu?" demişler.

Bir fakire her girişte her çıkışta para versen almaz mı yahu? Demin verdiydin, şimdi istemem der mi?

E biz Allah'ın fukarasıyız, dua ediyorlar bize… "Allah senden razı olsun!" dememiz lazım gelirken, Allah'ın selamını çok görüyoruz; "Yahu demin verdiydin şimdi niye tekrar ediyorsun bunu?" diyoruz! Allah Allah!..

Sabahleyin yedin, öğlen yine istiyorsun, akşama yine istiyorsun. Ortada meyveler istiyorsun, şerbetler istiyorsun. Sabahleyin yediğin bir kere yetmiyor muydu?

Yetmedi ya!..

Ona itiraz etmiyor da insan buna itiraz ediyor.

d. Selâm Allah'ın İsimlerindendir

Deylemî, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[35]

اَلسَّلَامُ اِسْمٌ مِنْ أَسْمَاءِ اللهِ عَظِيمٌ ، جَعَلَهُ ذِمَّةً بَيْنَ خَلْقِهِ ؛ فَإِذَا سَلَّمَ الْمُسْلِمُ عَلَى الْمُسْلِمِ ، فَقَدْ حَرُمَ عَلَيْهِ أَنْ يَذْكُرَهُ إِلاَّ بِخَيْرٍ

(الديلمي عن ابن عباس)

RE. 215/5 (*Es-selâmü ismün min esmâi'llâhi azîmün, cealehû zimmeten beyne halkıhî; feizâ selleme'l-müslimü ale'l-müslimi, fekad harume aleyhi en yezkürehû illâ bi-hayrin.*)

---

[35] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.339, no:3534; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.114, no:25244; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.376, no:13338.

(*Es-selâmü ismün min esmâi'llâhi azîmün*) "Selâm, Allah-u Teàlâ'nın isimlerinden büyük bir isimdir. (*Cealehû zimmeten beyne halkıhî*) Onu halkı arasında zimmet kılmıştır. (*Feizâ selleme'l-müslimü ale'l-müslimi*) Bir müslüman bir müslümana selam verdi mi, (*fekad harume aleyhi en yezkürehû illâ bi-hayrin*) artık onu, hayırdan başka türlü yad etmek haramdır."

Bu hadîs-i şerîfler çok güzel bir derstir. Hadîs-i şerîfler bize Peygamber SAS'in hayatını yaşattırıyor ve onun sözlerini bize intikal ettiriyor. Bundan daha büyük bir zevk mi olur, zevk-i mânevî mi olur?

Hikâyesi yok, masalı yok, doğrudan doğruya Efendimiz'in hayatından, onun nakillerini bize duyurmaya çalışıyorlar. Bundan daha büyük bir zevk-i mânevî olmaz!

Onun için diyor ki:

"—Ey müslümanlar bilin! Şu verdiğiniz "*Es-selâmü aleyküm!*" Allah-u Teàlâ'nın isimlerinden bir isimdir. Kadri de çok yücedir. Allah nasıl yüceyse, esması da öyle yücedir. Allah ismi nasıl büyükse, Selâm ismi de öyle büyüktür. İsmin küçüğü yok ki büyüğü olsun yani. Bize duyurmak için böyle söylenmiş.

Cenâb-ı Hak bunu bizim aramızda bir borç kıldı. "Bunlar birbirlerine dua etsinler, ben de bunların dualarına icabet edeyim. Bunlar büyük büyük, nâmütenahî sevaplara nail olsunlar. Duaları sebebiyle de felâketlerden kurtulsunlar." diye.

Ama şimdi buraya çok dikkat edin!

Bir müslüman kardeşin geldi sana "*Es-selâmu aleyküm!*" dedi mi, artık bu kardeşin hakkında kat'iyyen kötü bir söz söylemeye hakkın yok!

Onun hakkında bildiğin iyilikleri varsa, daima o iyiliklerini söylersin. Eğer bildiğin iyilikleri yoksa, kötülüklerini kat'iyyen ağzına almazsın.

Çünkü şeâir-i İslâm'ın selâmı ile şimdi sana selâm verdi. Sen de selamı aldın. Sana, "Allah'ın selâmı sana olsun. Allah seni noksanlıklardan muhafaza etsin. Allah'ın selâmı rahmeti üzerine olsun." diyen kardeşin hakkında diyorsun ki:

"—Bu göründüğü gibi değil, ne kötü adamdır biliyor musun sen?"

E öyle kötüydü de ne için selâmını aldın?

Onun için diyor ki:

Ramazan'da ekmek yedik, oruca niyet ettik. Oruca niyet ettikten sonra, "Getir şunu yiyeyim ben şimdi burada, azıcık karnım acıktı, içim bayıldı." deyip bir şey yedin, içtin. Orucun bozuldu mu? Bozuldu. Bu şeriatta orucunun bozulmasıdır.

Erbab-ı tarikate göre oruçlu olduğun halde, müslüman bir kardeşinin aleyhinde konuşursan, senin orucun mânen bozulmuştur. Tarikat erbabının orucu da o zaman bozulur.

Erbab-ı hakikatin oruçları ise, ne zaman ki içlerine dünya meyillerinden bir meyil gelirse, Allah'a olan muhabbetten gayrı bir muhabbet içlerinden geçerse, onların da oruçları o zaman bozulmuş sayılır. Yani onlar o kadar dikkat ederler ki, huzur-u ilahiyeden bir an bile ayrılmazlar.

Allah'ın kullarının hepsi bizim gibi olsa, dünya çoktan batardı. Fakat ne bahtiyar kulları vardır ki, bir an bile Allah'tan gayrı hiçbir şeyle meşgul olmazlar. Daima işleri Allah olur. İşte yukarıda da söyledi ya, selâm almaya bile halleri kalmıyor. Dünyadaki halleri neyse, ahiretteki halleri de odur. Çünkü insan dünyada ne ile meşgul ise, ahirette de öyle olacak.

Dünyada Allah ile meşgul, ahirette de Allah ile meşgul. Binâen aleyh senin selâmını almaya vakit bulamıyor. Cenâb-ı Hak bi'l-vekâle, "*Ve aleyküm selâm!*" diyerek, onun selâmını reddediyor bizim üzerimize.

Dünyada da böyle bahtiyarlar var. Onun için sen bu bahtiyar kardeşine selam verdin, bir daha sakın onun mesâvisini, kötü şeylerini ağzına alıp da sakın söyleme! Zaten Müslümanlığa mugayir ve muhaliftir.

Çünkü Hz. Allah Celle ve A'lâ Kur'an-ı Azimü'ş-şan'da;

رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ (ألحشر: ١٠)

(*Rabbena'ğfir lenâ ve li-ihvânine'llezîne sebekùnâ bi'l-îmâni.*) [Rabbimiz, bizi ve bizden önce gelip geçmiş imanlı kardeşlerimizi bağışla!] (Haşr, 59/10) derler buyuruyor.

"—Yâ Rabbi, bizi mağfiret et! İmanla âhirete göçen kardeşlerimizi de affet!" diyerek dua etmek müslümanın vazifesi.

Böyle yapacak müslüman. Hem hayattakilerin hem de geçmişlerinin Cenâb-ı Hakk'ın mağfiretine mazhar olabilmeleri için dua etmekle mükellefken, bu kardeşinin, hayattaki kardeşinin, daha henüz önündeyken arkasından dedikodusunu yapıyor, onu çekiştiriyor.

İnsanın bir kardeşinin arkasından konuşmasını, ölü kardeşinin etini yemeye benzetmiş Cenâb-ı Hak. Ölmüş bir adamın etini yer misin sen, bahusus kardeşin olursa? Hiç yemezsin değil mi?

Ölü kardeşinin etini yemek nasıl kötü bir şeyse, müslüman kardeşinin kötü hallerini söylemek, bu kadar kötü.

Sûre-i Hucurât'ı oku. *Estaîzü bi'llâh:*

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ ،

وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا ، أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ

لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ ، وَاتَّقُوا اللَّهَ ، إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ

(الحجرات: ١٢)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenü'ctenibû kesîren mine'z-zanni inne ba'da'z-zanni ismün, ve lâ tecessesû ve lâ yağteb ba'duküm ba'dan, e yuhibbu ehadüküm en ye'küle lahme ahîhi meyten fekerihtümûh, ve'tteku'llàh, ina'llàhe tevvâbün rahîm.*) (Hucurat, 49/12)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenü'ctenibû kesîren mine'z-zanni*) "Ey iman edenler, zannın çoğundan kaçının! Öyle suizanda bulunmayın! (*İnne ba'da'z-zanni ismün*) Çünkü zannın bir kısmı günahtır. (*Ve lâ tecessesû*) Birbirinizin kusurunu araştırmayın! Adamın gizlisini kurcalayıp, bunun altında ne var diye araştırmayın!"

(*Ve lâ yağteb ba'duküm ba'dan*) "Biriniz diğerinizi arkasından çekiştirmesin! Bu neye benzer? Bir insanın gidip de ölünün etini yemesine benzer. (*E yuhibbu ehadüküm en ye'küle lahme ahıhî*

meyten) Biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? (*Fekerihtümûh*) İşte bundan tiksindiniz. Bak nasıl hoşunuza gitmedi, yüzünüzü buruşturdunuz."

(*Ve'tteku'llàh*) "O halde Allah'tan korkun! (*İna'llàhe tevvâbün rahîm*) Şüphesiz Allah, tevbeyi çok kabul edendir, çok esirgeyicidir." (Hucurat, 49/12)

Kardeşinin etini yemek istemeyen bir insan, nasıl bundan istikrah ediyorsa, hoşlanmıyorsa, müslüman kardeşinin de arkasından konuşmamayı bir insan vazife bilmeli.

Mârifetnâme sahibi İbrahim Hakkı Hazretleri diyor ki:

"—Bir müslüman eğer terfi-i derecat etmek, insanlık makamlarına, derecelerine ulaşmak istiyorsa ona altı tane vazife var. Bu altı vazifeyi yapmadıkça insanlar hayvaniyet derecesinden insaniyet ve melekiyet derecelerine yükselemezler." diyor.

İnsanlar bu altı kaideye riayet etmek mecburiyetindedir.

Birincisi, evvela ekmeği az yiyeceksin diyor.

Ekmeği yemekten murat yemektir. Yemeğini az yiyeceksin. Çünkü yemeği çok yedikçe, vücudun daima kuvvet bulur. Kuvvet buldukça da senin ahlâkların ferman okur dünyaya. Sen uğraşırsın ki, ben bu ahlâkı yeneyim diyerekten.

Senin bu ahlâkı yeneyim diyerekten uğraşman şuna benzer:

Bir ağaç dallanmış budaklanmış, fena fena kokular neşrediyor ve zarar da veriyor, dikenleri de var. Tutuyorsun kesiyorsun, keserken bir tanesini kesiyorsun, altından iki tanesi çıkıyor. Ötekini kesiyorsun, onun altından üç tane çıkıyor, daha kuvvetli çıkıyor. "Olmadı yahu, hakkından gelemiyorum!" diyorsun.

Sen tabii "Kibrimi gidereyim, gadabımı gidereyim, hasedimi gidereyim, hırsımı gidereyim!" diye uğraşırken, altından başkaları çıkar, daha belâlıları çıkar.

Ne yapacaksın?

"—Evvela bunun kökünü kurutmak lazım! Kökü yerde durdukça, bunlara sen imkân bulamazsın, hiç uğraşma!" diyor.

Senin miden dolu oldukça, sen bu kemâlata ulaşamazsın. Mideni biraz aç bırak. Perşembeyi oruç tut, pazartesiyi oruç tut, ayın 13'ü 14'ü 15'ini oruç tut. Hem bir kere yemek ile de iktifa et.

Yine İbrahim Hakkı Hazretleri'nin bize talimi, tarifi:

"—Bir insana günde 100 dirhem ekmek yemek yeter. Hem günde bir kere yeter, hem de yemeklerin bir çeşidi yeter." diyor.

E bizim sofralarda üçü de aşıyor, beşi de aşıyor icabında, envai çeşit şeylerle vücutlarımızı besliyoruz.

Şimdi tabiat kanunlarına uymak istiyoruz, o da lazım bu da lazım diye yiyoruz. Besleniyoruz, beslenince de kuvvet artıyor. Kuvvet artınca da ne gözü zaptetmek mümkün, ne de nefsi zaptetmek mümkün…

İkincisi:

"—Uykunu azalt!" diyor.

Yemeğini azalt ve uykunu da azalt. Yemeği azaltınca tabiatıyla uyku azalır. Yemek azalınca su içmek de azalır. Uykuyu getiren yemekle sudur zaten. Yemekle su kesilince uyku tabiatiyle azla iktifa olunur. Oldu iki.

Üçüncüsü:

"—Konuşmayı da azaltacaksın!" diyor.

Çok konuşan adamdan hayır gelmez. Konuşacaksan, Allah'ın kelâmından biliyorsan söylersin, Rasûlüllah'ın kelâmından biliyorsan söylersin. Hayırlı vak'aları biliyorsan onları da ibret için söylersin. Fakat öyle boş laflarla, mâlâyani diyorlar ona, mâlâyanilerle çenen meşgul oldukça, senin insanlıkta yükselmene imkân yok.

Onun için Hz. Allahu Celle ve A'lâ, Kur'ân-ı Azîmüşşan'da buyuruyor ki:

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ . الَّذِينَ هُمْ فِي صَلاَتِهِمْ خَاشِعُونَ . وَالَّذِينَ هُم

عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ (المؤمنون:١-٣)

(*Kad efleha'l-mü'minûne. Ellezîne hüm fî salâtihim hâşiûne. Ve'llezîne hüm ani'l-lağvi mu'ridûne.*) [Gerçekten mü'minler kurtuluşa ermiştir: Onlar ki, namazlarında huşû içindedirler. Onlar ki, boş ve yararsız şeylerden yüz çevirirler.] (Mü'minûn, 23/1-3)

Birincisi namazı söyledi, arkasından da lağvı terk etmek lazım

dedi. *Lağv*; boş, mâlâyani sözler. Boş, faydasız sözleri ağıza almamak müslümanın vazifesi.

Dördüncüsü:

"—Tenhalığı sev!" diyor. Hele bu devirde…

Tenhalık, uzlet diyorlar. Uzlet bir hastaneye benziyor. Nasıl ki insan hasta olduğu vakitte, tedavi için mecbur bir hastaneye yatar. O hastaneye yatması, onun ölmesi demek değil ki! Hastalığı iyi olacak, daha güzel bir şekilde hayata kavuşup, her ne şekilde olursa Ümmet-i Muhammed'e hizmet edecek.

Uzletler de tıpkı birer hastane gibidir. Bazen 10 gün yatarsın, bazen 20 gün yatarsın, hastalığına göre bazen bir ay yatarsın. En nihayet 40 gün yatarsın düzelir çıkarsın hastaneden. Daha kesb-i afiyet etmiş olduğun halde.

Binâen aleyh Peygamber SAS Hazretleri de hayatlarında buna riayet ediyorlardı. Her sene Ramazan'da on gün halktan ayrılıyor, i'tikâfa giriyordu. Bütün devlet işi üzerinde, milletin maddi mânevî işi üzerinde, dünyanın meseleleri hepsi üzerinde… Öyle iken on gün mescide kapanıyor, "Rabbimle başbaşa kalacağım!" diyor.

Binâen aleyh o bize öğretiyor. Siz de böyle yapınız. Hiç olmazsa bir müddet böyle Rabbinizle başbaşa kalınız. Çünkü meşgaleler insana Allah'ı unutturuyor.

En çok dert maişet derdidir. Maişet derdi;

"—Ne yapayım akşama çoluk çocuğa ekmek parası lazım! Bunu tedarik edemeden gidersem, çoluğa çocuğa karşı çok mahcup olacağım. Hem de insanlık vazifemi yapamadığımdan dolayı üzüleceğim." diye düşünüyor.

İnsan bunun için uğraşırken, Allah demeye vakit kalmıyor.

Onun için, siz sokaklarda gezerken, çarşılara pazarlara uğradığınız vakitte tesbihat yapınız. Hangi tesbihi yaparsanız yapın, sevabı milyonlarca derece fazla… Çünkü çarşıdakiler ehl-i gaflet, hepsi unutmuşlar ahireti, hepsi dünyaya düşmüşler. Hele bu devirde, birbirlerini nasıl kandıracağız diye çalışıyorlar. O arada senin tesbihin sana çok mükâfatlar kazandırıyor.

Binâen aleyh, en büyük dertlerimizden birisi kardeşlerimizin aleyhinde konuşmak… Onların bize darılacağı bir şeyi kat'iyyen

ağzımızdan çıkarmamak üzere, Allah'a söz vermemiz lâzım. Tevbeler tevbesi. Çünkü onun söylediği benim kulağıma gidince ben de beşerim, ben de onun aleyhinde konuşuyorum. Onun kimsenin bilmediği bazı hataları var, ben de onları söylüyorum. Birazcık ilâveli söylüyorum. Derken aramız açılıyor. O bana yan bakıyor, ben de ona yan bakıyorum.

Neden bu? İşte aradaki dedikodunun neticedir bu.

Halbuki biz kardeş olduğumuz için, kardeşlik biz de çok önemli... Onu haleldar edecek, arayı bozacak her çeşit şey bizim için yasaktır. Ana baba kardeşi nasıl birbirine sarılmışlarsa, din kardeşlerinin bundan daha çok fazla olarak birbirlerine sarılmaları icab eder. Bu sarılmayı yapamadığımız takdirde biz daima insanlık mertebelerine yükselmeye imkan bulamayız.

Bakınız, bundan dolayıdır ki yine Ma'rifetnâme sahibi söyler:

İnsana Cenâb-ı Hak iki tane kuvvet vermiştir ki, doğar doğmaz insanda şehvet hasıl olur, anamızın memesini ararız. Eğer bu olmasaydı yaşayamazdık. Eğer bu şehvet olmasa, iğnelerle bilmem nelerle zorla bizi beslemek icab ederdi. Onun da arkası gelmez.

İkincisi de gazaptır. Gazap da müslüman için lazımdır. İmam-ı Şâfiî der ki:

"—Gazabı olmayan insan hayvandır."

Niçin? Kızılacak yerde kızmıyor o insan.

"—Nasıl insansın sen yahu? Malını elinden alıyorlar, dinini elinden alıyorlar, canını elinden alıyorlar; kuzu gibi böyle miskin miskin oturmuşsun, 'Bu da Allah'tandır.' diyorsun. O hayvandan farkı yok bu adamın!" diyor.

Büyükler demiş, ne yapalım!

Şimdi Ma'rifetnâme sahibi İbrahim Hakkı diyor ki:

Gazapla şehvet insanın ayarıdır. Nasıl ki bir aynanın arkasına cilası vurulmadan, cam sana kendini göstermez. Bakarsın şimdi bu camdan bakınca karşısını görüyoruz. Bir şey göremiyoruz ama arkasına sır vurulunca, bakınca kendimizi görüyoruz. İşte gazapla şehvet senin aynandır diyor.

Onun için Cenâb-ı Allah Zülcelal Hazretleri yardımcımız olsun…

Rasûlüllah Efendimiz nasıl bir adamdı? Onun ashabı nasıl kimselerdi? Cenâb-ı Hak anlatıyor bize:

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ، وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ

(الفتح: ٢٩)

(*Muhammedün rasûlü'llàhi, ve'llezîne me'ahû eşiddâü ale'l-küffâri ruhamâü beynehüm.*) "Muhammed SAS Allah'ın elçisidir. Onunla beraber olanlar kâfirlere karşı şiddetli, kendi aralarında merhametlidirler." (Fetih, 48/29)

Küffara karşı ateş mi ateş! Onun için, o ufacık zümre dünyaya hükmetti az zaman içerisinde… Niçin? Allah'ın verdiği o kudreti yerinde kullandı.

Ama birbirlerine karşı o kadar şefî, o kadar rahim, o kadar merhametli, o kadar rauf; tarif olunamaz. Yiyeceğini ağzından çıkarıp kardeşine veriyor, yemiyor kendisi.

"—Benim takatim var akşama kadar dayanırım, sen pek acıkmışsın, al bunu sen ye." diyor.

Öyle fedakârlık yapıyor, misallerini hepimiz hatırlarız.

İşte o şefkatin neticesi bugünkü İslamiyet el-hamdü lillâh bizim elimize gelmiştir. Biz de bu İslamiyet'i bundan 1000 sene, 10.000 sene sonra gelecek nesle ulaştırabilmemiz için bizim de onlara benzememiz lazım!

e. Çocuklara Selâm Verilmesi

Ebû Nuaym, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[36]

اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا صِبْيَانُ (أبو نعيم عن أنس)

---

[36] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.183, no:12919; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VIII, s.445, no:26289; İbn-i Adiy, Kâmil fi'd-Duafâ, c.V, s.163; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.378; Enes ibn-i Mâlik RAdan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.127, no:25238; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.380, no:13346.

RE. 215/6 (*Es-selâmu aleyküm yâ sibyânü.*) "Allah'ın selâmı üzerinize olsun ey çocuklar!"

Çocuklar sokakta oynuyorlarmış, Rasûl-ü Ekrem de oradan geçiyormuş. Çocuklara böyle selâm vermiş.

Çocuk deyip geçme! Ona da öğretmek lazım. O da selâmı anlasın öğrensin, o da başkalarına bunu mukabele yapsın. Onun için, evinde çocuk varsa, olsun, o da selâmı hak ediyor. Demek ki Allah'ın yarattığı bir mevcut var, hepsi Allah'ın rahmetine, selâmına, selametine muhtaçtırlar.

Binâen aleyh o selâm ki, bize İslâmiyet getirmiştir. İslâm olan dünyada da selâmettedir, ahirette de selâmettedir. İslâmiyet'ten çıkanlar dünyada da felâkettedir, âhirette de felâkettedir.

f. Kılıçlar Cennetin Anahtarı

Şurada iki tanecik daha var, onları da söyleyelim, bunlara uygun. Bu dersler sin harflerine müteallik.

İbn-i Asâkir, Yezid ibn-i Şecere'den rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[37]

اَلسُّيُوفُ مَفَاتِيحُ الْجَنَّةِ (أبو بكر في الغيلانيات ، كر. عن يزيد بن شجرة وفيه محمد بن يونس الكريمي)

RE. 215/7 (*Es-süyûfü mefâtîhu'l-cenneti.*) "Kılıçlar Cennetin anahtarıdır."

Cennet var karşıda, duruyor orada; gidin, girin cennete!

"—Ama kapısı kapalı ya, neyle açacağız onun kapısını?"

"—Kılıçlar açar cennetin kapısını..."

Cennetin kapısını açan kılıçlardır. Kılıçları kullanmak için de şecaat lazım! O kılıç herkesin eline geçer ama, korkak olan adamın eline geçerse, kendisinin ölümüne sebep olur; bahadırın

---

[37] Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.563, no:6086; Hennâd, *Zühd*, c.I, s.123, no:161; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.301, no:19697; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.344, no:3556; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.535, no:9522; İbn-i Asâkir, Târih-i Dimaşk, c.LXV, s.220, no:8288; Yezid ibn-i Şecere RA'dan.

eline geçerse, ortalığı toz eder geçer. Allah affetsin hepimizi…

İşte onun için şimdi müslüman iki şeyin esiri: Şehvet ve gazap. Bunu şeriatin ahkâm-ı mucibince, İslâm'ın emrettiği yerde şehvet ve gazabını kullandı mı o aslan olur aslan! Kendisinin dinine, ırzına, namusuna, şerefine nakîsa verilecek bir yerde kükrer de kükrer, kükrer de kükrer!

Avrupa'dan gelen turist adını taktığımız zavallılar diyelim. Kısa donla yarı çıplak bir vaziyette geliyor;

"—Aman ne güzel! Biz de imrenelim de bunu yapalım. Yap kızım yap! Çok iyidir bu hal!" diyor.

Niçin?

İslamiyet'in nuru kalmamış ki! Şecaat yok, cesaret yok. Onlar imandan gelecek bize. Aslında iman da yok.

Ağaca bakıyorsun hiç yaprak vermiyor. Sebebi? Kurumuş.

"—Kökü yerde?"

Olsun, kurumuş.

Onun canlılığının alâmeti, yaprakları ile meyvesi idi. Yapraklarıyla meyvesi olmayınca, kuruduğunu anlar mıyız? Anlarız. Alırız baltayı, senin burada lüzumun yok diyerek keseriz, sobaya atar yakarız.

Allah muhafaza etsin... Cenâb-ı Hak bize, "Sizin gibi müslümanın da bana lüzumu yok!" demesin.

Niçin? Gidiyor o tarafa doğru artık. Ne yapacaksın bakalım?

Allah affetsin cümlemizi…

Onun için ne güzel söylüyor şu Peygamber SAS… Buyurun onun ruhuna bir salât u selam okuyalım:

Es-salâtü ve's-selâmü aleyke yâ rasûla'llah!
Es-salâtü ve's-selâmü aleyke yâ habiba'llah!
Es-salâtü ve's-selâmu aleyke yâ seyyide'l-evvelîne ve'l-âhirîn…

g. Kılıçlar Mücâhidlerin Ridâsıdır

Bir tanecik daha var burada, onu da söyleyeyim:

Ebû Nuaym, Ebû Eyyûb el-Ensârî RA'dan; Deylemî ve Mehâmilî, Zeyd ibn-i Sâbit RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[38]

اَلسُّيُوفُ أَرْدِيَةُ الْمُجَاهِدِينَ (أبو نعيم عن أبي أيوب ؛ المحاملي في أماليه عن زيد بن ثابت)

RE. 215/8 (*Es-suyûfü erdiyetü'l-mücâhidîne.*) "Kılıçlar, mücahidlerin ridalarıdır, üst elbiseleridir."

Suyûf, seyfin cemidir, kılıçlar yâni.

Yukarıda da aynı tabiri kullandı *seyf* demedi, *suyûf* (kılıçlar) dedi. Çünkü bir kılıç iş görmez. Kılıçlar bir araya gelirse, ne kadar zayıf da olsa kuvvet arz ediyor.

Şu kadınların giydiği incecik çorabın ipini görüyor musunuz? Çocuk bile olsa çeker koparır onu, incecik bir şey. Bir araya gelince, o incecik ipi pehlivan bile koparamaz.

İşte bunun gibi müslümanlar birbirlerinin kusuruna bakmazlar, eksikliklerini görmezler, birbirlerini muaheze etmezler, birbirlerine hürmet, saygı, tâzim gösterirlerse ve bu sûretle de toplanır sarılırlarsa, işte onun da hakkından gelinmez. O da öyle bir seldir ki, önünü hiçbir şey zaptedemez. Ama bu olmayınca da her türlü şey olur.

Önceki hadis-i şerifte de dedi ki:

"—Kılıçlar cennetin anahtarıdır."

Şimdi de diyor ki:

"—Kılıçlar mücahidlerin üst elbiseleridir."

Bugün bunda da *erdiyeh*; rida, gömlek, üstünün esvabı demektir. Seni soğuktan, sıcaktan, günahtan koruyan bir esvaba nasıl ihtiyacın varsa, müslümanın da kılıcını öylece kullanabilmesine ihtiyaç vardır.

Onun için Cenâb-ı Peygamber diyor ki:

---

[38] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.343, no:3555; *Emâli'l-Mehâmilî*, c.I, s.395, no:461; Zeyd ibn-i Sâbit RA'dan.

Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.I, s.472, no:355; Ebû Eyyûb el-Ensârî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.299, no:10582; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.396, no:13375.

“—Müslüman üç şeyi muhakkak öğrenecek.”

Nedir? Yüzmesini öğrenecek, ata inip binmesini öğrenecek, kılıcını vurmasını öğrenecek. Her şey bu üç şey içinde yani. Müslümanın vazifesi.

Şimdi bize dediler ki, yahudiler karılarına, kızlarına da silahları veriyormuş, koşun atın, tak tak tak tak… Niçin? Alışsın, kulağı alışsın diye.

Ata ata kendine bir heybet gelir, korkmaz. Fakat bunlarla meşgul olmayan insan, silahın sesini duyunca delik arar girmek için.

E bugün, her gün değişiyor dünya, her gün yeni çeşit aletler çıkıyor. Ne çıkarsa çıksın; hepsini müslüman onlardan daha iyi bilecek, onlardan daha iyi kullanacak, onlardan korkmayacak.

Ama bugün en korkunç şey para. En korkuncu para! Para insanın her şeyini elinden alıyor. Paralara boyun büktün müydü, paraların ipini de yahudinin eline verdin miydi, kurtulacağım diye hiç çalışma.

İktisaden yükselemeyen milletler, ne kadar kuvvetli olurlarsa olsun, pazuların kuvvetini iktisat yeniyor efendi! Topların kuvvetini iktisat yeniyor efendi! İktisâden muhakkak muzaffer olmamız lâzım! Nasıl ki muharebelerde muzaffer oluyorsak, iktisâden de böyle muzaffer olmak mecburiyetindeyiz!

Bize verem doktorları her ay düzenli mecmua yollarlar. Bu haftaki yolladığı mecmuada şöyle bir resim yapmış. Şöyle bir el yapmış, uzun parmaklı. Altına iki tane zar koymuş;

“—Ey insan, hayatınla kumar oynama!” diyor.

Hayatınla kumar oynama! Ne demek?

Diyor ki:

“—Sigarayı hemen terk et ve bir daha içme!”

O doktorluk bakımından diyor, sıhhate zarar. Ben de sana diyorum ki, iktisat bakımından sana yine zarar. İktisâden hiç olmazsa her müslüman bugün beş lirayı 10 lirayı eritiyor. Karısı kızı da içti miydi yandı. En ufak bir hesapla 1,5 milyar para yiyor. Bir buçuk milyar! Memlekette yani memleketimiz bir buçuk milyar lirayı üfürüyor boş yere! Diğer israfları da mesela ekmeklerimizin arkasında bir fırının ismi yazılı, o kâğıt. Onu

beğenmiyoruz bıçakla kesiyoruz. Herkesin işte, bir gram ekmek eksik olmasıyla kaç ton ekmek zayi oluyor. Bunun hesabını yapmış Yeşilay dediğimiz cemiyet. Geçen bana haber verdiler.

Eh bunu lokantalarda, otellerde, hastanelerde ve saire yerlerdeki zayiatlarının hesabı yok. Biz dün ne acılar gördük! Bir parça ekmeği arıyorduk, nereden bulalım da yiyelim diyerek. Bir parçacık ekmeği nereden bulalım da yiyelim diyerekten böyle gözümüz dört açılmıştı. Bugün o Allah'ın nimetini ayaklar altında çiğniyoruz.

Aziz kardeş! İşte bir vakit Almanya'ya gittiydik. Orada bir pazar günü dedim ki arkadaşa;

"—Bugün şu adamların kiliselerine gidelim de, bakalım nasıldır ibadetleri?"

Bir kiliselerine girdik. İşte mâlum onların kiliseleri, sıraların üzerine oturmuşlar, papazlar da çıkmış konferans mahallinde konuşuyor. Dinledik, tabii ben bir şey anlamadığım için sordum arkadaşa:

"—Neden bahsediyor bu adam?"

"—Allah'ın nimetlerine şükretmekten bahsediyor." dedi.

Aziz kardeş! O kâfir dediğin, beğenmediğin o adam, Allah'ın verdiği nimete şükrü telkin ederken, sen ve ben ki dinimiz en yüksek din diyerekten övünürüz. Allah'ın nimetlerini de böyle hor hakir görerek atarsak ne olur halimiz?

"—Biraz bayatlamış yenmez o! Bilmem ne olmuş, kurudur bu, yenmez… Bunun daha iyisi yok mu?" filan diyerek, bin türlü kafalarla ömürlerimizi zayi ederiz.

Allah bizi affetsin, mağfiret etsin… O sevgili habibinin hürmetine bize layık, İslâmiyet'e layık olduğumuz devleti ihsan buyursun... Peygamber SAS'e lâyık bir ümmet eylesin bizi…

Şimdi mâlum ya hepiniz birçok nasihat dinliyorsunuz, biz de dinliyoruz. Nasihatler (*keenlem yekûn*) söylenmemiş hükmündedir, hiçbir farkı yok.

Şimdi bir kumandan askere diyor ki:

"—Hazır ol!"

Olmuyor. Gidiyor, yerinde sayıyor.

"—Yâhu hücum etsene?"

Tak, tak, tak; yerinde sayıyor.

Niçin?

Hücum edince öne gitmek, atılmak, ölmek filan var, bunu yapmıyor. E bu yapılmayınca, ne kumandanın kumandası fayda eder, ne askerin yerinde sayması para eder.

Biz söylüyoruz, yapabiliyor muyuz? Yapamıyoruz.

Yapamayınca söylenen de boş, dinlenen de boş.

Onun için asıl iş, söylenenleri, söyleyenin de dinleyenin de yapabilmesidir.

Bakın size bir tane vak'a söyleyeyim:

Rakı, şarap o zaman için haram olmamış, herkesin evinde küplerle şarap var… Herkesin evinde içiliyor, yasak değil. Adam içiyor, geliyor camiye de namaza duruyor. Yasak değil henüz.

En nihayet yasak emri geldi, *Estaîzü bi'llâh*:

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ

مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (المائدة: ٩٠)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenû*) "Ey iman edenler! (*İnneme'l-hamru ve'l-meysiru ve'l-ensàbü ve'l-ezlâmü ricsün min ameli'ş-şeytàn*) Şarap, kumar, dikili taşlar (putlar), fal ve şans okları birer şeytan işi pisliktir; (*fe'ctenibûhü lealleküm tüflihùn*) bunlardan uzak durun ki, kurtuluşa eresiniz." (Mâide, 5/90)

Rasûlü Ekrem, hatırımda yok şimdi o zâtın ismi, kim olduğu, huzurunda olan o zâta dedi ki:

"—Şimdi git ehl-i Medine'ye haber ver, şarap haramdır!"

Adam çıktı sokak sokak bağırıyor. Herkes kulak kabarttı:

"—Ooo, içkiler yasak olmuş."

Aziz kardeş! Bak, iman nedir, tebeiyyet nedir, tâbîlik nedir?

Herkes evindeki o şarap küplerini, kapılarının önünde bir tekme vurup şangır şangır kırdılar, şarapları döktüler. Medine'nin yolları şarap yüzünden dere gibi oldu.

Peygamber kimsenin kapısına gidip de;

"—Senin kaç küpün var, neyin var?" demedi.

Bir ilan yaptırdı, o ilana herkes uyarak evindeki şarapları sokaklara döktüler, ağızlarına bir daha sürmediler.

Müslümanlık böyle olur kardeş!

Dinle, ne olacak! Bir kulaktan girer bir kulaktan çıkar.

Behlül'ün hikayesini hepiniz bilirsiniz. Behlül Harun Reşid'in kardeşi. Mezarlıklara gidermiş, elinde bir sopa, âsa, ucunda demir var. Gidiyor işte o zât, mezarlıklar da anlaşılan basit, kafalar böyle dışarılarda, açılmış üzerleri çıkmış. Sopasını sokuyor, kimisine batıyor kimisine batmıyor.

Batmayanları şöyle bir tarafa sıralamış batanları da şöyle bir tarafa sıralanmış. Birisi gelmiş, bir kafa lazım olmuş ona. Bir ilaç için yahut ne içinse...

"—Behlül, sende kafalar varmış, satmaz mısın?" demiş.

"—Satarım." demiş. "Bu kafalar beş para, bu kafalar on para, bu kafalar bin lira…" demiş.

"—Bunların hepsi ölü kafası işte, neden bunlar fazla?"

"—Haa, bu kafada iş yok. Bunu al git istersen, bedava... Ama bu kafanın sahibi duyduklarını saklamış kafasında, bunun ahiretteki yeri yüksek… Ona 1000 de versen vermem." demiş.

Binâen aleyh bizim bugünkü hayatımız tıpkı buna benzer.

Allah hepimizi affetsin…

Onun için, çok yalvarmak mecburiyetindeyiz. Yalvarmak için de dünyadan biraz sıyrılmak lazım!

Hiç olmazsa, gününü dörde böl, bir saatini de tenhalığına ayır! O gün neler yaptın şöyle bir mülahaza et, tefekkür eyle. Ne kadar günah işledin, ne kadar sevap işledin, onu şöyle bir kafanda topla… Ondan sonra onun kötülerini kafandan çıkar, iyilerini alıkoymak için yarına hazırlan! Tefekkür bu.

Yarın bu yaptıkların hataları yapmamak için Cenâb-ı Hakk'a söz ver! Ertesi gün de bu hassas niyetle bir şeyler olur.

Allah biz affetsin… Cenâb-ı Hak, Rasûlüllah'ın hürmetine, onun ashabının hürmetine, ona lâyık olabilecek bir ümmet seviyesine bizleri fazl u keremi ile ulaştırsın…

Li'llâhi'l-fâtihah!

12. 09. 1971 – İskenderpaşa Camii

04. NEFİSLE MÜCÂHEDE

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve'l-àkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...
İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

اَلسُّيُوفُ مَفَاتِيحُ الْجَنَّةِ (أبو بكر في الغيلانيات ، كر. عن يزيد بن شجرة وفيه محمد بن يونس الكريمي)

RE. 215/7 (*Es-süyûfü mefâtîhu'l-cenneti.*)
Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.
"—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"
[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]
"—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"
[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]
"—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!
[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]
Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin…

a. Kılıçlar Cennetin Anahtarıdır

Bu hadîs-i şerifi geçen derste bahsetmiş idik ama bugün yine bundan biraz daha bahsetmek icap edecek.

İbn-i Asâkir, Yezid ibn-i Şecere'den rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[39]

اَلسُّيُوفُ مَفَاتِيحُ الْجَنَّةِ (أبو بكر في الغيلانيات ، كر. عن يزيد بن شجرة وفيه محمد بن يونس الكريمي)

RE. 215/7 (*Es-süyûfü mefâtîhu'l-cenneti.*) "Kılıçlar Cennetin anahtarıdır."

Burada mücâhedeye teşvik var: "Cennetin anahtarları kılıçlardır. Cennete girmek istiyorsanız, siz de muhakkak kılıçlarınıza sahip olacaksınız, yani dövüş etmesini bileceksiniz." buyruluyor.

Tabii o günün harb aleti kılıçlarmış, kılıçlardan bahsedilmiş; oklarmış, oklardan bahsedilmiş. Fakat günler mütemadiyen değişmekte, her günün yeni yeni harpleri, dövüşleri meydana gelmekte... Bugün artık kılıçların pek o kadar lafı olmuyor. Bugün ancak tayyareler, o atılan bombalar ve saireler insanların işini görüyor.

Onun için bugünkü bilgilere göre yapılacak harplerde zafer kazanmak, muvaffakıyet bilgiye bağlıdır. Teknik bilgiler kimde kuvvetliyse, zafer onların oluyor. Teknik kuvvetler kimin elindeyse, zaferler onların oluyor. Binâen aleyh vücut kuvveti bu işte kâfi gelmiyor. Malzemenin bolluğu ve çokluğu, o da fayda vermiyor. En başta teknik bilgiye sahip olmak, ondan sonra o aletleri kullanabilecek kuvvet ve iktidara sahip olmak gerekiyor.

Bu kılıçlar vasıtasıyla veyahut bugünün harplerinin herhangi bir şekli olursa olsun bu harplerde biz, ecdadımızın kazandığı gibi zafer kazanırız farz edelim. Fakat ecdadımız Viyana kapılarına kadar dayanmış. Öte taraftan Cebel-i Tarık'a kadar uzanmış öte taraflara... Birçok memleketleri istila etmişler, fakat bugün o memleketlerde hep yabancılar oturmaktadır. O gün dövüşülmüş,

---

[39] Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.563, no:6086; Hennâd, *Zühd*, c.I, s.123, no:161; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.301, no:19697; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.344, no:3556; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.535, no:9522; İbn-i Asâkir, Târih-i Dimaşk, c.LXV, s.220, no:8288; Yezid ibn-i Şecere RA'dan.

kazanılmış, fakat bugün oralara başkaları hàkim olmuşlardır. Başka milletler oturuyor, başka insanlar oturuyor, başka din sahipleri oturuyor.

Bizim de bugün bir mücâhede yapmaklığımız icap etse; farz edelim ki dünyayı hakimiyetimizin altına aldık, herkes bizim emrimize munkàd, emrimizin dışında bir şey yapamayacak durumda… Ne olacak?

Allah-u Teàlâ'ya hepimizin bir can borcumuz var. Bu canı verip gideceğiz ahirete… Ahirette gidilecek yer iki: Ya cennet, ya cehennem…

Bu aleme söz dinlettik, kudretimizi kuvvetimizi gösterdik, bütün dünya bizim karşımızda el pençe divan duruyor. Divan duruyor ama biz gözümüzü yumduktan sonra, eğer yerimiz cehennemse, bu el bağlamanın ne kıymeti olacak?

Bütün dünya karşımızda, "Aman Efendim, buyurun!" diyerek el pençe divan duruyor. İyi ama biz imansız gittikten sonra bu dünyadan, cehenneme gidecek olduktan sonra, bu zaferin ne kıymeti olur?

Şimdi "Kılıçlar cennetin anahtarıdır." tâbirinde o kılıçlar sayesinde imanı, İslâmiyeti muhafaza edebildiğiniz takdirde demektir. İman ü İslâmiyet'in dışındaki zaferler en nihayetinde sizi cehenneme götürecek olduktan sonra hiç kıymeti olmaz, daha belki zararı da olacak.

Onun için asıl mücâhede, düşmanları yenip de onları pes ettirmekten, insanın nefsini yenip de pes ettirmesi, cehenneme değil de cennete layık olmasıdır. Çünkü insan o kadar mümtaz o kadar büyük bir mahlûk ki, Cenâb-ı Hak bizi o kadar büyük ve mümtaz yaratmış ki, tarif ve tavsife gelmez.

İnsanoğlu ufacık bir şey! Ufacık bir şey ama kâinata bedel. Hem dünyaya hem ahirete bedel bu insan… O kadar mümtaz bir mahlûk, o kadar kendisinde cevâhir var. O kadar cevâhirin karşısında eğer bunları kullanmıyor da, ahirete giderken de küfür içerisinde imansız olarak göçüyorsa, ne yazık o cevherlere!

Ekmek var, buğday var, un var, su var; onları ambara koymuş, üstüne de oturmuş, aç ölüyor insan. İşte buğdayın da var, unun da var hamur yapacaksın; odunun kömürün de var, ekmek

yapacaksın yiyeceksin, karnını doyuracaksın. Bunu yapamıyor da aç ölüyor insan. O aç ölen insanın halinden de daha aciptir, Allah-u Teàlâ'nın bize lütfetmiş olduğu bu büyük nimetleri zâyi edip de âhirete imansız gitmek… Âhirette cehennemlik olmak felâketi en büyük bir felâkettir.

Niçin Allah-u Teàlâ cehennemi yaratmış zaten? Bize verdiği bu cevâhirin kıymetini, bize verdiği bu sonsuz cevherlerin kıymetini bilemediğimizin cezası olarak.

Yoksa bizi yakmaktan Allah'ın eline ne geçecek? Bizi yakmakta zevk mi duyacak? Hayır.

O öyle bir cevâhir vermiş ki bize, kâinata bedel, yerlere göklere, dünyaya ahirete bedel bir cevherimiz varken, o cevheri istîmalden âciz kalmışız. Dünyanın şusuyla busuyla, kavga gürültü içerisinde uğraşırken, bir gün de haydi gel diyorlar, bırakıp diyoruz.

E ne oldu o cevherler sende? Örtülü kaldı. Yazık değil mi sana?

Öyleyse sen bu kılıçlarını, o seni cehenneme sürüklemek için uğraşan nefsine harca! Kılıcı düşmanın boynuna vuracağın gibi, evvela kendi nefsinin boynuna da vur da, onu önce terbiye et de seni kötülük yollarına, günah yollarına, küfür yollarına götürmesin!

İnsan küfür yoluna birdenbire gidemez. Şeytan onu iyi bilir:

"—Buna ben gâvur ol desem, bu adam gâvur olmaz. Ama gâvurluğa doğru sürüklemenin yolu var." der.

Evvela ibadet ve taati bıraktırır insana; "Allah Gafûr'dur der, Kerîm'dir, Rahîm'dir ne korkuyorsun? Bu kadar üzülmeye yorulmaya ne lüzum var? Yat uyu, ye iç yaşa! Sonra bir tevbekâr olursun tamam. Allah tevbeleri kabul etmez mi? Eder.

Eh işte oldu bitti. Böyle kandırır, günahları işletir. Günahları işletirken bu bize verilen gönül var ya hani. Bu et ve kemikle değildir insanın kıymeti. Bu et ve kemik bütün mahlûkatta var. Kedide de var köpekte de var aslanda da var. Her mahlûkta var bu et kemik… Bu et kemikte değil hüner. Et kemiğin içine saklanan gönledir itibar.

Binâen aleyh sen, senin o gönlün ne zamanki günahlara doğru

sevk olunursun, günahlara kulak asmazsın; Peygamberin sünnetlerini terk edersin, dininin icaplarını terk edersin. Ondan sonra da günahlara doğru birer ikişer, usul usul gidersin. Şeytan birdenbire insanı büyük günahlara sevk etmez, usul usul çeker.

Birden böyle çekersen;

"—Oo, ben bunu yapmam!" dersin.

Mesela seni sevk etse;

"—Ben zina eder miyim yahu! Deli miyim ben?" der insan.

"—İçki iç!" der.

"—Onu da yapmam!" der, o da olmaz.

"—Adam öldür."

"—Onu hiç yapamam!" der.

Yâni insanı usul usul, usul usul alıştırır. Sana içkiyi de içirir, kumarı da oynatır, adamı da öldürtür, seni de cehenneme güzelce sürükler götürür, haberin bile olmaz. Ondan sonra müslümanların da düşmanı olursun, dinin de düşmanı olursun, hocaların da düşmanı olursun, hacının da düşmanı olursun. Her şeyin düşmanı olursun.

"—Yâhu senin baban hoca idi, hacı idi, şu idi bu idi. Sen ne oldun da bugün böyle oldun?"

"—Ben de bilmem!" der.

Onun için bizim silahları kullanacağımız, topları tüfekleri kılıçları kullanacağımız en büyük düşmanımız nefsimizdir. Nefsimizle mücâhede etmek farz-ı ayındır arkadaş, farz-ı ayın! Düşmanla mücâhede farz-ı kifâyedir.

Bak şu insanın aklı ufacık, hiç mektebe medreseye gitmesin insan, mekteb medrese lazım değil. Allah'ın verdiği şu akılla, insana verdiği şu zekâ ile, şu kâinata şöyle gözleriyle baktığı vakitte, şu muallakta, şu boşlukta duran yıldızların her birisinin birer âlem olduğu, onları birisi de biz olduğumuzu, böyle bu boşluğun içerisinde bizi durduran kuvvetin sahibine hiç insan akıl erdiremez mi acaba?

Ne kuvvettir bu, ne kudrettir bu? Sen bunu nasıl oluyor da bağlıyorsun cazibe kuvvetinin içerisine de, "Tabiatın icadıdır." diyorsun?

Bunu deli bile demez efendi! Bu, müslümanı aldatmak için şeytanın en kolay vasıtasıdır bu. Bu cazibe kuvvetini yaratan,

tabiat kuvvetlerini yaratan, bunların sahibi Allah'tır arkadaş, Allah! Sen bu Allah'ı bırakıyorsun tabiatın kanununa, cazibenin kuvvetine bağlayarak, "İşte efendim bu böyle olmuş." diyorsun.

Hiç olur şey mi? Bak bir saniye değişiyor mu güneşin doğuşu batışı? Hep takvimlerimizde güzelce gösteriyor, filan saatte doğacak, filan saatte batacak. Ne intizam var bu işin içerisinde!

Bu intizam tabiatta olur mu hiç? Bu Allah-u Teàlâ'nın gücü ve kudretidir. Onun için insanın en büyük saadeti ma'rifetullahtır. En büyük devlet ma'rifetullah, Allah'ı bilmekte…

Nasıl bileceksin Allah'ı?

Bak kendine! Senin şu ufacık gözünün bebeğinin içerisine kâinatı sokuyor Allah! Şu gözünün bebeğinin içerisine Allah-u Teàlâ kâinatı sokuyor.

O kocaman güneş, senin dünyandan bu kadar büyükken; o ay bu kadar uzakken, buradan senin şu gözünün içerisine giriyor mu girmiyor mu? Baktığın vakitte olduğu gibi görüyorsun, ufacık bir zerre oluyor senin gözünün içerisine… Sana Cenâb-ı Hak bu kadar gözbebeği vermiş, onunla kâinatı seyrederken, bu kuvveti sana vereni düşünemiyorsun.

İnsanlar rahatsız olurlar, "Aman işte başım ağrıyor, karnım ağrıyor." filan diye doktora gelirler de, bizim doktor arkadaşlarımız hemen şu bedenin, şu ölüme mahkûm cesedi kurtarmak için, biraz daha iyi olsun diyerek çeşitli ilaçlarla tedavi ederler, ama bir güne kadar. Bir gün gelir ki, bu can buradan çıktıktan sonra senin ne doktorun para eder, ne bilmem neyin para eder. Bitti artık.

E senin hünerin varsa, haydi bakalım bu cesedi şimdi oynat bakalım yerinden? Göster bakalım buna bir şeyler? Hayır, bitti artık...

Öyleyse aziz kardeş!

Sen onun cesediyle değil de o cesedi yaşatan ruhu ile uğraş. O cesedi oynatan gönülle uğraş. Onu öğren, bu varlığın sahibini anla, bil! Kim o yerin göğün sahibi? Sana bu varlıkları bağışlamış, her şeyi senin emrine âmâde kılmış. O kadar mümtaz bir insansın ki sen, eşin bulunmaz. Bu kadar kuvveti Allah-u Teàlâ sana meccânen vermiş, parasız olarak… "Yalnız beni bil ve bana kulluk

et, kâfi sana! İşte sana cennetim de hazır ona karşılık…" diyerek.

Binâen aleyh sen cennetin aşıkı değil, cennetleri yaratan Allah'ın aşıkı ol! Sen bunu istersin, Mevlâ senden seni istiyor. "Bana gel!" diyor. Sen dünyaya "Gel!" diyorsun, Mevlâ da sana, "Bana gel kulum, bana gel!" diyor.

Allah seni çağırıyor kendisine, onun için günde beş defa müezzini çıkarıyor yukarıya:

"—Haber ver bu kullara, bana gelsinler! Dünyadaki her şey fâni, ben bâkîyim! Sen fânilere aldanma, beni bırakma, bana sarıl, bana gel!" diyor.

İnsanın vazifesi bundan ibaret efendi kardeş! İnsanın buraya gelmesinden maksadı bu: Allah'ı bilmek ve ona elinden gelen ikramı, ibadeti, taati, ta'zimi, tekrîmi yapabilmektir.

Onun için kılıçlar nasıl cennetin anahtarıysa, nefislerle olacak mücâdeleleri de öyle düşünmeliyiz. Tabii muhârebede mağlup olmak da var, galip olmak da var. Mağlup olursan perişanlıktır, yıkımdır o. Galip geldiğin takdirde, zafer senin, şuur senin, neşe senin, her şey senin oluyor. Nefisle mücâhede de mağlup olursan, düşmana mağlubiyetten daha beterdir. Allah esirgeye…

Düşmana esir olsak yine bize bir ekmek verir;

"—Esirsiniz ama alın şu ekmeği yiyin, alın şu suyu da için!" der.

Bir insanlık muamelesi yapar ama esirsin başka. Ama nefsinin eline esir düştün müydü, nefis seni muhakkak cehenneme sürükleyecektir, muhakkak... Düşmana esir olduğun vakitte, "Ben namaz kılacağım." desen, "Kıl, ben karışmam!" der. "Ben bugün oruç tutacağım." dersen, "Orucunu da tut, ben karışmam ona!" der. Ama nefis düşmandan daha beterdir. Sana namaz kıldırmaz, oruç tutturmaz, seni camiye sokmaz.

Nefsi öğrenmek ve onun arzularına mâni olmak, engel olmak, bunun için elinden gelen gayreti sarf etmek müslümanın vazifesidir. Tâ ki Allah-u Teâlâ'nın hazırladığı cennete girebilsin.

Cennetten maksat, Hazret-i Allah'ın rızasını kazanmaktır.

Cennetin anahtarı kılıçlardır. Onun için birçok evlerimizde levhaları da vardır bunların. "Dedelerimiz bu kılıçları maharetle kullanıp da dünyada namlarını yaymışlar etrafa!" diye onlarla

iftihar ederiz de, bugün onların evlâdı olan bizlerin nefislerimizin kölesi, esiri olması çok acı…

Onun için, dünya işi ne kadar çok olursa olsun, ezân-ı Muhammediye okundu mu, onu hiç olmazsa beş on dakika işi bırakacak, hemen taze bir abdest alacaksın! Ruhuna ruh, vücuduna kuvvet gelir arkadaş. Nasıl ki makinenin kuvveti bittiği vakitte onu biraz dinlendirirler. Benzinini koyarlar içerisine, yeni bir kuvvet olur.

Binâen aleyh, yorgun insan işini bırakıp, abdest alıp Allah'ın divanına durduğu vakitte mutlaka kuvveti bir misli daha artar, işini daha güzel görür. Ama sen onu gereksiz bir şey görüyorsun da ibadete taate yaklaşmadan o gününü öyle geçiriyorsun.

O günün senin büsbütün zarardadır. Yani o gün sen düşmana esir olmuş bir vaziyettesin. Düşmanın eline düşmüş, esir olmuş bir vaziyettesin. Bunu müslümanın bilmesi lazım!

b. Nefisle Mücâhede

Onun için düşmanla mücâhede ne kadar câiz ve lâzımsa, düşmanla mücadeleye hazırlanmak ne kadar lâzımsa, insanın kendi nefsiyle de uğraşması o kadar çok fazla lazım!

Onun için düşmanla uğraşmaya, bugün en evvel çok kuvvetli bir bilgi lazım. Senin teknik dediğin şey bilginin altında… Bilgi olmasa teknik olmaz. Bilgi kuvveti nisbetinde, bilgin ne kadar fazlaysa senin tekniğin o kadar güzel olur.

İşte nefsiyle de mücadele edebilmek için dinin hükümlerini, ahkamlarını, nefsin oyunlarını iyi bilmek lazım. Düşmanın oyununu nasıl bilmek lazımsa, nefsin oyunlarını da bilmek lazım! Düşman kaçar, "Hah, kaçıyor!" diyerek sen de arkasından kovalarsın. İki taraftan sıkıştırdı mı, o zaman seni esir alıverdi miydi aklın başına gelir. Nefsin oyunları bundan beterdir. Onun için nefse aldanma ve uyma kardeşim!

Sana Allah-u Teàlâ meleklerden üstün bir zırh vermiş, kıyafet vermiş. Sana Mi'rac vermiş. Bak senin Peygamberin bu ayda Mi'rac ederken senin de Mi'rac'ın var. Sen niçin o Mi'rac'dan mahrum kalasın?

Allah o gönlü vermiş bize. Peygamber vücuduyla gittiyse sen gönlünle aşarsın her tarafı… Buna mâni yok. Gönlü tutacak

hiçbir kuvvet yoktur önünde… Gönül uyandı mıydı Arş'ı da geçer, ferşi de geçer.

Onun için sen gönlünü uyandırmanın yoluna bak, gönlüne Allah dedirmenin yollarına bak. Yüzünü kıbleye çevirdiğin vakit, gönlünü de Allah'a çevir. Yüzün kıbleye dönsün, gönlün de Allah'a dönsün. Gönül Allah'a döndükten sonra, dünya da senin âhiret de senin...

İnsanlar bugün altına tapar. O senin altın dediğin şey nedir ki arkadaş? Yahut apartman dediğin şey nedir? Servet dediğin şey senin nedir gönlün yanında? Yani gönlün yanında servetin ne kıymeti olur?

Hiç! Cîfeden ibaret hepsi…

İnsanın şu cesedi nasıl bir cîfe oluyorsa toprağın altında… Git, bir ay sonra aç bakalım babanın, dedenin mezarını, ne hâle gelmiştir o zavallı?

İşte hepimizin hali bundan ibarettir. Bu kıymet verip beslediğimiz vücut netice itibariyle bu oluyor. Bunun kıymeti yok arkadaş. Bu topraktan halk oldu, yine toprağa girdi toprak oldu. Ama bu toprağı dile getiren Allah, bak şu dili nasıl söyletiyor. Toprak bu işte, taş bu, oldu et parçası…

Kasaptaki et parçası konuşur mu? Fakat senin dilini Allah bak nasıl konuşturuyor? Gözünü nasıl göstertiyor? Ama o ruh çıktıktan sonra, ne gözün para ediyor, ne de dilin para ediyor!

İşte o gözü veren Allah bir de gönül vermiştir ki insana, onun önüne geçmenin imkânı yok. Sen o gönlünü hapsedip de öldürme arkadaş! O gönlünü hapsedip de öldürme, o gönlün kıymetinin pahası yok.

Cenneti Allah niçin veriyor?

Cennette hudutsuz nimetler var, çünkü hudutsuz nimetlere maliksin sen. O hudutsuz nimetlerin kıymetini bildiğin vakitte, cennette de hudutsuz, akla fikre gelmeyen nimetler hep senin emrine âmâde oluyor.

Öyleyse sen imanın, İslâm'ın kıymetini iyi bil! Allah'ın emirlerini canla başla dinle! Onun emirlerine inkiyad eyle dünyanın pahasına… Dünya yıkılacak! Yıkılsın varsın. Şimdi vakit geldi, Allah'a secde etmek lazım!

Dünya yıkılıyormuş. Yıkılsın efendim, bana ne? Dünyanın sahibi Allah. Bana şimdi emretmiş namaz kılınacak diyerekten, vakit gelmiştir, ben namazımı kılmakla mükellefim. Gönlümü ona çevirmekle mükellefim. Ona çevrilmeyen gönüller cîfeden ibarettir.

Onun için, Allah hepimizi gaflet uykusundan uyandırsın da bu kılıçların sahibi olan dedelerimizin imanları gibi bize de iman nasip etsin…

Tabii bu hususta mücahede âyetleri yani cihad âyetleri Kur'ân-ı Azîmüşşân'da çoktur. Mücâhede-i nefis âyetleri de pek çoktur. Onların dersleri yine ayrıdır ama şurada şu kadarcık ben size bahsettim. Allah bizi gaflet uykusundan uyandırsın... Nefsin elinden kurtarsın, şehvetin elinden kurtarsın...

Nefsin tabii, şu bir nefistir ama adı değişir mütemadiyen, çeşit çeşit halleri var. Nasıl biz çocuktuk delikanlı olduk, ihtiyar oluyoruz, ahirete göçüp gidiyoruz. İşte nefis de bunun gibi… Bir çocukluk devri var, hiçbir şey bilmez, *emmâre*'dir. Bunu terbiye-i ıslah edersen *levvâme* olur. Daha ıslah edersen *mülheme* olur. Onu daha güzel ıslah edersen *mutmainne* olur ki, o insanlar ancak mutmainne olan nefse ulaştıkları vakitte saadeti, selameti bulurlar, dünyanın ne demek olduğunu anlarlar. Âhiretin de ne demek olduğunu o zaman anlarlar.

Onun için, nefsin mütmainne olabilmesine çalışmak herkesin elindedir. Herkes çalışacak.

Fakat hiçbir ordu var mıdır ki, kumandansız olaraktan muharebeyi kazansın? Kumandansız bir muharebe kazanılır mı? Kazanılmaz. Kumanda, kuvvet idaresi elden gitti miydi, ordu perişan olur; ya esir olacak, ya kaçacak, her birisi bir tarafa dağılacak.

Onun için bu nefislerin nasıl terbiye edileceğini mücâhede sahipleriyle el birliği yapıp da öğrenmek, her müslümanın borçlarından birinci borcudur. Yoksa namaz kılmak, oruç tutmak, o vazife başka… Fakat birçok müslümanları görüyoruz ki namaz kılarlar, oruç tutarlar, zekât verirler, hacca giderler ama bütün ahlâk-ı mezmûmeler üzerinde birikmiştir.

O nefs-i mutmainne ne demek biliyor musun? Ahlâk-ı

habîselerin, kötü ahlâkların hepsini atmış, Peygamber SAS'in güzel ahlâklarını üzerinde toplamış, melek olmuş bir insan demektir.

Halbuki biz birçok namaz kılanlarımızı görüyoruz ki, bugün ne kadar günahlar işliyorlar hepsi de. Hiçbir şeyi de tam olmadığı halde;

"—İşte ben müslümanım, sofuyum, yeter bana bu kadar." diyor.

Yeter ama bütün ahlâksızlıklar, fenalıklar üzerinde olduğu halde bu Müslümanlık çok zayıf bir Müslümanlıktır. Allah bizden olgununu istiyor.

Hangimiz meyvanın hamına iltifat ediyoruz? Hiçbirimiz iltifat etmiyoruz. Eğer evimize bir karpuz kavun getirdiysek, o da ham ise, pişman da oluyoruz, "Yazık paramıza!" da diyoruz.

İşte insanın hamı da böyledir arkadaş.

İnsanın hamı ne demek? Kötü ahlâklar, mezmum ahlâklar üzerinde durduğu halde ilerleyemeyen insan… Atamıyor kötü huylarını. Kötü ahlakını atamıyor, çünkü nefsiyle mücâhede etmek istemiyor.

Bir sigara… Nedir o? Hiçbir şey değil.

At bakalım sigarayı elinden! Atamaz. Alışmışım diyor. Niçin? Nefsine esir olmuş bir insan. Şeytanın şeysi olan o habise yapışmış, onu bırakmak istemiyor bir türlü elinden…

"—Yahu vücuduna zarar, evladına zarar, nesline zarar, memleketine zarar, her şeysine zarar işte. Bıraksana bunu!"

Yok, bırakamıyor. Adetleri terk etmek büyük bir şey.

Onun için, Allahu Celle ve A'lâ hepimizi affetsin de o iyi ahlâkların sahibi olabilmek için mutlaka mücâhedeye, düşmanla değil nefisle mücâhedeye mecburuz. Bu mücâhedeyi yapmayan insan, memleketini düşmana teslim ettikten sonra cihad etmeyen ve gavura boyun büken insan gibidir.

Gavura boyun bükmek olur mu canım? Gelmiş memleketi istila etmiş. Hepimizin boynuna borç olan onu oradan kovup çıkarmak.

"—Eh ne yapalım, işte burada biraz da böyle oturalım bakalım." dedik mi, o insanın insanlığı yok demektir. Gâvur bile memleketine yabancıyı sokmuyor ya! Yabancı geldi miydi, o da

ölüyor, o da çıkarmaya çalışıyor memleketinden yabancıyı.

"—E müslüman olur da memleketinde yabancıyı oturtur mu?"

Elbette oturtmayacak. Canı pahasına, malı pahasına onu çıkarmaya çalışacak; ecdadımızın yaptığı gibi.

Ama içimize girerse? Ya içimize girdiyse o canavar? "Eh ne yapalım artık." demekle olur mu? Mutlaka yaşımız 80'de olsa, 90'da olsa mücâdele edip, mücâhede edip onu içimizden atmaya çalışacağız. Atamazsak berbat halimiz.

Onun için Cenâb-ı Hak cümlemize bu mücâhede kuvvetini, mücâdele kuvvetini, nefsin elinden kurtulmak kudretini, kuvvetini bu mübarek günler hürmetine lütf u ihsân buyursun…

c. Evde Koyun Beslemek Berekettir

Buhàrî, Ukaylî ve İbn-i Cerir, Hz. Ali RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[40]

الشَّاةُ فِي الْبَيْتِ بَرَكَةٌ ، وَالشَّاتَانِ بَرَكَتَانِ ، وَالثَّلاثُ شِيَاهٍ ثَلاثُ

بَرَكَاتٍ (خ. في الأدب ، عق. وابن جرير عن علي)

RE. 215/10 (*Eş-şâtü fi'l-beyti bereketün, ve'ş-şâtâni bereketâni, ve's-selâsü şiyâhin selâsü berakâtin.*)

(*Eş-şâtü fi'l-beyti bereketün*) "Evde koyun berekettir. (*Ve'ş-şâtâni bereketâni*) İki koyun iki berekettir. (*Ve's-selâsü şiyâhin selâsü berakâtin*) Üç koyun da üç berekettir."

Koyun hepimizin bildiği bir mahlûk. Fakat tabii bugünkü memleket durumlarına göre her şey değişiyor. Zamân-ı saadette herkesin evinin bahçesi var, arazi bol. Herkes istediği gibi hayvanlarını dışarılara yolluyor. Hayvanlar otlatılabiliyor.

---

[40] Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.201, no:573; Ukaylî, *Duafâ*, c.I, s.240, no:142; Hz. Ali RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.364, no:3626; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.324, no:35223; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.428, no:13456.

Ama bugün, bizim İstanbul gibi bir memlekette koyun beslemek kolay bir iş midir? Eviniz zaten bir dairedir, neresine koyacaksınız o koyunu? Koyunu koymak için mutlaka bir bahçeli yer ister. Otu, yemi olan bir yer lazım. Bunun süprüntüsü olacak, pisliği olacak.

Efendimiz, "Koyun berekettir. Evinizde koyun besleyin!" diyor. Ama bugün bizim evlerimizde bunu beslemenin imkânı yoktur. Ama burada da bize ders veriyor:

"—Böyle yerlere sıkışıp kalmayın!" diyor.

أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللهِ وَاسِعَةً (النسا: ٩٧)

(*Elem tekün ardu'llàhi vâsiaten*) [Allah'ın arzı geniş değil miydi?] (Nisâ, 4/97)

Cenâb-ı Hakk'ın arzı bu kadar genişken, sen kat kat üzerine binaları kurmuşun, orada bir daire de almışın, 50-100 metrelik bir yer. Onun içerisinde ömrünü hapishanede geçirir gibi

geçiriyorsun. Yazık değil mi sana yahu? Mutlaka İstanbul'da oturmak şart mıdır insana? Biraz nefes alacak yer istemez mi insan?

Babalarımız, dedelerimiz kocaman kocaman evler yapmışlar, koca koca bahçeler, evin içerisinde çeşitli meyve ağaçları şunlar bunlar... Sen İstanbul'da havasız bir surette yaşa. Şimdi bu bereketten de mahrum oluyoruz o sebeple.

Evimizde koyunumuz olursa sütü olur, yoğurdu olur, peyniri olur, yününden evde iplik yaparlar, dokumalarını yaparlar, dışarıya ihtiyaçları olmaz. Ekmek de bulamazsak sütüyle, yoğurduyla da geçiniriz. Birçok faydası vardır ama bunlardan bugün hep mahrum oluyoruz. Kapıdan sütçü geçecek de, içine ne kadar su katıldığını Allah bilir. Yağının ne kadarının üzerinde kaldığını Allah bilir. Onu alacağız da çoluk çocuğumuza içireceğiz de biz de ondan sıhhat, kuvvet bulacağız.

d. Evde Dört Şey Berekettir

İkinci bir hadis-i şerif aynı mevzuda…

Hatîb-i Bağdâdî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[41]

الشَّاةُ بَرَكَةٌ ، وَالبِئْرُ بَرَكَةٌ ، وَالتَّنُّورُ بَرَكَةٌ ، وَالْقَدَّاحَةُ بَرَكَةٌ

(خط. عن أنس)

RE. 215/10 (*Eş-şâtü bereketün, ve'l bi'rü bereketün, ve't-tennûru bereketün, ve'l-kaddâhatü bereketün.*)

(*Eş-şâtü bereketün*) "Evde koyun beslemek berekettir. (*Ve'l bi'rü bereketün*) Kuyu berekettir. (*Ve't-tennûru bereketün*) Tandır berekettir. (*Ve'l-kaddâhatü bereketün*) Çakmak taşı da berekettir."

Evde koyun beslemek, bulundurmak bu bir berekettir. Yapabilenlere ne mutlu! Bugün köylüler de aciz.

---

[41] Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VIII, s.495, no:4609; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.324, no:35224; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.428, no:13455.

Bununla beraber bir de kuyunun evde bulunmas, bu da ayrı bir berekettir. Yakın zamana kadar İstanbul'un ve her yerinde evlerde birer kuyu bulunurdu. Şimdi Terkos teşkilatı yapılmış, sular evimizdeki çeşmemize kadar geliyor ama ya bir gün olur da onlar gelmeyecek olursa? Felaket olur işimiz. Ama evimizde bir kuyumuz olursa, sir sıkıntı olmaz.

Bugün yine birçok paralar veriliyor o suya. Evde kuyun olursa bir kere para verirsin, ondan sonra bedava içtiğin senin için. Yemeğini de soğutursun, içersin de, her şeysi de olur.

Tennûr; evde ufak fırınlar olur. Şimdi bugün gazlarla yanan fırınlar alafranga fırınlar da var ama, asıl matlub olan fırın o bedavadan olan, çırpıyla, ateşle yanan fırınlar. Onun da evde bulunması bir berekettir. Bir misafirin gelir, çabucak yakarsın, bir şeyler yapıverirsin, misafirin önüne koyarsın. Bu da bereket…

Eskiden şimdiki gibi kibrit ve bugünkü fenni aletlerin hiçbirisi yoktu. O zaman çakmak taşı da bir berekettir. Böyle çakar onu, çaktığı vakitte kavını yakar. Kavıyla ateşini yakar, sobasını

yakar, ocağını yakar. E her yerde kibrit bulmak mümkün değil. Kibritin icadı daha pek yakın bir zamanda oldu. Binâen aleyh o çakmak taşı berekettir. Şimdi onun yerine yenileri yapıldı başka.

Bizim köylülerin harman sürdükleri düvenlerin altında taşlar vardır, ufacık ufacık. O taşlar hem saman yapar, buğdayı güzel ayırır. Aynı zamanda onu demirle çarpıştırdın mı güzel bir ateş çıkarır. O çıkardığı ateşten de herkes işini görürmüş. Bu da bir bereketmiş yani.

Onun için eski dedelerin keselerinde bir çakmak taşıyla bir kav, bir de o demir parçası hazır bulunurdu. Yanlarında gezdirirlerdi. Bu da ayrı bir bereket.

e. Şam'ın Fazîleti

Taberânî, Hàkim ve İbn-i Asâkir, Ebû Ümâme RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[42]

الشَّامُ صَفْوَةُ اللهِ مِنْ بِلَادِهِ ، إِلَيْهَا يَجْتَبِي صَفْوَتَهُ مِنْ عِبَادِهِ ؛
فَمَنْ خَرَجَ مِنَ الشَّامِ إِلَى غَيْرِهَا فَبِسُخْطِهِ ، وَمَنْ دَخَلَهَا مِنْ
غَيْرِهَا فَبِرَحْمَةٍ (طب. ك. كر. عن أبي أمامة)

RE. 215/11 (*Eş-şâmü saffetu'llahi min bilâdihî, ileyhâ yectebî safvetehû min ibâdihî; femen harace mine'ş-şâmi ilâ gayrihâ febisuhtihî, ve men dehalehâ min gayrihâ febirahmetin.*)

(*Eş-şâmü saffetu'llahi min bilâdihî*) "Şam, Allah-u Teàlâ'nın beldeler içinde seçtiği bir beldedir. (*İleyhâ yectebî safvetehû min ibâdihî*) Kullarından da iyisini ona seçer."

---

[42] Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.555, no:8555; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.171, no:7718; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.39, no:16653; İbn-i Asâkir, Târih-i Dimaşk, c.I, s.119; Ebû Ümâme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.273, no:35012; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.430, no:13459.

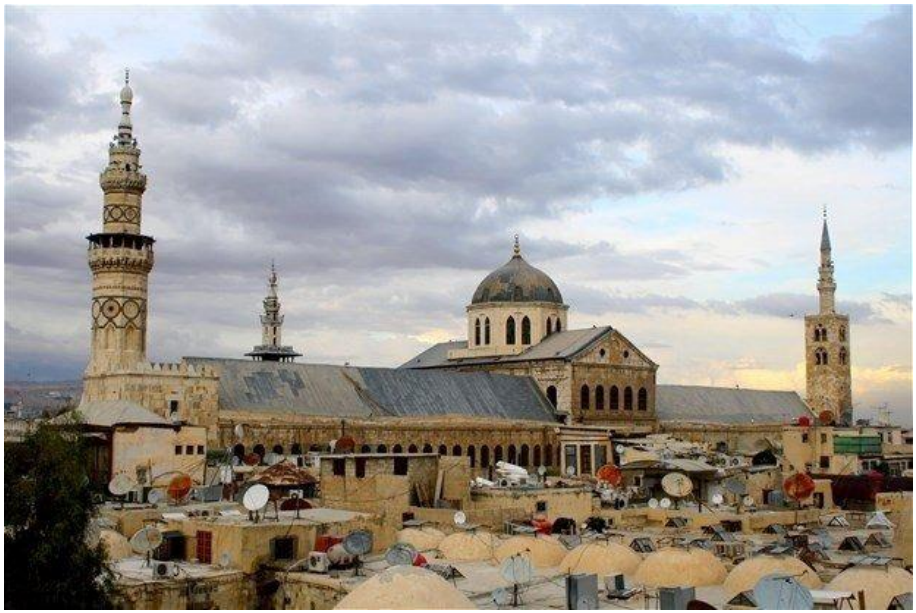

(*Femen harace mine'ş-şâmi ilâ gayrihâ febisuhtihî*) Şam'dan başka yere giden kimse, onun gadabı ile çıkar. (*Ve men dehalehâ min gayrihâ febirahmetin*) Dışarıdan Şam'a gelen ise rahmetle gelir."

Her beldenin bir güzelliği vardır. Cenâb-ı Hak hepsine ayrı ayrı bir güzellik vermiştir. Mekke'nin güzelliği ayrıdır, Medine'nin güzelliği ayrıdır, Şam'ın güzelliği ayrıdır. İşte bizim İstanbul'un güzelliği ayrıdır. Her birisinin ayrı ayrı güzellikleri var.

Şam'ı da o zaman methediyor Cenâb-ı Peygamber. Tabii buralara daha gelinmemiş. Şam o zaman Arap ülkesi olarak tanınıyor. Allah-u Teàlâ'nın beldelerinin içerisinde en güzel bir belde olaraktan takdim olunuyor ve orası takdim olunurken şöyle bir de tavsiyede bulunuyor:

"—O ancak kullarının iyisini alır içerisine… Şam'ın hassası olarak oraya kulların iyileri girer. Kötü insanı içinde tutmaz, atar onu dışarıya..."

Onun için diyor ki:

"—Bir kimse Şam'ı beğenmedi de başka bir memlekete gidip orada yaşamak istiyor. Bu Allah-u Teàlâ'nın gadabına uğramış bir

adamdır ki, Şam'ın kıymetini bilmemiş, onu bırakmış başka memlekete gidiyor, orada oturacak. Öbürü de başka memleketten kalkıyor Şam'a gelip oturacak. O da Allah'ın rahmetine giriyor demektir."

Suyu çok, havası leziz, işte büyükler orada çok metfun. Birçok büyükler de buna özenerekten o memlekete gitmişler, oturmuşlar.

Her memleketin böyle kendisine göre bir güzelliği var ama en güzel belde Allah-u Teàlâ'nın insandaki gönül beldesidir. Gönül beldesinin güzelliği hiçbir yerde bulunmaz. Gönül beldesindeki güzellik kâinatın hiçbir yerinde bulunmaz.

Onun için, o güzel gönlü Allah bize vermiş de, bizim de ondan haberimiz olmadan bu dünyayı bırakır gidersek, ne yazık bizlere! Tüm cevâhiri serpmiş buradan gidiyoruz demek.

f. Şâhid ve Meşhûd

Hàkim ve Beyhakî, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[43]

الشَّاهِدُ يومُ عَرَفَةَ ويومُ الجُمُعَةِ ، والمَشْهُودُ هو المَوْعُودُ يومُ القِيامَةِ

(ك. ق. عن أبي هريرة)

RE. 215/12 (*Eş-şâhidü yevmü arafete ve yevmü'l-cumuati, ve'l-meşhûdü hüve'l-mev'ùdü yevme'l-kıyâmeti.*)

(*Eş-şâhidü yevmü arafete ve yevmü'l-cumuati*) "Şâhid Arafe günü ve Cuma günüdür. (*Ve'l-meşhûdü hüve'l-mev'ùdü yevme'l-kıyâmeti*) *Meşhûd* ise kıyamet gününde vaad olunandır."

Bu kelimeler Buruc Sûresi'nde geçiyor:

وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ . وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ (البروج:٢-٣)

---

[43] Tirmizî, *Sünen*, c.XI, s.169, mo:3262; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.170, no:5352; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.564, no:3915; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.18, no:1087; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.13, no:2941; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.431, no:13461.

(*Ve'l-yevmi'l-mev'ùdi. Ve şâhidin ve meşhûdin.*) [Geleceği bildirilmiş olan güne; şahitlik edene ve edilene…] (Burûc, 85/2-3) diye yemin ediliyor.

Şimdi Arafe günü bize şahitlik yapıyor. Hacılar toplanmışlar Arafat dağında, o dağ diyor ki:

"—Yâ Rabbi, buraya gelen bu insanların müslüman olduklarına ben şahidim!"

Cuma günü de diyor ki:

"—Yâ Rabbi, bugün camiye gelen şu müslümanların müslüman olduklarına ben şehadet ederim; çünkü bugün bunlar camideydiler."

Sen diyeceksin ki:

"—O dağın veyahut o günün böyle bir şeye vukufu olur mu? Böyle şey olur mu?"

Senin ile benim daha dünyada hiçbir şeyden haberimiz yok. Bu gönül bizde uyurken, bizim hiçbir şey bilmemize de imkân yok. Allah-u Teàlâ o gönülden bize ne kadar bilgiler vermiş bilsen sen, ah bir bilsen!

Bir gün de var ki, *mev'ûd* olan gün ki, kıyamet günü denilen gündür. O günde hepimiz orada, şahidi de, şahit olunanı da hepsi orada o gün hazır bulunacak. O gün herkes yaptığının mükâfat veya mücâzâtını görecek. İyilerin cennete, kötülerin cehenneme atılacağı bir gündür o gün...

O gün muhakkak olacaktır, Allah-u Teàlâ'nın vaadidir bu. Allah-u Teàlâ vaadinden hulf etmez, sâdıktır sözünde; ne derse, o öyle olur.

Onun için herkesin o gün için hazırlanması en elzem bir şeydir. Bunun için Sûre-i Haşr'ın son sayfasının son ayetlerini her sabah okuyoruz: "*Hüva'llàhü'llezî lâ ilâhe illa hû...*" diye.

Onun sayfa başında şöyle bir ayet var, *Estaîzü bi'llâh*:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ (الحشر:١٨)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenü'tteku'llàhe veltenzur nefsün mâ kaddemet li-gadin.*) [Ey iman edenler, Allah'tan korkun. Herkes, yarın için önden ne göndermiş olduğuna baksın!] (Haşr, 58/18)

Herkesin ilk vazifesi, bugün, yarın için ne yaptığını hesaplaması:

"—Ne yaptım ben, ne hazırladım bakalım? Neyim var?"

Bir kere insanın şunu bilmesi lazım ki, ben, ben değilim. Ben, nasıl ben olurum? Ben irademe sahip olursam, kuvvet kudret benim olursa, o zaman bana benim derim. Halbuki bunların hepsini bana Allah vermiştir. Ben benim değil, ben Allah'ın kuluyum. Bu kulluğumla beraber, ben bana bu kulluk kudretini veren Allah'ı tanımazsam, ne kadar âdî bir insan olduğumu göstermiş olurum.

Nasıl ki köleler vardır. Köle efendisini tanımazsa, "Sen niçin efendine itaat etmiyorsun?" diyerek o köleyi atarlar, kovarlar, döverler. E bizim de sahibimiz Allah'tır, ona itaate mecburuz biz. Onun dediğini yapmaya mecburuz. Yapamazsak, insanlık denilen adı taşımaya hakkımız yoktur. Onun için;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنظُرْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ (الحشر:١٨)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenü'tteku'llàhe veltenzur nefsün mâ kaddemet li-gadin.*) [Ey iman edenler, Allah'tan korkun. Herkes, yarın için önden ne göndermiş olduğuna baksın!] (Haşr, 58/18)

Bakalım hazırlandın mı sen, yarın için yapacağın şeylere?

En başta "Kork!" diyor Allah. "Benden kork. Ey iman edenler! Korkun benden! Korkun da yarın için hazırladığınız şeyleri şöyle bir düşünün bakalım, neler hazırlıyorsunuz?"

Ekmek mi hazırlayacaksın? Ambarına bir şeyler mi koyacaksın? Odununu kömürünü mü hazırlayacaksın?

Kışı nasıl düşünüyoruz yahu? Odunları kömürleri alıyoruz. Yarın kış gelecek diyoruz soğukta donmak var.

E yarın da ölüm var arkadaş! O mezara girmek var, o mezarda sorgu var; o mezarın arkasından da kıyamet var, cennet var cehennem var… Elbette cennete hazırlanmak, cehenneme girmekten âlâ ve efdaldir.

Onun için ayet-i kerîmede Cenâb-ı Hak bizleri uyandırıyor:

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنسَاهُمْ أَنفُسَهُمْ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

(الحشر: ١٩)

(*Ve lâ tekûnû ke'llezîne nesu'llàhe feensâhüm enfüsehüm, ülâike hümü'l-fâsikùne.*) [Allah'ı unutan ve bu yüzden Allah'ın da onlara kendilerini unutturduğu kimseler gibi olmayın!]

"—Allah'ı unutanlar gibi olmayın!" diyor Allah.

Allah'ı unuttun mu, kendini de unuttun gitti demektir. Allah'ı unutanlara Allah nefislerini de unutturur. Kendinden de haberi olmaz yani. Ne demek? Yani Allah muhafaza hayvan mesabesinde olur.

g. Gençlik Delilikten Bir Şubedir

İbn-i Lâl, Ebû Nuaym, Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan; Harâitî, Zeyd ibn-i Hàlid RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[44]

اَلشَّبَابُ شُعْبَةٌ مِنَ الجُنُونِ ، وَالنِّسَاءُ حُبَالَةُ الشَّيْطَانِ (ابن لال ، وأبو نعيم عن ابن مسعود ؛ الخرائطي عن زيد بن خالد)

RE. 215/13 (*Eş-şebâbü şu'betün mine'l-cünûni, ve'n-nisâi hubâletü'ş-şeytàni.*)

(*Eş-şebâbü şu'betün mine'l-cünûni*) "Gençlik, delilikten bir şubedir; (*ve'n-nisâi hubâletü'ş-şeytàni*) kadınlar da şeytanın tuzağıdır."

Şimdi insan hayatının devirleri var ya; çocukluk devri, gençlik

---

[44] Ebü'ş-Şeyh, *Emsâlü'l-Hadîs*, c.I, s.94, no:222; Ahmed ibn-i Hanbel, *Zühd*, c.I, s.141; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.66, no:54; Hz. Aişe RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.297, no:35694; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Hennâd, Zühd, c.I, s.286, no:497; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXIII, s.180; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.138; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.373, no:3665; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.343, no:702; Haraitî, *İ'tilâlü'l-Kulûb*, c.I, s.208, no:193; Zeyd ibn-i Hàlid RA'dan.

devri, delikanlılık devri dediğimiz. *Şebâb*, delikanlılık devri; tuttuğunu koparır, korku bilmez, aklına geleni ölçmez, nasıl isterse öyle yapmaya çalışır. Diyor ki:

"—Bu gençlik devri delilikten bir şubedir."

Delilik. Tımarhanede çeşitli deliler var ya, gençlik de delilikten bir nevidir. Aklına geleni yapar. Halbuki bu delilik lazım değil bize, akıllılık lazım!

Gençlik hele ele hiç geçmez. Gençlik Allah'ın büyük bir devletidir. Onun devresi geçti mi bir kere, 40'ı-50'yi atladı mı, ondan sonra ihtiyarlık devresi başlar; karnın ağrır, başın ağrır, romatizmadan şundan bundan kendini kurtarıp da Allah'a layıkıyla bir ibadet yapamazsın. Ama gençlikteki ibadet güneşin ziyası gibidir, her tarafı böyle ışıldatır. İhtiyarlıktaki ibadet de yıldızlar gibi fersiz bir ibadettir yani. Zoru zoruna yapılan bir şeydir. Kıymeti yok. Çünkü zaten her şeyden elini mecburi çekmişin. Mecburi çekilmiş elin, ondan sonra ne yapacaksın daha? Tabii bütün gün uyuyacak değilsin ya…

"—Kadınlar da şeytanın ağıdır." buyuruyor.

Hani balıkçılar balık tutuyorlar ya, şebeke derler ona. Kuş tutmak için, balık tutmak için, hayvanları, büyük hayvanları yakalamak için çeşitli ağ tertipleri vardır.

Bu kadınlar da şeytanın aletidir, ağ aleti. İnsanları yakalamak için bahusus Müslümanlıkla biraz temeyyüz etmek, üstünleşmek isteyen insanları şeytan nasıl kandıracağını şaşırır. Düşünür düşünür nasıl yaparım diyerekten, en kolay fırsat kadındır.

Kadın vasıtasıyla yenilmeyen erkek pek azdır. Yenilmeyen erkek, babayiğit derler bunlara, pek azdır. Ekseriyetle insanlar bunun esiri olarak yaşarlar.

En büyük dert kadının şerir olması, insanların da onlara muhtaç olmasıdır. Muhtacız, onlarsız da işimiz olmaz. Olmaz ama onlara uyarsan, onlar seni şeytana doğru sevk ederler. Çünkü ipin ucu şeytanın elinde olduğu için, onlar da seni onun kucağına sürükler. Gece ibadet etmek istesen;

"—Efendi yat uyu şimdi, benim de uykumu bozma beni de rahatsız etme!" der.

Sen de acırsın, "Hadi uyu bakalım!" dersin.

Gündüzün şöyle yapar böyle yapar. Dünyanın zînetine pek

meyyaldirler onlar. Zînet için bayılırlar. Onun için seni mecbur ederler:

"—Bana şu da lâzım, bu da lâzım!"

Senin kazancın da ona kifayet etmemiştir. Bu sefer başlarsın sen de hile yollarıyla fazla kazanç kazanmaya… Bu sefer sen de düşersin şeytanın tuzağına…

Allah cümlemizi gaflet uykularından uyandırsın da bu tuzaklara düşürmesin…

h. Kış Mevsimi Mü'minin Baharıdır

Ahmed ibn-i Hanbel, İbn-i Adiy, Ebû Ya'lâ, Dâra Kutnî, Ebû Nuaym ve Ziyâü'l-Makdisî, Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[45]

اَلشِّتَاءُ رَبِيعُ الْمُؤْمِنِ (حم. عد. ع. قط. في الأفراد ، حل. ض.
عن أبي سعيد)

RE. 215/14 (*Eş-şitâü rebîu'l-mü'min*) "Kış mevsimi mü'minin baharıdır."

Kış mü'minlerin en sevdikleri bir mevsimdir, mü'minlerin bahar aylarıdır. Niçin? Gecesi uzun, kalkar gece ibadet eder. Gündüzün kısadır, o zaman da oruç kolay olur.

Kış günleri oruç tutmak kolay, geceleri de ibadet etmek kolaydır. Ama biz nefis sahipleri, bizim hepsi müsavi; kış da müsavi yaz da müsavi... Çünkü biz alışmışız gece yarılarına kadar

---

[45] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.75, no:11734; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.416, no:3940; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.297, no:8239; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.375, no:3672; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.324, no:1061; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.325; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.115, no:141; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.546, no:5217; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.114; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XVII, s.219; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.VIII, s.479, no:1797; Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ, c.VIII, s.325; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.576, no:35208; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.519, no:1533; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.432, no:13463.

çene çalmaya.

Bunun için Müslümanlıkta adım atmak, ileriye gitmek isteyen insana düstur olarak verilen vazifelerin başında az yeme, az konuşma, az uyuma verilmiştir. Kendini yemeye verdin miydi, ooo olmadı o iş.

Müslümanın bu kadar nefsine esir olup kendisini beslemesine cevaz yok arkadaşlar. Karnını doyurup Allah'a ibadet edebilecek kadar bir kuvvet aldın mı, kâfi sana... Fazlası şehvetini kuvvetlendirir. Şehvetini kuvvetlendirince de seni zabt etmek mümkün olmaz o zaman. O zaman muhakkak sağa sola yalpa yaparsın.

O geceleri bir sürü boş laflarla ömrü tüketmenin zararını insan ne zaman anlayabilir acaba?

"—Ya bak, müslüman mı bu?"

Müslüman olduğu halde her şeyi de pek iyi bildiği halde ömrünün zâiyatına vesile olan çok konuşmayı bırakamıyor insan. Sigarayı bırakamadığı gibi.

Öteki de diyor ki:

"—Tüh bunu ne içiyorsun sen? İçilir mi bu?" diyor

E sen de bunu neden yapıyorsun ya? Bu gece yarılarına kadar

böyle boş boş çene çalıyorsun da kalkıp da abdest alıp da Allah'ın divanına dursan... Borç namazların var kim bilir ne kadar, onları kılsan. Fırsat buluyorsan biraz da Allah desen…

.

Haa, onu da söyleyeyim. Bu insanlardaki terakki ne kadar ibadet yaparsan yap zikrullahsız olmaz. Bunların arkasından Allah-u Teàlâ'nın zikrini çok edilmesi lazım. Beş kere, 10 kere, 100 kere... O az. "Çok zikredin!" diyor Allah-u Teàlâ… Çoğun hududu yok.

Allah-u Teàlâ'yı o kadar zikredeceksin ki, senin için deli desinler varsın, ne olur? Desinler varsın. Ama sen Allahı'na ver kendini…

Onun için kış bizim için, mü'minler için büyük bir sermaye… Niçin? Gündüzün oruç tutacak, geceleri de boyuna ibadet edecek. Allah-u Teàlâ'nın büyük nimeti…

Ama insan bunun kıymetini bilmeyip de böyle masallarla, hikâyelerle, kuru kuru, boş boş laflarla vakit geçirirse, bu zâyiatı da ödemenin imkânı yok.

Hele o Allah esirgesin, kahve düşmanları, kahve gazino işte bilmem ne düşmanları. Onlara da, o kardeşlerimize de Allah intibahlar versin…

Bizi koruduysa Allah korumuştur. Biz de alışsaydık o gibi yerlere, bizi de bugün evimizde tutmanın imkânı yoktu. Biz de buradaki arkadaşlarımızın yanına gideceğiz, tavla mı oynayacağız iskambil mi oynayacağız, ne oynayacaksak alışmışız bir kere gelip onu oynayacağız. Ama saat 12 olmuş, bir olmuş, iki olmuş kime ne? Eğer keyfimizde yerindeyse hiç düşünmeyiz artık.

Halbuki gece mü'minin neden bayramı oluyor? İbadet etsin diyerekten… E ibadet edemedikten sonra hepsi bir.

Çünkü burada bakın (*rabîü'l-mü'mini*) "mü'minin baharı" diyor. Çünkü gece gâvura da, mü'mine de gece. Bütün hayvana da gece gece, gündüz gündüz. Mü'min neden istifade edecek?

Kışın uzun gecesinden ibadet etmek suretiyle istifade edecek. Zikrullaha vakit bulacak, namaz kılmaya vakit bulacak; gündüzün de oruç tutması kolay olacak. Onun için kış mü'min için faydalı oluyor.

Altta bunu izah ediyor:
Beyhakî, Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[46]

اَلشِّتَاءُ رَبِيعُ الْمُؤْمِنِ ؛ قَصُرَ نَهَارُهُ فَصَامَهُ ، وَطَالَ لَيْلُهُ فَقَامَهُ

(العسكري في الأمثال ، هب. ق. عن أبي سعيد)

RE. 215/15 (*Eş-şitâü rebîu'l-mü'mini; kasura nehâruhû fesàmehû, ve tàle leylühû fekàmehû.*)

(*Eş-şitâü rebîu'l-mü'mini*) "Kış mevsimi müminin baharıdır. (*Kasura nehâruhû fesàmehû*) Gündüzü kısa olur, oruç tutar. (*Ve tàle leylühû fekàmehû*) Gecesi uzundur, gece ibadeti yapar."

Gündüzü kısa oruç tutar. Gecesi uzun, kalkar, Allah-u Teàlâ'nın divanına durur, 5-10-100 rekât namaz kılar.

Meselâ, bazen böyle vaazlarda fadàil olaraktan bahsederler:

"—İşte bu gece böyle bir mübarek gecedir. Bu gece 100 rekât namaz kılarsanız şöyle sevabı var, böyle sevabı var."

İnsan, "Ooo, bu kadar namaz da kılınır mı?" der.

Hamdi Efendi'nin tefsirinden Sûre-i Tahrim'in tefsirini okuyun! Bir insanı söylüyor orada, hem de Şiî mezhebine mensub o alim. Son 17 günlük hayatında 17 bin veyahut 18 bin rekât namaz kıldığını tefsirinde yazar. Yani günde 1000 rekât kılmış. Günde 200-300-400-500 kılanların sayısı çoktur. Bu adam mümtaz demek, 1000 rekât kılabilmiş günde. Yani gününün çoğu, 24 saatinin çoğu namazla geçmiş.

Eh, müslümana da böylesi lazım! Boş laftan bir şey çıkmaz. Bir ders ki okuyacaksın, o ders seni Allah'a götürüyorsa, onunla meşgul ol. O ders seni Allah'tan alıkoyuyorsa, boş bir derstir o…

---

[46] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.416, no:3940; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.297, no:8239; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.375, no:3672; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kısmen: Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.75, no:11734; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.324, no:1061; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.325; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.115, no:141; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.576, no:35209: *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.519, no:1533; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.432, no:13464.

i. Allah İçin Sevmek, Allah İçin Buğzetmek

Hakîm-i Tirmizî, Hàkim ve Ebû Nuaym, Hz. Aişe RA7dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[47]

اَلشِّرْكُ أَخْفَى فِي أُمَّتِي مِنْ دَبِيبِ النَّمْلِ عَلَى الصَّفَا فِي اللَّيْلَةِ الظَّلْمَاءِ ،

وَأَدْنَاهُ أَنْ تُحِبَّ عَلَى شَيْءٍ مِنَ الجَوْرِ ، أَوْ تُبْغِضَ عَلَى شَيْءٍ مِنَ الْعَدْلِ ؛

وَهَلِ الدِّينُ إلاَّ الْحُبُّ فِي اللهِ ، وَالْبُغْضُ فِي اللهِ ؛ قَالَ اللهُ تَعَالَى: قُلْ إِنْ

---

[47] Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.319, no:3148; Ukaylî, *Duafâ*, c.V, s.229, no:1174; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.376, no:3674; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usül*, c.IV, s.147; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ,* c.VIII, s.368; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.476, no:7504; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.434, no:13468.

كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللهُ (آل عمران:٣١) (الحكيم ، ك. حل. عن عائشة)

RE. 215/16 (*Eş-şirkü ahfâ fî ümmetî min zebîbi'n-nemli ale's-safâ fi'l-leyleti'z-zalmâi, ve ednâhü en tuhibbe alâ şey'in mine'l-cevri, ev tübgıda alâ şey'in mine'l-adli; ve heli'd-dînü ille'l-hubbi fi'llâhi, ve'l-bu'du fi'llâhi; kàle'llàhu teàlâ: Kul in küntüm tuhibbûna'llàhe fe'ttebiùnî yuhbibkümu'llàhu.*)

(*Eş-şirkü ahfâ fî ümmetî min zebîbi'n-nemli ale's-safâ fi'l-leyleti'z-zalmâi*) "Şirk, ümmetimde, düz taşta karanlık gecede karıncaların gezinişinden daha gizlidir. (*Ve ednâhü en tuhibbe alâ şey'in mine'l-cevri*) En aşağı belirtisi, zulümden bir şeyi sevmendir, (*ev tübgıda alâ şey'in mine'l-adli*) veya adaletten dolayı da bir şeye buğz etmentir. (*Ve heli'd-dînü ille'l-hubbi fi'llâhi, ve'l-bu'du fi'llâhi*) Din, Allah için sevmekten ve Allah için buğzetmekten başka nedir? (*Kàle'llàhu teàlâ*) Allah-u Teàla buyurdu ki:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللهُ (آل عمران:٣١)

(*Kul in küntüm tuhibbûna'llàhe fe'ttebiùnî yuhbibkümu'llàhu*) "Eğer siz Allah'ı seviyorsanız, bana tabî olun ki, Allah da sizi sevsin." (Âl-i İmran, 3/31)

Bu uzunca hadîs-i şerîfin alt tarafını söyleyeceğim:

"—Din ancak Allah için sevmek ve Allah için buğz etmekten ibarettir." diyor Peygamber Efendimiz SAS.

Allah-u Teàlâ Hazretleri de buyuruyor ki:

"—Eğer siz Müslümanlık davasında sadıksanız, siz Müslümanlık davasında doğruysanız, biz Müslümanız diyorsanız, biz Allah'ı seviyoruz davasında sadıksanız, Peygamber SAS'e uymak mecburiyetindesiniz."

Kendi aklınla değil, Peygamber SAS'in gösterdiği yol üzerinde yürümek, onun yaptığı gibi yapmak, sünnet-i seniyyesine uymak müslümanın birinci vazifesidir. Başka yolla Allah'a gidilmez, Allah'a gidilen en kestirme yol Peygamber SAS'in yoludur.

Sen ne kadar büyük evliyâ olursan ol, Peygamber SAS'e uymadıkça Allah'a gidemezsin, kapalıdır önün. Mutlaka Peygamber'in yolundan gidilir Allah'a. Peygamber'in yolu sünnet-i seniyyesidir. Kitabullah ile amel, Peygamberin sünnet-i seniyyesiyle amel insanı Allah'a îsal eder, yükseltir, melekleştirir, kemâl-i insâniyeti kendisine ihsan eder.

Allah cümlemizi affetsin… Tevfikat-ı samedâniyyesine mazhar eylesin... Kendimizin ne olduğunu bilip, varlıkların sahibi olan Hazreti Allah'ı tanımak ve bilmek devlet ü şerefine ve ona kulluk edebilmek devlet ü şerefine sizi de bizi de, bütün Ümmet-i Muhammed'i de nail eylesin…

Hatta kâfirlere de nasib eylesin… Çünkü onlar da Ümmet-i Muhammed'den, icabet etmeyen kısımdır, onlar da Ümmet-i Muhammed'dir. Fakat el-hamdü lillâh bizlere icabet nasib etmiş Cenâb-ı Hak. "*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llah, ve eşhedü enne muhammeden rasûlü'llah*" diyerek, Peygamberimizin getirdiği ahkâmı kabul etmişiz; onlar ise kabul etmemiş, isyan etmişlerdir. Onlar asîliklerinin cezasına uğrayacaklar.

Binâen aleyh sana Allah'a isyan eden örnek olmasın, seni Allah'a götüren Peygamber SAS sana örnek olsun!

Allah cümlemizi bu devlete ulaştırsın…

Li'llâhi'l-fâtihah!

19. 09. 1971 – İskenderpaşa Camii

05. ŞEHİDLİĞİN FAZÎLETLERİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve'l-àkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

الشِّفَاءُ فِي ثَلاثَةٍ: شَرْبَةِ عَسَلٍ ، وَشَرْطَةِ مِحْجَمٍ ، وَكَيَّةِ نَارٍ ؛ وَأَنْهَى

أُمَّتِي عَنِ الْكَيِّ (خ. ه. عن ابن عباس)

RE. 216/1 (*Eş-şifâü fi selâsin: Şerbeti aselin, ve şertati mihcemin, ve keyyeti nârin; ve enhâ ümmetî ani'l-keyyi.*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

"—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin…

a. Şifa Üç Şeydedir

Buhàrî ve İbn-i Mâce, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmişler.

Cenâb-ı Peygamber SAS Hazretleri buyurmuşlar ki:[48]

الشِّفَاءُ فِي ثَلاثَةٍ: شَرْبَةِ عَسَلٍ ، وَشَرْطَةِ مِحْجَمٍ ، وَكَيَّةِ نَارٍ ؛ وَأَنْهَى أُمَّتِي عَنِ الْكَيِّ (خ. ه. عن ابن عباس)

RE. 216/1 (*Eş-şifâü fi selâsin: Şerbeti aselin, ve şertati mihcemin, ve keyyeti nârin; ve enhâ ümmetî ani'l-keyyi.*)

(*Eş-şifâü fi selâsin*) "Şifa üç şeydedir: (*Şerbeti aselin*) Bal şerbeti, (*ve şertati mihcemin*) hacamatla alınan kan, (*ve keyyeti nârin*) ateşle dağlama. (*Ve enhâ ümmetî ani'l-keyyi*) Ben ümmetimi ateşle dağlamadan men ederim."

Şifa, hastalıklara deva üç şeydedir:

1. Birisi bal şerbeti. Bal şerbeti birçok dertlere devadır.

2. İkincisi, hacamat olmak. O da kanın bazı zamanlarda, bahusus sıcak devirlerde vücutta bir hücumu vardır, o hücumu esnasında kan aldırılırsa, o da bir şifadır.

3. Üçüncüsü, ağrı sızılara da *key* denilen, demiri ateşte kızdırıp, o kızgın demiri o yaranın ağrının üzerine dokundurmak sureti ile dağlamak, tedavi usullerinden bir usulmüş. Ama bu dağlamayı ben men ederim, istemem. Nehyederim, bunu yapmayınız buyurmuş.

Şimdi bugün tabii hepimiz çeşitli ilaçlara başvuruyoruz ama nereden geldiği, nasıl yapıldığı hepimizin meçhulü... Ama bu bal şerbeti hepimizin bildiği bir şey. Hem besleyicidir hem de vücuda nâfidir, hem de hastalıkları giderici bir şey olduğunu Efendimiz SAS buyurmuştur. Onun emirlerine ittibâen böyle sıkıntılı zamanlarda bu şerbetler yapılır içilirse, herhalde şifa olacağını

---

[48] Buhàrî, *Sahîh*, c.XVII, s.437, no:5248; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.X, s.311, no:3482; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.245, no:2208; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.341, no:19328; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.118; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.60, no:1164; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.362, no:3614; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Allah'tan ümit ederiz.

b. Ortağın Satın Alma Hakkı

Müslim, Neseî ve Ebû Dâvud, Câbir ibn-i Abdullah RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[49]

اَلشُّفْعَةُ فِي كُلِّ شِرْكٍ: فِي أَرْضٍ، أَوْ رَبْعٍ، أَوْ حَائِطٍ؛ لاَ يَصْلُحُ لَهُ أَنْ يَبِيعَ حَتَّى يَعْرِضَ عَلَى شَرِيكِهِ، فَيَأْخُذَ أَوْ يَدَعَ، فَإِنْ أَبَى فَشَرِيكُهُ أَحَقُّ بِهِ حَتَّى يُؤْذِنَهُ (م. ن. د. عن جابر)

RE. 216/2 (*Eş-şüf'atü fî külli şirkin: Fî ardın, ev reb'in, ev hâitin; lâ yaslühu lehû en yebîa hattâ ya'rida alâ şerîkihî, feye'huze ev yedea, fein ebâ feşerîkühû ehakku bihî hattâ yü'zinehû.*)

(*Eş-şüf'atü fî külli şirkin*) "Her müşterek şeyde şüf'a (hissedarın satın alma hakkı) vardır: (*Fî ardın, ev reb'in, ev hâitin*) Tarlada, arazide, evde, bahçede… (*Lâ yaslühu lehû en yebîa hattâ ya'rida alâ şerîkihî, feye'huze ev yedea*) Alacağını veya almayacağını bildirinceye kadar hissedara sormadan satmak sàlih (geçerli) olmaz. (*Fein ebâ*) Eğer ona sormaktan istinkaf ederek (satarsa), (*feşerîkühû ehakku bihî hattâ yü'zinehû*) hissedar razı olmadığı takdirde, o malı, o hissedar, satın almaya daha lâyıktır.

Şüf'a diyerekten gerek arazide, gerek emlakta, mallarda, evlerde, herhangi bir şeyde; birisi malını satacak fakat yanı başında komşusu da var, bitişik evler birbirine, evvela o komşusuna söyleyecek. Komşu onu almak isterse komşusuna

---

[49] Müslim, *Sahîh*, c.VIII, s.320, no:3018; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.IX, s.389, no:3048; Neseî, *Sünen*, c.XIV, s.235, no:4567; Ebû Avâne, *Müsned*, c.III, s.414, no:5529; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.V, s.394, noı:40089; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.V, s.405, no:179; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.109, no:11375; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.47, no:6242; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

verecek. “Ben istemiyorum, bana lüzumu yok!” derse, o zaman talibine verir.

Ama bu yalnız komşu yanındaki komşu değil. O mahalle de komşudur. Mahalleden ben bu eve talibim diyecek bir insan çıkarsa onu başka mahalledekine vermektense o mahallenin insanına vermesini daha evla görmüşler. Onun için de bu hadisin geniş bir tafsilâtı vardır. Gerek arazide olsun, gerek mülklerde olsun bu satılacak şeyler evvela komşuya arz olunur. Komşu kabul ederse eder; etmezse ben etmiyorum derse, o zaman isteyene verilir.

Ama işte dediğim gibi evvela komşusu, yanındaki 40 eve kadar komşusu sayıyorlar. Ondan sonra mahallesini sayıyorlar. Ondan sonra memleketlisini de koymuş. Bu memleketin yerli halkından buna talip varken bunu diğer memleketten gelecek halka vermek doğru olmaz demişler. Daha lâyıkı bu memleketten yerli halktan isteyen varsa ona vermek daha evlâdır diye de izahat vermişler.

c. Şiirin İyisi ve Kötüsü

Buhàrî ve Taberânî, Abdullah ibn-i Amr ibnü’l-As RA’dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[50]

الشِّعْرُ كَلَامٌ بِمَنزِلَةِ الْكَلَامِ ، فَحَسَنُهُ حَسَنُ الْكَلَامِ ، وَقَبِيحُهُ قَبِيحُ الْكَلَامِ

(قط. في الأفراد ، ق. عن عائشة ؛ خ. في الأدب ؛ طس. وابن الجوزي

في الواهيات عن ابن عمرو ؛ والشافعي ، ق. عن عروة مرسلا)

RE. 216/3 (*Eş-şi’ru kelâmün bi-menzileti’l-kelâmi, fehasenühû*

---

[50] Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.VII, s.350, no:7696; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.156, no:4; Buhàrî, *Edebü’l-Müfred*, c.I, s.299, no:865; Heysemî, *Mecmaü’z-Zevâid*, c.VIII, s.226, no:13318; Mizzî, *Tehzîbü’l-Kemâl*, c.XVII, s.85, no:3811; Abdullah ibn-i Amr ibnü’l-As RA’dan.

Beyhakî, *Sünenü’s-Sağîr*, c.IX, s.78, no:3395; İmam Şâfiî Rh.A’ten.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.577, no:7976; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XIII, s.438, no:13477.

hasenü'l-kelâmi, ve kabîhuhû kabîhu'l-kelâmi.)

(*Eş-şi'ru kelâmün bi-menzileti'l-kelâmi*) "Şiir söz mevkiindedir. (*Fehasenühû hasenü'l-kelâmi*) Güzeli, güzel bir söz, (*ve kabîhuhû kabîhu'l-kelâmi*) çirkini de çirkin bir sözdür."

Bu şiir denilen bir şey var ya; Böyle kafiyeli sözler, şairane sözler söylemek. Bazı insanlar da tabiatı iktizası tabiî olarak, cahildir, kendisi bilmez bir şey ama, tabiat-ı şiiriyeti vardır, söyler. Bazı kadınlar da bile çıkar böyle. Bazısı da okumanın, edebiyatın neticesinde böyle güzel konuşmalar olur, şairâne sözler söylerler.

Bu şairane sözlerin içerisinde çok hikmetâmiz sözler de vardır. Eski cahillik dönemlerindeki şairler gayet güzel sözler söylemişler. Bunların arasında ibretâmiz ve hikmetâmiz, ibret verici, ders verici sözler vardır. Bunların kimisi iyidir, kimisi kötüdür. İyisi iyidir, kötüsü de kötüdür."

Bu şairlere güvenilmez adam diyorlar. Bunlar kimin arabasına binerlerse onun türküsünü söylemekten kaçınmayacak kadar zavallıdırlar. Şairlik yüksek bir mertebe ama, bunu suistimal etmişler. Methedeceği insanı metheder, göklere çıkarır; yermek istediği insanı da yerin dibine batırır. İsterse sever, isterse sevmez.

Onun için eski zamanın büyükleri bunlara çok paralar verirlermiş ki, "Bizim arkamızdan böyle hiciv yapmasınlar!" diyerekten. Ki o da insanın şerefidir. İnsan şerefini ayaklar altına aldırmak istemez. "Parayı veririm de şerefimi ayaklar altına aldırmam!" diyenler olmuş.

d. Şefaatçiler Beş Tanedir

Deylemî, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[51]

الشُّفَعَاءُ خَمْسَةٌ: الْقُرآنُ ، وَالرَّحِمُ ، وَالأَمَانَةُ ، وَنَبِيُّكُمْ ، وَأَهْلُ مِلَتِكُمْ

[51] *Kenzü'l-Ummâl*, c.XIV, s.390, no:39041; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.440, no:13490.

(الديلمي عن أبي هريرة)

RE. 216/4 (*Eş-şüfeâü hamsetün: El-kur'anü, ve'r-rahimü, ve'l-emânetü, ve nebiyyüküm, ve ehlü milletiküm.*)

(*Eş-şüfeâü hamsetün*) "Şefaatçiler beş tanedir: (*El-kur'anü*) Kur'ân-ı Azîmüşşân ilk şefaatçimizdir. (*Ve'r-rahimü*) Akrabalık. (*Ve'l-emânetü*) Emanet. (*Ve nebiyyüküm*) Peygamberiniz, (*Ve ehlü milletiküm*) ve din kardeşleriniz."

1. (*El-kur'ânu*)

En büyük şefaatçimiz Kur'ân-ı Azîmüşşân'dır. Ama o Kur'an ki Allah için okunur. O Kur'an ki Allah için öğrenilmiş ve Allah için okunuyor ve içindeki ile amel etmeye çalışılıyor; o Kur'an onun şefaatçisidir. Gece uyumuyor okuyor, sabahleyin erken kalkıyor okuyor, gündüzleri boş kaldıkça okuyor; bu onun şefaatçisidir.

Ama dünya gayelerine, dünya menfaatlerine alet edilerekten din dünyaya alet olaraktan okunuyorsa, o zaman da Kur'an şefaatçi değil şikâyetçidir.

Onun için tahsil devresinde olan çocuklarımızın kulaklarına küpe olması lazımdır ki okurken, Kur'ân-ı Azîmüşşân'ı öğrenirlerken biz bununla Allah-u Teàla'nın rızasını kazanmak için çalışıyoruz, öğreniyoruz. Yoksa dünya menfaatlerini elde etmek için, dünyevî bir gaye için olursa, bu şefaatçilikten çıkar. Onu okumak için getirdim ki, Ma'rifetname sahibi İbrahim Hakkı Hazretleri dünyayı çok güzel anlatıyor. Ve dünyadan bizi o kadar soğutuyor ki, tarif edilmez. Şimdi okuyacağım inşallah.

Dünya nedir, âhiret nedir onu da izah edeyim:

Dünya, seni Allah-u Teàlâ'ya kulluk etmekten, ona ibadet taat etmekten alıkoyan her şey dünyadır. Ne ki seni Allah'tan alıkoyuyor onların hepsi dünyaya aittir. Seni Allah-u Teàlâ'ya kulluk etmeye sevk eden her şey de âhirettendir. Mal, mülk, para, pul, tarla, bahçe… Hepsi senin âhirete amel etmene vesile oluyorsa, bu vesile dolayısıyla onlar bu sefer âhiretten oluyor. Gayelere göre değişiyor demek. Gayen dünya ise dünya oluyor; gayen âhiret ise âhiret oluyor.

Onun için Kur'an da burada bunun gibidir. Eğer âhirete müteallik niyetiyle okuyorsan, ne mutlu sana. Yok, ölüleri sevindireyim de paralar alayım diye okuyorsan, ne yazık sana!

2. (*Ve'r-rahimu*)

Şefaatçinin ikincisi rahimdir. Yani akraba-ı taallukat arasında sıla-i rahim dediğimiz: Babalar, dedeler, nineler, amcalar, dayılar, teyzeler, halalar ve bunların ikinci kuşak çocukları… Bunlarla irtibatı kesmemek. Bunların ziyaretlerine gitmek, ziyaret olunamıyorsa mektuplarla bunların hatırlarını sormak. Yardıma muhtaçlarsa yardımlarına koşmak. Bu sıla-i rahim tâbir olunur ki bu da bu rahim; "Bu adam bu vazifeleri yaptı." diyerek kendisine şefaatçi olacak.

3. (*Ve'l-emânetü*)

Emanet de şefaatçi ama emanet mevhumu ortada bir şey.

Emanet hakkında ayet-i kerimede, *estaizü bi'llâh*:

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ

أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ ، إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا

جَهُولاً (الأحذاب:٧٢)

(*İnnâ aradna'l-emânete ale's-semâvâti ve'l-ardı ve'l-cibâli feebeyne en yahmilnehâ ve eşfakne minhâ ve hamelehe'l-insân, innehû kâne zalûmen cehûlâ.*) "Biz kendilerine vermek istediğimiz kutsal emaneti dağlara, göklere, yeryüzüne arz ettik de, onlar bunu yüklenmekten çekindiler, sorumluluğundan korktular, kabul edemediler. Onu insanoğlu kabul etti. Doğrusu o çok zalim, çok cahildir." (Ahzab, 33/72) buyruluyor.

Bu emanet öyle bir şey ki; din emanettir, Kur'an emanettir demişler, sıhhat emanettir demişler, camiler, memleket emanettir demişler. Bize dedelerimizden nasıl geldiyse emaneten bizden de öylece gidecek. Çoluk çocuk, o da emanettir. Hepsi. Mal mülk, o da emanettir. Bunları hak yolunda, Allah yolunda kullanabildiğimiz

takdirde bunlar bize şefaatçi olacaklar. Yok bunları Allah yolunda hak rızasında kullanamayıp da bunlarla dünya menfaatlerine ömrümüzü çürütürsek, o zaman bunlar da bizim hakkımızda şikayetçi olurlar.

Emanet o kadar mühim bir şey ki Cenâb-ı Hak evvela bunu semâlara arz etmiş. Demiş ki göklere;

"—Böyle bir emanetim var alın."

Hepsi;

"—Aman yâ Rabbi, biz onu taşıyamayız." demişler.

Yere demiş:

"—Al bu emaneti!"

"—Aman yâ Rabbi! Ben yapamam." demiş.

Dağlara vermiş:

"—Alın bu emaneti!"

"—Yapamayız, aman yâ Rabbi!" demişler.

Özür dilemişler hep, en nihayet insana gelmiş:

"—Karşılık olarak ne var?" demiş.

"—Yaparsan cennet, yapamazsan cehennem."

"—Yaparım inşallah." demiş kabul etmiş.

Emaneti biz kabul etmişiz.

Emanet ne?

İşte Kur'an, içindeki ahkam, hepsi bize emanet. Bunları hüsn ü idare edebilirsek; din, iman, namaz, niyaz, hepsi bunların içerisinde, ne mutlu bize. Yapamazsak, o zaman da ne yazık bize.

4. (*Ve nebiyyüküm*)

Peygamberimiz SAS de bizim şefaatçimiz.

Ne zaman şefaatçimiz? Onun ümmeti olduğumuz, ümmetliğimizi ona tasdik ettirebildiğimiz takdirde. Peygamber şefaat eder ama, ümmetine… Öyle ümmet ki, Peygamber SAS'e tam mânâsı ile uyan bir ümmet.

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ

(آل عمران: ٣١)

(*Kul in küntüm tuhibbûna'llàhe fe'ttebiûnî yuhbibkümü'llàhu*

ve yağfir leküm zünûbeküm) "Ey Rasûlüm sen o adamlara, o heriflere söyle: Eğer siz Allah'ı seviyorsanız, bana tabî olun ki, Allah da sizi o zaman sevsin ve sizin günahlarınızı bağışlasın!" (Âl-i İmran, 3/31)

Ona uymadıkça, ümmetlik davasında iddiamız noksan.

5. (*Ve ehl-i milletiküm*)

Bunlar da Allahu a'lem, sahâbe-i kirâm olsa gerek.

e. Şehidlik Yedi Kısımdır

Burada şehadeti, yani şehidliği yediye böldü.

Ahmed ibn-i Hanbel, Ebû Dâvud, Neseî, İbn-i Mâce, Tahâvî, İbn-i Hibbân, İmam Mâlik, Begavî, İbn-i Kàni', Taberânî, Hàkim ve Ziyâü'l-Makdîsî, Câbir ibn-i Atîk RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[52]

اَلشَّهَادَةُ سَبْعٌ سِوَى الْقَتْلِ فِي سَبِيلِ اللهِ : اَلْمَقْتُولُ فِي سَبِيلِ اللهِ شَهِيدٌ ، وَالْمَطْعُونُ شَهِيدٌ ، وَالْغَرِيقُ شَهِيدٌ ، وَصَاحِبُ ذَاتِ الْجَنْبِ شَهِيدٌ ، وَالْمَبْطُونُ شَهِيدٌ ، وَصَاحِبُ الْحَرِيقِ شَهِيدٌ ، وَالَّذِي يَمُوتُ تَحْتَ الْهَدْمِ شَهِيدٌ ، وَالْمَرْأَةُ تَمُوتُ بِجَمْعٍ شَهِيدَةٌ (مالك . حم. د.

[52] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.VIII, s.366, no:2704; Neseî, *Sünen*, c.VI, s.387, no:1823; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.446, no:23804; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.233, no:554; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.503, no:1300; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.131, no:1779; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.169, no:9880; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.606, no:1973; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.93; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.464, no:3190; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl*, c.IV, s.219; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XIX, s.334, no:3790; Râfiî, *Tahlisu'l-Hayr*, c.II, s.323, no:807; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.XI, s.270, no:4464; *Müsnedü'l-Muvatta'*, c.I, s.140, no:451; Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-Sahâbe*, c.IV, s.449, no:1417; Şeybânî, *el-Ehad ve'l-Mesânî*, c.IV, s.157, no:2141; Câbir ibn-i Atîk RA'dan.

ن. ه. والطحاوي ، حب . والبغوي ، وابن قانع ، طب . ك . ض.

عن عبد الله ، عن جابر بن عتيك)

RE. 216/5 (*Eş-şehâdetü seb'un sive'l-katli fî sebîli'llâhi: El-maktûlü fî sebili'llâhi şehîdün, ve'l-mat'ùnü şehîdün, ve'l-garîku şehîdün, ve sâhibu zâti'l-cenbi şehîdün, ve'l-mebtùnu şehîdün, ve sàhibu'l-harîki şehîdün, ve'llezî yemûtu tahte'l-hedmi şehîdün, ve'l-mer'etü temûtu bi-cem'in şehîdetün.*)

(*Eş-şehâdetü seb'un sive'l-katli fî sebîli'llâhi*) "Allah yolunda ölmenin dışında şehidlik yedi çeşittir." Muharebelerde şehid olanlardan gayrı daha yedi tane şehid vardır. Ben başka bir yerde bu şehidleri 30'a kadar okudum, burada yedi tanesinden bahsediyor.

(*El-maktûlü fî sebili'llâhi şehîdün*) "Allah yolunda öldürülen şehiddir. Süngü ile vurulmuş, öldürülmüş, o da şehiddir." Tamam, bunu hepimiz biliyoruz. Bunun dışında yedi kimse sayılıyor:

1. (*Ve'l-mat'ùnü şehîdün*) "Taundan ölen şehiddir."

2. (*Ve'l-garîku şehîdün*) "Denizde boğulan şehiddir. Gemisi batmış harp esnasında, boğulmuşlar. Harp esnasında yahut başka şekilde boğulmuş. Bu da hükmen şehiddir."

3. (*Ve sâhibu zâti'l-cenbi şehîdün*) "Yan hastalığı diyorlar, veremin bir nev'i. Bu da şehidden sayılmıştır."

4. (*Ve'l-mebtùnu şehîdün*) "Karın ağrısından ölen de şehiddir."

Bağırsak hastalıklarına yahut mide hastalıklarına iptila olmuş, nasılsa, karın içerisinde… Bedeni de belki buna dahil. Bu da şehid sayılmış.

5. (*Ve sàhibu'l-harîki şehîdün*) "Yangında yanıp ölen kimse, bu da şehid sayılmış."

Bunlar korkunç ölümler çünkü… Bu korkunç ölümlerde insan tabiatıyla "Allah!" der. Bu Allah deyişi ile de Cenâb-ı Hak bunları bu şehidler arasına koyaraktan mükafatlandıracak demek.

6. (*Ve'llezî yemûtu tahte'l-hedmi şehîdün*) "Bir binanın, bir duvarın altından geçerken duvar üzerine yıkılıyor, altında kalarak ölüyor. Fakat bu da şehiddir."

وَلاَ تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ (البقرة:١٩٥)

(*Ve lâ tülku bi-eydîküm ile't-tehlüketi*) [Kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın!] (Bakara, 2/195)

Yani yıkılması mümkün olan, muhtemel olan bir binanın içerisinde yatıp da yıkılınca ölürse, o zaman cezalandırılır. Şehitlikle değil ceza ile duçar olur. Tehlikeyi kendine ilka ettiği için. Yıkılmaya meyletmiş bir duvar… "Ben bunun altında biraz istirahat edeyim, oturayım!" demek olmaz. Yıkılacak bir duvar… Belki o anda yıkılır, onun altında ölürsün.

Bu öyle değil. Güzel bir duvarın altında otururken bir hareket olmuş mesela, Allah esirgesin, yıkılıvermiş ansızın. Sütun gibi. Köprü de öyledir. Köprüden gideceksin ama mesela eski köprüler tahtadan, ağaçtan yapılmış, çürümüş. Geçerken muhakkak göçme ihtimali çok. O köprüden de geçerken eğer düşer de ölürsen o da cezalanır. Tehlikeye kendini ilka etmeyeceksin.

7. (*Ve'l-mer'etü temûtu bi-cum'in şehîdetün*) "Kadın da doğum esnâsında veya lohusalık haliyle âhirete göçerse, onu da şehid saymışlar."

f. Şehidlik Günahlara Kefaret Olur

Şîrâzî, Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-As RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[53]

اَلشَّهَادَةُ تُكَفِّرُ كُلَّ شَيْءٍ إِلاَّ الدَّيْنَ ، وَالْغَرَقُ يُكَفِّرُ ذٰلِكَ كُلَّهُ

(الشيرازي في الألقاب عن بن عمرو)

RE. 216/6 (*Eş-şehâdetü tükeffiru külle şey'in ille'd-deyne, ve'l-garaku yükeffiru zâlike küllehû.*)

(*Eş-şehâdetü tükeffiru külle şey'in ille'd-deyne*) "Şehidlik, borçtan başka her şeye kefarettir. Şehidin ilk damla kanı ile bütün günahları silinir; ancak kul hakkı olan borcu bakidir. (*Ve'l-garaku yükeffiru zâlike küllehû*) Fakat muharebe esnasında gemisi batarak şehid olursa, o zaman kul borcu da ödenir."

Çünkü karadaki ölümle denizdeki ölüm bir değildir. Karadaki ölüm bir derece emniyet altındadır ama denizdeki ölümde emniyet yok, kurtulma çareleri yoktur. Onun için oradaki ölümlerde, şehadetlerde, bütün günahlar da, borçlar da siliniyor.

g. Şehidler Allah'ın Eminleridir

Hakîm-i Tirmizî, Râşid ibn-i Saîd RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[54]

اَلشُّهَدَاءُ أُمَنَاءُ اللهِ ، قُتِلُوا أَوْ مَاتُوا عَلَى فُرُشِهِمْ

(الحكيم عن راشد بن سعد)

---

[53] İbn-i Ebî Âsım, *Cihad*, c.II, s.655, no:279; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XVIII, s.221; Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-As RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.397, no:11098; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.444, no:13494.

[54] Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usül*, c.IV, s.231; Râşid ibn-i Saîd RA'dan.

Abdullah ibn-i Mübârek, *Cihâd*, c.I, s.55, no:52; Hàlid ibn-i Ma'dân RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.409, no:11148; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.448, no:13497.

RE. 216/7 (*Eş-şühedâu ümenâu'llàhi, kutilû ev mâtû alâ furuşihim.*)

(*Eş-şühedâu ümenâu'llàhi*) "Şehidler, Allahın eminleridir; sàdık, müstakim insanlardır. (*Kutilû*) İster cephede, harp yerinde katlolunsunlar; (*ev mâtû alâ furuşihim*) ister yataklarında ölerek şehid olsunlar."

Şimdi bu şehidin şehadetinin sebebinden birisi; insanın en kıymetlisi canıdır, canını da Allah için feda ediyor bu kimse. Muharebeye gidince canım da sana feda olsun diye atılıyor, sakınmıyor, korkmuyor. Bu, Allah'a canını da feda ettiğinden dolayı:

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُم بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ

(التوبة: ١١١)

(*İnna'llàhe'ş-terâ mine'l-mü'minîne enfüsehüm ve emvâlehüm bi-enne lehümü'l-cennete*) [Şüphesiz Allah, mü'minlerden canlarını ve mallarını, kendilerine vereceği cennet karşılığında satın almıştır.] (Tevbe, 9/111) kavli ile Cenâb-ı Hak bunların bu fedakârlıklarını cennet ile satın almış oluyor.

Bir de var ki, "Yatakta ölen." diyor.

"—Yatağında ölünce nasıl şehid olur insan?"

Yatakta ölen de öyle bir bahtiyardır ki, bütün varlığını Allah'a bağlamıştır. Gönlünde bir an Allah'tan ayrıldığı yoktur. Gönlünde Allah'la o kadar bir ki, bir an yoktur ki o Allah'tan hâlî olsun.

Bunlara ârif diyorlar. Bu ârifler, ma'rifet-i ilahî ile içleri dolu olan bahtiyarlardır. Bunların bir tanesi bin şehîde bedeldir. Yatağında öldüğü halde, bir tanesi bin şehide bedeldir. Şehid, evet umumî bir dövüş mahallinde atılmıştır ileri, canını feda etmiştir. Fakat bu ârif olan insan dünyayı biliyor, kendisini de iyi biliyor. Bu kendisinin yaratılışındaki hikmetleri şöyle araştırıyor, bakıyor ki bunları Allah'tan başka yapacak kimse yok.

Bu öyle bir nizam, intizamdır ki, şu vücudumuz öyle yaratılmış ki buna ilm-i teşrih diyorlar. Doktorların en güzel bildiği bir ilimdir. Fakat bu nazariyat ile bilinmez. Binâen aleyh o

irfan dediğimiz, âriflik hikmeti, Allah-u Teàla'nın verdiği bir nur-u basiret var. Bir nur, o nurda da bir basiret vardır.

O nur-u basiretle, o basiret gözünün yani gönül gözünün keşfi ile olan bilgidir ki, o bilgi kendisini Allah'a bağlar. Dünya bir tarafa, her şey bir tarafa, o Allah ile yalnız başına... Dünyanın hiçbir şeyinde, ne zevkinde, ne sefasında, ne malında, ne mülkünde kat'iyyen zerre kadar gözü yoktur. Onun bütün işi Allah… Dili Allah'ta, gönlü Allah'ta, kendisi taatte… Uykusu da taattir bunun, uyanıklığı da taattir. Onun için bu kimseler yatağında da ölse bin şehide bedeldir bir tanesi.

Onun için Aziz kardeş! Allah şu kâinatı yaratmış. Bu kâinatı bizim için yaratmıştır. Şu kâinat bizim için yaratılmıştır. Eğer biz yaratılmasaydık, bu kâinatta hiçbir şey olmazdı. Ne ay olurdu ne güneş olurdu ne sair ecrâmı olurdu, hiçbir şey olmazdı.

Cenâb-ı Hak bizim için şu kâinatı düzenlemiş ve bizi de burada yaratmıştır. Onun için sen o kadar büyük mahlûksun ki kendini hiçe sayma ve boşu boşuna cehenneme atma kendini…

Allah-u Teàlâ bizi niçin cehenneme atıyor?

"—Sana bu kadar nimet verirken ben, sen o kadar bedbaht insansın ki beni unuttun, varlıkların sahibini unuttun, nefsinin şehvetine daldın. O sana verdiğim nuru zayi ettin, zulmete düştün. Öyleyse şimdi hakkında bu hüküm oldu." diyor.

Onun için o bize verilen bu vücut çok mükemmel yapılmış, çok muntazam yapılmış, kimsenin elinden gelmez. Bütün azaların birbirlerine bağlılığı ne kadar muntazam. Yiyoruz pekalâ karnımıza gidiyor, neler olduğunun farkında değiliz. O orada hazmoluyor, çeşitli tabakalara ayrılıyor; kanı bir tarafa, yağı bir tarafa, suyu bir tarafa. Bir de onu oradan çıkarma kudreti var. Bunlar hepsi nasıl muntazam böyle bir şey dahilinde gidiyor. Bir fabrika kurmak lazım gelse bu intizamı yapabilmek için dünya belki almaz bu fabrikayı. Ama Allah Celle ve A'lâ şu ufacık bir vücudun içerisine hepsini sığdırmış.

Bunun için İmam Ali KV diyor ki:

وَ تَزْعُمُ أَنَّكَ جُرْمٌ صَغِيرٌ

وَفِيكَ انْطَوَى الْعَالَمُ الأَكْبَرُ

Ve tez'umu enneke cirmün sagîrun,
Ve fîke'ntave'l-alemu'l-ekber

"Ey insan, sen kendinin küçük bir cisim olduğunu sanırsın; oysa en büyük âlem senin içine dürülmüştür."

Sen kendini küçücük bir şey zannetme! Senin içine bütün âlemler dürülüp konmuştur. Bütün âlemler senin içindedir."

Senin içinde şu kalp var ya, bu kalbin içinde bir noktacık var, diyorlar. O ufacık noktanın içerisine Allah kâinatı sokuyor. Kâinat o noktanın içerisine giriyor. Cenâb-ı Hak, "Ben hiçbir yere sığmam, kulumun gönlüne sığarım." diyor. Sen bunun ucunu bulabilir misin şimdi?

Hiçbir yere sığmayan Allah kulunun gönlüne sığıyor. Kul o kadar mübarek bir kul ki Allah-u Teàlâ onun gönlüne misafir geliyor.

Sen bunu bırak, dünyanın cîfelerine dal… Onunla beraber bu güzel nimetleri yok ederek o nurun içinden çık, zulmete gir, git bu dünyadan… Yapılacak şey mi? Allah âkıbetimizi hayreylesin...

Onun için, (*Eş-şühedâu ümenâu'llàhi*) "Şehidler, Allahın eminleridir; sàdık, müstakim insanlardır. (*Kutilû*) İster cephede, harp yerinde katlolunsunlar; (*ev mâtû alâ furuşihim*) ister yataklarında ölerek şehid olsunlar."

Bu muharebede katlolunan şehid, şehîd-i hakîkîdir. Bir de *kutilû* denildiği vakitte kazâen oluyor veyahut da kasden birisi tarafından öldürülüyor. Kasden birisi tarafından haksız yere öldürülen, bu da şehîd-i hükmîdir, yâni hükmen şehiddir. Çünkü haksız yere, mazlum bir şekilde öldürülmüş.

Yatakta ölüp de şehid sayılanlar öyle bir bahtiyarlardır ki, bütün varlıklarını Allah'a bağlamışlardır. Gönülleri Allah'la o kadar birdir ki, bir an yoktur ki o Allah'tan hâlî olsunlar. Allah-u Teàlâ onların şefaatlerine bizleri de nail etsin… Bizleri de onların arasında ilhak eylesin…

Onun için bu dünyada yapılacak yegâne şey, o ma'rifet-i ilâhiyyeyi kazanabilmektir. Altınlar, gümüşler, yakutlar,

mercanlar kurban olsun o gönle… Onların hepsi bu dünyanın cîfesinden ibaret. Onları hiçbir götüren yok, herkes burada bırakıp gidiyor. Bir kefene sarılıp gidiyor buradan… Ama o gönlün eğer Allah ile ma'mur bir gönül ise, o gönül seninle gidiyor. Yaptıkların a'mâl-i sàlihaların hepsi de gene seninle beraber gidiyor.

h. Şehidlerin Rızıklandırılması

Ahmed ibn-i Hanbel, Hennâd, Taberânî, İbn-i Hibbân, Hàkim ve Beyhakî, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[55]

اَلشُّهَدَاءُ عَلَى بَارِقِ نَهْرٍ بِبَابِ الْجَنَّةِ ، فِي قُبَّةٍ خَضْرَاءَ ، يَخْرُجُ عَلَيْهِمْ رِزْقُهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ بُكْرَةً وَعَشِيًّا (حم. وهناد ، وابن جرير ، طب. حب. ك. هب. عن ابن عباس)

RE. 216/8 (*Eş-şühedâü alâ bâriki nehrin, bi-bâbi'l-cenneti fî kubbetin hadrâe; yahrucü aleyhim rizkuhüm mine'l-cenneti, bükreten ve aşiyyâ.*)

(*Eş-şühedâü alâ bâriki nehrin, bi-bâbi'l-cenneti*) "Şehidler, Cennet kapısında, bir nehrin yanında, (*fî kubbetin hadrâe*) yeşil bir kubbe altındadır. (*Yahrucü aleyhim rizkuhüm mine'l-cenneti, bükreten ve aşiyyâ*) Bunların rızıkları akşam-sabah Cennetten getirilir."

Şehide ister yatağında ölmüş olsun, ister düşman karşısında ölmüş olsun, şehidliğinden dolayı bir mükâfat veriliyor.

---

[55] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.266, no:2390; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.84, no:2403; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.333, no:10825; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.19, o:4241; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.515, no:4658; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I s.237, no:721; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.290, no:19667; Hennâd, *Zühd*, c.I, s.127, no:166; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.361, no:3612; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V,s.535, no:9524; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Bu cennetin dereleri var, nehirleri var. Ama bu nehirler bizim bu nehirler gibi öyle gayri muntazam değil. Çok muntazam, etrafı da çok süslü, çok zînetli… Öyle parlıyor ki, o pırıltılarına hayran oluyor insanlar. Sürülerle böyle yeşil kubbeler yapılmış. Şehidleri oraya oturtuyorlar, orada artık bekliyor. Alem, safa âlemi.

Cennet ırmakları pırıl pırıl akıyor; kimisinden süt, kimisinden bal, kimisinden su, kimisinden cennet şarabı akıyor. Etrafları da o kadar şâşaalı ki, bakmaya kıyamıyorsunuz. Bizim o 500.000 mumluk lambalar onun yanında hiç kalır.

Bununla beraber, her sabah ve her akşam onların rızıkları cennetten altın tepsiler içerisinde önlerine getirilir. Buyurun derler. Bu maddeden ibaret olan şu hayatı Allah'ın yolunda feda ettiğinin mükâfatı olarak mânevî hayatında her gün sabah ve akşam da bu rızıklar kendisine verilir.

Onun için Cenâb-ı Hak bize diyor ki:

وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا ، بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ (آل عمران:١٦٩)

(*Ve lâ tahsebenne'llezîne kutilû fîsebîli'llâhi emvâten, bel ahyâün inde rabbihim yürzekùne*,) "Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sanmayın, bilakis onlar diridirler, Rableri katında rızıklandırılırlar." (Âl-i İmran, 3/169)

Böyle mânevi rızıklarla, cennet taamlarıyla kendileri it'am olunurlar. Ta kıyamet kopacak, biz de onlara kavuşuncaya kadar...

Buna mukabil dinsizlerin de, imansızların da yerinin cehennem olduğundan naşi her sabah ve her akşam o cennetin böyle envai çeşitleri ziynetleri, saltanatları arasından rızıklanırken; Firavun ve onların arkasına takılanlardan sabahta ve akşamda cehennemin zakkum olan yerleri kendilerine arz olur. o yeri görünce onların böyle biter şeyleri, yok olurlar. Eyvah niçin biz bu işi işledik, niçin Allah'ın yolundan ayrıldık. Artık ne tevbenin faydası var, ne nedametin faydası var. Onlar da a… sabittir sabahta ve akşamda cehennemdeki yerleri kendilerine arz olur. isterse sen onun … kabrinin altının içerisini kubbesini

yakuttan, mercandan, inciden, atından, gümüşten yap. Hiç kıymeti yok. Asıl o dünyadaki bir misalde de dünyanın misali şu gibidir ki: Üstünde çeşitli mücevheratlardan bir kubbe. Bakarsın, bayılırsın. Fakat içerisindeki bir cife. İşte dünyanın misali bunun gibidir. Üstü gayet süslü, fakat içerisi berbat. Allah bizi aldatmasın bu. Bunlar da gene birçok ravilerle beraber böyle zikrolunmuştur.

i. Şehidler Arş'ın Gölgesi Altında Olacak

Ukaylî, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[56]

اَلشُّهَدَاءُ عِنْدَ اللهِ عَلَى مَنَابِرٍ مِنْ يَاقُوتٍ ، فِي ظِلِّ عَرْشِ اللهِ لاَ ظِلَّ إلاَّ ظِلُّهُ ، عَلَى كَثِيبٍ مِنْ مِسْكٍ ؛ فَيَقُولُ لَهُمُ الرَّبُّ: أَلَمْ أُوَفِّ لَكُمْ وَ أَصْدُقْكُمْ ؟ فَيَقُولُونَ: بَلَى وَرَبِّنَا (عق. عن أبي هريرة)

RE.216/9 (*Eş-şühedâü inda'llàhi alâ menâbirin min yâkùtin, fî zılli arşi'llâhi lâ zılle illâ zıllühû, alâ kesîbin min miskin, feyekùlü lehümü'r-rabbü: Elem üveffi leküm ve asdukküm? Feyekùlûne: Belâ ve rabbinâ.*)

(*Eş-şühedâü inda'llàhi alâ menâbirin min yâkùtin*) "Şehidler Allah'ın divanında, yakuttan minberler üzerinde, (*fî zılli arşi'llâhi lâ zılle illâ zıllühû*) onun gölgesinden başka gölge olmıyan bir günde Arş-ı Alanın gölgesi altındadırlar. (*Alâ kesîbin min miskin*) misk tepelerindedirler. (*Feyekùlü lehümü'r-rabbü*) Allah-u Teàlâ onlara buyurur: (*Elem üveffi leküm ve asdukküm*) Nasıl, sözümde sabit olmadım mı? (*Feyekùlûne*) Derler ki: (*Belâ ve rabbinâ*) Evet yâ Rabbi, durdun!"

---

[56] Ukaylî, *Duafâ*, c.I, s.299, no:174; İbn-i Ebî Âsım, *Cihad*, c.II, s.541, no:209; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.397, o:11100; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.449, no:13500.

Yakutun adını duyarız da kendisini gördüğümüz yoktur. Bazen pek zenginlerin yüzüklerine yakut yüzük derler. Ama bu şehidler yarın kıyamette, huzur-u ilahiyeye durduğumuz bir anda bunlara yakuttan kürsüler kurulacak. Ve bunlar bu kürsülerin üzerine izzet ve ikramla oturacak.

O gün öyle bir gündür ki, o günde ağaç yok, gölgelik yok. Mahşer yeri bu, herkes güneşin altında… Meselâ, Arabistan'da bugün çölde kalan insan nasıl perişan olur. çöl, ağaç yok, bir şey yok. Güneş insanın tepesine çöker ve eski zamanda gerek hacılar olsun, gerekse böyle seyahat eden insanlar o çöllerde, güneşin tesiri altında ölmüşlerdir. Yolu bulamaz, gidemez bir tarafa… Kuvveti tükenir, erzakı tükenir ve orada ölür gider.

İşte o gölgenin olmadığı bir günde ki, o gün yalnız Allah-u Teàlâ'nın hususi gölgelikleri vardır. Böyle sevgili kullar için yapılmış gölgelikler vardır. Böyle gayet güzel yakut kürsüler içerisinde, bakmaktan doyulmaz kendilerine… O Allah-u Teàlâ'nın gölgelikleri altında, bir de misk tepeleri var. Misk denilen bir koku var ya, azıcığı çok kıymetli. Öyle miskten tepe olmuş. O tepeceğin üzerindeki kürsülere koymuşlar. Orada kemal-i azametle öyle halkı seyrediyorlar.

Çünkü hesap yok, sorgu yok, bir şey yok. Onlar orada seyirci makamında… Hz. Allah Celle ve A'lâ onlara iltifaten diyor ki:

"—Ey şüheda! Nasıl sözümü tuttum mu ben? Bakın ne saltanattasınız şimdi."

Onlar da:

"—Evet yâ Rabbi, tuttun!" derler.

j. Şehid Acı Duymaz

Neseî ve Beyhakî, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[57]

اَلشَّهِيدُ لاَ يَجِدُ مَسَّ الْقَتْلِ، إِلاَّ كَمَا يَجِدُ أَحَدُكُمُ الْقَرْصَةَ يُقْرَصُهَا

[57] Neseî, *Sünen*, c.X, s.236, no:3110; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.25, no:4369; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.164, no:18306; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.398, no:11102; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.452, no:13508.

(ن. ق. عن أبي هريرة)

RE. 216/10 (*Eş-şehîdü lâ yecidü messe'l-katli, illâ kemâ yecidü ehadükümü'l-karsate yukrasuhâ.*)

(*Eş-şehîdü lâ yecidü messe'l-katli*) "Şehid, öldürülmesinin acısını duymaz; (*illâ kemâ yecidü ehadükümü'l-karsate yukrasuhâ*) ancak sizden birinin karıncanın ısırmasını duyduğu kadar duyar."

Allah için canını veren kimse, zaten harbe girdiği vakitte kendini kaybetmiştir, kendini bilmez artık. O esnada da mesela bir kurşun, bir süngü kendisine isabet eder, yaralanır. Bu yaradan duyduğu elem, acı ancak bir karıncanın ısırdığı kadardır. Yahut iki parmakla şöyle sıkıştırmanın acısı neyse, o kadar bir acı duyar. Başka acı duymaz.

İbnnü'n-Neccar'ın Ebû Hüreyre RA'dan rivayeti de şöyle:

اَلشَّهِيدُ لَيَجِدُ أَلَمَ الْقَتْلِ ، كَمَا يَجِدُ أَحَدُكُمُ الْقَرْصَةَ

(ابن النجار عن أبي هريرة)

RE. 216/11 (*Eş-şehîd leyecidü eleme'l-katli, kemâ yecidü ehadekümü'l-karsate.*) "Şehid öldürülmesinin elemini, ancak sizin karınca ısırmasını duyduğunuz gibi duyar."

k. Şehidin Ailesine Şefaati

İbn-i Hibbân, Ebü'd-Derdâ RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[58]

اَلشَّهِيدُ يَشْفَعُ فِي سَبْعِينَ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ (حب. عن أبي الدرداء)

RE. 216/12 (*Eş-şehîdü yeşfeu fi seb'îne min ehli beytihî*)

[58] İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.517, no:4660; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.404, no:11130; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.453, no:13510.

"Şehide, ehli beytinden, akraba u taallûkatından, eşinden dostundan yetmiş kişiye de şefaat etmek hakkı verilmiştir."

Yukarıda beş şeyin şefaati var demişti; Kur'an-ı Kerim'in, Peygamber SAS'in, ashab-ı kiramın… Bu şehidler de ayrıca şefaatçidirler.

Bir de evlatlarımız küçük yaşta ölürler. Gerek doğarken, gerek az bir süre yaşayıp ahirete göçerler. Onlar da anneleri, babaları için şefaatçidirler. Yalnız şu kadar var ki, anne babaları onların hakkına riayet ederekten *akika* kurbanı kestiyse… Eğer *akika* kurbanı kesmediyse, annelerini, babalarını görmeye mani oluyor.

Onun için bu *akîka* kurbanını tekrar edeyim size. Ufak bir şeydir. Bugün üç yüz, beş yüz liradır bir koyun ama bir evladın yanında hiçtir yani. Niçin?

Allah sana güzel bir evlat vermiş, sapasağlam. A'zâları tam, hiçbir eksiği yok. Ya bunun gözü kör olaydı, ya kulakları sağır olaydı, dili olmayaydı, eli ayağı olmayaydı ne yapardın sen? Kimin elinden geliyor bunları düzeltebilmek. Yanarsın ta ölünceye kadar. Ama şöyle Allah-u Teàlâ sana sıhhatli bir evlat vermiş. Buna şükrânen bir kurban kesmeyi çok mu görür bir baba? Ne kadar fakir olursa olsun, dişinden tırnağından arttırıp;

"—Ya Rabbi! Sana çok şükür! Bana böyle tam, sıhhatli, güzel bir evlat verdin. Ahireti de hayır olsun bu çocuğun diyerekten… Sonu da hayır olsun. İman, İslâm dairesinde yaşasın. Ona bu kurban feda olsun diyerekten bu çocuğumun akikası. Kanına kan, derisine deri, etine et, kemiğine kemik… Bu çocuğumun her azasına bedel, bu hayvanın her azasını sana feda ediyorum!" diyerek, "*Bi'smi'llâhi allàhu ekber*." deyip kessin.

Onu yer ve yedirir. Evine verir, komşularına verir, yedirir. Bu büyük bir devlettir. Bunu yapmamak aynı zamanda bir hatadır.

Eğer biz fakirliğimizden şikâyet ediyorsak, bizim fakirliğimiz kendi haddimizi bilmeyişimizden ileri gelir. Biz hiçbir zaman fakir değiliz el-hamdü lillah… Fakirlik şeytana yaraşır. Allah-u Teàlâ hepimize çeşitli nimetler vermiştir. Yalnız biz onu kullanmasını bilmiyoruz, onun için fakir düşüyoruz. İsrafı ortadan kaldır, herkes ne kadar müreffeh yaşar. İslam dairesinde gayet müreffeh yaşar. İsraf ve dünya saltanatlarına ve ziynetlerine kıymet vermediği taktirde.

Onun için çok acırız ki şu insanlara, ömürlerini şu ziynet ve süs ve saltanat için feda eder. Alt tarafı hiçten ibarettir. Bir alkış yapacaklar, bir maşallah diyecekler. Alemin sana maşallah deyişinden, alkışlayışından sana ne. Seni soğuktan koruyacak bir göz odan var mı? Allah-u Teàlâ'nın verdiği, karnını doyuracak, bir lokma ekmeğin de var mı? Ne bahtiyarsın. Onun için israfı da kapa, yani deliği kapa. Üzerine koyduğun tek tane de olsa, bir gün bakarsın ki ambarın dolmuştur senin. Damlaya damlaya göl olur diyorlar ya… Ama altta delik olduktan sonra, böyle çuvalla akıtsan gene fakir, gene fakir…

l. Elbiseleri Düzgün Koymak

Şimdi şehidleri bitirdi, sıra şeytana geldi.
Deylemî, Câbir ibn-i Abdullah RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[59]

اَلشَّيَاطِينُ يَسْتَمْتِعُونَ بِثِيَابِكُمْ ، فَإِذَا نَزَعَ أَحَدُكُمْ ثَوْبَهُ ، فَلْيَطْوِهِ حَتَّى تَرْجِعَ إِلَيْهَا أَنْفَاسُهَا ، فَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لاَ تَلْبَسُ ثَوْبًا مَطْوِيًّا

(كر. عن جابر ؛ وفيه يس بن معاذ متروك ؛ وقال حب .

يروي الموضوعات)

RE. 126/13 (*Eş-şeyâtînü yestemiùne bi-siyâbeküm, feizâ nezea ehadüküm sevbehû, felyatvihî hattâ tercia ileyhâ enfâsühâ, feinne'ş-şeyâtîne lâ telbesü sevben matviyyen*.)

(*Eş-şeyâtînü yestemiùne bi-siyâbeküm*) "Şeytanlar sizin elbiselerinizden istifade ederler. (*Feizâ nezea ehadüküm sevbehû*) Sizden biri elbisesini çıkarınca, (*felyatvihî hattâ tercia ileyhâ enfâsühâ*) dürüp, katlasın, tekrar giyinceye kadar. (*feinne'ş-şeyâtîne lâ telbesü sevben matviyyen*) Zira şeytan (besmele ile) dürülmüş elbiseyi açamaz."

---

[59] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.380, no:3695; İbn-i Asâkir, Târih-i Dimaşk, c.XXXVII, s.338, no:7518; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Şeytanlar var, bunları inkâr etmeye gelmez.
Bir ayet-i kerimede, *estaizü bi'llâh*:

فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ (النحل:٩٨)

(*Feizâ kara'te'l-kur'âne fe'steiz bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm*) "Kur'an-ı Kerim okuduğun zaman, o kovulmuş şeytandan Allah'a sığın!" buyruluyor. (Nahl, 16/98)

Allah-u Teàlâ Hazretleri başka bir ayet-i kerimesinde:

وَ إِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللهِ ، إِنَّهُ هُوَ

السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (فصِّلت:٣٦)

(*Ve immâ yenzeğanneke mine'ş-şeytâni nezğun fe'staiz bi'llâh, innehû hüve's-semîu'l-alîm*) "Eğer şeytandan gelecek kötü bir düşünce seni dürtecek olursa, hemen Allah'a sığın! Çünkü o işitendir, bilendir." buyuruyor. (Fussilet, 41/36)

Onun için, Kur'an okumaya başlarken, "*Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm*." diye başlarız. "Racim olan, yâni kovulan, matrud olan, Allah'ın sevmediği şeytan denilen mahlûktan Allah'a sığınıyorum." deriz.

Bu şeytanlar bizim esvaplarımızdan, geceleri evlerimizde çıkardığımız elbiselerimizden istifade ederler. Giyinirler, kuşanırlar, kullanırlar; haberimiz olmaz. Bak ne güzel, Peygamber SAS bizi tertibe davet ediyor. "Elbisenizi çıkardığınızda, hemen kaldırıp atmayın!" buyuruyor.

Bazı insan tertipsizdir. Soyunur, dökünür, oraya oraya atı atı verir. Hemen gider yatağına yatar. Bu İslâm şuurunda olan insana yakışmaz. Ya nasıl olacak?

Soyunurken güzelce soyunursun, dürersin, askısına mı asacaksın, çekmeceye mi koyacaksın böyle bir dürgü ile, besmeleyle korsun. Çıkardığın esvabı, bismillah ile, intizam dahilinde yerine koy! Böyle besmeleyle dürülüp konulmuş elbiselere, sahibi gelip onu oradan alıncaya kadar, şeytan dokunamaz.

Bazısı yemek yedikten sonra ağzını temizlemez, elini temizlemez. Ağzında yemek kokusu varken, yağ kokusu varken hemen yatıverir. Yorulmuştur gündüz falan. İşte bunların ağızlarındaki yemek kırıntılarının kokularıyla şeytanlar rızıklanırlar. Gelir senin ağzını yalar.

Bakarsın sabahleyin ağzı yamulmuş, gözü yamulmuş. Neden oldu acaba? Doktor der ki senin sinirlerin bozulmuş, sana bir elektrik tedavisi lazım der. Öteki hocaya gidersin bir okutayım dersin. Ne yaparsan yap, kabahat senin kendinin. Yatarken ağzını temizlemedin, yıkamadın güzelce. Ondan dolayı şimdi sana bu hastalıklar gelirse, başkasını suçlama!

Her ne kadar bu hadise mevzu diyenler olmuşsa da, bununla her insanın tertipli olması ifade ediliyor, tavsiye ediliyor.

m. Ailesi İçinde Yaşlı Kimse

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[60]

الشَّيْخُ فِي أَهْلِهِ ، كَالنَّبِيِّ فِي أُمَّتِهِ (الخليلى في مشيخته ، وابن النجار ، والديلمي عن رافع بن أبي رافع عن أبيه)

RE. 216/14 (*Eş-şeyhu fi ehlihî, ke'n-nebiyyi fî ümmetihî.*)

(*Eş-şeyhu fi ehlihî*) "Ehli arasında yaşlı kimse, (*ke'n-nebiyyi fî ümmetihî*) ümmeti arasındaki peygamber gibidir."

Şeyh denilen yaşlı insanlar. Altmışını geçmiş, yetmişini geçmiş, belki seksenlik olan böyle ihtiyar insanlar vardır. Bunlar kavimlerinin içerisindeki peygamberler gibidir. Çünkü tecrübeleri vardır, bilgileri vardır. Çok yaşamışlardır, daha çok bilirler, görgüleri vardır. Onların görgülerinden, bilgilerinden istifade etmek için onlara hürmet gösterin!

---

[60] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.373, no:3666; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.664, no:42632; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.455, no:13515.

n. Şeytan İnsanın Kurdudur

Ahmed ibn-i Hanbel ve Taberânî, Muaz ibn-i Cebel RA'dan rivayet etmişler

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[61]

اَلشَّيْطَانُ ذِئْبُ الإِنْسَانِ كَذِئْبِ الْغَنَمِ ، يَأْخُذُ الشَّاةَ الشَّاذَّةَ وَالْقَاصِيَةَ

وَالنَّاحِيَةَ ؛ فَعَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ وَالأُلْفَةِ ، وَالْعَامَّةِ وَالْمَسَاجِدِ ؛ وَإِيَّاكُمْ

وَالشِّعَابِ (حم. طب. والسجزى فى الإبانة عن معاذ)

RE. 216/16 (*Eş-şeytànü zi'bü'l-insâni kezi'bi'l-ganemi, ye'huzü'ş-şâte'ş-şâzzete ve'l-kàsıyete ve'n-nâhiyete; feiyyâküm ve'ş-şiàbe, ve aleyküm bi'l-cemâati ve'l-ülfeti, ve'l-âmmeti ve'l-mescid.*)

(*Eş-şeytànü zi'bü'l-insâni kezi'bi'l-ganemi*) "Şeytan insanın kurdudur, koyunun kurdu gibi. (*Ye'huzü'ş-şâte'ş-şâzzete ve'l-kàsıyete ve'n-nâhiyete*) Sürüden ayrılmış, sahibinden uzak ve bir kenara çekilmiş koyunu yakalar."

(*Fealeyküm bi'l-cemâati ve'l-ülfeti, ve'l-âmmeti ve'l-mescid*) "Öyle ise size toplulukla beraber oturmanızı ve ülfeti, umumî kalabalıkla beraber olmanızı ve mescidi tavsiye ederim!"

(*Ve iyyâküm ve'ş-şiàbe*) "O halde siz dağ başlarında, vadilerde oturmaktan şiddetle sakının! Oturmak için öyle tenha yerlere gitmeyin, cemaatten ayrılmayın!"

Siz sakın ha cemaatten ayrılmayın, topluluktan ayrılmayın! Sakın ayrı ayrı fırkalara bölünmeyin! Ayrı ayrı fırkalara bölündüğünüz takdirde, o kurdun koyunları kaptığı gibi, şeytan

---

[61] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.232, no:22082; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.164, no:344; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.57, no:2860; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.247; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.136, no:2033; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.378, no:3686; *Müsnedü'l-Hàris*, c.II, s.499, no:597; Şâşî, Müsned, c.IV, s.121, no:1314; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.581, no:20355; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.456, no:13517.

da sizi kapar gider. Hiç farkına bile varmazsınız. Allah affetsin kusurlarımızı da bu bölücülük edenleri ne yapacaksa o yapsın.

Cemaatle beraber olun, birbirinizden, ülfet ve ünsiyetten ayrılmayın. Birbirinizin kabahatini, kusurunu, eksikliğini görüp de bu böyledir, şöyledir demeyin. Senin eksikliğin onunkinden daha çoktur. Sen de kendi eksikliğini gör.

Binaen aleyh, kardeşinin eksikliği ile ondan ayrılma! Onu hor hakir görme! *Sevâd-ı a'zam* diyorlar, büyük topluluk neredeyse sen de orada ol! Topluluktadır bereket…

Şu dereler akıyor ya. Hangi derenin suyu çoksa, oraya çok enerji toplanmıştır. Meselâ Nil gibi, bizim Fırat gibi, Dicle gibi, Meriç gibi… Kocaman su. Şimdi onun önüne baraj yapacaklar, dünyayı elektriğe boğacak, arazi sulanacak, şu olacak, bu olacak... Sebebi? O toplanan suların bereketi bu işte. Toplanırsanız, birleşirseniz, birbirinizle ülfet ederseniz, kaynaşırsanız siz de böyle umumî menfaatleri temin edersiniz. Dünyanızı da ahiretinizi de kurtarırsınız.

Sakın ha mescidlerinizden ayrılmayın! Koyun ağıla girer. Etrafı duvarla çevrilidir. Köpek de etrafını dolaşır, kurdu sokmaz içeriye… Sen camiye girersen, camide seni kurt kapamaz. Camiye beş defa gireceksin. Beş defa camiden aldığın kuvvetin ve himayenin sayesinde, şeytan da senin yanına yaklaşamaz.

Dağılmaktan, ayrılmaktan, parçalanmaktan sakının! Bu -ı Rasûlüllah SAS'in bu tebligatını kulaklarınıza işletin, içinize işletin! Allah-u Teàlâ cümlemizi birbirini sevmenin ne demek olduğunu bilen kullarından eylesin…

o. Gençlik Delilikten Bir Şubedir

Aziz kardeş, bâhusus gençler hakkında. Geçen gün derste geçmişti fark etmedim ben onu. İbn-i Lâl, Ebû Nuaym, Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan; Harâitî, Zeyd ibn-i Hàlid RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[62]

---

[62] Ebü'ş-Şeyh, *Emsâlü'l-Hadîs*, c.I, s.94, no:222; Ahmed ibn-i Hanbel, *Zühd*, c.I, s.141; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

اَلشَّبَابُ شُعْبَةٌ مِنَ الجُنُونِ ، وَالنِّسَاءُ حُبَالَةُ الشَّيْطَانِ (ابن لال ، وأبو نعيم عن ابن مسعود ؛ الخرائطي عن زيد بن خالد)

RE. 215/13 (*Eş-şebâbü şu'betün mine'l-cünûni, ve'n-nisâi hubâletü'ş-şeytàni.*)

(*Eş-şebâbü şu'betün mine'l-cünûni*) "Gençlik, delilikten bir şubedir; (*ve'n-nisâi hubâletü'ş-şeytàni*) kadınlar da şeytanın tuzağıdır."

Gençlik, delikanlılık, delilikten bir şubedir. Deliye hatasını gösterebilir misin? Deliyi yola getirebilir misin? Onun aklı nefsine mağlub, nefis galip. O nefsine mağlub olduğu bir sırada, onu akıllılıkla töhmetlendirmek, 'Niçin bu işi yaptın?' demek adeta deliye söz söylemeye benzer.

Onu, kusurlarını, görmemekle, onu affetmekle idare ediniz. Onun o devri geçici bir zamandır, geçecek. Onu sen himaye et, gözet, daha büyük felâketlerin içine sürüklenmesin.

Onun için gerek gençlerin, gerek başkalarının kat'iyyen kusuruyla alâkadar olma! Kusurlar Allah'a aittir. "*Estağfiru'llah tübtü ve raca'tü ila'llah*" dedikçe hepsi gider. Sen halâ, 'Sen bunu yapmadın mıydı?' dersin. Yâhu yapmış ama bugün pişman olmuş. Artık onun üstünde ne duruyorsun ya? Ama biz öyle değiliz ki, onu pişirir pişirir tekrar önüne koyarız. Bu böyledir diyerekten. Allah affetsin.

Onun için hep birbirimize kardeş gibi, öz kardeşten de fazla bir muhabbetle tanışmak, sevişmek, kusurlarını affetmek, görmemek, izah etmek, elinden ne kadar geliyorsa yapabildiği kadar yapar. Alt tarafını Allah'a bırakır. Bütün mahluklar

---

Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.66, no:54; Hz. Aişe RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.297, no:35694; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Hennâd, Zühd, c.I, s.286, no:497; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXIII, s.180; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.138; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.373, no:3665; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.343, no:702; Haraitî, *İ'tilâlü'l-Kulûb*, c.I, s.208, no:193; Zeyd ibn-i Hàlid RA'dan.

Allah'ın kuludur. Tasarrufları da Allah'ın elindedir. Senin elinde değildir ha! Kulların tasarrufu Allah-u Celle ve Ala'nın yed-i kudretindedir. İstediği zamanda bir anda böyle çevirir. İstediği anda bir anda böyle çevirir. Sen demek ki … korkma. Allah-u Teàlâ'nın himayesi üzerimizde olduğu müddetçe bir an gelecek ki dünya gene melek gibi olacak. O arada geçen fırtınalara kulak asma.

Gelecek dersimizde gene şeytanın insan üzerine nasıl musallat olduğunu gösterilmektedir.

p. Şeytanın İnsana Musallat Olması

Hakîm-i Tirmizî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[63]

اَلشَّيْطَانُ مُلْتَقِمٌ قَلْبِ ابْنِ آدَمَ ، فَإِذَا ذَكَرَ اللهَ خَنَسَ عِنْدَهُ ،

وَإِذَا نَسِيَ اللهَ الْتَقَمَ قَلْبَهُ (الحكيم عن أنس)

RE. 217/1 (*Eş-şeytanü mültakıme kalbi'bni âdeme, feizâ zekera'llàhe hanese indehû, ve izâ nesiye'llàhe'ltekame kalbehû.*)

(*Eş-şeytanü mültakıme kalbi'bni âdeme*) "Şeytan, Adem oğlunun kalbini kavramış vaziyettedir. (*Feizâ zekera'llàhe hanese indehû*) Şayet insan Allah'ı zikrederse, hortumu siner. (*Ve izâ nesiye'llàhe'ltekame kalbehû*) Allah'ı unuttuğu zaman, yine kalbini kavrar."

Şeytan insanoğlunun ağzına, burnuna değil, gönlüne musallat olur, kalbine musallat olur. Onun kalbini kendi hortumunun içine alır. Manevi bir hortum. Kul Allah-u Teàlâ'nın zikrini yaptığı zaman, dayanamaz buna, çeker oradan hortumunu… Sokulamaz onun yanına. O Allah-u Teàlâ'nın zikri onu yakar. O yakışından dolayı senin kalbine yaklaşamaz.

---

[63] Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.402, no:540; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usül*, c.IV, s.32; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.417, no:1775.

Fakat ne zaman ki kalbini Allah'tan hali bırakıyorsun, o zaman o oraya tasallut ediyor. Kalp kararması dedikleri onun arkasından geliyor. Onun içindir ki, ezan-ı Muhammedî büyük nimettir. Fakat ezan-ı Muhammedînin muhakkak minarelerin üstünde okunması şarttır. Minarelerin altında okunan ezan, ezan sayılmamıştır. Fıkıh kitaplarımızın içerisinde böyle kaydedilmiştir.

Şimdi bugün o aletler icat edildi diyerekten aşağıdan, bazen odasından okuyup da minareden sesi gidiyor ya, olmaz bu! Bu ezan sayılmaz. Muhakkak yukarıya çıkılacak, oradan okunacaktır. Bu okunduğu taktirde, ki seslerin makine vasıtasıyla değil de insan ağzından çıkanı makbuldür. O oraya makine vasıtasıyla gitmiş, elektrik vasıtasıyla. O zaman radyonun başına bir tane hafız koyarlar. Bir tanesi okur, dünyanın her tarafından dinlerler, olur biter iş. Öyle değil.

Onun için o seviyeye çıkılacak. Sebebi? O ezan-ı Muhammedî, insan ağzından, muvahhidin ağzından çıkan ezan-ı Muhammedî dolayısıyla, şeytan-ı aleyhilla'ne onun ateşine yanıyor ve o diyarı bırakıp kaçıyor oradan. Ezan-ı Muhammedî okunan yerde şeytan duramıyor. Öyle bir kaçışı var ki yani ayağını yetiştiremiyor. O kadar süratli kaçıyor. Neden?

Ezanda nur var! Onun mânevî kudretine, ateşindeki hararete dayanamıyor. Onun için Allah'ı zikredenlerin… O zikrullahta bir nur vardır. O zikrullahta bir kuvvet vardır. Kalbin içerisindeki bütün pislikleri yıkar. Şeytan kaçtığı gibi o kalbin içerisinde pislik de dayanamaz. O "Allah… Allah…" diye zikreden kulun kalbi nur ile dolar. Nurun dolduğu yerde zulmet olmaz. Zulmetin olmadığı yerde kötülük olmaz.

Bütün kötülükler zulmetten ileri geliyor. Zulmet, karanlık. Sen beni görmüyorsun, ben seni görmüyorum. Herkes kendi kendiyle meşgul. Niçin? Zulmet olduğu için. Bizim de birbirimizin kabahatini görmemiz, zulmetten ileri geriyor. Kendimizi göremiyoruz. Aydınlık olsa, herkes kendisini görecek pekâlâ...

Onun için elinden gelirse zikrullahtan bir an bile fariğ olma! Onun sana vereceği nur, Kur'an okumak, namaz kılmak, diğer hayrat, hepsi makbul ise de zikrullahın verdiği fadàil başkalarından üstündür.

Kur'an okumak, alimlere göredir. Alim okuduğu vakitte onun manalarının içerisine dalar. O dalgınlık içerisinde nurlara gark olur gider. Fakat bizim gibi mânâsından haberi olmayan zavallılara "Allah… Allah… Allah…" demek hepsinden evladır. Çünkü Allah dediği vakitte ne dediğini herkes bilir. Onun nuruyla kalbini doldurdu muydu, o nur ile bakarsın dünyada da mes'ud, ahirette de mes'ud olur. Dünyanın hiçbir şeyine kıymet vermez.

Allah kusurlarımızı affetsin. Size bugün dünyayı okuyacaktım ama vakit kalmadı. Artık gelecek dersimizde…

Bu dünyayı da gerek başka şeylerde bilmek, okuyoruz. Hep kitaplar yazıyor. Bu kitaplardan ne öğrenebiliyoruz? Allah-u Teàlâ ne zaman ki bizim gönlümüze nur verir. O zaman dünyayı da anlarız, ahireti de anlarız. O nuru Allah verecektir. Onun için Allah'la meşgul olursan, Allah o nuru sana verir. Sen de Allah'tan ayrılmazsın o zaman. Dünyayı da bilirsin, ahireti de…

Ha şimdi bir ricam var sizden. Belki bir kısmınız şimdi Kur'an okumada … Bizim bazı muhtaç kimselerimiz var. O kimselerimiz imam hatipe yazılmak için orada bir para istiyorlar. Biliyorsunuz bunların çoğu da hep fakir kimselerdir. Bu fakirlikleriyle okumak istiyorlar. Nedense bunlara iltifat etmiyorlar. Allah bizi bunlardan etmesin… Bu fakir çocuklara yardımlarınızı sizden rica edeceğim ki bizler onların namına mektebe yatırmak mecburiyetindeyiz. Onun için gücünüz yettiği kadar buna iştirak ederseniz, Allah sizi bol bol mükâfatlar ihsan etsin…

Şunu da anlatayım. Geçen bir arkadaş geldi. Burada komşu imiş. Kendisi muhasebecidir. Şöyle söze başladı:

"—Hocaefendi benim param yok! Evim kira, dükkanım da kira dedi. İşte elimin emeğiyle şunun bunun hesabını tutaraktan beş on kuruş kazanırım ve bu kazancımla da beş tane üniversite talebesini okutmaktayım dedi. Şu ufacık bir kazancımla... Evim yok, bir şeyim yok. Fakat beş tane üniversite talebesini himayem altına almışımdır. Onların yemeklerini, maişetlerini temin ederim ve terbiyelerine de dikkat ederim."

Kendisini de şöyle takdim etti:

"—Ben aynı zamanda sporcuyum. Dükkânımın kapısının açılması için birisini memur ettim. 'Sen aç burasını!' dedim.

Niçin? Ona bedavadan, 'Sen şu parayı al!' desem, almıyor o parayı. 'Ama sen benim şu dükkânı açarsan, içeriyi siler süpürürsen sana şu bahşişi ben hediye ediyorum!' dedim. 'Sen de o zaman parayı hizmetine mukabil alırsın, bedavadan değil!' dedim. Böyle beş tane arkadaşa bakıyorum ben şu halimle!" dedi.

Binâen aleyh her müslüman kardeşimin de bu kardeşim gibi böyle iyi düşünceyle hiç olmazsa bir kardeşe yardımcı olmak, elinizden gelmez mi dersin. Şimdi çocuklarımız… Birisi demiş ki:

"—Üniversite çocuklarını ben ne yapayım? Onların hepsi komünist olup gidiyorlar. Onlara ne yardım edeceğim?" demiş.

İyi ya onlara o emeldeki insanlar yardım ederse, elbette çocuklar da onların emellerine hizmet ederler. Müslümanlar yardım ederse, elbette müslümanların yardımcısı olurlar.

Onun için müslüman kardeşlerim çok uyanık olması lazım. Bu paralarda ahiret alınır, dünya da alınır. Paralar hem dünyayı aldırır, hem ahireti aldırır. Bunları Allah yolunda harcamaktan kaçınırsak, dünya da elimizden gider, ahiret de elimizden gider. Numuneleri pek çok. İşte Suriye'de olsun, Rusya'nın içerisinde olsun. Bütün müslümanların gafletinin neticesinde bugün komünistler hakim. Onların halini bir sorabilsek…

O hale düşmemek için, müslümanların da müslüman yavruları desteklemek, onları himayeleri altına almak birinci vazifeleridir. Kur'an kursları bize lazım, çok lazım. Fakat Kur'an kurslarının çocukları bugün devlet idareciliği yapamaz. Onlar alt tabakanın insanlarıdır. Onları himaye ederiz başka…

Fakat asıl himayeye muhtaç, memleketin idaresine geçebilecek münevverlerdir. Onları yetiştirecek müesseselerin destekçisi olalım!

Onun için bu yardıma sizin de iştirak etmenizi rica edeceğim. Herkes tabii vüs'ati nisbetinde… Allah hepinizden razı olsun…

Li'llâhi'l-fâtihah!

26. 09. 1971 – İskenderpaşa Camii

06. ORUÇ VE SABIR

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve'l-àkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

اَلشَّيْطَانُ مُلْتَقِمٌ قَلْبِ ابْنِ آدَمَ ، فَإِذَا ذَكَرَ اللهَ خَنَسَ عِنْدَهُ ،

وَإِذَا نَسِيَ اللهَ الْتَقَمَ قَلْبَهُ (الحكيم عن أنس)

RE. 217/1 (*Eş-şeytanü mültakıme kalbi'bni âdeme, feizâ zekera'llàhe hanese indehû, ve izâ nesiye'llàhe'ltekame kalbehû.*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

"—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin…

a. Şeytandan Allah'a Sığınmak

Cenab-ı Hak, mahlûkatının sayısını kendisi bilir. Fakat belli başlı insan var, şeytan var bir de melekler var. İnsan tabii görünen bir mahlûktur. Melek ile şeytanı biz görmekten aciziz. Melekler nurdan, şeytanlar ateşten halk olunmuş, fakat istedikleri zaman, istedikleri kılığa girebilmek kabiliyetindedirler. Görünmezler ama bazen görünür şekle de girebilmek kudretindedirler. Hangi şekli isterlerse… İnsan suretine, hayvan suretine girebilmek kudretini de Allah onlara vermiştir.

Yalnız şurada bir şey vardır ki, insan bunların en efdalidir. Mahlûkların en efdali insandır. Şimdi o gözümüzle göremediğimiz ve şeytan dediğimiz; o sevmediğimiz mahlûk, çeşit çeşit kılıklara girebilmek kudreti kendisinde olsun da, insanın kamili, olgunu çeşit çeşit kılığa giremesin olur mu? İnsan efdal-i mahlûk…

Şuradan aklıma geldi. Bizim Bursa'da Cami-i Kebîrimiz var ya, Yıldırım Bayezid yaptırmış orasını. Emir Sultan Hazretleri var ya orada oturan, o da damadı. İlk açılış merasimi yapılacağı zaman ona demiş ki:

"—Hutbeyi sen okuyacaksın bugün!"

"—Benden büyüğü var efendim, o varken ben okuyamam." demiş.

"—Kim o?"

"—İşte Abdülhamîd-i Aksarayî Hazretleri."

Biz ona Somuncu Baba deriz. "O zat varken, ben okuyamam!" demiş. Ama bilinmiyor.

Sultan emretmiş o zaman:

"—Gelsin okusun!" demiş.

Çıkmış vazife olarak ilk defa hutbe okumuş. Başlamış güzel güzel dersini okumaya… Bitirmiş. Üç kapısı var Cami-i Kebir'in. Cemaat tabii hep elini öpmek için gayret göstermişler. Her kapıdaki diyormuş ki:

"—Ben öptüm elini, bizim kapıdan çıktı."

Öteki kapıdaki de diyor ki:

"—Hayır, bizim kapıdan çıktı."

Orada orta kapı var, onlar da diyorlar:

"—Hayır, bizim kapıdan çıktı."

Bir ihtilaf oluyor şimdi. Bu ihtilafta, bunların hangisi doğru?

Üç kapının adamı da, "Bizim kapımızdan çıktı." diyorlar. Orada ulema demişler ki bu şeye dayanaraktan:

"—Allah-u Teàlâ evliyasına bu kudreti de vermiştir. Memleketin, dünyanın her tarafında görünebilmek kudretindedirler; gidebilmek, gelebilmek kudretindedirler. O kemâle erişmek şartıyla."

O kemâle eriştin mi dünya da senin, ahiret de senin… Füzesi de on para etmez, bilmem nesi de on para etmez. Hiç akıl, sır ermeyen bir nimettir.

Onun için insanlık nimeti, nimetlerin en büyüğüdür. O insanlık nimeti içerisinde Cenab-ı Hakk'ın o insanlara lütfetmiş olduğu bir kemâl var. Bu kemâl-i insaniyeti elde edebilmek, bütün servetlerin üstündedir.

Yalnız şu kadar acıdır ki, insan bu dünyanın cifeden ibaret olan malına, mülküne itibar ederekten bu kemâlini kaybediyor. Bu kemâlini kaybettikten sonra, diğer mahluklarla müsavi durumda onun hali, hangisinden olursa olsun... Bizde matlub olan o kemâldir. O kemâle ulaşmak için elden gelenin yapılması şarttır. Onun için öteki taraf hiç kıymetindedir.

Buradaki bu şeytan, bunu yaratmış Cenab-ı Hak, böyle her kılığa giren bir mahlûktur. Bunu inkâr etmeye kimsenin gücü yetmez. Çünkü kitabı okumaya başlarken, (*Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm*) diyoruz. Şeytan-ı racîmden Allah'a sığınırız. Demek ki bir şeytanın varlığını, Cenab-ı Hak daha kitabın başında bize bildirmiş.

Sonra içerisinde de diyor ki, *estaizu bi'llâh*:

فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ (النحل:٩٨)

(*Ve izâ kara'te'l-kur'âne fe'steiz bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm*) "Kur'an-ı Kerim okuduğun zaman Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne istiàze eyle, şeytandan Allah'a sığın!" deniliyor. (Nahl, 16/98)

Kur'an'ı okumaya başlayacağınız vakitte Allah'tan istiaze edin. Onu okumadan başlamayın! Onun için bazı yabancı hafızlar geliyor Mısır'dan falan. Onlar doğrudan doğruya, (*Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm*) diyor, besmeleyi çekmeden başlıyorlar.

Hatadır o da. Besmele'siz okuması caiz değil. Onu da okuması lazım ama, yani asıl emir şeytandan Allah'a sığınmak…

Şimdi bu mahlûku yaratmış Cenâb-ı Hak. Hikmetine aklımız erer mi? Ermez. Bizi yaratsaydın yalnız onsuz, biz de melekler gibi olurduk. E melekleri zaten dolu Allah'ın. Meleğe ihtiyacı yok Cenab-ı Hakk'ın…

Bizi yaratmış, bize şehveti de vermiş, nefsi de vermiş, her şeyleri vermiş. Onunla beraber bir de karşımıza şeytanı koymuş. Onunla da boğuşmak şeysini koymuş bize. Bununla boyunuzun ölçüsünü ölçün diyerekten. Fakat bunu da gözümüz görmüyor. Gözümüz görse kolay, tepeleyeceğiz. Fakat gözümüz görmediği için bu bize, içimize bir vesvese akıtıyor. Bakın şimdi burada ne diyor?

b. Şeytanın İnsana Musallat Olması

Hakîm-i Tirmizî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[64]

اَلشَّيْطَانُ مُلْتَقِمٌ قَلْبِ ابْنِ آدَمَ ، فَإِذَا ذَكَرَ اللهَ خَنَسَ عِنْدَهُ ،

وَإِذَا نَسِيَ اللهَ الْتَقَمَ قَلْبَهُ (الحكيم عن أنس)

RE. 217/1 (*Eş-şeytanü mültakıme kalbi'bni âdeme, feizâ zekera'llàhe hanese indehû, ve izâ nesiye'llàhe'ltekame kalbehû.*)

(*Eş-şeytanü mültakıme kalbi'bni âdeme*) "Şeytan, Adem oğlunun kalbini kavramış vaziyettedir. (*Feizâ zekera'llàhe hanese indehû*) Şayet insan Allah'ı zikrederse, hortumu siner. (*Ve izâ nesiye'llàhe'ltekame kalbehû*) Allah'ı unuttuğu zaman, yine kalbini kavrar."

Şu kalbimiz var ya, bu Ademoğlunun kalbini kapabilmek iktidarı var bu şeytanda… Yalnız Cenab-ı Hak bizi koruyor;

---

[64] Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.402, no:540; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usül*, c.IV, s.32; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.417, no:1775.

"—Beni zikrettiğiniz müddetçe; dilinizle, sair amellerinizle benimle olduğunuz müddetçe, bu şeytan sizin yanınıza uğrayamaz." buyuruyor.

Allah dedi mi bir insan, ister diliyle desin, ister içinden desin. İçinden dediği dilinle dediğinden daha efdaldir. Çünkü Allah içten söyleneni de bilir, dilden söyleneni de bilir, gönülden geçirdiğini de bilir.

فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى (طه:٧)

(*Feinnehû ya'lemü's-sırra ve ahfâ*) "Çünkü o gizliyi de, gizlinin daha gizlisini de bilir." (Tâhâ, 20/7)

Allah-u Teàlâ'ya hiçbir gizli iş yoktur. Bütün ne kadar gizlilikler varsa, içimizde saklamış olduğumuz en derin gizlilikleri de Allah bilir. Bilmediği yoktur. Onun için, sen içinden Allah'la oldun mu, kâfi olur sana…

Bir insan ki Allah-u Teàlâ'nın zikrini yapıyor… Şeytan kalbimize böyle uzatmış borusunu, oraya akıtacak kötülüklerini. Fakat Allah-u Teàlâ'nın ismini duyunca, derhal büzülüp kaçıyor.

Bazı böcekler vardır, görmüşsünüzdür tesbih böceği deriz. Şöyle yürür gider. Fakat dokununca yuvarlanır kendisi tostop olur, tehbihe benzer kendisi. Böyle büzülüverir. Kendisini müdafaa için.

Bu şeytan aleyhi'lla'ne de kendisi o ateşe yanmamak için, zikrullahın ateşine tutulmamak için kendisini çeker. Kul Allah-u Teàlâ'nın zikrini yaptı mıydı, uzaklaşır ondan, toplanır kaçar. Ezanlarda olduğu gibi. Allah muhafaza etsin, bir de kul Allah'ı unuttu muydu, şeytan onun kalbini ağzının, hortumunun içine alır. Yani onu eline alır demek. Bir insan ki Allah'ı unuttu, o artık şeytanın elindedir. Estaizü bi'llâh:

اِسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ (المجادلة:١٩)

(*İztahveze aleyhimü'ş-şeytanü feensâhüm zikra'llàhi*) "Şeytan onları hakimiyeti altına alıp, kendilerine Allah'ı anmayı unutturmuştur." (Mücâdele, 58/19)

Size üstün gelmesiyle, sizi galebe çalmasıyla size Allah-u Teàlâ'nın zikrini unutturur. Sizin dünyaya bel bağlayıp, Allah'ı unutmanız, şeytanın sizi galebe çalmasını neticesi oluyor. Şeytan galebe çaldı mıydı insana, o artık dünyayı da unutur, ahireti de unutur, Allah'ı da unutur. O bir kere zikrullahı unuttu mu, artık her şeyi unutmuş demektir.

Ne kadar acıdır. Bu Allah'ı unutanlar da şeytan-ı aleyhi'lla'nenin hizbidir. Allah-u Teàlâ'yı unutanlar, artık şeytan-ı aleyhi'lla'nenin cemaatinden oluyorlar. Ne kadar acı bir şeydir.

Dün bir baba geldi, oğlu yetişmiş. Okutacak bir yer arıyor:

"—En nihayet burada bulamazsam, dış memleketlere yollayacağım. Orada öğrensin, okusun. Mülk Allah'ındır."

Şark ile garp arası Allah'ındır. Fakat bazı taraflarında nur vardır, bazı taraflarında nar vardır. Nur da Allah'ın, nar da Allah'ın… Fakat sen ister nurunu seç, ister narını seç.

Şimdi el-hamdü lillah, ezan-ı Muhammedîlerin okunduğu bir memleket, çok bahtiyar bir memlekettir. O ezan-ı Muhammedînin okunuşu kâfidir o memleketin selameti için.

Bazı memleketler de vardır maazallah ezan sesi işitilmez. Okuyucusu yoktur, cemaati de yoktur, orada kilise çanları vardır. İnsanlar ne kadar katı yürekli olsa da ezan-ı Muhammedî'nin tesiri altındadırlar. Fakat kiliselerin etrafında olanlar da çanların tesiri altındadırlar. İster sen ezanın tesiri altında olan yere bırak çocuğunu, istersen kiliselerin çanlarının tesiri altında olan yere bırak. Bu iki tesirin altında kalacaktır çocuk. Onun için İslâm diyarında yetişmekle, küffar diyarında yetişme arasında çok büyük fark vardır.

أَلاَ إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ (المجادلة: ١٩)

(*Elâ inne hizbe'ş-şeytàni hümü'l-hàsirûne*) [İyi bilin ki şeytanın yandaşları hep kayıptadırlar.] (Mücâdele, 58/19)

Şeytanın partisinden, cemaatinden olacak da ne olacak? En büyük felâkete düşenlerin onlar olduğunu Cenab-ı Hak bize duyuruyor.

Evet ister ondan ol, ister mü'minlerden ol! Fakat imanlı

cemaatin yerinin cennet, imansız cemaatin yerinin de cehennem olduğunu müteaddit yerlerde Cenab-ı Hak bildiriyor.

Bugün hırka-i şerifte bir hafız cemiyeti varmış, ora gittik. O reis olan hocaefendi en sonra şu ayeti okudu. O ayetlerde tabii bir kıraat kaide ve usulleri var. Tekrar tekrar okuyorlar. Hepsinin ayrı ayrı fadaili, mânâları var.

Hocaefendinin de okuduğu ayet şöyle:

لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَى وَزِيَادَةٌ ، وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ

أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (يونس:٢٦)

(*Li'llezîne ahsenü'l-hüsnâ ve ziyâdetün, ve lâ yerheku vücûhehum katerun ve lâ zilletün, ülâike ashàbü'l-cenneti, hüm fîhâ hàlidûn*) [Güzel davrananlara daha güzel karşılık, bir de fazlası vardır. Onların yüzlerine ne bir toz (kara leke) bulaşır ne de bir horluk gelir. İşte onlar cennet ehlidirler ve onlar orada ebedî kalacaklardır.] (Yunus, 10/26)

İman edenlerin yerinin cennet olduğunu, onlara hiçbir havf, hüzün olmadığını beyan ediyor.

Bugün gene bir tane daha söyledi. Bir İslâm düşmanı insan, İslam düşmanlığını kendisi izhar etmiş. Sonra vefat etmiş.

Arkasından, "Gideyim, cenazesini göreyim dedim. Gittim baktım, simsiyah kömür…" diyor. Simsiyah kömür neyse, daha yatağındayken Allah-u Teàlâ onun içini dışına vermiş, simsiyah olmuş.

Zerre kadar da akıl lazım insana. Çok değil, zerre kadar akıl olsa, bu kâinatın sahibi olan Allah ile dövüşe kalkmaz, mücadeleye kalkmaz. Kim senin karşımdaki? Bu varlıkların sahibi… Deli olur insan. Allah'ı bırakan, Allah'tan ayrılan insan deliden de beterdir.

Onun için şimdi Efendimiz SAS gene buyuruyor ki… Ha şurada bir izah vermiş, onu da okuyalım:

Şeytan öyle bir akıcı mahluk ki, insanın kanının içerisinde böyle akıp gidiyor. Şimdi kanları ölçüyorlar ya, senin şu kadar şekerin var, şu kadar tansiyonun var diyorlar. Bu dünya

ölçütüdür. Bir de ahiret ölçücüsü bakınca, senin kanının içerisinde şeytanın yürüdüğünü görür. Öteki şekerini, tansiyonunu görür; din adamı da, kâmil insan da kanının içerisinde şeytanın yürüdüğünü görür insanın. Arada perde yoktur.

Şimdi bu böyle kanımızın içinde yürürken, bir bardak var elinizde. Bardağın içerisindeki hava nasıl bardağa doluyorsa, ama içerisi hava doludur. Bakarsınız göremezsiniz havayı. O havayı çıkarmak için onun içerisine bir şey doldurmak lazım. Su, yağ, bal… Doldurdunuz muydu, o havalar kendiliğinden kaçar.

İşte bunun gibi, için Allah ile dolunca, şeytan senin içine girmeye yer bulamaz. İçin Allah'tan ayrıdı mıydı, sudan ayrılan bardak gibi, için boşalan bardak gibi hava oraya nasıl doluyorsa, şeytan da oraya dolar, vesselam. Allah affetsin cümlemizi…

Sen istiyorsun ki, bu bardağın içine hava girmesin. Hava girmemesi için bu bardağın içinin dolu olması lazım. Bu bardağın içi dolu oldukça, bunun içine hava girmemesi mümkün. Fakat boşaldığı vakitte, bunun içine hava girmesin olmaz. Olur mu? Olmaz. İçine derhal hava dolar.

Binâen aleyh senin kalbin Allah ile doldukça, senin kalbine şeytan girmez. Sen deme ki:

"—Ben Allah'ın yolunda değilim ama sen benim içime bak!"

Bu boş laf, masal bu. Bu Yahudi dolabı. Allah yolunda olmayan adamın içi, şeytan dolmuştur. Kendi kendini insan aldatmıştır.

"—Benim içim çok temiz. Hiç kimseye fenalık yapmam. Şöyle iyiliklerim vardır, böyle iyiliklerim vardır. Kimsenin dedikodusunda değilimdir, benden daha iyisi mi olacak?" diyerek kendi kendine övünenler de vardır.

Onlar para etmez. Yani sen öyle bir ümide düşüyorsun ki boş bir ümit. Kabım hem boş olsun, hem içine hava girmesin olur mu, olmaz. Su azaldığı miktarda, oraya hava girecek. Allah-u Teàlâ'nın zikriyle meşgul olan kalp de tıpkı bu bardak gibidir. Bir insanın bir lahza, bir an bile olsa Allah'tan gafil olsa, şeytan orayı doldurmak ister.

Onun için, gaflet o kadar büyük günahtır ki, cehennem Allah-u Teàlâ'dan gafil olanlar içindir. İçinde Allah olanlar, cehennemde

olamaz. En büyük cehennem dünyada Allah'tan gafil olan insanlardır.

Dünyada cennet de var var, cehennem de var. Dünyanın cenneti Allah ile olanlarladır. Allah'tan ayrılanlar dünyada da cehenneme düşmüşlerdir. İçlerinde ne huzur vardır, ne de rahat vardır. Onun için Allah diyor ki:

"—Benden ayrılanların arkadaşını ben şeytan yaparım!" diyor.

Arkadaşsız olmaz. Allah yaratmış, herkes bulacak adamını.

c. Şeytan Üç Kişiden Korkar

Bezzâr ve Deylemî, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[65]

اَلشَّيْطَانُ يَهُمُّ بِالْوَاحِدِ وَالاثْنَيْنِ ، فَإِذَا كَانُوا ثَلاَثَةً ، لَمْ يَهُمَّ بِهِمْ

(البزار ، والديلمي عن أبي هريرة)

RE. 217/2 (*Eş-şeytànü yehümmü bi'l-vâhidi ve'l-isneyni, feizâ kânû selâseten, lem yehümme bihim.*)

(*Eş-şeytànü yehümmü bi'l-vâhidi ve'l-isneyni*) "Şeytan bir kişiye, iki kişiye kasdeder. (*Lem yehümme bihim*) Üç kişi oldu mu onlara musallat olamaz."

Şeytan o da cemaatten korkuyor. Bir ve iki kişiyi buldu muydu onları teker teker avlamanın yolunu biliyor. Üç kişi olunca cemaat olur. Üç kişi oldu mu Cuma namazı da kılınır, cemaat vardır. Hiç kimse yok… Üç kişi bulduk mu imamın arkasına cemaat hasıl olmuştur, başka kimse olmasa da cumanın kılınması caizdir. Niçin? Cemaati vardır. Kaç kişi? Üç kişi. Üç kişi cemaattir.

Binâen aleyh iki kişi olursa, şeytan aldatıyor bunları. Üç kişi

---

[65] Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.389, no:7834; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.379, no:3687; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.491, no:5309; Ebû Hüreyre RA'dan.

Mâlik, *Muvatta'*, c.V, s.1425, no:3587; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.257, no:10127; Said ibn-i Müseyyeb Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.710, no:17516; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.457, no:13520.

olurlarsa, bu sefer hakkında, yola gidici insanlar yola giderlerken… Bu evlere de şamil. Her yere şamil. Yalnız insanın düşmanı şeytandır. İki olursa, gene şeytandır. Üç olursa, onların yanına sokulamaz.

Üç olmasına sebep, olur ya arkadaşlarınızdan yolda giderken birisi vefat eder. O iki kişiden birisi techizini yapar, birisi de toplar, namazını kılarlar. Ama yalnız olursa, ölürse kim onun yardımcısı olacak? Nasıl kalacak çölde, mölde...

Yalnız şurada der ki: Bu avam-ı nas içindir. Avam-ı nasın yani bizim gibi insanların yalnız başına seferleri caiz değildir. Mutlaka yanına bir arkadaş alacak. Onun için evvela arkadaş, sonra yolculuk derler. Bu bizim için olduğu gibi, Allah-u Teàlâ'nın her zaman kendisiyle olan kulları da var. Veli diyoruz bunlara. O Allah-u Teàlâ'nın veli kulları, yalnız başlarına dünyayı da dolaşsalar, onlara bu emir şâmil olmaz. Çünkü onlar Rableriyledir. Allah onları hiçbir yerden mahrum bırakmaz. Melekleri indirir, onları yıkattırır, gene kaldırır. Her yerde himayesi olur. Çünkü Allah'la olduğundan. Allah bu gibi cemaatten bizleri ayırmasın…

Üç olunca, şeytan-ı aleyhi'lla'ne onları taciz edemiyor, sokulamıyor. O da bir hikmet-i ilahi.

d. Nafile Oruç Tutan Kimse

Tayâlisî, Ahmed ibn-i Hanbel, Tirmizî, Hàkim ve Beyhakî, Ümm-ü Hânî RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[66]

اَلصَّائِمُ الْمُتَطَوِّعُ أَمِيرُ نَفْسِهِ ، إِنْ شَاءَ صَامَ ، وَإِنْ شَاءَ أَفْطَرَ

(ط. حم. ت. ك. ق. عن أم هانئ)

---

[66] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.341. no:26937; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.II, s.175, no:14; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.276, no:8133; Hàkim, *Müstedrek,* c.I, s.604, no:1599; Tayâlisî, *Müsned,* c.III, s.189, no:1723: Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.412, no:3829; Ümm-ü Hânî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.555. no:24140; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.13757.

RE. 217/3 (*Es-sàimü'l-mütetavviu emîru nefsihî, in şâe sàme, ve in şâe eftara.*)

(*Es-sàimü'l-mütetavviu emîru nefsihî*) "Nafile yere oruç tutan insan, nefsinin amiri, kumandanıdır. (*İn şâe sàme*) İsterse o gün orucunu devam ettirir. (*Ve in şâe eftara*) İsterse, bir zaruret olunca bozuverir."

Oruç tutan kimse, ama nafile olarak tutuyor, Ramazan'da değil. Ramazan'ın gayrıda; Pazartesi tutuyor, Perşembe tutuyor, ayın ilkidir diye tutuyor, ortasıdır diye tutuyor, sonudur diye tutuyor, bugün Kadirdir diyor, bugün kandildir diyor, bugün şudur diyor tutuyor… Oruçlu mütemadiyen. Nafile oruç tutan bu adam muhayyerdir. Akşam kalktı, yemeğini yedi, ertesi günkü oruca niyetlendi, nafile olarak. Öğlenden biraz evvele kadar, mesela saat on bire kadar. On bire kadar muhayyerdir akşamdan oruca niyet eden adam. İsterse orucunu bozar, isterse devam eder.

Meselâ. bir misafir gelmiş veyahut kendisi bir misafirliğe gitmiş. Orada ikram oluyor kendisine. Bu ikram olunduğu vakitte, "Ben oruçluyum!" dese de olur, demese de olur. İsterse bozabilir.

Bundan dolayı da mes'ul olmaz. Öğleden evvel muhayyerdir. Öğleden sonra olursa, bozmamak lazım. Çünkü artık gün geçmiş demektir, onun için tamamlaması efdal ve a'la olur.

Bu İmam Şafi Hazretleri'nin de delilidir.

e. Oruçlunun Yanında Yemek Yenmesi

Tirmizî ve İbn-i Mâce. Ümm-ü Ammâr'ın mevlâsı Leylâ RA'dan.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[67]

---

[67] Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.266, no:715; İbn-i Mâce, Sünen, c.V, s.288, no:1738; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.439, no:27512; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.243, no:3268; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.307, no:2140; Ümm-ü Ammâr'ın mevlâsı Leylâ RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.86, no:9710; Abdür-Rezzak, *Musannef*, c.IV, s.312, no:7909; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.501. no:1426; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

اَلصَّائِمُ إِذَا أُكِلَ عِنْدَهُ الْمَفَاطِيرُ ، صَلَّتْ عَلَيْهِ الْمَلائِكَةُ

(ت. ه. عن ليلى عن مولاتها أم عمار)

RE. 217/5 (*Es-sàimü iza ükile indehü'l-mefâtîru, sallet aleyhi'l-melâiketü.*)

(*Es-sàimü iza ekele indehü'l-mefâtîru*) "Oruçlunun yanında, oruçsuzlar yemek yeyince, (*sallet aleyhi'l-melâiketü*) melekler oruçluya dua ederler."

Misafirler toplanmışlar, yemek yiyorlar. O da oruçlu… O zaman o oruçluya melekler dua ederler. O oruç tuttuğu halde ötekiler yiyor. Yedikleri halde o yemeğe böyle karşıdan bakınca, melekler onun için duacı olurlar, hayır dua ederler.

İnsanda bir arzu var ya. Karşısında güzel yemekler yenildiği vakit canı çeker:

"—Ah ben de oruçlu olmasaydım, ben de yeseydim!" der.

Hele genç oldu muydu, dayanamaz biraz da. Fakat bu sabrediyor, nefsin şehvetin arzusunu kırıyor. Kırdığından dolayı meleklerin duasına mazhar oluyor, iltifata nâil oluyor.

f. Oruçlunun Uykusu İbadettir

Deylemî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[68]

اَلصَّائِمُ فِي عِبَادَةٍ وَإِنْ كَانَ نَائِماً عَلَى فِرَاشِهِ (الديلمي عن أنس)

RE. 217/6 (*Es-sàimü fi ibâdetin, ve in kâne nâimen alâ firâşihî.*)

(*Es-sàimü fi ibâdetin*) "Oruçlu kimse ibadettedir, (*ve in kâne nâimen alâ firâşihî*) yatağında uykuda bile olsa…"

Oruç ne kadar güzel!

---

[68] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.411, no:3824; Enes ibn-i Mâlik RAdan.

Temmâmü'r-Râzî, *Fevâid*, c.III, s.26, no:1026; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.450, nno:23607; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.49, no:13764.

Oruçluluk yaşlılarda dermansızlık falan yapar. İki de bir uzanıverir dinlenmek için yahut uykusunu almak için. Bu uyuduğu halde bile, uykusunda bile buna ibadet sevabı yazılır. Yatağında uyuyor, fakat defteri mütemadiyen işliyor.

Onun için İbrahim Hakkı Hazretleri diyor ki:

İnsanın kemâlatına sebep altı şey vardır. Demin dedik ya, kemâl-i insaniyeyi elde etmek kolay bir şey de değildir. Çünkü kıymeti çok… Kıymetli şey de çok pahalı oluyor mâlûm. Bu kıymetli, pahalı olan şeyi ele geçirmek için altı şeye ihtiyaç vardır demiş İbrahim Hakkı Hazretleri.

Evvela az yemeyi tavsiye ediyor. Az yemek… Az yemekte iki tane devlet var. Birisi ruh beslenir, ruh gıda alır az beslenmek suretiyle. Çok beslenmenin de şu zararı vardır ki vücut kuvvet buldukça, ruh zayıflar. Beden kuvvetlendikçe, ruh zayıflar. Çünkü bedenin kuvvetlenmesiyle şehvet de kuvvetleniyor.

Şehveti kesmek insanın elinden gelmez çünkü onu Allah-u Celle ve Ala daha ana rahmindeyken vermiş. Doğar doğmaz memeye yapışıyor. Vermezlerse kıyameti koparıyoruz onu alıncaya kadar. Bu anadan doğma bize verilmiş olan şehveti kesmenin imkânı yoktur. Bu geldi miydi, en şiddetli arslandan daha arslan olur insan. Önüne geçemezsin yani.

Kuvvet kesbedilmiş. Bu kesbedilmiş kuvvet böyle heyecana geldiği vakitte onu önlemek elden gelmez, günahlara girer. O günahlara girmemek için oruç tutmak suretiyle onu kırmak mümkün.

Mesela gençler vakitleri varsa evlensinler. Vakitleri yoksa evlenmeye, gücü yetmiyorsa, her ne cihetten olursa olsun gücü yetmeyen insan, evlenmediği vakitte, günahlara düşmemek için onun oruçlu olması lazım daima. Oruçlu olacak ki şehvetine ancak o suretle kırabilsin.

Bu altı şeyden birisi az yemektir. Hatta o az yemeyi bazı yerlerinde böyle takdir ederekten bir yerde üç yüz dirhem demiş, bir yerde yüz dirhem demiş. Yani yüz dirhem ekmekle kifayet edecek derecede sabra sahip olursan, kanaata sahip olursan, senin içindeki ruhaniyet uyanır. O ruhaniyet uyandıktan sonra senin iç gözlerin açılır yani. İç gözlerin açıldıktan sonra bu dünya

metaına, bu dünya servetine, bu dünya insanlarına on para vermez. İç alemini görünce.

İç alemi o kadar dehşet ki efendi, onu İbrahim Hakkı Hazretleri'nin dilinden birisi okusa da dinleseniz. O kadar güzel tarif ediyor ki. O ufacık gönül denilen yerde, kâinat oraya dürülmüş de konulmuş. "Vallahi sen kitabullahsın!" diyor. "Sen Allah'ın kitabısın, çünkü senden Allah görünüyor!" diyor.

Bu kuvveti kimse yapamaz. Şu göze bak, şu kaşa bak, şu akla bak, bugün yeri bırakmış da Ay'a da gidiyor bu insan. Bu Allah-u Celle ve A'lâ'nın verdiği zekadır. Bundan Allah'a intikal edemeyen adam kör oğlu kördür. Bu insan kendi kudretiyle bunu yapamaz, bu Allah-u Teàlâ'nın insana bahşettiği kudrettir. Çünkü kendi sıfatı üzerine yaratmıştır insanı.

İlim sıfatı var insanda. İlim sıfatının hududu yoktur. Hududu olmayınca insan her şeyi yapabilir. Allah-u Teàla'nın bu sıfatının tecellisine mazhar olduğu takdirde. Onun için bu takdir-i ilahiye, bu mazhariyete nail olabilmek için ekmeğini kes diyor. Bu kadar yemekle, bu insan şehvetinin esiri olur. Yersin, yersin, can beslenir, vücut beslenir. Vücut beslendikten sonra hakkından da gelemezsin artık.

Onun için İbrahim Hakkı Hazretleri çok güzel söylemiş burada. O aleme bir kere daldın mı, bu alemin ne kadar cife olduğunu o zaman anlarsın. Onun için oruçlu olduğun vakit, daima; yatağında da olsan, uyku halinde de olsan ibadet sevabı yazılmaktadır defterine.

Şimdi önümüzde Berat geliyor. Ağlayacak, sızlayacak. Gece belki sabahlara kadar uyumayacak "Aman ya Rabbi! Bizi affet!" şehadete bizi şekavetimizi saadete çevir diye kim bilir neler diyecek. Fakat hepsi bu çenenin altında, içten bir şey yok. Hepsi çenenin mahsülüdür. Kıymeti yoktur yani.

Yarın ruh çıkınca, çeneler nasıl oynamıyorsa, bu çenelerden çıkan sözlerin de kıymeti o kadardır. Niçin? İçten çıkması lazım. İçten çıkması için de gönül alemine dönmek lazım. Gönül alemine dönmek için de bu dünyada … lazım. Bunu buldun muydu, bütün her anın ibadettir. Her anı saatin, hiçbir saat yoktur ki o saatte ibadet sevabı gitmesin defterine. Onun için

g. Oruçlu İbadet Halindedir

Deylemî, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[69]

الصَّائِمُ فِي عِبَادَةٍ ، مَا لَمْ يَغْتَبْ مُسْلِمًا ، أَوْ يُؤْذِيهِ

(الديلمي عن أبي هريرة)

RE. 217/7 (*Es-sàimü fî ibâdetin, mâ lem yağteb müslimen, ev yü'zîhi.*)

(*Es-sàimü fî ibâdetin*) "Oruçlu ibadettedir; (*mâ lem yağteb müslimen*) bir müslümanı gıybet etmedikçe, (*ev yü'zîhi*) yahut ona ezâ etmedikçe…"

Bakın buna da çok dikkat edin. Oruç tutan kimse devamlı ibadet sevabı alır; amma bir müslümana eziyet etmediği ve onu gıybet etmediği takdirde… Bir müslümanın arkasından gıybetini yapıyorsa veya bir müslümanı incitiyorsa, sevabı gider.

Eziyet demek incitmek demek, nasıl incitirsen incit.

(*Veylün li-külli hümezetin*) ayet-i kerimesinin tefsirine bakalım. Hamdi Efendi'ninkine bakın ama. Hamdi Efendi orada ne kadar güzel izah vermiştir:

(Veylün) "Yazık olsun ona. Veyl, cehennemde bir dere. Çeşitli manaları da var. Yazık olsun o kimseye ki (hümezetin lümezeh) ne kadar böyle incitici varsa. Hümezeyle hemzeyi şeyden almış. Süvari askerlerin ayaklarına taktıkları demir şeyler vardır. Ayaklarıyla hayvana vururlar böyle ki hayvan yürüsün diyerekten. Hayvanı incitmek. O mahmuz dedikleri şeyi Cenab-ı Hak burada hümeze diyor. İnsanı inciten. Bazı insan sözle incitir, bazı insan gözle incitir, bazı insan şöyle kaş çatarak incitir. Sopayla inciten var, dayakla inciten var. Böyle kaşı çatmak

---

[69] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.411, no:3825; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.507, no:23862; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.48, no:13762.

suretiyle inciten insanlar da vardır. Hangisiyle incitirsen incit.

Bir müslümanı incittiğin taktirde orucunun sevabını alamazsın. Orucun oruçtur, ama sevapsız bir oruç. Orucun bozulmamıştır, fakat sevabı gitmiştir onun. Eski imamlardan biri, "Orucu bozulmuştur." demiş ama, o imamın mezhebi genişlememiş, devam etmemiş. Eğer genişleyip de bugüne kadar gelseydi, bugün oruçlarımızın hiç birisinin sahih olduğu yoktu.

Bu *sad* harfinden beş tane hadis okuduk oruç hakkında. Şimdi sabıra geldi.

h. Sabır ve İman

Deylemî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[70]

اَلصَّبْرُ مِنَ الْإِيمَانِ ، بِمَنْزِلَةِ الرَّأْسِ مِنَ الْجَسَدِ (الديلمي عن أنس)

RE. 217/8 (*Es-sabru mine'l-îmâni bi-menzileti'r-re'si mine'l-cesedi.*) "Sabrın imandaki yeri, başın vücuttaki yeri gibidir."

Sabır imanın başı. İmanın başı olur mu? Temsil olaraktan. İmanda baş sabırdır. Nasıl insanın başı olmazsa, vücudunun kıymeti yoktur, gitmiştir; sabrı olmayan insanın imanının kıymeti de yoktur. Onun için kızmış, köpürmüş, şu olmuş, bu olmuş. Bunların hepsi laftan ibaret, imandaki zaafiyetin alâmeti… İmanı kâmil olan insan, öyle her şeye kızmaz; kızılacak yerde kızar. Öyle her şeye kızsa, ikide bir bağırıp çağırsa, o imandaki zaafiyetin alâmetidir.

İsterim ki her müslüman bunu bellesin: İmanda sabrın yeri, vücuttaki baş gibidir. Baş olmayınca nasıl hiçbir iş olmuyorsa, sabır olmayınca da o insan hiçbir işe muvaffak olamaz. Bütün işlerdeki muvaffakiyetler sabra bağlı... Oruç tutacaksın, sabra

---

[70] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.414, no:3840; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.71, no:40; *Müsnedü'l-Muvatta'*, c.I, s.5; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XI, s.47, no:31079; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.76; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.271, no:6501; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.52, no:13770.

bağlı, namaz kılacaksın sabra bağlı, cihad sabra bağlı, her ne yaparsan yap, hep sabra bağlı... Sabırda kim kuvvetliyse, o galebe çalar.

Hatta şöyle bir şey de duydum:

Bir büyük harp oldu, Harb-i Umûmî diyorlar, Birinci Dünya Savaşı… O harpte beş devletle dövüştük. En nihayet o Filistin denilen, bugünkü Yahudilerin olduğu yerde mağlub olduk. İngilizlerden rivayet:

"—Eğer beş on gün daha sabredebilseydiniz, biz ric'at edecektik." demişler. Hakkından gelemiyor çünkü. "Eğer on gün daha mukavemetiniz olabilseydi, biz hazırlanmıştık kaçmaya… Fakat siz bizden evvel davranınız." demişler.

Çanakkale'den kaçtığı gibi kaçacaklarmış. Çanakkale'de beceremedi, baktı ki pabuç pahalı, çekildi. Oradan da kaçmaya niyetlenmişler.

Onun için sabrın tabii bir derecesi vardır. Biz de kolay kolay kaçacak değildik ama ne yapalım ki güç yok. Ekmek yok, yemek yok, şu yok, bu yok. Her şey zarurette. O zaruret karşısındaki askerin takati kesilince mecburen geri çekilme oluyor o zaman. Onu Allah affeder. Ama o Yahudi'nin oyunu gibi değil. Kolay da değil. Dört sene mi sürdü, beş sene mi sürdü.

i. Sabır İlk Anda Olmalı

Beyhakî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan; Şîrâzî Abdullah ibn-i VakkasRA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[71]

اَلصَّبْرُ عِنْدَ أَوَّلِ صَدْمَةٍ (هب. عن أنس ؛ الشيرازي عن ابن عباس)

---

[71] Buhârî, *Sahîh*, c.XXII, s.69, no:6621; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.491, no:1535; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.130, no:12339; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.101, no:20043; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.119, no:9701; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.176, no:3458; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.315, no:6844; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.362, no:1203; İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.1477; Enes ibn-i Mâlik RAdan.

RE. 217/9 (*Es-sabru inde evveli sadmetin.*) "Sabır ilk sadmededir, belânın geldiği ilk vakittedir."

Esas sabır geldiği ilk anda durabilmek, sabredebilmek. Hiç olmazsa üç gün şikâyet etmemek. Gene ihtiyaç olur, doktora söylersin ama şikâyet tarzında değil. Bir rahatsızlık geldiği vakitte, çare aramak maksadıyla doktora söylenebilir.

j. Sabır ve Rıza

Hakîm-i Tirmizî, İbn-i Asâkir ve Deylemî, Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[72]

اَلصَّبْرُ الرِّضَا (حكيم ، كر. والديلمي عن أبي موسى)

RE. 217/10 (*Es-sabru er-rıdà.*) [Sabır rızadır.]

Sabır, Allah-u Teàlâ'nın takdirine razı olmanın alâmetidir. Çok incedir burası. Bu dünyada hiçbir şey yoktur ki, takdir-i ilahinin haricinde olsun. Hâşâ, hiçbir şey takdir-i ilahiyenin dışında olmaz, onun istemediği hiçbir şey olamaz. Öyleyse gerek şahsımızın, gerek dünyanın başına gelen her şey Allah-u Teàlâ'nın takdiridir, ona razı olmak lazım!"

k. Sabır ve İhlâs

Taberânî, Hakem ibn-i Umeyr es-Sümâlî RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[73]

الصَّبْرُ وَالاحْتِسَابُ أَفْضَلُ مِنْ عِتْقِ الرِّقَابِ ، وَيُدْخِلُ اللهُ صَاحِبَهُنَّ

---

[72] İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXV, s.247; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.275, no:6518.

[73] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.217, no:3186; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.416, no:3848; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.507, no:18049; Hakem ibn-i Umeyr es-Sümâlî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.271, no:6500; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.54, no:13772.

الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ (طب. عن الحكم بن عمير الثمالي)

RE. 217/11 (*Es-sabru ve'l-ihtisabü efdalü min itki'r-rikàb, ve yüdhilu'llàhu sàhibehünne'lcennete bi-gayri hisâbin.*)

(*Es-sabru ve'l-ihtisabü efdalü min itki'r-rikàb*) "Sabır ve ihlâs, köleler azad etmekten efdaldir. (*Ve yüdhilu'llàhu sàhibe-hünne'lcennete bi-gayri hisâbin*) Allah, sabırlı ve ihlaslı kullarını Cennete hesapsız sokar."

Gerek sabretmek ve sabırdan dolayı bunun sevabını beklemek… Sabrediyorum ama karşılığında bir şey var, Allah-u Teàlâ'nın sevabı… Bakınız bütün ibadetlere sevap verilirken, bire on, bire yirmi, bire elli, bire yüz, bire yedi yüz; sabra gelince ölçü yok. Ayet-i kerimede buyruluyor ki:

اِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ اَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ (الزمر: ١٠)

(*İnnemâ yüveffe's-sàbirûne ecrahüm bi-gayri hisâb*) [Ancak sabredenlere mükâfatları hesapsız, ölçüsüz olarak verilir] (Zümer, 39/10)

Hesapsız, veriyor Allah, yâni hududu yok. Sabrın mükafatının hududu yok. Hangi yolda sabırlı olursan ol.

Bu bir köle azad ediyor ya insan… hizmetkar yani köle. Arabistan'da eskiden kabileler birbirleriyle dövüşürken, aldıkları esirleri köle olarak satarlarmış. O adam artık bu kölelikte ölür gidermiş. Bazıları da, "Azad ettim seni!" diyerekten, köleyi azad edermiş. Paraları da çok, bedava da değil. Beş on bin lira arasında. Hem sana hizmetkâr olacak hem de istediğin zaman başkasına satacaksın.

Bu köle azadı çok sevap, bir insanı kurtarıyorsun. Yani bir can kurtarıyorsun. O senin elinde esir, hürriyeti yok yani. O hacca da gidemez.

Bak o köle müslüman olsa dahi, hacca gitse, haccı kabul olmaz onun, hacılık yapamaz o. Niçin? Efendisinin esiridir. O efendisi izin verirse olur. İzin vermediği takdirde kendi kendine gidip hacı olsa, olamaz. Çocukların hacı olamadığı gibi, kadınların olamadığı gibi…

Bu köle azadı, yani bir insanı esirlikten kurtarmak ne kadar sevap, o insanı kölelikten kurtarmaktan daha fazladır sabrın sevabı… Allah-u Teàlâ sabırlı insanları cennete sokar, sorgu yapmadan…

İnsanlar sorguya çekilecek. "Ne yaptın bakalım dünyada? Getir kitabını!" diyecekler. Bir hesap yeri var. O hesap yerine uğramadan bu sabırlılar doğrudan doğruya cennete gidecek. Onun içi sabrın mükafatı çok büyük.

Ama buna da çocukluktan alışmak lazım. Daha yavruyken çocuğu sabra alıştırmak babanın vazifesi, ananın vazifesi. Bunu böyle yetiştirirsen, ileride o da sabırlı olur. Terbiye de insanı bazen böyle sabırlı yapabilir. Bazılarını sabırsız yapar, bazılarını sabırlı yapar.

Zamanlar insanların terbiyecisidir. Terbiyesine göre insan amel eder. O zamanlar kendilerini terbiye edip de sabırlı olan insanlara ne mutlu! Sabırsız olup da şiddet gösterene ne yazık! Ki bu nimetten mahrum oluyorlar.

l. Sabır ve Yakîn

Beyhakî ve Hatîb-i Bağdâdî, Abdullah ibn-i Mes'ud RA7dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[74]

الصَّبْرُ نِصْفُ الإِيمَانِ ، وَالْيَقِينُ الْإِيمَانُ كُلُّهُ (هب. خط.

عن ابن مسعود)

RE. 217/12 (*Es-sabru nısfü'l-îmâni, ve'l-yakînü'l-îmânü*

---

[74] Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.484, no:3666; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.104, no;8544; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.123, no:9716; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.126, no:158; Beyhakî, Âdâb, c.III, s.43, no:757; Temmâmü'r-Râzî, *Fevâid*, c.II, s.500, no:1000; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.415, no:3841; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.220, no:188; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl*, c.I, s.202; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XIII, s.226, no:7197; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.34; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.271, no:6498; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.53, no:13771.

küllühû.)

Bir diğer hadiste sabrı Cenab-ı Peygamber bize imanı tarif ederken buyurmuşlar ki:

"—Bir elmayı ikiye bölmüşler; bunun yarısı sabır, yarısı da şükür. İşte bu iki şey bir araya gelince elma olmuş. Bunun yarısı sabır, yarısı da Allah-u Teàlâ'ya verdiği nimetlere karşı şükretmektir."

Burada da ayrı bir tabirle:

"—İmanın yarısı sabır, tamamı yakîndir." buyurmuşlar.

Yakîn nedir? Doğruluğunda şüphe olmayan kesin inanış demek.

Türkçede uzak olmayan manasına yakın diyoruz. Akraba mânasına kullanıyoruz. Birbirimize yakın olduk mu, akraba u taallukatım, yakınım diyoruz.

Buradaki yakîn; Allah-u Teàlâ'nın ünsiyetini elde etmek, Allah'a yakın olmak. Allah ile olmak. Allah-u Teàlâ'nın esrarına hamil olmak. Gönlünü açıp, Allah-u Teàlâ'nın esrarını zabtetmek demek.

Dünyayı da görüyor aynen, ahireti de görüyor. Dünya insanları başına toplansa, "Senin gördüğün yanlıştır!" deseler, dönmez. Dünyanın felaketlerini başına yığdırsan, imandan vaz geçmez.

Yunus'un dediği gibi, "Gene derim *Lâ ilahe illa'llah*… Gene derim *Lâ ilahe illa'llah*…"

Eğer beni yandıralar,
Külüm göğe savuralar,
Toprağım anda çağıra:
Bana seni gerek seni!

Beni ateşte yaksalar da, külümü savursalar da ben gene derim *Lâ ilahe illa'llah*. İşte yakîn budur ki, insanın her zerresine imanın yerleşmesi. Yâni her zerresinde Allah var, her zerresi Allah diyor. Her zerresi Allah dediği için yaksanız da, yıksanız da, külünü de savursanız, külü yine *Lâ ilahe illa'llah* der.

Nesîmi denilen bir zat varmış. Bazı hatalı sözler konuşmuş, bunu Halep'te kabahatinin şiddetine göre derisini yüzmüşler. İbret olsun diğer müslümanlara, böyle söz ağızlarından

kaçırmasınlar diyerekten.

Hani Hallac-ı Mansur ene'l-hak demişti. Onun gibi o da böyle bir münasebetsiz söz söylemiş. O münasebetsiz sözünden dolayı buna fetva vermişler o zamanki ulema. Derisini yüzün bu adamın demişler. Adamın derisi yüzülürken kanı akıyor. Kanı Allah diyor. Akan kan Allah diyor.

İman içeriye öyle işliyor ki insanda. Kaç tane zerre var insanda kim bilir, Allah diyor o zerreleri. İnsan kâinata bedeldir. Kâinata bedel bu insan Allah dedi mi, o da her zerresine erişti miydi dünya da onun, ahiret de onun.

Onun için diyor ki sen ahiretteki cenneti bekleme, aptallıktır, dünya cennetine gir evvela diyor. Nedir o dünya cenneti? İrfan bahçesi demişler. İrfan bahçesine girenler, dünya cennetindedirler. Bundan mahrum olmak…

Geçen Japon kralı Hollanda'ya misafir olmuşlar. Adamın Bahçesinden geçerken fotoğrafçılar dolmuşlar. Bahçeyi çiğnemişler de kralın canı gitmiş, "Eyvah bahçem harap oluyor!" diye.

Bu senin gönül bahçeni kimse harap edemez. O Allah bahçesi. Sen ona bir gir de bak. Onun için zerreni, her şeyini kesseler de korkma, uçursalar da korkma. İşte sabır imanın yarısı, fakat yakîn hepsi… Yakin nasıl? İşte Yunus'un dediği gibi.

m. Sadaka Kötülüğe Engel Olur

Şimdi burada da sabrı bitirdi, sadakaya geçiyor. Diyor ki:

Taberânî, Râfi' ibn-i Hadîc RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[75]

الصَّدَقَةُ تَسُدُّ سَبْعِين بَابًا مِنَ السُّوءِ (طب ، عن رافع بن خديج)

---

[75] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.274, no:4402; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.I, s.198, no:179; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.413, no:3835; Heysemî, *Mevmaü'z-Zevâid*, c.III, s.283, no:4604; İb-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.243; Râfi' ibn-i Hadîc RA'dan.

Câmiü'l-Ehàdîs, c.XIV, s.57, no:13779.

RE. 217/13 (*Es-sadakatü tesüddü seb'îne bâben mine's-sûi*) "Sadaka fenalıktan yetmiş kapıyı kapatır."

Bunlara bizim akıllarımız ermez efendi! Bizim gözlerimiz ancak dışını görüyor, bunun içini bilmiyor. Bunun içini görmek için basiret lazım. Basiret ancak peygamberlerde ve velilerde olur. En güzeli peygamberlerde, sonra da veraset tarikiyle kıyamete kadar velilere aktarımlı olarak gelir.

İşte bu basiret de işin iç aleminden haber veriyor ki, senin bir sadakan, yetmiş tane kötülük kapılarını kapar. Beş kuruşun mu on kuruşun mu, ne veriyorsan. O senin sadakan, senin başına gelecek yetmiş tane felaketi önler.

Onun için, sadakan ne kadar bol olursa, dünyada o kadar rahat edersin. Ama biz bunu söyleyince, bazı insanlar tabiatları iktizası nedense kızıyorlar ve darılıyorlar.

"—Bunlar bizim paralarımıza tamah ediyorlar da, bizim paralarımızı almak için bak neler söylüyorlar!" diyorlar.

Alıp da cebimize koyacak değiliz o paralarınızı. Bir hayra gidecek o paralar.

Meselâ, şurada yapılan şu inşaat şimdi birkaç yüz bin liraya bakıyor. Bu birkaç yüz bin lirayı kim verecek? Biz vereceğiz. E bunu söylemeden olur mu? Olmuyor, söyleyeceksin tabii. Onun için söylenen sözler, şahsî menfaatlar için değildir, herkesin menfaatinedir.

Hayırlar, çeşitli hayırlar vardır. Hangi hayrı verirsen, hayır nisbetinde sevap kazanırsın. Mesela cami inşaatında çocukların okuma inşaatında, gerek bu gibi hayırlarda, sevapların kat kat artar.

Mesela, bir fakiri doyuruyorsun o da bir hayırdır ama o fakire mahsustur o hayır, o kadardır. Ama böyle ammeye ait olan hayırlar ki, bak kaç senelerden beri yaşıyor, daha kim bilir ne kadar yaşayacak. Bunun sevabı devam ediyor. O sadakayı yiyen fakir öldü müydü, bitti senin sadakan… Sadakan onun boğazında, karnında durduğu müddetçe sevabını alırsın; fakat karnından aşağı çıktı mıydı, sevabı biter sana.

Ama böyle umumi yerlere verilen hayırların devamı vardır. Defterleri mütemadiyen işler. O hayır durduğu müddetçe. Onun

için hayırlara verdiğiniz paraları, öyle fukaraya sadaka olarak verdiğiniz paralarla ölçmeyin. Onun o güne var sevabı, ileriye yok…

n. Akrabaya Yardım

İbn-i Ebî Şeybe, Ahmed ibn-i Hanbel, Dârimî, Tirmizî, Neseî, İbn-i Mâce, İbn-i Huzeyme, Taberânî, Hàkim, Beyhakî ve Ziyâü'l-Makdîsî, Selman ibn-i Âmir RA'dan; Taberânî, Ebû Talha RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[76]

الصَّدَقَةُ عَلَى الْمِسْكِينِ صَدَقَةٌ ، وَهِيَ عَلَى ذِي الرَّحِمِ اثْنَتَانِ ، صَدَقَةٌ وَصِلَةٌ (ش. حم. والدارمي ، ت. حسن ، ن. ه. وابن خزيمة ، طب. ك. ق. ض. عن سلمان بن عامر ؛ طب. عن أنس عن أبي طلحة)

RE. 217/14 (*Es-sadakatü ale'l-miskini sadakatün, ve hiye alâ zi'r-rahimi'snetâni, sadakatün ve sılatün.*)

(*Es-sadakatü ale'l-miskini sadakatün*) Bir miskine sadaka vermek bir sadakadır. (*Ve hiye alâ zi'r-rahimi'snetâni*) Akrabaya sadaka vermek ise iki sadakadır: (*Sadakatün ve sılatün*) Birisi sadaka, ikincisi sıladır."

Bir miskine verdiğin sadakaya bir sadaka sevabı vardır. Eğer bir de muhtaç akraban varsa, sadakayı o akrabana verirsen,

---

[76] Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.65, no:594; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.V, s.435, no:1834; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.375, no:2535; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.17, no:16272; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.564, no:1476; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.II, s.332, no:1136; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.49, no:2363; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.276, no:6211; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.174, no:7524; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.488, no:1680; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.239, no:3426; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.77, no:2385; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.413, no:3836; İbn-i Ebî Şeybe, *Müsned*, c.III, s.110, no:851; Selmân ibn-i Àmir RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.161, no:3868; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.296, no:4649; Ebû Talha RA'dan.

sevabı iki kat olur. Hem akrabanı gözetmiş olduğun için, hem de gene bir miskini doyurduğundan dolayı sadakan iki misli oluyor. Hem sadaka hem de sıla oluyor. Hem sadaka vermiş, hem de akrabana sıla yapmış oluyorsun. Onun ihtiyacını gidermiş oluyorsun. Sadakan iki misli oluyor. Fakat amme hizmetine yarayacak işlerde verdiğin sadakalar, tabii devam edecek, o hayrın durduğu müddetçe sana sevap yazılıyor.

o. Sadaka Belâyı Önler

Hatîb-i Bağdâdî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[77]

الصَّدَقَةُ تَمْنَعُ سَبْعِينَ نوعًا مِنْ أَنْوَاعِ الْبَلَاءِ ، أَهْوَنُهَا الْجُذَامُ وَالْبَرَصُ

[77] Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VIII, s.207, no:4326; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.346, no:15982; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.57, no:13781.

(خط. عن أنس ؛ وفيه الحارث بن النعمان منكر الحديث)

RE. 217/15 (*Es-sadakatü temneu seb'îne nev'an min envâi'l-belâi, ehvenühe'l-cüzâmü ve'l-berasu.*)

(*Es-sadakatü temneu seb'îne nev'an min envâi'l-belâi*) "Sadaka yetmiş nevi belâya mâni olur. (*Ehvenühe'l-cüzâmü ve'l-berasu*) Bunlardan en ehven olanları cüzzam ve berastır."

Yukarıda dedi ki *tesüddü*, burada diyor ki *temneu*. Men eder yani. Sadaka men eder, çeşitli belalardan yetmiş tanesini. Yetmiş tane çeşitli belâyı senden men eder. Ne? Bir sadaka.

Çeşitli belalar var Allah muhafaza… Takat getirilmez belâlar var. Onlardan Allah bütün Ümmet-i Muhammed'i korusun... Bu belaların en ehveni, cüzzam. Cüzzam kendisini görmedik hiç. Allah göstermesin o hastalıklardan. Bir dert. İçinde arslan mikrobu olan bir şey. Vücuda ne tahribat yapıyorsa yapıyor, tedavisi de mümkün değil galiba. Onların hastaneleri de ayrı, yerleri de ayrıdır. Cüzzam sadaka veren insana gelmez; bir.

İkincisi beras denilen bir hastalık. Leke leke oluyor insanın vücudu. Tabii insandaki güzelliği kaybediyor. Eğer yüzde filan da olursa o çirkin bir manzara oluyor. Bu iki hastalığı, o verilen sadakalar dolayısıyla giderir.

Şurada diyor ki şarihi:

Sadakanın bu kadar böyle mühim oluşunun sebebi, mal canın yongasıdır. Bizim tabirimizde de var ya. Bu insan istemez canının ayrıldığını. Malı da ayrılırken insandan zoru zoruna ayrılır. Zorlanır insan. Yetmiş tane şeytan da insanın saçına sakalına yapışırmış:

"—Aptal, budala, çoluk çocuğun var, şuyun var, buyun var; harcama bu paraları!" diye verdirmemeğe çalışırmış, çeşitli kandırmalarla.

İşte bunlara iltilfat etmeyerek bu sadakayı veren insan, bu hastalıklardan korunduğu gibi sadaka imanın ölçüsü. Nasıl altınları ölçen bir terazi var. Bakkalların sattığı terazi var. Vapurların ölçüsü olan tonlar var. Çeşitli ölçüler var. İmanın ölçüsü de bu arkadaş!

Sendeki iman ne nisbettedir? Verdiğin para nisbetindedir.

Parana ne kadar kıyabiliyorsan, o nisbette imanın var demektir.

Şimdi Ebû Bekr-i Sıddık ile Hz. Ömer'in imanı, müslümanların imanının topunu bir araya getirsen, onların imanına denk olmuyor. Neden acaba? Onlar da *Lâ ilahe illa'llah* diyor, biz de *Lâ ilahe illa'llah* diyoruz. Arada fark yok. Başka bir şey dediği yok onun da. Niçin aramızda bu kadar fark var?

Onlar ilk müslüman, Allah şefaatlerinden mahrum etmesin bizleri... Ziyaretlerini de her zaman nasib etsin… Hem canlarını, hem de bütün mallarını Allah'ın uğrunda hiç on para almayarak bırakmışlardır. Servetleri var, milyoner… Fakat hepsini Allah yolunda verdiler. Gözleri hiç görmedi. Yalnız bu iman ve İslâmiyet gelişsin, zafer kazanılsın diyerek bütün varlığından geçtiler.

Bütün varlığından geçenin imanı ile, varlıklarına sahip olan adamların imanı bir olur mu şimdi? Biz beş kuruş verirken korka korka veriyoruz. O bütün varlığını veriyor. Hatta tabii hep bildiğiniz şey. Camiye gelemedi Hz. Ebû Bekir. Rasûlüllah SAS sordu:

"—Nerede Ebû Bekir? Niçin gelmiyor camiye?"

Cebrâil AS da bir abaya bürünerek gelmiş. Melek ama insan kılığına girdi ve bir abaya bürünerek Peygamberin karşısına çıktı. Ama Peygamber SAS tanıyor onun Cebrail olduğunu.

"—Ey aziz kardeşim Cebrail, ne bu kıyafet?"

"—Yâ Rasûlallah! Ben değil, gökteki bütün melekler de bu kılıkta bugün."

"—Neden?"

Çünkü senin dostun Ebû Bekir bu kılıkta evinde bugün. Camiye gelecek esvabı yok üzerinde. Hepsini tasadduk etmiş. Hiçbir şey bırakmamış. Bir abaya, bir kilime bürünmüş. Kendi namaz kılıyor. Çıkarıp hanımına veriyor. Hanımı kılıyor namazı. O çıkarıyor ona veriyor, o çıkarıyor ona veriyor."

Şimdi bu imanla bizim imanımızı ölçmeye imkân bulabilir misin acaba?

p. Gizli Verilen Sadaka

Sadaka tabii iki çeşittir. Bir herkesin gözü önünde veriyorsun, bir de saklıca veriyorsun. Onun için diyor ki…

Hàkim, Abdullah ibn-i Ca'fer RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[78]

الصَّدَقَةُ فِي السِّرِّ تُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ (ك. وتعقب عن عبد الله بن جعفر)

RE. 217/16 (*Es-sadakatü fi's-sirri tutfiü gadabe'r-rab.*) "Gizli olarak verilen sadaka, Cenâb-ı Hakk'ın gazabını söndürür."

Allah-u Teàlâ gazab etmiş, kızmış sana, bir ceza verecek. Verdiğin gizli bir sadaka dolayısıyla seni affeder. Verdiğin gizli sadaka Allah'ın gazabını söndürür. Söndürür demek, affa mazhariyettir. Allah hepimizi merhametiyle muamele ettiği kullarından etsin…

Vakit gelmiş. Hatmeye zaman kalmayacak. Arkasını da gelecek dersimizde okuruz inşâallah…

Cenâb-ı Hak sizi de affetsin, bizleri de affetsin… Sizi de bizi de imanın tamamını tadan kullarından eylesin... İmanın tadı da var. İmanın gözü de var, kulağı da var. O gözünü, kulağını, tadını tadan bahtiyar kullarının arasına bizleri de kabul etsin…

Bi-hürmeti'l-fâtihah!

03. 10.1971 – İskenderpaşa Camii

---

[78] Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.657, no:6418; Abdullah ibn-i Ca'fer ibn-i Ebî Tàlib RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.406, no:16284; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.59, no:13785.

07. SADAKANIN FAYDALARI

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve'l-àkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

الصَّدَقَةُ عَلَى وَجْهِهَا ، وَاصْطِنَاعُ الْمَعْرُوفِ ، وَبِرُّ الْوَالِدَيْنِ ، وَصِلَةُ الرَّحِمِ ، تُحَوِّلُ الشَّقَاءَ سَعَادَةً ، وَتَزِيدُ فِي الْعُمُرِ ، وَتَقِي مَصَارِعَ السُّوءِ (حل. عن علي)

RE. 217/17 (*Es-sadakatü alâ vechihâ, ve'stınâu'l-ma'rûfi, ve birrü'l-vâlideyni, ve sılatü'r-rahimi, tuhavvilü'ş-şikàe saàdeten, ve tezîdü fi'l-umri, ve takıye mesària's-sûi.*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

"—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili

Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin…

a. Şakîlikten Saidliğe

Ebû Nuaym, Hz. Ali RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[79]

الصَّدَقَةُ عَلَى وَجْهِهَا ، وَاصْطِنَاعُ الْمَعْرُوفِ ، وَبِرُّ الْوَالِدَيْنِ ، وَصِلَةُ الرَّحِمِ ، تُحَوِّلُ الشَّقَاءَ سَعَادَةً ، وَتَزِيدُ فِي الْعُمُرِ ، وَتَقِي مَصَارِعَ السُّوءِ (حل. عن علي)

RE. 217/17 (*Es-sadakatü alâ vechihâ, ve'stınâu'l-ma'rûfi, ve birrü'l-vâlideyni, ve sılatü'r-rahimi, tuhavvilü'ş-şikàe saàdeten, ve tezîdü fi'l-umri, ve takıye mesària's-sûi.*)

(*Es-sadakatü alâ vechihâ*) "Uygun şekilde sadaka vermek, (*ve'stınâu'l-ma'rûfi*) iyilik yapmak, (*ve birrü'l-vâlideyni*) anaya - babaya ihsanda bulunmak, (*ve sılatü'r-rahimi*) ve akrabayı ziyaret etmek, (*tuhavvilü'ş-şikàe saàdeten*) şekàveti saadete çevirir, (*ve tezîdü fi'l-umri*) ömrü artırır, (*ve takıye mesària's-sûi*) ve insanı fena ölümden korur."

Meşrû olan sadakalarımız, zekâtlarımız güzel bir şekilde ihtiyaç sahiplerine verilirse, lâzım olan hayırlar güzelce yapılırsa… Her hayır bunun içerisine dahil.

Anne ve babalara lazım gelen ikram yapılırsa, akraba u taallûkat arasında sılai rahim yapılırsa…

İnsanın iki durumu vardır; saîd ve şakî… Berat gecesinde yalvardık Cenâb-ı Hakk'a:

"—Yâ Rabbi! Bizi saidler arasına yaz!" diye.

Belki duamız kabul olmadı da şakîler defterine yazıldıysak bile bakınız bu hadîs-i şerîfte: "Şu dört şeyi işlemek, defterde yazılı olan şekàveti saadete çevirir." diyor.

---

[79] Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.145; Hz. Ali RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.346, no:15984; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.59, no:13784.

Şekàvet saadete çevrilir, çeviren Allah tabii. Mülk onun, tasarruf da onun elinde, istediği gibi hareket eder. Bununla beraber, ömür de ziyade olur, ömrünü de arttırır."

Meselâ, hepimize mukadder bir ömür vardır. Bu ömrün artması iki çeşit izah edilmiş. Bir kere Cenâb-ı Hak isterse arttırır; 50 senelik ömrü 100 sene yapar, kimse karışamaz. Veyahut 50 senelik ömrün içerisinde 100 senelik buna rahatlık verir. Bu 50 senelik ömür kolaycacık geçmez. Bu şekilde ikisi de caizdir demişler.

Bir de çeşitli rahatsızlık var, hastalıklar, dertler, belalar, musibetler... Bunlardan da Cenâb-ı Hak korur.

Alt tarafı verilen bir sadaka, alt tarafı yapılan bir hayır hasenât, alt tarafı anaya babaya karşı olan vazifeyi İslâmiye ve insâniye… ir de akraba ü taallûkat arasındaki yine insânî ve İslâmî vazife… Şu dört vazifeden dolayı Cenâb-ı Hakk'ın ikramlarına bakınız! Şekàveti çeviriyor saadete, ömrü arttırıyor ve fena yollardan da fena hareketlerden de seni koruyor.

b. Sadakanın Faydası

Yukarıdaki hadislerde 70 türlü fenalıklardan, belalardan sadaka sizi muhafaza eder demişti.

Bugünkü alt taraftaki hadis-i şerifi İbn-i Hibbân ve Beyhakî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[80]

اَلصَّدَقَةُ تُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ ، وتَدْفَعُ مِيتَةَ السُّوءِ (حب ، هب ، عن أنس)

RE. 217/18 (*Es-sadakatü tutfiü gadabe'r-rabbi, ve tedfeu mîtete's-sûi*.)

(*Es-sadakatü tutfiü gadabe'r-rabbi*) "Sadaka, Allah'ın gadabını söndürür, (*ve tedfeu mîtete's-sûi*) ve fena ölümden korur."

---

[80] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.213, no:3351; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VIII, s.322; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.252; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.VI, s.403, no:40411; Ziyâü'l-Makdîsî, *el-Ehàdîsü'l-Muhtâreh*, c.II, s.356, no:1847; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.353, no:16025; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.57, no:13780.

Ölümlerin de çeşidi var tabii. Allah göstermesin, bazen insan evinde de ölse, acılar, ızdıraplar içerisinde kıvranır, senelerce acı çeker, bir türlü ölemez. Bakarsın ki, bu kötü bir ölümdür. Başındakiler de rahatsız olur, etrafındakiler de rahatsız olur, velev ki evlâdı karısı da olsa bıkarlar. İnsanın cibiliyetinde bu var.

Fakat Allah-u Teàlâ verilen sadaka dolayısıyla, insanı böyle ölümlerden korur. Böyle kötü ölmez insan, zor ölmez. Cenâb-ı Hak kolay ölümler verir. Lütfunun sınırı yok.

Onun için mesela ani ölümler var; kalp krizi diyorlar, bilmem ne. Pek iyi değildir ama hazırlı insanlar için iyidir. Yani kul borcu yok, Hâlık'a borcu yok, kimseyi incitmemiş, kimseyle alıp veremediği yok. Bu adam ansızın gitmiş, ne mutlu! "*Lâ ilâhe illa'llah, muhammedün rasûlu'llah*" diyor, namazında niyazında... Bunun için rahmettir.

Borçlu için ve işi çok olup da etrafıyla meşgul olan insanlar için, bir sürü hak hukuku var, bunun için de felakettir. Bir tarafa vasiyet yapamamış, halini bildirememiş, borçlarla gitmiş. Bu müşkül bir iş.

Onun için sadakanın fevâidi sayılamayacak kadar desek yerinde. Çok faydaları var.

Tabii diyeceksin ki:

"—Ben birisine bu kadar bir şey vermekle ne oluyor?"

Cenâb-ı Hak birbirimiz arasında ülfeti, ünsiyeti istiyor; kullar birbirleriyle iyi geçinsinler istiyor. Fukaranın gözü zenginde kalmasın, zengin de malının tamahkârı olmasın istiyor. İman ölçüsü olaraktan da sadakayı koymuş Cenâb-ı Hak.

Sadakalar, gerek zekât gerek hayr u hasenât, iman ölçüsüdür. İnsan imanındaki kuvveti nisbetinde tasadduk edebilir. Mesela Hazreti Ebû Bekr-i Sıddîk RA'ın imanındaki kuvvet bütün malını vermeye onu zorladı. Bütün malını verdi ama zorlanmadan verdi. Yani hiçbir şeyi kalmayıncaya kadar bu tarafa sevk etti.

E kimisi yarısını verir, kimisi daha az verir, kimisi de işte gücü yettiği kadar verir, imkânı miktarınca... Fakat iman ne kadarsa sen de o kadar verebilirsin. Kuvvete bağlı, imanın kuvvetine bağlı… İman hepimizde kuvvet itibariyle ayrı ayrıdır tabii. Herkesin imanı birbirinden ayrı…

Onun için bu sadakaları verirken bundan bak, şekâvet saadete çevriliyor, bir. Ne büyük devlettir bu! Saadetin varsa zaten, saadet üstüne saadet olur. Sonra ömrün artıyor. Ömrünü rahatlıkla geçiriyorsun, huzurla geçiriyorsun. E bu da büyük bir devlet! Bir ömür geçer ki bütün gün meşakkat içerisinde, dert belâ içerisinde. Bu böyle sıkıntılı geçen ömür için insan der ki, "Olacağına olmasaydı böyle ömür!" der.

Ne kıymeti var öyle ömrün?

Öteki gayet rahat bir şekilde, huzur içerisinde ömrünü geçiriyor. Bu da ayrı bir devlet!

Bir de Cenâb-ı Hak fena hadiselerden tasadduk eden insanı koruyor. Bunlar esrâr-ı ilâhîdir. Bunlara esrâr-ı ilâhî diyorlar yani arada görünmeyen bir esrar var. Bu görünmeyen esrâra muttalî olmak, buna inanıp bağlanmak bir gönül işidir. Gönlün uyanıklığı nisbetinde bunlara insan itimad eder ve bunların üzerinde durur;

"—Yarın benim harçlığım yok, yarın şu işlerim var bunlar olacak." diye düşünmez, yapacağı hayırları yapmaktan da çekinmez.

Onun için İbrahim Hakkı Hazretleri'nin çok güzel sözleri var. Onun sözlerinden bazılarında diyor ki:

Bu vücûdun mülkü elden çıkmadan,
Devr-i eyyâm ol hisarı yıkmadan,

Bu vücudun mülkü bugün muvakkat hepimizde, ne zaman gideceğimizi kimse bilmez.

Bir gün yıkılacak bu hisar, bu bina yıkılacak. Bu bina yıkılmadan evvel bu mülk senin elinden çıkmadan.

Sûret ü mânâ ikisi yâr iken,
İki alem de elinde var iken,

Ruh da var ceset de var, ikisi şimdi bir olmuşlar.

Hem dünyalıklar var senin elinde şimdi hem âhiret. Kazanabilirsen ikisi de senin elinde.

Hubb-u dünyayı içinden gider;
Ta alasın àlem-i candan haber.

Bu fırsat elinde bir daha geçmez sana. Hubb-i dünyâyı, dünya sevgisini içinden gider.

Gider ki; ruh aleminden, gönül aleminden haber almak istiyorsan, dünya sevgisini içinden çıkarmak lazım. Dünya sevgisi içeride durdukça âlemi ruhtan, âlemi candan, gönül âleminden haber almaya imkân yok, arada fasılalar vardır.

Nûr u zulmetten yoğurmuşlar seni.
Canını nûr anla, zulmet bu teni.

Onun için bak ne güzel söylüyor:

Nûr ve zulmetten yoğurmuşlar seni. Nur candır, zulmet bu tendir. Bu tenin yeri topraktır, canın yeri ahiretteki makamıdır, Makàm-ı a'lâdır.

Onun için, kıymet vereceksen bu toprağa girip de çürüyecek olan cesede değil, asıl makamına ulaşacak bu ruha, bu cana, bu gönle kıymet vermek lazım gelir. Sen bunu bırakıp da dünyaya meyledersen, sadakayı vermekten çekinirsen, hayr u hasenâta yanaşmaktan çekinirsen, valideynine karşı olan vazifeni ihmal edersen, akrabana karşı olan sıla-i rahim vazifelerini ihmal edersen elbetteki candan haberin olmaz.

Bunun üzerine Hazret'in altı tane kaidesi var. Ma'rifet-nâme'sini altı kaide üzerine yani altı esas üzerine yazmış. Esasın birisi, ilk esası az yemek. Bugün onu okudum ve biraz da ondan bir şeyler yazdım. Bütün derdi açlık. Tok olan dünyadan bir şey haber alamaz diyor. Tok olan insan hiçbir şeye benzemez yani insana benzemez diyor, şu şekil yazmış;

"—Tok olan insan yani karnını daima midesini doyuran ve midesi için çalışan insan insan değildir." diyor. Ne dersen de. Ben demedim, işte orada kitabın 350. sayfasında.

Onun için nûr u zulmetten yoğurmuş, Cenâb-ı Hak bu vücudu, nur olan gönül, bu zulmette olan yani kesif olan bu vücuda kaynatmış. Nefsini, nuruyla, kesâfetle letâfeti birbirine geçirmiş. Latîf olan kısmı görünmüyor kesîf olan kısmı meydanda şimdi.

Ten, murad ı ekl ü şürb ü mülk ü mal;
Can temennâsı, cemâl-i Zülcelâl.

Tenin, cesedin istediği şey yaşasın ve yesin içsin. Bu bunu istiyor ceset... Canın istediği, asıl içerideki ruhun da arzusu zül-Celâl Hazretleri.

Şimdi bak aziz kardeş!

Allah razı olsun hafız efendi kardeşimizden. Ne güzel bize Kur'an okudu da ne kadar lezzetlendik. İnsanı Cenâb-ı Hak birtakım hassalarla yaratmış. Gözde bir hassa koymuş; güzele, güzel bir şeye baktığı vakit ondan çok lezzet alıyor. Ayrılmasını istemiyor ona bakmaktan. Oradaki hassa gönle tesir ediyor, seviyor onu. Kulak güzel sesi duydu muydu istiyor ki hiç ayrılmasın ondan, daima dinlesin. Kokular da öyle, tatlar da öyle. Bu cesede ait.

Bir de insanın gönül kısmı var ki gönlün havasları da var. Gönlün kulağı da var, gönlün gözü de var, gönlün ağzı da var, gönlün dili de var. Gönül dünya seslerinden değil ulvî sesler ister; ezanın sesi, Kur'an sesi, ilâhî sesler. Bunlara âşıktır gönül, gönül bunları ister. Saz, dümbelek, çalgı... gönül onlardan hoşlanmaz, onlardan hoşlanan ceset kısmıdır.

Onun için Cenâb-ı Hak senin cesedini, bu tenini, bu yemek içmektir muradı, ondan yaratmış. Ama can, Cemâl-i zül-Celâl'i istiyor, can Allah'ı istiyor. Canın sevgisi, dinlemesi hep Allah'tır, yani gözü Allah'ta… Can, gözü Allah'ta olan insanlarda vardır. Gözü Allahu Celle ve A'lâ'da olan insanların canı vardır, gözü Allah'ta olmayanlarda can yoktur.

Lâ cerem ednâ yeri ednâ sever.
Yâni, ten dünya ve can Mevlâ sever.

Ednâ dediği alçak; alçak şeyi alçaklar sever.
Yani, ten dünyayı sever, can da Mevlâ'yı sever.

Àriyet gömlektir on günlük tenin;
Besle canı àriyet nendir senin?

Bu ceset on günlük demiş. Muvakkat bir zaman için sana bir emanet olaraktan verilmiştir şu ceset.

Sen besleyeceksen, bu on günlük fırsat gününde canını besle. Bu âriyet olan, senin elinden gidecek olan cesedin ne kıymeti var.

Bugün sabah namazında bir hanım efendi geldi, dedi ki:

"—Hocaefendi bir sözüm var!"

"—Buyurun!" dedim.

"—Bizim dedi çok sevdiğimiz bir hoca hanımımız vardı. Çok müsallî idi, şöyle idi böyle idi, iyi idi, severdik. Şimdi mezarlar kaldırılıyor ya, bunun mezarını da kaldırmak iktizâ etti. Gittik baktık ki bir şey kalmamış, kuru bir kafatası kalmış. Kafatasının içine de kurtlar dolmuş, her birisi de parmak gibi." dedi. Tâbir onun. "Acaba bunun ne kabahati vardı? Neden bu böyle oldu?" dedi.

Teselli ettik, gitti.

Yani şu beslediğimiz cesedin âkıbeti kurtların yemeğidir. Cenâb-ı Hak cesedimize bir mikropları halk eder, o mikroplar birbirini yerken bu ceset de ortadan kaybolur gider. Kemiği de gider hepsi de gider. Yaşasa da bir muvakkat bir zaman için yaşayacak.

Ne güzel söz söylüyor:

Àlemin hem cânı hem sultanı sen;
Yazıktır kim olasın mağlûb-u ten.

Bak şu mülkün sen hem canı hem de sultanısın! Sana yazık, sen eğer şu cesedin esiri olarak, mağlubu olarak gidersen… Sen alemlere sultan, cihanın sultanı ol da, sonra bu bedene esir ve mağlup olarak git; ne kadar yazık!

Hem dünyanın hem âhiretin göz bebeğisin sen. Sana Allah ne kuvvet vermiş, ne kudsiyet vermiş, ne servet vermiş. Sen bu servetleri böyle ayaklar altında çiğne, bu varlığı zâyi et, bu tenin uğrunda öl git; olur mu hiç bu?

Mecmau'l-bahreyn sensin, aç gözün;
Câm-ı cemsin, hiçe sayma kendüzün.

Onun için, mecmau'l-bahreynsin sen, iki derya yâni dünya ve

ahiretin en makbûlü bir mahlûksun. Gözünü aç, sen boş bir insan değilsin. Hayvan da değilsin mahlûk da değilsin. Sen Allah'ın en bahtiyar, en mümtaz, en sevgili kulusun ki, Allah bu kâinatı senin için yaratmış.

Allah bu kâinatı senin için yarattığı halde sen bu kâinata esir oluyorsun, olur mu hiç? Bu kâinatın kumandanı sensin. Kâinatın kumandanı sen olduğun halde buna esir ol, buna hiç gönül razı olur mu? Onun için bak ne güzel söylüyor:

"—Câm u cemsin kendini hiçe sayma! Kendini boş bir şey zannetme yani. Çok büyük nimetler senin elinde mevcut."

Gönül hulâsa-i âlemsin efser-i eflâk
Velî ne fâide ki kendini etmedin idrâk

Gönül, o içimizde olan cevher, insanlık cevheri. Bak şimdi ne güzel konuşuyorum ben size. O elimden çıkar çıkmaz sükût, bitti iş. Ne göz görür, ne kulak işitir, ne el oynar, ne ağız söyler.

"—Neden söylemiyorsun yahu, demin söylüyordun sen? Yine söylesene, bak ağzın yerinde?"

Bitti iş… Kuş çıktıktan sonra kafesin kıymeti yok arkadaş. Onun için sen kuşun kafesindeyken bu dünyayı da kazan, ahiretini de kazan. Kuş kafesten gittikten sonra hiçbir şeye yaramazsın.

Onun için ne diyor?

"—Gönül hülâsa-i âlemsin! Yani bütün âlemîn hülasasısın; ayı da sende, güneşi de sende, bütün eflâk senin içinde, sende mevcut."

Efser, Farsça taç, padişahların giydiği taç. Sen eflâkin tacısın, yani cihanın şâhısın, cihanın padişahısın. Allah o tacı sana vermiş. Gönlünde dostu bul, her nazardan o mestur.

Ah ne fâide kim kendini idrâk etmedin. Bunu anlayamadın da, âlemîn sultanı olduğuna idrak edemiyorsun. Ne yazık! Dünyanın üç buçuk metaına kendini sattın. Kendinden haberin olmadan burasını bırakıp gidiyorsun.

Çü âfitâb-ı ayânsın zemîn-i tende nihân
Misâl-i gevher-i kânsın mukârin-i gül ü hâk

Güneş var şimdi bir tane ya, bu güneş olmazsa hayatımız söner. Bu güneş madde güneşi, ceset gibi… Bir de mâna güneşi var, gönül güneşi, mâna güneşi diyorlar. Rûh-u Muhammedî, Nûr-u Muhammedî, akl-ı kül, akl-ı evvel, birçok adları var, 30'a kadar. O mânevî güneş yani alt tarafı.

Bu güneş eve girmezse evde hastalık oluyor. Rutubet var diyoruz, kaçıyoruz oradan, güneş girmiyor içeriye diyoruz. Hemen yüksek evler, rahat yerler arıyoruz. O güneşten istifade edelim diyerekten yazın güneş banyolarına, deniz banyolarına gidiyoruz. Hep şu ten için.

Ama mânevî güneşi almak için hiç kimse bir yere koşmuyor. Asıl alınacak güneş manevî güneş. Sen bu tenini, evet maddî güneşinden faydalanır rahatlandırırsın ama mânâ güneşinden haberin yoksa yazık bu tene, bu âleme!

İnsanda mevcûd olan ilâhî sır güneş gibi parlaktır ama topraktan yaratılmış olan beden ve nefs ile perdelenmiştir. Gülün topraktan çıkması da buna benzer. Herkesin hor ve hakîr gördüğü toprak, derûnunda gülün nüvesini taşır.

Cemâl-i aşk-ı ilâhî içün bir âyînesin
Velî ne hâsıl ol âyîneden ki olmaya pâk

İnsan, aslında Hakk'ın aynasıdır yani Hakk'ın sıfatları insandan zâhir olur ama, ayna temiz olmayınca bir işe yaramaz. Nasıl ki paslı bir ayna sûretleri aksettirmiyor, ya da olduğundan farklı aksettiriyorsa, kalbini tasfiye etmeyen, yani kalb aynasını temizlemeyen insan da Hakk'ın sıfatlarına ayna olamaz.

Sen öyle bir aynasın ama pisletmişsin sen o aynayı. Ayna dediğin gösterir sana. İnsan iki çeşit, iki yüzlü bir aynadır. İnsana Allah bir ayna vermiş çift yüzlü, iki yüzlü. Nasıl bazı aynalar var, burasına bakarsın başka, burasına bakarsın başka gösterir. Allah-u Teàlâ da bize öyle bir ayna vermiş ki, hem dünyayı gösterir hem âhireti. Dünyayı gösteren aynasını bu gözlerle görürüz, âhireti gösteren aynasını da iç gözleriyle görürüz. Ama sen bu onu kirlettikten sonra o ayna göstermez olur.

Ne ile kirlenir bunlar?

Mâsivâ dedikleri Allah'ın rızası haricinde yapılan her şeyle.

Günahlar başta gelir. Onun için onun temizliğine, gönlün temizliğine bedenin temizliğinden daha çok dikkat ister. Çünkü bedenin temizliği bir kalıp sabun bir teneke su hakkından gelir onun. Tertemiz olursun. Esvabın da temiz olur sen de temiz olursun. Ama gönlün temizliği günahlardan sıyrılmaktır ki o günahlardan sıyrılmak bir belâdır yani. Bir belâdır, insan bir kere bir şeye alıştı mıydı o alıştığı şeyi terk etmesi kadar zor bir şey yoktur. Hepimizin başında. Neye alıştıysak o alıştığımızı istiyoruz. Halbuki iyi de kötü de. İyiliği istiyorsak ne mutlu.

Meselâ, şimdi namaza alışan bir insan sabahleyin duramaz namaza gider. Vakti gelince namazını kılar. Abdestini alır. İyi, güzel, alışmıştır ona. Kötü yerlere alışan? O da oralara doğru kendini zapt edemez. Onun için gönlün temizliği bedenin temizliğinden daha mukaddem ve daha evladır.

Bak şunu da dinle aziz kardeşim:

Vücûd-i cümle cihândan garaz vücûdundur
Femâ tekûnu fi'l-kevni kâinü levlâk

Bütün bu kâinâtın yaratılmasından maksad insandır. Her şey insan için yaratılmıştır. Eğer insan olmasaydı kâinât da yaratılmazdı.

Şu senin vücudun ve kâinatın vücudu, varlıkları. Ne kadar görüyorsan, gördüğün görmediğin. Bunların hepsinden garaz vücûdundur. Bütün kâinatın yaratılmasından garaz senin vücudundur, Allah bu kâinatı senin için yaratmış. Habîbi dolayısıyla da bizim için. Biz onun ümmetiyiz.

Rasûlüllah SAS için buyrulmuş ki:

"—Eğer sen olmasaydın kâinatta hiçbir şey olmazdı. Kâinattaki bu gördüğün eşya sırf senin yüzün suyu hürmetine yaratılmıştır."

Cihân seninle olur şâd u hurrem ü handân
Niçün yatup otururşun hemîşe sen gamnâk

Bütün âlem insan ile neş'elenir, insan ile mesrûr olur, insan ile bayram yapar. Hâl böyle iken insanın kendi kıymetini bilmeden gam ve keder içinde yaşamasına hakîkaten şaşılır,

hayret edilir.

Kâinat seninle seviniyor. Yerle gök arasında bir muhâvere olmuş. Gök diyor ki:

"—Bende ay var güneş var, bende yıldızlar var bende şu var bende bu var." diye övünüyor.

Yer de diyor ki:

"—Bende dereler var deryalar var, ağaçlar var, işte şunlar var bunlar var."

Hakem diyor ki yere:

"—Kaybettin."

Gök yine övünüyor:

"—Bende şu da var, melekler de var felekler de var, şunlar da bunlar da var."

Yer ona mukabele ediyor diyor ki:

"—Bende de şu var bu var." diyor, yine kaybediyor davayı.

En nihayet diyor ki:

"—Bende Fahr-i Âlem var, ey gökyüzü ne diyeceksin?"

Susa kalıyor gök. Gök alemi susa kalıyor cevap veremiyor artık.

Fahr-i Kâinat bizim peygamberimiz. Allah bu kâinatı ve bizi de onun hürmetine yaratmıştır. Bizden murad odur, ondan murad da biziz. Onun için, kâinatın sevinci sürûru bu insanoğludur.

O rûhu nûr-i basît anla mevc-i bahr-i muhît
Bu cismi koy ki, budur zulmet ü has u hâşâk

İnsan rûh ve bedenden müteşekkildir. Rûh nûrânî ve ulvî, beden ise zulmânî ve süflîdir. İnsanın şerefi ilâhî ve nûrânî olan rûhundan gelir. İnsan zulmânî ve süflî olan bedenî arzularından ve nefsânî isteklerinden kurtulmadıkça yücelemez. Rûhunu nefsine hâkim kılan insan ise yücelir, yükselir ve âlemlere sultân olur.

Hayât buldu o kim bildi nefsin ey Hakkı
Kim olduğun bilen aslâ ne gam görür ne helâk

Kendisinde gizli olan ilâhî sırlara vâkıf olan insan ebedî hayâtı bulur. Zîrâ Hay ile hay olur, yani dâimâ diri olan Allah ile diri

olur. Hak'tan geldiğini, Hakk'ın esrârına hâmil olduğunu ve yine Hakk'a döneceğine bilen kişi için ne bir korku ne bir endîşe ne de ölüm vardır.

Allah kusurlarımızı affetsin. Bu güzel saadetlere devletlere erişen bahtiyar kulları arasına bizleri de kabul etsin.

Aziz kardeş!

Şimdi sana buradan sadakayı böyle bu esrar ile anlatmaya çalıştım. Bu esrarı ancak gözü açık olan, gönlü açık olan insanlar verir, anlar, onun için sadakasını saklamaz verir, verirken sıkılmaz da.

Buna mukabil, şimdi bir şey daha aklıma geldi. Biz okuma diyoruz, bir hastalara okuma. Geçen gün bir şikâyet de vardı: Bir yerde doktorlar yokmuş da, radyo söylüyordu galiba, orada halk hocalara gidiyormuş okutmaya kendilerini diye tenkit ediyordu.

Hocalara okutmakla bu iş hallolur mu? Bu vücudun dertlerini ancak doktorlar giderebilir.

Bu eskiden beri olan bir laftır da böyle bir meclis olmuş. O mecliste de birisi böyle iddia etmiş ki

"—Okumalarla böyle şeyler oluyor."

Öteden bir meşhur zât itiraz etmiş:

"—Böyle saçma laflara lüzum yok. Okumanın nesi var, okuyacak da ne olacak ondan? Meselâ veremin varsa, kanserin varsa, veban veya daha büyük hastalıklara tutulmuşsun. Kemiğin kırılmış, bacağın kırılmış, şu olmuş, bu olmuş. Bunları okuyacaksın da ne olur? Olur mu böyle şey hiç? Bugün tıp bunu kabul etmez." demiş.

Adam, usta bir adam o insan. Bu adama galiz, sert bir konuşma yapmış. Adam tabii mevki sahibi, büyük bir insan olması dolayısıyla bu galiz kelimeleri yutamamış;

"—Vay, sen kim oluyorsun da bana böyle söylüyorsun sen?" filan diye köpürmüş.

İş başlamış adeta dövüşe. Demiş ki;

"—Efendi sen kızıyorsun? Ben sana silah çekmedim, bıçak çekmedim, tokat vurmadım. Söylediğim bir söz. Bu söze karşılık bu infial nedir? Bak bu söylenen söz benim sözüm. Beşer sözüdür yani. Beşer sözü seni böyle çığırından çıkarıyorsa, Allah kelamı ne yapmaz a adam!" demiş.

Allah kelamına bak! Allah kelamının hem iç yüzü var, hem dış yüzü var, hem her kelimesin de ayrı ayrı fadâili ve havâssı var.

Allah hepimizi gaflet uykusundan uyandırsın…

İşte hafız efendi orada okurken, nasıl yüreğimiz sızım sızım sızlıyordu. Ne vardı ortada?

Allah'ın kelâmı tesir ediyor.

c. Sırat-ı Müstakîm

Deylemî, Câbir ibn-i Abdullah RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[81]

اَلصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمُ دِينُ الإِسْلاَمِ ، وَطَرِيقُ الْحَجِّ ، وَالْغَزْوُ فِي سَبِيلِ اللهِ

(الديلمي عن جابر)

RE. 217/19 (*Es-sırâtü'l-müstakîmü dînü'l-islâmi, ve tarîku'l-hacci, ve'lgazvü fî sebîli'llâhi.*)

(*Es-sırâtü'l-müstakîmü dînü'l-islâmi*) Sırat-ı müstakim, İslâm dinidir. (*Ve tarîku'l-hacci*) Hac yoludur, (*ve'lgazvü fî sebîli'llâhi*) ve Allah yolunda gazadır."

Sûre-i Fâtiha'da (*İhdina's-sırâta'l-müstakîm*) "Bizi sırât-ı müstakime, doğru yola ilet!" diyerek okuyoruz ya her gün. Bak Cenâb-ı Peygamber sırât-ı müstakîmi mânalandırıyor. Nedir o doğru yol, sırât-ı müstakîm?

İslâm'ın tuttuğu yoldur doğru yol! İslâm neyi gösteriyor, neyi yasaklıyor ve neyi emrediyorsa, doğru yol o yoldur.

Hacca gitmek de sırât-ı müstakîmin içerisindedir. Allah sana servet vermiş sağlık da vermiş. Servetini, sağlığını Allah yolunda harcayıp da o Allah'ın Beytine gidemiyorsun.

"—Ne var orada canım?"

Ne varsa var! Allah emretmiş bunu… Onun emri olduğu için onda hiçbir şey olmasa da biz oraya gitmekle mükellefiz.

---

[81] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.419, no:3860; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.17, no:2967; *Câmiü'l-Ehàdîs*, C.XIV, s.60, no:13788.

Gün gelecek ki oradan o Kâbe yıkılacak. Kâbesiz olacak orası, Kâbe'nin binası kalmayacak orada. Fakat yine orada kalan insanların, o gün dünyada kalan insanların bu yere yine gidip o yeri tavaf etmeleri lâzım. Allah o yere vermiştir kudsiyeti, üstündeki binaya değil.

Üstündeki binayı evvela melekler yaptı, sonra Âdem AS yaptı. Bizim devrimize gelinceye kadar 11 defa yapılmış yıkılmış. Şimdi bu gördüğümüz, e işte bu devirde yapılan bir bina. Binanın içine değil binanın özüne bak sen. Sen bu şekle bakma. Bu şekil herkeste var işte. Sen bu şeklin içindeki ruha, gönle bak. Binâen aleyh o taşın içerisindeki gönlü ara sen.

Onun için Cenâb-ı Hak "Hacca gidin!" diye boşuna demiyor ki. Ona hacca gidin dediği vakitte, sen, "Orada pis Arabın yüzünü mü göreceğim?" diyerekten küfre kadar gitme, atma cehenneme kendini... Allah mülkünü kime isterse ona verir. Mülk Allah'ındır, kimsenin değil. Kime isterse ona verir.

Peygamber SAS zamanında bir adam dağa çıktı böyle peygamberlik iddiasında. En nihayet peygamberimize bir mektup yazdı, dedi ki, "Bölüşelim bu dünyayı. Bir tarafına sen peygamber ol bir tarafına da ben olayım." dedi.

Efendimiz cevap yazdı ona:

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَن تَشَاء وَتَنزِعُ الْمُلْكَ مِمَّن تَشَاء ،

وَتُعِزُّ مَن تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ(ل عمران:٢٦)

(*Kuli'llàhümme mâlike'l-mülki tü'ti'l-mülke men teşâü, ve tenziü'l-mülke mimmen teşâü, ve tuizzü men teşâü ve tüzillü men teşâü.*) "De ki: Ey mülkün sahibi Allahım! Dilediğine mülkü verirsin, dilediğinden de mülkü çeker alırsın; dilediğini azîz edersin, dilediğini zelîl edersin!" (Âl-i İmran, 3/26)

Mülk Allah'ındır, kimi isterse ona verir.

O adam Hazret-i Peygamber zamanında canı cehenneme yuvarlandı gitti.

(*Ve'l-gazvü fî sebîli'llâhi*) "Allah yolunda yapılan gazâlar."

Allah yolunda yapılan gazalar, hac yolu ve bir de İslâm'ın gösterdiği yol sırât-ı müstakîmdir. Gazâ da İslâm'ın gösterdiği yol içerisindedir, hac da… Ama bu ikisini tahsis etti, ayırdı. Hac ile gazâ da olmak üzere İslâm yoludur bunlar.

Aziz kardeş! Gazâya gitmeyen bir insan için, -gazaya gitmemiş, harbe gitmemiş, dövüşmemiş- harp olduğu vakitte bu gazâya gitmesi yerine göre farz-ı kifâyedir, yerine göre farz-ı ayın olur. Düşmanın kuvveti çoksa, buna ihtiyaç fazla ise kadın erkek, çoluk çocuk hepimize, namaz farz olduğu gibi bilâ istisnâ hepimize farz-ı ayın olur. Ama eldeki asker kâfi geliyorsa, onlara farzdır, bize farz-ı kifâyedir. Gidersek sevap alırız, gitmezsek bir şey lazım gelmez.

Onun için gazâ dendiği vakitte bu kadar mükâfatlı bir şeydir ama gazâ etmiş adamın bir haccı 40 gazâya bedeldir. Bir haccı 40 gazâ sevabı alır. Gazâsını yapmış sonra da hacca gitmiş. O hacca giden insan 40 gazâ sevabını alıyor. Çünkü oraya gidince, eğer gönlünde hayat varsa, gönül uyanacak.

Oraya bakacaksın, gönlün uyanacak. Dün resmini görmüş bir arkadaş da, o Kâbe'nin etrafında yuvarlak saflarda cemaatle namaz kılınıyor.

"—Aman yâ Rabbi! Şu intizama bak!" diyor.

"—Bunları kim düzeltiyor orada?"

Hiç kimse düzeltmiyor.

Melekler etrafımızda. Herkes öyle güzel saf olur ki böyle daire daire, daire daire... Pek güzel! Onu şöyle yukardan, yüksek yerden bir temaşa ettin miydi, biraz içi olan adam mest olur o hâle… Mest olur!

Oraya dünyanın her tarafının bahtiyarları geliyor. Bunların arasında Allah'ın velileri de var... Allah-u Teàlâ'nın yeryüzünde bir sürü evliyası vardır ki, bu yer onlarla durur. Onlar yerin evtâd dedikleri kazıklarıdır. Yani yerin kazıkları o evliyalardır. O evliyaların hürmetine bu kâinat ayakta durur, ne kadar kötülük olursa olsun, o evliyalar oldukça yerde selamet vardır.

Onların hürmetine yağmurlar yağar, nebatlar biter, her şeyler olur ki, bu insanın iyisi demektir. Zübde insan, kâmil insan. Bu insandan murat da o insandır zaten. Bizim topumuz değil yani. Biz hepimiz bu insanız ama onlardan uzak kalmışız, dünyaya

meyletmişiz, dünya adamı olmuşuz, o insanlıktan çıkmışız.

Dün bana bir mektup geldi, diyor ki efendi mektubunda:
"—Hocam, ben öyle bir insanım ki;

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ (الإسراء:

(*Ve lekad kerramnâ benî âdeme*) [Biz, hakikaten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık.] (İsrâ, 17/70) diye Cenâb-ı Hakk'ın methettiği insan olamadım.

Şimdi âyet-i kerimede de okudu ya, onu yazmış:

لَقَدْ خَلَقْنَا الإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ (التين: ٤)

(*Lekad halakne'l-insâne fî ahseni takvim*) [Biz insanı gerçekten en güzel biçimde yarattık.] (Tîn, 95/4)

"—Allah bizi bu ahsen-i takvîm ile yaratmışken, ben bu zümreye giremiyorum. Nedir benim bu halim?" diyerekten şikâyet yollu bir mektup yazmış. Devâ istiyor kendisine…

E biz bu kadar böyle mükemmel bir insanken, böyle dünyanın cîfeden ibaret olan hayatına aldanmak ne kadar kötü!

Dünya cîfe, ne olacak işte gözümüzün önünde... Bak bu kadar mezarlar açılıyor hepsi çürümüş, mahvolmuş.

Çürümesen de ne olacak?

Bugün *Ma'rifetnâme* sahibinin kitabını okurken orada şöyle bir ibareye rast geldim, çok güzel. Allah-u Teàlâ hadis-i kudsîde buyuruyor ki:

جَعَلْتُ الْعِزَّةَ فِي الطَّاعَةِ ، وَالنَّاسُ يَطْلُبُونَهَا فِي أَبْوَابِ السَّلاَطِينِ .

(*Cealtü'l-izzete fi't-tàati*) "Ben izzeti taatte kıldım, (*ve'n-nâsü yatlibûnehû fî ebvâbi's-selâtîne*) bugün insanlar bu izzeti sultanların kapısında bekliyorlar, orada arıyorlar."

Sultandan murad idare sahipleridir. O idare sahiplerinin maiyetine girip memur olmak… Kasdı o. Memur olmakta arıyor

izzeti:

"—Bir memur olursam işte şöyle aziz olurum, böyle rahat ederim." diye düşünüyor.

Bunu almış ele, burada da diyor ki:

"—Bu yanlış bir hareket. İzzet Allah'a taattedir."

Ama sen diyeceksin ki:

"—Ben hem sultanın kapısında bir vazifeli olurum, hem de Allah'a taat ederim."

İki karpuz bir koltuğa sığmaz. İki karpuzun bir koltuğa sığmadığını bilmek lazım. Hem Allah'a taat hem kula taat olmaz. Birçok memurlarımızı gördük işte, bir zaman sonra camiye gelmez oldular. Neden?

"—Kaydediyorlarmış da, bilmem ne ediyorlarmış da, kovuyorlarmış da, çıkarıyorlarmış da..."

Canım çıkarırlarsa çıkarsınlar. Sen aç mı kalırsın Allah'a taat edersen?

Ama insan maîşetini de kolaycacık bırakamıyor tabii. Oradan bir maîşet kapısı temin etmiş kendisine, bırakamıyor onun için;

"—Ne yapayım itaat edeceğim." diyor.

Pek güzel, hepimiz itaat edeceğiz ama bak, izzeti taatte aramak lazım.

Burasını anlatırken şöyle de bir bahis açmış. Evet bugün memuriyet tabii bir vazifedir. Herkes nereye isterse oraya gider. Fakat asıl Hak kapısıyla halk kapısı var. Hak kapısı Allah kapısıdır, selâtîn kapısı halkın kapısıdır.

İnsanlar Hakk'a dayanırlarsa mı mes'ud olurlar, halka dayanırlarsa mı mes'ud olurlar?

Halka dayandığında halk nasıl olsa yıkılacak. Dayandığın ağaç nasıl olsa yıkılacak. Ama Hakk'a dayanırsan, o yıkılmaz.

Küçüklükten bir şey aklıma geldi, okumuştum da:[82]

Zulmün topu var, güllesi var, kal'ası varsa,
Hakkın da bükülmez kolu, dönmez yüzü vardır;

[82] Millet Şarkısı - Tevfik Fikret (1867-1915)

Kalmış aklımda. Bu böyledir. Hakk'a dayanan insan her zaman mes'uddur. Hakk'a dayandın mı mutlaka Hak senin yardımcın olur.

Onun için şimdi bizim birçok köylülerimiz, akşam radyoda şikâyet ediyorlardı, "Milyonlarca köylü kardeş şehirlere akın ediyor!" diyerekten.

Neden?

Şehirlerde kazanç kolay oluyor, geçim kolay oluyor.

Bizim köydeki yerlerimiz bize yetmez mi? Hem yeter hem artar. Bizim gibi daha on tanesine yeter.

Bir misal vereceğim. Bizim Edirne'de bir çiftlik sahibi Avrupa'daki bir çiftlik sahibiyle dost olmuşlar. Adamı çağırmış:

"—Buyurun, bize bir misafir olmaz mısınız?" demiş.

Gelmiş adam. Eh misafiridir, çiftliği bir gezdirmiş, kilometrelerle yer. Demiş bu misafir:

"—Defterinizi görebilir miyim?"

Bakmış ki işte ucu ucuna, az bir kâr, bazen de zarar… filan.

Bir müddet sonra o davet etmiş:

"—Siz de bizim çiftliğe teşrif buyurmaz mısınız?" demiş.

O da gitmiş, bakmış, ufacık bir yer, 5-10 dönümden ibaret.

"—Bu mu sizin çiftlik?"

"—Evet işte bu ama defterime bak!" demiş.

Deftere bakmış oo, kazanç dolu.

Niçin?

Adam mütemadiyen en güzel mahsulleri en uygun zamanlarında yetiştirip Avrupa'ya gönderiyor, dünya kadar para alıyormuş.

Bize gelince, Allah verecek de olacak; yağmur verecek olacak, güneş verecek olacak, zaman mevsim yardım edecek olacak. Biz de dikkat edeceğiz olacak.

E bu böyle olunca elbette yerler çok az gelir bize. Binâen aleyh şimdi buradan kaçıp da şehre gelmenin zararı, şehri de sıkıntıya sokuyor. Buradaki topraklar da lazım şekilde kullanılamıyor. Birçok yerler boş kalıyor, bir şeyler oluyor. Onun için, onlarla meşgul olsa da şehre gelmese ne güzel olur!

Ama diyeceksin ki:

"—Ben şehirde günde 100 kat kazanırım yahut daha fazla da kazanırım. Köyde ne kazanacağım canım?"

Eğer arkadaş, senin gönlün açık olsa, köydeki senin beş liran 10 lira bile değil, senin beş liran buranın 500 lirasından iyidir. Günde beş lira kazan da köyünde ekmeğini kendin ye. Tertemiz havayı al, yüzün de pancar gibi kızarsın. Kendin de rahat rahat yatağında bacağını uzatarak yat.

Burada şu kadar lira alacaksın da ne olacak?

Gündüzün havasız yerlerde, gecen de gürültülerin içerisinde meşgul olup gideceksin işte. Ha bugün ha yarın, derken Azrail AS gelecek, işte ömür bitti gitti...

d. Cehennemde Bir Dağ

Ahmed ibn-i Hanbel, Tirmizî ve Ebû Ya'lâ, Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[83]

اَلصَّعُودُ جَبَلٌ مِنْ نَارٍ ، يَتَصَعَّدُ فِيهِ الْكَافِرُ سَبْعِينَ خَرِيفًا ، ثُمَّ يَهْوِي فِيهِ كَذَلِكَ أَبَدًا (حم. ت. غريب ، وابن أبي الدنيا في صفة النار ، ع. حب. ك. ق. في البعث عن أبي سعيد)

RE. 217/20 (*Es-saùdü cebelün min nârin, yetesa'adü fîhi'l-kâfiru seb'îne harîfen, sümme yehvî fîhi kezâlike ebedâ.*)

"Saùd, Cehennemde ateşten bir dağdır. (*Yetesa'adü fîhi'l-kâfiru seb'îne harîfen*) Kâfir oraya yetmiş yıl çıkarılır. (*Sümme yehvî fîhi kezâlike ebedâ*) Sonra aşağı atılır. Böylece bu hal ebedi olarak devam eder gider."

Bak aziz kardeş bunlara iyi kulak vermek lazım: *Saûd* ismi Cehennemdeki bir dağın adı. Cenâb-ı Hakk'ın;

سَأُرْهِقُهُ صَعُودًا (المدَّثر:١٧)

(*Seürhikuhû saûden*) [Ben de onu sarp bir yokuşa süreceğim!] (Müddessir, 74/17) ayetinin mânası da budur.

Ne olacak bu dağ?

Allah'a inanmayan inançsız zümre, kim olursa olsun Allah'a inanmıyor ya. Bu halk bu varlık tabiatın eseridir diyor, Hàlık'ı inkâr ediyor. Hangi milletten olursa olsun. Cehennemdeki bu dağa bu kâfir, yetmiş sene çıkmaya çalışacak. Kocaman dağ, dik de… Çıkamayacak; yetmiş sene uğraşacak, çık babam çık... Çıktı mıydı, tekrar aşağı inecek.

Azabı bu olacak. Kan ter içerisinde 70 sene çıkacak, o dikten aşağı 70 sene de inecek. Çık in, çık in... Bunun cezası bu. Bu böylece ebedî olarak devam edecek.

---

[83] Tirmizî, *Sünen*, c.IX, s.143, no:2499; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.75, no:11730; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VIII, s.4; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.523, no:1383; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.137, no:136; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.289, no:924; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.96, no:334; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Allah cümlemizi böyle kötü àkıbetlere düşmekten emin ve muhafaza eylesin…

Dünyada inansan da hoş inanmasan da hoş ama, arkasından ahiret var. İnanmadığın takdirde dünyada geçinirsin, Allah bu dünyada kâfire de ekmek veriyor, yahudiye de ekmek veriyor, çingeneye de ekmek veriyor, herkese veriyor, kesmez.

Niçin?

Erhamü'r-Râhimîn'dir. Cenâb-ı Hakk'ın Rahman ismi var. Rahman isminin sayesinde bu kâinatta mikrobu da yaşıyor, iyisi de yaşıyor. Hepsine veriyor rızkını ama ahirette Rahim ismi tecelli edecek. Rahim isminden ancak imanlılar istifade edecek, imansızlara bir şey yok.

e. Alimlerin Tamah Etmesi

Şunu da okuyuvereyim de…

İbn-i Kàni ve Abdullah ibn-i Mübârek, Sehl ibn-i Hasan RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[84]

اَلصَّفَا الزَّلاَّلُ الَّذِي لا تَثْبُتُ عَلَيْهِ أَقْدَامُ ، العُلَماءِ الطَّمَعُ

(ابن قانع ، وابن مبارك عن سهيل بن حسان)

RE. 218/1 (Es-*safez-zellâlü'llezî lâ tesbütü aleyhi akdâmü'l-ulemâi't-tamau*.)

(Es-*saffez-zellâlü'llezî lâ tesbütü aleyhi akdâmü*) "Üzerinde ayak tutunamayan yalçın kaya, (*el-ulemâi't-tamau*) tamahlı ulema alâmetidir."

Safâ dediği kaygan bir kaya, üzerine çıkanlar tutunamıyor, duramıyor. Buz gibi, buzun üzerinde nasıl durulmuyor, kayıyor insanlar, bu taş da öyle parlak cilalı ki üzerine basan kayıyor. Kaygan bir taş. Ayakta duramıyorsun üzerinde, yani kayıyorsun.

Kimin ayakları ama?

Herkesin ayağı kaydığı gibi ulemanın kaymaması lazım gelirken ulemanın da ayağı kayıyor orada… Yani dünya öyle bir yer ki herkesin ayağını kaydırır, ulemanın da ayağını kaydırır. İmansız olan kimseler. Öyle ulemâ ki, tamah ediyor.

Hırs var onda, hırsı çok. Şunu da ben alayım şunu da yapayım şunu da yapayım. Sanki dünyadan gitmeyecekmiş gibi her işi yapmaya çalışıyor. Hırsı o kadar galip. Hırsı galip olan insana tamahkâr diyorlar. Tamahkâr, hırsı galip. Çok servetin, çok malın, çok şöhretin, çok şeyin sahibi olmak istiyor. Buna tamahkâr diyorlar. Bu tamahkârların ayağının kaydığı bir yerdir ki, buna safâ diyorlar.

Ne var, ne zararı var bu tamahın?

Bak şimdi dinle: "Kalplerin içerisine Allah hikmet hazinelerini koymuş. Bu hikmet hazinelerinin nurunu bu tamah gideriyor işte ne yapacaksın."

Seni dünyaya meylettiriyor, dünyaya çalıştırıyor, âhireti

---

[84] İbn-i Kàni', *Mu'cemü's-Sahâbe*, c.II, s.324, no:498; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.191, no:542; Sehl ibn-i Hasan RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.201, no:763; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.495, no:7579; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.63, no:13796.

unutturuyor. İçindeki o hikmet hazinesi olan nur da kayboluyor. Kalpten hikmet gidiyor.

Hikmet öyle bir kaynak ki aziz kardeş, hikmet öyle bir kaynak ki içene şifa veriyor. Kaynak. Fakat bunun tâbirinde çok güzel söylüyorlar ki bizde havâs-ı hamse denilen şu göz, kulak, el, ayak var ya, bunları beş tane dereye benzetmişler. Beş dere... Bir havuz var mütemadiyen oraya akıyorlar. Havuz da bizim gönlümüz. O havuzun içerisi hikmetle dolu. O havuzun içerisi, gönül havuzunun içerisi hikmetle dolu.

Bu beş tane dere akıyor oraya. Gözünle görüyorsun, ne gördüysen oraya akıtıyorsun. Kulağınla işitiyorsun, ne duyduysan onu akıtıyor. Kokluyorsun oraya akıtıyor, tatlı ne yiyorsan oraya akıtıyor. Helal yiyorsan ne mutlu, haram yiyorsan ne yazık! Bazen durgun akar bazen çirkef pisler. Orası bozuldu mu, yani çirkef suları akmış, kumlu, şusu busu havuzun içerisini doldurmuş.

Bu havuzun membaı çıkamıyor artık dışarıya, üstünü pis topraklar kapladı. Üstü, havuzun üstü pis topraklarla dolunca içerisindeki membâ, hikmet membâları nefese alıp da çıkarmıyor artık dışarıya.

İşte tamah denilen şey o senin hikmet nimetini böylece öldürüyor. Öldürüyor altta kalıyor. Ondan sonra sen diyorsun ki, ben bu işi de yapayım şöyle sevap alırım, bu işi de yapayım böyle sevap alayım derken kalbindeki hikmeti öldürüyorsun da haberin yok daha hâlâ. Hâlâ insanlarla uğraşıyorsun.

Onun için burada da çok güzel bir sözdür:

Zamâne halkını fehm eyle, olma sen mağrur;
Gönülde dostu bulup, her nazardan ol mestur.

Zamâne halkını anla, insanlar senin elini öpmüş, eteğini öpmüş, sen buna mağrur olma! Gönülde dostu bulup, her bakıştan örtülmüş ol!

Ne lütfu var, bir alay kalbi haste-bestelerin
Koy ehl-i gaflet ü cehli, sen eyle dilde huzur

Ne kıymet var bir sürü hasta insanlar. Hasta, vücutları değil gönülleri hasta… Gönül öldü müydü vücudun hiçbir kıymeti yok. Böyle bir alay kalbi hasta fertlerin sana ne faydası var? Sen gönlünü uyandırmaya bak!

Çü nâsa nâs olur âfet bu nâsı ol nâsî
Ki Rabb-i nâs ile bulsun dil üns olup mesrûr

Çünkü, insanlara insanlardır afet… Bu nâsı, bu insanları unut sen! Kendine gel, Rabbü'l-âlemîni bulup onunla ünsiyet etmenin yoluna bak!

Onun için, bu tamah denilen şey insanların hepsini, bâhusus ulemasını da böylece mahvetmektedir. İnsanlar tamah etmezlerse, dünyada zühde razı olurlarsa, Allah'ın verdiğine kanaat ederlerse, o zaman kendilerine mâlik olurlar.

Çünkü şeytân-ı aleyhi'llâne Allah'ın da düşmanı… Bize de düşman, Allah'a da düşman. Allah'ın nekes kulu. Onun isteği bizi de aldatmak. Bizi de aldatmak için çeşitli yollara müracaat eder bizi hangi yoldan kaptırabilecekse o yoldan bizi çevirmeye çalışır. Der ki:

"—Yahu para kazan, çok paraya ihtiyaç var. Çoluk çocuk da var, şu da bu da var. Senin gece gündüz uyuman doğru değil. Haydi bakalım çalışmaya, şu işi de yap, bu işi de yap!" diyerekten seni işlerin içerisine boğar.

Kalkamayacak hâle geldiğin vakit, o zaman karşında tef çalar oynamaya başlar. Seni köle yapar, karnının kölesi ve iffetinin kölesi olursun. İffetinin kölesi karnının kölesi olaraktan dünyadan ömrün böyle gelir gider.

O zaman hayvanlar gibi o tamahın esiri olarak yaşarsın. O artık gem var ya hayvanları çektiğimiz, o tamah şeytanın gemidir. Şeytan tama gemini eline alır, seni istediği tarafa çeker artık gitmem diyemezsin." diyor.

Gitmem diyemezsin. Bir kere eline geçirmiş gemi seni istediği tarafa sürükleyecek. "Ya bu kadar servetim var, batacağım ben, şimdi ne yaparım bırakabilir miyim?" diye mutlaka arkasından gideceksin. Ama yarın Azrâil yakalar bir şey diyemezsin.

Seni Allah'ın zikrinden almak için, şeytanın en büyük hüneri tamahtır. İnsanlara onu aşılar, aşıladıktan sonra karşısında seyrine bakar. Ta ömürleri bitinceye kadar onları Allah'ın zikrinden meşgul eder. Böyle tamah dolayısıyla sürükler gider öteye…

O zaman senin bilgin senin üzerine, senin aleyhine hüccet olarak ortaya çıkar. Kendi bilgin kendi aleyhine şahit olur.

Onun için bunlarla da senin kalbindeki hikmet söner, hikmet söndükten sonra hikmetsiz mahlûkun ne kıymeti olur?

Allah cümlemizi affetsin... Tevfikàt-ı samedâniyyesine mazhar etsin… Sevgili kulları arasından dünyada da ayırmasın, ahirette de ayırmasın...

Dünyada da cennet var âhirette de cennet var. Dünyadaki cennet camiler, velî insanlardır, ârif insanlardır, dinlerine sahip insanlar… Kâmil insanların gönülleri Allah'ın cennetidir yer yüzünde… Âhiretteki cennet, o ayrı.

Ahiretteki cenneti pek methetmiyor burada. Pek methetmiyor. Orası zevk yeri, yaşama yeri… Sen zevkin adamı değil Allah'ın adamısın. Orada cennette de yaşamaya çalışma… Senin aşkın Allah olsun. Allah'a ver kendini onun cemalini iste.

Cennette öyle insanlar var ki ne yemek isterler, ne hûrî gılman isterler, ne cennetin şusunu busunu isterler. Hiçbir şeyden haberleri yoktur. Onlar da bizim gibi Allah'ın kullarıdır, fakat Allah'a gözlerini dikmişlerdir, Cemâl-i İlâhî ile aşk halinde kalırlar.

Allah bizi de o âşıkların zümresi hürmetine afv u mağfiret eylesin… Onlara verdiği lütuftan bir nebze de bizlere ihsan buyursun…

Li'llâhi'l-fâtihah!

10. 10. 1971 – İskenderpaşa Camii

08. NAMAZ VE CEMAAT

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve'l-àkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

الصَّلاَةُ فِي جَمَاعَةٍ تَعْدِلُ خَمْسًا وَعِشْرِينَ صَلاَةً ، فَإِذَا صَلاَّهَا فِي فَلاَةٍ ، فَأَتَمَّ رُكُوعَهَا وَسُجُودَهَا ، بَلَغَتْ خَمْسِينَ صَلاَةً (د. ك. عن أبي سعيد)

RE. 218/3 (*Es-salâtü fî cemâatin, ta'dilü hamsen ve ışrîne salâten, feizâ sallâhâ fî felâtin, feetemme rukûahâ ve sücûdehâ, belağat hamsîne salâten.*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

"—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin…

a. Cemaatle Namazın Fazîleti

Ebû Dâvud ve Hàkim, Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[85]

الصَّلاَةُ فِي جَمَاعَةٍ تَعْدِلُ خَمْسًا وَعِشْرِينَ صَلاَةً ، فَإِذَا صَلاَّهَا فِي فَلاَةٍ ، فَأَتَمَّ رُكُوعَهَا وَسُجُودَهَا ، بَلَغَتْ خَمْسِينَ صَلاَةً (د. ك. عن أبي سعيد)

RE. 218/3 (*Es-salâtü fî cemâatin, ta'dilü hamsen ve ışrîne salâten, feizâ sallâhâ fî felâtin, feetemme rukûahâ ve sücûdehâ, belağat hamsîne salâten.*)

(*Es-salâtü fî cemâatin*) "Cemaatle kılınan namaz, (*ta'dilü hamsen ve ışrîne salâten*) cemaatsiz kılınan yirmi beş namaza eşittir. (*Feizâ sallâhâ fî felâtin*) Bir adamın kırda, çölde, (*feetemme rukûahâ ve sücûdehâ*) rükûsunu, secdesini tam yaparak adabı ile namaz kılması, (*belağat hamsîne salâten*) faziletçe elli namazın sevabına ulaşır."

Bugünkü derslerimizden bir kısmı namaza müteallikdir. Namaz mü'minin hem Mi'rac'ı hem ibadeti… Cenâb-ı Feyyâz-ı mutlak ve Rabbü'l-felâk Hazretleri bizi yaratmış, yarattıktan sonra bu gibi vazifelerle bizi mükellef ve muvazzaf kılmış. Bunların şüphesiz çeşitli hikmetleri var. Bu hikmetlerini bilecek kudretimiz de yok. Bazılarını bilsek de kâfi değil.

Yaradılışımızdaki hikmet, hepimizin bildiği gibi Hak Celle ve A'lâ'ya ubûdiyettir. Bu ubûdiyet de ma'rifetle olur. Onu tanımakla ubûdiyet olur.

---

[85] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.166, no:473; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.65; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.326, no:753; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.556, no:20231; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.70, no:13813.

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالإِنْسَ إِلاَّ لِيَعْبُدُونِ (الذاريات:٥٦)

(*Ve mâ halaktü'l-cinne ve'l-inse illâ li-ya'büdûn*) "Ben insanları ve cinleri ancak bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zâriyât, 51/56) ayet-i kerîmesine (*li-ya'rifûn*) diye mâna veriyorlar ki, irfan olmadıkça, biliş olmadıkça tanış olmaz; tanış olmayınca da sevgi olmaz. Sevgi olmayınca da kulluk olmaz.

Bu ibadetleri yapabilmek için Cenâb-ı Allah bize iki şey vermiş. Bir şu vücut var, bu vücut bir alettir. Bu vücut haddi zâtında bir aletten ibaret; el, ayak, göz, kulak birer alettir. Asıl makineyi kullanan ruhtur. Ruhun tabii bunları yapmaya gücü yok, Cenâb-ı Hak işte ona bir güç vermiş, işte o güç bu bedendir. Bu bedeni kullanmak için de o ruhu vermiştir. O ruh bu bedeni kullandığı müddetçe, bu beden de o ruhun yolunda gittiği müddetçe dünyasında da mes'uttur, ahiretinde de mes'uttur, rahat yaşar rahat gider.

Bunun için de Cenâb-ı Hak işte bize birtakım yollar vermiş ki, bu yolların başında evvela namaz gelir. Namaz kılmak suretiyle biz ruhun kumandası altında durmuş oluruz. Namaz kıldığımız müddetçe ruhun kumandası altında vücuda hizmet ediyoruz, vücut da ruhun emri altında bir idarecidir.

Biz evâmir-i ilâhiyeyi unuttuğumuz takdirde, yapamadığımız takdirde ruh cesede esir olur. Cesedin kendi kuvvetleri var; şehvet, gadab ve saire... Şehvet, gadab ve sairesi ile ruh bu sefer alt olur, esir düşer. Esir düştükten sonra kumanda vücudun kendi kuvvetleri olan şehvetin, şehvet-i nefsaniyetin eline düşer.

Kumanda nefsaniyetin eline düştü müydü nefsaniyet bir türlü bizi Allah yolunda götürmez. Nefsaniyetin istediği şey hep yaşamak, zevk, safa ve eğlenmektir. O ahireti hiç hatırına getirmez. Ahiretle işi yoktur onun. O, "Her şey dünyadan ibarettir." der. Onun için bütün zevklerini burada hiç korkusuzca yapmaya çalışır.

İşte Cenâb-ı Hak ona fırsat vermemek için bize de böyle vazifeler vermiş ki, biz bu namazı kılmadan evvel tabii bir abdest

alıyoruz. Abdestten evvel bir itikat meselemiz var, inancımız var. Bu inancımızı içimizde saklıyoruz. Bu inancımızın tatbikinde abdest alıyoruz, müezzin de bizi haberdar ediyor:

"—Uyanın müslümanlar, Allah'a kulluk vakti geldi, camiye gelin!"

Ona uyarak gidiyoruz, abdestlerimizi alıyoruz.

Bu abdestte çok hikmetler var. İnsanın vücudu hem temizleniyor, hem bir dinleniyor, rahatıyor. İş sahibi ise, ne ise tozundan toprağından kurtuluyor, gürültüden kurtuluyor, âsûde bir hayata kavuşup, Hakk'ın divanına şöyle güzelce bir geliyor. Geldiği vakit de işte mâlum olan namazı kılıyoruz.

Bu namaz yani bir usulden ibaret değil. Haddi zâtında bir yat kalk demek değildir. Burada asıl matlub, gönlün Allah-u Teàlâ'ya dönmesini temin etmektir. Vücut da bunun önderi, işte yapıyor bu vazifeyi. Yapabilmek iyi ama asıl iş gönülde, gönlü Allah'a döndürmekte… Gönlü Allah'a döndürebildiğin takdirde o gönül ile kılınan namaz çok makbuldür.

Onun için bu kılınan namazları öyle bir külfet olarak tanımamalı. Namaz bir külfet, bir yük değil. Asıl bu vücudun makinesini işleten, kumandan olan ruhun Allah-u Teàlâ'nın emrine mutî olduğunu bilfiil göstermek ve onu nefsin eline düşürmemektir.

Nasıl ki memleket düşmanın eline düştükten sonra onu düşmanın elinden almak ne kadar zordur. Nefsin eline düştükten sonra ruhu kurtarmak bundan daha zordur. Nefsin eline düştükten sonra ruhu o esaretten kurtarmak, memlekete giren düşmanı kovmaktan daha zordur. O düşmanı kovmak kolay, ölürüz mölürüz kovarız; fakat bu nefis öyle değil ki! Görünmüyor, elle de tutulmuyor.

Büyüklerimiz bu nefsin terbiyesine birçok yollar göstermişler. Hele İbrahim Hakkı Hazretleri'nin Ma'rifetnâme'si koca bir kitap, hani bunun kadar, altı esasa dayanıyor:

Birisi, "Az ye!" diyor. İnsan ömrünü bu boğaz için yok ediyor gidiyor. Halbuki hep boşuna çalışıyor insan. Niçin? "Bir öğün yeter insana!" diyor. Bizim yediğimiz yemekte bir öğün bile çok bize…

Niçin? Onların zamanında olmayan envai çeşit nimet bugün

bol ve mevcut. O kadar çok yemek yedikten sonra, insan tabiatiyle vücudunun, yani nefsinin hakkından gelmenin imkânı olmaz.

Hele Allah'ın esirgesin, bir de lokmaların içerisine haram karışırsa, bunun hakkından hiç gelinmez. Camiye sokmak için zincirle çeksen getiremezsin.

"—Canım ben de Müslümanım!" der.

Der ama haram karıştığı için zincirleri tak, motorları koy sokamazsın camiden içeriye…

Sebebi? Nefsine bir kere esir olmuştur. Nefis hàkim olmuştur vücuda. Nefis vücuda hàkim olduğu için, kendi kendine güvenir, ibadethaneye yanaşmaz.

Onun için, şimdi ibadet en büyük tercih olarak var bize... Şimdi kendimizin de çok ihtiyaçları var. Cenâb-ı Hak bizi yaratmış, yemek ihtiyacımız var, uyumak ihtiyacımız var, giyinmek ihtiyacımız var, soğuktan sıcaktan korunmak ihtiyaçlarımız var kendilerimizin. E çocuklarımızı yetiştirme ihtiyaçlarımız var. Bu ferdî ihtiyaçlar. Ferdî ihtiyaçlarımızdan başka şimdi burada diyor ki: Namazı kılarken evimizde kılarız ama Peygamber Efendimiz senin evinde kıldığın namazı istemiyor. Namazın da cemaatle kılınması isteyerekten bu teşvikte bulunuyor.

Öyleyse vazifemizin üzerine bir vazife daha ekleniyor. Ne o?

Heyet-i ictimâiye vazifesi çıkıyor üzerimize. Öyleyse cemaatle kılmak için cami lazım. Camide kılmak için imam lazım, müezzin lazım. Bize bu dini öğretecek ulemâ lazım. E bunlar hep cemiyetin vazifesi oluyor şimdi.

Kendi başımıza kalsak ot da yeriz, çöp de yeriz yaşarız gideriz. Fakat iş kendimizde bitmedi, cemiyetin de ihtiyacı var. Bu cemiyetin de ancak adamı olarak çalışmak mecburiyetindeyiz. Öyleyse namazı cemaatle kılacağız, cemaatle kılmak için camiye ihtiyaç var. Camiye ihtiyaç olunca paraya ihtiyaç var. Camiye ihtiyaç demek paraya ihtiyaç var. Camideki imama, müezzine, vâizine, alimine ihtiyaçlarımız var. E onlar ayrıca yerler lazım, bakımlar lazım, yetiştirmeler lazım. Birçok ihtiyaçlar kendiliğinden doğuyor. Bunlar da bu ufacık insanın sırtına yükleniyor.

"—Ben yalnız müslümanım!"

Olmaz, sen yalnız müslüman olamazsın. Sen yalnız müslümansan seni Allah yalnız yaratırdı fakat cemiyet olarak yaratmış bizi, biz hep birbirimize [muhtacız,] hem de Peygamberimiz, "Biz müslümanlar birbirine öyle bağlı ki, şu binanın birbirine bağlandığı gibi." buyurmuş.

Şu bina nasıl birbirine bağlandıysa, taş, ufak taşı, büyük taşı, çakılı, kumu hep birbirine birleşmiş, şu binayı meydana getirmişler. Müslümanlar da tıpkı bunun gibi yekvücut. Kimisi kuvvetli kimisi de zayıf. Ne zayıf kuvvetliye diklenir ne kuvvetli zayıfı ezer. Hepsi birbirine;

"—Biz bu binayı yapacağız." diye sarılır.

Vücut, bütün âzâlar, kimisi kemik gibi sert, kimisi de et gibi yumuşak. Kemikle et birleşince bir vücutta kuvvet oluyor. İşte müslümanlar da zayıfı, fakiri, âcizi, kavîsi hepsi birbirine sarılınca Müslümanlık öyle olur.

Yoksa sen evde kıl, ben de evde kılayım ne olacak sonra? Camiye de lüzum kalmaz, cemiyet de olmaz. Cemiyet olmayınca da İslamiyet olmaz. İslamiyet'in yaşaması cemiyete bağlıdır. Cemiyet olmadıkça İslamiyet de olmaz demek doğru olabilir. Şimdi barajlar yapılıyor, sular birikiyor, elektrikler üretiliyor, memleket aydınlanıyor.

Suyun kendisi olmazsa nereden yapacaksın o barajı? O damlacık damlacık birer birer yağan damlalar toplanıp nehir oluyor. Birer birer gökten dökülen tanecikler toplanınca o baraj oluyor. Toplanırsa Müslümanlık da Müslümanlık olur.

Toplanmazlarsa ne olacak? Her birisi yutulur gider toprağın altına…

Ne güzel buyurdu Efendimiz:

(*Es-salâtü fî cemâatin*) "Namaz cemaatle kılınacak!"

"—E canım evde kıldığım yetmiyor mu?"

Yetmez. Onun için bir mükâfat veriyor;

"—Senin bu camide kıldığın namaz, senin evde kıldığın namazın 25 misli…"

E şimdi bize bakma sen şimdi. Evvelki insanlar buna ne kadar sarılmış, bağlanmış. Bir beşer iktizası bazen çarşıda pazarda, tarlasında bahçesinde işi oluyor. Cemaate yetişemediği vakitte

evinde 25 kere kılıyor namazı. Yirmi beş kere o namazı kılıyor ki,

"—Ben o sevabı kaçırdım. Bunun cezası olarak da bunu 25 kere kılayım da o sevabı yine alayım!" diyor.

Bak, bununla bizim aramızdaki farka bak sen şimdi.

E tabii insanlar hepsi böyle şehirlerde değil ya, köylü kısmı kardeşlerimiz tarlalarına gidecekler, Bazı insanlar mesîrelere, ormanlara, bağlara gider. E orada herkes tek tek namaz kılsın, olmaz. Orada da toplanacak müslümanlar, orada da cemaatle kılacaklar.

O namazı cemaatle kıldığı vakitte bir boşlukta, ama yine güzelce rükûuna sücûduna riayet ederek kılarsa; şehirdeki caminin içerisinde 25, kırlarda olduğu vakitte sevap 50 misline çıkıyor.

Niçin? Şehirlerde bir mecburiyet var, birbirlerini görerek itiyor insanlar, geliyorsun camiye. Ama kırda kaldığın vakitte yalnızsın orada. Ezanını okursan, tek bir adamsın, tarlanda iş görüyorsun, namaz vakti geldi kılacaksın namazını. *Allahu ekber* diye ezanını okursun, oraya melekler dolarlar. Kametini getirirsin namaza dururs un, arkanda melekler sürüyle nihayetsiz bir saf dolgunlukla namaz kılarsın. Onun sevabı burada kıldığın, şehirde kıldığın, caminin içerisinde kıldığın namazdan bir misli daha artıyor, 25'in yerine 50 oluyor.

Onun için nerede olursak olalım, bu cemaati elden kaçırmamaya çalışmak vazifemiz. Kırda olursan, cemaatle kılabildiğin takdirde, sevabın 50 misli oluyor.

Şerhte diyor ki: Yalnız başına kıldığı halde bile, rükûuna ve sücûduna tamamıyla riayet ettiği takdirde, sevabı iki misli oluyor.

b. Cami Komşusunun Namazı

Ama şehirde olmaz bu. Şehirde ben yalnız başıma ezanımı okuyayım, kametimi getireyim dersen, Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki:[86]

---

[86] Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.57, no:4721; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.345, no:3488; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.I, s.497, no:1915; Hz. Ali RA'dan.

لاَ صَلاَةَ لِجَارِ الْمَسْجِدِ ، إِلاَّ فِي الْمَسْجِدِ (قط. عن جابر ؛
قط. ق. عن أبي هريرة ؛ حب. عن عائشة)

RE. 481/2 (*Lâ salâte li-câri'l-mescid, illâ fi'l-mescid*)

(*Lâ salâte*) "Hiçbir namaz yoktur, (*li-câri'l-mescidi*) mescidin komşusu için; (*illâ fi'l-mescidi*) ancak mescidde kılarsa olur."

Caminin komşusuna evinde namaz kılmak yoktur. Caminin komşusu mutlaka namazını camide kılacak, ki bu cemaat yaşayabilsin. Allah bunlara riayet eden insanlardan etsin...

Dinlemesi kolay, söylemesi de kolay; ama yapması zor…

Şimdi Ensâr'dan Ebû Talha RA hatırıma geldi. Bir gün bahçesine gitmiş. Hurmalık bir bahçesi varmış, gayet güzel. Hurma ağaçları böyle birbirlerine çatışmış bir şekilde, içerisinde de gayet güzel kuşlar cıvıl cıvıl ötüyorlar. İnsanlık hilkati itibariyle bunlara meftun olmuş, şöyle kendisini orada bir vermiş, bunların cıvıltıları içerisinde ikindi vakti cemaatle namazı kaçırmış. Sonra Rasûlüllah SAS Efendimize gelmiş:

"—Yâ Rasûlallah! Bugün o bahçenin güzelliği, benim bu cemaati kaçırmama sebep oldu. Ben kendimden geçtim, bahçenin güzelliğine hayran oldum. Geldim siz namazı kılmışsınız. Ben o bahçeyi, beni ikindi namazından alıkoyan, cemaatinden alıkoyan o bahçemi vakfettim, bir daha oraya gitmem. Beni cemaatle namaz kılmaktan alıkoydu." demiş.

Bir kere alıkoymuş! Şimdi sen ölçebilir misin kendimizi onlarla beraber? Allah onların şefaatlerini cümlemizin üzerine nâzil eylesin de, onların gittiği yoldan bizleri ayırmasın…

Birde Talha RA var, Aşere-i Mübeşşere'den. Hep camilerde

Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.373, no:898; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.420, no:2; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.57, no:4724; Tahàvî, *Şerhu Maànî*, c.I, s.394, no:2140; Ebû Hüreyre RA'dan.

Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.419, no:1; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.V, s.181, no:628; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.II, s.94; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.650, no:20737; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVI, s.415, no:17141.

vardır ismi, bizim camimizde de olsa gerek. Bu Talha RA Rasûlüllah'ın hem âşıkı, hem de fedaisi. Zannedersem Uhud muharebesinde düşman Rasûlullah'ın yanına kadar çok sokuldu, oklar yağıyor, kılıçlar böyle nerdeyse Efendimiz'in üzerine geliyor. Talha ve bazı arkadaşları Rasûl-ü Ekrem'in önüne böyle siper oldular, ki atılan oklar Rasûlullah'a değmesin diyerekten. Tam hatırımda yok ama 70 kadar yerinden galiba yara almış, kılıç yarası, ok yarası ve saire... Allah da öldürmemiş, ölmemiş. Harpten sonra tabii iyi olmuş tedavi olmuş iyi olmuş.

Şimdi onun yanında Veysel Karanî de aklıma geldi. Veysel Karanî bir Arap çocuğu, simsiyah, ip incecik ama bu ümmetin efdali, evliyaların efdali... Bu aynı zamanda da çoban yani, çoban yahu; okuması yok, bilgisi yok, bir şeyi yok.

Sebebi ne yani? Neden bu kadar bu derece yükseklik kazanıyor? Hepinizin mâlümu…

Rasûlullah SAS'in Medîne-i Münevvere'de peygamberliği ilan olmuş, herkes duymuş. Bu da Yemen'de, neredeyse, deve güdüyor. Rasûlullah'ın geldiğini duymuş, görmeden iman da etmiş. Ben de inandım onun getirdikleri iman esaslarına diyerekten iman da etmiş. Anasına demiş ki;

"—Gideyim ben bu Peygamberi ben bir göreyim, bana izin ver ne olursun?"

"—Git gör ama oğlum, işte fazla eğlenme, evindeyse görürsün. Peygamberdir o durmaz şimdi, oraya buraya gider. Göremezsen bekleme uzun boylu, gel!" demiş.

E gitmiş bakmış, Peygamber SAS evde yok…

"—Bir alâmet yok mu, hiç olmazsa onu göreyim?" demiş.

Uhud'da kırılan mübarek dişini göstermişler. Ağzının bütün dişlerini söküvermiş.

Olur mu dersin?

O içerideki aşka bak, sevgiye bak, bağlılığa bak; bir de bize bak!

Ekmek? İstediğinden bol… Yemek? İstediğinden bol… Yaşama? İstediğinden bol…

O aşk ve sevgi bizde daha çok olması lazım gelirken, biz bilakis daha aşağıya düşüyoruz. Nimetler çoğaldıkça, terazinin gözüne dirhemi koydukça, kalkar ya, bu iniyor. Bu kadar nimete göre

kalkmamız lazım gelirken, bilakis daha aşağıya düşüyoruz. Onlardaki o aşkın, o sevginin, o bağlılığın eğer binde biri bizde olsa yine yeter diyeceğiz, fakat maalesef...

Onun için Allah hepimizi affetsin de dinimize iyi sarılmanın, iyi bağlanmanın, onun emirlerine iyi tutunmanın güç ve gayretini Cenâb-ı Hak bize ihsan etsin...

Onun için o İbrahim Hakkı Hazretleri diyor ki:

"—Az yemenin yolunu bul, toklukla Allah'a varılmaz."

Toklukla Allah'a varılmaz. Karnı tok olan adam, *Allahu ekber* der namaza durur. Fakat gönlü parasında, tarlasında, kasasında, şurasında burasında gönül Allah'a gidemez. Allah'a gidecek vakit bulamaz.

"—Gönül Allah'a ne zaman gider?"

Ne zaman karnın aç olur, için böyle bayılır, o baygınlık zamanında *Allahu ekber* demeyle, karnını doyurup da *Allahu ekber* demenin arasında dünyalar kadar fark var.

Onun için şimdi önümüzde Ramazan ayı geldi el-hamdü lillah.

Şimdi kendimizi bir ölçelim, Ramazandayız, iftar vaktiyle sahuru yediğimiz vakit arasındaki fark nasıldır? Herkes kendisini görebilir.

Halbuki bizim Ramazanlarımız, kendimizi teraziye koyuyoruz, Ramazan'dan sonra üç kilo beş kilo artıyoruz. Neden?

Çok güzel yiyoruz. Bu çok güzel yiyişe göre çok güzel uyku da uyuyoruz. Eh vücudumuza Allah sıhhat de vermiş artıyor kilomuz. Az yesek vücut zayıflayacak, zayıflayınca da açlık da olunca *Allahu ekber*'in tadıyla tok adamın ağzının tadı bir olmuyor.

Onun için o zât kitabının büyük kısmını açlığa tahsis etmiş. Karnını doyurma diyor, ki kıldığın namazın, yaptığın ibadetin tadını ve lezzetini alasın. Onun bizi aç bırakmaktan maksadı öldürmek için değil de, kararınca ye de ruhun kuvvetlensin. Bizim vücudumuz kuvvetli ruhumuz zayıf… İş oradan doğuyor. Vücut kuvvetli, semiz fakat ruh kısmına gelince o zayıf.

Niçin? Besleyemiyoruz onu.

O nasıl beslenecek?

Allah'a içeriden yanarak Allah dediğin vakitte o zaman olur.

Şimdi bak hatırıma gelmişken yine Ebû Bekr-i Sıddîk Hazretleri'nin halini yazıyor o kitapta... Ebû Bekr-i Sıddîk Hazretleri'nin hali şöyleymiş;

Yatsı namazından çıkar evine gider, bir saat, daha ne kadarsa çoluk çocuğuyla biraz sohbet eder, onların uykusu gelir, "Yatın haydi!" der, yatırırmış onları… Çocukları uyuyunca, kendisi taze bir abdest alır, abdestini tazelermiş. Bu taze abdesti aldıktan sonra seccadesini yayarmış. Bugünkü gibi böyle elektrik filan da yok, ayın karanlığında veyahut mumu varsa belki bir mum ışığında, seccadesinin üzerinde iki rekât abdest namazını kılıyor. Ondan sonra murâkabesine, zikrine devam ediyor; ta sabaha bir saat, bir buçuk saat kalıncaya kadar seccadesi üzerinde. O zaman şöyle bir başını kaldırıyor bir "Ah!.." diyormuş, içerisinden derin bir "Ah!.." geliyormuş. Bu "Ah!.." deyince ağzından öyle bir nur çıkıyordu ki diyor, duvarların içerisindeki saman bile görünür halde oluyordu. Güzel bir projektör ışığı evi dolduruyor.

Nerden? Onun ağzından çıkan Allah sözünden yahut aşk ile bir "Ah!" diyor.

"—E bu nasıl olur?" derseniz, bu bizim ölçümüzle olmaz. Bizim ölçü bu tabiat ölçüleri, kanunları derken burada yürümez bunlar. Bu Allah aşkı, Allah sevgisi hiç böyle umulmadık kişi de hadiseleri meydana kor Cenâb-ı Hak. Bir "Ah!.." her tarafı ışıklandırıyor.

Tabii birdenbire bir "Ah!.."dan nasıl böyle bir ateş çıkar? diyeceksin.

Bunu Buhârî hadislerinden bir hadisten öğreniyoruz. Efendimiz SAS'e misafirler gelmiş yatsı namazı için uzak yerden. Karanlık fazla basmış, evlerine gidecekler, ışıksız karanlıkta gitmek müşkil.

Cenâb-ı Peygamber onların eline, baston mesabesinde, bir sopa vermiş. Fakat sopanın ucunda iki tane elektrik ışığı... Sopanın ucunda iki tane elektrik ışığı, ta evlerine gidinceye kadar onların yollarını aydınlatarak gidiyorlar.

"—Sopadan ışık çıkar mı efendi?"

Allah'ın kudretine taalluk edince, sopadan değil sudan bile ateş çıkar. Onun için sen Ebû Bekr-i Sıddîk'ın ağzından çıkan

“Ah!”ın nuruna itiraz etme sakın! Allah kudreti, onun kendisinin dediği de o: Allah!

O diyor ki:

“—Ben müslüman olduktan sonra, ta bugüne kadar karnımı doyurmuş değilim. Suyu da kana kana içmiş değilim.”

Onun namazdaki aldığı lezzetle bizim tok karnımıza, şişirdiğimiz karınlarla aldığımız lezzet bir olabilir mi kardeş?

Onun için onlar namaza durdukları vakitte, kendilerinden geçiyorlar adeta birer mezar taşı gibi öyle sakin sakin bir halde namaz kılıyorlar. Bizim ne gözümüz duruyor, ne elimiz ayağımız. Şuramız kaşınır, buramız kaşınır, buramızı düzeltiriz, sağa eğiliriz, sola eğiliriz, çeşitli hareketler... İcap ederse gözümüzle filan sağa da bakarız sola da bakarız filan. E bunlar hep nefsaniyetimizin esiri olduğumuzdan.

Allah hepimizi affetsin… Tevfikat-ı samedâniyyesine mazhar eylesin…

İşte bu bir evvelki derste, tamah denilen şeyin insanlardaki nûr-u hikmeti söndürdüğüne dair olan hadise taalluk ederse burası, bizim bu kudretimizi söndüren tamahkârlık. Bu aç gözümüzün doymaması, tamahkârlık denen göz doymamak, göz doymayınca karın da doymuyor bir şey de doymuyor. O, o da bizde hem hikmetleri siliyor, kalbimizden hem nurumuzu siliyor. Ne kadar bağırsak feryat etsek bir neticeye varamıyoruz vesselam.

c. Kefaret Olan Ameller

Taberânî, Ebû Ümâme RA’dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[87]

اَلصَّلَاةُ الْمَكْتُوبَةُ تُكَفِّرُ مَا قَبْلَهَا إِلَى الصَّلَاةِ الأُخْرَى ، وَالْجُمُعَةُ تُكَفِّرُ

[87] Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.VIII, s.261, no:8016; Heysemî, *Mecmaü’z-Zevâid*, c.II, s.35, no:1664; Ebû Ümâme RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.318, no:19056; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XIV, s.65, no:13799.

مَا قَبْلَهَا إِلَى الْجُمُعَةِ الأُخْرَى ، وَشَهْرُ رَمَضَانَ يُكَفِّرُ مَا قَبْلَهُ إِلَى شَهْرِ رَمَضَانَ ، وَالْحَجُّ يُكَفِّرُ مَا قَبْلَهُ إِلَى الْحَجِّ ؛ لاَ يَحِلُّ لاِمْرَأَةٍ مُسْلِمَةٍ أَنْ تَحُجَّ إِلاَّ مَعَ زَوْجٍ أَوْ ذِي مَحْرَمٍ (طب. عن أبي أمامة).

RE. 218/4 (*Es-salâtü'l-mektûbetü tükeffiru mâ kablehâ ile's-salâti'l-uhrâ, ve'l-cumuatü tükeffiru mâ kablehâ ile'l-cumu'ati'l-uhrâ, ve şehru ramadàne yükeffiru mâ kablehû ilâ şehri ramadàne, ve'l-haccu yükeffiru mâ kablehû ile'l-hacci, lâ yahıllü li'mraetin müslimetin en tehucce illâ mea zevcin ev zî mahremin.*)

(*Es-salâtü'l-mektûbetü tükeffiru mâ kablehâ ile's-salâti'l-uhrâ*) "Farz namaz, bir evvelkinden bir sonraki namaza kadar ki hatalar kefaret olur. (*Ve'l-cumuatü tükeffiru mâ kablehâ ile'l-cumu'ati'l-uhrâ*) Cuma, evvelkinden önündeki Cuma'ya kadar kefaret olur. (*Ve şehru ramadàne yükeffiru mâ kablehû ilâ şehri ramadàne*) Ramazan ayı evvelkinden önündeki Ramazan'a kadar kefaret olur. (*Ve'l-haccu yükeffiru mâ kablehû ile'l-hacci*) Hac da evvelkinden gelecek hacca kadar kefaret olur. (*Lâ yahıllü li'mraetin müslimetin en tehucce illâ mea zevcin ev zî mahremin*) Kocası veya mahremi olmayan müslüman bir kadının haccetmesi helâl olmaz!"

Cenâb-ı Hakk'ın bize lütufları çok… Ruhumuzun daima galebe halinde, hükümdar hâlinde durabilmesi için bize teşvikler yapıyor. Farz namazları kıldığımız vakitte bir mükâfat veriyor. Arkasından ikinci bir vakit daha geliyor ya, meselâ sabahı kıldık öğlen oldu. Öğleni de kıldığımız vakitte, arada beşeriyet iktizası bazı hatalar, kusurlar yapmış olabiliyoruz. Sonraki namaz, önceki namazla arasındaki hatalarımızı siliyor. Bu lütf-u ilâhî ki, daima bunu yapınız demek.

Bu Cuma'yı kıldık, ertesi hafta bir Cuma kılacağız. O zamana kadar beşeriyet iktizası yaptığımız hatalar, kusurlar varsa, bu ikinci cumayı kıldığımız zaman Cenâb-ı Hak onları siliyor.

Kebâir müstesna, kebâir günahlar silinmez. Kebâir günahlar mutlaka tövbeye muhtaç, hak hukuk helalleşmeye muhtaçtır.

Bunlar müstesna…

Burada görmedim ama başka bir yerde cumadan sonra, öteki cumadan da üç gün alaraktan 10 güne çıkarır, 10 güne kadar günahları silinir.

Geçen Ramazan'da tuttuğumuz oruçtan, bu Ramazan'a kadar bir senelik aradaki hatalarımız, bu Ramazan'ı tutunca silinir kendiliğinden… Otomatik mi diyorlar ona; kendiliğinden siliniyor. Hani teyp makinelerine koyuyorlar bir söz yazarken ötekisini oradan siliyorlar, kendiliğinden siliniyor o. Bunun gibi günahlar da kendiliğinden otomatik olarak siliniyor.

Niye itiraz ediyorsun hacca? İşte bak, bu seneki haccı yaptın, gelecekteki bir hacca kadar hatasız durabilir miyiz? Melek değiliz, peygamber de değiliz; hata elbette sâdır olur. Sonradan yapılan hac, evvelki hac ile arasında yapılan hataları siler.

Kadıncağızın kocası şehid olmuş. O zamanki şehid bugünkü şehid değil, o zaman şehid olmuş. Karısı veyahut annesi işte onun meziyetlerini sayaraktan oğlunun methiyesinde bulunuyormuş. Rasûl-iü Ekrem SAS duymuş bunu;

"—Sen oğlun şehid oldu diye niye bu kadar güveniyorsun? Hiç boş bir söz söylenir mi?" demiş.

Bu Ma'rifetnâme sahibinin de üçüncü derdi uyuma. Yeme, uyuma, konuşma… Şu üç esası var onun: Az ye, az uyu, az konuş.

Bunlar hep yetişme tarzımıza bağlı şeyler. Bir insan çok konuşmaya alışmışsa, çok yemeye alışmışsa, çok uyumaya alışmışsa bunu lafla alamazsınız elinden. Laflarla alamazsın, onun için yine büyükler bunlara da çareler bularaktan halvetleri, uzletleri tertip etmişler, ki vahşi bir kuşu, şahin veya atmaca, hangisi olursa olsun, onu alıyorsun 40 gün bir yere kapıyorsun, besliyorsun orada, o ondan sonra senin için av tutuyor.

Av köpekleri de öyle değil mi? Onu besliyorsun, bakıyorsun ondan sonra sana o ne kadar mutî oluyor.

Kuşlar da öyle, seni tanıyan o kuş seni bırakıp da gitmez artık. Kırk gün sen onu beslediğinden dolayı, sana mutî olur, seni bırakıp da gitmez. Senin omuzunda gezer o ve istediğini avı sana tutar getirir.

"—Bir hayvan bu kadar terbiye olur da insan terbiye olmaz

mı? Elbette insan da terbiye olur." diyerekten bu halvetleri icad etmişler. Bu sene biraz, gelecek sene biraz, daha öbür sene biraz; derken bakarsın insan da insanlık huyları, halleri birer birer belirmeye başlar. İnsan da kâmil insan olarak bu dünyadan gider. Ne mutlu o dervişe!

Onun için hacca gideceğiz. Hacca gidince ne olacak? İşte bir sene zarfında yaptığımız hatalar silinecek. Daha başka ne istiyorsun sen?

Allah servet vermiş, sağlık da vermiş. Bugün olan insanlar için beş on liranın hiç kıymeti bile yok. Olmayanlar başka.

Onun için Avrupa'ya gidenler kim bilir ne kadar yüz bin lira harcıyor? O orada zevkine harcıyor, sen de burada sevap için harcayacaksın. Hem günahların silinecek, hem de bir membâdır orası, oradan feyiz alacaksın. Onun için bunlara katiyen itiraz etmemeli.

Şimdi burasına da dikkat edin: Allah bize çok uyanıklıklar versin, hele o kadınlarımıza... Kulakları çınlasın hepsinin… Şimdi onların bir sürüsü hacca gitti. Kadın, yanında kocası yok, mahremi yok; bir sürü kadınlar toplanırlar hacca giderler. Bak ne diyor burada:

(*Lâ yahıllü li'mraetin müslimetin en tehucce illâ mea zevcin ev zî mahremin*) Kocası veya mahremi olmayan müslüman bir kadının haccetmesi helâl olmaz!"

Kocası veya mahremi olmadan farz haccını bile yapamaz orada! Bunlarsa nafile olarak gidiyorlar ki, günah üzerine günahtır.

İmam Şâfiî buna mukabil, beş altı kadının toplu olarak gitmelerine farzda müsaade etmiştir. Farz haccını yapmak onun mezhebine göredir. Sen Şâfiî isen bir şey demem. Şâfiî değilsen Hanefî isen, Hanefî kaidesine uymak üzere hiçbir kadın kocasız veya yanında bir mahremi olmadan bu hac vazifesine gidemez. Bu farzına gidemediği gibi, bir de farzın mukabili nafileler var ki, bizim tekrar tekrar gittiğimiz haclar nafiledir, onlar günahları silerler sevaplar kazanır gelir insan. Ama bu kadın için değil, kadın için katiyen câiz değil. Çünkü kadın muhtâc-ı himâyedir.

Ama sen diyeceksin ki:

"—Bugün meleklik devrine döndü. Hiç kimsenin kimseye bir şey yapacağı yok. İşte vasıtalarımız gayet rahat, gayet emniyet var."

Peygamber SAS bunların hepsini senden de iyi benden de iyi bilirdi. O iyi bildiği halde bu emri koymuş;

"—Bugün gitmesinler ama, yarın iyi olursa o zaman gitsinler." dememiş.

Onun için kadına layık olan evcağızıdır. Ama kocası yokmuş, kimsesi yokmuş? Olsun, o da sevabını evinde alır.

Onun cemaate gelmesine bile peygamber müsaade etmemiş. Pek çok kadınlar zamân-ı saadette;

"—Yâ Rasûlallah! Biz de gelelim senin arkanda namaz kılalım?" demişler.

Bir vakit kılmışlar, sonra men etmiş:

"—Sizin mahalle caminizde veyahut evinizin en saklı köşesinde kıldığınız namaz, benim arkamda kıldığınız namaz gibi yahut bundan daha sevaplıdır. Size layık olan mahremiyettir. Allah sizi kadın olarak yaratmıştır, sizin ona riayet etmeniz lazım!" buyurmuş.

Ancak kocasıyla beraber haccedebilir. Yahut kocası olmaz da oğlu olur, amcası olur, dayısı olur, buna mümâsil kimseler olabilir; başka türlü olmaz.

d. Mescid-i Haram'ın Fazîleti

Ebû Nuaym ve İbn-i Asâkir, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[88]

اَلصَّلاَةُ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ مائَةُ أَلْفِ صَلاَةٍ ، وَالصَّلاَةُ فِي مَسْجِدِي

عَشَرَةُ آلاَفِ صَلاَةٍ ، وَالصَّلاَةُ فِي مَسْجِدِ الرِّبَاطَاتِ أَلْفُ صَلاَةٍ (حل.

---

[88] Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.46; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVI, s.246; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.195, no:34633; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.70, no:13812.

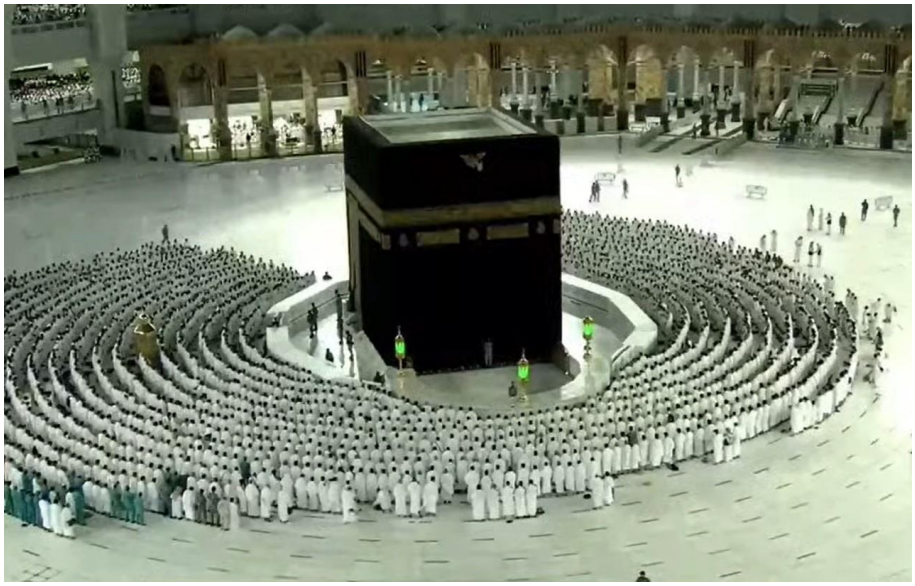

كر. عن أنس ضعيف)

RE. 218/5 (*Es-salâtü fî mescidi'l-harâmi mietü elfi salâtin, ve's-salâtü fî mescidi aşeretü âlâfi salâtin, ve'salâtü fî mescidi'ribâtàti elfü salâtin.*)

Şimdi *Mescid-i Haram* diye Mekke-i Mükerreme'deki, Kâbe'nin etrafındaki mescide diyorlar. Mescid-i Haram, en büyük mesciddir. Büyüklüğü, sahasının büyüklüğüyle değildir; büyüklüğü ondaki kudsiyyet-i ilâhî iledir. İlâhî bir kudsiyyet var onda, ondan dolayıdır. Oradaki Beyt'in binası olmuş, olmamış önemi yok, oradaki kerpiçten, taştan yapılmış bir binadır. Onun varlığı yokluğu müsavidir. Asıl kudsiyyet oradaki makama mahsustur.

Burada camide bir namaz kılıyoruz, 25 kat sevap alıyoruz. Oradaki namaza karşı yüz bin namaz sevabı veriliyor. Şimdi 25 ile 100 bin ölçülür mü?

Cenâb-ı Hak Mekke-i Mükerreme'de, Harem-i Şerîf'in içerisinde kılınan bir namaza 100 bin namaz sevabı veriyor. Yalnız, Allah kusurumuzu affetsin de, oraya gidiyoruz da orada

birçok vakitler, Harem-i Şerîf ayağımızın dibinde olduğu halde, tembellik edip de evde kılıverelim diyoruz. Orada evde yahut bulunduğumuz yerde kılıveriyoruz.

"—Canım olur mu? Bak 100 bin gidiyor orada…"

Ama rahatsız olursun, hasta olursun o başka. Sağlam oldukça insanın beş vaktini Harem-i Şerîf'te kılması elbette evlâ…

Bir de şimdi Efendimiz'in mescidi var, Medine-i Münevvere'de Mescid-i Nebevî… "Benim mescidimde kılınan bir namaz ise, başka yerde kılınan on bin namaza denktir." buyuruyor SAS Efendimiz. Aslında, "Bin namaza denktir." diye de rivayetler var. Bin ile on bin arasında değişiyor.

Bir de hudutlarda askerlerin, askerlik vazifesiyle bekledikleri nöbet esnasında kıldıkları namazlar var. Ki, tehlikeli bir an… Tehlikeli bir anda bile orada namazını kılıyor. Onun namazı da bin namaza muâdildir buyrulmuş.

e. Kerahat Vakitleri

İbn-i Adiy ve İbnü'n-Neccâr, Ebû Katâde RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[89]

اَلصَّلاَةُ نِصْفَ النَّهَارِ تُكْرَهُ ، إِلاَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ ، لأَنَّ جَهَنَّمَ كُلَّ يَوْمٍ

تُسْجَرُ ، إِلاَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ (عد. وابن النجار عن أبي قتادة)

RE. 218/6 (*Es-salâtü nısfe'n-nehâri tükrehü, illâ yevme'l-cumuati, lienne cehenneme külle yevmin tüsceru, illâ yevme'l-cumuati.*)

(*Es-salâtü nısfe'n-nehâri tükrehü*) "Zeval vakti namaz mekruhtur, (*illâ yevme'l-cumuati*) Cuma günün müstesnâ… (*Lienne cehenneme külle yevmin tüsceru*) Çünkü Cehennem her

---

[89] İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.373; Ebû Katâde RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.418, no:19596; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.74, no:13819.

gün kızdırılır, (*illâ yevme'l-cumuati*) ancak Cuma günü kızdırılmaz."

Üç kerahat vakti var: Birisi sabahleyin güneş doğarken. O vakitte namaz kılınmaz. İkincisi güneş batarken, ikindi vakti güneş batmaya başlamış, artık o vakit namaz mekruh olur. Ancak o günün kılmadığı ikindi namazını kılabilir. Bir de güneş zevalde ortada, zeval vakti diyorlar; o zaman da namaz kılmak yine mekruhtur.

Bunların ayarı yarım saatle 45 dakika arasında değişiyor. Akşam güneş batmaya 45 dakika kala, güneş doğduktan 45 dakika sonra, öğlenden keza yarım saat 45 dakika önce kerahat vaktidir, namaz kılınmaz.

Bu her gün için câridir de ancak Cuma günü müstesna... Cuma günü kerahat kalkıyor ortadan. Cuma günü hangi saatte camiye girersen gir, orada o namazını kılmak münasip olmuş. Bu Ebû Yusuf Hazretleri'nin mezhebine göre. Bu tahiyyetü'l-mescid namazı olsun, nafile namaz olsun, hangi namaz olsa onların hepsine şamil.

Çünkü cehennem her gün alevlendirilir. Cuma gününün hürmetine o gün ateşlendirilmez.

Bu bize bir ikazdır.

f. Salât ü Selâmın Fazîleti

Dâra Kutnî ve İbn-i Şâhin, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[90]

اَلصَّلاَةُ عَلَيَّ نُورٌ عَلَى الصِّرَاطِ ، فَمَنْ صَلَّى عَلَيَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ ثَمَانِينَ مَرَّةً ،

غُفِرَتْ لَهُ ذُنُوبُ ثَمَانِينَ عَامًا (قط. وابن شاهين عن أبي هريرة)

---

[90] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.408, no:3814; İbn-i Şâhin, *Tergîb fî Fadàili'l-A'mâl*, c.I, s.25, no:22; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.490, no:2149; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.68, no:13808.

RE. 218/7 (*Es-salâtü aleyye nurun ale's-sırâti, femen sallâ aleyye yevme'l-cumuati semânîne merreten, gufiret lehû zünûbu semânîne àmen.*)

(*Es-salâtü aleyye nurun ale's-sırâti*) "Bana selat-ü selam getirmek, sırat üzerinde nurdur. (*Femen sallâ aleyye yevme'l-cumuati semânîne merreten*) Kim Cuma günü bana seksen kere salât getirirse, (*gufiret lehû zünûbu semânîne àmen*) seksen yıllık günahları mağfiret olur."

Şimdi Efendimiz kendisine getirdiğimiz salâtlardan bahsederekten [böyle buyurmuş.]

(*Allàhümme salli alâ muhammedin ve alâ âli muhammed*) diyoruz ya en kısası. Buna salât diyorlar.

"—Bana karşı yapılan böyle bir salât sırat köprüsü üzerinde nurdur."

Bu cehennemin üzerinden geçeceğimiz bir köprü var, bu köprüye sırat köprüsü diyorlar. Bu köprüden geçerken önümüzün ışığı yaptığımız salât ü selâmlar olacak. Salât ü selâmın ne kadar çoksa ışığın, aydınlığın o kadar çok, o kadar rahat gidersin demek.

"—Her kim bana Cuma gününde seksen kere salât ü selâm getirirse, seksen yıllık günahları mağfiret olur."

Eline tesbihi alırsın; hiç olmazsa 80 kere Cenâb-ı Peygamber'e salât ü selâm getirirsin:

اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّد ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ ،

وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

(*Allàhümme salli alâ muhammedin ve alâ âli muhammedin kemâ sallayte alâ ibrâhîme ve alâ âli ibrâhîme inneke hamîdün mecid*) diyerek.

[Allahım, Muhammed AS'a ve Muhammed AS'ın âline (ümmetine) rahmet eyle, şerefini yücelt; İbrâhim AS'a ve İbrâhim AS'ın âline (ümmetine) rahmet ettiğin gibi. Şüphesiz övülmeye lâyık yalnız sensin, şan ve şeref sahibi de sensin.]

اَللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ ،

وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

(*Allàhümme bârik alâ muhammedin ve alâ âli muhammedin kemâ bârekte alâ ibrâhîme ve alâ âli ibrâhîme inneke hamîdün mecid*)) diyerek.

[Allah'ım! Muhammed'e ve Muhammed'in âline (ümmetine) hayır ve bereket ver. İbrahim'e ve İbrahim'in âline (ümmetine) verdiğin gibi. Şüphesiz övülmeye lâyık yalnız sensin, şan ve şeref sahibi de sensin.]

En kısa olursa:

اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ، فِي كُلِّ لَمْحَةٍ

وَنَفَسٍ بِعَدَدِ كُلِّ مَعْلُومٍ لَكَ .

(*Allàhümme salli alâ muhammedin ve alâ âli muhammedin, fî külli lemhatin ve nefesin bi-adedi külli ma'lûmin leke.*) [Allahım, Muhammed AS'a ve onun âline (ümmetine) rahmet eyle, şerefini yücelt; her anda ve her nefeste ve senin bildiklerinin sayısınca…"

Daha başka türlü çok salât ü selâmlar var, bunları okusun! En güzeli *Delâil-i Hayrât* denilen bir salât kitabı vardır, Muhammed ibn-i Süleyman el-Cezûlî Hazretleri (v.1465) yazmış. Onun tertip ettiği o salât ü selâmlar daha lâyıkdır, her gün devam ederek okunur.

"—Böyle bir salât ü selâmı Cuma gününde kim ki bana 80 defa okursa, seksen senelik günahları affolur. Büyükleri değil küçük günahları…"

Bu fadâile itiraz etmemek lazım.

"—Canım böyle oturduğun yerde yaptığın bir salât ile günah affolsun, ne demek bu, nasıl bir şey?"

Allah-u Teàlâ'nın lütfunun hududu yok! En büyük, dünyanın güneşi Peygamber SAS. Dünyada iki güneş var; bir tepedeki şu

gündüzün gördüğümüz güneş, bir de Rasûlüllah'ın güneşidir. Nûr-u Muhammedî derler ona. O Nûr-u Muhammedî'nin güneşi kalplere girmedikçe, insan insan olamaz. Yani şu güneşi görmeyen insan nasıl yaşayamazsa, Nûr-u Muhammedî'nin de girmediği gönüller böyle olur, hiçbir işe yaramaz.

Onun için ona getireceğimiz böyle bir salât ü selâmla bu kadar günahımızın affolmasını çok görme! Bu Allah'ın en sevgili, en bahtiyar mümtaz kulu… Ona bizim gibi abd-i âciz salât ü selâm etmiş de ne olacak?

Ona mukabil Cenâb-ı Hak ediyor salât ü selâmı bize vekâleten. Biz bir defa yapıyoruz Cenâb-ı Hak ona 10 defa veriyor.

Bunun için Allah-u Teâlâ'nın da emri var. Her Cuma dinliyorsunuz:

إِنَّ اللهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ ، يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا

عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا (الأحزاب:٥٦)

(*İnna'llàhe ve melâiketehû yüsallûne ale'n-nebiyyi*) "Allah Celle ve A'lâ bizzat kendisi ve melekleri SAS Efendimiz'e salât ediyorlar. (Yâ eyyühe'llezîne âmenû sallû aleyhi ve sellimû teslîmâ,) Ey iman edenler, siz de ona salât getirin ve tam bir teslimiyetle selâm verin!" (Ahzâb, 33/73)

Çünkü hiç zorluğu yok, ağzın oynuyor o kadar. Namaz gibi abdest istemez, huzurda durmak istemez, kımıldamamak istemez; hem gidersin hem söylersin.

g. Namaz ve Sadaka

Deylemî, Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[91]

---

[91] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.405, no:3799; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.284, no:18893; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.65, no:13800.

الصَّلاَةُ تُسَوِّدُ وَجْهَ الشَّيْطَانِ ، وَالصَّدَقَةُ تَكْسِرُ ظَهْرَهُ ، وَالتَّحَابُّ

فِي اللهِ ، وَالتَّوَدُّدُ فِي الْعَمَلِ يَقْطَعُ دَابِرَهُ ؛ فَإِذَا فَعَلْتُمْ ذٰلِكَ ، تَبَاعَدَ

مِنْكُمْ كَمَطْلَعِ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا (الديلمي عن ابن عمر)

RE. 218/8 (*Es-salâtü tüsevvidü veche'ş-şeytàni, ve's-sadakatü teksiru zahrehû, ve't-tehàbbü fi'llâhi, ve teveddüdü fi'l-ameli taktau dâbirehû; feizâ fealtüm zâlike, tebâade minküm kematlai'ş-şemsi min mağribihâ.*)

(*Es-salâtü tüsevvidü veche'ş-şeytàni*) "Namaz, şeytanın yüzünü karartır, (*ve's-sadakatü teksiru zahrehû,*) sadaka belini kırar. (*Ve't-tehàbbü fi'llâhi*) Allah için birini sevmek, (*ve teveddüdü fi'l-ameli taktau dâbirehû*) ve amelde muhabbet şeytanın kökünü kazır. (*Feizâ fealtüm zâlike*) Bunları yaparsanız, (*tebâade minküm kematlai'ş-şemsi min mağribihâ*) şeytan sizden şark ile garb arası kadar uzaklaşır."

Bu salât hangi salât olursa olsun, ister kıldığımız namaz olsun, isterse Efendimiz SAS getirdiğimiz salât ü selâmlar olsun. Bunlar; şeytanın yüzünü karartır."

Karartmak demek, şeytanı hiç işine gelmez, bir müslüman namaz kılsın yahut Peygamberimiz'e salât ü selâm getirsin, bu onun çok zararına… Onun için büyük bir tesir olarak suratı kararıyor. Hani bir şeyden hoşlanmayınca nasıl bozuluyoruz, o da öyle bozuluyor demek ki.

Bir de sadaka veriyoruz, sadaka imanın ölçüsü. Bu sadaka da onun belini, kemiğini kırıyor. Yılanın belinin kemiğini kırdın mı yürüyemez, sana zararı olmaz. Binâen aleyh şeytanın da belini kırdın mıydı sana zararı olmaz.

Birisi namaz, birisi sadaka, birisi de Allah yolunda, Allah rızası için birbirimizle sevişme, birbirimizi sevme… Müslüman olduğumuzdan dolayı birbirimizi sevmek.

Hem Allah için birbirimiz seviyoruz, bir de yapacağız bu amelleri seve seve yapıyoruz. Namaz kılmak, şimdi oruç da tutuyoruz el-hamdü lillâh… Bu orucu külfet diye kabul etmemek

lazım. Bir müslümanın hatırına gelmez zaten böyle bir şey. Bu oruç Cenâb-ı Hakk'ın bir nimetidir bize bizim ruhumuzu yükseltir, gönlümüzü açar.

Bizim gönlümüz olmadıktan sonra bu cesedin hiç kıymeti yok. En nihayet burada gömerler, çürür gider. Et parçası bu ceset, kafes gibi, başka hiçbir şeyi yok. Asıl bunun içindeki kuşadır itibar. Kafesin kıymeti kuşuna göredir. Binâen aleyh bu kuş için birbirimizi sevmemiz, namaz olsun oruç olsun yapacağı amelleri seve seve yapma... Bu oruçtan dolayı çok bahtiyarız el-hamdü lillah. Başka tüm milletlerde, dinlerde oruç var. Fakat bizim orucumuza benzer hiçbirinin orucu yok. Yahudi perhiz yapar oruç diyerekten.

Perhizden ne olacak? Şunu yemiyorsun bunu yemiyorsun ama karnın yine tok. Ama müslümanın ki öyle değil.

Bu amelleri sevmek, şeytanın bütün eşlerini, arkadaşlarını, arkasından gelecek neler varsa hepsini keser, kökünü kurutur.

Siz bu işleri yaparsanız, sizden şeytan uzaklaşır.

Şark ile garp arası nasıl birbirinden uzaksa, güneşin doğduğu ve battığı yerler nasıl uzaksa, ayrıysa şeytan da sizden bu kadar uzak olur.

Ne kadar güzel: Bir kere namaz kılmak, salât ü selâm getirmek, sadaka vermek, birbirimizi sevmek, yaptığımız amelleri de seve seve yapmak.

h. Namaz Üç Parçadır

Deylemî, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[92]

اَلصَّلاةُ ثَلاثَةُ أَثْلاثٍ: اَلوُضُوءِ ثُلُثٌ، وثُلُثُ الرُّكُوعِ، وثُلُثُ السُّجُودِ؛

فَمَنْ حافَظَ عليهِنَّ قُبِلَتْ مِنهُ وما سِواهُنَّ، ومَنْ ضَيَّعَهُنَّ رُدِدْنَ عليهِ

[92] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.406, no:3807; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.454, no:19750; *Câmiü'l-Ehàdîs,* c.XIV, s.67, no:13803.

وَمَا سِوَاهُنَّ (الديلمي عن ابن عباس)

RE. 218/9 (*Es-salâtu selâsetü eslâsin: El-vudùi sülüsün, ve sülüsü'r-rükûu, ve sülüsü's-sücûdi; femen hàfeza aleyhinne, kubilet minhü vemâ sivâhünne; ve men dayyeahünne, rudidne aleyhi vemâ sivâhünne.*)

(*Es-salâtu selâsetü eslâsin*) "Namaz üçte birlik üç parçadan ibarettir: (*El-vudùi sülüsün*) Üçte biri abdesttir, (*ve sülüsü'r-rükûu*) üçte biri rükûdur, (*ve sülüsü's-sücûdi*) üçte biri secdedir. (*Femen hàfeza aleyhinne kubilet minhü*) Bu üçüne dikkat edenin diğer kısımları da kabul edilir. (*Ve men dayyeahünne*) Eğer bunlara dikkat etmezse, (*rudidne aleyhi vemâ sivâhünne.*) hem bunlar, hem de diğerleri red olunur."

Namaz üç parçadır: Bir parçası abdesttir, bir parçası rükûdur, bir parçası da secdedir.

Rükû denince, kıyam da onun içerisinde… İşte bir insan namaza geç vakit gelse, imam rükûa vardığı vakitte rükûda ona yetişirse, namaza yetişmiş sayılır. Kıyama yetişemedi ama imama rükûda iken yetiştiğinden dolayı namaza yetişmiş, bu rekâtı kılmış sayılır. Onun için rükû ile iktifa etti, kıyam da onun içerisindedir. İki.

Üçüncü parçası da secdedir. Secde bir, kıyam ve rükû iki, abdest üç… Namaz bu üç şeyden teşekkül eder. Kim bu üç şeyi muhafaza ederek, abdestini güzel alıyor, namazını güzelce kılıyorsa, namaz ondan kabul olunur. Ne kadar bundan başka yaptığı ameller varsa hepsi kabul olunur. Hem namazı kabul olunur, hem namazının gayrı yaptığı hayırlar hasenatlar ve ibadetler kabul olunur.

Her kim bu üçü zâyi ederse… Abdestini güzel almıyor yahut doğru almıyor, rükûsunu, secdesini tam yapmıyor, yahut doğru kılmıyor, zâyi ediyorsa; bunlar reddolunur.

Başka amelleri de var; mesela çok zikrediyor, çok sadaka veriyor, çok hayır hasenatı var... Hiçbirisi kabul olmaz, hepsi reddolunur.

"—Demek ki sen namazı kılmıyorsun, namazı kılmadığın

halde yaptığın bu hayr u hasenât da al senin olsun!" derler.

Hatta bir rivayette:

"—Namaz kılan insanlar namazlarını dikkatli kılmadıkları takdirde, rükû ve sücudlarına riayet etmedikleri takdirde, yarın rûz-ı kıyâmette, "Al namazlarını!" diye yüzüne çarpılacak. Eskimiş bir parçayı nasıl çarparlarsa adamın, sahibinin yüzüne; "Senin namazın da al senin olsun!" diyecekler. Çünkü usûle riayet etmemiş.

i. Vera' Sahibinin Fazileti

Deylemî, Bera' ibn-i Âzib RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[93]

الصَّلَاةُ خَلْفَ رَجُلٍ وَرِعٍ مَقْبُولَةٌ ، وَالْهَدِيَّةُ إِلَى رَجُلٍ وَرِعٍ مَقْبُولَةٌ ، وَالْجُلُوسُ مَعَ رَجُلٍ وَرِعٍ مِنَ الْعِبَادَةِ ، وَالْمُذَاكَرَةُ مَعَهُ صَدَقَةٌ (الديلمي عن البراء)

RE. 218/10 (*Es-salâtü halfe racülin veriin makbûletün, ve'l-hediyyetü ilâ raculin veriin makbûletün, ve'l-cülusu mea raculin veriin mine'l-ibâdeti, ve'l-müzâkeretü meahû sadekatün.*)

(*Es-salâtü halfe racülin veriin makbûletün*) "Müttakî, vera' sahibi bir adamın arkasında namaz kılmak makbuldür. (*Ve'l-hediyyetü ilâ raculin veriin makbûletün*) Vera' sahibi birine hediye vermek makbuldur. (*Ve'l-cülusu mea raculin veriin mine'l-ibâdeti*) Vera' sahibi bir kişinin meclisinde bulunmak ibadettir. (*Ve'l-müzâkeretü meahû sadekatün*) Onunla müzakere ise sadakadır."

Tabii çeşitli imamlarımız var, hepsi makbul insanlar… Fakat bunların içerisinde verâ sahipleri, takvâ sahipleri de var.

Verâ takvâdan daha üstündür. Verâ sahibi her işinde

---

[93] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.405, no:3802; Bera' ibn-i Âzib RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.427, no:7283; Câmiü'l-Ehàdîs, c.XIV, s.67, no:13804.

Allah'tan korkarak hareket ediyor, şüpheliden bile kaçınıyor.

Böyle vera' sahibi bir insanın arkasında kılınan namaz makbuldür. Böyle Allah'tan korkan müttakî insanlara verilen hediyeler, mabuldür. Vera' sahibi bir kimse ile oturup sohbetini dinlemek, sohbetinde bulunmak, hiçbir şey olmadan yalnız önünde oturmak ibadetten sayılır.

Bak burada çok güzel dersler var. Böyle Allah'tan korkan bir adamın yanında oturuyoruz, bir hediye vermedik ona. Ondan sonra arkasında namaz da kılmadık, yalnız onun yanında oturuyoruz. Onun yanında oturmak da ibadettendir.

Namaz kılmak, zikretmek, oruç tutmak suretiyle nasıl insanın ibadet yapıyorsa o da o ibadetlerden birini yaptı, onun yanında oturdu.

"—Neden bundan ibadet sevabı alıyor?"

Çünkü iyi huylar da insanlara sirâyet eder, kötü huylar da sirâyet eder, huylar sâridir. İyilerin yanında oturdukça, onlardan sana iyilik bulaşır; kötülerin yanında oturdukça, onlardan sana kötülük bulaşır. Bu kaideye binâen onların yanında oturdukça onlara Cenâb-ı Hakk'ın verdiği ihsanlardan sen de istifade edersin. Bu da senin için ibadet olur. Kötü huyların varsa, bakarsın bırakmak arzusunda olursun. Kötü işlerin varsa onları terk edersin ve ibadete de heveslenirsin.

Onun için Nakşibend Hazretleri'nin bir sözü hatırıma geldi. O böyle otururken dervişleri, demişler;

"—Efendim biraz bize konuşmaz mısın? Bir sohbet yapmaz mısın? Bir şey söylemez misin?"

"—Bizim sükûtumuz size güzel bir derstir, size güzel bir vaazdır. Siz bizim sükûtumuzdan ders alamıyorsanız, sözümüzden hiç alamazsınız. Dersinizi bizim sükut halimizden almanız lazım!" demiş.

Onun için, vera' sahibi bir kimse ile oturmak, ibadetten sayılıyor. E şimdi bu çok güzel bir ders… Bir de onunla ilimde müzâkere ediyoruz. Mesele-i diniyyeyi öğrenmek istiyoruz, soruyoruz yahut öğretiyor bize. Bu da sadaka mesabesindedir.

Para vermek nasıl sadakaysa, bununla müzâkere de böyle sadaka mesafesindedir, buyurmuşlar.

j. Namaz İmanın Direğidir

Şunu da okuyayım da kâfi gelsin, yeter bu kadar.
Deylemî, Hz. Ali RA'dan rivayet eylemiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[94]

اَلصَّلاَةُ عِمَادُ الإِيمَانِ ، وَالْجِهَادُ سَنَامُ الْعَمَلِ ، وَالزَّكَاةُ تُثْبِتُ ذٰلِكَ

(الديلمي عن علي)

RE. 218/11 (*Es-salâtü imâdü'l-îmâni, ve'l-cihâdü senâmü'l-ameli, ve'z-zekâtü tüsbitü zâlike.*)

(*Es-salâtü imâdü'l-îmâni*) "Namaz, imanın direğidir. (*Ve'l-cihâdü senâmü'l-ameli*) Cihad amelin zirvesidir. (*Ve'z-zekâtü tüsbitü zâlike*) Zekât da bunları tesbit eder."

Namaz imanın direğidir. Şimdi şu caminin bir direği var, bu direkleri olmazsa bu cami göçer mi? Göçer. Caminin duruşu bu direklere bağlı… İmanın da duruşu namaza bağlıdır. Namaz olmadı mı, iman da gidiyor. Onda hiç tereddüt yok. Çadır direğinin üzerinde durur. Direği aldın mı çadır iner aşağıya. Hepsi de öyle, çöker.

Onun için, asıl imanın esası, kökü namazdır. Namaza çok önem vermek ve dikkat etmek lazım! Akaidi de ona göre tashih edip düzeltmek lazım! Kötü akidelerle, boş akidelerle ne kadar namaz kılsan hepsi suyun üzerine yapılan yazı gibidir. Suyun üzerinde yazı nasıl durmazsa, akidesi sağlam olmayan, imanı, inancı sağlam olmayan insanın ibadeti de hiç makbul değildir. Onun için itikada çok dikkat etmek lazım. Bozuk itikadlardan sıyrılıp korunmak lazım!

İmanı esası altı, Âmentü'nün içinde… Çok uzaklara gitme, kâfi bu altı:

(*Amentü bi'llâhi, ve melâiketihî, ve kütübihî, ve rasûlihî, ve'l-*

---

[94] *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.278, no:1372; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXXI, s.28, no:33691.

yevmi'l-âhiri, ve bi'l-kaderi hayrihî ve şerrihî mina'llàhi teàlâ, ve'l-ba'su ba'de'l-mevti hakkun, eşhedü en lâ ilâhe illa'llah, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû.)

Allah'a iman, meleklere iman, kitaplara iman, peygamberlere iman, ahiret gününe iman, kadere iman, hayır ve şerrin Allah'tan olduğuna iman, öldükten sonra dirilmeye iman…

Öldükten sonra dirilmeye iman edemeyen insanın imanı hiçbir zaman iman olamaz. Bu altı böyle birbirine sıkılıdır, içinden bir tanesini çeksen hepsi birden gider.

Onun için öldükten sonra dirilmek, İslâm'da esas bir kaidedir. Bu esas kaideye göre öldükten sonra madem ki dirileceğiz, demek ki yaptıklarımızın hayır ve şer karşılığını göreceğiz demektir. Buna göre insanın imanı namaz oluyor, namazı da iman oluyor. Namazın nisbetinde mü'minsin, imanın nisbetinde namaz ehlisin.

Cihad da amellerin en üstünüdür, cihadsız amel olmaz.

Şimdi evvelce de söyledik, biz cemiyet halinde yaşamaya mecbur insanlarız. Cemiyet içinde yaşadığımız vakit de cemiyetin çeşitli ihtiyaçları var. Bu ihtiyaçlarının da yardımcısı olmak mecburiyetindeyiz. Bu ihtiyaçların yardımcısı olmadan kendimizi kenara çekersek, cemiyetimize hıyanet etmiş oluruz.

Kendisini kenara çeker;

"—Ben bundan mesul değilim efendim, zekâtı mı verdim, hayrımı da yaptım. Ne demek bu hayra şu hayra iştirak edeceğim?" deyip de cemiyete yardım etmedi mi, bu doğrudan doğruya cemiyete hıyanet etmektir.

Kimsenin parasında, malında kimsenin gözü yoktur ama, cemiyet içerisinde yaşayan insan, cemiyetinin ihtiyaçlarına gücü nisbetinde yardım edecektir. Biz kendi kendimize olsak bir derece, fakat bu cemiyetlere de musallat olanlar var. Bunlar elimizden memleketimizi almak isterler, yerimizi almak isterler, evimizi almak isterler, her şeyimizi almak isterler. E buna karşı da cihad lazım.

Buna da, "Benim neme lâzım?" dedik miydi, o da olmaz. Burada da canımızı da vereceğiz, malımızı da vereceğiz ki tek bu memlekete düşmanların ayağı basmasın, biz burada rahat oturalım, çoluk çocuğumuz da selamette olsun. Onların çanlarını dinleyeceğimize ezanlarımızı dinleyelim. Onlar gelirse çanları öter

burada bütün gün çan sesi dinleriz. Biz çan sesine pek kulak asmayız ama bizim çocuk çana alışır, “Baba bugün çan çalmadı.” der. Torun daha alışacak.

Onun için cihad, bu da farz-ı ayn. Namaz nasılsa cihad da öyle… Ama can gidecek? Gider. Mal gidecek? Gider, ama arkada bıraktıklarımız rahat eder ya.

Bu da amellerin en üst noktası oluyor, herkes yapamıyor.

Zekât da bunların destekçisi oluyor. Bunlar da zekâtlarla, hayırlarla olacak şeylerdir.

Allah cümlemizi affetsin… Tevfikat-ı samedâniyyesine mazhar etsin…

Bugünkü başımıza gelen felaketlerin yüzde doksanı desek gerektir ki bu cemiyete olan yardımcılığımızın kısalığından doğuyor. Kısalığından doğuyor, onun için öteki çocuğun gözü ötekinin cebinde.

Dün bir kardeş geldi, kendisi Konyalı… Çok arazileri varmış. Şimdi devlet yeni kanun üzere, arazisiz olanlara buradan taksim edip veriyormuş. Bu adam dedi ki:

Bizim daha babamızın zamanında bile geniş arazimiz vardı, koyun yetiştirirdik orada, kuyularımız vardı. Kuyularımız vardı onlarla koyunlarımızı sulardık, fakat etraftaki insanların şerrinden bir türlü rahat edemeyiz. Çünkü biz ayrıldık mıydı gelirler o kuyuları taşlarla doldururlardı, koyunlar gelir, içmeye su bulamazlardı.

Tabii işçileri indirir, kuyuları temizletiriz. Ertesi gün yine, ertesi gün yine… Ta bizi bıktırıp da çıkarıncaya kadar...

Yani bu mal hırsı insanlara Âdem AS’dan beri mi kaldı ne zamandan beri kaldıysa, birbirinin malında gözü var insanların. Bunu önlemek için, en güzel çareyi Cenâb-ı Hak zekâtta görmüş, zekâtı da emretmiş. Çok da değil zekât canım, çok da değil. Bizden 100 üzerinden 2,5 lira alacak, 97,5 lirası sana kalacak. Hepsi bu ya! 2,5 lira memleketin kalkınmasına yardım ediyor, fakirin gözü kapanıyor, o da rahatlanıyor.

Onun için, bu zekâtı vermesi gereken çok kimsenin haberi yok. Şimdi de bir kolaylık çaresi arıyorlar:

"—Şuraya verdiğimiz parayı zekâta saysak olmaz mı? Buraya verdiğimizi zekâta saysak olmaz mı?" diyor.

Olur ya, olduktan sonra her şey olur! Ama o fukara ağlayacak sızlayacak?

"—E ağlasın, sızlasın ne yapalım?" desek olur mu?

Allah kusurlarımızı affetsin de Allah'ın dediğini dediği gibi yapmak lazım. Allah nasıl istiyorsa öyle yapmak lazım. En iyisi, kurtuluş çaresi budur.

Onun için vücutlar semiz olursa gönüller harap olur. Vücutları semizlendirmek değildir hüner, hüner asıl gönülleri semizlendirmektir. Gönüllerin semizliği, Allah-u Teâlâ'ya yapılan taatlar ve zikrullahlar kadardır. Ne kadar Allah-u Teâlâya ibadet ediyorsan, Kur'an'ı ile ve zikriyle ne kadar meşgul oluyorsan, ruhunun kuvveti de o nisbettedir. O zaman kaçamak yolları aramaya lüzum görmez insan; çünkü içerisindeki iman müsaade etmez.

Hz. Ömer'in bir hikâyesi hatırıma geldi. Bir yerden giderken aç kalmışlar, bir çobana rast gelmişler. Çobana demişler ki:

"—Bize bir koyun ver yahu, acıktık."

Çoban demiş ki:

"—Koyunlar benim değil."

"—E olsun…"

"—E sonra efendi benden sorar?"

"—Kurt yedi dersin canım, ne yapalım? Sana parasını vereceğiz."

"—Ya Allah'ı ne yapalım?" diyor. "Bir ölmüş koyunun derisini de götürür veririz, efendiyi aldatırız; fakat Allah'ı nasıl aldatacağız?"

İmana bak sen, bu iman insanı hileli yollara nasıl saptırmıyor. İşte böyle bir iman kâfidir insana...

Allah cümlemizi affetsin... Tevfikatı samedaniyyesine mazhar etsin... Hakikî ilim ve hakikî iman ve hakikî Allah'ı seven bir gönül hepimize lütf u ihsân eylesin...

Li'llâhi'l-fâtihah!

17. 10. 1971 – İskenderpaşa Camii

09. NAMAZ VE MESCİDLER

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve'l-àkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

الصَّلاَةُ فِي المَسْجِدِ الجَامِعِ ، تَعْدِلُ الْفَرِيضَةُ فِيهِ كَحَجَّةٍ مَبْرُورَةٍ ، وَالنَّافِلَةُ

فِيهِ كَحَجَّةٍ مُتَقَبَّلَةٍ ؛ وَفُضِّلَتِ الصَّلاَةُ فِي المَسْجِدِ الجَامِعِ عَلَى مَاسِوَاهُ ،

مِنَ المَسَاجِدِ بِخَمْسِمِائَةِ (أبو الشيخ ، طس. عن ابن عمر)

RE. 218/12 (*Es-salâtü fi'l-mescidi'l-camii, ta'dilü'l-faridate fihi kehaccetin mebruretin, ve'n-nafiletü fîhi kehaccetin mütekabbiletin; ve fuddileti's-salâtü fi'l-mescidi'l-câmii alâ mâ sivâhu mine'l-mesâcidi bi-hamsimieti.*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

"—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili

Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin…

a. Cuma Kılınan Caminin Fazîleti

Ebu'ş-Şeyh ve Taberânî, Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[95]

الصَّلاَةُ فِي المَسْجِدِ الجَامِعِ ، تَعْدِلُ الْفَرِيضَةُ فِيهِ كَحَجَّةٍ مبرُورَةٍ ، وَالنَّافِلَةُ فِيهِ كَحَجَّةٍ مُتَقَبَّلَةٍ ؛ وَفُضِّلَتِ الصَّلاَةُ فِي المَسْجِدِ الجَامِعِ عَلَى مَاسِوَاهُ ، مِنَ المَسَاجِدِ بِخَمْسِمِائَةِ (أبو الشيخ ، طس. عن ابن عمر)

RE. 218/12 (*Es-salâtü fi'l-mescidi'l-camii, ta'dilü'l-faridate fihi kehaccetin mebruretin, ve'n-nafiletü fîhi kehaccetin mütekabbiletin; ve fuddileti's-salâtü fi'l-mescidi'l-câmii alâ mâ sivâhu mine'l-mesâcidi bi-hamsimieti.*)

(*Es-salâtü fi'l-mescidi'l-camii, ta'dilü'l-faridate fihi kehaccetin mebruretin*) "Cuma namazı kılınan bir camideki farz namaz haccı mebrur gibidir. (*Ve'n-nafiletü fîhi kehaccetin mütekabbiletin*) Nâfile namaz ise, kabul olunmuş bir hac gibidir. (*Ve fuddileti's-salâtü fi'l-mescidi'l-câmii*) Cuma kılınan camide namaz kılmak, (*alâ mâ sivâhu mine'l-mesâcidi bi-hamsimieti*) diğer mescidlerde kılınan beş yüz namaza bedeldir."

Namazların yerlerine göre dereceleri ayrıdır. Büyük camilerde, cemaati kalabalık olan camilerde kılınan farz namazlar, kabul olunmuş mebrur bir hac gibidir. Mesela Fatih, Bayezit, Sultan Ahmet gibi büyük camilerde kılınan farz namazlar kabul olmuş bir hac gibidir. Farz değil ama nafile olarak bir namaz kılarsak, bu da kabul olunmuş bir hac gibidir.

---

[95] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.61, no:171; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.175, no:2185; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.652, no:20744; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.69, no:13810.

Böyle cemaati çok olan bir camideki fazilet, diğer ufak camilere nisbetle beş yüz namaza muadildir. Kuds-ü Şerif'te kılınan namazın da fazileti beş yüzdür. Medine-i Münevvere'de kılınan namazın fazileti bindir. Mekke-i mükerreme'de kılınanın fazileti yüz bindir. Demek ki yerlere göre sevaplar derecelendirilmiş.

Evde kılınan bir namazla, camide kılınan bir namazın arasında böyle bir fark vardır. Faraza şimdi Ramazan münasebetiyle birçok yerlerde evlerde imamlar namaz kıldırırlar. Beş on akraba u taallukat toplanır. O evin sahibi imamını temin etmiştir. Namazını evde kılarlar. Bu kat'iyyen caiz olmayan bir bid'attir. O zengin kendi servetine güvenerek birisini böyle tutuyor. Evinde namaz kıldırıyor. Cemaatten çalma demek bu. Eksiltme oluyor. Caminin cemaatinden müteaddit kimseler oraya gitmek suretiyle caminin cemaatinin azalmasına sebep oluşlarından dolayı mes'uliyetleri büyüktür.

Bir kere kabul olmaz. Caiz değildir. Caiz olmadığı halde uzun zamandan beri bu birçok yerlerde adet olunmuştur, böyle ramazanlık diyerekten evlerde namaz kılarlar. Nadiren olur fakat

daimi olması caiz değildir. Çünkü müslümanlık tevhid dinidir.

Bakın cumalarımız bile bizim, niçin cumalarımızın arkasından dört rekât o günkü zuhr-i ahiri kılıyoruz? Lazım değil… O günkü cumayı kıldık, artık iki namaz olmaz bir vakitte… Ya Cuma namazıdır, yahut o günün öğlesinin namazı. O gün öğlen değildir cumadır, Cuma namazı kılınması lazım. Onun arasına bir de zuhr-i ahiri kılıveriyoruz. Sebebi? Şüphemiz var namazımızda. Şüpheli namaz olmaz. Şüphenin olmaması lazım.

Neden? "Cuma bir yerde kılınacak!" demişler. Bütün cemaat bir yerde toplanacak. İstanbul'da şimdi farz edelim bir milyon erkeği var. Bunlar bir araya toplanacak, Cuma orada kılınacak. Hepsi birlikte. Bir de hatip çıkacak, bir konuşma yapacak. Herkes onu dinleyecek. Bugün bu imkân bulunmamış, demişler ki o zaman her yerde kılınsın demişler.

Kılınıyor ama onu kendimiz ilave etmişiz şimdi. O zorluğu görünce, bu kolaylığı ictihad etmişiz. Hakikatta bu zorluğu temin etmek lazım, herkesin bir araya toplanıp cumayı orada beraber kılması lazımken, öyleyse demişler ki gene zuhr-i ahiri de kılalım da şu vebalden de kurtaralım kendimizi diyerekten onu da ilave etmişler.

Onun için cemaatin parçalanması kat'iyyen caiz değildir. Hangi bakımdan olursa olsun. Yalnız din bakımından değil, dünya bakımından da cemaatin daima birlik halinde olması şart-ı azam desek yerindedir.

b. Mescid-i Haram'ın Üstünlüğü

Taberânî, Ebü'd-Derdâ RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[96]

---

[96] Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.118, no:4142; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.II, s.86, no:500; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.675, no:5873; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.398; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.484, no:4140; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c., s.195, no:34632; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.70, no:13811.

اَلصَّلاَةُ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ بِمِائَةِ أَلْفِ صَلاَةٍ ، وَالصَّلاَةُ فِي مَسْجِدِي بِأَلْفِ صَلاَةٍ ، وَالصَّلاَةُ فِي بَيْتِ الْمَقْدِسِ بِخَمْسِمِائَةِ صَلاَةٍ (طب. عن أبي الدرداء)

RE. 218/13 (*Es-salâtü fi'l-mescidi'l-harâmi* bi-*mieti elfi salâtin, ve's-salâtü fî mescidî bi-elfi salâtin, ve's-salâtü fî beyti'l-makdisi bi-hamsimieti salâtin.*)

(*Es-salâtü fi'l-mescidi'l-harâmi* bi-*mieti elfi salâtin*) "Mescidi Haramdaki namaz yüz bin namazdır. (*Ve's-salâtü fî mescidî bi-elfi salâtin*) Benim mescidimdeki namaz bin namazdır. (*Ve's-salâtü fî beyti'l-makdisi bi-hamsimieti salâtin*) Mescid-i Aksâ'daki namaz beş yüz namaza muadildir.

Şimdi Mekke-i Mükerreme'deki Mescid-i Haram'da kılınan bir namaz, başka yerde kılınan yüz bin namaza muadildir. Medine-i Münevvere'deki Mescid-i Nebevî'de, yâni Peygamber SAS Efendimiz'in mescidinde kılınan bir namaz, o da başka yerde kılınan bin namaza muadildir.

Kudüs'teki Mescid-i Aksâ'da kılınan bir namaz da başka yerde kılınan beş yüz namaza muadildir. Yani büyük camilerde cemaatle kılınan namaz da bu Kudüs'teki Mescid-i Aksâ'da kılınan namazın sevabına müsavi oluyor.

Mescid-i Haram tabii Kâbe'nin etrafı, orası Beytullah… Orada yüz bine kadar böyle sevabın yükselmesi, Cenâb-ı Hakk'ın bir lütfudur. Ama bir de orada cemaat çok... Bugün yüz binlerin üzerinde kimse saf bağlıyor orada. Yüz bin, iki yüz bin, üç yüz bin, beş yüz bin kişi aynı mıntıka içerisinde… Çokluğun mükafatı olarak da bu sevap böyle üzerine yükleniyor demek ki…

c. Namaz İkişer İkişer Kılınır

Ahmed ibn-i Hanbel, Taberânî ve Beyhakî, Fadl ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[97]

---

[97] Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.139, no:351; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.212, no:615; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.211, no:1799; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.404, no:1152; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.55,

اَلصَّلاَةُ مَثْنَى مَثْنَى ، تَشَهَّدُ فِى كُلِّ رَكْعَتَيْنِ ؛ ثُمَّ تَضَرَّعُ ، وَتَخَشَّعُ ، وَتَمَسْكَنُ تُقْنِعُ يَدَيْكَ وَتَقُولُ: يَا رَبِّ ، يَا رَبِّ ! فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَهِىَ خِدَاجٌ (حم . الحكيم ، طب. وابن جرير ، ق . عن الفضل بن عباس)

RE. 218/14 (*Es-salâtü mesnâ mesnâ, teşehhedü fî külli rek'ateyni; sümme tadarrau, ve tehaşşeu, ve temeskenü, tukniu yedeyke ve tekùlü: Yâ rabbi, yâ rabbi! Femen lem yef'al zâlike fehiye hidâcün.*)

(*Es-salâtü mesnâ mesnâ*) "Namaz ikişer rekât kılınır. (*Teşehhedü fî külli rek'ateyni*) Her iki rekâtta tahiyyâtı oku! (*Sümme tadarrau, ve tehaşşeu ve temeskenü*) Sonra tadarru et, huşu et, tezellül et! (*Tukniu yedeyke ve tekùlü: Yâ rabbi, yâ rabbi*) İki elini kaldırıp "Ya Rabbi, Ya Rabbi!" de! (*Femen lem yef'al zâlike fehiye hidâcün*) Kim böyle yapmazsa, o namaz eksiktir."

Namazlar ikişer rekât kılınır. Dört rekatlı namazlarda iki rekâtta oturur, böleriz, üçüncü rekâtı ondan sonra kılarız.

Her iki rekâtta otur, teşehhüd et! Tadarrû et, yalvar. Tevazu göster, tezellül et ve haşyet üzerine bulun! Şimdi namaz kılıyorsun, namazında bunlarına dikkat et. Teşehhüde oturdun mu, yalvarma var orada. Tadarru edeceksin Cenab-ı Hakka, niyaz edeceksin. Nasıl olur niyaz? Boyun bükülmesiyle olur. Boyun bükülmedikçe niyaz olmaz.

Böyle havf ve haşyet kendisini istila ettiği halde, kendisinden geçtiği halde, dünyasını unuttuğu halde, ahiretiyle meşgul. Mevlâsıyla meşgul olduğu halde; aynı zamanda kendisinin ne kadar aciz ve zelil olduğunu da görerek, iki elini kaldırıp, "Yâ Rabbi, yâ Rabbi!" diyerek Allah'a yalvarır.

---

no:54; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVIII, s.295, no:757; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.487, no:4353; Fadl ibn-i Abbas RA'dan.

Ufacık bir arıza geliyor, koskoca adam bir anda gidiyor. Ufacık bir arızaya tahammülü yok. Kalp sektesi diyorlar, şu diyorlar, bu diyorlar; ne derlerse desinler. Bir an durmaya gücü yetmiyor insanın, bu kadar aciz. Bir dakika yaşamaya güç yok kendisinde. Bu kadar güçsüz bir insanın kendisinde benlik ve varlık taslaması kadar korkulacak, taaccüb edilecek bir şey yoktur.

Bu kadar aciz bir insan, namazdayken bu aczini idrak ederekten:

"—Ya Rabbi! Ben işte bu kadar aczimle, kusurumla senin divanına geldim, huzuruna geldim. Kusurlarımı affet! Beni iyi insanların arasına ilhak eyle. İyi insan olabilmemi bana nasib eyle ya Rabbi!" diyerek böyle içten bir tazarru ve niyaz ile yalvarır.

"—Namazın arkasından dua ederken ellerini kaldır!" buyruluyor.

Bunda hem imam Şafi'nin ictihadına işaret var, hem de namazın arkasından el kaldırıp da yaptığımız duaya işaret var. Yani namazda "*Allahu ekber!*" derken, Şafiiler tekbir getirdikçe ellerini de böyle kaldırırlar. Bir cihetten bu işaretin makbuliyetini gösteriyor. Bir cihetten de;

"—Namazı bitirir bitirmez namazdan ayrılıp gitmeyin! Namazınızı kıldığınız vakitte onun mükâfatını Cenâb-ı Hak'tan isteyin! Ellerinizi kaldırınız, tazarru niyaz ile yalvarın Allah'a… Dünyevi ve uhrevi hacetlerinizi isteyin Allah'tan!" denmiş oluyor.

Kul, (*Yâ rabbi, yâ rabbi!*) diye iki defa böyle diyecek, arkasından isteyeceğini isteyecek. Ne isteyecekse… İster Arapça söylesin, ister Türkçe söylesin, ister dilinle söylesin, ister içinden söylesin; Allah-u Teàlâ hepsine vakıf.

(*Femen lem yef'al zâlike fehiye hidâcün*) "Kim böyle yapmazsa, yâni dua etmezse, o namaz eksiktir."

d. Namazda Fatiha Okunması

Bu (*hidâc*) kelimesi, namazda *Fatiha-i Şerife* okunması ile ilgili hadis-i şerifte de geçiyor.

Abdü'r-Rezzak, Ahmed ibn-i Hanbel, İbn-i Ebî Şeybe, Müslim, Ebû Dâvud, Tirmizî, Neseî, İbn-i Mâce ve İbn-i Hibbân, Ebû

Hüreyre RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[98]

مَنْ صَلَّى صَلاَةً ، لَمْ يَقْرَأْ فِيهَا بِأُمِّ الْقُرْآنِ ، فَهِيَ خِدَاجٌ ، فَهِيَ خِدَاجٌ ،

غَيْرُ تَمَامٍ (عب. حم. ش. م. د. ت . ن. ه. حب. عن أبى هريرة)

RE. 427/13 (*Men sallâ salâten, lem yukra' fîhâ bi-ümmi'l-kur'âni, fehiye hidâcün, fehiye hidâcün, gayru temâmin.*)

(*Men sallâ salâten*) "Bir kimse namaz kılsa, (*lem yukra' fîhâ bi-ümmi'l-kur'âni*) o namazda Ümmü'l-Kur'an'ı (Fâtiha'yı) okumasa, (*fehiye hidâcün, fehiye hidâcün*) o namaz eksiktir, o namaz eksiktir; (*gayru temâmin*) tam değildir."

Herhangi bir namaz ki, o namazda Fâtiha-i Şerife okunmasa, Fâtiha okunmadan kılınan namazlar noksan namazlardır. Onun için İmam-ı Şafi, Fâtiha okunmasının farziyyetine kàil, biz de vacibliğine kàiliz. Yani her halde Fâtiha-i Şerife okunacak!

Fatiha-i Şerife'yi okuduktan sonra arkadan zamm-ı sûreyi okumadık, unuttuk; secde-i sehivle o namaz tamam olur. Farzların üçüncü ve dördüncü rekâtlarında zamm-ı sûre okumadan namaza devam ediyoruz.

Fakat namazdan sonra dua etmeden, "Namazı kıldım, bitti artık!" diyerek gitmek eksiklik oluyor, noksanlık oluyor. Çünkü insan bir işte çalışır. İşin arkasından onun gündelik midir, haftalık mıdır, aylık mıdır ne ise alacağını almak için bekler. Dua etmeden giden kimse, hizmetinin mukabilini istemeden gidiyor. Tenezzülsüzlük oluyor yani. Onun için iyi bir şey değil. Namazı eksik oluyor.

---

[98] Müslim, *Sahîh*, c.II, s.352, no:598; Tirmizî, *Sünen*, c.X, s.210, no:2877; Neseî, *Sünen*, c.III, s.465, no:899; Ebû Dâvud, Sünen, c.II, s.481, no:698; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.III, s.72, no:829; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.460, no:9934; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.38, no:2196; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.312, no:35; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.316, no:981; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V, s.84, no:1784; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.110, no:166; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.II, s.121, no:2744; Mâlik, *Muvatta'*, c.II, s.115, no:278; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.284; Ebû Hüreyre RA'dan.

e. İleride Olacak Karışıklıklar

Abdullah ibn-i Mübârek, Ali ibn-i Ebû Talha RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[99]

اَلصَّلاَةُ تَنْتَظِرُونَ ، أَمَا إِنَّهَا صَلاَةٌ لَمْ تَكُنْ فِي الأُمَمِ قَبْلَكُمْ وَهِيَ الْعِشَاءُ ؛ إِنَّ النُّجُومُ أَمَانٌ لِلسَّمَاءِ ، فَإِذَا طُمِسَتِ النُّجُومُ أَتَى السَّمَاءَ مَا تُوعَدُ ؛ وَأَنَا أَمَانٌ لأَصْحَابِى ، فَإِذَا أَنَا مِتُّ ، أَتَى أَصْحَابِى مَا يُوعَدُونَ ؛ وَأَصْحَابِى أَمَانٌ لأُمَّتِى ، فَإِذَا ذَهَبَ أَصْحَابِى ، أَتَى أُمَّتِى مَا يُوعَدُونَ (ابن المبارك عن علي بن أبي طلحة مرسلا)

RE. 219/1 (*Es-salâtü tentazirûne, emâ innehâ salâtün lem tekün fi'l-ümemi kableküm ve hiye'l-işâü; inne'n-nücûme emânün li's-semâi, feizâ tumiseti'n-nücûmu ete's-semâe mâ tûadü; ve ene emânün li-ashàbî, feizâ ene mittü etâ ashàbî mâ yûadûne; ve ashàbî emânün li-ümmetî, feizâ zehebe ashàbî, etâ ümmetî mâ yûadûne.*)

(*Es-salâtü tentazirûne*) "Namaza mı intizar ediyorsunuz? (*Emâ innehâ salâtün lem tekün fi'l-ümemi kableküm ve hiye'l-işâü*) Bu namaz, sizden önceki ümmetlerde yoktu ki, o yatsıdır. (*İnne'n-nücûme emânün li's-semâi*) Yıldızlar gök ehli için emandır. (*Feizâ*

---

[99] Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.200, no:569; Ali ibn-i Ebû Talha RA'dan.

Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.68, no:1027: İbn-i Kàni. *Mu'cemü's-Sahabe*, c.VI, s.346, no:1733; Muhammed ibn-i Münkedir, babasından.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.53, no:11023; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.6, no:6687; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.398, no:19480; *Câmiü'l-Ehàdis*, c.XIV, s.66, no:13801.

tumiseti'n-nücûmu ete's-semâe mâ tûadü) Yıldızlar döküldüğünde gök ehlinin başına gelecekler gelir. (*Ve ene emânün li-ashàbî*) Ben de ashabım için emanım. (*Feizâ ene mittü etâ ashàbî mâ yûadûne*) Ben vefat ettiğim zaman, ashabımın başına gelecekler gelir. (*Ve ashàbî emânün li-ümmetî*) Ashabım da ümmetim için emandır. (*Feizâ zehebe ashàbî, etâ ümmetî mâ yûadûne*) Ashabım gidince de ümmetimin başına gelecekler gelir."

Namaz kılmak için bekleşiyoruz ya. Önce bir sünnet kılıyoruz, arkasından da bekliyoruz. Mesela akşam imam şöyle azıcık geç geldi de cemaat telaşa düştü nerede kaldı imam efendi diyerekten.

Bir gece yatsı namazında Efendimiz SAS adetlerinin hilafına çok geç çıktılar. Ashab-ı kiram da sükût ile hepsi bekliyorlar, "Rasûlüllah Efendimiz ne zaman gelecek?" diyerekten. Hatta bir de üstüne uyku da galebe etmiş. Beklemişler geç vakte kadar. Nihayet Rasûlüllah SAS Efendimiz geldiler ve buyurdular ki:

"—Bu bir namazdır ki, bu namaz sizden evvel hiçbir ümmete verilmemiştir. Allah-u Teàlâ bu namazı, yâni yatsı namazını bu Ümmet-i Muhammed'e hediye etmiştir.

Şu gökte gördüğünüz yıldızlar, sema için bir emandır, eminliktir. Bir gün gelecek ki bu yıldızlar dökülecek. Bu yıldızlar döküldüğü zaman da gökten va'd olunan ne gelecekse başa gelecek. Bugün göklerdeki nizamın duruşuyla hepsi yerlerinde duruyor. Fakat bir gün gelecek ki bu nizam bozulacak. O alemin hepsi herc ü merc olacak. O zaman va'dolunan o kıyamet alametleri ortaya çıkacak, kıyametin kendisi olacak.

Bu yıldızlar göklere eman oldukları gibi, ben de ashabım için eman olarak gönderildim. Ben de içinizden ayrılacağım. Ayrıldığım vakit, o zaman da ashabımın başına gelecekler gelecek. Bölünecekler, fırkalara ayrılacaklar. Aralarında kavgalar, gürültüler çıkacak, şu olacak, bu olacak

Ashabım da ümmetim için emandır. Yıldızlar gök için, ben ashabım içim, ashabım da ümmetim için emandırlar. Benim ashabım da dünyadan ayrıldıkları vakit, ümmetimin başına gelecekler gelecek. Ashabım varken gelmeyecek. Ashabım gitti miydi dünyadan, gelecek olan felaketler gelecek demektir."

Allah kusurlarımızı affetsin… Şimdi tabii gidenler gidiyor.

Gidenlerin yerine gelen de yok. Gidenin yerini dolduracak bir kimse de yok. Ne peygamber yerine peygamber gelir. Ne ashabın yerine ashab gelir. Ne ulemanın yerine ulema gelir. Artık inkıraz hali devam eder, ne olacaksa olur.

İnsanların başına gelecek felâketlerin en büyüğü gönüllere gelendir. Gönül aleminden insanların haberi olmaz. Bütün herkes dünya adamı olur, dünya malı olur. Yani hayvanat nasıl yaşıyor dünyada zevki için, o da ancak o zevki için yaşar. Allah'tan, Allah ile ünsiyetten haberi olmaz, bilmez. Herkesin yaşadığı gibi o da yaşama sevdasında ve hevesinde olarak yaşar ki, bu ölümlerin en büyüğüdür ve en fenasıdır.

Vücutlara bir ölüm gelecek, herkes gidecek. O tabiatıyla olan bir şey, herkes onu görecek. Fakat gönüllere olan ölüm, çok fenadır. Onun için asıl gönülleri ihya etmektir hüner. Bu Ramazanlardan, camilerden maksat da bu gönüllerin ihyası için Cenâb-ı Hakk'ın koyduğu vesilelerdir.

f. Namazlar Kefarettir

İbn-i Hibbân ve Taberânî, Ebû Bekre RAdan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[100]

اَلصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ ، وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ ، كَفَّارَاتٌ لِمَا بَيْنَهُنَّ ، مَا اجْتُنِبَتِ الْكَبَائِرُ (حب. طب. عن أبي بكرة)

---

[100] Müslim, *Sahîh*, c.II, s.22, no:343; Tirmizî, *Sünen*, c.I, s.363, no:198; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.359, no:8700; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V, s.25, no:1733; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.162, no:314; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.324, no:2470; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.303, no:2331; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.324, no:2470; Temmâmü'r-Râzî, *Fevâid*, c.II, s.285, no:786; Ebû Hüreyre RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.290, no:6492; *Müsnedü'l-Hàris*, c.I, s.165, no:106; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.33, no:1657; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.36, no:1667; Ebû Bekre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.284, no:18894; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.78, no:13825.

RE. 219/2 (*Es-salevâtü'l-hamsü, ve'l-cumuatü ile'l-cumuati, keffârâtün limâ beynehünne, me'ctünibeti'l-kebâir.*)

(*Es-salevâtü'l-hamsü*) "Beş vakit namaz, (*ve'l-cumuatü ile'l-cumuati*) diğer cumaya kadar Cuma namazı, (*keffârâtün limâ beynehünne, me'ctünibeti'l-kebâir.*) büyük günahlardan sakınılmak şartıyla, aralarındakilere kefarettir."

Beş vakit namaz, diğer cumaya kadar Cuma namazı günahlara kefarettir, büyük günahlardan sakınıldığı müddetçe…

Günah-ı kebair ki büyük günahlar. Zina gibi, içki gibi, hırsızlık gibi, ana babaya isyan gibi günahlar büyük günahlar. Bunlardan korunulduğu takdirde, ufak olan günahlar tabiatıyla böyle silinir, affolur yani.

g. Mescid-i Nebevî'nin Fazîleti

Beyhakî, Câbir ibn-i Abdullah RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[101]

اَلصَّلاَةُ فِي مَسْجِدِي هَذَا أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ صَلاَةٍ فِيمَا سِوَاهُ ، إِلاَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامِ ؛ وَالْجُمُعَةُ فِي مَسْجِدِي هٰذَا أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ جُمُعَةٍ فِيمَا سِوَاهُ إِلاَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامِ ؛ وَشَهْرُ رَمَضَانَ فِي مَسْجِدِي هٰذَا ، أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ شَهْرِ رَمَضَانَ فِيمَا سِوَاهُ ؛ إِلاَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامِ (هب. عن جابر)

RE. 219/3 (*Es-salâtü fi mescidî hâzâ, efdalü min elfi salâtin fîmâ sivâhü. ille'l-mescide'l-harâmi; ve'l-cumuati fî mescidî hâzâ efdalü min elfi cumuatin fîmâ sivâhu ille'l-mescide'l-harâmi; ve şehru ramedàne fî mescidî hâzâ, efdalü min elfi şehri ramedàne fîmâ sivâhü; ille'l-mescide'l-harâmi.*)

---

[101] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.IV, s.323, no:1396; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.343, no:14735; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.486, no:4147; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.II, s.80, no:494; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan,

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.235, no:34823; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.2, no:13640.

(*Es-salâtü fi mescidî hâzâ*) "Benim bu mescidimdeki bir namaz, (*efdalü min elfi salâtin fîmâ sivâhü*) diğer mescidlerde kılınan bin namazdan efdaldır; (*ille'l-mescide'l-harâmi*) ancak Mescid-i Haram müstesnâ…"

Efendimiz'in mescidi, Medine-i Münevvere'deki Mescid-i Nebevî'dir. Orada kılınan namaz, Mekke-i Mükerreme'deki Harem-i Şerif'ten gayri diğer camilerin hepsinde kılınan bin namazdan fazladır.

(*Ve'l cum'atü fî mescidî hâzâ*) "Benim bu mescidimde kılınan bir Cuma namazı, (*efdalu min elfi cum'atin fî mâ sivâhü*) diğer mescidlerde kılınan bin Cuma namazından efdaldır; (*ille'l-mescide'l-harâmi*) ancak Mescid-i Haram müstesnâ…"

(*Ve şehru ramadàne fî mescidî hâzâ*) "Benim bu mescidimde tutulan bir Ramazan ayı, (*efdalu min elfi şehrin şehri ramadàne fîmâ sivâhu*) başka yerlerde tutulan bin aylık Ramazan ayından efdaldir; (*ille'l-mescide'l-harâmi.*) ancak Mescid-i Haram müstesnâ…"

Cenâb-ı Hak hepimize nasib etsin inşâallah… Hiç olmazsa bir sene Rasûlüllah'ın mescidinde, bir sene de Mekke-i Mükerreme'de

Mescid-i Haram'da Ramazan-ı Şerif'i geçirmek ve i'tikâf etmek nasib eylesin...

h. Müslümanlar Arasında Sulh

Ahmed ibn-i Hanbel, Beyhakî ve Hàkim, Ebû Hüreyre RA'dan: Tirmizî, İbn-i Mâce ve Beyhakî Kesir ibn-i Abdullah ibn-i Amr ibn-i Avf'tan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[102]

اَلصُّلْحُ جَائِزٌ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ ، إِلاَّ صُلْحًا أَحَلَّ حَرَامًا ، أَوْ حَرَّمَ حَلاَلاً

(حم . ق. ك. عن أبي هريرة ؛ ت. حسن صحيح ، ه. ق. عن كثير

بن عبد الله بن عمرو بن عوف عن أبيه عن جده ؛ كر. عنه وزاد :

على شروطهم إلا شرطاً حرم حلالا . اه)

RE. 219/5 (*Es-sulhu câizün beyne'l-müslimîne, illâ sulhan ehalle harâmen, ev harrame helâlen*.)

(*Es-sulhu câizün beyne'l-müslimîne*) "Sulh, müslümanlar arasında caizdir. (*İllâ sulhan ehalle harâmen*) Yalnız haramı helâl kılmadıkça, (*ev harrame helâlen*) veya helali haram kılmadıkça."

Bugün sabahleyin bir misafir geldi. Bu zat aşık. İbrahim Hakkı Hazretleri'nin bulunduğu memleketten, Hasankale'den.. Hasankale'de torunlarından birisinin babası ölmüş. Ona baş sağlığı için yanına gitmiş. Demiş ki:

---

[102] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.IX, s.491, no:3120; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.366, no:8770; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XI, s.488, no:5091; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.411, no:8117; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.418, no:3856; Ebû Hüreyre RA'dan.

Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.150, no:20324; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.206, no:15; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXII, s.72; Hz. Ömer RAdan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.199, no:1272; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VII, s.162, no:2344; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.65, no:11134; Kesîr ibn-i Abdullah ibn-i Amr ibn-i Avf babasından, o da dedesinden.

“—Benim babamın öldüğü için bana baş sağlığı dileme! Asıl baş sağlığını dedem merhum İbrahim Hakkı Hazretleri’nin ölümü için dile… Onun ölüm günüdür bugün. Çünkü babam hayattayken onun kitaplarını bize okuyor, anlatıyordu da biz İbrahim Hakkı Hazretleri’nin öldüğünü bilmiyorduk. Şimdi bugün babam öldü, artık onun kitaplarını bize ne okuyacak kimse var, ne de onu okuyup anlayacak kimse var. Binâen aleyh sen geldin ya, hiç olmazsa babamızın kitaplarından biraz oku da dinleyelim!” demiş.

Ne kadar acı ki İbrahim Hakkı Hazretleri’nin torunları, bugün babalarının bıraktığı eseri okumaktan aciz hale gelmişler. Ne var? İçerisinde biraz Arapça, biraz da Farsça karışık. Zorlanınca pekâlâ sökülebilir. Ama bir kere yazının eski şekli var. Bu eski şekli öğrenmek lazım. O eski şeklini öğrenmek bugünkü insana da zor bir şey. Çalışınca kolay, zor bir şey değil. Onu söyleyeyim size.

Geçen bize Amerika’dan ihtida etmiş biri geldi. Geçen sene hacca gitmiş olan biri. İngiliz mi, Amerikalı mı bir adam… Orada bir mektepte hocaymış ama müslüman olmuş. Müslüman olduktan sonra hem Arapça’yı öğrenmiş, hem Türkçe’yi öğrenmiş, hem İngilizceyi de biliyor tabii.

Şimdi buradan birisiyle ahbap olmuş adam, ona bir mektup yazmış. Yani hayret edersiniz. Bizim eski Türk yazısıyla. Eski Türk üslubu ile gayet açık bir şekilde mektubunu yazmış. Kendisinin Müslümanlığından, durumundan bahsetmiş, tarihi de eski Arabi tarih üzerine atmış.

Dedim yâ Rabbi! Bu adam Amerika denilen bir memlekette hoca… Profesör mü olacakmış, neymiş. Şimdi bu adam bizim yazımızı öğrenebiliyor, okuyabiliyor, yazabiliyor da bizim memleketimizdeki bugünün insanı İngilizceyi konuşabiliyor, Fransızcayı konuşabiliyor, Almancayı konuşabiliyor ve yazılarını da yazabiliyor. Fakat babasından, dedesinden kalan dilinin yazısını çoktan unutmuş. Allah hepimizi affetsin…

Şimdi size ben o İbrahim Hakkı Hazretleri’nin altı esası var. O altı esas üzerine kitabını yazmış. Birisi çok yeme, birisi çok konuşma, birisi çok uyuma… Şimdi biz çok yemeyi yazdık, çok uyumayı da yazdık, bugün de çok konuşmayı yazıyorduk.

Bugünkü ders de sükût…

i. Sükût Alimin Süsüdür

Ebü'ş-Şeyh, Mahrez ibn-i Züheyr el-Eslemî RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[103]

اَلصَّمْتُ زَيْنٌ لِلْعَالِمِ ، وَسَتْرٌ لِلْجَاهِلِ (أبو الشيخ عن أبي عبد الله محرز ابن زهير الأسلمي)

RE. 219/5 (*Es-samtü zeynün li'l-àlimi, ve setrün li'l-câhili.*)

(*Es-samtü zeynün li'l-àlimi*) "Sükût, alim için bir zînet, (*ve setrün li'l-câhili*) cahil için de bir örtüdür."

Binâen aleyh sükût halini muhafaza edenlerin halleri mestur kalır. Ne olduklarının bilinmesi müşküldür. Fakat konuşan kimselerin sözlerinden, nasıl adam oldukları derhal anlaşılır. Binâen aleyh sükût cahilin cehlini örter.

Sükût ilim sahipleri için de güzel bir zînettir. Binâen aleyh vakar ve sükûnet sahiplerinin konuşmaları da gayet basiret üzerinde olması gerektir. Konuşmalar ekseriyetle insanı nefsini kontrol etmekten uzaklaştırır. Halbuki başlıca vazifelerimizden birisi de nefsimizi kontroldür. Kendisiyle Rabbi arasındaki hâlâtın muhafazasına ancak sükûtla imkân bulunabilir. Bu imkânı elden çıkarmamak için, her mü'min ü muvahhide yakışan şey sükûttur vesselâm.

j. Sükût Hikmettir

El-Askerî, Ebü'd-Derdâ RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[104]

---

[103] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.269, no:5055; Mahrez ibn-i Züheyr el-Eslemî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.350, no:6882; *Câmiü'l-hàdîs*, c.XIV, s.81, no:13833.

اَلصَّمْتُ حِكَمٌ ، وَقَلِيلٌ فَاعِلُه ؛ وَمَنْ كَثُرَ كَلاَمُهُ فِيمَا لاَ يَعْنِيهِ ، كَثُرَتْ خَطَايَاهُ (العسكري عن ابي الدرداء)

RE. 219/6 (*Es-samtu hikemün, ve kalîlün fâilühû; ve men kesüre kelâmühû fîmâ lâ ya'nîhi, kesüret hatàyâhü.*)

(*Es-samtu hikemün*) "Sükût hikmettir, (*ve kalîlün fâilühû*) yapanı da azdır. (*Ve men kesüre kelâmühû fîmâ lâ ya'nîhi*) Kim kendisini ilgilendirmeyen şeylerde çok konuşursa, (*kesüret hatàyâhü*) hatası da çok olur."

Sükût öyle bir hikmettir ki, bu hikmetten haberdar pek az insan vardır. Bu hikmet denilen bir cevherdir ki ne altınla, ne inciyle, ne yakutla ölçülemez. Bütün dünyanın cevahiri hikmetin yanında sıfırdır. Fakat bugün insan bu hikmeti unutmuş ve bırakmıştır. İşi lafa, söze dökmüştür. Onun için bunları yapanlar pek az, müstesna insanlar

Kimin ki sözü çoktur, çok konuşuyor; konuşması da faydasızdır, ne dünyaya yarar, ne ahirete yarar. Boş söz, dedikodudan ibaret… O kimsenin hataları çoktur.

Bu hadis-i şerifteki hikemden murad, ilimden bir hikmet olduğunu beyan buyurmuşlar. Sükût her ne kadar muteber bir meziyet ise de bunun tefekkürle birlikte olması arzu edilir. Tefekkürsüz sükûtlar, mühim bir mânâ ifade etmez.

Boş sözlerle vakitlerini geçirenlerin hata ve günahlarının da o nisbette fazla olacağını beyan buyurmuştur. Sükûtun faydalarından birisi de insanı ekseriyetle cehaletten, sefihlikten men eder. Sükuta hikmet tesmiye olunmasının sebeplerinden birisi de hikmetlerin sükût ile beraber olan düşüncelerden, tefekkürlerden neş'et ettiği içindir. Kalpte gayet faydalı nasihatlar, hikmetler iras ettiğinden dolayı kendisine hikem

---

[104] Lafız farkıyla: Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.168, no:240; İbn-i Ebî Âsım, *Zühd*, c.I, s.35, no:46; İbn-i Adiy, *Kâmil, fi'd-Duafâ*, c.V, s.169; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Câmiü'l-Ehàdîs, c.XIV, s.81, no:13832.

denilmiştir.

k. Ahlâkın Efendisi

Deylemî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[105]

اَلصَّمْتُ سَيِّدُ الأَخْلاَقِ (الديلمي عن أنس)

RE. 219/8 (*Es-samtü seyyidü'l-ahlâkı.*) "Sükût ahlâkın efendisidir."

Hz. Enes RA'ın beyan buyurduğu bu hadis-i şerif bize sükûtun ne demek olduğunu güzel bir şekilde anlatmaktadır. Sükût olmadıkça diğer güzel ahlakların bulunması çok müşküldür. Zira lisan insanın tercümanıdır. İnsanın kemâli, kelâmının azlığındadır.

l. Az Konuşma Hakkında

Şimdi başınız ağrımazsa bakayım, hem siz dinlemiş olursunuz, hem de itiraz ederseniz, size hak veriyorum. Siz de, "Bu fazladır, bu eksiktir." diye itirazlarınızı yaparsınız. Çünkü belki yarın bu bir kitap halinde elinize geçince daha iyi olur.

İrfan yolculuğu… Yalnız şu tabiri kullanıyor. İrfan yolcularının, altı esasından üçüncü esası az konuşma hakkındadır. Altı esas var. Bu altı esastan bu üçüncüsü az konuşmak. Bu da altı nevide beyan etmiş bunu. Birinci nevi: Az konuşma hakkında ayet-i kerimeler ve hadis-i şerifeler. Bir sayfa böyle sıralamış, tabii biz onları yazmadık. Ben yalnız size bir tanesinden bahsedeceğim.

Kaf Sûresi'nin ikinci sahifesinde:

---

[105] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.417, no:3850; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.350, no:6883; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.81, no:13834.

اِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ. مَا يَلْفِظُ مِنْ

قَوْلٍ اِلاَّ لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ (ق:١٧-١٨)

(*İz yetelakka'l-mütelakkıyâni ani'l-yemîni ve ani'ş-şimâli kaîd,*.) [Hatırla ki insanın hem sağında, hem solunda oturan, onun amellerini tesbit etmekte olan iki de melek vardır. (*Mâ yelfizu min kavlin illâ ledeyhi rakîbün atîd*) İnsan hiçbir söz söylemez, mutlaka o söylediğini gözleyen, hıfzeden hazır bir melek vardır.] (Kaf, 50-17-18) buyuruluyor.

Yani ağzınızdan çıkan her lafı derhal alırlar, melekler muhafaza ederler. Onun için, konuşurken biliniz ki konuşmalarınız mutlaka teybe alınıyor, gönül teybine… Bu gönül teybini bilmediğimiz içindir ki, mütemadiyen kirletiriz boş boş şeylerle… Bunlar sizin konuştuğunuz her şeyi gerek lehte, gerek aleyhte, gerek sevap, gerek günah; hiç birini kaçırmadan, güzelce zabt ve muhafaza ederler. Hafaza melekleri dediğimiz melekler. Tıpkı sizin teyplerinizin konuşmaları, sözleri kaydedip tekrar söyledikleri, bir misal olarak verilebilir.

Binâen aleyh, konuşurken çok dikkatli olmak ve lüzumsuz, faydasız sözleri söylememeye ve hele gıybet dediğimiz çekiştirmeyi kat'iyyen yapmamaya gayret etmeli. Zira bir hadis-i kudside beyan buyurulduğu veçhile; ben buraya Türkçesini yazdım.

Ey Ademoğlu, eğer sen… Buraya dikkat edin ama: Ey Ademoğlu, eğer sen kalbinde kasavet, kalpte katılık var; vücudunda hastalık, baş ağrısı, diş ağrısı, karın ağrısı; çeşitli… Rızkında darlık, sıkıntı da var maişetinde… Bol ve geniş ve rahat kazanamıyorsun. Bunları görüyorsan, iyi bilesin ki sen boş, faidesiz sözlerle vakitlerini zayi ediyorsun da onun cezası olarak kalbinin katılığı, vücudun hastalığı ve rızkının darlığı ile uyandırılmak isteniyorsun.

Bunları sana verirken, Allah seni uyandırmak için yapıyor. Yani sen kendini öyle ufak bir mahlûk sayma! Sen kâinatın zübdesi, kâinat senin içine dürülmüş, dünya ve ahiretin bahtiyar bir mahlûkusun. Binâen aleyh, sırf yemenin, içmenin, zevk u

sefânın kurbanı olup da gitme!

Bazen insan "Ben bu kadar iyi bir kimseyim!" diye kendini öyle zanneder de, "Acaba bu musibetler bana neden ve nereden geliyor?" diye düşünür. İşte yegâne sebebi, hesaba bile katmak istemediğimiz vakitlerin zayiatına sebep olan boş laflardır.

Belki ileri gelecek ama şu vakit denilen şeyi biz hiç bilemiyoruz. Vakit nakittir dedikleri; bir derenin suyu akar gider. Böyle bir an evvel giden suyu bir daha bulamazsın. Oraya gelen su başka sudur. O giden gitti. Binâen aleyh, vakit de öyle akıyor ki bir daha onu ele geçirmenin imkânı yok.

Bugün yüz bin lirayı kaybetseniz, zararı yok. Allah yarın bir kazanç daha ihsan eder, iki yüzü de kazanırsınız. Kaybettiğiniz paranın bir kat mislini, daha fazlasını kazanabilirsiniz. Birçok hareketler oluyor, zelzeleler oluyor; evler yıkılıyor, mallar gidiyor, canlar gidiyor, şunlar oluyor; fakat hepsi telafi oluyor, hepsi yerine geliyor. Fakat vakti bulmanın imkânı yok. Vakit gitti.

Onun için, akşamki vaiz efendi konuşurken namazın vakitlerini Cenâb-ı Hak tayin etmiş. Sabah, öğle, ikindi, akşam, yatsı vakitleri tayin edilmiş. Vakit geçti mi, namaz geçti diyor artık.

"—E sonra kılarım!"

O sonra kıldığın namaz o namaz değil artık, geçti o... O vaktinde kılınacaktı o zaman. Vaktinde kılamadığın, geçen namaza geçti diyor. Ama kazalara da cevaz vermişler.

Fakat bunu anlamak ve ondan dönmek kadar da zor bir şey olmadığını göre gelmekteyiz. Bu bir alışkanlık eseri olarak kim bilir ne zamandan beri devam edegelmiştir. Şimdi anladık ama terki çok müşküldür. Büyük riyazetlere, mücâhedelere, halvetlere, uzletlere devam neticesinde, Cenâb-ı Hakk'ın inayetine mazhariyetin ve mücâhededeki azmin sayesinde kurtulmak mümkün olabilir.

Bunlar yapılmadıkça, kuru kuruya okumakla, dinlemekle veya bilmekle bunları halledip sükût sahibi, vakar sahibi olmak; nefeslerini boşa geçirmeyip zikrullah ile meşgul olabilmek kolay bir şey değildir. Herhalde mücâhedelere azm ve sebat ile devam etmek gerekir.

Maazallah bir memleketi düşman işgal ederse ordunun artık oradan kolayca çıkması mümkün müdür? Bırakıp gider mi? Her halde onu oradan çıkarmak istiyorsak, ne lazım olursa olsun, kanlı mücâhedelerin neticesindeki zafere bağlı olduğu hepimizce malum. İşte Çanakkale, işte Anadolu, işte Filistin, Kudüs… Bak hürriyete pabuç bırakan var mı? Herhalde mücahede ile zafere ulaşmak lazım. Yoksa lafla hürriyet olmaz.

Aynı bunun gibi nefsin elinden kurtulup insanlıktan matlub olan kemali elde etmek için nefis ve şeytanı yenmedikçe ve bunları mağlup edip yerlere sermedikçe, insan ne dünyada ne de ahirette rahat ve huzur bulamaz.

Bunlar ise diğer düşmanlar gibi el ile tutulur ve göz ile görülür olmadıklarından onlarla mücâhede, düşmanlarla yapılan mücahededen daha zordur. Bir de var ki düşman bizi mağlup etse en nihayet onların idaresinde gene yaşar ve dünyalıklarımızı temin ederiz. İşte bugün olduğu gibi. Birçok Hristiyan memleketlerinde dükkanlar, tüccarlar, sanatkârlar, işçiler mevcut. Din ve dünyalarını da muhafaza edip durmaktadırlar.

Fakat bu nefs-i emmârenin şehveti, gazabı, kini, hırsı, hasediyle, riyakarlığı, kibri, gururu, azametiyle şeytanın da esiri olup maazallah bir kere de Allah'ı ve zikrini ve ibadetleri unutturdu mu tamam, artık bir şey istemez.

Onun için gerek Cenâb-ı Hakk'ın ve gerekse Peygamberimiz'in ve büyüklerimizin sözlerine, nasihatlarına son derece ehemmiyet verip; daha küçük yaşından itibaren nefisle mücahedeye alışmak ve ona hiçbir zaman teslim olmamak hem İslamî hem de insani bir vazifedir.

Çok yiyip vücudu semizlendirmek, çok uyuyup ömrü zayi etmek ve çok konuşup vakitleri boş yerlere harcamak, günah yerlerinde geçirmek elbette ne müslümana ne de insana yakışır bir şey değildir. Çünkü müslümanlara öldükten sonraki ahiret aleminde bu hayatından sorulacak:

"—Hayatını nasıl geçirdin? Paralarını nasıl kazandın ve nerelere harcadın? Ömrünü, gençliğini nasıl geçirdin?"

Herkes bu soruların cevabını verecek. İnsan da velev müslüman olmasa bile hayvan olmadığı için o da hayatından

mes'uldür. Çünkü bu hayatta onu bekleyen insani vazifeler doludur. İster bilsin ister bilmesin, insanlık sıfatını taşıdığından dolayı mutlaka insanca yaşaması ve insanlığa zararlı değil belki faydalı olarak yaşaması icab ederken, bunu ihmalinden naşi mes'uliyeti ağır olup, cezasının cehennem olacağını unutmamalıdır.

Evet insan belki imansız ve istediği gibi yaşar ama muhakkak ölüm ile biten bu hayatın arkasındaki ahireti unutmamak gerekir. Buna inanmamak ise, Allah'ın varlığına inanmamak demektir. Bundan da daha büyük cahillik ve gaflet olamaz. Allah razı olsun bizleri uyandırmaya sa'y ve gayret gösteren bilumum büyüklerimize; eğer onların güzel eserleri olmasaydı, nefis ve şeytanın bizleri bir lokmada yutacaklarından şüphemiz yoktur.

Şimdi Ma'rifetname sahibinin 318. sayfadan itibaren çok konuşmamak için söylediklerini okuyoruz.

İnsanın kalbinin katı, vücudunun hasta ve rızkının dar ve zor olmasının en birinci sebebi ömrünü boşa zayi edip, lüzumsuz konuşmalarındandır. Sakın sen deme ki filan ve filanlar o kadar geveze ve boşboğaz, lafazan oldukları halde; hem vücutları çok dinç ve rızıkları da çok boldur.

Ey aziz kardeş! Bu vücut sağlığı ve rızık bolluğunun en güzeli hayvanlardadır. Sen görmüyor musun Eyüp Sultan'daki güvercinlerin yaşayışını. Hele Mekke-i Mükerreme ve Medine-i Münevvere'deki güvercinlerin sayesinde birçok insanlar da yaşıyor.

Sakın sen böyle bir hayata özenme. Maddi rızıkların ne kıymeti olur. Onların kıymeti ancak çıkardıklarımız kadardır. Tenezzül edilecek bir şey değildir. Onu ancak hayvanlar tercih eder. İnsanların tercihi gönüllerinin manevi rızıklarıdır ki, ancak bunlarla Hak Subhànehû ve Teàlâ'nın rızası ve ahiretin sonsuz nimetleri elde edilebilir. Bu fani, sonu gelen nimetlerin ne kıymeti var!

Öyleyse sen bu ebedi nimetlerden bizleri mahrum eden çok laftan ve bahusus kardeşler arasını açacak olan dedikodudan ve gıybetlerden tamamiyle uzak dur! Zinhar bir müslüman kardeşinin aleyhinde hiç konuşma; konuşanlara da müsaade ve

müsamaha etme! Herkesin kusuru, günahı kendine aittir. Sen daima ayıp örtücü ol!

Ayıp açmak, kusur u kabahat görmek, kendini bilmemek ve görmemekten ileri gelir. Bir kere şöyle dikkatle kendimizi yoklayacak olursak, kim bilir ne kadar yüz kızartıcı hallerimiz olmuştur. Hiçbir şeyimiz olmasa bile gafletimiz yeter. Eğer kendimizi olgun bir insan zannediyorsak, bu da büyük bir hatadır. Çünkü olgun bir efendi, kat'iyyen kimseyi gıybet etmez ve kusur ve kabahatini açmaz.

İnsanlar güneş gibi faydası ammeye olmalı, geceler gibi de ayıpları örtücü olmalıdır. Yağ gibi herkese … su gibi de akıp herkesi kandırması gerektir. Böyle olmayıp da ömürlerini boşuna geçirenlerin zararı hem kendilerine hem de örnek oldukları diğer kimseleridir. Nitekim hadis-i şerif şöyledir:

"—Ey Ademoğlu! Bu kadar çok laf ile, söz ile hikmet denilen nimeti nasıl umarsın? Hikmeti kalbin ve lisanın sükûnundan iste. Yani hikmeti ancak o zaman bulabilirsin. Hikmet bir nimet ve devlettir ki, her kime verilirse o kimseye hayr-ı kesir verilmiş demektir."

Onun için Hamdi Efendi [Muhammed Hamdi Yazır] tefsirinde (*İnnâ a'taynâ ke'l-kevser*)'deki *kevser* kelimesini tefsir ederken, hikmet ile tefsir etmiştir. *Hikmet* şöyle tarif edilmiş: Adalet, ilim, hilim, nübüvvet, Kur'an-ı Kerim… Allah-u Teàlâ'nın hükümlerdeki gayesini şek şüpheden ari olarak anlamak, eşya ve mevcudatı bilmek, hayırlı işleri işlemek ve eşyanın hakîkatına muttali olmak demek.

Ayrıca mevcudatın ahval ve keyfiyetinden, keyfiyet-i hariciye ve bâtıniyyesinden bahseden ilme de *hikmet* denir. Ulum-u saire bunun eczasıdır. Esas olan ilim ilm-i hikmettir. Cenabı Hakk'a taat, fıkıh ilmi, din ilmi, din ilmiyle amel, Allah-u Teàlâ'nın emirlerine ittiba, havf u haşyet, zekâ, idrak, takva, akıl; işinde, söz ve hareketlerinde isabet ve tefekkür manalarını da taşır ki hemen her şey de bunun içinde demektir. Kevserin diğer manalarıyla beraber bu manada tefsiri yerinde olmuştur.

Binâen aleyh, bulunmaz bir nimetin çok konuşan kimselere verilmemesi, en büyük bir cezaya çarpılması demektir. Öyleyse ey muhterem kardeş! Sakın nefsine aldanıp da aleme kendimi

beğendireceğim diye ağzına geleni söylemeye alışma! Hem tavsiye hem rica ederim. Hem kendi ömrünü hem de başkalarının vakitlerini zayi etmekten kork ve kaçın!

Hadis-i şerifin üçüncü bölümü:

Ey Ademoğlu! Hiçbir kimseyi ebediyyen gıybet etme! Muhakkak her kim gıybeti terk ederse, içinin nuru ve esrarları dışına çıkar, herkes istifade eder demektir. Madenlerin yerin altından çıkıp beşeriyetin faydalandığı gibi esrar hazineleri ve kerametler zahir olur, Hak Sübhànehû ve Teàlâ'ya muhabbet zahir olur, artar, daim olur. Kadr ü kıymeti de o derece yüksek olur.

Hadisin dördüncü bölümü şöyle:

Ey Ademoğlu! Senin lisanın doğru olmadıkça, dinin doğru olmaz. Dinin doğruluğu lisanın doğruluğuna bağlıdır. Dilin doğru olmaz, kalbin doğru olmadıkça. Dilin doğru olması, kalbin doğru olmasına bağlıymış. Kalbin de doğru olmaz, benden hakkıyla utanmadıkça. Az konuşmanın, günahlardan kaçmak ve muradlarına nail olmak ve insanlarla hüsn-ü muaşeret etmek ve esrarları ve hayırları muhafaza etmek gibi birçok faydaları vardır. Zira insanın İslâmiyet'i muhafazası, dilini muhafazasına bağlıdır. Söylerken hayır söyle veya sükût eyle!

Dil vücudun ufak bir parçasıdır fakat kabahati, günahı hepsinden büyüktür. Ameli, hatası çoktur. Cennet onunla kazanılır, cehennem de… Kim ki sükût eder, her belâdan necat bulur.

Kim ki yalan söyler, ol hàib u hàsir olur, zarar ve ziyandadır. Yalan söylemek imandan uzaklaşmaktır. Yalanın en kötüsü iftiradır. Rüyada ziyade söylemek Allah-u Teàlâ'ya iftiradır.

Gıybet sözlerin en kötüsüdür. İslâm'daki zinadan daha eşed ve haramdır. Gıybet olunan mü'mine yardım etmek, onu müdafaa etmek her mü'minin vazifesidir. Kıyamette Allah-u Teàlâ'nın affına mazhar olmaya sebeptir.

Mü'min hiçbir zaman tan edici, lânet edici, hayâsız olmaz. Nası ayıplayan, o ayıbı işlemedikçe ölmez. Kur'an'ı lühûn-u arabi üzerine okuyun! Ehl-i fıskın okuduğu mûsikî ve teganni ile okumayın!

Kelime-i tayyibe yani güzel söz ve sohbetler sadakadır. Kardeşlerin yüzlerine gülümseyerek bakmak da sevaptır. Yemek yedirmek ve gece namazlarını kılmak, güzel ve doğru konuşmak, edebe riayetle konuşmak, Hz. Allah'ın rıza-i şerifini celb eder.

Kalbin safâsı iki huyda tamam olur. Birisi malının artığını vermekle, birisi de sözünün fazlasını tutmakladır. Çok gülmek insanın kalbini öldürür. Çok şaka ve latife kişiyi ateşe götürür.

Fâsık metholunduğu zaman; yani Allah-u Tebâreke ve Teàlâ Hazretleri'ne karşı isyan edip, tâat-ı ilâhiyyeden huruç eden kimse metholunduğu zaman, Cenâb-ı Hak gazap edip Arş-ı A'lâ titrer.

Mü'min'i yüzüne karşı methetmek onu kesmektir. Kişi dilini muhafaza etmedikçe, imanının hakikatını bulamaz. Allah hakkı için zindanda hapsolunmaya lisandan daha muhtaç hiçbir şey olmaz. Lisanın sükûtu, öyle mümtaz bir hikmettir ki onu işleyen pek azdır.

Zikrullahtan gayrı kelamı çok etme ki kalbin katı olur. halbuki kalbi katı olan Allah-u Teàlâ'dan da uzak olur. Lisanına sahip olana müjdeler olsun. O kimse ki evine sığınıp nastan uzak durmuştur. Her nimet sahibinin hasetçileri bulunacağından, hacetlerinizin hasıl olması için işlerinizi saklayınız, ifşa etmeyiniz.

Biz cemaat-i enbiya emrolunmuşuzdur ki, nas ile akılları miktarınca konuşalım! Sen bir kavme akılları ermediği sözü söyleme! Söylersen o söz onların çoğuna fitne olur. Öyle ise sakın insanların akıllarının ermediği şeyleri, esrarı söylemeye kalkma. Fitne uyur, onu uyandıran lânet olunmuştur.

Sırları açmak, ifşa etmek haramdır. İfşa eden pişmandır. Bir kimse, bir kimseye tenhada bir söz söylese, o söz ona emanettir. Onu kimseye söylemesin ki hıyanetlik etmiş olur. Kâmillerin göğüsleri, gönülleri esrar hazinesidir.

Sıddık-i Ekber RA Efendimiz mübarek ağızlarında taş saklarlardı ve beyhude söz söylemekten korunurlar idi. Ancak zaruret zamanında taşı çıkartıp konuşurdu. "Dildir ki insanı belalara ve kadim cefalara salmıştır." diye ahbaplarını da uyandırırdı.

İmam-ı Ali KV buyurmuş ki eğer Rasul-i Ekrem SAS Hazretleri'nin mübarek fem-i saadetlerinden işittiğim esrarı ben size söylesem, siz benim yanımdan çıkıp dersiniz ki:

"—Muhakkak Ali kezzabdır!"

Bunu kim işitmiştir? Kişi bilmediği şeyin düşmanı olduğunu duyurmuştur. Zeyne'l-Abidin Hazretleri de bunu şiirleriyle açıklamıştır.

Az konuşmak, günahlardan korunmayı da mûcib olur. Ey aziz, ehlullah demişler ki… Hep böyle söyler kendisi. Kendinden demiyor yani, ehlullah diyor diye söylüyor.

Ehlullah demişler ki:

"—Bu zaman sükût zamanıdır. Evlere mülâzemet zamanıdır. İnsan iki küçük parçanın idaresi altındadır. Bunlardan biri yürektir, diğeri de dildir. Gerçi tekellüm insanda keramettir, lâkin sükût her belâdan selâmettir. Lisan insanın mizanıdır. Bir aslandır ki, onu bırakmak çok tehlikeli, ziyandır. Sükut vakar elbisesidir, özür dilemene lüzum bırakmaz.

Söylemediğin söz kendi hükmündedir. Söylersen sözünün hükmü altına girersin. Az konuşan pişmanlıktan emin olur. kimin ki sükûtu uzundur, onun kadri cemîldir. Kim ki her zaman ayıp örtücüdür, onun da ayıpları örtülü kalır vesselâm.

Bu uzayacak. Devam edersek, hatmimizi okumaya vakit kalmaz. Gerisini de inşâallah gelecek dersimizde okuruz.

Li'llâhi'l-fâtihah!

31. 10. 1971 - İskenderpaşa Camii

10. ORUÇ VE UZLET

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve'l-àkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

اَلصَّوْمُ جُنَّةٌ يَجْتَنُّ بِهَا عَبْدِي ، وَالصَّوْمُ لِي ، وَأَنَا أَجْزِي بِهِ

(ابن جرير عن أبى هريرة)

RE. 219/9 (*Es-savmu cünnetün, yectennü bihâ abdî, ve's-savmü lî, ve ene eczî bihî.)*

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

"—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin…

Bugünkü derslerimiz oruca taalluk ediyor. Allah cümlenizden razı olsun… Cümlemizin tuttuğu oruçları kusurlarıyla beraber kabul buyursun dergâhında… Birçok senelere de sağlık, afiyetle

ulaşıp tutmalar nasib ü müyesser eylesin… Hem de Mekke-i Mükerreme'de, Medine-i Münevvere'de nasib etsin inşâallah…

Oruç, hepimizin bildiği bir ibadet. Sabah imsakta kalkarız, sahur yeriz. Akşamın iftarına kadar ağzımıza bir şey koymamak suretiyle kaldığımız bu açlığımıza oruç diyorlar. Bu açlıkta bir gaye var. Cenab-ı Hak, kulları böyle aç kalıp eziyet çeksinler diye orucu emretmemiş tabii. Bu açlıkta Cenab-ı Hakk'ın bizden istediği bir şey var.

İnsanlarda matlup olan insanlıktaki kemâldir. İnsanlıktaki kemâle ulaşmak da kolay bir şey değildir. Namaz, oruç, zekât, hac bu yola gitmenin birer vesilesidir.

Bu açlığa İbrahim Hakkı Hazretleri çok önem vermiş. Bütün nasihatlerinin özü açlıkta toplanıyor.

"Az ye, az uyu, az iç. Ten mezbelesinden vazgeç"

Tabii vücutlarımız çok yemek suretiyle kuvvetleniyor, bu kuvvet şehveti artırıyor, şehvet de insanları günahlara götürüyor. İşin maddi kısmı bugünkü bizim ölçümüz: "Biz yiyelim kuvvetli olalım!" diyoruz. Her şeyi de o kuvvetin altında ararız. Halbuki bizim kazandığımız güç, kuvvet bizi Hakk'a değil dünya işlerine bağlar. Maksat kulun Hakk'a bağlanmasıdır.

Kulu Hakk'a bağlamak için de en güzel vasıta oruçtur. Bizim oruçlarımız da pek oruçtan sayılır gibi değil. Çünkü fevkalade güzel yemekler yiyoruz, karnımız acıkmıyor bile. Günler de kısa şimdi. Oruçlu olduğumuzun farkına da varmıyoruz akşam iftarlar olmasa.

Halbuki insanın azıcık ezilmesi lazım, açlığı hissetmesi ve şöyle bayılır gibi bir hal alması lazım. Ki bu açlıktan sızlananlar anlaşılsın. Bugün kendimiz açlığı anlamıyoruz ki, öteki açın hâlini anlayalım. Akşama güzelce yine karnımızı doyururuz. Bir şey değil. Aç kalsak, onların çektiğini biz de çekiyoruz" diyeceğiz. Ama öyle değil.

İbrahim Hakkı Hazretleri'nin dediği gibi, yemeği az yemek suretiyle oruç tutulursa, bu orucun tadı başka olur. Böyle üç-beş kap yemek yiyip de yağlı tuzlu, hiç acıkmamak şartıyla tutulan oruç ile az bir şey yiyip oruç tutmak arasında çok fark vardır.

a. Oruç Kalkandır

İbn-i Cerîr, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[106]

اَلصَّوْمُ جُنَّةٌ يَجْتَنُّ بِهَا عَبْدِي ، وَالصَّوْمُ لِي ، وَأَنَا أَجْزِي بِهِ

(ابن جرير عن أبى هريرة)

RE. 219/9 (*Es-savmu cünnetün, yectennü bihâ abdî; ve's-savmü lî, ve ene eczî bihî.*)

(*Es-savmu cünnetün*) "Oruç bir kalkandır, (*yectennü bihâ abdî*) kulum onunla siperlenir. (*Ve's-savmü lî*) Oruç benim içindir, (*ve ene eczî bihî*) onun mükâfatını ben veririm."

Oruç bir kalkandır. Bizim toklukla tuttuğumuz oruç da bir kalkandır. Fakat bu kalkanın da tabii zayıfı vardır, kavîsi vardır. Bazısı ufak bir kurşunla delinir, bazısı da koca toplara bile dayanır. Böyle az yemekle tutulan orucun kalkanı kavidir, öyle ufak tefek şeylere boyun bükmez, yenilmez. Onun için orucu tutarken biraz yemeğe düşmemek şartıyla tutabilirsek, elbette bu oruçtan daha çok istifadeler ederiz.

(*Cünnetün*) diyor. Kalkan. Neden kalkan?

Ahmed ibn-i Hanbel, Neseî, İbn-i Mâce, Taberânî, Beyhakî, İbn-i Hibbân, Osman ibn-i Ebi'l-As RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[107]

---

[106] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.289, no:3570; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Şeybânî, el-Âhâd ve'l-Mesânî, c.III, s.149, no:1649; Ebû Hüreyre RAdan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.455, no:23629; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.83, no:13839.

[107] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.V, s.134, no:1629; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, 217, no:17933; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.51, no:8360; Şeybânî, el-*Âhâd ve'l-Mesânî*, c.III, s.56, no:1542; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.290, no:3573; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.410, no:3649; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.193, no:1891; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.4, no:8984; İbn-i Hibbân, *Sikàt*, c.V, s.430; Osman ibn-i Ebi'l-As RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.443, no:23563; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.87, no:13849.

اَلصِّيَامُ جُنَّةٌ مِنَ النَّارِ ، كَجُنَّةِ أَحَدِكُمْ مِنَ الْقِتَالِ (حم. وابن زنجويه ، ن. ه. طب. هب. حب. عن عثمان بن أبي العاص)

RE. 219/10 (*Es-sıyâmu cünnetün mine'n-nâri, kecünnetü ehadiküm mine'l-kıtâli.*)

(*Es-sıyâmu cünnetün mine'n-nâri*) "Oruçlar Cehenneme kalkan-dırlar, (*kecünnetü ehadiküm mine'l-kıtâli*) sizden birinizin harpte kullandığı kalkan gibi."

b. Orucun Ecri Bizzat Allah'a Aittir

Taberânî, Ebû Ümâme RA'dan ve Vâsile RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[108]

الصِّيَامَ جُنَّةٌ ، وَهُوَ حِصْنٌ مِنْ حُصُونِ الْمُؤمِنِ ، وَكُلُّ عَمَلٍ لِصَاحِبِهِ إلاَّ الصِّيَامَ ، يَقُولُ اللهُ: الصِّيامُ لِي ، وَأَنَا أَجْزِي بِهِ (طب. عن أبي أمامة ؛ طب. عن واثلة)

RE. 219/11 (*Es-sıyâmu cünnetün, ve hüve hısnün min husùni'l-mü'mini, ve külli amelin li-sahibihî ille's-sıyâme, yekùlu'llàh: Es-siyâmu lî, ve ene eczî bihî.)*

(*Es-sıyâmu cünnetün*) "Oruçlar siperdir, (*ve hüve hısnün min husùni'l-mü'mini*) ve mü'minin kalelerinden bir kaledir." O kaleye sığındığın vakit, düşman o kaleye kolayca giremez. Giremeyince

---

108 Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.133, no:7608; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.323. no:3442; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.418, no:5078; Ebû Ümâme RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.59, no:141; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.309, no:3391; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.418, no:5079; Vâsile RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.444, no:23569; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.88, no:13851.

sen mahfuz kalırsın, emin kalırsın, kurtulursun.

(*Ve külli amelin li-sahibihî ille's-sıyâm*) Oruç hariç, her amel sahibinindir. (*Yekùlu'llàh*) Allah-u Teàlâ şöyle buyurur: (*Es-siyâmu lî*) Oruç benim içindir, (*ve ene eczî bihî*) onun mükâfatını ben vereceğim."

Her yaptığımız amel karşılığında tabii Cenab-ı Hak mükâfat veriyor. Veriyor ama orucunkine kimseyi karıştırmıyor. Ötekilerine melekler memur. Bu orucunkine hiç kimse memur değil. (*Ve ene eczî bihî)* "Meleklere bırakmam bunun mükafatını. Bunun mükafatı bana aittir, ben vereceğim!" diyor. Tabii Allah'ın vereceği mükâfatın hudutlanmasına da imkân yok. "Şu kadar, bu kadar…" demek zâid bir kelime, hudutsuzdur.

c. Oruç Sabrın Yarısıdır

İbn-i Mâce ve Beyhakî, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[109]

اَلصِّيَامُ نِصْفُ الصَّبْرِ (ه. هب. عن أبي هريرة)

RE. 219/12 (*Es-sıyâmü nısfü's-sabri*.) "Oruç sabrın yarısıdır."

Onun için; Allah bu orucu bize nasip etti El-hamdü lillah. Şimdi orucu yalnız karnımız tutuyor. Yemiyoruz, içmiyoruz, bu bir meziyettir. Fakat bununla beraber ağzın da yani lisanın da oruç tutması, gözün de oruç tutması, ellerin ve ayakların da oruç tutması lazım…

Oruç yalnız midenin hakkı değil. Yalnız midenin olursa; hani hayvanların ağzını bağlıyorlar, o bir şey yemiyor, ona benzer o. İnsanın orucu; hem dilini tutacak, hem gözünü koruyacak, hem elini ayağını koruyacak. Kötü yerlere gitmeyecek, kötü yerlerde elini kullanmayacak. Zararlı bir şey yapmayacak.

Oruç kolay şimdi. El-hamdü lillâh, anamızdan babamızdan

---

[109] İbn-i Mâce, Sünen, c.V, s.283, no:1735; Beyhakî, Şuabü'l-İman, c.III, s.292, no:3577; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.162, no:229; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.409, no:3817; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.444, no:23573; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.88, no:13853.

göre göre küçük yaşlarımızdan beri alışmışız, hiç zor gelmiyor bize… Çünkü alışkanlığın, göreneğin büyük tesiri var.

Ama sükût denilen konuşmamak, az konuşmak, yerinde konuşmak, icap ettiğinde konuşmak… Bu da mühim bir mesele. Burda insanın nefsi bırakmıyor insanı. Yemek yemeyeceğiz şimdi tabi oruçluyuz. Bu yüzden elimizi ekmeğe uzatamıyoruz. Fakat lafı yerinde söylememek için nefis içeriden hınzırlanır durur:

"—Konuşsana, söylesene, işte vakit geçmez böyle durmakla…" diye böyle insanı zorlar durur, birçok konuşmalara…

Halbuki bu konuşmalar bizim için büyük zarardır. Ekmek yemek, su içmekle orucu bozmak ne kadar zararsa, lisanımızı böyle boş yerlere konuşturmak suretiyle aldığımız zarar bundan da büyüktür. Sebebi:

İnsanın vazifesi, Halik-ı zü'l-Celâl'i zikretmektir, anmaktır. Bir insan konuşurken iki işi bir arada yapamaz. Bir insan iki şeyi bir arada yapamaz. Hem konuşsun hem gönlü Allah'la olsun. Bu olmaz. Bunu büyükler yapar, çok büyükler. Onlar Halik'tan hiç ayrılmazlar. Onlara konuşmaları zarar vermez. Ama o dereceyi biz nereden bulduk ki! Nereden bulacağız?

Biz konuşurken gönlümüz de bizimle meşgul olur. Onun için zikrullahtan gafil oluruz. Zikrullahtan gafil olmak, Allah'tan gafil olmak demektir. Allah'tan gaflet kadar da büyük kabahat olmaz. En büyük kabahat Halik-ı zül-Celâl'den gaflet üzere olmaktır. Bu gafletin vebali, cezası insana yeter.

Bunu ilk önce, insan gözünü yumarken anlar. Bu kabahatların cezasının ne kadar büyük olduğunu vefat ederken anlar insan.

Buyrulmuş ki:[110]

اَلنَّاسُ نِيَامٌ ، وَإِذَا مَاتُوا ، اِنْتَبَهُوا.

(*En-nâsü niyâmün, feizâ mâtû, intebehû*) "İnsanlar uykudadır; ne zaman ölürler, o zaman akılları başlarına gelir."

Ömürlerini geçirdikleri bu boş sözlerle, boş vakitlerle nasıl

---

[110] *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.312, no:2795; Hz. Ali RA'ın bir sözüdür.

gaflete düştüklerinin ne demek olduğunu o zaman anlarlar. Şimdi anlayamazlar. Allah anlatırsa ne mutlu…

Hatta vaiz olan hoca efendilerimiz vasiyet ve tenbihlerinde;

"—Kelamları çok çok tekrarlamayın; söyleyin geçin!" derler.

Kelamların çok çok tekrarlanmasını tavsiye etmezler. Yalnız Peygamberimiz SAS, bazı nasihatlerini bazı kez üç kere tekrar etmişlerdir. Ama O Peygamber SAS tebliğ ediyordu ümmetine. O tebligatı duyurabilmek ve onları, onların içlerine yerleştirebilmek için lüzum vardı da onun için yapıyorlardı. Ama bizim nasihatlarımız öyle değil ki. Onun için söyleyip geçmek lazım. Onu da mümkün mertebe ihtisar tarikiyle.

İbrahim Hakkı Hazretleri'nin az söyleme hususundaki sözlerinin bir miktarını geçen derste okudum. Bir miktarı daha var ama onu bugün söylemeyeceğim. Çünkü bugün oruca taalluk eden uzlet bahsi var.

Şimdi gezmek suretiyle, görüşmek suretiyle, konuşmak suretiyle birçok şeylere dağılır insanın hâli. Bu hâllerin dağılması insanın perişanlığına sebep olur. İnsanın perişanlığı da ölümüne sebep olur yani. Kalben ölümü, ruhen ölümüne sebep olur. Cesedi diri ise de gönlü öldükten sonra o cesedin kıymeti yoktur.

O cesetlerin en güzeli aslanlarda var. Aslanın kuvveti kimsede yoktur. O kuvvet bize lazım değil. Onun için bugünkü dersimizde size en çok tavsiye edeceğimiz şey: İbrahim Hakkı Hazretlerinin üzerinde durduğu uzlet.

Sükûtu muhafaza etmek mümkün olmaz insana. Bir cemiyet içerisinde üç beş arkadaş oturur muhabbet ederiz. Ya dinleyeceğiz ya söyleyeceğiz. Dinlemek de aynıdır söylemek de aynıdır. Meşgul ediyor yani seni, Mevlâ'dan meşgul eden şeyler. Mevlâ'dan seni meşgul eden şeylerden uzak kalmak için ne lazım? Uzlet lazım. İbrahim Hakkı Hazretleri'nin üzerinde durduğu altı şeyden dördüncüsü.

1. Az ye!
2. Az uyu!
3. Az konuş!
4. Uzlet et!

Yani cemiyetten mümkün olduğu kadar ayrı ve tenha yerde kal! Tenhalık seni Mevlaya çeker. Konuşacak kimse zaten

bulamıyorsun tabiatıyla. Bulamayınca konuşmaktan kurtuluyorsun. Kurtulduğun halde gönül bu sefer tabiatıyla Mevlaya doğru kayacak. Bunun teminine en büyük amil uzlet. Onun için bu hadisleri burada bırakıyorum.

İbrahim Hakkı Hazretlerinin bize tavsiyesi olan uzlet hakkındaki sözlerinden bir parça almıştım. Onları size bugün okumaya çalışacağım.

d. Oruçta Riyâ Olmaz

Yalnız şurada diyor ki…
Beyhakî, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[111]

اَلصِّيَامُ لاَ رِيَاءَ فِيهِ ، قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: هُوَ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ ؛ يَدَعُ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ مِنْ أَجْلِي (هب. عن أبي هريرة)

(*Es-sıyâmü lâ riyâü fîhi, kàle'llàhu azze ve celle: Hüve lî, ve ene eczî bihî, yedeu taàmehû ve şerâbehû min eclî.*)

(*Es-sıyâmü lâ riyaü fîhi*) "Oruçta riyâ yoktur. (*Kàle'llàhu azze ve celle*) Aziz ve Celil olan Allah buyurdu ki: (*Hüve lî, ve ene eczî bihî*) O benim içindir, onun mükâfatını bizzat ben veririm. (*Yedeu taàmehû ve şerâbehû min eclî*) Çünkü, oruçlu yemesini, içmesini benim için bıraktı."

İnsan yemiyor içmiyor. Niçin yemiyor içmiyoruz? Allah-u Teàlâ'nın rızasını kazanalım diyerekten. İşte Allah-u Teàlâ'nın rızasını kazanalım diye nasıl kendimizi yemekten, içmekten kesiyorsak, lisânen de konuşmaktan kendimizi kesmek; mümkün oldukça tenhalığı aramak, yalnızlığı aramak… Mümkün olduğu kadar Allah ile baş başa kalabilmeye çalışmak en büyük devlet...

Onun için altta bir hadis daha var. Onu da okuyuvereyim:

---

111 Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.299, no:3593; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.409, no:3818; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.444, no:23574; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.88, no:13852.

e. Oruç ve Kur'ân Şefaat Edecek

Ahmed ibn-i Hanbel, Taberânî, Ebû Nuaym, Hàkim ve Beyhakî, Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-As RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[112]

الصِّيَامُ وَالْقُرْآنُ يَشْفَعَانِ لِلْعَبْدِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، يَقُولُ الصِّيَامُ: أَيْ رَبِّ ،

مَنَعْتُهُ الطَّعَامَ وَالشَّهَوَاتِ بِالنَّهَارِ ، فَشَفِّعْنِي فِيهِ ؛ وَيَقُولُ الْقُرْآنُ: مَنَعْتُهُ

النَّوْمَ بِاللَّيْلِ ، فَشَفِّعْنِي فِيهِ ؛ فَيُشَفَّعَانِ (حم . طب. حل. ك. هب.

عن ابن عمرو)

RE. 219/14 (*Es-sıyâmü ve'l-kur'ânü yeşfeàni li'l-abdi yevme'l-kıyâmeti, yekùlü's-sıyâmü: Ey rabbi, innî mena'tühü't-ta'ame ve'ş-şehevâti bi'n-nehâri, feşeffi'nî fîhi; ve yekùlü'l-kur'ânü: Mena'tühü'n-nevme bi'l-leyli, feşeffi'nî fîh; feyüşeffeàni.*)

(*Es-sıyâmü ve'l-kur'ânü*) "Oruç ve Kur'an-ı Kerim, (*yeşfeàni li'l-abdi yevme'l-kıyâmeti*) kıyamet gününde kula şefaatçı olurlar. (*Yekùlü's-sıyâmü*) Oruç der ki: (*Ey rabbi, innî mena'tühü't-ta'ame ve'ş-şehevâti bi'n-nehâri*) Ey Rabbim, ben onu gündüz yemekten ve şehvetlerden men ettim, (*feşeffi'nî fîhi*) sen onun hakkında benim şefaatimi kabul et! (*Ve yekùlü'l-kur'ânü*) Kur'an da şöyle der: (*Mena'tühü'n-nevme bi'l-leyli*) Ben onu geceleyin uykudan men ettim, (*feşeffi'nî fîh*) sen de benim, onun hakkındaki şefaatimi kabul et! (*Feyüşeffeàni*) Şefaatleri kabul olunur."

Hem oruç hem de okuduğumuz kitâb-ı ilâhî olan Kur'an-ı

---

112 Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.174, no:6626; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.114, no:385; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.419, no:5081; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.408, no:3815; Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-As RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.444, no:23575; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.89, no:13854.

Azimü'ş-şan, kıyamet gününde bizler için şefaatçi olacaklar. Orucumuz ve okuduğumuz, dinlediğimiz Kur'anlarımız.

Cenab-ı Hak oruca bir ceset verecek. Yahut bir melek o oruç tarafından konuşacak. Diyecek ki:

"—Yâ Rabbi, ben bu kulunu gündüzleri yemekten, içmekten, şehvetlerinin arzularını yapmaktan men ettim. Oruçluyum diyerekten ne yedi ne içti ne de şehvetinin iktizası olan başka şeyleri yaptı. Beni buna şefaatçi kıl Yarabbi! Benim hatırım için bunu affet yâ Rabbi!"

Hazret-i Kuran'a da Cenab-ı Hak bir kisve, bir ceset, bir kıyafet verecek veyahut onun namına bir melek onun tarafından konuşacak. Diyecek ki:

"—Yâ Rabbi, ben bu kulunu gece uyumaktan men ettim. Kuran'ını aldı eline başladı okumaya, ezberledi, okumaya ve hatim etmeye çalıştı. Kuran'la meşgul oldu. Beni buna şefaatçi kıl yâ Rabbi! Benim hatırıma bunu affet yâ Rabbi!"

Cenab-ı Hak da bunların şefaatini reddetmez. Kur'an ve orucun şefaati, peygamberlerin şefaati reddedilmeyen şefaatlerdendir.

Mesela bizim gibi birisi gitse de "Şu adamı affet!" dese, "Defol buradan!" derler. Ne kıymetin var çünkü. Ama bir büyük gelir de "Bunu affedin!" derse kıramazlar onu. Bunlar da Allah-u Teàlâ'nın indinde büyük şeyler. Onun için bunların şefaatleri reddolunmaz.

Kuran ve oruç, şefaat ettikleri gibi aynı zamanda müddeidirler. Yâni orucu tutmayan, Kuran'ı okumayan veya Kuran'ın aleyhinde, aksine hareket edenlerden davacıdırlar. Onlar için de hasımdırlar. Dava vekili gibi umumi dava açarlar. Haklarını isterler onlardan. O zaman bunların davaları da reddolunmaz. Kimin aleyhinde dava açarlarsa, o açtıkları dava da bunların hakkında kâfidir.

Allah cümlemizi affetsin de sevgili Habibinin hürmetine hakiki oruç tutup, Kuran'a hakiki ittibâ eden kullarının arasına cümlemizi ilhak buyursun.

f. Sakın Mevlâ'yı Unutanlardan Olma!

İbrahim Hakkı Hazretleri, uzlet hakkında on fasıl yapmış. Çok ama ben onu mümkün mertebe kısalttım. Size bugün ancak 7. fasıldan itibaren üç fasıl okuyacağım. Yukarıda bir beyit söylemiş:

Şefkat et şehveti koy, onu sana hûy etme!
Âşık-ı pâk ol ve her mâde-hârı bûy etme!
[Kendine acı, şehveti bırak, onu kendine huy edinme!
Tertemiz aşık ol, her gördüğün dişi eşeği koklama!]

Bunlar çok güzel sözlerdir. Türkçe olduğu için herkes anlar.

Hak için söyle sözün yoksa hemân hâmûş ol;
Dilde dildârı bul, etrâfa tekâpûy etme!
[Sözünü Hak için söyle, yoksa hemen sus!
Sevgiliyi gönülde bul, boş yere etrafta arama!]

Hak için söyleyecek bir sözün yoksa hemen sükût et.
Dil demek gönül demek. Gönülde Hz. Allah'ı bul, başka taraflara bakıp da aldanma!

Âriyetdir bu güzellerde olan hüsn ü cemâl;
Gözgüler nâmını gafletle kamer-rûy etme!
[Bu güzellerdeki güzellik geçicidir;
Aynaların namını gafletle ay yüzlü göstermeye çalışma!]

Güzellik, zenginlik, bilginlik hepsi âriyettir, emanettir, ödünç alınmış gibidir. Ne zenginliğinin kıymeti var, ne bilginliğin kıymeti var, ne güzelliğin kıymeti var. Hepsi bugün var, yarın yok… Sakın aldanıp Mevlâ'yı unutanlardan olma!

Şimdi dinledim:
Bir kardeş pastaneye girmiş yatsıdan sonraki bir vakitte. Bir şeyler yiyecek orada. Derken "fısss" diye bir fısıltı kopmuş bir yerden. Oradaki işçilerden bir kimse, "Hemen çabuk kaçın!" demiş. Daha kapının ağzına çıkarken, "Bom!" diye içeriden bir patlama olmuş. Beş metre ileriye atmış kapının önündeki insanları… Kimisinin ağzı, kimisinin burnu, kimisinin kafası

yaralanmış. Sargılarla evlerine dönmüşler. Bunlardan bir tanesi de zenginlerden birisi. Bir dakika daha içerde dursalarmış, hepsi kül olup gideceklermiş.

Burası Allah'ın mülküdür. Onun için sen bunların hiçbirine itibar etme! Bu dünyanın kendisi emanet zaten… Hani baba, hani dede, hani akraba ü taallûkat? Mezarlıklar gözümüzün önünde… Sakın aldanıp Mevlâ'yı unutanlardan olma!

g. Uzletin Lüzumu

Ehlullah demişler ki:

Tàlib-i irfana, yani bu dünyada irfan talep edenlere hayvan gibi gelip gitmek değildir hüner. Buraya gelmekten maksud bir irfan sahibi olabilmektir.

Bunun talibi olan insanlar diyor ki, uzlet iki şey için lazım:

Birisi budur ki; insanlar bu talib-i irfanı meşgul edip zikrü fikrinden alıkoyarlar. İnsanların zikirle meşgul olmaları lazım gelirken; insanlarla ünsiyet etmek sırasında araya dünya muhabbetleri girer. Biraz da siyaset girer, biraz da dedikodu girer, biraz da gıybet girer… Bir sürü vebal, bir sürü günah… Bir sürü de malayani boş sözlerle vakit geçer, gönüller de gider. Onun için bu gibi şeylerden kurtulmak için sana lazım olan, uzlettir.

İbrahim Hakkı Hazretleri naklediyor:

Bir meydanda bir cemaat gördüm. Nişancılar ok atıyorlardı. Nişan alıyorlar hedefe; sen vurdun, ben vurdum diye tartışıyorlardı. Her zaman gördüğümüz şeyler.

Birisi uzakta oturuyordu. Dedim ki:

"—Şunun yanına gideyim de konuşayım biraz!"

O adam dedi ki:

"—Senin kelâmından, senin sözlerinden bana zikrullah çok daha lezzetlidir. Senin sözlerini dinleyeceğime, seninle sohbet edeceğime, Mevlam'ın zikriyle meşgul olmam benim için daha hayırlıdır. Bırak beni!" dedi.

Dedim ki:

"—Sen burada yalnız kalmışsın!"

"—Ne gàfil insansın! Cenâb-ı Hak, 'Ben sizinle beraberim!' diyor. Sen yalnızsın diyorsun. Mevlâm yetmez mi bana?

“—Bu ok atanların hangisi muvaffak oldu?”

“—Halkı terk edip Hak ile huzur bulan kimse, o kazanmıştır. Hakk’ı kim bulduysa o kazandı. Yoksa o oku hedefe vurmak hüner mi yani! Onun için bir kere alıştırırsın kendini. Gözünü alıştırdın, silahını alıştırdın mı pekâlâ vurursun nişancıların vurduğu gibi. Ama Hakk’ı bulmak hüner. Sen ne sanıyorsun o hedefe vurulduğunu. Hakkı kim bulduysa o kazandı.” deyip kalktı gitti.

Resul-i Ekrem SAS uzlet zamanını, ehl-i erbabını beyan edip; o zamanda yalnız kalmayı ferman buyurmuşlar. O beyan ettiği zaman gelmiştir. Buyurmuştur ki;

“—Halkı görürsünüz ki sözlerinde, ahidlerinde durmazlar. Söz verip tutmazlar. Emanetlere hıyanet ederler. Birbiriyle düşmanlık ederler. Kardeşler birbirlerine sarılacaklarına birbirlerinin aleyhinde konuşurlar. Muhakkak o zaman fitne zamanıdır.

Ashab-ı Kiram demişler ki;

“—O zamanda bulunan mü’min ne yapsın?”

Cevaben buyurmuş ki;

“—O zamanda ehl-i iman nasın işlerine karışmayıp dilini tutsun, hanesinde otursun, hayırları işleyip yasaklardan korunsun. Ancak kendi işi için evinden çıksın.”

Ne güzel söz ama. Bazı büyüklerimiz de evlatlarına böyle nasihat edip, uzleti emir ve vasiyet etmişlerdir. Eski büyüklerimiz çocuklarına böyle nasihat etmişlerdir. Şüphe yoktur ki onlar bizden daha ziyade hayır ve basiret sahibi idiler. Ve zaman ise onlardan sonra çok daha şerli ve zararlı olmuştur.

Hz. Ömer RA buyurmuş ki:

“—Uzlette kötü kimselerden rahat bulmak vardır. Mümkün oldukça nasla muhabbeti ve konuşmayı az etmelidir. Nastan kurtulmak müşküldür.”

Bir kâmil demiş ki:

“—Bu zaman dili tutma ve bulunduğu yeri gizleme zamanıdır. Aslanlardan kaçar gibi insanlardan da kaçma zamanıdır.”

İyi dinleyin bu tabiri. “Aslanlardan kaçmak gibi insanlardan kaçma zamanıdır” demiş. Biz, birçok büyüklerden aynı ibareyi okuyoruz. Bunu İbrahim Hakkı Hazretleri yazmış ama İbrahim

Hakkı Hazretlerine gelinceye kadar bütün büyükler de hep bu hususu zikretmişlerdir. Hatta imamımız İmam-ı Âzâm Hazretlerin de oğluna vasiyetinde bu vardır. Bu tabir orada da var.

Demek ki insanlardan ne kadar çok zarar görülüyor ki, bütün büyükler evlatlarına, bu zarardan onları kurtarabilmek için böyle demişler. Hâlbuki aslan ne yapar insana? Parçalar. Hayvanların parçaladıkları da şehidler meyanındadır. Hayvanların darbesine uğrayıp da ölenler şehidler meyanındadır. Denizde boğulanlar gibi, harpte ölen şehidler gibi hükmen şehiddirler. Kolera hastalığından ölenler gibi. Ve evlerinde oturup geçmiş kusurlarını telafiye çalışmak lazımdır.

Bir kâmil yine demiş ki:

"—Allah için bu zamanda nastan uzlet helaldir."

Bundan iki yüz sene sonra, bu adam bu sözü söyledikten iki yüz sene sonra bir kâmil de demiş ki:

"—O zamanda uzlet helâl imiş, öyleyse bu zamanda vaciptir."

Arkasından ilave etmiş bir başkası da:

"—Hele bu zamandaysa uzlet adeta farzdır."

Evvelki helal, sonra vacip sonra da farziyete kadar işi ileri götürmüşler.

Uzletin ikinci sebebi de; insanlar talib-i irfanın hâl ve huzurlarını ifsad ederler.

Adamcağız Kuran'ıyla meşgul, zikriyle meşgul; kapı çalıyor:

"—Tak tak!"

"—Ne o?"

"—Ziyarete geldim."

"—Buyur, ne konuşacaksın?

Dedikodu. Ya bir arzusu, isteği var onu söyleyecek veyahut işte şöyle böyle… Bakacaksın yarım saat, bakacaksın bir saat gitmiş. Bir saate şu kadar cüz Kur'an okurdu, o kaldı. Şu kadar zikrullah ederdi, o da kaldı. Sebep: O sohbet…

h. Riyânın Sebebi

Nasa görünmek riyanın kaynağıdır. Yani riyaya yol açar demektir.

Bir cemaat, bir arifin kapısına gidip onu ziyaret etmek ve onunla görüşmek istemiş. O arif, kapıya gelenlere içeriden cevap verip demiş ki:

"—Ziyaret ve mülâkattan daha faydalı olan şey, gàibâne dua ile size ikram etmektir. Size biz gàibâne dua ederiz, gelmenize lüzum yok! Biz sizin arkanızdan dua yaparız size…" demiş.

Zira ziyaret ve likàdan riya hasıl olur. Gerek gelene, gerek oturana ikisinde de riya hasıl olur.

Bağdat'ta bir efendi, İmam-ı Âzâm camisinin imamıymış. Türkçeyi de güzel biliyor. Talebelerine de çok yardım ediyor. Abdülkadir isminde, bizden yaşlı. Bu efendinin ziyaretine götürdüler bizi. Efendiye;

"—Türkiye'den misafir geliyor!" dediler.

O, hemen içeriye gitti. Güzel elbiselerini giyindi. Şalını giyinmiş, başına güzel sarığını giymiş, öyle geldi yanımıza. Misafiri karşılamanın da tabi bir usulü ve ananesi var. Öyle görünmek doğru bir şeydir. Fakat hâliyle görünmek iktiza ederken buna neden insan mecbur oluyor? Misafire bir hürmet gösterecek ama olduğun hâlinle göstersen de olurdu pekâlâ. Süslenmek işte bu riyaya sebep olur. Bir gösterişe sebep oluyor yani. İnsanın esvabı ariyet üzerinde… İçidir, gönlüdür önemli olan. Rahmetlik olmuş, Mevlâ rahmet eylesin.

Gàibâne dua ise ihlâsa daha yakın olmakla kabul olur. Geçmiş büyüklerin ekserisi ve halis kimseler, riyâ korkusundan ziyaret ve mülâkatı bırakıp, nastan uzlette selâmet bulmuşlardır. İsmi hatırıma gelmedi o zatın ama büyüklerden bir zat, kapısının dışından kilit asarmış, asma kilit… Gelen, "Kapı kilitli, içeride kimse yok!" diye geri dönermiş.

Bin sene evvelki büyükler bunlar. Bin sene evvelki büyük, bunu böyle yapma mecburiyeti hissediyor. Çünkü kendisinin Mevlâ ile olması daha a'lâ… Onu Mevlâ'sından alıkoyan her şeyden kurtulmaya çare aramışlar. Çareyi de her biri ayrı ayrı bulmuşlar. Bunları söylemekten maksatları da bizi ikaz ve uyandırmaktır.

Bu dünyayı Allah bize bu telaş içinde boğuşsunlar diye vermemiştir. Bu dünyanın bize verilişinin sebebi, bizi Mevlâ'ya götürmek içindir. Bu dünya bir binektir. Bu binek bizi Mevlâ'ya

götürecekse binektir. Yoksa cehenneme götürmek için değil bu dünya bize...

Burada Allah'la olabilmenin mümkün olmasını temin eden şeylerle meşgul olmuşlar. Başta oruç geliyor, oruç da arkasından bunları getiriyor. Kanaat ile vakitlerini geçirmişler. Gönüllerini cemiyetten uzletle ve huzur-u Mevlâ ile Allah'ın sevgili kullarından olmuşlar.

i. Hakk'ın Dostluğunu Tercih Et!

Güzel sözleri var bu zatın:

Kadr-i fakrı bil, fenâ ol, yâr-i sultân olma hiç
Fakr imiş cem'iyyet-i hâtır perîşân olma hiç[3]

[Fakirliğin kıymetini bil ve dünyadan geç, sultanların dostu olma hiç! Aklını karıştıran, kalbini bulandıran şeylerden kurtulmanın çâresi fakirlikteymiş, gel perişan olma hiç!]

Halkı sayd etmek içindir bu güleç yüz, tatlı söz;
Çün ki sayyâd olmadan gûyâ vü handân olma hiç!

[Halkı avlamak içindir bu güleç yüz, tatlı söz; sen avcı olmadan konuşkan ve neşeli olma! Sonra avı tutacağım derken, kendin avlanırsın da haberin bile olmaz.]

Terk-i zevk-u lezzet-i cismânî âsândır velî;
Merd isen lezzet-i nefsânîden cûyan olma hiç!

[Cismânî lezzetleri ve dünyevî zevkleri terk etmek kolaydır. Erkeksen, nefsânî zevkleri ve lezzetleri kalbinden çıkar; onları hatırına bile getirme!]

Hırka vü seccâde vü imâme vü tesbîhi koy;
Sahare-i evhâm-u tesvîlât-ı şeytân olma hiç!

[Hırkayı, seccâdeyi, sarığı ve tesbihi bir yana bırak; vehimlerin maskarası, şeytanın oyuncağı olma hiç!]

Bu güzel bir söz. Gençliğimizde Bayezit Camisi'ne devam

ederken bir zat gelirdi. Omuzunda seccadesi vardı. Sofu adam, yaşlı adam halının üzerine beyaz seccadesini serer, öyle namaz kılardı. Herkes de ona bir hürmet-i mahsusa ederdi.

Ama doğru bir şey değil. Herkes nerede kılıyorsa sen de orada kıl! O seccadeyi getirip de oraya koymakla, kendini mümtaz bir insan sıfatında tanıtmak, elbette şeytana oyuncak olmaya vesiledir.

Hıfz-ı zâhir mûcib-i ihmâl-i bâtındır hemân
Hıfz-ı hüsn-i hulk edip cismi nigehbân olma hiç

[Dış görünüşe önem vermek, içi ihmal etmeye sebep olur; güzel ahlâka sahip ol, cisminin dış görünüşünün bekçisi olma!]

Bak ne güzel: "Dışımı süsleyeyim derken, içinden gaflet edersin. Dışının süsüne bakma, asıl içinin süsüne bak!"

İzzet ü rağbetde olsan çok olur hâsid sana
Misl-i Yûsuf mübtelâ-yı mekr-i ihvân olma hiç

[İzzet ü itibarın çok olursa, elini öpenler çok olursa, hasetçin de o kadar çok olur. Yusuf AS gibi kardeşlerinin hilesine düşme hiç!]

Ger saâdet-mend isen tenhâye gel, halkı unut;
Hakkı, üns-i Hakk'ı bul setret, peşîman olma hiç

[Eğer saadet istiyorsan, tenhaya gel, halkı unut; Hakkı, Hakk'ın dostluğunu bul, gizle, pişman olma hiç!]

Şu nasihatler hepimize kâfi! Güleç yüz, tatlı sözlerle halkı başına toplamaya çalışanlar bundan güzel ders alırlar. Zahirî kıyafetlere kıymet verenlerin, içlerinin ihmal edildiğinin alâmetidir. Ahlakı güzel etmeden, cesedin güzelliğiyle uğraşmanın akıllı insanlara yaraşan bir şey olmadığını, saadeti isteyenlerin ise tenha bir yerde halkı unutup Hak ile meşgul olan ve ayıplarını daima örten ve örtmeye çalışan kimseler olduğunu açıklıyor.

Yine bir büyüğe demişler ki:

"—Niçin karışmıyorsun aramıza?"

O zat demiş ki:

"—Yahu Allah Settar ve Gaffar… Görüyor ve biliyor; gördüğü ve bildiği halde yüzümüze vurmuyor da siz bizim halimize muttali olmadığınız halde envai çeşit dedikoduları aleyhimize yapıyorsunuz. Ne lüzum var sizinle konuşmaya… Sizi günaha sokmaya..." demiş.

k. İnsanlara Vaaz Etmenin Şartları

Sekizinci kısımda da nasdan uzlet eden ariflerin de iki sınıf olduğunu bildiriyor.

Ehlullah demişler ki: (Hep sözlerini kendisine atfetmez; 'Ehlullah demişler ki' diyerek ehlullaha atfeder.)

"—İlmi hususunda insanların kendisine ihtiyacı olmayan arife yalnızlık hâli ve uzlet a'lâ ve güzeldir."

Zikr ü fikriyle meşgul olup ihtiyacından gayrı şey için evinden çıkmaz. Yalnız Cuma ve cemaate devam ile ilim meclislerinde

hazır olur. Yani ne olursa olsun, Cuma ve cemaati bırakmak yok. Sonra ilim meclislerinde de hazır olur. Başka şeye de lüzum yok.

İkinci kısım arif ise ilminde halk ona muhtaç. Arif ama ilim sahibi ve halk ona muhtaç. Binaen aleyh, uzlet afiyeti ona müyesser olmaz. O çekilemez bir köşeye, insanlara faydalı olması gerekir. İlmini neşretmek, vaaz-u nasihat etmek ve dine hizmet hususunda neşr-i ilm etmek mecburiyetinde kalır.

İnsanlara sohbet için ona üç emir lazımdır:

1. Birisi uzun bir sabır, büyük bir hilim, gayet güzel bir ahlâk. Alimdir, va'z-u nasihat edecektir ama sabrı yoksa, hilmi eğer yoksa, ahlâkı da güzel değilse çok zarar görür.

2. İkincisi, insanlarla sohbeti esnasında kalbiyle, gönlüyle onlardan münferid, vâhid olmak. Cesedi onlarla beraber olsun, fakat kalbini Allah'tan ayırmasın! Gönlü Allah ile olsun.

3. Konuştukları vakit akıllarının ereceği kadar konuşsun. Göreceği cefalara, eziyetlere de sabr u sükût ile mukabele edip, kat'iyyen mücadele yoluna gitmesin! Eğer evinden uzaklaşırsa, eğer onlar ondan uzaklaşırlarsa bunu da ganimet bilsin ve memnun olsun. Ve terbiyelerinde mülayimlik ile, yumuşaklık ile onlara muvafakat eylesin. Eziyetlerine sabretsin, ihtiyaçlarını saklasın, kendi ihtiyaçlarını halka duyurmasın ve onların hizmetlerini ücretsiz yapıp, hacetlerini de minnetsiz ifa etsin!

Şu büyüklerin sözüne bak!

Geçen birisi sabah namazında bize bir nasihat yaptı. Çok hoşumuza gitti. Fakat arkasından dedi ki:

"—Kusura bakmayın ama bizim memlekette mısırdan başka bir şey olmaz. Ne çay olur, ne fındık olur, ne buğday, ne arpa... Yani ihtiyacım var. Buraya gelmişim, beni de kayırın!" dedi.

Olur mu bu? İlimle barışır mı bu? Ama çok güzel konuşuyor; hadisleri ezberlemiş, ayetleri ezberlemiş, hitabeti de iyi ama arkasından bu derdini söylemesi İbrahim Hakkı Hazretleri'nin sözüyle taban tabana zıt. Ne diyor:

"—İhtiyaçlarını sakla ve onların hizmetlerini ücretsiz yapıp, hacetlerini de minnetsiz ifa et! Yani başlarına kakma! Her hususta rıfk ve lütf ile müsamaha edip, halka Hâlık için hüsn-ü muamele et!"

l. Uzleti Kolaylaştıran Üç Şey

Neşr-i ilm etmek mecburiyetinde olmayan ve bilinmeyen arife uzleti kolaylaştıran üç şey lazım.

1. Birisi ibadetlerini gece gündüz saatlerine taksim edip, cemi vakitlerini ibadetle geçirmek.

"—Benim şu kadar saatim var. Bu kadarı Kuran, bu kadarı namaz, bu kadarı zikir, bu kadarı fikirdir." diyerek zamanını taksim eder.

Zira ki ibadetle iştigal, afetlerden rahat ve selamettir. Nas ile ünsiyet, iflas alâmetidir. Bunu büyükler söylüyorlar aziz kardeşler. Bunda darılma yok. Nas ile ünsiyet iflas alâmeti… İflas paraların pulların gitmesi değil. Gönlün ölmesi, gönlün Allah'tan uzaklaşmasıdır. Gönül Allah'tan uzaklaştıktan sonra, gönül elden gittikten sonra cesedin aslan cesedi gibi olsa ne kıymeti var.

Mûsa AS'ın Tur-i Sina'da Hak Sübhànehu ve Teàla'ya tekellümden sonra, halkın seslerini duymamak için kulaklarını tıkadığı ve uzaklara gidip tenhada kalmayı arzu ettiği söylenir. Çünkü, bu Mevla ile olan mükalemede aldığı lezzeti görmüyor dışarıda... Onun için mecburen kaçıyor halktan.

Üç şey dedi ya birisi bu.

2. İkincisi halktan ümidini tamamiyle keser. Cümle insanlar onun yanında müsâvîdir. İnsanlara hiç kıymet vermiyor ve onlardan bir şey beklemiyor. Zira faide ve mazarratı olmayan şey yok hükmündedir. İnsan bir insana fayda da veremez, zarar da veremez. Ancak murad-ı ilâhi olursa verebilir. Murad-ı ilâhi olmadıkça ne bir insanın bir insana faydası, ne de bütün insanların birisine zararı olmasına imkân yoktur.

Şimdi burada güzel bir beyit söylemiş:

Hakkı, cemîi halktan, müstağniyem bi'llâhi ben;
Hallâk-ı alem var iken, halk-ı zamânı neylerem!

"—Paralar varken ben ne yapayım Allah'ı!" derse, ne deriz ona? Paralar insanları Allah'tan uzaklaştırıyor. O paralara gönül verenlere ne demek lazım bilmem artık.

3. Üçüncü emir ise; basiretle ahval, ahlâk ve tavırlarını daima tezekkür, tefekkür ile kontrol altında bulundurmak.

Daima kendini kontrol altında bulunduruyor:

"—Acaba ben ne gibi bir hata, ne gibi bir kusur işledim. Mevlâ'dan acaba kaç saniye uzak kaldım, kaç dakika uzak kaldım?" diyerek kendisini böyle kontrol altında tutuyor.

Arif, uzlet haliyle bu üç emre devam ederse, nas ile sohbeti bırakıp dergâh-ı Hüdâ olan Mevlâ'nın nazargâhı olan kalbine girer. Üns, huzur ve sururu dâim olur.

İnayet ve tevfik Hak'tandır.
O ne güzel sàhip, ne güzel refiktir.
Zirâ ki nastan uzak olan sıddîk;
Uzaklığı kadar Hakk'a yakın olur.

Söz benim değil, İbrahim Hakkı Hazretleri'nin sözünü okuyorum: "Nastan uzak olan sıddîk, uzaklığı kadar Hakka yakın olur. Halka yakınlığı kadar da Hak'tan uzak olur."

Bak burasını iyi dinle: Hak Teàla kendi huzuruna davet eylediği kula, nasın ezâ ve cefasını musallat eder ki, o halka meyleder olmasın. Ve her nesneden ayrılıp Allah'tan başkasıyla kalmasın. Onun için musallat ediyor, sevdi onu.

Zira ki nastan iraz edip nasın rabbi olan Allah-u Teàla'ya ikbal etmesine sebep olur. Hak Teàla'nın evliyasına adeti, ilk devirlerinde halkı onlara musallat kılmak olmuştur.

Zira düşmanın sözü Hüda'nın kamçısıdır. Gayre meyleden gönüllere Allah onunla vurur, masivadan kendisine çevirir. Gayre meyleden gönüllere onunla vurup, masivadan döndürüp kendi huzuruna getirir.

Bir tanesi daha var şurada. Ey aziz, ehlullah demişler ki:

"—Uzlet lisanın sükûnuna sebeptir. Zira konuşacak kimse bulamaz, tenhadadır. Bu da onun sükûtuna sebep olur. Oruçlarda yalnız midenin sükutu değil aynı zamanda lisanın da sükutu lazım!"

Uzlet iki kısımdır:

1. Müridlerin uzleti
2. Muhakkiklerin uzleti

Müridlerin uzleti, ağyar ile ihtilattan cisimleri ile ayrı ve uzak olmalıdır. Cismiyle ayrılmadan olmaz.

Muhakkikînin uzletiyse kâinata iltifattan kalpleri ile ayrı olmalarıdır. Ne dünyaya ne ahirete, hiçbirisine iltifat etmez. İmdi muhakkikînin kalpleri ma'rifet-i Mevlâ'dan gayrı hiçbir şeyle meşgul olmaz. Kalpleri o dünya işlerinin hiçbirisine mahal değildir.

l. Uzlette Niyet

Uzleti okuyorum ki bunun arkasından i'tikâf gelecek. Şimdi bu uzlet i'tikâf ile birdir. Ramazan'ın yarın yirmisi. Pazartesi'yi Salı'ya bağlayan gece yirmi birinci gecesidir. Peygamberimiz SAS Hazretleri, yirmi birinden itibaren i'tikâfı hiçbir sene terk etmemiştir. Her sene Ramazan'ın aşr-ı ahiri denen son on günü i'tikâf etmiştir. Sünnet-i müekkededir. Fakat sünnet olmakla beraber sünnet-i kifâyedir. Cenaze namazı gibi, birkaç kişinin yapmasıyla diğerlerinden sakıt olan bir sünnettir. Ama başkalarından sakıt oluyor diye bundan uzak kalmak çok acı bir şeydir. Şimdi i'tikâf bu uzletin en güzel çaresi…

Hiç olmazsa Ramazan'ın yirminci gününden sonra bir ibadethaneye çekilip tenhada Allah ile kalmak;

"—Yâ Rabbi, sana ben misafir geldim. Beni affetmedikçe de senin huzurundan gidemem ben…" diye niyetlenmek.

Kapıda jandarma yok, polis yok, bir şey yok. Kapıdan dışarı çıkamazsın. Niçin? Kendini oraya hapsetmişsin? Yemen içmen orada… Ancak bir abdest için, hacet için çıkarsın. Orada daima Mevlâ ile meşgulsun. Kitap oku, Kur'an oku, zikrullah yap, ne yaparsan yap… Orada her şey ibadet sayılır.

Şimdi bunun için diyor ki üç niyet lazım:

1. Birisi halkın şer ve fitnesinden necât bulmak için. Yani "Kurtulayım şu halkın şerrinden!" diye çekilirsin bir kenara.

2. Birisi de kendisinin şerrinden halkın selâmeti için, yâni kendisinin şerrinden halk kurtulsun diye.

Bu niyet, evvelki niyetten daha hayırlı ve mu'teberdir. Zîrâ, evvelki niyette halka sû-izan, bundan ise nefse sû-i zan vardır. Nefse sû-izan etmek ise lâyıktır. Zîrâ, büyüklerin âdetleri hep

böyle olmuştur.

3. Üçüncüsü ise sohbet-i Mevlâ'yı nefse tercih etmektir. Uzletin a'lâsı nefsinden uzlet edendir. Sohbet-i Mevlâ'yı tercih edip, huzûruna gidendir.

Uzlete çekilen bir kimse için, bu uzletiyle nefsini halka zarar vermekten sakındırmak niyetini her şeyden önce taşıması gerekir, sonra 2. derecede şerirlerin şerrinden selâmet kalmayı talep etmeli, 3. derecede müslümanların haklarını yerine getirmekte kusur etmenin âfetinden kurtulmayı, 4. derecede himmetinin bütün varlığıyla Allah'a ibadet etmeyi niyet etmelidir. İşte uzlete çekilenin niyetinin âdâbı böyle olmalı ki, uzletin meyvesini yemek mümkün olsun.

Allah kusurlarımızı affetsin… Tevfikat-ı samedâniyyesine mazhar eylesin… Sevdiği ve razı olduğu kulları arasına bizleri de kabul eylesin,,,

Li'llâhi'l-fâtihah!

07. 11. 1971 – İskenderpaşa Camii

11. KALPLERİN MÜHÜRLENMESİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve'l-àkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...
İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

الضَّبُّ لَسْتُ آكُلُهُ ، وَلاَ أُحَرِّمُهُ (ط. حم. خ. م. د. ت. ن. ه. عن ابن عمر ؛ ه. عن خزيمة بن جزء)

RE. 220/1 (*Ed-dabbu lestü âkiluhû, ve lâ uharrimuhû.*)
Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.
"—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"
[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]
"—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"
[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]
"—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!
[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]
Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin…

a. Dab Eti Yenir mi?

Tayâlisî, Ahmed ibn-i Hanbel, Buhàri, Müslim, Ebû Dâvud, Tirmizî, Neseî ve İbn-i Mace, Abdullah ibn-i Ömer RA'dan; İbn-i

Mâce, Huzeymetü'bnü Cez'in RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[113]

الضَّبُّ لَسْتُ آكُلُهُ ، وَلاَ أُحَرِّمُهُ (ط. حم. خ. م. د. ت. ن. ه. عن ابن عمر ؛ ه. عن خزيمة بن جزء)

RE. 220/1 (*Ed-dabbu lestü âkiluhû, ve lâ uharrimuhû.*)

(*Ed-dabbu lestü âkiluhû*) "Keleri yemem, (*ve lâ uharrimuhû*) haram da etmem."

Bu hadis-i şerif *dab* [keler] denilen bir mahlûktan bahsediyor. Bu mahlûk Cenâb-ı Hakk'ın kudretini bize gösteren bir mahlûk. Bu kediden ufak bir mahlûktur. Aynı zamanda derisiz, tüyü de yok. Bu mahlûk kat'iyyen su içmez, susuz yaşar. Kara mahlûkudur, fakat suya ihtiyacı yoktur. Ömrü de çok uzun. En aşağı yedi yüz sene yaşarmış. Fakat köstebek gibi toprak altında yaşar.

Yine *zarban* [kokarca] denilen bir hayvan var. Bundan büyük, fakat canavar aslında. O hayvan, Allah'ın kudreti ona bir pis koku vermiş. Öyle bir pis koku ki, bir insan üzerine o kokusunu salsa, ölünceye kadar, üstündeki o esvabı parçalayıncaya kadar ondan o koku gitmezmiş. O kokuyu gidermenin imkânı olmuyormuş. İstediğin kadar yıka, temizle, o kokuyu gideremiyorsun.

Şimdi bu mahlûku yemek istiyor. Yemek istediği vakitte, onun deliğine gidiyor, kokusunu veriyor içeriye. Bu hayvan o kokuya

---

[113] Buhârî, *Sahîh*, c.XVII, s.218, no:5110; Müslim, *Sahîh*, c.X, s.102, no:3599; Tirmizî, *Sünen*, c.VI, s.442, mo:1712; Neseî, *Sünen*, c.XIII, s.270, no:4240; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.9, no:4562; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.156, no:4827; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.433, no:3902; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.225, no:5467; *Müsnedü'l-Hamîdî*, c.II, s.285, no:641; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VIII, s.78, no:24828; Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.I, s.239, no:393; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.256, no:1877; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.IX, s.447, no:3236; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.102, no:3796; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.II, s.587, no:1411; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXV, s.456; Mizzî, Tehzîbü'l-Kemâl, c.V, s.335; Huzeymetü'bnü Cez'in RA'dan.

Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.I, s.227, no:380; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

dayanamıyor. O pis koku, dayanılacak gibi değil. O kokuya dayanamadığı için çıkmak mecburiyetinde kalıyor, çıkınca da yakalayıp yiyor. Çünkü derisi de yok. Demek, müdafaa gücü de yok kendinde… Böyle bir mahlûk.

Rasûlüllah SAS Efendimiz:

"—Ben onu yemem ama haram da etmem!" demiş.

Buna göre bazı büyükler kerahatine karar vermişler. Madem ki Efendimiz yemiyor, öyleyse kerahattir, yemeyiz demişler. Üç imam bunun kerahatine karar vermiş. Hanefiler de bunun içinde.

Bunun yaratılışı özelliği, erkeklik aleti iki tane. Ancak kırk günde bir damla işermiş. Ne acayip mahluk yani. İnsan hep bilgilerini ortaya dökse, bunun içinden çıkamaz. Tabiat kanunlarının tamamiyle üstüne çıkıyor. Kudret-i ilahiye öyle senin aklınla, tabiatınla olacak şey değil. Derisi yok, tüyü yok, su içmeden yaşasın, kırk günde bir kere bir damla bevl etsin. Bu ne kadar acayip bir şey.

Bunun ağzının dişleri de düşmezmiş. Yedi yüz sene boyunca hiç bozulmadan duruyor. Biz dişlerimizi fırçalarız, sabunlarız, çeşitli macunlarla ovarız. İşte kırkı elliyi bulan zor olur. Ondan sonra başlar birer ikişer dökülür. Altmış, yetmiş dedin mi ağızda diş de kalmaz.

Bu hayvancağız sıcağa da dayanacak hali yok, çünkü tüy yok üzerinde. Soğuğa da dayanacak hali yok, derisi de yok üzerinde. Biz azıcık rüzgâr aldık mı dişlerimize nevazil düştü diyoruz. Vay vay vay diş ağrısı. Neden? Hilkatimiz zayıf.

Bak buna Allah o kadar acziyle beraber sağlam yaratmış. Hem aczi var, hem de sağlamlığı var bir taraftan. Biz de sözde sağlamız ama aczimizi bir türlü kabul edemiyoruz. Bunlar kudret-i ilâhiyeyi bize gösteren alâmetlerdir. Dünya'nın her tarafı, ayat-ı ilâhiyeleri bize gösteren bir tablodur yani. Diyorlar ki kâinat bir kitab-ı ilahidir, yazısız bir kitap. Neresine bakarsan bak, her tarafından biraz insan ince bir şeyle düşündü müydü Allah'ı bulmamasına imkân yok…

b. Mescidde Gülmek

Deylemî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[114]

اَلضَّحِكُ فِي الْمَسْجِدِ ظُلْمَةٌ فِي الْقَبْرِ (الديلمي عن أنس)

RE. 220/2 (*Ed-dahikü fi'l-mescidi zulmetün fi'l-kabri.*) "Mescidde gülmek, kabirde karanlıktır."

Gülmek nerede olursa olsun abes bir şeydir, her zaman çirkindir. İyi insanlar, olgun insanlar, kâmil insanlar gülmezler. Efendimiz hiç gülmemiş. Büyükler de gülmezler. Ancak tebessüm ederler gülünecek bir şey olursa. Tebessüm başka, gülmek başka. "Hah hah hah…" diye güler insanlar. Bu ayıp ve çirkin bir şeydir.

Gerek gülenler, gerek güldürmek için oyun yapanlar makbul insanlar değildir. Bahusus bir mescid, cami içerisinde olursa bu gülme, kabirde zulmete, karanlığa sebep olur.

İlk menzil, bizim ilk gideceğimiz yer, ahiretin ilk kapısı kabirdir. Ahiret mezarlıktan başlar. İlk önce gülmenin cezasını, acısını orada görecek. Onun için diyorlar ki:[115]

اَلنَّاسُ نِيَامٌ ، فَإِذَا مَاتُوا ، اِنْتَبَحُوا.

(*En-nâsü niyâmün*) "İnsanlar uykudadırlar, uyumaktadırlar. (*Feizâ mâtû, intebehû*) Ne zaman ki ölürler, o zaman uyanırlar."

Hani şimdi herkes kendini uyanık zannediyor. Ölünce anlayacak işi. Şimdi anlamıyor, gidiyor böyle. Fakat ölünce anlayacak, "Vah vah, ne kadar gaflet içindeymişim ben, ne kadar aldanmışım ben, vay benim halime!" diyecek. O zaman anlayacak ama iş işten geçmiş olacak.

Ed-dıhk, gülmek, sürur alâmeti. (*Yümîtü'l-kalb*) Aynı zamanda da kalbin ölümüne sebep oluyor. Yani düşünceli adam gülmesine imkân olmaz. Şuurlu insan, niçin gülüyorum ben, ne

---

[114] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.431, no:3891; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.668, no:20826; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.108, no:13893.

[115] *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.312, no:2795; Hz. Ali RA'ın bir sözüdür.

var gülünecek… Utanır yani. Şimdi biz büyük bir insanın önünde olsak, gerek reis-i cumhur olsun, gerek vekiller olsun, hangisinin önünde olsa, “Hah ha…” diye gülebilir miyiz? Terbiyemizle, edebimizle otururuz. Sorarlarsa, bir şey biliyorsak söyleriz, bilmiyorsak kızarır, bozarır gene önümüze bakar dururuz. Neden? Karşımızda bir büyük var da, o büyüğe saygının iktizası, adab-ı muaşeret diyorlar ya, bunu icab ettiriyor.

Fakat insan ne kadar gafildir ki, kendisiyle daima hazır bulunan, hiçbir an kendisinden ayrılmayan Mevlâsını unutuyor, hatırlamıyor. “Hah hah ha…” diyerek kahkahalar içerisinde gülüyor ve ağzından çıkan çeşitli boş sözlerle ömrünü söndürüyor. Şimdi karşımızda gördüğümüz adamı görünce utanıyoruz, sıkılıyoruz. Ya Mevlâmız? Hiç hatırımıza gelmiyor.

Halbuki biz müslümanız el-hamdü lillah. Ta çocukluğumuzdan beri duya gelmişizdir ki Allah-u Teàlâ bizimledir. Okuyorsak kitabımızı:

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ (الحديد: ٤)

(*Ve hüve meaküm eynemâ küntüm*) “Siz nerede olursanız olun, o sizinle beraberdir.” (Hadîd, 5774) diyor Hz. Allah Celle ve A’lâ…

Ne demek bu?

Allah-u Teàlâ’nın kuluyla irtibatı bak nasıl:

“—Her zaman seninleyim ben! Sen nerede olursan ol. Gökte ol, yerin altında ol. Ben seninle beraberim. Senin her haline muttaliyim. Söyle bana ne söyleyeceksen. İste benden ne isteyeceksen. Halini bana arz et. Seni yaratan benim, mâbudun benim, senden hiç ayrılığım yok!” diyor.

Sen bunu unutuyorsun. Gülmeler, kahkahalar, boş sözler, faydasız sözler. Bunlar hep şuursuzluk alâmeti.

Cenâb-ı Hak tabii bizi yarattıktan sonra, bizim de böyle kâmil olabilmemiz için büyük insanlar içimizden gelmiş. Onlara peygamber diyoruz. Daha ufak olursa, evliya diyoruz. Bunların hallerine biraz şöyle nazar edecek olursak ne kadar sakin, ne kadar edeplidirler. Her halleri edepten ibaret. Öyle ağzına geleni konuşsun, boş konuşsun, saatlerce konuşsun… Bunu kendini bilen hiç kimse yapmaz. Onlar daima huzur içerisindedirler.

Neden konuşmuyor?

Huzur içerisinde, Rabbinin huzurunda olduğundan agâh, uyanık. Onun için onun huzurunda teeddüb ediyor konuşmaya. Ancak iktiza ederse, bir şey söyleyecek. Orada bize ders veriyor. Siz de böyle yapın diyor.

Onun için Peygamber SAS'i gülerken hiç gören olmamış. Konuştukları vakitteki konuşmalarını, yâni hadis-i şerifleri dinliyorsunuz işte burada. Üç beş kelamdan ibaret. Nedir maksat? Az sözle çok mânâlar ifade ediyor.

Zaten, söz çok olursa hiç kıymeti olmaz. Bizim bozuk paralar gibidir çok söz. Bir tane altın, sürülerle bozuk paraları satın alır. Sen bir tane söyle, altın gibi söyle. Birçok söyleyişinde para etmez. Satın alan bile olmaz onları. Kendi kendini mahvedersin, boşu boşuna…

c. Vasiyette Haksızlık Etmek

İbn-i Cerir, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[116]

اَلضِّرَارُ فِي الْوَصِيَّةِ مِنَ الْكَبَائِرِ (ابن جرير عن ابن عباس)

RE. 220/3 (*Ed-dırâru fi'l-vasiyyeti mine'l-kebâir.*) "Vasiyette varislerin zararına hareket etmek kebairdendir."

Vasiyet, her mü'mine vacibtir. Her mü'min ölmezden evvel, sağlığında, hayatında kendi malı hakkındaki fikirlerini güzel kimselerin önünde yazar, imzalar, şahitli ispatlı, isterse noterde yaptırır. Bu benim vasiyetimdir der.

Ne kadar param var benim? Farz edelim ki dört yüz bin liram var. Yahut neyse… Bunun üçte biri kendi hakkım. Üç yüz bin dersek, yüz bin lirasına sahiptir kendisi. Öldükten sonra da o yüz

---

[116] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.5, no:8947; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XI, s.204, no:31578; Abdürrezzak, *Musannef*, c.IX, s.88, no:16456; Ukaylî, *Duafâ*, c.VI, s.62, No:1338; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.433, no:3900; Taberî, Tefsir, c.VIII, s.65, no:8784; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, z.619, no:46081; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.108, no:13895.

bin lira onun hakkıdır. Ancak o yüz bin lira hakkında vasiyet yapabilir.

"—Benim yüz bin lira paramdan, size bıraktığım mirastan yüz bin lirası ile şu şu şu işleri yapmak için size vasiyet ediyorum!" der.

Bunun fazlasını yaparsa, yüz binin üzerinde iki yüz bin lirasını vasiyet ediyor. "Cami yaptırın, hamam yaptırın, yol yaptırın, çeşme yaptırın!" diyor harcıyor. Bu kebâirdendir. Çünkü senin bıraktığın mirasçının hakkına tecavüzdür bu. Senin hakkın ancak yüz bin lira idi. Yüz bin liranın üstündeki mirasa ait yapacağın vasiyet günah-ı kebâir olaraktan ahirete göçmene sebep olur.

Bazen de hileli taraflara gidiyorlar. Benim filan adama şu kadar borcum var, o kadar borcuma mukabil bu evimi ona ben veririm diyor. Halbuki mirasçılar elinden almasın diyerekten, ona bir borç senedi veriyor. Bu da kebairin içerisine dahildir, çünkü hiledir.

Yalnız bu yapacağı vasiyette, eğer takarrub-i ilahîyi kasdederek bir mescid yaptırmak istiyorsa, parasının hepsini oraya vermekte hürdür. Üç yüz bin lirası vardı ya, "Üç yüz bin liramla filan yere bir cami yaptırın!" dedi. Sağ kendisi daha… Parasını kullanmakta serbesttir, para kendisinindir, sözü parasına geçer. Üç yüz bin lirasını, "Ahiretteki defterimin işlemesi için, mirasçıya bırakacağıma böyle bir hayır yaparım!" demesinde günah yoktur.

d. Kabrin Sıkması

Râfiî, Muaz ibn-i Cebel RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[117]

اَلضَّمَّةُ فِي الْقَبْرِ كَفَّارَةٌ لِكُلِّ مُؤْمِنٍ ، لِكُلِّ ذَنْبٍ بَقِيَ عَلَيْهِ لَمْ يُغْفَرْ

---

[117] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.433, no:3901; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.642, no:42536; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.108, no:13896.

لَهُ ، وَذٰلِكَ أَنَّ يَحْيَى بْنَ زَكَرِيَّا ضَمَّهُ الْقَبْرُ ضَمَّةً ، فِي أَكْلَةِ شَعِيرٍ

(الرافعي عن معاذ)

RE. 220/4 (*Ed-dammetü fi'l-kabri keffâretün li-külli mü'minin, li-külli zenbin bakıye aleyhi lem yuğfer lehû, ve zâlike enne yahya'bne zekeriyyâ dammehü'l-kabru dammeten, fî ekleti şaîrin*.)

(*Ed-dammetü fi'l-kabri*) "Kabrin sıkması, (*keffâretün li-külli mü'minin, li-külli zenbin bakıye aleyhi lem yuğfer lehû*) affedilmeyip üzerinde kalan günahları sebebiyle her mü'min için kefarettir. (*Ve zâlike enne yahya'bne zekeriyyâ dammehü'l-kabru dammeten, fî ekleti şaîrin*) Zekeriya oğlu Yahya AS var ya, onu kabrin sıkması, yediği bir arpa sebebiyle olmuştur."

Hani biz birbirimizi kucaklarız ya, *damme*, kucaklayıp da sıkmak demek. Kabrin de bunun gibi bir sıkması vardır. Bu sıkmak, mü'min için tevbe edemediği, üzerinde kalmış günahları için bir kefarettir. Kabir sıkacak ama, günahları da bu sıkma

vesilesiyle dökülecektir, affolunacaktır.

Biraz önce, o dab denilen hayvanın işine aklımız ermedi. Derisi yok, tüyü yok, su da içmeden 700 sene Allah yaşatıyor onu. Bizim derimiz de var, evimiz de var, pek yaşasak işte 70-80 sene yazıyoruz. Onu böyle yapan Allah Celle ve A'lâ…

Şimdi diyeceksin ki:

"—O toprak kazılmıştır. İçeride bir metreden fazla da genişlik var, nasıl sıkılır bu?"

Toprak birbirine girsin de, bu adam arasında sıkılsın; bu bizim kafamızın almadığı bir şey? Bunu böyle anlatmak da çok zor bir şey. Oraya girdiğimiz zaman, nasıl sıktığını göreceğiz onun. O zaman ister inan ister inanma...

Bazen dünya bile adama dar geliyor arkadaş! Koca dünya adama dar geliyor da kaçacak yer bulamıyor insan.

"—Dünya dar gelir mi ya! Ucu bucağı belli değil, koskoca bir ülke işte…"

Ama ne diyoruz:

"—Dünya bana dar geldi, zindan oldu." diyoruz.

"—Neden?"

Sıkılıyor içerde, rahatlık yok, huzur yok kendisinde.

"—O kabrin içerisine nasıl sıkarlar bunu?"

O kabrin içerisinde bunu nasıl sıkarlar artık bu sıkılmanın nasıl olduğunu sen ara bul.

Şimdi ashâb-ı kiramdan Sa'd ibn-i Muaz isminde bir zât var. Allah şefaatine nâil etsin… Peygamber SAS'le kaç defa harbe girmiş çıkmış, büyük kumandanlıklar yapmış. Bu Sa'd'i de kabir sıkmış. Sa'd'i de kabrin sıktığını Peygamber SAS haber veriyor.

Sa'd ashâbı kiramdan bahtiyar bir zât. Onun hali öyle olunca, Allah bizim yardımcımız olsun.

Bu dünya nasıl olsa geçecek arkadaş. Geçenlere geçtiği gibi nasıl olsa geçecek. Ne varlığının kıymeti var, ne de bilginin kıymeti var, ne de servetinin kıymeti var. Hiçbir kıymeti yok. Gözünü kapadın mı, işte gitti hepsi...

Onun için bak şimdi burada diyor ki:

Yahya AS, Zekeriya AS'ın oğlu, peygamber. Onu da sıkmış kabir. Halbuki Yahya AS'ın o kadar ağlayışı vardır ki, çok

yalvarırmış Cenâb-ı Hakk'a… Onun dualarının önünde birçok can verenler bile olurmuş. O kadar âşıkâne yalvarmalar yapıyor Cenâb-ı Hakk'a… O yalvarmalara cemaat de dayanamıyor, birçok kimseler Cenâb-ı Hakk'a can veriyorlar o anda… O kadar âşık bir zât. Ama onu da kabrin sıkması nedendir biliyor musunuz?

Bir arpa nasılsa boğazından geçmiş. Başkasına ait bir arpa boğazından aşağı geçmiş. Kabrin sıkması bundanmış, ona kefaret olsun diye.

Vay bugün bizim halimize! Başka diyeceğimiz bir şey yok.

Zenginlik çok kötü, hiç iyi bir şey değil, hiç de sevmem. Niçin?

Zenginlerin birçok kabahatleri var. Bir kere kendini beğenir, ikincisi mağrurdur, üçüncüsü müsriftir. Zengin parası çok, istediği gibi harcar, kimse de bir şey diyemez, müsriftir.

Halbuki ayet-i kerimede:

كُلُواْ وَاشْرَبُواْ وَلاَ تُسْرِفُواْ إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ (الأعراف:٣١)

(*Külû ve'şrebû ve lâ tüsrifû innehû lâ yuhibbü'l-müsrifîn*) "Yiyin için fakat israf etmeyin çünkü Allah israf edenleri sevmez." (A'raf, 7/31) buyrulmuştur.

Allah israfı hiç sevmez. Müsrifler cehennemlik kimselerdir.

Onun için bizim büyüklerimiz bize nasihatlerinde, yememizde ve içmemizde bile israf etmemeyi tavsiye etmişler. Bir kap yemek yeter demişler. Niçin?

Üç yesen, nefsinin hakkından gelemezsin. Fakir fukaraya da bırak biraz. Bir tanesini ye, iki tanesini de fakir fukaraya bırak.

Onun için zenginlik iyidir fakat helaline hesap, haramına da azap vardır.

e. Misafirlik Üç Gündür

Ahmed ibn-i Hanbel, Abd ibn-i Humeyd ve Ebû Ya'lâ, Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[118]

---

[118] Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.181, no:7296; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

اَلضِّيَافَةُ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ فَمَا زَادَ فَهُوَ صَدَقَةٌ (حم. وعبد بن حميد ، ع. عن أبي سعيد)

RE. 220/5 (*Ed-dıyâfetü selâsetü eyyâmin, femâ zâde fehüve sadakatün.*)

(*Ed-dıyâfetü selâsetü eyyâmin*) "Misafirlik üç gündür. (*Femâ zâde fehüve sadakatün*) Bundan fazlası sadakadır."

Peygamber SAS Efendimiz yine buyurmuşlar ki:[119]

اَلضِّيَافَةُ ثَلَاثَ لَيَالٍ حَقٌّ لَازِمٌ فَمَا سِوَى ذَلِكَ فَهُوَ صَدَقَةٌ

(الباوردي وابن قانع ، طب. والخرائطي عن غالب عن أبيه)

RE. 220/6 (*Ed-dıyâfetü selâse leyâlin hakkun lâzimü, femâ sivâ fehüve sadakatün.*)

(*Ed-dıyâfetü selâse leyâlin hakkun lâzimü*) "Üç gece misafirlik, misafirin hakkıdır, lâzımdır. (*Femâ sivâ fehüve sadakatün*) Bundan sonrası sadakadır."

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.288, no:7860; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.259, no:742; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.103, no:3714; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.197, no:18472; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.323; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.172, no:3894; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.323, no:13617; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.V, s.233, no:5186; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.61, no:3779; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.323, no:13619; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.61, no:3779; Zeyd ibn-i Hàlid el-Cühenî RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III. s.7, no:11060; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.197, no:18471; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.465, no:1287; Ebû Saîd RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.238, no:5751; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

[119] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.V, s.233, no:5187; Zeyd ibn-i Hàlid el-Cühenî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.251, no:3058; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.353, no:6900; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.109, no:13897.

[*Dayf*, misafir demek; *dıyâfet*, misafirlik demek. Fakat Türkçe'de *dıyâfet* anlam değiştirmiş, misafirlere yapılan yemek ikramı anlamına *ziyafet* olmuştur.]

Gerek evlenmelerde, sünnetlerde, herhangi bir sürurdan dolayı bir ziyafet yapılabilir. Bâhusus Ramazan-ı Şerif'te mü'minlerin birbirlerini davet edip, evlerinde hiç olmazsa bir çorba içirmelerinin faziletini, bu kadar zamandan beri bu müslümanlar acaba öğrenemediler mi dersiniz?

f. Misafir Rızkıyla Gelir

İbnü's-Sünnî, Ebü'd-Derdâ RA'dan; Ebû Abdu'r-Rahman, Ebû Zerr-i Gıfârî RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[120]

اَلضَّيْفُ يَأْتِي بِرِزْقِهِ ، وَيَرْتَحِلُ بِذُنُوبِ الْقَوْمِ ، يُمَحِّصُ عَنْهُمْ ذُنُوبَهُمْ

(ابن السني عن أبي الدرداء ؛ أبو عبد الرحمن عن أبي ذر)

RE. 220/7 (*Ed-dayfu ye'tî bi-rizkıhî, ve yertahilü bi-zünûbi'l-kavmi, yümahhisu anhüm zünûbehüm*.)

(*Ed-dayfu ye'tî bi-rizkıhî*) "Misafir rızkı ile gelir. (*Ve yertahilü bi-zünûbi'l-kavmi*) Kavmin günahını temizler gider. (*Yümahhisu anhüm zünûbehüm*) Onları günahlarından kurtarır."

Misafire çorbayı içiren sensin ama, onun çorbası kendisinden evvel oraya gelmiştir. O rızık senin kesene, anbarına o gelmezden evvel gelmiştir. Onun gelişi o rızkı almak içindir. Rızık gelmiş oraya eve, hazır. Yani sen vermiyorsun, kendi rızkıyla geliyor."

Ve yertehilu. "Gider."

Geldi, rızkıyla geldi, senin rızkından değil kendisinin getirdiğini yiyor. Kimin misafiriyse, giderken onun günahlarını alır götürür.

---

[120] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.432, no:3896; Ebû Zerr-i Gıfârî RA'dan ve Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.242, no:25835; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.36, no:1643; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.110, no:13902.

Gelir, rızkını yer ve giderken de o evin günahlarını alır da götürür. Günahlarını da böyle siler götürür. Allah affetsin cümlemizi…

Bunlar ne söylemekle olur ne dinlemekle olur. Allah bize bizden yakın, bizim her gün kulağımıza fısıldıyor. Kulağımıza fısıldıyor, o kulak bu kulak değil iç kulağıdır. O iç kulağımıza fısıldıyor Allah. Fakat bu iç kulaklar tıkandığı için, o fısıltıyı duymuyor. Nasıl bu dış kulak tıkandığı vakit duymuyor, iç kulak da onun gibi. Yoksa o hayırları Allah-u Teàlâ bize her an duyurmaktadır.

Şimdi bak o kulak nasıl tıkanıyor.

g. Kalplerin Mühürlenmesi

Deylemî, Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[121]

اَلطَّابِعُ مُعَلَّقٌ بِالْعَرْشِ ، فَإِذَا انْتُهِكَتِ الْحُرْمَةُ ، وَاجْتَرَأُوا عَلَى الْخَطَايَا

وَعُمِلَ بِالْمَعَاصِي ، بَعَثَ اللهُ الطَّابِعَ ، فَيَطْبَعُ عَلَى الْقَلْبِ ، فَلاَ يَعْقِلُ

بَعْدَ ذٰلِكَ شَيْئًا (الديلمي عن ابن عمر)

RE. 220/8 (*Et-tàbiu muallekun bi'l-arşi, feizentühiketi'l-hurmetü, ve'cteraû ale'l-hatâyâ, ve umile bi'l-meàsî, beasa'llàhü't-tàbia feyatbeu ale'l-kalbi, felâ ya'kılü ba'de zâlike şey'en.*)

(*Et-tàbiu muallekun bi'l-arşi*) "Kalpleri mühürleyen mühür, Arş'ta asılıdır. (*Feizentühiketi'l-hurmetü,*) Emirler ayak altına alınır, (*ve'cteraû ale'l-hatâyâ*) hatalara cüret edilir, (*ve umile bi'l-meàsî*) maâsî ile amel edilirse, (*beasa'llàhü't-tàbia feyatbeu ale'l-*

---

[121] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.444, no:7214; Ukaylî, *Duafâ*, c.III, s.355, no:710; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.463, no:3980; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.332; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.228, no:10289; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.148, no:13987.

kalbi) Allah-u Teàla bir mühürcü gönderir, kalpleri mühürler. (*Felâ ya'kılü ba'de zâlike şey'en*) Artık hiçbir şey para etmez."

İnsanların kalplerine basılan mühür, Arş'ta asılıdır. İnsanlar hukuku tanımazlarsa, hayırları tanımazlarsa ve hatalara cesaretle yürürlerse, günahları da çekinmeden işlerlerse, Cenâb-ı Hak muallak olan, Arş'ta asılı olan bu mührü onların üzerine gönderir. O günahları işleyen, hürmetleri yırtan, maâsîye cesaret eden insanların üzerine yollar. Onların kalbine o mührü vururlar. Bir kere vurdular mı, ondan sonra onların kafası artık âhirete ait işlere kat'iyen işlemez.

Dünyaya ait işleri yapar. Gâvurlara da bak neler yapıyorlar, Ay'a da gidiyorlar. İşliyor kafası ama âhirete müteallık olan kısımları kapanmıştır. Yani, "Bunda hayır yoktur!" demiş Allah-u Teàlâ, basmış damgayı. Bu damga bir kere basıldı mıydı, ondan sonra dünyanın vâizini toplasan, dünyanın edebiyatçısını toplasan tesir etmez. Ne kadar güzel konuşanları, bilginleri varsa toplasınlar getirsinler karşısına, söylesin, eğer bir tanesi kafasına girerse "Tüh!" deyin bana; girmez.

Niçin? Kapandı artık orası. O sandık kapandı, mühürlendi artık. Onu kimse açamaz. Ancak açacak olan yine Allah'tır.

Ne zaman?

"—Aman yâ Rabbi, tevbe yâ Rabbi!" diye yalvardığı zaman.

Bu akşam, Allahu a'lem, ikindi namazından sonra Kadir gecesine girmiş sayılıyoruz.

"—Yirmiden sonraki her gecede, tek gecelerde (21, 23, 25, 27, 29) arayın!" hadisi var ya.

E şimdi dünya birleşti artık, dünyada ayrılık yok. Her taraftan herkesin her dakikada haberi oluyor. Müslüman bir memlekette Ramazân-ı Şerîf ilan edildiği vakitte, "Ayı gördük biz, yarın Ramazan'dır." dendiği vakitte, bütün müslüman memleketlerinin ona uyması lazım.

"—Ama bizde ay görünmediydi canım?"

"—Sen de ister gör, istersen görme…"

Nîmetü'l-İslâm'a bakınız. Orucun ilk faslında *Nîmetü'l-İslâm* sahibi (Mehmed Zihni Efendi) bunu böyle açıklıyor. Doğuşa itibar etmiyor, "Müslüman memleketinin ilanındadır itibar." diyor.

O memleket orucu ilan etti mi? Etti. “Diğer müslüman memleketlerinin de ona uyması lazım!” diyor.

Onlar 27’yi bu akşam yapıyorlar. Allahu a’lem bu. Bize de zaten her geceyi Kadir bilmek lazım. Her geceyi Kadir bileceksin, hazırlanacaksın ki Kadir’e rast gelesin. Malum ya Cenâb-ı Hak Kadir’i saklamış.

Niçin filan gecedir demiyor?

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ (القدر:١)

(*İnnâ elzelnâhü fî leyleti’l-kadri*) Biz onu (Kur’an’ı) Kadir gecesinde indirdik.] (Kadir, 97/1) derken 27. gecesi demiyor?

Niçin? Herkes her geceyi Kadir bilsin diyerekten. Deseydi, herkes o gece yüklenirdi ibadete, “Eh, Kadir’i yakaladık ya, oldu iş.” derdi.

Tabii Cenâb-ı Hak onu, hikmetinden sual olunmaz, öyle saklamış ki kullarım her geceye Kadir gözüyle baksınlar diye.

Peygamber SAS de bilfiil, mübarek peygamberlikleri gelmezden evvel başlamışlardı, tâ son günlerine kadar Ramazan’ın 20’sinden sonraki geceleri mescidde itikafla geçirdi.

Peygamber SAS’in işi çok, bütün milletin yükü üzerinde... Oradan geliyor müslüman olacak, “Biz müslüman olacağız ya Rasûlallah, bize İslâm’ı telkin et!” diyor, onun yükü üzerinde. Müslümanların hâcetleri var, üzerinde. Harpler var, üzerinde. Hep bunların işi varken hepsinin bir tarafa atıyor, çekiliyor mescidine, orada Allah’a veriyor kendini.

Onun içindir ki, *Ma’rifetnâme* sahibi İbrahim Hakkı Hazretleri, Allah ile ünsiyet etmek için kullardan hiç olmazsa muvakkat bir vakit ayrılmak lazım olduğuna uzun boylu izahat vermiş.

Allah içimizde, “Sizinleyim.” diyor ama etraf mâni. Öyleyse muhakkak insan şöyle bir an için çekilecek ve kendisini Hakk’a verecek, Hak’tan gelen ilhamları duyacak kabiliyeti gelinceye kadar buna devam edecek. Tabii her harekâtı da buna göre düzgün olacak, işte o Kadir’i bulacak. Kadir’i buldu muydu, eh Allah-u Teàlâ’nın emniyeti altına giriyor demektir.

Şimdi bakın, müslümanların ilk devrini okuyoruz siyer kitaplarında değil mi? O müslümanlar fakir, bilgiden mahrum, her şeyden mahrum. Her mahrumiyet içerisindeyken, silahı da yok bıçağı da yok esvabı da yok, bir şeysi yok. Düşmanlara her yerde zafer kazanıyorlar.

Koca Acem ordusu! Acem ordusu ki bugünkü Rus ordusu onun yanında, o zamanki saltanatının yanında bugün hiç kalır. Ooo!.. Büyük güç o zaman. E zavallı Arap karşısına çıkmış seninle dövüşeceğim diyor. Gülüyor Acem:

"— Siz deli mi oldunuz?" diyor. "Deli misiniz siz? Benimle harp mi edilir hiç? Gelin bir kere şu kuvvetimi görün de ondan sonra çıkın karşıma!" diyor.

Gösteriyor ordularını, fillerini, hazinelerini ve sairesini filan ki akılları durduracak bir şey.

"—Size ben biraz bir şey vereyim ne istiyorsanız da bu deliliği yapmayın. Kendi kendinizi de helâk etmeyin. Benim ordumun karşısında durulmaz!" diyor.

Biliyor, vaziyeti... Fakat onun o hiçe saydığı o zavallılar, o kocaman yenilmez olan Acem ordusunu altını üstüne çeviriverdiler.

"—Nasıl olur yahu? Parası yok, pulu yok, çıplak, karnı aç?"

Onlar Peygamber SAS'in uğrunda canlarını feda ediyorlar, "Ölürsek ölürüz! Ne yapalım gideceğiz işte buraya!" diyorlar. Aç susuz! Elbette böyle bir ordu, millet elbette her şeye hakimdir.

Bir seferinde, Efendimiz SAS bir cemaati bir yere harbe yollamış; beş kişi, on kişi neyse. Onlar da gidecekleri yere kadar yetecek derecede un, hurma, neyse koymuşlar torbalarına, yola çıkmışlar, gitmişler. Fakat tahmin edememişler, yolda bitmiş erzakları... Yolda erzak bitmiş, daha menzile erişememişler.

Birisinin tek bir hurması var. O tek hurmayı ağzında saklıyor, yemiyor onu, çıkarıyor ötekine veriyor. O da ağzında biraz onun suyunu emiyor, çıkarıyor ötekine veriyor, o da ağzında biraz emiyor. Çıkarıyor, biraz üstüne su içiyorlar, onun kuvvetiyle menzillerine kadar gidiyorlar. Bugün bunu yapacak hangi insan var?

Bugün Çin var ya, adını duyuyoruz, uzak bir memleket. O gün ordu gitmez. Arap ordusu nasıl gidecek oraya kadar?

İki tane tüccar çıkmışlar Kafkasya'dan, şuradan buradan, derken ticaret kasdıyla Çin'e varmışlar. Fakat numûne insanlar. Orada Çin'in halkı bunları görüyor. Soruyor:

"—Siz kimsiniz yahu?"

"—Biz Ümmet-i Muhammed'deniz. Biz Muhammed SAS'in ümmetiyiz."

"—Nedir sizin akîdeniz, dininiz?"

"—İşte şundan ibaret."

"—Allah Allah!.. Ne kadar güzel! Nedir, telkin edin bize?"

"—*Lâ ilâhe illa'llah, Muhammedün rasûlü'llah*."

İşte bugün, bilmiyorum ne kadar; geçenlerde bir 30 milyon filan diyorlardı ama hakiki rakamını bilmem, o kadar bir insanın müslüman olmasına sebep oluyorlar orada. Yani Çinliler müslüman oluyorlar. Bunların, bu tüccarın okuması da yoktur, yazması da yoktur, başka bir meziyeti de yoktur. İşte aklı erdiği kadar ticaret yapıyor.

Biz şu memlekete sahip olalı 500 seneyi geçmiş. Geçenlerde 500 kaçıncı sene diyerekten bayramını yapıyorlardı. Acaba biz kaç

tane gâvuru müslüman yapabildik?

Bilgimiz çok ama! Ne kadar çok biliyoruz şimdi bugün biz! Herkesin ağzının suyu akıyor. Bilgi istediğin kadar var, fakat kendimize de faydası yok, karşımızdakine de faydası yok.

İşte 500 senedir elimizde olan bu memlekette bunlar bize galip geldiler. Hıristiyan âlemi bize galip geldi, bizi kendilerine benzettiler. Biz onları kendimize benzeteceğimize onlar bizi kendilerine benzettiler. Ve her şeyimizde ve işimizde hayır kalmadı vesselam. Bizim Müslümanlığımız bundan ibaret.

Niçin?

O mühür vurulan kalplerden ne kadar hayır gelir arkadaş?

O müslüman ki, bir şey bilmiyordu ama kalbi nur ile doluydu. Allah onun kalbinden ona okuyordu, ona söylüyordu, o da ona göre hareket ediyordu.

Aziz kardeş! Hazret-i Ömer Medine-i Münevvere'den tâ Acemistan'daki ordusunu hangi âletle gördü?

Acemistan'daki ordusunun muhasaraya düşmek tehlikesini olduğunu hangi âletle gördü? Acemistan'daki o kumandan Medine-i Münevvere'deki Hazreti Ömer'in sesini hangi âletle duydu?

İşte o Allah'ın nuru kalplerinde öyle idi ki, müslümanların birbiriyle her tarafta irtibat vardı.

Binâen aleyh yine İbrahim Hakkı der ki:

"—Sen öyle bir kardeş bul ki senin elin kesildiği vakitte kan çıkarken, onun elinden de kan çıkıyorsa işte o senin kardeşindir." diyor.

Buna fenâ diyorlar. *Fenâ fi'ş-şeyh, fenâ fi'r-rasûl, fenâ fi'llâh*; üç mertebede. E bunun birincisini olamadan ikincisini hiç olamazsın. Üçüncüsü hiç olamazsın.

Ah ah, şimdi o kalbe vurulan mühür, Sûre-i Mutaffifîn'de şöyle geçer:

كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ (المطففون:١٤)

(*Kellâ bel râne alâ kulûbihim mâ kânû yeksibûne*) [Hayır, hayır! Doğrusu onların kazanmakta oldukları kalplerini

paslandırmıştır.] (Mutaffifîn, 83/14)

O mühür ki işte bel râne dediği, kararmış kalp. Bu kararmış kalbe o mühür vurulduğu vakitte hayır yok ondan sonra. İşte adı var kendi yok dedikleri gibi.

Allah hepimizi affetsin… Tevfikat-ı samedaniyesine mazhar etsin… Bu akşam Kadir Gecesi, gafletle geçirmemeli, lafla vakti geçirmemeli, öldürmemeli. Namaz mı kılacaksın, Kur'an mı okuyacaksın, tesbih mi çekeceksin ne yapacaksan yapmalı ve elleri kaldırıp içeriden Allah'a yalvarmalı:

"—Yâ Rabbi! Senin kulunum ben. Nâdim oldum, pişman oldum bütün hareketlerime, sana döndüm. Yolundan bir daha çıkmayacağım. Beni affet, mağfiret et..."

Nasıl diyeceksen de artık işte. Ve bu suretle o kalpteki mühür kaldırılır, çünkü vuran alır mühürü. Bugün vurur, sonra kul nâdim olunca, Allah o mühürü oradan siler atar. Bu kudret, kuvvet hepsi de Allah'ın elinde…

يَمْحُوا اللهُ مَا يَشَاءُ وَيُثْبِتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ (الرعد: ٣٩)

(*Yemhu'llâhu mâ yeşâü ve yüsbitü ve indehû ümmü'l-kitâb*) "Allah dilediğini siler, dilediğini de sabit bırakır. Bütün kitapların aslı, ana kitap onun yanındadır." (Ra'd, 13/39)

İstediğini istediği gibi yapmakta mutasarrıf-ı hakîkidir Hazret-i Allah."

Onun için, maâsîyi işlemek kolay… Maâsîyi işlemek bak bugün hele çok serbest. Eskiden zor idi. Eskiden günah işlemek zor idi. Oruç yiyemezdin. Orucu yedin miydi polis yakalar götürür seni hapisaneye atardı.

Sonra arkadaşları insanı döverlerdi, "Sen ne edepsizsin böyle, bu ne cesaret?" derlerdi. Hatta bu memleketin hıristiyanları bile Ramazân-ı Şerîf'e hürmeten müslümanın yanında sigarasını içmez yemeğini de yemezdi. Bu memleketin hıristiyanı da bunu yapıyordu. Bak bugün ne hâle geldik!

Neden?

O maâsîyi yapmak kolay, ama o mührü yedikten sonra artık insanda hayır kalmıyor. Onun için ne desen para etmiyor ne söylesen para etmiyor! Bunun yegâne sebebi, günahlardan dolayı

kalbin mühürlenmesidir.

Dün bir kardeş geldi de, oğlundan şikâyet ediyor:

"—Bu mübarek Ramazan'da hocaefendi oruç tutturamıyorum. Oruç tutmadığı gibi söylemesi icap etmeyen çirkinlikleri de yapıyor, günahları da işliyor." diyor, ağlıyor.

Analık tabii. "O kadar söz söylüyorum hiç para etmiyor ve böyle konuştuğumdan dolayı bana da hakaret ediyor." diyor.

Eh, bu maâsîyi kolay yapmak ama. Bunun sebebini kendisi de söylüyor. "Sebebi de oğlumun hadsiz bir zengin oluşudur." diyor. Hudutsuz bir zenginliğe birdenbire kavuştu, zenginlik şımarttı onu. Şımartınca şimdi ne Allah tanıyor ne Peygamber tanıyor ne de Ramazan tanıyor." diyor.

Evet diyeceksin ki ne fakirler de var hocaefendi. Ne fakirdir, akşama ekmeği de yoktur zavallının ama, çoluk çocuk da evde açtır da yine o da bu kabahati işliyor, o da orucu yiyor. O da günahları işliyor?

Ne yapalım, mühür vurulduktan sonra zengin fakir bakmıyor işte. O mühürü vurdurmamak için çalışmak lazım! O maâsîyi işlemek kolay, fakat maâsînin arkasından mühür geldi miydi ondan sonra hayır olmuyor artık. Allah affetsin...

h. Sabreden ve Şükreden

Ahmed ibn-i Hanbel, Tirmizî, İbn-i Mâce, İbn-i Hibbân, Hâkim ve Beyhakî, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[122]

---

[122] Tirmizî, *Sünen*, c.IX, s.26, no:2410; İbn-i Mâce, *Sünen,* c.V, s.313, no:1754; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.283, no:7793; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.100, no:6492; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.306, no:8301; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.151, no:7194; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.238, no:7381; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.16, no:314; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.197, no:1898; Ebû Avâne, *Müsned*, c.V, s.162, no:8242; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.459, no:6582; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.465, no:8807; Abdü'r-rezzak, *Musannef*, c.X, s.424, no:19573; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.464, no:3982; Hakîm-i Tirmizî, Nevâdirü'l-Usül, c.I, s.201; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VIII, s.288; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.142; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XV, s.185, no:3368; Ebû Hüreyre RA'dan.

الطَّاعِمُ الشَّاكِرُ ، بِمَنْزِلَةِ الصَّائِمِ الصَّابِرِ (حم. ت. حسن غريب ، ه. حب. ك. ق. عن أبي هريرة)

RE. 220/9 (*Et-tàimü'ş-şâkir, bi-menzileti's-sàimi's-sàbir*,)

(*Et-tàimü'ş-şâkir*) "Yeyip de şükreden kimse, (*bi-menzileti's-sàimi's-sàbir*) oruç tutup da sabreden kimse gibidir."

Bizim köyümüz var, hep biliriz köyleri. Ramazan-ı Şerîf'de siniler doldurulur, köyün kahvesi vardır yani misafirhane, oraya siniler gider. Oraya gelen misafirler buradan yerler. Fazla gelirse evlere götürürler. Hele bayramlarda her evden sofralar caminin önüne gider, caminin önü o sofrayla dolar. Camiden çıkan halk kim olursa olsun misafir yerli yabancı otururlar, orada güle çağıra bayramlarını yaparlar, yemeklerini de yerler.

Bunu hepiniz de bilirsiniz. Bu köylü kardeş bu yemeği getiriyor ama, belki evinde ikinci bir yemeği yoktur da... Fakat memleketler büyüdükçe, servetler arttıkça bunun daha mükemmel ve muntazam olması lazım gelirken maalesef ondan da çok uzaklaşıyoruz. Bu hususta teşvik yapılırsa, "Yahu bunlardan da bıktık artık!" diyecek hale düştük!

Şükür nasıl olacak?

"—Yâ Rabbi, şükür diyeceğiz."

Şükür o değil. Allah'ın verdiği nimetleri ehline dağıtmak suretiyle şükür olur. Bu adam Allah'ın verdiği nimetleri yediriyor. Ne gibidir bunun vaziyeti? Sabırlı bir oruçlunun sevabı neyse, bu yedirenin de sevabı öyledir işte…

Gel de anlat!.. Şimdi bu, bu kadar yetsin.

i. Uzletin Faydası

Şimdi size İbrahim Hakkı Hazretleri'nin nasihatlarından birkaç tanecik okuyuvereyim yine.

Ey aziz ehlullah demişler ki:

"—Nâsın âfâtı ancak nâstır. Yani nâsa belâ nâstan gelir.

Mü'minin hayırlı malı koyundur ki onunla dağlarda, derelerde bulunup fitnelerden emin olur. Cemiyetten uzak kalmış, rahat,

fitnelerden uzak.

Bunun arkasını okumayacağım, çünkü bugünkü cemiyet kaidelerine aykırıdır, onun için onu söylemiyorum. Yalnız bir şey gözüme çarptı:

"—Kim ki zalime zulmünde yardımcı olarak bir söz söylerse, muhakkak Allah-u Teàlâ o zalimi ona musallat kılar."

(*Ma'rifetnâme*'nin 326. sayfasını okuyun!)

"—Kûşeyi vahdette uzlet kılmak, kötü arkadaş ile oturmaktan ve ona yakın olmaktan eslem ve elyaktır. Riyaset sevgisi içinde olan kimse kat'iyyen iflah olmaz. Cahil, kendi nefsinin düşmanı olunca, başkasına nasıl dost olur?"

Cahil deyince, okumak yazmak bilmeyen hatıra gelmesin! Bakın ashâb-ı kiramın içinde okuma yazma bilenler pek az idi. Cahil demek Allah'tan uzak olan insanlar demek. Allah'a uzak demek daha doğrusu. Onlarla dost olmak fena.

"—Akıllı düşman ahmak dosttan yeğrektir."

Yine ehlullah demişler ki… Bunları iyi dinleyin ama:

"—Halktan uzak olan, Hakk'a yakın olur. Nâstan korku üzerine olan, Rabbiyle ünsiyet içinde olur. Rabbinle ünsiyet edebilmek için tenhâ kalmak lazım. Tenhâ kalasın ki Rabbinin sözlerini duyabilesin. Âlem-i melekût'e muttalî olmak, nâstan ayrılmakladır."

Yine bu sayfalarının arkasında yazıyor:

"—Bu halvetlerin, riyazetlerin, uzletlerin arkasında muvaffak olan mü'mine evvela ne kadar maden varsa, her maden ne için yaratıldığını ona söyler, 'Benim şeyim budur der. Hünerim bundan ibarettir.' der."

Atomcuların bugün bulmuş oldukları çeşitli bilgiler.

İkincisi nebâtât… Eğer mâdeniyâttaki seyr-i sülûkunu tamamladıysa, nebâtât alemine geçer. Ne kadar nebâtât varsa; ağacı da içinde, otu da içinde, onların hepsi kendi hassalarının neden ibaret olduğunu ona söylerler. Çünkü gönlü açılmıştır. Açık gönül için dünyanın her tarafı bir, yeri de bir göğü de birdir. O gönül mühürlenmemiştir. O gönül Allah'ın nuru ile nurludur. Nur ile olduğu için, bütün eşyanın kendisini ona haber vermesinde hiçbir güçlük yoktur.

Âdem AS yeryüzüne geldiği vakitte, dünyaya geldiği vakitte Cenâb-ı Hak onu melekleriyle bir imtihan etti. Birçok sorguları meleklere sordu;

"—Bilmeyiz biz Yâ Rabbi! Biz bilmeyiz, görmedik bunları. Yeni görüyoruz, ne bilelim nedir?" dediler.

Âdem AS'a sordu:

"—Nedir bunlar söyle yâ Âdem?"

Hepsini söyledi. Buna şu derler, buna bu derler, buna bu derler, buna bu derler diyerek. Hz. Âdem'deki üstünlüğü belli ettirmiş oluyor Cenâb-ı Hak orada.

Bunu neyle bildi Âdem AS?

Mektebe gitmedi? Bir hocası da yoktu ki bunları öğretsin ona?

Kendisi ilk adam? Onunla beraber bütün eşyanın esrarlarına da vâkıf? Niçin?

Gönül uyanık. Gönül nur, nûra karşı cehil yok, ruh her şeye hâkim, her şeyi biliyor. Ruh her şeyi bildiği, hâkim olduğu için ona gizli kapaklı bir şey yok. Nebâtâtı da biliyor, madeniyâtı da biliyor.

Üçüncü olaraktan hayvânâtı getirdi. Hayvânât da söyler. Bütün hayvânât hangi şey için yaratılmışsa hepsini söyler; "Ben şuna yararım, ben buna yararım..."

İnsandan sonra âlemi melekût… İşte buradaki dediği âlem-i melekût'a muttali olmak yine uzletin içerisinde oluyor. İnsanlardan ayrılıp Hâlık'ınla ne kadar baş başa kaldıysan, o kadar dünyadan, o kadar da âlemi melekût'tan haberdar olursun.

Akşamki hocaefendinin vaazı hoşuma gitti. Leyle-i Kadir.

İlk insanda bir huzur vardı. Para yok, rahatlık hiç yok, kaba döşek yok. İşte Arap evlerini görüyorsunuz çerden çöpten yapılmış. Fakat içlerinde öyle bir huzur var ki! Çünkü Allah var içlerinde. Allah ile olan o huzurlarından dolayı çok mesutlar. Çok mesutlar! O mes'udluğu telafi edecek hiçbir varlık yok. Bugün dünyanın bütün servetleri, ziynetleri, neleri varsa, yani hünerleri o huzurun yanında sıfırdır. Ama bizi, boncukların çocukları aldattığı gibi, bu dünya servetleri bizi aldatmış. Onun peşinden koşarken, Allah'ı unutuyoruz. Asıl ünsiyet edilecek, kazanılacak o gönülden gafil gidiyoruz.

Onun içindir ki bugün İslâm âlemini 500 milyon diyorlar, belki

600 milyon diyorlar. Eğer altı yüz milyonun içinden bir milyon çıkarsa yine bahtiyarız.

"—Nâsa tazarru etmekten hayırlısı onlardan ümidi kesmektir. Gezmekte rahatlık varsa da yalnızlıkta da selamet vardır. Yalnızlığın semeresi, faydası Allah ile ünsiyettir."

Yalnızlığın mükâfatı Allah ile ünsiyet oluyor.

"—Dünyayı bilen zühd eder, nâsı anlayan onlardan ayrılır. Kim ki nâstan uzak kalır huzur ile saîd olur. Müjde o kimseye ki nâstan ayrıdır, kalbiyle Allah ile meşguldür."

Peygamber peygamberliğiyle beraber niçin çekiliyordu evinden ayrılıp da o Mescid-i Saadet'te 10 gün i'tikâf ediyordu?

Ömürleri boyunca bunu yaptılar. Yalnız bir sene mazeretleri oldu, i'tikafı bıraktılar fakat Şevval'de iade ettiler. Bunları biz şey için yapmayız, yani biz de onlar gibi olacağız diye gibi bir şey hatırımızdan da geçmez. Çünkü bizim ne mal olduğumuz meydanda. Yalnız Peygamberimizin sünnetidir diye yapabiliyoruz.

Sen bana bir tane zengin gösterebilir misin ki bu ömrü hayatında girmiş bir mescide de 10 gün bir itikâf yapabilmiş? Zenginliğin birinci belası budur işte! Kafi ona! Kafi. Ayrılamaz işinden, dünyadan.

Ben bir gün hacca giderken bir zengine rast geldik tayyarede. Hacca gidiyoruz beraber. Benden de yardım istiyor, "Sen bana yardım et." diyerekten.

Adamın çantası yanında tabii, beş dakika geçmiyor çantayı çıkarıyor bir liste var elinde onu bir gözden geçiriyor. Aklı fikri listesinde. Hacca gidiyor ama aklı fikri [listesinde,] belki 10 defa 20 defa onu çıkardı baktı listesine. Aklı fikri orada.

"—Müjde o kimseye ki nâstan ayrıdır, kalbiyle meşgul olmaktadır. Ahmaktan uzak ol ki, her hal ü kârda zarardır. Ahmakla dostluk etme ki, asla hayır gelmez. Sana fayda ediyorum zannıyla büyük zararlar eder. Cahillerle sohbet azaptır. Ahmak ile geçinmek belâyı azîmdir. Akılsıza yakın ve dost olma. Yalancı ve hainden emin olma. Ancak müttakî, akıllı, zeki alimlerle sohbet eyle.

Hàlik'a isyanda kat'iyyen mahluka itaat etme. Ve kadınlarla sakın halvet edip yalnız başına kalma. Nâmahrem olan kadınlara

bakmamak için gözlerini yumanlar, kalplerinde imanın tadını bulurlar.” demiş.

Yine ehlullah diyor ki;

“—Ey aziz kardeş! Uzlet ibadettir, izzet ve selamettir. Halka bakmak âfettir.”

Bakarsın görürsün koca koca kaşâneleri, sarayları, konakları... Onların enva-i çeşit otomobillerini, bineklerini. Tabii insandır, kayar o tarafa doğru gönlü, onun için âfettir. Bakmayan rahattır.

“—Dünya kardeşliği ateş gibidir. Azı fayda verir çoğu zarardır. Ateşe ihtiyacın kadar ateşe sokulursun. Fazla sokulursan yakar, uzak durursan üşürsün. İnsanlarla da aracılığın bu kadar olsun.

“—Nâs ile ünsiyet iflas alâmetidir, vesveseleri çoğaltır.”

Dün bir hafız efendi geldi, Bolulu.

“—Yirmi beş seneden beri dedi, şu içimdeki vesveseler beni yedi bitirdi dedi. Şimdi Kur’an da okuyamıyorum hatta namaz da artık kıldıramayacak bir hâle geldim. Ne yapacağım, bana bir çare söyle?” dedi.

Neden bu?

Bu insanlar ile olan ünsiyetin cezasıdır.

“—Nâsı anlayan onlara itimat eylemez. Her bildiğini herkese söyleme. Halka ihtiyacını duyuran mahrum ve rezildir. Halktan müstağni olanın rızkı cezîl kadri celildir. Nâstan müstağni olan Hak ile ganî olur. Nâstan uzak olan Mevlâ’yı bulur. Dünya adamlarına boyun büken takvâdan uzak olur. Halktan ve kendisinden hayâ eden Hak Teâlâ’dan hayâ etmiş olur.”

“—Ehli dünya ile görüşme, hiç işlerine karışma. Dostunun düşmanına da gitme ve ona hürmetle dostunu da incitme! Melikler kapısına kat’iyyen gitme, gidersen onlara müdâhene etme. Sev seni seveni, sorma seni sormayanı. Kendi kadrini bilen halk arasına düşmez. Hak ile ünsiyeti bulanın halk ile işi olmaz. Gönül ehli nâsa cesediyle yakın ve gönlü ile uzak olmalıdır.”

İbrahim Ethem Hazretleri’ne demişler ki, bunu da okuyayım yetsin;

“—Niçin nâs ile ünsiyet etmezsin?”

Bu İbrahim Ethem Hazretleri hakikaten çok ibrettir, umuma,

hepimize… Mâlum padişah idi, bıraktı saltanatı. Saltanat için bugün insanlar birbirini yiyor. O, istemem ben bunu dedi bıraktı gitti. Mekke-i Mükerreme'ye gitti, kendisini irşad edecek birisini buldu. Ona uzun müddet hizmetler etti. Hikâyesi uzun. *Tezkiretü-l-Evliya*'yı okursanız orada rast gelirsiniz.

Buna demişler ki:

"—Niçin halk ile ünsiyet etmiyorsun? Girsene, sen de insan değil misin, aramıza gir. Muhabbet edelim konuşalım!"

Bakın, ne cevap veriyor:

"—Büyüklerin kibrinden, küçüklerin ahmaklığından, akranımın da hasedinden firar edeliden beri içim rahat. Onların beni rahatsız etmelerinden halâs oldum." demiş.

Büyükleri mağrur, küçükleri ahmak, akranı da haset… Bu insanlar arasında insan azıcık temeyyüz etti mi, hasetçiler tarafından arkasında birçok dedikodu yayılır gider. Yalan, istediğin kadar. Sözde müslüman yalan söylemeyecek, sözde müslüman ayıp açmayacak, sözde müslüman kardeşinin kardeşidir diyerekten birbirine hürmet gösterecek.

"—Hilekârlar insan suretinde şeytandırlar."

Bunun güzel bir de insanı tavsifi var. O da çok ayrı bir derstir. İnsan insan olur mu ki, kaç devreden geçiyor da ondan sonra insanlık adını alabiliyor. O insanlık adını alamayan o hilekârlar da kalıp itibariyle insan ama hilkat itibariyle şeytandırlar.

Bunun altında, beşinci ders olaraktan ehlullah demişler ki;

"—Mevlanın marifetini talip olana lazımdır ki dünya adamlarından uzlet kılsın."

Bu da ayrı; nasip olursa onu da bayram dersinde okuruz inşaallah.

Allah cümlemizi affetsin… Tevfikat-ı samedâniyyesine mazhar etsin…

O eski kitaplarımızdaki yazılan ifadeleri, tabii biz bugün tam manasıyla çeviremiyoruz. Onun için her müslüman onları okuyabilecek bir çalışmaya gayret göstermesi lazımdır doğrusu. Oradan aldığı dersi başka bir yerden alamaz.

Namazlar farz olarak kaç rekâttir?

"—Yirmi rekât."

Kaç rekât kılıyoruz?

"—Kırk kılıyoruz."

E 20'sini ne olacak bunun, fazla değil mi? Buna ne diyoruz?

"—Fazlaya sünnet diyoruz."

Daha bunun fazlası da var. Bir kısmı da sabahtan sonra iki rekât işrak kılar. Arkadan duhâ kılar 6-8-10 neyse. Arkasından öğlenin son sünnetini, yatsının son sünnetini de dört kılar. Evvâbin kılar, yatarken kılar, gece kalkar kılar. Birçok namaz var. Böyle mübarek günlerin ayrıca namazları da vardır, onları da kılar.

Farz iki rekâttır sabahleyin, bak kaça çıktı? Yirmi rekât kaça çıktı?

"—Zekât kırkta bir diyorlar."

Hayır canım, kırkta bir farz... Namazın sünneti olur da zekâtın sünneti olmaz mı? Bunu hiç hesaba katmıyor insan ama. Peygamber SAS Ramazan'da yardımı böyle sel gibi akıtırdı.

Onun için, "Ben zekâtımı veririm!.." diyor bazıları.

"—Eh pekâla…"

Şimdi Araplar iki rekât kılıyorlar. Şimdi Suud'da âdet, sünneti bırakıp kaçıyorlar. Sünneti bırakıp kaçıyor ama, yahudinin önünde de duramıyor!

Sünnetlere itibar çok lazım!

Zekât kırkta bir olunca bak şimdi bir de ilave oldu iki, kırkta iki oldu. Kırkta bir idi kırkta iki oldu. Öteki nafileleri de katarsan yüzde 10 olur. En aşağı bir müslüman yüzde iki değil yüzde 10 vermeli. Yüzde 90'ı sana kalacak.

İkinci bir mesele daha. Bir vâiz efendi demiş ki:

"—İşlemeyen paraların zekâtı olmaz."

Bir arkadaş geldi:

"—Benim param var ama çalıştıracak durumda değilim. Çalışmıyor param duruyor. Hocaefendi böyle dedi, bunun zekâtı yokmuş." dedi.

İyi ya dedim, yoksa. Kadınların kollarında bilezikleri var, boyunlarında altınları var. Çalışmıyor tabii, o da bir para kazanmıyor. Onlara zekât düşmüyor mu?

Çalışmıyorsa o demek değil. O paralar ne kadar dururs dursun. Hükmen çalışma takdirindedir onlar, çalışır para gibidir.

Sen çalıştıramıyorsan ver çalıştırana, o çalıştırsın. O durmak için yaratılmamış, çalıştırmak için yaratılmıştır o… Onu sen saklıyorsun. Sakladığından dolayı çalışmıyorsa, parasının zekâtını vermek gerekiyor.

"—E bitecek?"

Biterse ne yapalım, ömrün de o zaman biter. Para bitti, ömrün de biter. Korkma, ömürle para denktir. Biri bitti mi öbürü de biter arkadan. Sıkıntı çekmezsin.

Allah kusurlarımızı affetsin…

Bazen söyleyende eksiklik oluyor, yahut dinleyende eksiklik oluyor. Anlaşıldı mı?

"—Paranın işlemeyeninde zekât yoktur." diye zekâtı vermemeye kalkmış.

"—Öyle değil arkadaş, hükmen onlar çalışıyor sayılır." dedim

"—E çalışamıyorum ben?" diyor.

Çalışamazsan, çalıştıracak bir adam bulursun elbette…

Li'llâhi'l-fâtihah!

14. 11. 1971 – İskenderpaşa Camii
26 Ramazan 1391

12. İLİM VE AMEL

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve'l-àkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

اَلطَّاعُونُ شَهَادَةٌ لأُمَّتِي ، وَوَخْزُ أَعْدَائِكُمْ مِنَ الْجِنِّ ، يَخْرُجُ فِي أَبَاطِ

الرِّجَالِ ، وَمَرَاقِهَا الْفَارِ مِنْهُ ، كَالْفَارِّ مِنَ الزَّحْفِ ؛ وَالصَّابِرِ عَلَيْهِ ،

كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللهِ (عد. طس. عن عائشة)

RE. 220/10 (*Et-tàûnü şehâdetün li-ümmetî, ve vahzü a'dâiküm mine'l-cinni, yahrucu fî ebâti'r-ricâli ve murakihe'l-fâr minhu kel-fâri mine'z-zahfi ve's-sàbiru aleyhi ke'l-mücâhidi fî sebîli'llâhi.)*

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

"—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin…

a. Tàun Ümmetim İçin Şehidliktir

İbn-i Adiy ve Taberânî, Hz. Aişe RA'dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[123]

اَلطَّاعُونُ شَهَادَةٌ لأُمَّتِي ، ووَخْزُ أَعْدَائِكُمْ مِنَ الْجِنِّ ، يَخْرُجُ فِي أَبَاطِ

الرِّجَالِ ، وَمُرَاقِهَا الْفَارُّ مِنْهُ ، كَالْفَارِّ مِنَ الزَّحْفِ ؛ وَالصَّابِرِ عَلَيْهِ ،

كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللهِ (عد. طس. عن عائشة)

RE. 220/10 (*Et-tàûnü şehâdetün li-ümmetî, ve vahzü a'dâiküm mine'l-cinni, yahrucu fî ebâti'r-ricâli, ve murakihe'l-fâru minhu, kel-fâri mine'z-zahfi; ve's-sàbiru aleyhi ke'l-mücâhidi fî sebîli'llâhi.)*

(*Et-tàûnü şehâdetün li-ümmetî*) "Tàun, ümmetim için şehidliktir. (*ve vahzü a'dâiküm mine'l-cinni*) Cinlerden olan düşmanınıza karşı kuvvettir. (*Yahrucu fî ebâti'r-ricâli*) Koltuk altından ve burnun altındaki yumuşak kısımdan çıkar. (*Ve murakihe'l-fârru minhu, kel-fârri mine'z-zahfi*) Bundan kaçan, cepheden kaçan gibidir. (*Ve's-sàbiru aleyhi ke'l-mücâhidi fî sebîli'llâhi*) Buna sabreden, Allah yolunda cihad eden kimse gibidir."

Taun denilen bir hastalık var. Bizim kolera dediğimiz hastalıkla müsavi olsa gerek Allah-u a'lem. Bulaşıcı bir hastalık. Eskiden adı taunmuş. Bu hastalığa tutulan Ümmet-i Muhammed için şehidlik vardır bunda…

Onun için, taunun olduğu yerden kaçmamak ve oraya girmemeyi de hadisin devamından okuyoruz:

"—Orada durup da sabreden insan, düşman karşısında sabreden mücahid gibidir. Kaçan adam, hastalığı başka yerlere

---

[123] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.353, mo:5531; Hz. Aişe RA'dan. *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.150, no:13991.

götüreceği için, harpten firar eden kimse gibidir.” demiş.

Düşman önünden kaçmak ne kadar çirkin bir şeyse, böyle bir hastalığın olduğu yerden de kaçmak öyle fena ve çirkindir. Korkunçtur, tehlikelidir. Burada iki şey var:

Bu ölüm gelecekse, muayyen saat dolmuştur, gelir. Ölüm gelmediyse, bu taun, veba, kolera emsali ne varsa gelse bile bir şey olmaz.

Çünkü, Allah-u Teàlâ murad ettiyse, o adam ölecektir. Ne sebeple olursa olsun. Murad etmediyse, bir şey olmaz. Onun için imanı sağlam olan insan kaçmaz. Orada durur;

“—Kaderimde varsa, benim için ölüm mukadderse, ne A’lâ…” der.

Vade yetmişse, şehid olarak ölür. E mukadder değilse, gazi olarak kurtulanlar gibi olur.

b. Tàun Bazıları İçin Azaptır

Müslim, Üsâmetü’bnü Zeyd RA’dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[124]

اَلطَّاعُونُ آيَةُ الرِّجْزِ ، ابْتَلَى اللهُ بِهِ نَاسًا مِنْ عِبَادِهِ ، فَإِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ فَلاَ تَدْخُلُوا عَلَيْهِ ؛ وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا ، فَلاَ تَفِرُّوا مِنْهُ

(م . عن أسامة بن زيد)

RE. 220/11 (*Et-tàùnu âyetü’r-riczi, ibtele’llàhu bihî nâsen min ibâdihî, feizâ semi’tüm bihî felâ tedhulû aleyhi; ve izâ vekaa bi-ardın ve entüm bihâ, felâ tefirrû minhu.*)

(*Et-tàùnu âyetü’r-riczi, ibtele’llàhu bihî nâsen min ibâdihî*) “Tàun, Allah’ın kullarından bazılarını mübtela kıldığı azap işaretlerinden biridir. (*Feizâ semi’tüm bihî*) Bir yerde tàun olduğunu duyarsanız, (*felâ tedhulû aleyhi*) onun üzerine gitmeyin! (*Ve izâ vekaa bi-ardın ve entüm bihâ*) Bulunduğunuz yerde vaki

---

[124] Müslim, *Sahîh*, c.XI, s.242, no:4109; Üsâmetü’bnü Zeyd RA’dan. *Kenzü’l-Ummâl*, c.X, s.80, no:28428.

olursa, (*felâ tefirrû minhu*) oradan da kaçmayın!"

İşittiniz ki filan memlekette veba var, kolera var; sakın oraya gireyim demeyin! "Hani 'mukadderdir, olursa olur, ne yapayım!" deyip oraya gitmeyin! Emridir bu Efendimiz SAS'in.

Siz de ordasınız, hastalık zuhur etti. Artık oradan da kaçıp da kurtulayım demeyin! Mukadderse olur, başınıza gelen gelir. Mukadder değilse ölen ölür, kalan kalır. Görüyoruz işte! Mutlaka herkes ölmüyor yani. Herkes ölmüyor. Ölecek ölüyor, kalan kalıyor. Herkesin ölmesi lazım gelseydi taunun, vebanın, koleranın olduğu yerde kimsenin kurtulması mümkün değildi. Ama ölümü mukadder olanlar ölür. Ölmeyeceklere de bir şey olmaz.

Onun için, "Benim ümmetimin şehadetidir." diyor, bunu iyi bilmek lazım!

c. Tàun Mü'minler İçin Rahmettir

Buhàrî ve Ahmed ibn-i Hanbel, Hz. Aişe RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[125]

الطَّاعُونُ كَانَ عَذَابًا ، يَبْعَثُهُ اللهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ ؛ وَإِنَّ اللهَ جَعَلَهُ رَحْمَةً لِلْمُؤْمِنِينَ ؛ فَلَيْسَ مِنْ أَحَدٍ يَقَعُ الطَّاعُونُ ، فَيَمْكُثُ فِي بَلَدِهِ صَابِرًا ، مُحْتَسِبًا ؛ يَعْلَمُ أَنَّهُ لاَ يُصِيبُهُ إِلاَّ مَا كَتَبَ اللهُ لَهُ ، كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ شَهِيدٍ (حم. خ. عن عائشة)

RE. 220/12 (*Et-tàùnu kâne azâben, yeb'asühu'llàhu alâ men*

---

[125] Buhàrî, *Sahîh*, c.XI, s.293, no:3215; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.251. no:26182; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.III, s.1016; no:1761; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.376, no:6352; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.32; Beyhakî, *el-Esmâ ve's-Sıfat*, c.I, s.326, no:301; Hz. Aişe RA'dan.

Câmiü'l-Ehàdîs, c.XIV, s.151, no:13994.

yeşâü; ve inna'llàhe cealehû rahmeten li'l-mü'minîne; feleyse min ehadin yakau't-tàùne, feyemküsü fî beledihî sàbiren, muhtesiben; ya'lemü ennehû lâ yusîbuhû illâ mâ keteba'llàhu lehû, kâne lehû mislü ecri şehîdin.)

(*Et-tàùnu kâne azâben, yeb'asühu'llàhu alâ men yeşâü*) "Tàun, Allah'ın istediğine gönderdiği bir azaptır. (*Ve inna'llàhe cealehû rahmeten li'l-mü'minîne*) Allah, bunu müminlere rahmet olarak kılmıştır. (*Feleyse min ehadin yakau't-tàùne*) Tàùna yakalanmış bir kimse yoktur ki, (*feyemküsü fî beledihî sàbiren, muhtesiben*) beldesinde onu sabırla ve sevabını Allah'tan umarak beklerse; (*ya'lemü ennehû lâ yusîbuhû illâ mâ keteba'llàhu lehû*) ancak Allah'ın yazmış olduğu şeyden başkasının kendisine isabet etmeyeceğini bilerek karşılarsa, (*kâne lehû mislü ecri şehîdin*) o kimse için bir şehid ecrinin misli vardır."

Cenab-ı Hak tàunu bir azap olarak, bir terbiye olmak üzere, azıtan insanlar nadim olsunlar, günahlarına tevbekâr olsunlar, yola gelsinler diyerek halk eder. Ama bu hastalık Ümmet-i Muhammed için rahmettir.

İnsanın bilmesi lazımdır ki, Allah-u Teàlâ'nın takdirinin dışında bir şey olmaz. O nasıl dediyse öyle olur. Orada sabredenlerden olursa, eceli gelirse kendisine şehid sevabı vardır.

d. Hükmen Şehid Olanlar

İbn-i Kàni', Rebi' RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[126]

اَلطَّعْنُ ، وَالطَّاعُونُ ، وَالْهَدْمُ ، وَأَكْلُ السَّبُعِ ، وَالْغَرَقُ ، وَالْحَرَقُ ، وَالْبَطْنُ ،

وَذَاتُ الْجَنْبِ شَهَادَةٌ (ابن قانع عن ربيع)

RE. 220/13 (*Et-ta'nü, ve't-tàùnu, ve'l-hedmü, ve eklü's-sebüi, ve'l-garaku, ve'l-haraku, ve'l-batnü, ve zâtü'l-cenbi şehâdetün.*)

(*Et-ta'nü*) "Okla, kılıçla, mızraklarla vurulmak suretiyle ölenler; (*ve't-tàùn*) taun hastalığından ölenler, (*vel-hedmü*) bir

[126] *Kenzü'l-Ummâl*, c.IV, s.416, no:11176; Câmiü'l-Ehàdîs, c.XIV

binanın yıkıntısı altında kalarak ölenler; (*ve eklü's-sebüi*) yırtıcı hayvanların parçalamasıyla ölenler; (*ve'l-garaku*) denizde batmak, boğulmak suretiyle ölenler; (*ve'l-batni*) karın hastalığına tutularak ölenler; (*ve zâtü'l-cenb*) zâtü'l-cenb hastalığına tutularak ölenler; (*şehadetün*) hepsi şehiddir.

Hadis-i şerifte sayılan şu sınıfların hepsi Ümmet-i Muhammed için şehidliktir.

e. Ölü Doğan Çocuk

Tirmizî, Câbir ibn-i Abdullah RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[127]

الطِّفْلُ لاَ يُصَلَّى عَلَيْهِ ، وَلاَ يَرِثُ ، وَلاَ يُورَثُ ، حَتَّى يَسْتَهِلَّ

(ت. عن جابر مرفوعا وموقوفا ، وقال: الموقوف أصح)

RE. 220/14 (*Et tıflu lâ yüsellâ aleyhi, velâ yerisü, velâ yûresü, hattâ yestehille.)* "Çocuk doğunca ses çıkartmadığı takdirde, onun üzerine namaz kılınmaz, ona vâris olunmaz ve o da vâris olamaz."

Çocuk doğar, fakat doğan çocukta hareket yoksa, ölü olarak doğmuş demektir. Bu çocuğa namaz kılınmaz. Hemen yıkanır, sarılır, gömülür. Bu mirasçı da olmaz, miras da bırakmaz.

Eğer, 'Of! Ah!' gibi hayat alâmeti olan bir ses kendisinden zuhur ederse, o zaman hem yıkanır hem namazı kılınır. Ondan sonra mirasçı da olur.

f. Tavafta Konuşmak

Tirmizî, Beyhakî ve Hàkim, Abdullah ibn-i Abbas RA7dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[128]

---

[127] Tirmizî, *Sünen*, c,IV, s.172, no:953; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.XI, s.6, no:30383; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.154, no:14003.

[128] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.60, no:883; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.171, no:4853; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.630, no:1686; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.222, no:2739; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IV, s.467, no:2599; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

اَلطَّوَافُ حَوْلَ الْبَيْتِ مِثْلُ الصَّلاَةِ ، إِلاَّ أَنَّكُمْ تَتَكَلَّمُونَ فِيهِ ؛ فَمَنْ تَكَلَّمَ فِيهِ ، فَلاَ يَتَكَلَّمَ إِلاَّ بِخَيْرٍ (ت. ق. ك. عن ابن عباس)

RE. 220/15 (*Et-tavâfü havle'l-beyti mislü's-salâti, illâ enneküm tetekellemûne fîhi, felâ yetekelleme illâ illâ bi-hayrin.)*

(*Et-tavâfü havle'l-beyti mislü's-salâti*) "Kâbe'nin etrafında tavaf, namaz gibidir. (*İllâ enneküm tetekellemûne fîhi*) Yalnız farkı, burada konuşulabilir. (*Felâ yetekelleme illâ illâ bi-hayrin*) Kim konuşursa, ancak hayır konuşsun!"

Tavaf diye Kabe-i Muazzama etrafındaki dönmemize diyorlar. O dönüş tıpkı bir namaz gibidir. Namazımızın bir erkânı var ya, o erkân tavaf ile de hasıl oluyor demek ki.

Namaz kılarken konuşmamıza izin yoktur, konuşamayız. Fakat bu tavaf içerisinde konuşmamıza izin verilmiş, müsaade edilmiş. Konuşan ancak hayır konuşur; *Sübhana'llah* der, *El-hamdü li'llâh* der, yanındakine bir hayır tavsiye eder.

Alttaki hadis de yine keza bunun gibi.

Taberânî, Beyhakî, Hàkim ve Ebû Nuaym, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[129]

الطَّوَافُ بِالْبَيْتِ صَلاَةٌ ، وَلَكِنَّ اللهَّ أَحَلَّ فِيهِ الْمَنْطِقَ ، فَمَنْ نَطَقَ فَلاَ يَنْطِقُ إِلاَّ بِخَيْرٍ (طب. ق. ك. حل. عن بن عباس)

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.49, no:12003; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.154, no:14005.

[129] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.34, no:10955; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.87, no:9085; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.497, no:12960; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.293, no:3056; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IX, s.144, no:3836; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.XII, s.245, no:4853; Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, c.II, s.461, no:3973; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.364; Abdü'r-rezzak, *Musannef*, c.V, s.496, no:9791; İbn-i Cârud, *el-Müntekà*, c.II, s.16, no:448; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.49, no:12002; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.155, no:14006.

RE. 220/15 (*Et-tavâfu bi'l-beyti salâtün, velâkinna'llàhe ehalle fihi'l-mantıka, femen netaka felâ yentıku illâ bi-hayrin.*)

(*Et-tavâfu bi'l-beyti salâtün*) "Beyti tavaf etmek namazdır. (*Velâkinna'llàhe ehalle fihi'l-mantıka*) Lâkin Allah onda konuşmayı helâl kıldı. (*Femen netaka felâ yentıku illâ bi-hayrin*) Kim konuşursa, hayırdan başka bir şey konuşmasın!"

"—Konuşanlar ancak hayır konuşsunlar!" diye tavsiye edilmiş.

g. Hakîkî Tabip Allah-u Teàlâ'dır

Şîrâzî, Mücâhid Rh.A'ten rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[130]

اَلطَّبِيبُ اللهُ ، وَلَعَلَّكَ تَرْفِقُ بِأَشْيَاءٍ ، تَخْرِقُ بِهَا غَيْرَكَ

(الشيرازي في الألقاب عن مجاهد مرسلا)

RE. 220/17 (*Et-tabîbu'llàhu, ve lealleke terfiku bi-eşyâin, yahruku bihâ gayrake.*)

(*Et-tabîbu'llàhu*) "Tabip, doktor doğrudan doğruya Allah-u Teàlâ'dır; (*ve lealleke terfiku bi-eşyâin, yahruku bihâ gayrake*) her ne kadar sen, başkalarının bulduğu bazı ilaçlarla tedavi etsen de…"

Esma-ül Hüsna'nın içerisinde tabip ismi yoktur. Tabip ismi olmadığı için, buradaki tabiplik Peygamber Efendimiz SAS dilinden mecazendir.

Tabibin ilacındaki tesirin husulü, Allah-u Teàlâ'nın iznine bağlıdır. Kimisi için fayda verir, kimisi için de fayda vermez. Eğer bunda mutlaka fayda olsaydı, herkese fayda vermesi lazımdı. Halbuki bakıyorsunuz ki birine veriyor, öbürüne vermiyor. Demek ki izn-i ilâhi kime taallûk ediyorsa, o şifa buluyor: kime taallûk etmiyorsa, o da şifa bulamıyor.

---

[130] *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.3, no:28072; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.153, no:13999.

Şifayı veren ancak Allah-u Celle ve A'lâ'dır. Devaların da hakikatini bilen, yaradan yine Allah'tır.

h. Abdestli Yatan Kimse

Deylemî, Amr ibn-i Hureys RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[131]

اَلطَّاهِرُ النَّائِمُ كَالصَّائِمِ الْقَائِمِ (الديلمي عن عمرو بن حريث)

RE. 220/18 (*Et-tàhiru'n-nâimü, ke's-sàimi'l-kàimi.)*
(*Et-tàhiru'n-nâimü*) "Abdestli olarak uykuya yatan kimse, (*ke's-sàimi'l-kàimi*) gündüz sàim, gece kàim kimse gibidir."

Şimdi abdestli olarak yatmak ile abdestsiz olarak yatmanın arasındaki fark:

Abdest almış, namaz kılmış ve sonra uyumak için yatan insanın hali, geceleri sabahlara kadar ibadet eden ve gündüzleri de akşama kadar oruç tutan adam gibidir. Gündüzleri oruçlu, geceleri kaim olan insan ne sevap alıyorsa; yatacağı vakitte abdest alıp namaz kılan ve öyle yatanın da sevabı aynı oluyor. Bu Allah-u Teàlâ'nın lütfudur.

i. Dört Önemli Temizlik

Taberânî, Ebü'd-Derdâ RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[132]

اَلطَّهَارَاتُ أَرْبَعٌ: قَصُّ الشَّارِبِ ، وَحَلْقُ الْعَانَةِ ، وَتَقْلِيمُ الأَظْفَارِ ،

---

[131] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, sb463, no:3981; Amr ibn-i Hureys RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.277, no:25999; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.152, no:13998.

[132] Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.264, no:2222; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.118, no:4146; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.462, o:3977; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.303, no:8857; Ebü'd-Derdâ RA'dan.
Câmiü'l-Ehàdîs, c.XIV, s.157, no:14010.

وَالسِّوَاكُ (طب. عن أبي الدرداء)

RE. 221/1 (*Et-tahârâtü erbaun, kassu'ş-şâribi, ve halku'l-àneti, ve taklîmü'l-azfâri, ve's-sivâkü.*)

(*Et-tahârâtü erbaun*) Temizlik dört ana esas üzerinedir. Temizliğin ana hattı dörttür:

1. (*Kassu'ş-şâribi*) "Bıyıkları kısaltmak."
2. (*Ve halku'l-àneti*) "Koltukları ve edep yerlerini temizlemek."
3. (*Ve taklîmü'l-azfâri*) "Tırnakları kesmek."
4. (*Ve's-sivâkü.*) "Misvak kullanmak."

"Bu dört şey taharetin anasıdır." diye tesbit etmişler.

j. Temizlik İmanın Yarısıdır

Ahmed ibn-i Hanbel, Müslim ve Tirmizî, Ebû Mâlik el-Eş'arî RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[133]

الطُّهُورُ شَطْرُ الإِيمَانِ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلأُ الْمِيزَانَ ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلآنِ مَا بَيْنَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ ؛ وَالصَّلاَةُ نُورٌ ، وَالصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ ، وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ ، وَالْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ ، أَوْ عَلَيْكَ ؛ كُلُّ النَّاسِ يَغْدُو ، فَبَايِعٌ نَفْسَهُ فَمُعْتِقُهَا ، أَوْ مُوبِقُهَا (حم. م. ت. عن أبي مالك الأشعري)

RE. 221 /2 (*Et-tuhûru şatru'l-îmân, ve'l-hamdü li'llâhi*

---

[133] Müslim, *Sahîh*, c.II, s.3, no:328; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.342, no:22953, 22960; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.174, no:653; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.284, no:3424; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.3, no:2709; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.42, no:185; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.132; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.189, no:600; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.462, no:3976; Ebû Mâlik el-Eş'arî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.487, no:25998; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.658, no:1669; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.156, no:14009.

temleü'l-mîzâne, ve sübhàna'llàhi ve'l-hamdü lillâhi temleâni mâ beyne's-semâvâti ve'l-ardı; ve's-salâtü nurun, ve's-sadakatü burhânün, ve's-sabru dıyâün, ve'l-kur'ânü hüccetün leke ev aleyke; küllü'n-nâsi yağdû, febâyiun nefsehû femu'tikuhâ, ev mûbikuhâ.)

(*Et-tuhûru şatru'l-îmân*) Temizlik imanın yarısıdır. (*Ve'l-hamdü li'llâhi temleü'l-mîzâne*) *El-hamdü li'llâh* mizanı doldurur. (*Ve sübhàna'llàhi ve'l-hamdü lillâhi temleâni mâ beyne's-semâvâti ve'l-ardı*) *Subhàna'llàhi ve'l-hamdü li'llâhi* yerle gökler arasını doldurur. (*Ve's-salâtü nurun*) Namaz nurdur. (*Ve's-sadakatü burhânün*) Sadaka burhandır, (*ve's-sabru dıyâün*) sabır ışıktır, (V*e'l-kur'ânü hüccetün leke ev aleyke*) Kur'an ise senin lehine veya aleyhine hüccettir. (*Küllü'n-nâsi yağdû, febâyiun nefsehû*) Herkes bir yola gider ve kendini satar. (*Femu'tikuhâ, ev mûbikuhâ*) Bu ya azad ediş veya mahvediş olur."

Burada, "Taharet imanın yarısıdır." buyrulmuş.

İman iki kısımdır: "*Lâ ilâhe illa'llah, Muhammedün rasûlü'llah*" imanın iç kısmıdır. Dış kısmı da dış temizliğimizdir, vücudumuzun temizliğidir. İçimizi böyle tevhid ile nurlandırdık, temizledik. Dışımızı da abdest almak suretiyle, yıkamak suretiyle temizlediğimiz zaman, iman iki parça olarak —birisi dış birisi iç kısmın temizliği ile— hasıl olmuş oluyor.

Onun için şerhte diyor ki:

"—Buradaki taharetten murat namazdır. Allah-u Teàla'nın buyurduğu gibi:

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ (البقرة:١٤٣)

(*Vemâ kâna'llàhu li-yudîa imâneküm*) "Allah sizin imanlarınızı zâyi etmez, eksiltmez." (Bakara, 2/143)

Bir vakit Kudüs'e doğru namaz kılınıyordu. Sonra Mekke-i Mükerreme'ye çevrildi. Tabi bütün halk bunu birden aynı anda duyamıyor, bilemiyor. Dolayısıyla bu Kudüs'e doğru kılınan birçok namazların böyle ne olacağından tereddüt ettiler de o zaman Cenab-ı Hak böyle buyurdu:

"—İmanınız, Kudüs'e karşı kıldığınız namazlarınız zayi olacak değildir. O da emr-i ilahi ile idi, bu da emr-i ilahi iledir."

Binaen aleyh, iman dendiği zaman namaz murad olunuyor, namaz da imandan sayılıyor. Onun için namazın mevkii, kıymeti çok üstündür.

Bu temizlik de imanın esası oluyor. Buradaki taharetten murat tezkiyetü'n-nefistir, nefsin temizliğidir. Nefsi kötü huylardan, kötü ahlâklardan kurtarmak suretiyle tezkiye eder, temizlersen, *tuhur* denilen temizlik budur. Bu imanla birleşince, iman kâmil olur.

Hem *tezkiyetü'n-nefs* yapmış oluyorsun, ahlâkını düzeltiyorsun. Hased, kibir, ücub, hırs, gadab, acelecilik; bunlar kötü ahlâkların anası mesabesindedir. Bunların kökünü kazıyıp da yerine güzel ahlakları koyduğun vakit, sen tezkiye-i nefs etmiş olursun. O zaman imanın, *Lâ ilâhe illallah* ile beraber kâmil iman olur.

Hamd ediyoruz, dua ediyoruz *El-hamdü li'llâh* diyerek. Elham okuyoruz, başka hamdler yapıyoruz.

Mizan denilen bir ölçü aleti var kıyamet gününde. Bütün amellerimiz onda ölçülecek. Onlara Cenab-ı Hak nasıl bir vücut verecekse verecek, o bizim tevhidlerimiz, tesbihlerimiz ve sair zikirlerimiz o mizan içerisine konacak bir hale gelecek ve orada tartılacak. Kötü amellerimizle iyi amellerimiz tartılacak. Terazinin bir gözüne kötü ameller, bir gözüne de bu gibi ibadet, taat ve tesbihlerimiz konacak. Bu *El-hamdü li'llâh* sözü mizanı dolduracak.

Sübhàna'llah ve *El-hamdü lillâh:* eğer bunun ikisi birden söylenirse, bunların sevabı o kadar çoktur ki, yer ile gök arasını hava nasıl doldurmuşsa öyle doldurur. Fakat bizde görecek göz yok da onu göremiyoruz.

(*Sübhàna'llàhi, ve'l-hamdü li'llâhi, ve lâ ilâhe illa'llàhu, va'llàhu ekber; ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâhi'l-aliyyi'l-azîm)* tesbihi bir rekât namaz yerine geçer. Dört defa okursan, dört rekât namaz kılmış sevabı alırsın. İnsan bu tesbihi yapınca, bu sevabı almış olur.

Kıldığımız namaz da bir nurdur. O tesbihler nurdur, namaz da nurdur. Verdiğimiz sadakalar, hayırlar, zekâtlar ve saireler

imanın alâmetidir. Allah-u Teàlâ'ya dayanıyor ve güveniyor ki, "Ben bunu verince aç kalmam. Daha çok artırır Allah-u Teàlâ vereceğimi." diye imanı var. Ve biliyor ki yarın ahirette de insan sadakasının gölgesi altında barınacaktır. Onun için sadaka vermekten çekinmemek imanın alâmeti oluyor.

Bir de sabır lazım insanlara, o da senin ışığın oluyor, aydınlığın oluyor, nurun oluyor.

Kur'an okuyoruz; o da hüccettir ya lehimize ya aleyhimize. Eğer Kur'an ile amel ediyorsak, lehimize şehadet eder:

"—Bu gece beni okudu, gündüz okudu. Denildiği gibi, istenildiği gibi de hareket etti bu adam. Namazını da kıldı, orucunu da tuttu, günahları işlemiyordu, fenalıklardan da kaçınıyordu" diyerek Kur'an böylece şehadet edecek.

O güne dahil olan herkes ya nefsini satın almıştır; böyle hayırlar yaparak, ibadetinde, tâatinde, hayrında; günahlardan kaçmış, fenalıklardan kaçmış, kimseye zararı dokunmamış, Kur'an da onun lehinde şehadet ediyor. O nefsini kurtarır. Dünyanın ve ahiretin her çeşit azaplarından bu suretle kurtulur.

Eğer Kur'an aleyhinde şehadet ettiyse:

"—Kur'an okuyor, okuduğu halde namazını kılmıyor, orucunu tutmuyor, yalan söylüyor, günahları irtikâb ediyor, fenalıklar yapıyor, başkalarına zarar veriyor." dediyse, kendi eliyle kendi helakini hazırlamış olur.

Yani insan kendisinin kurtulmasını da helakini de hazırlayan bir mahluk olarak tavsif olunuyor.

k. Uğursuz Saymak Şirktir

Tayâlisî, Ahmed ibn-i Hanbel, İbn-i Mâce, Ebû Dâvud, Hàkim ve Beyhakî, Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[134]

---

[134] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.X, s.419, no:3411; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.X, s.376, no:3528; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.389, no:3697; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.139, no:16294; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIII, s.491, no:6122; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IX, s.140, no:5219; İbn-i Ebî Şeybe, *Müsned*, c.I, s.275, no:265; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.278, no:354; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.II, s.323, no:701; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IX, s.39, no:26919; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*,

اَلطِّيَرَةُ شِرْكٌ ، اَلطِّيَرَةُ شِرْكٌ ، اَلطِّيَرَةُ شِرْكٌ (ط. حم. ه. د. ك. هب. عن ابن مسعود)

RE. 221/3 (*Et-tiyeretü şirkün, et-tiyeretü şirkün, et-tiyeretü şirkün.*) "Uğursuz saymak şirktir, uğursuz saymak şirktir, uğursuz saymak şirktir."

Tiyere diyerek meş'um, uğursuz saymak. Meselâ:

"—Tavşan geçti bu yoldan; iyi değil artık buradan geçmeyelim!"

"—Şöyle bir şey gördük, bu iyiye alâmet değil!"

"—Kuş öttü iyiye alâmet değil, yapmayalım!" demek.

Şirk; "Allah ikidir." demek. "Allah üçtür." demek. "İsâ Allah'ın oğludur." demek, "Meryem Allah'ın hanımıdır." demek. Bunlar, nasıl şirkse, uğursuz saymak da öyle şirktir.

Te'sir Allah'ındır çünkü. Ne tavşanın kabahati var, ne kuşun kabahati var, ne o kedinin, köpeğin kabahati var. Hiçbir şeyin kabahati yok. Te'siri Halik'ta değil de mahlûkta görmek şirk oluyor. Nasıl o gâvur "Allah ikidir, üçtür..." diyerek müşrik olduysa, bu sefer biz de kendimiz böyle haddimizi bilmeyerek yaptığımız bu hareketlerden dolayı müşriklik yapmış oluyoruz.

Burada diyor ki:

"—Allah'tan gayrı bir şeyin fayda verdiğine veyahut zarar verdiğine inanıyorsa, müşriktir o adam. Allah'tan gayrı hiç kimse ne fayda verebilir, ne de zarar verebilir. Bütün fayda ve zarar Allah'tandır. Eğer Allah-u Teàlâ senin zararını murad ediyorsa, onu sebep kılmıştır ama, yine o Allah'tan gelmiştir. O sebep olmuştur. Mutlaka onun kendisi değildir müessir olan.

Şimdi bugün okuduğum bir derste;

"—*Zikru'llah*, Allah-u Teàla'nın ismini anmak bütün zehirleri iptal eder" diyor.

Zehir iptal olur mu? Zehir, zehirdir değil mi ya? İnsan içince ölür. Fakat bunların iptal olunduğu birçok vakalarla ispat

---

c.II, s.464, no:3984; Cürcânî, *Târih-i Cürcân*, c.I, s.187, no:253; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.64, no:43; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.61, no:1167; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

edilmiştir. En güzeli; Humus şehrinin muhasarası esnasında bir türlü kaleyi zapt edemiyorlar. İçeridekiler de bıkmış, çare arıyorlar. Diyorlar ki:

"—Bize bir mucize gösterirseniz, size kaleyi teslim ederiz. Başka türlü etmeyiz."

"—Nedir, ne istiyorsunuz?"

"—Bizim bir zehirimiz var. Ondan bir parça yutarsanız ve o size zarar vermezse… Zira siz diyorsunuz ki her şey Allah'tandır. Biz de bunun size zarar vermediğini görürsek, kaleyi size teslim ederiz." diyorlar.

Hz. Hàlid İbn-i Velid RA kumandan orada;

"—Getirin!" diyor.

Zehiri getiriyorlar.

"—*Bi'smi'llâhi'llezî lâ yedurru ma'asmihî şey'ün fi'l-ardi ve lâ fi's-semâi, yâ hayyu yâ kayyûm*) diyere —belki daha ilavesi de var— içiveriyor.

Bakıyorlar:

"—Ha şimdi ölecek, ha şimdi ölecek..."

Ne ölen var, ne giden var. Hepsi imanla müşerref oluyorlar, kaleyi de teslim ediyorlar.

Yâni şimdi haddi zatında ateş yakıcı olsaydı İbrahim AS'ı da yakardı. Bıçak haddi zatında kesici bir şey olsa İsmail AS'ı da kesmesi lazımdı. Suyun haddi zatında boğucu olması lazım gelirken Musa AS'ı da efradıyla beraber boğması lazımdı. Ne Mûsa AS'a zararı oldu, ne İbrâhim AS'a zararı oldu, ne de İsmail AS'a zararı oldu. Emsali pek çok…

Demek ki kudret sırf Allah-u Teàlâ'dadır. Ama bizde tesiri olmuyorsa kabahat bizimdir. Çünkü Allah'ı, o istenilen şekilde zikredemiyoruz.

Tezkiye-i nefis diyor yukarıda… İman iki kısım: Birisi *Lâ ilâhe illa'llàh, muhammedün rasûlü'llah*… Birisi de iç ve dış temizliği… Dışımızı yıkaması kolay. Hamama gireriz bir kalıp sabunla beraber, tertemiz olur gider. Fakat için temizliği çok zor!

"—Niçin?"

Haset varsa hasetliği bırakmak, hırsı bırakmak ne büyük dert. Kibri bırakmak ne büyük dert. Kibri bıraksaydı şeytan bırakırdı.

Kolay bırakılacak bir dert değil. İnsan kendini beğenir, gururlanır durur. Bir parça bilgisi oldu muydu, bir parça parası oldu muydu yanına sokulamazsın. Onun için iç temizliği kolay değil.

Biz de dış temizliği var ama iç temizliğimiz olmadığı için tevhidimiz, lâyıkı veçhile ağzımızdan çıkamıyor. Çıkamadığı için de te'sirini yapamıyor. Yoksa içimiz de temiz olsa, biz de "Allah!" dediğimiz vakit, yer gök oynar yerinden…

l. Zulüm Üç Çeşittir

Tayâlisî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[135]

الظُّلْمُ ثَلاثَةٌ : فَظُلْمٌ لاَ يَتْرُكُهُ اللهُ ، وَظُلْمٌ يُغْفَرُ ، وَظُلْمٌ لاَ يُغْفَرُ ؛ فَأَمَّا الظُّلْمُ الَّذِي لاَ يُغْفَرُ ، فَالشِّرْكُ لاَ يَغْفِرُهُ اللهُ ؛ وَأَمَّا الظُّلْمُ الَّذِي يُغْفَرُ ، فَظُلْمُ الْعَبْدِ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ رَبِّهِ ؛ وَأَمَّا الظُّلْمُ الَّذِي لاَ يُتْرَكُ ، فَقَصُّ اللهِ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ (ط. عن أنس)

RE. 221/5 (*Ez-zulmü selâsetün*: *Fezulmün lâ yetrükühu'llàhu, ve zulmün yuğferu, ve zulmün lâ yuğferu; feemme'z-zulmü'llezî lâ yuğferu, fe'ş-şirkü lâ yağfiruhu'llàhu; ve emme'z-zulmü'llezî yuğferu, fezulmü'l-abdi fîmâ beynehû ve beyne rabbihî; ve emme'z-zulmü'llezî lâ yütrekü, fekassu'llàhi ba'duhüm min ba'dın.*)

(*Ez-zulmü selâsetün*) "Zulüm üçtür: (*Fezulmün lâ yetrükühu'llàhu*) Bir zulüm vardır ki Allah onu bırakmaz. (*Ve zulmün yuğferu*) Birini mağfiret eder, (*ve zulmün lâ yuğferu*) diğerini ise mağfiret etmez."

(*Feemme'z-zulmü'llezî lâ yuğferu, fe'ş-şirkü lâ yağfiruhu'llàhu*)

---

[135] Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.282, no:2109; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.309; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.236, no:10326; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.160, no:14020.

“Allah’ın mağfiret etmediği zulüm şirktir, onu mağfiret etmez. (*Ve emme’z-zulmü’llezî yuğferu*) Allah’ın mağfiret ettiği zulüm ise, (*fezulmü’l-abdi fîmâ beynehû ve beyne rabbihî*) kulun kendisi ile Rabbi arasındaki zulümdür. (*Ve emme’z-zulmü’llezî lâ yütrekü, fekassu’llàhi ba’duhüm min ba’dın*) Allah’ın bırakmadığı zülum ise kısastır; bazılarının hakkını bazılarından almasıdır.”

Zulüm üçtür:

1. Mağfiret olunmayan zulüm şirktir; şirki Allah affetmiyor. Daha tövbe etmemişse, ondan dönmediyse affetmez.

2. Allah ile kulun arasında olan günahlardan terettüp eden zulümdür ki, Allah-u Teàla isterse bunları affeder, mağfiret eder.

3. Hakların yarın kıyamette verilmesi. Hiçbir hak sahibi diğerinden hakkını almadıkça kıyamette kurtuluş yok.

O haklardan birisi de bizim ömrümüzün hakkıdır. Nefes bir ömürdür. Boyuna akıp gidiyor işte. Bu ömür boşa gittiği için en büyük mes’uliyeti buradan yükleneceğiz. Buradan çok tehlikedeyiz.

Allah-u Teàlâ bu nefesi bize vermiş, hiçbir surette zayi etmemek, boşa kaçırmamak için. Biz bunu böyle boşu boşuna zayi ettiğimizden dolayı kendimizi yarın nasıl kurtaracağımızı bilemem artık. Hâlâ da öğreneceğimiz yok. Bu o kadar büyük, kıymetli cevherdir ki, mesela insanın milyarı olur, bir milyar lirası olur, altını olur; batar. Fakat onun tekrar kazanılması mümkün.

Fakat kaçan bir nefesin telâfisi mümkün değil artık. Bu kaçtı mı kaçıyor. Bunu boşa kaçırmak kadar büyük gaflet, büyük cahillik olmaz. En büyük cahillik bunu boşa kaçırmaktır. Ne zikrullah var, ne ibadet taat var, ne de hakka yarar bir iş var. Boşu boşuna zayi edip bu nefesleri tükettiğimizden dolayı, bunun hesabını nasıl öderiz bilmem!

m. Afiyet ve Susmak

Deylemî, Abdullah ibn-i Abbas RA’dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[136]

الْعَافِيَةُ عَشَرَةُ أَجْزَاءٍ: تِسْعَةٌ فِي الصَّمْتِ، وَالْعَاشِرُ الاعْتِزَالُ عَنِ النَّاسِ

(الديلمي عن ابن عباس)

RE. 221/6 (*El-àfiyetü aşeretü eczâin: Tis'atün fi's-samti, ve àşiru'l-i'tizâlü ani'n-nâsi.*)

(*El-àfiyetü aşeretü eczâin*) "Afiyet on parçadır. (*Tis'atün fi's-samti*) Dokuzu sükûtta, (*ve àşiru'l-i'tizâlü ani'n-nâsi*) onuncusu ise insanlardan uzak durmaktadır."

Afiyet dedikleri bir şey var ya; sıhhat, afiyet diyoruz hep birbirimizden istiyoruz. Bu *afiyet* on parçadır, on bölüktür. Bunun dokuzu sükûtun içerisindedir. Sükût ettiğin kadar afiyettesin. Onuncusu da insanlardan uzak kalmaktadır. Çünkü insanlar birbirlerini kışkırtıyorlar, kandırıyorlar, kötülüklere ve haramlara sürüklüyorlar. Bunların içerisinde bulunduğun müddetçe bunlardan kurtulmanın imkanını bulamazsın. O zaman muhakkak uzlet edip, kenara çekilmekte bulursun selâmeti. Selâmet, afiyet bunun içerisindedir.

Bütün illetlerden, belâlardan, her türlü kötülükten, mihnetlerden kurtulma sükûtun içerisindedir. Ancak hayır biliyorsan, söylersin. Allah-u Teàlâ'nın kelâmından yahut Rasûlüllah'ın kelamından söyleyecek hayır bir şeyin yoksa, o zaman da sükût edersin.

n. Helâlinden Kazanç Kazanmak

Deylemî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[137]

---

[136] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.82, no:4231; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.6, no:9208; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.340, no:14427.

[137] *Kenzü'l-Ummâl*, c.IV, s.6, no:9208; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.55, no: 1706; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.340, no:14426.

اَلْعَافِيَةُ عَشَرَةُ أَجْزَاءٍ: تِسْعَةٌ فِي طَلَبِ الْمَعِيشَةِ ، وَجُزْءٌ فِي سَائِرِ الأَشْيَاءِ (الديلمي عن أنس)

RE. 221/7 (*El-àfiyetü aşeretü eczâin: Tis'atün fî talebi'l-maîşeti. ve cüz'ün fî sâiri'l-eşyâi.)*

(*El-àfiyetü aşeretü eczâin*) "Afiyet on parçadır: (*Tis'atün fî talebi'l-maîşeti*) Dokuzu helâlinden maişetini temin etmektedir. (*Ve cüz'ün fî sâiri'l-eşyâi*) Bir parçası ise diğer şeylerdedir."

Onun için helâl kazanç kazanabilmek büyük nimettir. Yalan konuşmadan, hile ve hıyanet yapmadan nafakanın temin edilmesi afiyet ve büyük bir devlettir. Ne mutlu o kimselere!

o. Hoca ve Öğrenci Sevapta Ortak

Taberânî, Ebü'd-Derdâ RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[138]

اَلْعَالِمُ وَالْمُتَعَلِّمُ شَرِيكَانِ فِي الْخَيْرِ ، وَسَائِرُ النَّاسِ لاَ خَيْرَ فِيهِمْ (طب. عن أبي الدرداء)

RE. 221/8 (*El-àlimu ve'l-müteallimü şerîkâni fi'l-hayri, ve sâirü'n-nâsi lâ hayra fîhim.*)

(*El-àlimu ve'l-müteallimü şerîkâni fi'l-hayri*) "Alim ile müteallim, ilim öğretenle öğrenen hayırda ortaktır. (*Ve sâirü'n-nâsi lâ hayra fîhim*) Diğer insanlarda ise hayır yoktur."

---

[138] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.264, no:224; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.220, no:7875; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.263, no:2218; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.188, no:279; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.73, no:4205; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.328, no:493; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.II, s.212, no:645; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVII, s.211, no:4313; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.134, no:28672; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.341, no:14433.

Alim ile müteallim, ilim okutanla okuyan, ilim öğretenle öğrenmek isteyen sevapta ortaktırlar. Yani okutan çok alsın da okuyan, dinleyen, öğrenen az alsın; yok… Okutan ne alıyorsa dinleyen de, öğrenmek isteyen de aynı sevabı alıyor.

Bu ikisinin dışında kalan insanlarda hayır yoktur. Dünyada bunu söyleyen başka bir yer, başka bir kitap var mıdır bilmem. Hiç kimse bunu diyememiştir.

İnsanlar mutlaka öğrenme ve öğretme sınıflarından birinin içine girmek mecburiyetindedir. Doksan yaşında da olsan, yüz yaşında da olsa…

Burada tabi alim ile müteallim denince, umûmî olarak bütün ilimler değil. Bütün ilimleri insanların bir anda kavramasına, öğrenmesine imkân yoktur. Herkesin sınıf sınıf bilgileri vardır. Herkes kendi sınıfının bilgisini taşır. Fakat buradaki ilimden murat din ilmidir. İlm-i şer'idir, Allah'ı bilme ilmidir. Allah'ı bilebildin mi, alimsin. Öğretebildin mi, ne âlâ… Öğrenebilirsen, öğretebilirsen işte bu sevaplara ortak olabilirsin.

Diğer ilimlere de ihtiyacımız vardır ama ihtiyaç nisbetinde… Onlar dünyaya aittir. Onları öğrendiğin müddetçe, dünyada rahat edersin. Ama ahirette hiç faydası yoktur. Halbuki bu bizim murad olunan ilim, dünyada da faydası olacak ahirette de faydası olacaktır. Sen öyle bir ilim öğren ki dünyada da sana fayda etsin, ahirette de sana fayda etsin.

p. Alimler Emin Kimselerdir

Deylemî, Muaz ibn-i Cebel RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[139]

اَلْعَالِمُ أَمِينُ اللهِ فِي الأَرْضِ (ابن عبد البر في العلم ، الديلمي عن معاذ)

---

[139] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.72, no:4204; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.134, no:28671; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.340, no:14429.

RE. 221/9 (*El-àlimu eminu'llàhi fi'l-ardı.*)

Buraya dikkat edin yalnız: (*El alimü*) "Alim olan bir insan, (*emînu'llàhi fi'l-ardı)* yeryüzünde Allah'ın emin kıldığı, emniyet sahibi bir insandır.

Allah-u Teàlâ ona bir ilim vermiştir. Alim o ilmi aldığından dolayı alimdir. Alim olunca;

فَالْعِلْمُ مِنْ وَجْهٍ عِبَادَةٍ ، وَمِنْ وَجْهٍ خِلَافَةٍ عَنِ اللهِ ، وَهِيَ أَجَلُّ خِلَافَةٌ ،

فَإِنَّ اللهَ قَدْ فَتَحَ عَلَى قَلْبِهِ الْعَالِمِ الْعِلْمَ .

(*Fel-ilmü min vechin ibâdetin*) "İlim bir vechile ibadettir. Yani namaz kılmak, oruç tutmak nasıl bir ibadetse, ilim de aynı ibadettir. (*Ve min vechin hilâfetin ani'llâhi*) Bir cihetten de Allah-u Teàlâ'nın halifesi alimlerdir. Bizim *halife* diye ad taktığımız hükümdarlar, padişahlar; onlar kendilerinin takındıkları adlardır. Ama hakikatte halife olansa alimlerdir, ilim sahipleridir.

(*Ve hiye ecellü hilâfeh*) "Bu hilâfet en büyük en muhterem halifeliktir. Öteki halifeleri kovarlar ama bunu kimse kovamaz."

(*Kad fetaha alâ kalbihi'l-àlimi'l-ilme*) "Allah-u Teàla o alimin kalbine ilmi akıtıyor, ilmini akıttığından dolayı o da başkalarına faydalı olabiliyor." Bir ışık, bir Güneş, bir Ay nasıl etrafındaki insanları aydınlatıyorsa, alim de etrafındaki insanları böylece tenvir ediyor. Bundan dolayı da hakiki halde Allah-u Teàlâ'nın halifesi alimler oluyor.

Çünkü *ilim* Cenab-ı Hakk'ın sıfatlarından. *İlim*, Allah-u Teàla'nın sûbutî sıfatlarından bir sıfat. O sıfatını o kuluna veriyor. O kuluna verdiği için, o kul da Allah-u Teàla'nın halifesi oluyor.

r. İlmiyle Amel Etmeyen Alim

Deylemî, Cündeb RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[140]

اَلْعَالِمُ بِغَيْرِ عَمَلٍ كَالْمِصْبَاحِ ، يُحْرِقُ نَفْسَهُ ، وَيُضِيءُ لِلنَّاسِ

(الديلمي عن جندب)

RE. 221/10 (*El-àlimu bi-gayri amelin ke'l-misbâhi, yuhriku nefsuhû, ve yudîu li'n-nâsi.)*

(*El-àlimu bi-gayri amelin ke'l-misbâhi*) "Amelsiz alim, kandil gibidir; (*yuhriku nefsuhû*) kendini yakar, (*ve yudîu li'n-nâsi*) insanları aydınlatır."

Alim, çok güzel ilim öğrenmiş. Güzel konuşuyor, güzel söylüyor. İyi şeyler söylüyor ama ameli yok. Bilgisi çok, ameli yok. O mum gibidir. Kendisi yanar, etrafındakiler faydalanır ama kendisi de yanar biter.

Sen öyle olma! İlmiyle amel etmeyen adamın misali mum gibidir. Yanar yanar, etrafındakiler o ışıktan faydalanırlar. Fakat o kendisi de yanar, biter giter. Dünyada da yanar, ahirette de

---

[140] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.73, no:4206; Cündeb RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.210, no:29109; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.340, no:14430.

yanar.

s. İlim ve Amel

Ebû Nuaym, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[141]

الْعَالِمُ ، وَالْعِلْمُ ، وَالْعَمَلُ فِي الجَنَّةِ ؛ فَإِذَا لَمْ يَعْمَلُ الْعَالِمُ بِمَا يَعْلَمُ ، كَانَ الْعِلْمُ ، وَالْعَمَلُ فِي الجَنَّةِ ، وَالْعَالِمُ فِي النَّار (أبو نعيم عن أبي هريرة)

RE. 221/11 (*El-àlimü, ve'l-ilmü, ve'l-amelü fi'l-cenneti, feizâ lem ya'melü'l-àlimü bimâ ya'lem, kâne'l-ilmü, ve'l-amelü fi'l-cenneti, ve'l-àlimü fi'n-nâr.*)

(*El-àlimü, ve'l-ilmü, ve'l-amelü fi'l-cenneti*) "Alim, ilim ve amel Cennettedir. (*Feizâ lem ya'melü'l-àlimü bimâ ya'lem*) Alim, ilmi ile amel etmezse, (*kâne'l-ilmü, ve'l-amelü fi'l-cenneti*) ilim ve amel Cennette, (*ve'l-àlimü fi'n-nâr*) alim ise cehennemde olur."

İlim, alim ve bir de yaptığı amel, bunların üçü de cennetliktir. Alim, ilmiyle amel etmezse, ilimle ameli cennete koyarlar. Alimin kendisi açıkta kalır, cehenneme gider.

Bu halifetullah olma şerefini haiz olan kimsenin ilmiyle amel etmemesi, netice itibariyle cehenneme kadar sürüklenmesine sebep olur. Allah muhafaza etsin…

Onun için, Süfyan-ı Sevri Hazretleri çok müttaki bir zat idi ki İmam-ı A'zâm'ın devrinin insanlarındandır. Fakat mezhebi yaşamamıştır. Bu zat diyor ki;

"—Biz alimiz, ben alimim. Ne zaman? İnsanlara öğrettiğim şeyle amel ettiğim müddetçe ben alimim. Ne zaman ki öğrettiklerimle amel etmiyorum, o zaman dünyada benden daha cahil kimse bulunmaz. Başkalarına öğrettiğim ilimle amel ettiğim

---

[141] *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.134, no:28674; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.341, no:14432.

müddetçe alimim. Ne zaman ki ilmimle amel etmiyorsam, o zaman dünyanın en cahili benim."

Onun içindir ki bilgi, Allah'ı bilme nisbetindedir. İnsanların Allah'ı bilme nisbetindeki kuvvetleri ne ise, ilimleri de o kadardır.

Şimdi gelelim Rasûlüllah SAS'in zaman-ı saadetlerindeki insanlara… Ne mektep vardı, ne medrese vardı, ne üniversiteler vardı. Herkes Rasûlüllah SAS'den dinliyor, onu ne kadar zapt edebildiyse onunla amel ediyordu. Ve bu suretle bugün en büyük evliya, onların ayağının tozu olamıyor. Bugün en büyük evliya çok biliyor, çok eserleri var, çok okumuş fakat o sahabe-i kiram'ın ayağına erişemiyor. Aradaki farka bir bakın! Sebebi:

Şimdi o zaman Eshab-ı Kiram tabi fetihler başladı ve yayıldılar dünyaya. Az bir zümre ama dünyaya yayıldılar. Gerek buraları, gerek buradan sonra Kafkas, Buhara, Türkistan, Çin-i Türkistan, Pakistan, Hindistan, Endonezya, Filipinler… Buralara ordular gitmedi, donanmalar gitmedi. Buralara ticaret maksadıyla o zamanki ashab-ı kiramdan, tabiinden çeşitli müslümanlar gidiyorlardı. O gittikleri vakit de onların hâli… İlimleri hal olmuş kendilerine… İlimleri kendilerine hal olduğu için, gittikleri yerlerde dilleriyle söylemeseler de halleriyle etraflarını irşad ediyorlardı.

Bakıyordu herkes, imreniyordu onların hallerine:

"—Siz kimsiniz? Nereden geldiniz? Hangi dine mensupsunuz?" diye soruyorlardı.

Müslüman olduklarını öğrenince, hemen İslam'ı kabul ediyorlar. Aşık oluyorlar o dine, dinin içerisine giriyorlar.

Bugün o uzak ülkelerde, milyonlarca insan müslüman olarak yetişmişler. Dikkat et şimdi, İstanbul kaç yüz seneden beridir bizde? İşte 500'üncü sene-i devriyesini yaptık beş on sene önce. 510 seneden beri burada kaç gâvur vardı acaba? Bu gâvurların kaç tanesini müslüman yaptık?

Bugün karşımızda her şey var... İlim bol. İstediğin kadar edebiyat, belagat, fesahat ne kadar istersen var. Kürsüye çıktılar mı hepsi bizi ağlatıyorlar. Ama te'sir yok. Neden? Amel yok. Amel olmadığı için, ilmimizin de karşımızdakine tesiri olmuyor.

Karşımızdakine tesiri olmayınca, gâvurlar bize galip bu sefer.

Onların adet, ananeleri bize geçmiş durumda. Biz onlara geçireceğimize, onların adet ve ananeleri bize geçmiş durumda.

Hatta mezarlıklarımıza varıncaya kadar. Dünkü mezarlıklarımızla bugünkü mezarlıklarımıza iyi bakın! Bugünkü mezarlıklarımız hep taşlarla gayet güzel güzel yapılmış, yüz binlerce on binlerce liralar harcanmış. Niçin? Onlar da öyle de, onlarınkine imrenerek biz de öyle yapıyoruz.

Şimdi enva-i çeşit hallerimiz. Bu neden ileri geliyor. Bilgimiz çok şimdi bugün. Herkesi okuturuz, fakat faydası yok. Onun için ilim, amel cennette; amelleri olmadığından dolayı ilim sahipleri cehennemde vesselam.,. İlim sahibi olanlar;

"—Dünyayı nasıl ele geçiririm?" diye ilim öğreniyor.

Allah için öğrense, böyle olmazdı elbette.

t. İlim Öğrenenin Niyeti

Deylemî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[142]

الْعَالِمُ إِذَا أَرَادَ بِعِلْمِهِ وَجْهَ اللهِ ، هَابَهُ كُلِّ شَيْءٍ ؛ وَإِذَا أَرَادَ أَنْ

يُكْثِرَ بِهِ الْكُنُوزِ ، هَابَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ (الديلمي عن أنس)

RE. 221/12 (*El-àlimu izâ erâde bi-ilmihî vecha'llàhi, hâbehû külli şey'in; ve izâ erâde en yüksire bihi'l-künûzi, hâbe min külli şey'in.*)

(*El-àlimu izâ erâde bi-ilmihî vecha'llàhi*) "Alim, ilmi ile Allah'ın rızasını kasdederse, (*hâbehû külli şey'in*) her şey ondan korkar. (*Ve izâ erâde en yüksire bihi'l-künûzi*) İlmi ile dünya malını kasdederse, (*hâbe min külli şey'in*) o her şeyden korkar."

Herhangi bir alim, eğer ilminden dolayı Allah-u Teàla'nın

---

[142] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.71, no:4201; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIII, s.133; Enes ibn-i Mâlik RA'dan

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.250, no:29342; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.340, no:14428.

rızasını murad ediyorsa, her şey ondan korkar. Hatta yılanı, çıyanı da korkar. Hatta aslanı, kaplanı da korkar.

"—Ya nasıl olur öyle şey?"

İşte git Kars'a, orada Hasan-ı Harakàni Hazretleri var, aslanı kulağından tutup yük taşıtıyormuş. Emsali çok da bu bizim memlekette onun için diyorum.

Büyüklerden birinin ayağını sokmuş akrep, derhal kendisi gebermiş. Kendisi geberiyor akrep. Karşısındakine zehirini veriyor, karşısındakinin, ısırılanın ölmesi lazım gelirken kendisi ölüyor. Niçin?

Alim ise, Allah rızası için ilmini öğrendiyse, her şeyin ondan korkması lazım. Her şey ondan çekinecek.

Eğer paraları biriktirmek için, onları çoğaltmak için öğrendiyse ilmi, o her şeyden korkar. Gölgesinden de korkar.

Şimdi onu izah ediyor:

u. Allah Rızası İçin İlim

Deylemî, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[143]

اَلْعَالِمُ عَالِمَانِ : عَالِمٌ طَلَبَ بِعِلْمِهِ اللهَ ، لَمْ يَأْخُذْ عَلَيْهِ طَمَعًا ، وَلَمْ يَشْتَرِ بِهِ ثَمَنًا ؛ وَعَالِمٌ طَلَبَ بِعِلْمِهِ الدُّنْيَا ، وَاشْتَرَى بِهِ ثَمَنًا ، وَ أَخَذَ عَلَيْهِ طَمَعًا ، بَخِلَ بِهِ عَلَى عِبَادِ اللهِ ؛ يُلْجِمُهُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِلِجَامٍ مِنْ نَارٍ ، فَيُنَادِي عَلَيْهِ مَلَكٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ: أَلَا إِنَّ هٰذَا فُلَانَ بْنَ فُلَانٍ ، آتَاهُ اللهُ فِي دَارِ الدُّنْيَا عِلْمًا ، فَاشْتَرَى بِهِ ثَمَنًا ، وَأَخَذَ

---

[143] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.74, no:4207; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.204, no:29082; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.341, no:14431.

عَلَيْهِ طَمَعًا ؛ فَلاَ يَزَالُ يُنَادِي عَلَيْهِ ، حَتَّى يَفْرُغَ مِنَ النَّاسِ ، ثُمَّ

يَصْنَعُ اللهُ بِهِ مَا أَحَبَّ (الديلمي عن ابن عباس)

RE. 221/13 (*El àlimu àlimâni*) "Alim iki kısımdır: (*Àlimün talebe bi-ilmihi'llâhi*) Alim, ilmiyle yalnız Allah'ın rızasını murad ediyor. "Allah-u Teàla'nın rızasını kazanmak nasıl mümkün? Onun için ilim lazımdır. İlimsiz Allah yolu kazanılmaz. Dolayısıyla ben ilim öğreneyim, başkalarına da öğreteyim" diyor ve onun için ilim kazanıyor.

(Lem ye'hüz aleyhi tamaan) Öğrenmek de istiyor, öğretmek de istiyor başkalarına fakat öğretirken "Sen bana şu kadar para verirsen ben sana bunu öğretirim" demiyor. Mesela çocuğunuz hangi dersten geri kaldıysa o dersi öğretmek için bir hoca bulduğunuz vakit de diyor ki: "saati şu kadar. Saatine bu kadar para verirseniz senin çocuğunu okuturum bende." Ama o dünya için, başka. Ahiret için de böyle bir şey olursa. (*Lem ye'hüz aleyhi tamaa. Velem yeşterâ bihi semenen)* hiçbir şeye dininin esasını satmıyor, vermiyor."

(*Ve àlimün talebe bi-ilmihi'd-dünyâ*) "Öteki de onunla dünyayı talep ediyor. Dünya menfaatlerini. (*İşterâ bihi semenen*) Ehemmiyetsiz şeyleri de işte veriyor dünya metaı. Milyarlar olsa yine azdır yani. Milyarları verseler yine azdır, ilmin karşılığı olmaz. (*Ve ehaze bihi tamaa)* Bir iki şey alıyor. (*Bahile bihî alâ ibâdi'llâhi*) Ve Allah-u Teàla'nın kullarına bahillik yapıyor, ilmi öğretmiyor. (*Yülcimuhu'llàhu yevme'l-kıyameti bi-licâmin mi'n-nar*) Yarın yevm-i kıyamette bu bilgisini insanlara duyurmadığından dolayı, ağzına ateşten gem vuracaklar."

(*Feyünâdî aleyhi melekün mine'l-melâikeh*) "Orada bir melek duyuracak, nida edecek ki: (*Elâ inne hâzâ fülane'bne fülânin, âtâhu'llàhu fî dâri'd-dünyâ ilmen fe'şterâ bihî semenen*) Allah-u Teàla dünyada buna ilim verdi, bu ilmini halka bedavadan vermedi. Menfaat sağladı karşılığında… (*Ve ehaze aleyhi tamaan, felâ yezâlü yünâdî aleyhi hattâ yefruğa mine'n-nâsi, sümme yesneullàhu bihî ma ehabbe.*) Ta bu kıyametin hesapları bitinceye kadar devam edecek. Ondan sonra Allah-u Teàlâ ne dilerse onu

yapacak."

Allah kusurlarımızı affetsin… Tevfikàt-ı samedâniyyesine mazhar eylesin… İlmi Allah rızası için öğrenip, Allah rızası için de öğretici kullarından eylesin bizleri. Ve ilmiyle amel edenlerden kılsın.

İlmiyle amel etmek için, mutlaka okuma yazma bilmek lazım değil. Ashab-ı kiram okuma yazma bilmedikleri halde en büyük alimler idi. Sebebi, duyduklarıyla amel ettiklerinden dolayıdır.

Bir insan biliyor ki zina haramdır, bitti. Faiz haramdır, bitti. İçki haramdır, bitti. Kumar haramdır, bitti. Başkasının ailesine bakmak haramdır, bitti. Neler varsa bunların hepsini bilmeyen bir müslüman yoktur. Ufak büyük. Anadan duymuştur, babadan duymuştur, komşudan duymuştur, hocadan duymuştur… Duymuştur, duymuştur…

"—Bunun mutlaka yerini göreyim de yok efendim müfessirlerin de tefsirlerine bakalım da neler diyorlar."

Öyle iş yok. Haram haramdır, helal helâldir. Helâli kimse haram yapamaz. Haramı da kimse helâl yapamaz. Kim yaparsa dinden çıkmış olur.

Allah kusurlarımızı affetsin de dinimize hürmetkâr, sàdık ve ilmiyle amel eden bahtiyar kullarının zümresine ilhak eylesin… İlimlerimiz de etrafımızdaki insanlara tesir eder olsun.

Tesir etmemesinin sebebini açıkça anladık ki, ashab-ı kiramın hâliyle bizim hâlimiz meydanda. Bugün bizde olan bilgi ashab-ı kiramda ne arar. Onlarda bugünkü bizim bilgimizin yüzde biri bile yoktu belki. Bugün dünyayı biliyoruz ama hâlâ da yine, "Her bilgiyi öğrenelim, bütün bilgileri de bilelim!" istiyoruz. Ne olacak, faydası olmadıktan sonra?

Allah affetsin… Tevfikàt-ı samedâniyyesine mazhar eylesin… İlimleriyle amel eden bahtiyar kullarının zümresine cümlemizi ilhak buyursun…

Li'llâhi'l-fâtihah!

28. 11. 1971 – İskenderpaşa Camii

13. İLİM VE ALİMLER

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve'l-àkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

اَلْعِبَادُ عِبَادُ اللَّهِ ، وَالْبِلَادُ بِلَادُ اللَّهِ ؛ مَنْ أَحْيَا أَرْضًا فَهِيَ لَهُ ، وَمَنْ

يُصِبْ مَاءَ بَطْحَاءَ فَهِيَ لَهُ (عب. عن الحسن ، مرسلا)

RE. 222/1 (*El-ibâdü ibâdu'llàhi, ve'l-bilâdü bilâdu'llàhi; men ahyâ ardan fehiye lehû, ve men yusibe mâe bathâe fehiye lehû.*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

"—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin…

a. Arazi İşleyenin, Su Çıkaranın

Abdü'r-Rezzak, Hz. Hasan-ı Basrî Rh.A'ten rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[144]

اَلْعِبَادُ عِبَادُ اللَّهِ ، وَالْبِلَادُ بِلَادُ اللَّهِ ؛ مَنْ أَحْيَا أَرْضًا فَهِيَ لَهُ ، وَمَنْ

يُصِبَ مَاءَ بَطْحَاءَ فَهِيَ لَهُ (عب. عن الحسن ، مرسلا)

RE. 222/1 (*El-ibâdü ibâdu'llàhi, ve'l-bilâdü bilâdu'llàhi; men ahyâ ardan fehiye lehû, ve men yusibe mâe bathâe fehiye lehû.*)

(*El-ibâdü ibâdu'llàhi,*) "Kullar Allah'ın kulu, (*ve'l-bilâdü bilâdu'llàhi*) beldeler de Allah'ın beldesidir. (*Men ahyâ ardan fehiye lehû*) Bir kimse bir yeri ihyâ ederse, o yer onundur. (*Ve men yusibe mâe bathâe, fehiye lehû.*) Bir kimse de bir vadide su çıkarırsa, o su da onundur."

---

[144] Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.142, no:11560; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.203, no:1440; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.231; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.890, no:9046; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.343, no:14436.

Bu günkü dersimizde Rasûl-ü Ekrem Efendimiz Hazretleri bütün sımfılfurı Allah'ın kulu olduğunu bildiriyor. Bunun içerisine gâvuru da dahil, yahudisi de dahil, çingenesi de dahil, tüm kullar Allah'ındır, bütün mahlûkat…

İbadet etmeyen hiçbir mahlûk da yok. Bu *ibâd* tabiri yalnız bizim gibi canlı insan cinsine ait de değil. Bütün mahlûkat ne kadar varsa, Allah bilir onların çeşitlerini, nevilerini… Kâinat gördüğümüz görmediğimiz, bildiğimiz bilmediğimiz birçok mahlûkatıyla doludur ki, hepsi de Allah'a ibadet ederler. Allah'a ibadet etmeyen hiçbir mahlûku yoktur, fakat bunların hepsi Allah'ın kuludur.

Ramazan'da radyodan bir vaaz dinledim de çok hoşuma gitti, şimdi burada aklıma geldi: Rasûl-ü Ekrem SAS gidiyormuş da gâvurun birisi yakalamış:

"—Açım, iş bulamadım. Bir şey ver bana!" demiş.

Efendimiz SAS de üzerinde güzel bir hırkası mı var, nesi varsa onu çıkarmış vermiş. Yanında bulunan demiş ki:

"—Yâ Rasûlallah, bu gâvurdur, ne yaptın?"

"—Bu da Allah'ın kuludur." demiş.

Yani ibâdullah, Allah'ın kuludur. Ne çeşit olursa olsun Allah'ın kuluna acımak lazım!

"—Ama iyisini verdiniz?" demiş,

"—Elbette…" demiş. "Allah'ın hoşuna giden, iyiyi vermektir. O âdî bir şeyi, işe yaramayacak bir şeyi, onu herkes verir. Mühim olan, sevdiğin bir şeyi şöyle severek vermek." demiş.

لَن تَنَالُواْ الْبِرَّ حَتَّى تُنفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ (آل عمران:٩٢)

(*Len tenâlü'l-birre hattâ tünfikù mimmâ tuhibbûn*) "Sevdiğiniz şeylerden Allah için vermedikçe iyiliğe asla erişemezsiniz." (Âl-i İmran, 3/92) ayet-i kerîmesinin tefsirinde de öyle der. Sevdiğin bir şeyi, verdiğine severek vermek.

Dün Bekir Hâki Efendi gelmişlerdi de bir şey söyledi, hoşuma gitti. Bildiğiniz şeyler ya. İmam Şafiî çok methedermiş İmam Malik'i, "Onun kadar alim, fâdıl muhaddis görmedim." dermiş.

Bir gün ziyaretine gitmiş, bakmış ki kapının önünde ceylan gibi atlar. Bir takım da gayet güzel katırlar;

"—Yâ İmam, bunlar senin mi?" demiş

"—Evet evladım benim, bize geldi." demiş.

"—Maşallah!" demiş.

"—Onların hepsini oğlum ben sana hediye ettim. Onları sana hibe ettim, hediye ettim."

"—Efendim, hiç olmazsa bir tanesini alıkoyun, binersiniz." demiş.

"—Ben o kadar edepsiz miyim, beni o kadar hakir mi gördün?" demiş.

Bunu başka bir tabirle söyledi ama şu an hatırıma gelmedi.

"—Hayrola efendim?" demiş.

"—Hiç ben Rasûlüllah'ın beldesinde ata binebilir miyim? Rasûlüllah'ın beldesinde ben ata binip de yürüyeceğim ha? Bu kadar beni edepsiz mi gördün?" demiş.

Allah Allah! Çok mühim bir şey ama…

Almış onları İmam Şafiî Hazretleri, kullanmış.

İmam Mâlik yalınayak gezermiş Medîne-i Münevvere'de. "Ayağımın altı, Peygamberin bastığı bir yere ayağım denk gelir de acaba yakayı kurtarabilir miyim?" diyerekten ayakkabı giymemiş ayağına. Medîne-i Münevvere'nin medâr-ı iftihârı İmam Mâlik. Mezhep sahibi. Şu ruha bak sen, ruha bak!

Allah o büyüklerimizin şefaatlerine nâil etsin…

Onun için onların izinden ayrılmak hiç doğru değil aziz kardaş!

(*El-ibâdü ibâdu'llàhi*) "Kullar Allah'ın kullarıdır. Sen elinden gelen merhameti yap, yalnız şu var: Zekât ibâdullah diyerek gavura verilmez. Zekât ibadettir.

"—E bu da Allah'ın mahlûkudur ama dinsizdir, versek olur mu?"

Olmaz. Nasıl namazın şartları var; abdestsiz namaz olmaz, okumadan namaz olmaz, secdesiz namaz olmaz. Burada dinsize, Allah'a iman etmeyene sadaka verilmez.

"—Allah'a iman etmiş de ibadeti taati yok?"

Ona da verilmez.

Zekât bir ibadettir ancak yerine verilirse olur o. Ama sâir

sadaka, nafile sadakalar kime olsa verebilirsin. Sadakalar sadakadır, zekât değil. Zekâtın adına da sadaka derler ama bizim tâbirlerimizce sadaka nafile olarak verilen yardımlardır ki onlar herkese verilebilir.

(*Ve'l-bilâdü bilâdu'llàhi*) "Beldeler de Allah'ın beldesidir."

Bütün dünya mülkleriyle beraber hepsi Allah'ındır, kimsenin değildir. Ama beldelerden beldelere de fark vardır. Şimdi Mekke-i Mükerreme ile burası da bir olmaz. Medîne-i Münevvere ile burası da bir olmaz. Orada yapılan ibadetlerle burada yapılan ibadet bir olmaz, farkları da vardır.

Şimdi bu *bilâdu'llah* deyişinden maksadı nedir?

(*Men ahyâ ardan fehiye lehû*) "Bir kimse bir yeri ihya ederse, o yer onundur." Yerler boş ya, o zaman böyle kalabalık değil, arazi herkesin tasarrufunda değil.

Sen de bulmuşsun bir parça yer, çalışmışsın, orasını düzeltmişsin, imar etmişsin. Kim çalışıp da o boş yeri ihyâ ettiyse, o boş yer ihyâ eden adamındır. Ekmişsin biçmişsin, orası senin olur. Ama burada demiş ki:

Önceden imam yokmuş dünyada, boşluk, herkes istediği yeri tasarruf ediyor. Ama imamlar yani hükümdarlar nasbolunduktan sonra, ancak hükümdarın izniyle o yer senin olursa olur. Hükümdar izin vermedikçe orası onundur yani hükümdarındır.

(*Ve men yusibe mâe bathâe fehiye lehû.*) "Bir kimse de bir vadide su çıkarırsa o su da onundur, yani tasarrufu ona aittir."

b. İbadet ve Susmak

Deylemî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[145]

العِبَادَةُ عَشَرَةُ أَجْزَاءٍ: تِسْعَةٌ مِنْهَا فِي الصَّمْتِ، وَالْعَاشِرَةُ كَسْبُ

[145] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.79, no:4222; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.352, no:6891; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.344, no:14438.

الْيَدِ مِنَ الْحَلاَلِ (الديلمي عن أنس)

RE. 222/2 (*El-ibâdetü aşeretü eczâin: tis'atün minhâ fi's-samti, ve'l-âşiretü kesbü'l-yedi mine'l-halâli.*)

(*El-ibâdetü aşeretü eczâin*) "İbadet on cüzdür. (*Tis'atün minhâ fi's-samti*) Dokuzu sükûtta, (*ve'l-âşiretü kesbü'l-yedi mine'l-halâli*) onuncusu da helâlinden el kazancındadır."

Bu geçen derste de geçti. Geçen derste, "Afiyet on parça." demişti. Bugün de, "İbadet on parça." diye geçti.

Deylemî, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[146]

الْعَافِيَةُ عَشَرَةُ أَجْزَاءٍ: تِسْعَةٌ فِي الصَّمْتِ، وَالْعَاشِرُ الاِعْتِزَالُ عَنِ النَّاسِ

(الديلمي عن ابن عباس)

RE. 221/6 (*El-àfiyetü aşeretü eczâin: Tis'atün fi's-samti, ve àşiru'l-i'tizâlü ani'n-nâsi.*)

(*El-àfiyetü aşeretü eczâin*) "Afiyet on parçadır. (*Tis'atün fi's-samti*) Dokuzu sükûtta, (*ve àşiru'l-i'tizâlü ani'n-nâsi*) onuncusu ise insanlardan uzak durmaktadır."

Afiyetin dokuz parçası sükûtun içerisinde. Yani susmak, her şeye karışmamak, her şeye atılmamak, bilgiçlik taslamamak. Hatta sorulan bir şeye, lüzumlu lüzumsuz, cevap vermek de câiz değildir. Sorulan şeye herkesin karışması da câiz değildir. Memleketin müftüsü var —sorulan şey dine aitse— hakimi var, bilmem nesi var, gidersin oraya söylersin, sorarsın, ya da "Oradan sor." dersin.

Eğer söyleyecek, o sorulan meseleyi halledecek bir alim yoksa, o zaman söylemezsen sen mes'ul olursun. Fakat bunu halledecek merciler, makamlar dururken senin onu halletmeye kalkışman câiz değildir, doğru da değildir. Başına dert açarsın.

---

[146] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.82, no:4231; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.6, no:9208; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.340, no:14427.

Bugün de diyor ki:

"—İbadet on parçadır."

Âfiyet de on parça ibadet de on parça…

İbadetin onda dokuzu sükuttadır. Sükût da ibadettir. Sükût insanı tefekküre sevk eder. Sükût ibadete, zikre sevk eder. Sükût etmezsen zikirden de mahrum kalırsın, tefekkürden de mahrum kalırsın, her şeyden mahrum kalırsın. Onun için ibadetin onda dokuzu sükutta. Âfiyetin de öyle…

Onuncusu, helalinden nafakanın kazanılması için olan çalışmadır. Çalışmanın çeşit çeşit yolları var tabii, hangi yoldan olursa olsun, yalnız helâlinden olacak. Mesela içki satmak suretiyle, kumar oynamak sûretiyle, yahut buna benzer başka şeylerle kazanılan paraların hiçbirisi câiz değildir. Meselâ başkasının yerine de tasarruf ederek ekmişsin mahsulünü alıyorsun, ağacından istifade ediyorsun, hiçbirisi câiz değil. Onlar o değildir.

Onuncusu da helalden elin kazancı."

Bu helalin de tabii çeşitleri var.

Şimdi Bayezid-i Bestâmî Hz. zamanında yalvarmış:

"—Yâ Rabbi! Bu devrin kutbu kim, bunu bana bildir. Kutbunu bileyim bu devrin." demiş.

Kendisine] bildirilmiş, demişler ki, "Zamanın kutbu filan mahalledeki filan çarşıdaki filan zât."

Bunları sen çok şey görme, yani boş görme. İnsan Allahu Teâlâ'nın halifesi. Allahu Teâlâ'nın halifesi mü'minin kâmil, âbidi ve alimi. Allah onun kalbine söyler. Senin benim söylememden daha iyi Allah onun kalbine söyler.

Bu Bayezid'in kalbine, "Filan yerde filan." diye söylemiş.

Gitmiş bakmış bir demirci parçası, boyuna demir dövüyor. Bayezid-i Bestâmî Hazretleri; "Bakayım şu kutbun hali nedir?" diyerekten karşıdan seyretmiş. Bakmış ki adam boyuna demirini ateşte kızartıp kızartıp dövüyor. Vakta ki ezan *Allahu ekber* demiş, elini de böyle kaldırmışmış, ezan bitinceye kadar öyle durmuş. Tokmağını da vururken;

"—Yâ Rabbi! Bu Ümmet-i Muhammed'e sen merhamet eyle! Bu Ümmet-i Muhammed'e sen merhamet eyle!" diye tokmağını da

vururken öyle vuruyormuş.

Sokulmuş Bayezid-i Bestâmî Hazretleri yanına, işte bazı meseleler ve okumalardan sormuş, bakmış ki adam ümmî, bir şey bilmiyor. Yalnız namaz kılacak kadar bir şey öğrenmiş. Onunla kılıyor, okuyor.

"—Yâ Rabbi! demiş, bunun nasıl oldu da böyle kutup olarak seçtin?" demiş.

Denilmiş ki:

"—Merhametinden dolayı…"

Adamın Ümmet-i Muhammed'e merhameti galip. O merhametinden dolayı, evliyalara reis olacak mevkiye gelmiş.

Allah!..

O da neden?

Kesbiyet, evinin kazancını helalden kazanıyor.

Şimdi helal dedik ya, helalin iki kısmı var; bir tîyb, bir de helal. O şimdi ezan okunduğu vakitte döver döveceğini, namazını da bir saat iki saat sonra kılar. Bir o var, bir de o vakitte bırakıp işi camiye gidip namazı kılmak var.

Tıyb olan helal, o ezan vaktinde işini bırakıp camiye gidebilenin kazancıdır. Düşünmüyor arkasını; "Bir müşteri gelir, iki müşteri gelir, şu olur bu olur…" diye beklemiyor. Allah'ın emri geldi, hepsini bırakıyor, gidiyor ibadetini yapıyor, sonra geliyor yine işine… Böyle bir helali kazanabilmek, ibadetin onda biri oluyor.

Allah affetsin cümlemizi…

c. Arapların Fâni Olması

Hàkim, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[147]

اَلْعَرَبُ نُورُ اللهِ فِي الأَرْضِ ، وَفَنَاؤُهُمْ ظُلْمَةٌ ، فَإِذَا أُفْنِيَتِ الْعَرَبِ

[147] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.89, no:4250; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.XII, s.46, no:33930; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.355, no:14473.

أُظْلِمَتِ الأَرْضُ ، وَذَهَبَ النُّورُ (ك. في تاريخه عن أنس)

RE. 222/3 (*El-arabü nûru'llahi fi'l-ardı, ve fenâühüm zulmetün, feizâ üfniyeti'l-arabi uzlimeti'l-ardu, ve zehebe'n-nûru.*)

(*El-arabü nûru'llahi fi'l-ardı*) "Arap, yeryüzünde Allah'ın nurudur. (*Ve fenâühüm zulmetün*) Onların fani olması zulmettir. (*Feizâ üfniyeti'l-arabi uzlimeti'l-ardu*) Araplar fani olunca arzı zulmet kaplar, (*ve zehebe'n-nûru*) nur gider."

Arap denilince tabii işte herkesin bildiği gibi Arabistan'da yaşayan kavme Arap deniliyor. Bu Arap kavmi yeryüzünün nuru olarak teşbih ediliyor. Sebebi?

İki cihan serveri Fahr-i Kâinat SAS o milletin, o kavmin içinden gelmiştir. Demek ki onlarda bir meziyet var, o meziyetten dolayı Cenâb-ı Hak o kavimden Peygamberimizi göndermiş. Türkten de yollardı, Acemden de yollardı, Fransızdan da yollardı… Fakat hiçbirisinden yollamadı da Arap'tan gönderdi bunları. Gönderişinin hikmetleri var.

Bir gün gelecek onlar da gidecek, yok olacak. Ortalık kararacak artık. Nur gitti mi, güneş kaybolduğu vakitte ortalık nasıl karanlık oluyor, Arap kavminin yokluğu da yeryüzüne böyle bir zulmettir. Bu kavim eğer bir yokluğa doğru giderse, mahv u perişan olursa, o zaman yeryüzü büsbütün karanlıklar içerisinde kalacaktır. Yani Allah ve Peygamber bilen olmayacak, herkes nefsinin kölesi, esiri olacak.

Mülk Allah'ın tabii, nasıl isterse öyle kullanacak. Elimizde de bir şey yok.

d. Araplar İsmâil AS'ın Soyundandır

İbn-i Asâkir, Mâlik ibn-i Yuhàmir RA'dan rivayet etmiştir.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[148]

---

[148] İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVI, s.155; Mâlik ibn-i Yuhàmir RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.46, no:33931; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.354, no:14471.

اَلْعَرَبُ كُلُّهَا بَنُو إِسْمَاعِيلَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ ، إِلاَّ أَرْبَعَ قَبَائِلُ: اَلسَّلَفِ ،

وَالأَوْزَاعِ ، وَحَضْرَمَوْتَ ، وَثَقِيفٌ (كر. عن مالك بن عامر)

RE. 222/4 (*El-arabu küllühâ benû ismâile'bni ibrâhime, illâ erbaun kabâilü: Es-selefi, ve'l-evzâi, ve hadramevte, ve sakîfün.*)

(*El-arabu küllühâ benû ismâile'bni ibrâhime*) "Arapların hepsi İbrâhim oğlu İsmâil AS'ın evladıdır. (*İllâ erbaun kabâilü*) Ancak şu dört kabile hariç: (*Es-selefi, ve'l-evzâi, ve hadramevte, ve sakîfün*) Selef, Evzâ', Hadramut ve Sakîf."

Arap denilen kavmin hepsi İbrahim AS'ın oğlu İsmail AS'dan gelmiştir. Ancak dört kabile müstesna. Onlar: es-Selef, el-Evzâ', Hadramut, Sakîf…

Sakîf ki Tâif'te oturan bir kavimdir. Efendimiz SAS Tâif'e gittiği vakitte meydana gelen Tâif vakası çok acı bir vakadır. Oraya onları imana davete gittiği zaman, çok fena karşıladılar Efendimiz'i. Söylemek de istemiyor insanın canı, fakat sonra el-hamdü lillah hepsi de müslüman oldular.

e. Emirliğin Sonu Pişmanlıktır

Tayâlisî ve Beyhakî, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[149]

اَلْعِرَافَةُ ؛ أَوَّلُهَا مَلاَمَةٌ ، وَآخِرُهَا نَدَامَةٌ ، وَالْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

(ط. ق. عن أبي هريرة)

RE. 222/5 (*El-ırâfetü; evvelühâ melâmetün, ve âhirühâ nedâmetün, ve'l-azâbü yevme'l-kıyâmeti.*)

(*El-ırâfetü; evvelühâ melâmetün*) "Beyliğin, emirliğin evveli

---

[149] Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.97, no:20013; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.329, no:2526; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.II, s.74; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.90, no:14976; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV. sb354, no:14469.

kınanmaktır, (*ve âhirühâ nedâmetün*) sonu pişmanlıktır. (*Ve'l-azâbü yevme'l-kıyâmeti*) Kıyamette de azaptır."

Emirlik, muhtardan tut reisicumhura kadar mevki mevki gider. Başlangıcında melâmet vardır, kınanmak vardır. Sonunda da nedâmet, pişman olmak vardır. Ahirette de ayrıca yaptığı eksikliklerden, kusurlardan dolayı azap vardır."

f. İyilik Boşa Gitmez

Deylemi, Enes ibn-i Malik RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[150]

الْعُرْفُ يَنْقَطِعُ فِيمَا بَيْنَ النَّاسِ ، وَلَا يَنْقَطِعُ فِيمَا بَيْنَ اللهِ وَبَيْنَ مَنْ فَعَلَهُ

(الديلمي عن أنس)

RE. 222/6 (*El-urfü yenkatiu fîmâ beyne'n-nâsi, ve lâ yenkatiu fîmâ beyne'llàhi ve beyne men fealehû.*)

(*El-urfü yenkatiu fîmâ beyne'n-nâsi*) "İyilik insanlar arasında kesilir, (*ve lâ yenkatiu fîmâ beyne'llàhi ve beyne men fealehû*) fakat Allah ile onu yapan insan arasında kesilmez."

Urf, ma'ruf; yapılan iyilikler; yemekler, ihsanlar ikramlar, neler varsa...

Birgün gelecek, bu iyilikler insanların arasından kalkacak. İnsanlar birbirlerine iyilik etmez olacaklar. Yani insanlar iyiliklerin kıymetini, kadrini bilmeyecekler, iyilik yapan insana lazım gelen saygıyı göstermeyecek, "Adam sen de!" diyecek ve onu inkâr edecek. Fakat, kim o iyilikleri yaparsa, insanlar kıymetini bilmiyor diye, Allah o iyiliğin sevabını kesmez.

Onun için:

"—İyiliği yap denize at, balık bilmezse Hàlık bilir." derler.

Onun için ind-i ilahîyede, iyiliğin sevabı kat'iyyen kesilmez.

---

[150] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.94, no:4267; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.*Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.917, no:43581; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.355, no:14474.

Çünkü Allah-u Teâlâ'nın vaadi kerimdir. Onda tahalluf etmez ki dünyada da âhirette de en az bire on ihsan edecek.

g. Hayvanın Yaraladığı Hederdir

Mâlik, Abdü'r-Rezzak, Ahmed ibn-i Hanbel, Buhàrî, Müslim, Ebû Dâvud, Tirmizî, İbn-i Mâce ve Neseî, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[151]

اَلْعَجْمَاءُ جَرْحُهَا جُبَارٌ ، وَالْبِئْرُ جُبَارٌ ، وَالْمَعْدِنُ جُبَارٌ ، وَفِي

الرِّكَازِ الْخُمْسُ (مالك ، عب. حم. خ. م. د. ت. ه. ن.

عن أبي هريرة)

RE. 222/7 (*El-acmâü cerhuhâ cübârun, ve'l-bi'ru cübârun, ve'l-ma'dinü cübârun, ve fî rikâzi'l-humsü.*)

(*El-acmâü cerhuhâ cübârun*) "Hayvanın yaraladığı hederdir, tazmin lazım gelmez. (*Ve'l-bi'ru cübârun, ve'l-ma'dinü cübârun*) Kuyu ve maden ocağı kazası hederdir. (*Ve fî rikâzi'l-humsü*) Hazine aramada beşte bir lazım gelir; beytülmal hissesi…)"

h. Acve Hurması Şifalıdır

---

[151] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.98, no:6968; Amir ibn-i Rebia RA'dan.

Buhàrî, *Sahîh*, c.XXI s.224, no:6401; Müslim, *Sahîh*, c.IX, s.93, no:3226; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.42, no:581; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XII, s.188, no:3977; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.235, no:2449; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VIII, s.128, no:2663; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.239, no:7253; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.23, no:2274; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.III, s.151, no:206; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIII, s.351, no:6005; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.155, no:7434; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.156, no:6354; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.459, no:6072: İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.137, no:64; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.174, no:1121; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.392, no:7863; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.304; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IX, s.271, no:27943; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.73, no:2457; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXIII, s.134; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, Tirmizî, İbn-i Mâce ve Neseî, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[152]

الْعَجْوَةُ مِنَ الْجَنَّةِ ، وَفِيهَا شِفَاءٌ مِنْ السُّمِّ ؛ وَالْكَمْأَةُ مِنَ الْمَنِّ ، وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ (حم. ت. ه. ن. عن أبي هريرة ، وأبي سعيد ، وجابر)

RE. 222/8 (*El-acvetü mine'l-cenneti, ve fîhâ şifâün mine's-semmi; ve'l-kem'etü mine'l-menni, ve mâühâ şifâün li'l-ayni.*)

(*El-acvetü mine'l-cenneti*) "Acve hurması Cennettendir, (*ve fîhâ şifâün mine's-semmi*) onda zehire karşı şifâ vardır. (*Ve'l-kem'etü mine'l-menni*) Mantar, Benî İsrail'e ikram olunan Men cinsindendir. (*Ve mâühâ şifâün li'l-ayni*) Suyu da göze şifadır."

Acve diye Medîne-i Münevvere'deki en iyi hurmaya diyorlar. Bu hurma cennetten gelmedir ve bunda zehire karşı da şifa vardır.

Kur'an âyetleri, zikrullah da öyledir. Zikrullahın kendisinde bir şifa vardır, zehri iptal eder.

Birisinin hizmetçisi, cariye diyorlar ona. Her gün adamcağızın yemeğine zehir katarmış ki, "Ölsün de kurtulayım şunun elinden!" diyerekten. Bakıyor ki adam ölmüyor. Demiş ki:

"—Yahu ben senin yemeğine kaç ne zamandan beri zehir katıyorum, sen ölmüyorsun?"

"—Ölmem, çünkü ben Allah-u Teàlâ'nın ismini anarak yiyorum." demiş.

Biz de anarak yiyoruz, biz anmıyor değiliz. Biz de *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm* diyoruz ama azıcık, şöyle bir parçacık yaramaz bir şey varsa onun içerisinde, yuvarlanır gideriz.

---

[152] Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.399, no:1992; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.X, s.260, no:3446; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.356, no:8653; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.436, no:2840; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.157, no:6670; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.292, no:6407; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.437, no:507; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.397, no:7949; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.315, no:2397; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.223, no:445; Ukaylî, Duafâ, c.I, s.119; Ebû Hüreyre RA'dan.

Demek ki İmam-ı Mâlik'in ruhuyla diğer kimselerin ruhları arasında nasıl fark varsa, bizim ağzımızdaki tevhid ile onların ağzındaki tevhid de o kadar farklı. Çünkü;

"—Bir zaman gelecek müslümanlar *Lâ ilâhe illa'llah* diyecekler, Allah diyecekler fakat o şuralarını geçmeyecek, yani gırtlaklarından aşağı inmeyecek. Bütün söyledikleri çenelerinde, ağızlarında olacak." buyrulmuş.

"—Nasıl bileceğiz?" demişler.

Orasını söylemiyor artık...

Bu acve hurması şifa olduğundan dolayı, bu hurmadan yedi tane yenirse buralardan hem şifa olur hem bereket olurmuş.

Kem'e de bu bizim mantara diyorlar. Hani mantar, yerden biten bir şey var ya, o. Bunun tabii zehirlisi de var, zehirsizi de var. Bu İsrîl oğullarına gökten indirilen Men cinsindenmiş. "O mantarın suyu da gözlere şifadır." buyurulmuş.

i. Acve Hurması Cennettendir

Ahmed ibn-i Hanbel, İbn-i Mâce, Ebû Ya'lâ, Begavî, Bâverdî, İbn-i Kàni', Taberânî, Ebû Nuaym, Hàkim ve Ziyâü'l-Makdîsî, Râfi' ibn-i Amr RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[153]

اَلْعَجْوَةُ وَالصَّخْرَةُ مِنَ الْجَنَّةِ (حم. ه. ع. والبغوي ، والباوردي ، وابن قانع ، طب. حل. ك. ض. عن رافع بن عمرو)

RE. 222/9 (*El-acvetü ve's-sahratu mine'l-cenneti.*) "Acve hurması ve Sahra denilen Kuds-ü Şerîf'teki muallak taşı Cennettendir."

Başka bir rivayet daha var:[154]

---

[153] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.X, s.261, no:3447; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.31, no:20360; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.83, no:4233; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXII, s.57, no:4380; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IX,s.50; Râfi' ibn-i Amr RA'dan.

اَلْعَجْوَةُ ، وَالصَّخْرَةُ ، والشَّجَرَةُ مِنَ الْجَنَّةِ (الحا كم عن رافع بن عمرو المزنى)

(*El-acvetü, ve's-sahratu, ve'ş-şeceretü mine'l-cenneti.*) "Acve hurması, Sahra denilen Kuds-ü Şerîf'teki muallak taşı ve (*eş-şecere*) o ağaç Cennettendir."

O ağacın hangi ağaç olduğunu bilmiyorum. Bunlar cennetten gelmiş olarak beyan buyrulmuş.

j. Vaad Borçtur

Ziyâü'l-Makdîsî, Tayâlisî, Deylemî ve İbn-i Asâkir, Hz. Ali RAdan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[155]

اَلْعِدَةُ دَيْنٌ ، وَيْلٌ لِمَنْ وَعَدَ ثُمَّ أَخْلَفَ ، وَيْلٌ لِمَنْ وَعَدَ ثُمَّ أَخْلَفَ ، وَيْلٌ لِمَنْ وَعَدَ ثُمَّ أَخْلَفَ (ض. ط. والديلمي ، كر. عن علي)

RE. 222/10 (*El-idetü deynün, veylün li-men veade sümme ahlefe, veylün li-men veade sümme ahlefe, veylün li-men veade sümme ahlafe.*)

(*El-idetü deynün*) "Vaad borçtur. (*Veylün li-men veade sümme ahlefe*) Veyl adama ki, vaad etti de vaadinde durmadı. (*Veylün li-*

---

[154] Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.226, no:7449; Râfi' ibn-i Amr el-Müzenî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.340, no:35309; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.353, no:14466.

[155] Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.VIII, s.201, no:1527; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.82, no:4228; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LII, s.293; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.347, no:6866; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV; s.353, no:14468.

men veade sümme ahlefe) Veyl o kimseye ki, vaad etti, sonra hulf etti. (*Veylün li-men veade sümme ahlefe*) Veyl o kimseye ki vaad etti, sonra hulf etti, vaadine aykırı hareket etti."

Vaat etmek, "Şu işim olursa şunu şöyle yapacağım, bu işim olursa böyle yapacağım. Yahut şu olursa, sana şöyle bir yardımda bulunacağım." diye söz vermek.

Bu vaad borçtur. Nasıl ki, "Benim bu adama bu kadar borcum var." diyerekten bir senet yaparsın. Bu borç nasılsa, bu söz de öyle borçtur. Kâğıda geçmiş geçmemiş mesele değil. Mesele senin onu vaad edişin. Vaad ettin mi, vaad ettiğin şey sana borç oluyor.

Burada *veyl* tâbiri kullanmış. Veyl acı bir tâbir.

"—Yazık o adama, ki vaad etti, sonra vaadinde durmadı."

Vaad ediyor, sonra da vaadinde durmuyor. Bunu, üç defa tekrarlıyor bu sözü:

"—Vah, yazık olsun o adama ki, söz veriyor sonra sözünü yapmıyor."

k. On Mübarek Gün

Ahmed ibn-i Hanbel, Müstedrek, İbn-i Mürdeveyh ve Ziyâü'l-Makdîsî, Câbir ibn-i Abdullah RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[156]

الْعَشْرُ عَشْرُ الأَضْحَى ، وَالْوِتْرُ يَوْمُ عَرَفَةَ ، وَالشَّفْعُ يَوْمَ النَّحْرِ

(حم. ك. وابن مردويه ، ض. عن جابر)

RE. 222/11 (*El-aşru aşru'l-adhà, ve'l-vitru yevmü arafete, ve'ş-şef'ü yevme'n-nahri.*)

(*El-aşru aşru'l-adhà*) "Fecr Sûresi'ndeki on gün Kurban ayının, yâni Zilhicce ayının ilk on günüdür. (*Ve'l-vitru yevmü arafete*)

---

[156] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.327, no:14551; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.352, no:3743; Neseî. *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.514, no:11671; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VII, s.289. no:11490; Hàkim, Müstedrek, c.IV, s.245, no:7518; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.14, no:2944; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.356, no:14478.

Vitir de Arafe günüdür. (*Ve'ş-şef'ü yevme'n-nahri*) Şefi' de boğazlama, kurban kesme günüdür."

Fecr Sûresi'nde buyruluyor ki:

وَالْفَجْرِ . وَلَيَالٍ عَشْرٍ . وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ (الفجر:١-٣)

(*Ve'lfecri. Ve leyâlin aşrin. Ve'ş-şef'i ve'l-vetri.*) [Yemin olsun fecre, on geceye, çifte ve teke…] (Fecr, 89/1-3)

Fecr Sûresi'ndeki on günden bahsediyor ki bu on gün, Zilhicce ayının ilk on günüdür. O günler çok faziletlidir. Onun için Kurban Bayramı'ndan önceki günlerin orucunu kaçırmamak lazım!

Vetr denilen gün Arafe günüdür. Şef'i denilen gün de Kurban Bayramı günüdür.

Bu Arafe günü tutulan orucun kıymeti için şöyle anlatılır:

O günlerde birisine gelmişler. Yakın bir yer demek ki orası.

"—Biz hacca gidiyoruz haydi sen de gel!" demişler.

"—Ben Arafe gününün orucuna niyetlendim, gelemem." demiş.

Çünkü hacca niyet eden insanın, bugünlerdeki orucu mekruhtur. Bayram günü zaten tutulmaz. Arafe günü oruç da hacıya mekruh. Ama bazı tutanlar oluyor, kerahatlidir.

l. Namazda Şeytandan Olan Şeyler

Tirmizî, Begavî ve Taberânî, Adiy'den rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[157]

الْعُطَاسُ ، وَالنُّعَاسُ ، وَالتَّثَاؤُبُ فِي الصَّلَاةِ ، وَالْحَيْضُ ، وَالْقَيْءُ ،

---

[157] Tirmizî, *Sünen*, c.IX, s.405, no:2672; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.243, no:2471; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.IV, s.31, no:2177; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II,s.427, no:8068; İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gàbe,* c.I, s.338; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.11; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.IV, s.386, no:837; Adiy babasından, o da dedesinden.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.497, no:19952; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.357, no:14481.

وَالرُّعَافُ مِنَ الشَّيْطَانِ (ت. والبغوي ، طب. عن عدي عن أبيه عن جده)

RE. 222/12 (*El-utàsü, ve'n-Nüàsü, ve't-tesâübü fi's-salâti, ve'l-haydu, ve'l-kay'ü, ve'r-ruafu mine'şeytàni.*)

(*El-utàsü, ve'n-Nüàsü, ve't-tesâübü fi's-salâti*) "Namazda aksırmak, uyuklamak, esnemek; (*ve'l-haydu, ve'l-kay'ü, ve'r-ruafu mine'şeytàni*) hayz, kusmak ve burun kanaması şeytandandır."

Namaz içerisinde aksırmak, uyuklamak ve esnemek insana ârız olursa; veya hayız, kusmak ve burun kanama hali namazda vâki olursa; bunlar şeytanın tasallutundan dolayı olmuştur. Hastalık başka…

m. Akîkanın Kesilme Zamanı

Taberânî, Beyhakî ve Ziyâü'l-Makdîsî, Abdullah ibn-i Büreyde'den rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[158]

اَلْعَقِيقَةُ تُذْبَحُ لِسَبْعٍ ، أَوْ لأَرْبَعَ عَشْرَةَ ، أَوْ لإِحْدَى وَعِشْرِينَ

(طس. ق. ض. عن عبد الله بن بريدة عن ابيه)

RE. 222/13 (*El-akîkatü tüzbehu li-seb'in, ev li-erbaa aşerete, ev li-ihdâ ve ışrîne.*) "Akika yedi, on dört veya yirmi birinci günde kesilir."

Allah-u Tealâ bize bir çocuk, bir evlat lütfettiği vakitte bu evlat için şükren lillah kesilen kurbana akîka denir. Bu 7. günü kesilir, yahut 14. günü kesilir, yahut 21. günü kesilir.

Bu günlerde kesilemezse, hali vakti ne zaman müsait olursa o

---

[158] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.136, no:4882; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.303, no:19076; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.83, no:4232; Büreyde RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.433, no:45291; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV. s.358, no:14486.

zaman kesebilir. Efendimiz SAS de kendi akîkasını peygamberliğinden sonra kesmiştir.

Bu birçok kimselerin bilmediği veyahut riayet etmediği bir şeydir ki, çocuğu olmuştur, ona şükren lillah bir kurban kesmemiştir. Ama dünyada kazalara karşı korunmaz, âhirette de çocuk ufakken öldüyse çocuğunun şefaatine nâil olamaz.

Niçin?

Çocuğunun hukukuna riayet etmemiştir. Allah-u Teàlâ'nın verdiği bu büyük nimetin, ki evlat büyük bir nimettir. Bu büyük nimetin kadrini bilemediğinden dolayı, küçüklükte de vefat etse çocuğunun şefaatine nâil olamıyor. Çünkü çocuklar da babalar için şefaatçi olacaklardır ama bu kurbanları kesildiği takdirde...

Onun için tekrar bir hadîs-i şerîfle bu açıklanıyor.

n. Erkeğe İki Koyun, Kıza Bir Koyun

الْعَقِيقَةُ حَقٌّ ، عَنِ الْغُلاَمِ شَاتَانِ مُتَكَافِئَتَانِ ، وَعَنِ الْجَارِيَةِ شَاةٌ

(حم. عن أسماء بنت يزيد)

RE. 222/14 (*El-akîkatü hakkun, an'il-gulâmi şâtâni mütekâfitâni, ve ani'l-câriyeti şâtün.*)

(*El-akîkatü hakkun*) "Akîka haktır, borçtur. (*An'il-gulâmi şâtâni mütekâfitâni*) Erkek çocuk için, yaş ve güzellikçe denk iki koyun; (*ve ani'l-câriyeti şâtün*) kız çocuğu için bir koyun."

Bu İmam Malik'in ve Şâfii Hazretleri'nin mezhebi üzerinedir.

Hazret-i Hasan RA'dan bir yerde ruhsat olarak bildirilmiştir; pederin hali vakti pek müsait olmazsa bir kurban kesmek suretiyle de iktifa olunabilir. Fakat evlatlar dünyaya geldiği vakitte, bunu muhakkak ihmal etmemek lazım. Yapamadıysa, imkânları müsait olduğu her zaman yapmak mümkündür.

o. Alimler Yeryüzünün Kandilleridir

İbn-i Adiy ve Ebû Nuaym, Hz. Ali RA'dan rivayet etmişler.

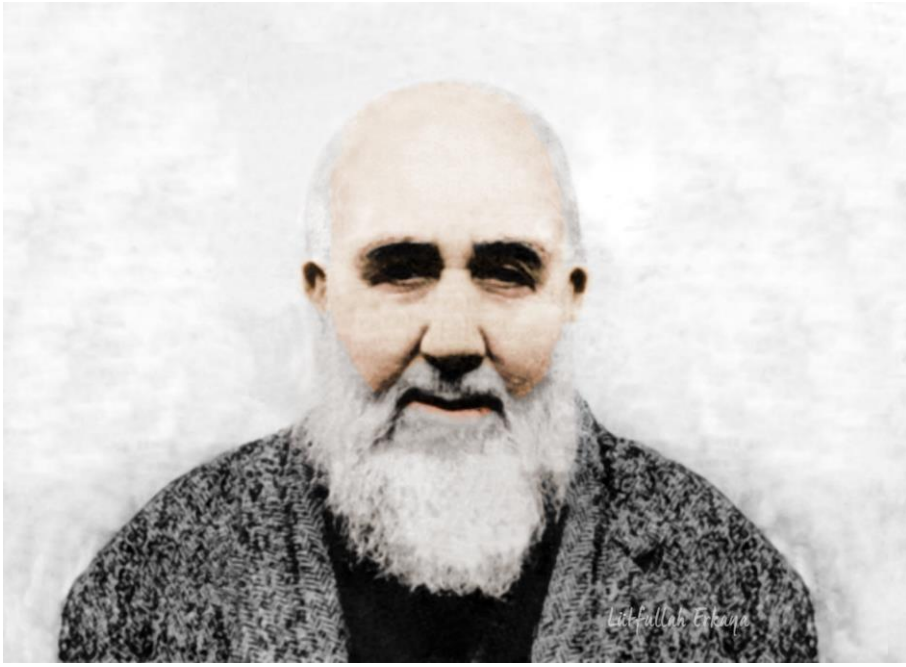

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[159]

اَلْعُلَمَاءُ مَصَابِيحُ الأَرْضِ ، وَخُلَفَاءُ الأَنْبِيَاءِ ، وَوَرَثَتِي ، وَوَرَثَةُ الأَنْبِيَاءِ

(عد. وأبو نعيم عن علي)

RE. 222/15 (*El-ulemâu mesàbihu'l-ardı, ve hulefâü'l-enbiyâi, ve veresetî, ve veresetü'l-enbiyâ'.*)

(*El-ulemâu mesàbihu'l-ardı*) "Alimler yeryüzünün kandilleri, (*ve hulefâü'l-enbiyâi*) ve peygamberlerin halifeleri. (*Ve veresetî, ve veresetü'l-enbiyâ'*) Benim ve diğer peygamberlerin vârisleridir."

Alimler, yeryüzünün nur kaynaklarıdır, kandilleridir, ışık kaynaklarıdır, lambalarıdır. Yeryüzüne aydınlık veren Ay, Güneş, yıldızlar var ya, onların yerdeki misalleri alimlerdir. Gökteki Ay

---

159 Râfiî, *Ahbâr-ı Kazvin*, c.I, s.210; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.235, no:28677; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.742, no:1751, *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.367, no:14508.

olmasa olur, gökteki Güneş olmasa da olur. Mesela Güneş görmeyen bir yerler var, Ayı da görmeyen yerler var. Oluyor, fakat ulemâsız olmaz.

Alimler peygamberlerin de halifeleridir.

Enbiyâlar tabii bitti. Bizim Peygamberimiz gideli 1390 sene oluyor şimdi. Eğer ulemâ denilen kimseler olmasaydı, bugün o dinden bir şey kalmazdı. Hiçbir şey kalmazdı.

O zaman ilmi herkes ağızdan ağıza alıyormuş, ezberliyormuş, ötekilerine anlatıyorlarmış. Fakat bu bir devre kadar devam etti. Bu tehlikeyi gördükleri için hemen ilmi kitaplara geçirmeye mecbur oldular. Kur'ân'ı ve hadisleri kitaplara yazdılar.

Hatta bazıları da itiraz ettiler dediler ki:

"—Biz nasıl ezberlediysek, gelen nesil de öyle ezberlesin, yazmaya lüzum yok." dediler.

Halbuki o büyük tehlike doğururdu, çünkü gelen her nesil onu ezberleyemezdi. Ezberlerken de ilaveler yapar, çıkarmalar yaparlar, sonra hiçbir şeye benzemez, alt üst olurdu. Bugün bize dinden hiçbir eser kalmazdı.

Onun için alimler peygamberlerin halifeleridir. Allah'ın halifesi olduğu gibi peygamberlerin de halifesi ulemâdır.

SAS Efendimiz yine buyuruyor:

"—Benim de vârislerim, bütün peygamberlerin de vârisleri yine alimlerdir."

Şimdi bir şey söyleyeceğim ama darılmayacaksınız:

Bekir Hâki Hocaefendi'yi tanırsınız. Yaş itibariyle benden çok büyüktür, ilim itibariyle de benden çok büyüktür. Memlekette çok zaman müftülük yapmış büyük bir zâttır. Bilgisiyle, her şeyiyle faziletli…

Dün fakirhaneye gelmişti de, ben gittiğim zamanda da onu yapar, ayaklarıma kapanmaya çalışıyor. Ayaklarıma kapanmaya çalışıyor o zât... Ben teeddüp ederim tabii, o imkân verilmez ama ondaki hâl… Bugün bir bayram gelir de, insanlar beş vakit arkasında namaz kıldığı hocanın elini öpmeye tenezzül etmez.

Bunu da şimdi sırası geliyor da söylüyoruz. Kendimiz tabii peygamberin varisi bir evliyâ, alim değiliz ama, bugün için hiç olmazsa böyle *Allahu ekber* demesini becerebiliyoruz işte… El-

hamdü lillah. Bunun da kadrini bilemediğimiz bir gün olacak, bu da gidecek elden. Çünkü hep gidenin yerine gelen yok…

Allah affetsin cümlemizin kusurunu…

p. Alimlerin Bozulması

Bu alimlerden bazılarını anlatan bir hadis-i şerif daha var. Onu da okuyarak sohbetimi tamamlamak istiyorum, sevgili kardeşlerim! Bu hadis-i şerif de biraz uzunca... Yine alimlerle ilgili. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:[160]

الْعُلَمَاءُ أُمَنَاءُ الرُّسُلِ عَلَى عِبَادِ اللهِ ، وَاعْتَزِلُوهُمْ — و بِلفْظِ الدَّيْلَمِي:

وَاجْتَنِبُوهُمْ - مَا لَمْ يُخَالِطُوا السُّلْطَانَ ، وَيَدَاخِلُوا الدُّنْيَا ؛ فَإِذَا خَالَطُوا

السُّلْطَانَ ، وَدَخَلُوا الدُّنْيَا ، فَقَدْ خَانُوا الرُّسُلَ ؛ فَاحْذَرُوهُمْ (الحسن بن

سفيان ، عق . ك . في تاريخه ، و القاضي أبو الحسن بن أحمد

الأسد في الأماليه ، وأبو نعيم ، والديلمي ، والرافعي عن أنس)

RE. 222/16 (*El-ulemâü ümenâü'r-rusüli alâ ibâdi'llâh, va'tezilûhüm —ve bi-lâfzı'd-deylemî: ve'ctenibûhüm— mâ lem yuhàlitu's-sultàn, ve yudàhilü'd-dünyâ. Feîzà hàletu's-sultàne ve dehalü'd-dünyâ, fekad hànu'r-rusüle; fa'hzerùhüm.*)

(*El-ulemâü ümenâü'r-rusüli alâ ibâdi'llâh*) "Alimler, Allah'ın kulları üzerinde peygamberlerin eminleridir. (*Va'tezilûhüm*) Siz onlardan çekinin, onların ayıplarıyla uğraşmayın! (V*e bi-lâfzı'd-deylemî: Ve'ctenibûhüm*) Onlara taarruz etmeyin, onlardan

---

[160] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.75, no:4210; İbn-i Ebî Hàtim, *İlel*, c.II, s.137, no:1906; Ebû Nuaym el-Isfahânî, *Fazîletü'l-Àdilîn*, c.1, s.185, no:57; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.327, no:28952, 29083; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.84, no:1748; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.366, no:14504.

sakının! (*Mâ lem yuhàlitu's-sultàn, ve yudàhilü'd-dünyâ*) Onlar hükümet erkanı ile ihtilat etmedikçe ve dünyaya karışmadıkça…"

(*Feîzà hàletu's-sultàne ve dehalü'd-dünyâ*) "Sultanla ihtilat eder ve dünyaya karışırlarsa, (*fekad hànu'r-rusüle*) o vakit Peygamberlere hiyanet etmiş sayılırlar; (*fa'hzerùhüm*) o zaman onlardan sakının!"

Alimler, peygamberlere vâris olan emin kimselerdir. Peygamberlerin emin kıldıkları adamlardır. Allah'ın kullarından en emin olan kimseler alimlerdir. Onların kusurlarından korkun ve onların kusurlarıyla onları ayıplamayın! Çünkü, Allah'tan başka kusursuz kimse bulunmaz. Beşer muhakkak kusurlu olacak, eksikli olacak. Çünkü beşer, insan nisyandan mürekkep.

Onlar sultana, sultanlara, hükümdarlara, onların içerisine karışmadıkça emindirler. Fakat ne zaman ki onlar dünyaya karışırlar; hükümdarlara karışırlar, onlarla elbirliği yaparlar. Dünya işlerine dahil olurlar. O zaman peygamberlere hıyanet etmiş olurlar.

Ulemânın böyle dünya işlerine ve hükümet işlerine burun sokmaları katiyen câiz değildir. Ama biz diyoruz ki, işte filan müftü efendiyi, filan vaiz efendiyi de mebus seçtik. İyidir deriz, o da iftihar eder biz de iftihar ederiz. Bu kadar meb'usumuz da vardır deriz.

Bak ne diyor: O zaman peygamberlere hiyanet etmiş olurlar. Onlardan sakının o zaman!"

r. Alimler Peygamberlerin Varisleridir

Ebû Nuaym, Deylemî ve İbnü'n-Neccar, Berâ ibn-i Âzib RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[161]

الْعُلَمَاءُ وَرَثَةُ الأَنْبِيَاءِ ، يُحِبُّهُمْ أَهْلُ السَّمَاءِ ، وَتَسْتَغْفِرُ لَهُمْ

[161] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.75, no:4209; Berâ ibn-i Âzib RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.236, no:28679.

الْحِيتَانُ فِي الْبَحْرِ ، إِذَا مَاتُوا إلى يَوْمِ الْقِيَامَةِ (أبو نعيم ، و

الديلمي ، وابن النجار عن البراء)

RE. 222/17 (*El-ulemâü veresetü'l-enbiyâ', yuhibbühüm ehlü's-semâ', ve testağfiru lehümü'l-hîtanü fi'l-bahri izâ mâtû ilâ yevmi'l-kıyâmeh.*)

(*El-ulemâü veresetü'l-enbiyâ'*) "Alimler peygamberlerin varisleridir. (*Yuhibbühüm ehlü's-semâ'*) Gök ehli onları sever. (*Ve testağfiru lehümü'l-hîtanü fi'l-bahri izâ mâtû ilâ yevmi'l-kıyâmeh*) Öldüklerinde denizdeki balıklar bile kıyamete kadar onlara istiğfar ederler."

Alimler peygamberlerin vârisleridirler. Gökteki mahlûklar da onları sever. Sen sevmezsen sevme!

Gökteki, semadaki kimler varsa; meleklerinden tut da ne kadar mahluku varsa, onlar için dua ettikleri gibi, sevdikleri gibi, denizin içindeki balıklar da onlara dua ederler.

Herkes ölecek ya, öldükleri vakitte, bunlar kıyamete kadar bu surette Cenâb-ı Hakk'ın lütfuna mazhar olurlar. Göktekiler de yerdekiler de onlara duacıdırlar ve istiğfar ederler.

s. Alimler Emin Kimselerdir

Kudâî ve İbn-i Asâkir, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[162]

الْعُلَمَاءُ أُمَنَاءُ اللهِ عَلَى خَلْقِهِ (القضاعي ، كر. عن أنس)

RE. 222/18 (*El-ulemâü ümenâu'llâhi alâ halkıhî*) "Alimler, yarattığı halklar, mahlûkat üzerine Allah'ın emin kullarıdır,

---

[162] Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.100, no:115; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIV, s.267, no:1573; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.235, no:28675; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.65, no:1749; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.366, no:14505.

güvenilir kullarıdır, emanet edilmiş kullarıdır. Kendilerini halk emanet edilmiş kullardır."

Alimler, Allah'ın halkı üzerinde eminleridir. Şeriatı tahrifçilerin tahrifinden onlar muhafaza ederler

Her zamanda birçok şeyler gelir ki, ne diyorlar onların adına, değiştirelim diyerekten. "Beş vakit çok gelir, üç vakit yapalım!" derler. "Ramazan'ı işte şöyle yapalım!" derler. Birçok böyle yeni yeni icatlar çıkarmaya çalışırlar. Eğer alimler olmazsa bunların hepsi oluverir. Binâen aleyh dinden de bir şey kalmaz ortada...

Hep bu ulemâ sayesindedir, bu ahkâm-ı ilahîyeye doğru sevk edilmek…

t. Alimler Önderlerdir

İbnü'n-Neccâr, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[163]

اَلْعُلَمَاءُ قَادَةٌ ، وَالْمُتَّقُونَ سَادَةٌ ، وَمُجَالَسَتُهُمْ زِيَادَةٌ (ابن النجار عن أنس)

RE. 222/19 (*El-ulemâü kàdetün, ve'l-müttakùne sâdetün, ve mecâlisühüm ziyâdetün.*)

(*El-ulemâü kàdetün*) "Alimler kàidlerdir. Yâni insanları Allah'a doğru sevk eden, yöneten kılavuzlardır, komutanlardır. (*Ve'l-müttakùne sâdetün*) Müttakiler efendilerdir İttikâ sahibi olan insanlar, ilim sahibi olmasalar dahi ümmetimin eşraflarıdırlar. (*Ve mecâlisühüm ziyâdetün*) Bunların meclisinde bulunmak, gerek bu müttakîlerle, gerek bu alimlerle oturmak dinin kuvvetini ziyade eder. Ruhta kuvvet ihsan eder."

u. Alimler Üç Çeşittir

Deylemî, Enes RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[164]

---

[163] İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Leyâlî ve'l-Eyyâm*, c.I, s.16, no:6; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.236, no:28678; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.737, no:1746; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.367, no:14507.

الْعُلَمَاءُ ثَلاَثَةٌ: رَجُلٌ عَاشَ بِهِ النَّاسُ ، وَعَاشَ بِعِلْمِهِ ؛ وَرَجُلٌ عَاشَ بِهِ النَّاسُ ، وَأَهْلَكَ نَفْسَهُ ؛ وَ رَجُلٌ عَاشَ بِعِلْمِهِ ، وَ لَمْ يَعِشْ بِهِ غَيْرُهُ

(الديلمي عن أنس)

RE. 222/20 (*El-ulemâü selâsetün*: *Racülün àşe bihi'n-nâsü ve àşe bi-amelihî*, ve *racülün àşe bihi'n-nâsü ve ehleke nefsehû*, ve *racülün àşe bi-ilmihî ve lem yaiş bihî gayruhû.*)

(*El-ulemâü selâsetün*) "Alimler üç kısımdır: (*Racülün àşe bihi'n-nâsü ve àşe bi-amelihî*) Kendi ilmi sebebiyle halk ta hayat bulur, kendi de hayat bulur. (V*e racülün àşe bihi'n-nâsü ve ehleke nefsehû*) Halkı berhudar eder, kendini mahveder. (V*e racülün àşe bi-ilmihî ve lem yaiş bihî gayruhû*) İlmi ile kendini kurtarır, halka ise faydası olmaz."

Üçe ayırmış Peygamber Efendimiz alimleri... Alimler üçtür diyor ve sıralıyor:

1. (*Racülün àşe bihi'n-nâsü ve àşe bi-amelihî*) "İnsanlar onun sayesinde yaşamışlardır. O da işlediği hayrat, hasenat ve amel-i sàlihler dolayısıyla yaşamıştır!"

Ama buradaki yaşamak, hoş yaşamak, ne hoş yaşamak, ne güzel hallere erişmek mânâsına... Yani kendisi ilmi ile amil, başkalarına da ilmini öğreten; başkasına da faydalı olan, kendisine de faydalı olan alim. Bir cins alim bu. Hem kendisi ilmini hayatında uyguluyor, Allah'ın sevgili kulu oluyor. Hem de

---

[164] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.76, no:4212; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Dârimî, *Sünen*, c.I, s.114, no:361; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.242, no:35698; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.121; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVII, s.226; Ebû Müslim el-Havlânî Rh.A'ten.

Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.I, s.254, no:20472; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVIII, s.306; Ebû Kılâbe Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.181, no:28941; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.367, no:14506.

Allah'ın başka kullarına İslâm'ı öğretiyor, edebi, ahlâkı öğretiyor. Başkalarına da faydalı oluyor. İnsanlar da ondan istifade ediyorlar, mânevî hayatları canlanıyor.

Biliyorsunuz, insan yaşasa bile, mânevî hayatı kötü oldu mu, tam olmadı mı, eksik oldu mu, olumsuz oldu mu; kalbi ölmüş diyoruz. Hatta, buyruluyor ki:[165]

اَلنَّاسُ نِيَامٌ ، فَإِذَا مَاتُوا ، اِنْتَبَهُوا.

(*En-nâsü niyâmün*) "İnsanlar uykudadırlar, uyumaktadırlar. (*Feizâ mâtû, intebehû*) Ne zaman ki ölürler, o zaman uyanırlar."

Demek ki, zahirde geziyor gibi görünmek bir şey değil; kalbi ölmüşse insan, canlı sayılmıyor. Ama alim, hakîkî alimse; capcanlıdır, dipdiridir, mânevî hayatla dipdiridir ve başkalarını dipdiri yapıyor, canlandırıyor. Birinci alim bu. En üstünü de budur. Hem kendisi ilminden istifade ediyor, hem de başkalarını istifade ettiriyor. Topluma faydalı, olumlu, tesirli bir alim.

2. (*Ve racülün âşe bihi'n-nâsü, ve ehleke nefsehû*) "İlmi var bu ikinci tip alimin, ilmi var; insanlar bu ilimden istifade ediyorlar, göz yaşlarıyla onu dinliyorlar; 'Tamam, Allah'ın emrini tutalım, rızasını kazanalım!' diyorlar. Doğru yollara giriyorlar ve onlar mânevî hayatı kazanıyorlar. İslâmî bakımdan güzel yaşamlara eriyorlar, iyi insan oluyorlar.

Ama; (*ve ehleke nefsehû*) "Alim ilmini uygulamıyor, kendisini helâk ediyor." Evet, alim ilmini kendi üzerinde uygulamaz, söylediklerini tutmazsa, "Halka verir talkını, kendi yutar salkımı!" dedikleri gibi halk tekerlemesinde; söylediklerinin aksini yaparsa, o zaman kendini helâk etmiş olur. Yâni bilgi doğrudan doğruya insanı kurtarmıyor, puan kazandırmıyor. Bilgiyi uygulamak insana derece kazandırıyor. Uygulamazsa sorumlu oluyor:

"—Başkasına söyledin de, niye kendin tutmadın?" diye sorumlu oluyor.

Bir cins alim de böyledir. Başkasına güzel şeyler söylüyor ama, kendisi yapmıyor. Başkalarını canlandırıyor, başkalarına faydalı

---

[165] *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.312, no:2795; Hz. Ali RA'ın bir sözüdür.

oluyor ama, kendisini mahvediyor.

3. (*Ve racülün àşe bi-ilmihî, ve lem yaiş bihî gayruhû*) Üçüncü tip alim de, "İlmiyle kendisi istifade ediyor, yaşıyor." Tamam, iyi bir insan, kendi halinde, sessiz sedasız, etliye sütlüye, kimseye karışmaz... Evinden camiye gider, veya işine gider gelir, helâlinden para kazanır... Ama başkasına faydası olmuyor.

Bu da bir bakıma olumsuz bir kişi, çünkü başkalarına tesiri, faydası olmuyor. O bakımdan eksik, yarım bir kimse ama, hiç olmazsa kendisi kurtarıyor.

v. İlim Mü'minin Kaybettiğidir

Askerî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[166]

اَلْعِلم ضَالَّةُ الْمُؤْمِنِ ، حَيْثُ وَجَدَهُ أَخَذَهُ (العسكري في الأمثال عن أنس وسنده ضعيف)

RE. 223/1 (*El-ilmü dàlletü'l-mü'mini, haysü vecedehû ehazehû.*)

(*El-ilmü dàlletü'l-mü'mini*) "İlim, müminin kaybettiği bir şeydir. (*haysü vecedehû ehazehû*) Nerede bulursa alır."

Burada uzun boylu izahat vermiş. Bu ilimden murad her ilimse de asıl maksat ilm-i şer'îdir. İlm-i şer'înin çok kısımları var; tefsir, hadis, fıkıh kısımları da bunun içerisine dahildir. Hatta nahiv ilmi de dahildir. Çünkü, nahiv ilmini bilmedikçe ne tefsiri anlayabilirsin, ne de hadisi anlayabilirsin!

y. İlim İki Çeşittir

Ebû Nuaym, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[167]

---

[166] Sehàvî, *Makàsîdü'l-Hasene*, c.I, s.310, no:415.
Câmiü'l-Ehàdîs, c.XIV, s.363, no:14497.

اَلْعِلْمُ عِلْمَانِ: فَعِلْمٌ ثَابِتٌ فِي الْقَلْبِ ، فَذَاكَ الْعِلْمُ النَّافِعُ ؛ وَعِلْمٌ فِي اللِّسَانِ ، فَذَاكَ حُجَّةُ اللهِ عَلَى عِبَادِهِ (أبو نعيم عن أنس)

RE. 223/2 (*El-ilmü ilmâni: Feilmün sâbitün fi'l-kalbi, fezâke'l-ilmü'n-nâfiu, ve ilmün fi'l-lisâni, fezâke hüccetu'llàhi alâ ibâdihî.*)

(*El-ilmü ilmâni*) "İlim ikidir:

1. (*Feilmün sâbitün fi'l-kalbi, fezâke'l-ilmü'n-nâfiu*) "Kalpte yerleşmiş, sabit olan ilim ki, faydalı olan da budur."

2. (*Ve ilmün fi'l-lisâni, fezâke hüccetu'llàhi alâ ibâdihî*) "İlim dilde olursa, bu, kıyamette Allah'ın kulu aleyhine bir hücceti olur."

Onun için İbrahim Hakkı Hazretleri diyor ki:

"—Çok ilimler var ki, bunların hepsi Azrail AS'ın ilk tokatıyla yok olur. Hiçbir şey kalmaz sende… Şok yemiş insanın nasıl aklında bir şey kalmıyorsa, Azrail AS'ı daha görürken bütün bilgileri gider. Ancak o kalbe yerleşmiş, menfaat veren ilim varsa ne mutlu sana! O seninle gider âhirete… Öteki öğrendiğin, öğreteceğin, bildiğin, bildireceğin her şey solda sıfırdır."

Bir de dilde olan bilgiler var ki, bu da Allahu Teâlâ'nın kulları üzerinde bir huccetidir."

Onun için ilm-i nâfî, kalbe yerleşen ilim hangi ilimdir?

İlm-i bâtındır. O içten, gönülden çıkar. Öteki de ilm-i zâhirdir, dilden çıkar. Gönülden çıkan ilim ebedî bir ilim, faydalı bir ilimdir.

Onun için, sen Allah derken dilinle çok de ki, o içine işlesin, için de Allah desin. O içine yerleşti miydi, senin dilin ne kadar dururs a dursun, o içeriden söyler durur ve seni söylemeye de mecbur eder, "Durma söyle!" der. O ilm-i nâfîdir.

---

[167] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.294, no:1825; Fudayl ibn-i Iyad Rh.A'ten.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.68, no:4194; Hz. Aişe RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.235, no:35502; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.182, no:28946: *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.364, no:14499.

İlmü'l-lisân, şu kulaklar var ya, onlardan aşağı geçmez ileriye…

Allah kusurlarımızı affetsin… Tevfikàt-ı Samedâniyyesine mazhar eylesin…

z. Soru Sormanın Önemi

Ebû Nuaym, *Râfiî ve Askerî,* Hz. Ali RAdan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[168]

اَلْعِلْمُ خَزَائِنُ ، وَمِفْتَاحُهَا السُّؤَالُ ؛ فَسَلُوا يَرْحَمْكُمُ اللهُ ؛ فَإِنَّهُ يُؤْجَرُ فِيهِ أَرْبَعَةٌ : السَّائِلُ ، وَالْمُعَلِّمُ ، وَالْمُسْتَمِعُ ، وَالْمُحِبُّ لَهُمْ (حل . و الرافعي ، والعسكري عن علي)

RE. 223/3 (*El-ilmü hazâinün, ve miftâhühe's-süàlü; feselû yerhamkümü'llàhu; feinnehû yü'ceru fîhi erbaaten: Es-sâilü, ve'l-muallimü, ve'l-müstemiu, ve'l-muhibbü lehüm.*)

(*El-ilmü hazâinün, ve miftâhühe's-süàlü*) "İlim hazinedir, anahtarı da sualdir. (*Feselû yerhamkümü'llàhu*) Soru sorun ki, Allah size merhamet etsin. (*Feinnehû yü'ceru fîhi erbaaten*) Böylece dört sınıf me'cur olur: (*Es-sâilü, ve'l-muallimü, ve'l-müstemiu, ve'l-muhibbü lehüm*) Soran, öğreten, dinleyen ve bunlara karşı muhabbet taşıyan."

İlim bir hazinedir. Nasıl bir hazine? Bitmez bir hazine... Dünyadaki padişahların hazineleri tükenir ama bu ilim tükenmez.

Bu ilimin anahtarı soru sormaktır. Okuyacaksın öğreneceksin, okurken de öğrenirken de sorarak öğreneceksin:

"—Bunu anlayamadım hocam, nedir bu?" diyeceksin, o da anlatacak sana.

---

[168] Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.192; Hz. Ali RAdan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.133, no:28662; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.361, no:14493.

Allah-u Teâlâ da buyuruyor ki:

فَاسْأَلُواْ أَهْلَ الذِّكْرِ إِن كُنتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ (النحل:٤٣)

(*Fe's'elû ehle'z-zikri in küntüm lâ ta'lemûne*) "Eğer bilmiyorsanız, ehl-i zikirden sorun!" (Nahl, 16/43)

Ehl-i zikir kim? Alimler...

Burada bakın ehl-i zikri ulemâ ile tefsir etmişler: "*Lâ ilâhe illa'llah* diye zikir yapanlara değil, alimlere sorun!"

Bundan dört kişi faydalanır:

1. Soran öğreniyor, öğrendiğinden dolayı sevap kazanıyor.
2. Öğreten, o da öğrettiğinden dolayı sevap kazanıyor.
3. Dinleyenler de istifade ediyorlar, sevap kazanıyorlar.
4. Onları sevenler; ilmi, alimleri ve ilim öğrenenleri sevenler de sevap kazanıyor.

Yani bir soruda dört kişinin yahut dört cemaatin faydası oluyor.

Bu daha uzun gidecek, gerisini de inşaallah gelecek dersimize bırakalım!

Allah hepimizin kusurunu affetsin, günahlarını affetsin... Tevfikàt-ı samedâniyyesine mazhar etsin… Allah-u Teàlâ'nın istediği gibi sevgili bir kul, Peygamber SAS'in istediği gibi sevgili bir ümmet olabilmek şeref ü devletine hepimizi Cenâb-ı Hak ulaştırsın…

Li'llâhi'l-fâtihah!

05. 12. 1971 – İskenderpaşa Camii

14. İLİM İSLÂM'IN HAYATIDIR

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve'l-àkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

الْعِلْمُ دِينٌ وَالصَّلاَةُ دِينٌ ، فَانْظُرُوا عَمَّنْ تَأْخُذُونَ هٰذَا الْعِلْمَ ، وَكَيْفَ تُصَلُّونَ هٰذِهِ الصَّلاَةَ ، فَإِنَّكُمْ تُسْأَلُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ (الديلمي عن ابن عمر)

RE. 223/8 (*El-ilmü dînün, ve's-salâtü dînün, fe'nzurû mimmen te'huzûne hâze'l-ilme, ve keyfe tüsallûne hâzihi's-salâte, feinneküm tüs'elûne yevme'l-kıyâmeti.*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

"—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin…

a. İlim ve Namaz

Deylemî, Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[169]

الْعِلْمُ دِينٌ وَالصَّلَاةُ دِينٌ ، فَانْظُرُوا عَمَّنْ تَأْخُذُونَ هٰذَا الْعِلْمَ ، وَكَيْفَ تُصَلُّونَ هٰذِهِ الصَّلَاةَ ، فَإِنَّكُمْ تُسْأَلُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ (الديلمي عن ابن عمر)

RE. 223/8 (*El-ilmü dînün, ve's-salâtü dînün, fe'nzurû mimmen te'huzûne hâze'l-ilme, ve keyfe tüsallûne hâzihi's-salâte, feinneküm tüs'elûne yevme'l-kıyâmeti.*)

(*El-ilmü dînün*) "İlim dindir. (*Ve's-salâtü dînün*) Namaz da dindir. (*Fe'nzurû mimmen te'huzûne hâze'l-ilme*) Bakınız, bu ilmi kimden alıyorsunuz, (*ve keyfe tüsallûne hâzihi's-salâte*) ve bu namazı nasıl kılıyorsunuz? (*Feinneküm tüs'elûne yevme'l-kıyâmeti*) Kıyamet gününde bundan sual olunacaksınız."

İlim bahsiydi dersimiz. Bugün Cenâb-ı Peygamber Efendimiz yine buyuruyor ki:

"—Namaz da dindir, ilim de dindir."

İlmi öğrenmek her mü'min-i muvahhid üzerine farz-ı ayındır.

İlim, ilm-i dînî, şer'î ilim, Bunu bilmek herkesin üzerine vaciptir. Doğuştan ölüşüne kadar herkese, kadın ve erkek, dinini öğrenmek borçtur. Binâen aleyh namaz da dinden ibarettir.

Öyleyse, dininizden ibaret olan ilmi kimlerden alıyorsunuz, ona dikkat edin! Size dini telkin eden insanlar kimlerdir, kimliklerini bilin de ona göre onlardan din öğrenin. Olur ki size o dini öğretmek isteyen insan, başka bir mezhebin, başka bir

---

[169] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.67, no:4190; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.133, no:28666; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.362, no:14496.

akîdenin, başka bir cinsin insanıdır da size yanlış şeyler öğretebilir. Yanlış şeyler öğrenirseniz, o da siz de saplanır kalır. Onun için dini kimlerden öğreniyorsunuz ona dikkat edin!

Kıldığınız namaza da dikkat edin, bakalım nasıl namaz kılıyorsunuz? Çünkü ilminiz de din, namazınız da dinden ibarettir. Binâen aleyh dininize, ilminize ve namazınıza çok dikkat edin ki, kıyâmet gününde bundan sorulacaksınız.

"—Sen bu dini nasıl öğrendin? Bu namazı nasıl kıldın?" diye sorulacaksınız.

Onun için dikkat etmemizi Cenâb-ı Peygamber Efendimiz bize tavsiye etmektedir. Buradaki ilimden murat, Cenâb-ı Peygamber'in getirmiş olduğu ahkâm, Kur'an ve hadislerdir.

b. İlim Mü'minin Dostudur

Beyhakî, Hasan-ı Basrî Rh.A'ten; Ebû Nuaym ve Deylemî Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[170]

الْعِلْمُ خَلِيلُ الْمُؤْمِنِ ، وَالْعَقْلُ دَلِيلُهُ ، وَالْعَمَلُ قَيِّمُهُ ، وَالْحِلْمُ وَزِيرُهُ ، وَ

الصَّبْرُ أَمِيرُ جُنُودِهِ ، وَالرِّفْقُ وَالِدُهُ ، وَاللِّينُ أَخُوهُ (هب. عن الحسن

مرسلا ؛ أبو نعيم ، والديلمي عن أنس)

RE. 223/9 (*El-ilmü halîlü'l-mü'mini, ve'l-aklu delîlühû, ve'l-amelü kayyimühû, ve'l-hilmü vezîruhû, ve's-sabru emîru cünûduhû, ve'r-rifku vâlidühû, ve'l-leyyinü ehûhu.*)

---

[170] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.160, no:4659; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

Cürcânî, *Târih-i Cürcân*, c.I, s.311, no:539: Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.122, no:152; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.69, no:4195; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXIII, s.388; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXXI, s.148; Vehb ibn-i Münebbih Rh.A'ten.

İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mizân*, c.V, s.342, no:1131; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.133, no:28663; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.362, no:14494.

(*El-ilmü halîlü'l-mü'mini*) "İlim, müminin dostudur. (*Ve'l-aklu delîlühû*) Akıl delili, (*ve'l-amelü kayyimühû*) amel kayyumu, bekçisi, (*ve'l-hilmü vezîruhû*) hilim veziri, (*sabru emîru cünûduhû*) sabır ordusunun komutanı, (*ve'r-rifku vâlidühû*) rıfk babası, (*ve'l-leyyinü ehûhu*) yumuşaklık da kardeşidir."

Mü'minin en güzel dostu, en güzel yardımcısı ilimdir. Çok dostlar vardır insanlarda; parası da dosttur, komşusu da dosttur, şu da dosttur bu da dosttur ama en güzel dost ilimdir. Binâen aleyh ilmi öğrenin. Başka dostlardan size fayda gelmez, fakat ilim sizin için daima fayda ve necat verir.

Akıl da bu ilmin delilidir. Akıl, ikàlden gelir. Akıl neye derler bilir misiniz?

İşte çok biliyor, Ay'a da gidiyor, yarın Güneş'e de gidecek belki, nereye giderse... Bu akıl değil.

Akıl; *ikàl*, bağlama, seni günahlardan bağlıyor mu? Allah'a isyandan seni alıkoyuyor mu? Seni Allah'a isyan etmekten, günah etmekten, tecrübe et kendini, alıkoyuyor mu?

Günahın hangisi olursa olsun, ufağı büyüğü bir. Kime karşı hata ettiğinizi insan düşünürse, günahların hepsi birdir. Binâen aleyh, günahtan seni alıkoyuyorsa sende akıl var demektir.

Aklın varlığını nereden anlayacağız? Yapılan günahlardan bizi sakındırıyorsa, koruyorsa:

"—Yapma bunu!" diyor da ve bizi ondan uzak ediyorsa, akıl işidir o.

Aynı zamanda akıl insanları hayra da sevk eder. Hem fenalıklardan men eden, hem de hayırlara sevk eden içeriden gelen kuvvete akıl denir. Yoksa A'ya git, Güneş'e git, kâinatı dolaş bu aklın iktizası değil.

Bugün çeşitli hünerler var, işte hepsini görüyoruz. Televizyonundan tut da daha nelerine varıncaya kadar. Bunların mûcitlerine de akıllı diyeceği gelir insanın ama bu akıl dünya aklıdır. Makbul bir akıl değil. Dünyada bunları Cenâb-ı Hak her çeşit mahlûka vermiş. Bu mikrop denilen, ufacık, gözümüzle göremediğimiz hayvanın da kendine göre bir aklı var. Neslini koruyor ve neslini üretmesini biliyor işte. Bu da akıldır ama dünya aklı. Onun için kıymeti yoktur. Asıl akıl günahlardan seni

men edip, kurtarıp hayırlara sevk edebiliyorsa, ne mutlu!

Hayırların başında namaz gelir. Namaza, niyaza seni vaktinde sevk edebiliyorsa, ne mutlu senin aklına! Günahlardan da kabahatlerden de seni koruyabiliyorsa, ne mutlu sana!

Amel de var ya şimdi, işte yaptığımız hayırlara da amel diyoruz. Namaz kılmak, oruç tutmak, hayr u hasenâta iştirak etmek... çeşitli. Bunlar da o ilmin kayyumudur, muhafızıdır. Hilm denilen bir şey var ya ahlâkta, ahlakların başı hilmdir.

Hilim nedir: Kızdığı vakitte gücü var karşısındakini dövecek, öldürecek, her şeye hakim, gücü kuvveti yerinde. Bunu yapmayıp sabrediyor ve onu affediyor. Sabır ve af; bu hilimden ibaret oluyor. Ki hilim sahibi ilme, bilgisine uyuyor, günahlardan kaçıyor.

Bu hilim de insanın veziridir. Onun için Cenâb-ı Hak bir idareciden hayır murad ediyorsa onun yanına hayırlı bir vezir verir. Bizim de hayırlı vezirimiz aklımızdır. Bizim vezirimiz hayırlı olursa ne âlâ, işte böyle gazaptan, şiddetten koruyor, hilm ile muamele edip, af ile müsâmaha tarafına sevk ediyor, güzel şeyler tavsiye ediyor.

Şimdi bir de ahlâkların içine hilimden sonra bir de sabır geliyor. Sabır da askerinin emiridir. Kumandansız asker nasıl perişan olursa, sabırsız insan da öyle perişandır. Onun için sabır muhakkak herkese lazım"

Rıfk, yumuşaklık. Sertlik değil yumuşaklık. Nedir?

İnsanın anası babası neyse, bu rıfk da öyledir işte insanda… Yani insan daima refik ve şefik olmalıdır. Sertlikten bir şey çıkmaz. Yumuşaklık da rıfkın bir çeşididir, o da insanın kardeşi mesabesindedir."

Efendimiz SAS, bu ahlâkları bize öğretmek için, bunları bize birer misal olarak verdi. Bu misallerle kendimizi öğrenmiş oluyoruz.

c. İlim İslâm'ın Hayatıdır

Yine ilimden bir ders veriyor.

Ebü'ş-Şeyh, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[171]

اَلْعِلْمُ حَيَاةُ الْإِسْلَامِ ، وَعِمَادُ الْإِيمَانِ ؛ وَمَنْ عَلَّمَ عِلْمًا ، أَنْمَى اللهُ لَهُ

أَجْرَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ؛ وَمَن تَعَلَّمَ عِلْمًا فَعَمِلَ بِهِ ، فَإِنَّ حَقًّا عَلَى اللهِ

أَنْ يُعَلِّمَهُ مَا لَمْ يَكُنْ يَعْلَمُهُ (أبو الشيخ عن بن عباس)

RE. 223/10 (*El-ilmü hayâtü'l-islâmi ve imâdü'l-îmân; ve men alleme ilmen, enma'llàhu lehû ecrehû ilâ yevmi'l-kıyâmeti; ve men tealleme ilmen feamile bihî, feinne hakkan ale'llàhi en yuallimehû mâ lem yekün ya'lemühû.*)

(*El-ilmü hayâtü'l-islâmi*) "İlim, İslâm'ın hayatı, (*ve imâdü'l-îmân*) imanın da direğidir. (*Ve men alleme ilmen, enma'llàhu lehû ecrehû ilâ yevmi'l-kıyâmeti*) Bir kimse bir şey öğretirse, sevabı kıyamete kadar büyür. (*Ve men tealleme ilmen feamile bihî*) Bir adam bir şey öğrenir de onunla amel ederse, (*feinne hakkan ale'llàhi en yuallimehû mâ lem yekün ya'lemühû*) bilmediklerini ona öğretmeyi Allah deruhte eder."

Şimdi buraya bakın çok dikkat edin, Efendimiz ne güzel tavsif ediyor: İslâm'ın yaşaması ilme bağlıdır. Nasıl insanın yemesi, insanın yaşaması yemeğe içmeye mütevakkıftır, çeşitli şeylere ihtiyaçları var. Bu İslâm denilen camianın yaşaması için de ilme ihtiyaç vardır. İlimsiz İslamiyet yaşamaz.

Daha?

İlim İslâm'ın hayatı olmakla beraber imanın da direğidir. Direksiz bina olmaz, direksiz çadır olmaz. Direksiz İslamiyet de olmaz, iman da olmaz. İmanın direği nedir? İlimdir.

Öyleyse her müslümana doğuşundan ölünceye kadar ilim öğrenmesi farz-ı ayındır; ilmini öğrenecek, dinini öğrenecek. Onun için Müslümanlık der ki; bir insan müslüman olaraktan evlenirken dinini imanını bilmezse, kadın olsun erkek olsun,

---

[171] *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.324, no:28944; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.361, no:14492; RE. 223/20.

nikâhları makbul değildir. Dikkat etmek lazım.

Bugün ki evlenen kişilere sorsak, hangisi İslâm'ın şartını bize doğruca söyleyebilir? Bilenler müstesna. Din ile ilgisi olmayanların hiçbirisi bilmez bunları. Ne babasından öğrenmiştir ne de sonradan okumakla öğrenmiştir.

Yalnız bilgi de para etmez. Belki birçok dinsizler vardır ki onlar da bilirler. Bilirler ama o dinsizlikleri ile bu bildikleri para etmez. İman lazım. İmansız bilginin kıymeti yoktur. Müslümanın iman ile beraber bunları bilmek mecburiyetindedir.

Onun için, ilim İslâm'ın hayatıdır." Namaz kıl oruç tut başka, fakat ilim şart. İlim İslâm'ın hayatı, imanın da direğidir.

İlmi biz nereden alacağız?

Gökten yağmur gibi yağacak, biz de kapları koyacağız altına, dolacak, evimize koyacağız. Böyle mi alacağız bu ilmi?

İlmi, ilim sahiplerinden alırız. Yani İslâmiyet'in ruhu ilmin sahipleridir demek. İlmin sahipleri olan, İslâmiyet'in sahibi olan ilim sahiplerinden ilmi alınız demek.

E onları biz hor görürsek, hakir görürsek, onlara kıymet ve pâye vermezsek onlardan nasıl ilim alacağız? Sevmediğimiz insandan ilim alınır mı? Ona tenezzül etmiyoruz ve onu hor görüyoruz, beğenmiyoruz. Beğenmediğimiz insanlardan biz ilmi nasıl alacağız?

Bugün ben çocukların birisi radyoda konuşuyordu da kısacık rast geldim. Çocuk diyor işte orada;

"—Benim öğretmenim canımdır!" diyerek öğretmenini methediyor.

Ondan öğreniyor, öğrendiği için ona sevgisini sözüyle izhar ediyor. Binâen aleyh, bir müslüman, hocasına bu sevgiyi beslemedikten sonra onun ilmini alamaz, ilmi gökten böyle içerisine dolsa boştur. Evvela sevgi lazım!

Allah'ı bilmek için ne lazım?

Allah'ı sevelim. Allah'ı bilelim.

Nasıl bileceğiz Allah'ı ve o Allah'ı nasıl seveceğiz? Bilmeden Allah sevilir mi? Evvela bileceğiz ki bizi yaradan o, kâinatı da yaratan o, her şeyi yaratan o… Her muhtaç olduğumuz şeyi yaratan da o… Binâen aleyh onu tanıyacağız ve seveceğiz ki; "Bu

varlığın sahibini elbette sevmek boynumuzun borcudur.” diyeceğiz.

Bilmeden sevgi olur mu? Olmaz.

E binâen aleyh bize dinimizi öğreten, bize dinimizi telkin edecek olan o insanlara biz bu sevgiyi beslemedikçe onlardan ilim alamayız. Onun için Peygamber SAS Efendimiz’e:[172]

فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللهِ !

(*Fidâke ebî ve ümmî yâ rasûla’llàh*) “Anam babam sana feda olsun ey Allah’ın Rasûlü!” diye hitab ederlerdi.

“—Ben başta fedayım ya, anam babam da senin yolunda feda olsun!” diyordu ashab-ı kirâm…

Neden diyordu? Ondan öğreniyor iman ü İslâmiyet’i… İman ü İslâmiyet’i ondan öğrendiği için ona diyor ki:

“—Ben de, anam da, babam da senin uğrunda feda olsun!”

Bu ruh ile yetişen İslamiyet, az zamanda şark ile garp arasını yakalayıverdi, tutuverdi.

Bugün Pakistan’da iç savaş var; batısı ile doğusu koca koca ordularla dövüşüyor ne zamandan beri… Fakat İslâmiyet ne top kullandı ne bugün ki silahı kullandı [ne başka bir şey kullandı] fakat Endonezya’sından tâ İspanya’sının, Amerika’sının her bir ucuna İslâm, Müslümanlık böyle kuş gibi gitti.

Ne sayesinde? İşte bu ilmin sayesinde gitti.

---

[172] Buhàrî, *Sahîh*, c.IV, s.1541, no:3968; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.II, s.184, no:2836; Ebû Mûsâ el-Eş’arî RA’dan.

Müslim, *Sahîh*, c.II, s.686, no:990; Neseî, *Sünen*, c.V, s.10, no:2440; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.152, no:21389; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.85, no:34386; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.12, no:617; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.X, s.27, no:19597; Ebû Zer RA’dan.

Neseî, *Sünen*, c.VI, s.185, no:3496; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.335, no:8407; Abdü’r-Rezzak, *Musannef*, c.VII, s.158, no:12611 ve 12612; Ebû Hüreyre RA’dan.

Neseî, *Sünen*, c.IV, s.49, no:1932; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.186, no:12961; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.VII, s.260; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.]

Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.I, s.421,no:556; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.VI, s.281; Hz. Ali RA’dan.

Onun için ilim hiçbir şeye benzemez.

Bir ilmi öğretiyorsunuz. Bildiğiniz bir ilmi öğretiyorsunuz." Onun ecrini Cenâb-ı Hak böyle kat kat büyütür, kat kat çoğaltır; kıyamete kadar.

Şimdi biz size ne öğretiyorsak, bize Allah-u Teâlâ ne sevap veriyorsa, benim ve benim arkadaşlarım olan Hocamızın yetiştirdiği bütün talebelerin aldıkları sevaplar, Hocamızın defterine de geçiyor. Hiç şeysiz yani. Hocamızın defterinden de hocasının defterine, hocasının defterinden de onun hocasının defterine… Kıyamete kadar böyle talebeden hocasına geçmektedir.

Onun için ilmi öğrenmek ve öğretici olmaktan daha büyük bir meslek yoktur. En iyi meslek, ilmi öğrenmek ve onu öğretmeye çalışmaktır.

İlmin tabii birçok parçaları var bugün, sayamayacağımız kadar çok. Onların hepsinin faydası insanın şahsına münhasırdır. Tayyare de yapsan, füze de yapsan, bugünkü hangi bilgiye sahip olursan ol hep şahsî menfaat… Âmmeye de var faydası başka. Tabanca gibi, dil gibi hayra kullanırsan tamam… Dilini hayra kullanırsan sevap kazanırsın, şerre kullanırsan günah kazanırsın. Çünkü bu bilgiler iki tarafa da böyle meyyal.

Öğretene böyle ecir mükâfat olduğu gbi, bir de öğrenene var. Öğrenen de o öğrendiği ile de amel ediyor. Amel edince, bu sefer Allah-u Teàlâ diyor ki:

"—Öğrenip de öğrendiğiyle amel edene, bilmediklerini öğretmek de bana vazifedir."

"—Bilmediğini de öğretmek benim üzerime düşer. Bilemiyorsa birçok şeyler daha, onları da ben ona ilm-ü ledün ile öğretirim."

İlm-ü ledün diyorlar. Hazîne-i ilâhîyeden onun gönlüne doldurulur bu ilim, ilmi ile amel ettiği taktirde…

d. İlim Peygamberlerin Mirasıdır

Bir tane daha okuyayım.

Ebû Nuaym, Ümm-ü Hànî RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[173]

اَلْعِلْمُ مِيرَاثِي ، وَمِيرَاثُ الأَنْبِيَاءِ قَبْلِي ؛ فَمَنْ كَانَ يَرِثُنِي ، فَهُوَ مَعِيَ فِي الْجَنَّةِ (أبو نعيم عن أم هاني)

RE. 223/11 (*El-ilmü mîrâsî, ve mîrâsü'l-enbiyâi kablî; femen kâne yerisünî, fehüve maiye fi'l-cenneti.*)

(*El-ilmü mîrâsî*) "İlim benim mîrasımdır. (*Ve mîrâsü'l-enbiyâi kablî*) Ve benden evvelki peygamberlerin mirasıdır. (*Femen kâne yerisünî*) Kim ki bana varis olursa, (*fehüve maiye fi'l-cenneti*) Cennette benimle beraberdir."

Benim mîrasım ne para kalmıştır ne mal kalmıştır, ne eşya kalmıştır. Dünyaya ait şeylerin hiçbirisi beni mirasım değildir. Benim bıraktığım miras bu ilimdir; Kitâbullah ve Sünnet-i Rasûlullah; ilim bu ikiden ibarettir, bunları ben mîras bırakmışımdır.

Benden evvel geçen peygamberlerin hepsinin de mîrası bundan ibarettir. Bizim bıraktığımız şey, geride kalan insanlara, mü'minlere, ashabıma, ümmetime ilimdir. Başka peygamberlerin de yine bıraktıkları yine bu ilimden ibarettir.

Kim benim bu bıraktığım ilme vâris olursa, o cennette benimle beraberdir.

Ne büyük nimet! Peygamberle beraber olacaksın cennette. Onun mahiyetinde ve huzurunda olacaksın. Allah cümlemizi nâil eylesin…

e. Hz. Ali Efendimiz'in Bir Şiiri

Şimdi bu güzel sözleri okurken Hazreti Ali Efendimiz'in bir beyti rast geldi gözüme. Dua mecmuası var. O dua mecmuasının birinci cilt 596. sayfasında belki 200'e yakın beyit söylemiş, belki daha fazla, dört beş sayfa var. Çeşitli hadiselere işaret ederekten

---

[173] *Müsned-i Ebû Hanîfe*, c.I, s.71, no:48; Ümm-ü Hànî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.133, no:28668; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.365, no:14502.

bu kadar beyit söylemiş Cenâb-ı Ali RA. Benim gözüme çarpan şurada üç beş beyit var, burada diyor ki:

وَقُلْ بِأَنَّ الْوَقْتَ بَانَ وَاقْتَرَبْ ❊ فَانْتَظِرُوا الدَّجَّالَ أَغْوَى مَنْ كَذِبَ

(*Ve kul li-enne'l-vakte bâne va'kterebe. Fe'ntezıru'd-deccâle ağvâ men kezebe.*) "Bunları size söyledim ben ama artık âhir zaman geldi. Artık siz deccal denilen, Deccal'in çıkışına intizar edin!"

Deccal denilen herifin çıkışına intizar edin. Deccal, sahtekâr adam demek. Deccal'in özelliği, adam ama sahtekâr. Yani kalp paraları altın suyuna batırıyorlar. Bunu bizim bilmeyen köylü ve anlamayan arkadaşlara "Beşibirliktir, altın küpedir." diyerek satıyor kalpazanlar, yankesiciler, dolandırıcılar, envai çeşidi.

Bu kalp paraların özelliği, içi başka dışı başka, yani Deccallik buradan geliyor. Dışı müslüman görünüyor içi gavurun gavuru. Dışından müslüman görüyorsun tamam, iyi, Ahmet, Mehmet; fakat içi gâvurdan daha beter.

Artık siz o zamanda Deccal'e intizar ediniz. Ki, bu adam çok azgındır. Azgın! Bâtıl ve fesada insanları sevk ediyor. Bâtıl ve fesada insanları sevk eden şahsa Deccal diyorlar. "Buna intizar edin!" diyor.

Hz. Ali KV'ye isnaden söylenmiş bir söz.

فَإِنَّهُ يَجُولُ فِي الْبِلَادِ ❊ فَمَنْ أَرَادَ اللهُ أَنْ يُعِينَهُ أَتْحَفَهُ بِهٰذِهِ السَّكِينَةِ

(*Feinnehû yecûlü fi'l-bilâdi. Femen erâda'llâhu en yüînehû, ethafehehû bi-hâzihi's-sekîneti.*) "Bu Deccal beldeleri, her tarafı böyle dolaşır. İnsanların arasında fitneyi yayar. Allah kime yardım etmeyi murad ederse, kim inayet-i ilâhiyeye mazhar ise, Allah onu bu *Sekîne* duası ile o zamanın şer ve fitnelerinden kurtarır.

Cenâb-ı Hak bu dersin başında altı tane kelime bildiriyor bize:

فَرْدٌ ، حَيٌّ ، قَيُّومٌ ، حَكَمٌ ، عَدْلٌ ، قُدُّوسٌ .

(*Ferdün, Hayyün, Kayyûmün, Hakemün, Adlün, Kuddûsün.*) Bunların altına ilave edilen bunlara uygun ayetler var. Bunlar birer kelimedir ki, bunların her birisinin ayrı ayrı melekeleri vardır. Bu melekelere ait ayetler de birbirlerine denk olarak zikredilmiş. Bunları her kim vird edinirse, Cenâb-ı Hak bunu o Deccal'in şerrinden muhafaza eder, ne zaman olursa… Fakat yalnız değildir onlar. Bu ayetleri bulmak herkesin harcı değildir.

Diyor ki Hazreti Ali KV:

ثُمَّ اعْلَمُوا مَعَاشِرَ الْاَخْوَانِ ❊ اَنَّ غُوَاةَ اٰخِرِ الزَّمَانِ

(*Sümme i'lemû maàşira'l-ihvân. Enne gavâte âhiri'z-zamâni.*) "Ey kardeşler, dikkat ediniz, iyi biliniz ki, ahir zamanın Deccal'ı insanları tuğyana sevk eden, fesada götüren bir kimsedir,"

هُمْ عُلَمَاءٌ زَوَّقُوا اَفْوَاهَهُمْ ❊ ثُمَّ انْثَنَوْا وَاتَّبَعُوا اَهْوَائَهُمْ

(*Hüm ulemâün zevvekù efvâhehüm. Sümme'nsenev ve'ttebeù ehvâehüm*) "O alimler, burada methettiğimiz, hani elini değil ayağını da öpeceğimiz alimler değil, âhir zamanın alimleridir. Ulemâ kisvesine bürünmüş Deccallardır. İlimle hiç ilgileri yoktur, fakat o kisveye bürünmüşler. O kisve ile ehl-i imânı ifsad eden kimselerdir."

Bunların alâmeti: (*Zevvekù efvâhehüm*) "Ağızlarını zevklendirdiler, tezyin ettiler, süslediler, güzelleştirdiler." Edebiyat, fesahat, belagat, ne dersen de... Söz uçuyor ağzından böyle adamın. İnsan onun bu sözlerine bakarak, elini değil ayağını öpeceği gelir. Bu sözlerine bakarak aldanan insan, elini değil ayağını öpeceği gelir.

(*Sümme'nsenev*) "Fakat bunda çok güzel de senâlar yapıyorlar, duaları da onlara göre… (*Ve'ttebeû ehvâehüm*) Fakat bunlar hevâlarına nefislerine uymuş insanlardır."

Hevâsına, nefsine uyan insan da Müslümanlık olmaz zaten. Müslümanlık hevâ-i nefse muhalefetten ibarettir. Hevâ-i nefsine uyuyorsan Müslümanlıktan çok uzaksın demektir. Ve bir de

ulemâ adını takınarak böyle herkese kalıbını, kıyafetini gösterdin miydi, işte bu âhir zamanın Deccal'inin ta kendisidir.

Bunlar;

لَمْ يَقْرَأُ الْعِلْمَ ابْتِغَاءَ الاَجْرِ ❊ تَرَاهُمْ اَكْمَامًا وَمَلأُوا بُطُونَهُمْ حَرَامًا

(*Lem yakraü'l-ilme ibtiğâe'l-ecri. Terâhüm ekmâmen ve meleû bütùnehüm harâmen.*)

"Bunlar daha başlangıçtayken, ilmi öğrenirken Allah için öğrenmemişlerdir. Ecir kazanmak için değildir öğrenmeleri. Dünyalığı ele geçirmek için, dünyasındaki menfaatlerini temin edebilmek için, dünyada rahat yaşayabilmek için öğrenmişler zaten bu ilmi."

Onun içindir ki Ümmet-i Muhammed bunlardan müstefid değil mutazarrır olmaktadır. Şimdi bunu tarif ediyor bize:

"Sen bunları görürsün, başlarında kocaman bir sarık vardır. Yâni kalıbı kıyafeti çok yerindedir. Kocaman sarığı, cübbesi yerinde, bazen de sırma takarlar. Kendileri son derece süsü ziyneti seven kimselerdir.

(*Ve meleû bütûnehüm harâmen*) "Böyle esvapları, üstündeki ziynetleri çok iyi ama karınlarını, içlerini haramla doldurmuşlardır."

Nereden kazanıp ne yediklerine hiç dikkatleri yoktur, yani umur etmezler, helal haram ayırmazlar. Hatta bu zamanın birçok tâcirleri bile;

"—Bankasız bu devirde bu iş olmaz." derler.

Bunda ittifakları vardır;

"—Banka olmazsa bu kadar işi nasıl çevireceğiz?" derler.

Yani buna cevaz da verilmesine insanı mecbur etmek isterler.

Bir alimden bir hata sâdır olabilir. Hepimizden sâdır oluyor. Alim de melek değildir, ondan da hata sâdır olabilir. Fakat senin bin zellene bedeldir. Senden hâsıl olan bin hata, ondaki bir hatayla ancak denk düşebilir. Yani alimin bir hatası senin bin hatana bedeldir.

Ne zaman ki alim ilmiyle amel etmiyor, ondan da başkası bir şey soramaz artık. Ne kendisine faydası olur, ne de başkasına

faydası vardır.

Bu kadar fitnelerin neticesi zinaya bağlanır. Zina, mutlaka gidip de umumhanelerde alemin ailesine tasallut etmek demek değildir. Mutlaka gayrimeşru bir şekilde çiftleşmek manasına da değildir.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[174]

اَلْعَيْنَانِ تَزْنِيَانِ ، وَالْيَدَانِ تَزْنِيَانِ ، وَالرِّجْلاَنِ تَزْنِيَانِ ، وَالْفَرْجُ يَزْنِي

(حم. طب. عن ابن مسعود)

RE. 224/10 (*El-aynâni tezniyân, ve'l-yedâni tezniyâni, ve'r-riclâni tezniyâni, ve'l-fercü yeznî.*)

(*El-aynâni tezniyân*) "İki göz zina eder. (*Ve'l-yedâni tezniyâni*) İki el de zina eder. (*Ve'r-riclâni tezniyâni*) İki ayak da zina ederler. (*Ve'l-fercü yeznî*) Ferc de zina eder."

Gözün zinası olur mu ya? Göz zina eder mi?

Elbette eder ya! Gözün de zinası var. O nâmahreme şöyle içinden hevesle baktın mıydı, oldu gitti işte. Bu zinanın günahını yüklendin.

Bu el zina eder mi? Eder.

Nasıl? Seversin, okşarsın, işte o zina da hâsıl olur.

Ayakların da zinası vardır. Nedir?

O tarafa doğru böyle yollandın mıydı, o günahı aldın demektir.

Demek ki zinanın envai çeşidi var. Hangisi olursa olsun, bu

---

[174] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.412, no:3912; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.134, no:8661; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IX, s.246, no:5364; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.394, no:384; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.311, no:1956; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VI, s.211, no:2282; Ebû Nuaym, *Hilyetü'lEvliya*, c.II, s.98; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VI, s.390, no:10543; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.344, no:8520; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.267, no:4419; Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, c.IV, s.365, no:5428; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VII, s.89, no:13289; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.72; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.116, no:30; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.473, no:8913; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VI, s.213, no:2284; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.327, no:13062; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.77, no:1799; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.382, no:14541.

zinalar memleket için felaket getirir.

O zaman büyük azaplardan, büyük felaketlerden korkulur insanlar için. Bu zinalara müptela olan insanlar, başlarına gelecek çeşitli azaplardan, âfetlerden korksun!

Deccal'in fitnesi ki, Deccal has bir gâvurdur. Bu Deccal'in kıssasına müteallik defterler dolusu kitaplar vardır yazılı. Deccal'i bize tarif eden, tasvirini tayin eden birçok kitaplar vardır. Lafı uzatmaya lüzum yok.

فَاسْئَلْ لِمَوْلاَكَ الْعَظِيمِ الشَّانِ ❊ يَا مُدْرِكًا لِذٰلِكَ الزَّمَانِ

(*Fes'el li-mevlâke'l-azîmi'ş-şâni. Yâ müdriken li-zâlike'z-zemâni.*) "Ey o zamana, fitnelerin olduğu devre erişen insan! Sen şimdi Azîmüşşân olan Mevlâ'ndan, şanı çok büyük olan Hazret-i Allah-u Celle ve A'lâ'dan iste!"

Bu olacaklardan kendini kurtarmak için senin yegâne istinadgâhın Allah olsun, ondan iste… Nasıl isteyeceksin?

Her gün bu *Sekîne* duasını oku:

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

فَرْدٌ حَيٌّ قَيُّومٌ حَكَمٌ عَدْلٌ قُدُّوسٌ ❊ سَيَجْعَلُ اللهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا ❊

وَعَنَتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ ❊ وَ اِنَّ اللهَ بِكُمْ لَرَؤُفٌ رَحِيمٌ ❊

اِنَّ اللهَ كَانَ تَوَّابًا رَحِيمًا ❊ اِنَّ اللهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ❊

فَاِنَّ اللهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيرًا ❊ اِنَّ اللهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا ❊

اِنَّ اللهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ❊ اِنَّ اللهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ❊

اِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا ❊ وَيَنْصُرَكَ اللهُ نَصْرًا عَزِيزًا ❊

اِنَّ حِزْبَ اللهِ هُمُ الْغَالِبُونَ ❊ اِنَّ اللهَ هُوَ الْقَوِىُّ الْعَزِيزُ ❊

اِنَّ اللهَ هُوَ الْغَنِىُّ الْحَمِيدُ ❊ حَسْبِىَ اللهُ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ هُوَ ❊

حَسْبُنَا اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ❊ لاَ يَحْزُنُهُمُ الْفَزَعُ الاَكْبَرُ ❊

اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ❊ وَالْحَمْدُ اللهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ❊

(بَسْمَلَه دَنْ اِعْتِبَارًا ١٩ دَفْعَه اُوقُونُورْ)

(*Ferdün, Hayyün, Kayyûmün, Hakemün, Adlün, Kuddûsün*) Altı tane kelimenin âyetleriyle beraber Hakk'a ilticâ et, yani Allah'a sığın. Bu da olur, başkaları da olur.

Allah'a sığınmanın çaresini, yolunu öğretiyor.

Allah-u Teàlâ'ya sığınmanın çaresi namazdan başlar. İman ile beraber, namazsız olarak Allah-u Teâlâ'ya ilticâ makbul değildir. Ne kadar ilticâ edersen et… Sıkılır insan, sıkıldığı vakit de, "Aman yâ Rabbi! Beni kurtar!" der. Belki Allah-u Teàlâ kurtarır da, fakat makbul değil. Asıl iman ve imandan sonra ameli sàlihin başı olan namaz… Ondan sonra ilticâ eder sığınırsan, Cenâb-ı Hak ola ki, umulur ki seni de beni de kurtarır.

Allah cümlemizi afv u mağfiret etsin… Tevfikat-ı samedâniyyesine mazhar buyursun…

Li'llâhi'l-fâtihah!

12. 12. 1971 – İskenderpaşa Camii

15. İLİM YOLUNDA OLMAK

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve'l-àkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

اَلْعُمْرَى جَائِزَةٌ لِمَنْ أُعْمِرَهَا ، وَالرُّقْبَى جَائِزَةٌ لِمَنْ أُرْقِبَهَا ، وَالْعَائِدُ

فِي هِبَتِهِ كَالْعَائِدِ فِي قَيْئِهِ (حم. ن. عن ابن عباس)

RE. 224/1 (*El-umrâ câizetün li-men u'mirehâ, ve'r-rukbâ câizetün li-men erkabehâ, ve'l-àidü li-hibetihî ke'l-àidi fî kay'ihî.*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

"—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin…

a. Hibesinden Dönen Kimse

Ahmed ibn-i Hanbel ve Neseî, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[175]

اَلْعُمْرَى جَائِزَةٌ لِمَنْ أُعْمِرَهَا ، وَالرُّقْبَى جَائِزَةٌ لِمَنْ أُرْقِبَهَا ، وَالْعَائِدُ

فِي هِبَتِهِ كَالْعَائِدِ فِي قَيْئِهِ (حم. ن. عن ابن عباس)

RE. 224/1 (*El-umrâ câizetün li-men u'mirehâ, ve'r-rukbâ câizetün li-men erkabehâ, ve'l-àidü li-hibetihî ke'l-àidi fî kay'ihî.*)

(*El-umrâ câizetün li-men u'mirehâ*) "*Umrâ*, verilen kimseye câizedir. (*Ve'r-rukbâ câizetün li-men erkabehâ*) *Rukbâ* da verilen kimselere caizedir. (*Ve'l-àidü li-hibetihî ke'l-àidi fî kay'ihî*) Hibesinden dönen, kusmuğunu yalayan gibidir."

Umrâ diye, bir mal sahibinin karşısındaki bir insana, sevdiği bir insana sevdiği bir şeyi bağışlamasına derler.

"—Ben ölünceye kadar bu mal senin tasarrufundadır, senindir." diyor, ona bağışlıyor.

Bağışlamasıyla bu mal o adamın oluyor. O adamın olduğu vakit, o adamın diğer malları nasılsa, o bağışlanan şeyden de öylece istifade eder. Eğer derse ki o adam;

"—Ben bunu sana bağışlıyorum ama sen öldükten sonra yine benim olacak."

"—Bu olmaz böyle şey, bu bâtıldır." diyor.

Bu şart batıldır, hükmü yoktur. Bağışladın mı bitti. Bağışlıyorsan tam bağışlayacaksın.

"—Senin sağlığında senin, sen öldüğünde yine bana veya benim mirasçılarıma kalacaktır." dersen, bu bâtıl olur, hükmü yoktur.

Mal bağışladığın adamındır. Eğer zorla alırsan haksızlık etmiş olursun. Buna cevaz verilmemiş. Onun için, "Böyle bir bağıştan bilâhare dönen insan, kusan, kustuktan sonra o çıkardığı kusmuğunu yalayan insan gibidir." buyrulmuş.

---

[175] Neseî, *Sünen*, c.XI, s.497, no:3650; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.127, no:6541; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.250, no:2250; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.171, no:4843; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Bağışladı ama sonra aralarındaki bir hoşnutsuzluktan dolayı, "Ben alacağım malımı!" dedi, ufak büyük. Onun iadesini isteyen insan, teşbih olarak, bazen de, başka hayvanların kusmuklarını yutan gibi ifade edilmiştir.

Onun için söz erkekte ya, erkeğin sözü sözdür. Verdim, verdim; aldım, aldım. Benim, benim; senin, senin. Sözünde durmak, verdiği sözü de tutmak gerekir. "Bağışladım!" dedi miydi, bitti.

Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki:[176]

لاَ إِيمَانَ لِمَنْ لاَ أَمَانَةَ لَهُ ، وَلاَ دِينَ لِمَنْ لاَ عَهْدَ لَهُ

(طب. عن ابن مسعود)

(*Lâ imâne li-men lâ emânete lehû*) "Güvenilirliği, emniyetliliği olmayan bir kişinin imanı yoktur. (*Ve lâ dîne li-men lâ ahde lehû*) Ahdine sadakati olmayanın dini de yoktur."

"—Mü'min sözünde duran insandır. Sözünde durmayan adamın imanı yoktur." demek, imanı çok zayıf bir adamdır demek.

Zayıf, imansız gâvur demek değil de imanı çok zayıf adam, ki sözünde duramıyor. Asıl hüner, imanın kemali, sözünde duran insandır. Herhangi bir söz, ufak büyük ne olursa olsun.

b. Namaz ve İman

İbn-i Ebî Şeybe, Ahmed ibn-i Hanbel, Tirmizî, Neseî, İbn-i Mâce, Ebû Ya'lâ, İbn-i Hibbân, Hàkim, Beyhakî ve Ziyâü'l-Makdîsî, Büreyde el-Eslemî RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[177]

---

[176] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.227, no:10553; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.220, no:187; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.134, no:5503.

[177] Tirmizî, *Sünen*, c.IX, s.207, no:2545; Neseî, *Sünen*, c.II, s.247, no:459; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.III, s.378, no:1069; Ahmed ibn-i Hanbel, Müsned, c.V, s.346, no:22987; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.366, no:6291; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.II, s.52, no:2; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.145, no:329; İbn-i Hibbân, *Sahîh*,

الْعَهْدُ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ الصَّلَاةُ ، فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ

(ش. حم. ت. حسن صحيح غريب ، ن. ه. ع. حب.

ك. ق. ض. عن بريدة)

RE. 224/2 (*El-ahdü'llezî beynenâ ve beynehüm es-salâtü, femen terekehâ fekad kefere.*)

(*El-ahdü'llezî beynenâ ve beynehüm es-salâtü*) "Onlarla (münafıklarla) bizim aramızdaki ahit namazdır. (*Femen terekehâ fekad kefere*) Onu kim terk ederse kâfir olur."

Bizimle bizden olmayan, yani İslâm'dan gayrı olan kâfir, münafık kim olursa olsun, aramızdaki fark namazdır. Bizle bizden olmayanları ayıran alâmet namazdır. Kim namazı inanmamak suretiyle terk ederse kâfir olur.

Bu terk iki türlü oluyor, mâlum ya: Bir tembelliğinden. Kabul ediyor, borcumdur diyor, fakat her ne sebepler dolayısıyla kılamıyor. Bu günahkârdır. Bir de inanmamak suretiyle kılmamak var ki, bu terk ona aittir ki, bu sefer, Allah-u Teàlâ'nın vermiş olduğu imana, İslamiyet nimetine küfrândır.

Bu hususta çok hadisler var başka yerlerde, burada bir tanesini zikretti.

Namazın kıymeti çok yüksektir. Namaz kul ile Allah arasında bir vasıtadır. Onun için daima insan Cenâb-ı Hakk'ın nuruna bakıp nur isteme mecburiyetindedir. Işık olmayınca gözlerimiz nasıl görmüyorsa, nur olmayınca da gönüller hakikati göremez. Namazı külfet görür, fuzûli görür, lüzumsuz görür, zor görür. Nasıl görürse görsün.

Sebebi? Gönlündeki nurun olmayışıdır, nursuzluğun alâmetidir. Nurlar, ki namaz, Kur'an, zikir ve saire... Bunlar Cenâb-ı Hakk'ın gerek kendisi ve gerekse Rasûl-ü Ekrem SAS Hazretleriyle irtibatı sağlayan görünmez kuvvetlerdir.

---

c.IV, s.305, no:1454; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XI, s.34, no:31035; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.92, no:4257; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.25; Büreyde el-Eslemî RA'dan.

"—Rasûlüllah SAS ile nasıl irtibat edeceğiz?"

Ona getirdiğimiz salât ü selamlar, o onun sünnetine olan temessüklerimiz bizi mânen Rasûlüllah'a bağlar. Ama 1300 sene geçmiş, isterse 1500 sene geçsin, ne kadar geçerse geçsin kıymeti yok; o irtibat bu suretle sağlanır. Bu irtibatı sağlayan şeyi bıraktık mı irtibat kesilir. E Rasûlüllah SAS ile irtibatı kesince lambanın düğmesiyle şişesi arasındaki irtibat kesilince nasıl sönüyor, işe yaramıyor. Ufacık bir telin kopuşu irtibatı kesiyor. İrtibatı kesti miydi karanlıkta kalıyoruz. Rasûlullah ile de irtibat kesildi miydi, gönülde ne nur kalır ne bir şey kalır.

Onun için namaza ve namazdan başka bütün ibadet ve tàatlara kişinin gayreti, kendi menfatinin iktizasıdır. Rasûl-ü Ekrem SAS'le irtibata ve Allah-u Teàlâ'nın vereceği feyizlere, nurlara gark olmasına sebep olur.

Onun için, Allah ibadetlerin en ufağından bile ayırmasın… Önemli görmediğimiz, nafile dediğimiz o ibadetlerin de kıymeti çok büyüktür.

c. İki Bayram

Deylemî, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[178]

اَلْعِيْدَانُ وَاجِبَانِ عَلَى كُلِّ حَالِمٍ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى

(الديلمي عن ابن عباس)

RE. 224/3 (*El-iydâni vâcibâni alâ külli hàlimin min zekerin ve ünsâ.*) "Şu iki bayram, Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramı. erkek ve kadın her büluğa erişen insana vaciptir."

Hâlim, ihtilâm olan, yani erkeklik sınıfına girmiş olan yahut kadınlık sınıfına girmiş olan demek.

---

[178] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.88, no:4248; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.546, no:24096; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.378, no:14531.

Erkeklik veya kadınlık çağına girdi miydi, mesela 13 yaşını dolduran bir erkek muhtelim, büluğa ermiş bir kişi sayılır. Hele 15 oldu mu tamamiyle ermiştir ki, artık namazını da bırakmasına cevaz yoktur ve sâir ibadetlerinin hiçbirini bırakmasına cevaz yoktur. Bayramlar da kendilerine artık borç olur.

d. Vücutta Kalbin Önemi

Ebü'ş-Şeyh ve Ebû Nuaym, Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[179]

اَلْعَيْنَانِ دَلِيلاَنِ ، وَالأُذُنَانِ قُمْعَانِ ، وَاللِّسَانُ تَرْجُمَانٌ ، وَالْيَدَانِ جَنَاحَانِ ؛ وَالْكَبِدُ رَحْمَةٌ ، وَالطِّحَالُ ضَحِكٌ ، وَالرِّئَةُ نَفَسٌ ، وَالْكُلْيَتَانِ مَكْرٌ ، وَالْقَلْبُ مَلِكٌ ؛ فَإِذَا صَلَحَ الْمَلِكُ صَلَحَتْ رَعِيَّتُهُ ، وَإِذَا فَسَدَ الْمَلِكُ فَسَدَتْ رَعِيَّتُهُ

(أبو الشيخ في العظمة ، وأبو نعيم في الطب عن أبي سعيد ، وسنده واه ؛ الحكيم عن عائشة)

RE. 224/9 (*El-aynâni delîlâni, ve'l-üzünâni kum'àni, ve'l-lisâni tercümânün, ve'l-yedâni cenâhâni; ve'l kebidü rahmetün, ve't-tıhâlü dahikün, ve'r-rietü nefesün, ve'l-külyetâni mekrun, ve'l-kalbü melikün; feizâ saluha'l-melikü salehat raiyyetühû, ve izâ fesede'l-melikü fesedet ra'iyyetühû.*)

(*El-aynâni delîlâni*) "İki göz delillerdir. (*Ve'l-üzünâni kum'àni*) Kulaklar kapılardır. (*Ve'l-lisâni tercümânün*) Dil de tercümandır. (*Ve'l-yedâni cenâhâni*) İki el iki kanattır. (*Ve'l kebidü rahmetün*) Karaciğer şefkat, (*Ve't-tıhâlü dahikün*) dalak gülme, (*ve'r-rietü*

---

[179] Ebü'ş-Şeyh, *Tabakàtü'l-Muhaddisîn*, c.III, s.496, no:1017; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Abdürrezzak, *Musannef*, c.XI, s.221, no:20375; Ma'mer ibn-i Râşid, *Câmi'*, c.III, s.166, no:988; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.241, no:1206: *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.383, no:14542.

nefesün) ve akciğerler nefes yeridir. (*Ve'l-külyetâni mekrun*) Böbrekler ise mekir yeridir. (*Ve'l-kalbü melikün*) Kalp de meliktir. (*Feizâ saluha'l-melikü salehat raiyyetühû*) Melik temiz olursa, tebaası da temiz ve sağlam olur. (*Ve izâ fesede'l-melikü fesedet ra'iyyetühû*) Melik fesada uğrarsa, tebaası da fesada uğrar."

Burada kalbe taalluk ederek, kalbi anlatıyor bize Cenâb-ı Peygamber: Kalp bir hükümdardır. Nasıl ki bir milletin başına geçen bir reis var, kalp de bizim başımızın, vücudumuzun reisidir.

Hükümdarlar ne kadar mazbut kimseler olurlarsa, maiyetleri olan, tebâları olan insanlar da o kadar düzgün olurlar. Hükümdarlar boş, akılsız, idaresiz adamlar olursa, işlerini bilmezler, fesat çıkartırlar. Onların maiyeti de fesat olur, fesada erişir."

Mesela dün ben bir şey dinledim: Eski geçmiş hükümdarlar Allah-u Teàlâ'nın verdiği serveti zayi etmişler. Çok fena surette israf yollarını açmışlar, bu suretle de raiyye de bozulmuş.

Niçin? Baş bozuluyor, baş bozulunca alt tarafı da bozuluyor.

Onun için diyor ki:

"—Bir kavim için, kalbinin ıslahı her şeyin ıslahından daha evladır."

Mesela vücudumuzun ıslahı lazım; yıkayacağız, temizleyeceğiz, dikkat edeceğiz ki sıhhatimiz yerinde olsun. Sıhhatimizin yerinde olması için vücudumuza bakmaya nasıl lüzum görüyorsak, aynı şekilde vücudumuzun reisi olan gönül, kalp dediğimiz şeye de bundan daha fazla gayret göstermemiz lazım olduğunu beyan buyurmuşlar.

Niçin?

Bütün el ayak, ne kadar âzâmız varsa bütün bunlar kalbin hizmetkârıdırlar. Nasıl ki teb'a hükümetin hizmetinin vazifesini görmekle mükelleftir. Bu âzâlar da gönlün vazifesini görmekle memurdurlar. Gönül bunlara ne derse onlar onu yapmakla memurdur. İyi emrederse iyi olur, kötü emrederse kötü olur. Onun için onun ıslahı muhakkak lazım.

Allah'ı bilen gönüldür. Göz bilmez, kulak bilmez, çünkü bunlar maddî kısımdır. Bunların Allah'ı bilmesi mümkün değildir. Yalnız göz delaletle kâinatı görür ona der ki:

"—Bak bu kâinatın sahibi olmasa bu kâinat olmaz. Elbette bu kâinatı bir yapan var." derken Allah'a delalet eder.

O Allah'ı anlayış kalbe aittir. Kalp, akıl, ruh, bunlar bir manâdadır, gönül demektir. Onun için Allah'ı anlamak gönle aittir, gönlün ıslahı hepsinden daha evlâdır.

Allah'a giden gönüldür. Beden Allah'a hiçbir zaman gidemez. Şimdi bugün füzeler yapıyorlar, meselâ aya götürüyorlar. Yine 3 - 5 gün bir mesafe lazım. E Allah'a bir mekân bulamazsın ki oraya doğru o füzeyi sevk edelim de orada Allah'ı bulsun. Bu olmaz, bu hâşâ büyük hata, kusurdur.

Allah mekândan münezzehtir. Bütün âlem, tüm varlık onun mülküdür. Onu bulacak olan yalnız gönüldür. Gönlünü Allah'a vermeyen insan onu bulamaz. Gönlünü Allah'a verebilmek için de o nuru ele geçirmek lazım ki sana onu gösterebilsin. Bu güneş nasıl lazımsa bize, o nur ondan daha fazla lazımdır ki Allah'a gitmesinin yolunu görsün ve bilsin.

Allah-u Teàlâ'ya yaklaşan ancak gönüldür. Allah'ı keşfeden ve sair eşyaları keşfeden yine gönüldür. Bu el, ayak bu gönle tâbidirler, gönlün hizmetkârlarıdır. Bu göz, kulak, kafa bütün eşya bu kalbin hizmetkârıdır. Binâen aleyh şimdi hizmet olunan mı lazım, hizmetçi mi lazım?

Bir evde bir hizmetçi vardır bir de evin beyi vardır. Hizmetçi kaç tane olursa olsun, bu eve hizmet edicidir. Hizmetçiye mi itibar olunur, hizmet olunana mı itibar olunur?

Elbette hizmet kime olunuyorsa itibar onadır. Binâen aleyh, bütün âzâlar gönlün hizmetkârı mesabesindedir. Bu beden o gönlü taşıyabilmek için Cenâb-ı Hakk'ın verdiği bir hayvandır. Yani o gönlü taşıyabilmek için Cenâb-ı Hakk'ın verdiği bir hayvân-ı nâtıktır. Hayvandır ve hayvân-ı nâtıktır ki seni Allah'a götürmek için verilmiştir. Maksat bu beden değil, maksat bu bedenin, bu hayvanın seni Allah'a götürmesi için verdiği bir vasıtadır. Sen vasıtaya bağlanıyorsun, seni götüreceği yerden uzak kalıyorsun. Bunu bir teşbih etmiş şöylece:

Bir adam bir at kiralar, araba kiralar, tayyare kiralar, otomobil kiralar, "Beni hacca götüreceksin sen." der. Maksadı kendisinin hacca gitmesi. Atla, deveyle, hayvanlarla, otomobille

neyle gidersen git. Giderken yolda, "Şurada dur bakalım burası pek güzelmiş, biraz burada eğlenelim. Şurası daha güzelmiş, burada biraz eğlenelim. Şu çarşıya gidelim bu çarşıya gidelim." derken mevsim geçmiş hacca gidememişsin. Seni o hayvan hacca götürmek için tutmuştun, götüremedi.

Şimdi kimdedir kabahat?

Sevk edende… Edemedi, götüremedin sen. Eğlenceler ve sair eşyanın misâli tıpkı bunun gibidir ki, onunla meşgul bununla meşgul olurken maksud olan Allah'a sevk edemiyor seni. Sabahleyin zikredeceksin, Allah diyeceksin; "Yahu işe gideceğim, para kazanacağım, şu var bu var." diyorsun.

"—Akşam?"

Yine öyle.

"—Gece?"

Kalkamıyorsun gece sıcak yataktan; "Sabahleyin uykumu alamam!" diyorsun, "İşimden kalırım." diyorsun. Gece namazı denilen o teheccüd namazı ki, en efdal bir namazdır, bunu yapamıyorsun.

Niçin? Gündüzün yorulmuşsun, gece de hoşaf gibi yatıyorsun, kalkacak halin kalmıyor tabiatiyle.

Kalkabilmek için, elbette bu vücudu dinlendirmek lazım ki gece kalkabilsin, Allah'a ibadet edebilsin. En güzel ibadet de gece olur. Allah kusurlarımızı affetsin…

Yani iki şey var bizde; birisi beden kısmı, birisi bu bedenin âmiri olan ruh kısmı. Bedene itibar edersen beden çürümeye mahkûm. Ne kadar yaşarsa yaşasın. Belki yaşarsan 80 sene 90 sene yaşarsın. Ne kıymeti var ondan sonra?

Ölecek ve toprağa inkılap edeceksin. Toprağa inkılap da ne çirkin bir şey, o mezar açılsa da bir görsen! O ölünün safhalarını gözünün önüne getirsen, nasıl kurtlar yiyor da, çürüyor da kötü bir koku alarak nasıl dağılıyor o âzâlar! O yağlarla, kaymaklarla beslediğimiz o vücut nasıl parçalanıyor, nasıl dağılıyor orada!

Onun için o kâfirler Rasûl-ü Ekrem'in huzuruna geldiler de çürümüş kemikleri almışlar avuçlarına ovalıyorlar, kemik toz halinde dökülüyor. Çürümüş çünkü.

"—Bu mu dirilecek? Bu eriyen çürümüş kemik mi tekrar insan olacak?" diyorlar.

قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ (يس: ٧٩)

(*Kul yuhyîhe'llezî enşeehâ evvele merreh*) "Ey Rasûlüm, o edepsiz kâfire söyle, o müşrike, o azılı terbiyesize söyle; onu ilk yaratan yine tekrar yaratacak! Hiç o kemik yokken o kemiği halk eden Allah, tekrar seni diriltecek. (Yâsin, 36/79)

"—Nasıl diriltecek?"

Bizi rahimde nasıl diriltiyorsa, o toprağın içi de bir rahim olacak, o rahimde istediği gibi diriltecektir Hazret-i Allah…

Ama diyeceksin ki:

"—Bu vücut çürüdü orada?"

Çürüsün ne olacak?

Şimdi sen 15 yaşındaki bir delikanlısın, bir kabahat yapsan. Seni yakaladılar 60 yaşındayken, veyahut 70 yaşındayken yakaladılar. "Haa sen bu kabahati yapan değil misin?" dediler.

Şimdi sen desen ki:

"—Ben o günkü adam değilim. O gün benim bıyığım yoktu, sakalım yoktu, boyum ufaktı, gücüm okkam kilom bu kadar eksikti. Bugün şu kadar oldum, bu kadar oldum, ben o adam değilim." dersen, dinleyen olur mu senin o sözünü?

"—Adın Ahmet Mehmet, soyadın da şu, filan mahallede filan evde oturan sen değimlisin?"

"—Evet."

"—Haa gel bakalım!" derler.

"—Canım ben o değilim, olur mu?"

Olmaz. O günkü değilsin ama, bugünkü vücudun sahibi yine sensin.

İşte Allah-u Teâlâ'nın o gün yaratacağı vücut ister bu vücut olsun ister başka vücut olsun, ruhun o vücudun içine girecek cezayı da o çekecek, saadeti de o çekecek. Onun için Allah kusurlarımızı affetsin…

Cesede itibar edeceğiz, bizi Mekke'ye götürsün diyerekten. Ama asıl iş Mekke'ye giden eşek yahut merkep hacı olacak o değil. O hacı olmayacak. Merkep hacı olur mu yâhu? Merkep seni oraya götürmek için bir vasıta…

Bu vücut bir vasıtadır, asıl hacı olacak senin ruhun, senin gönlündür. Sen o gönlünü öldürdükten sonra, ne olursan ol artık ne faydası var onun?

İşte itibar o gönledir. Onun için gönlünü öldürmemeye çalış, o gönlü diriltmeye çalış, o gönlünü yaşatmaya çalış. Bu da Allah-u Teâlâ'nın emirlerine riayetle olur.

Onun için diyor ki: "Gözler de zinâ eder!"

Şimdi bak bizim iki gözümüz var. Geçen bu başka bir yerde geçmişti de burada da bunun izahı geliyor.

Cenâb-ı Hak bize Kur'an'da diyor ki:

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ (النور: ٣٠)

(*Kul li'l-mü'minîne yeguddù min ebsàrihim ve yahfezù fürûcehüm*) "Mü'min erkeklere söyle, gözlerini harama bakmaktan sakınsınlar ve mahrem yerlerini, ırzlarını korusunlar!" (Nur, 24/30)

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ (النور: ٣١)

(*Kul li'l-mü'minâti yagdudne min ebsàrihinne ve yahfazne fürûcehünne*) "Mü'min kadınlara da söyle, gözlerini harama bakmaktan sakınsınlar ve mahrem yerlerini, ırzlarını korusunlar!" (Nur, 24/31)

Siz kadınları gördüğünüz vakitte, onlara bakmamak için gözlerinizi yumun!

"—Niçin canım, bir bakmakla ne olacak oraya? Saklamıyor kendisini meydanda, bakacaksın."

Evet o bakışta çok felaketler var. O bakış bu cesede zarar etmez. Bu ceset ondan mutazarrır olmaz ama, zarar görecek olan bu cesedin içindeki o ruhtur. Ruh Allah-u Teâlâ'nın istemediği, hoşnut olmadığı şeylere bakmaktan üzülür. Ruh Allah-u Teâlâ'nın razı olmadığı şeylerle meşguliyetten üzülür, hastalanır, rahatsızlanır, nihayet ölüme kadar gider. Allah esirgeye…

Binâen aleyh, bu bakıştan üzülen ruhtur.

e. Gözler de Zinâ Eder

Ahmed ibn-i Hanbel ve Taberânî, Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[180]

اَلْعَيْنَانِ تَزْنِيَانِ ، وَالْيَدَانِ تَزْنِيَانِ ، وَالرِّجْلَانِ تَزْنِيَانِ ، وَالْفَرْجُ يَزْنِي

(حم. طب. عن ابن مسعود)

RE. 224/10 (*El-aynâni tezniyân, ve'l-yedâni tezniyâni, ve'r-riclâni tezniyâni, ve'l-fercü yeznî.*)

(*El-aynâni tezniyân*) "İki göz zina eder. (*Ve'l-yedâni tezniyâni*) İki el de zina eder. (*Ve'r-riclâni tezniyâni*) İki ayak da zina ederler. (*Ve'l-fercü yeznî*) Ferc de zina eder."

Gözler de zina eder. Baktığın vakitte oradan bir şimşek gönle iner. Bunlar birer yol… Gönül ne olur? Oraya doğru bir meyil yapar. Niçin?

Allah-u Teâlâ yaratırken insanı da çift yaratmış ve meyilli yaratmış. Nefsin arzularına da bir meyil var insanda. E gözün baktığı vakit, evvela bakarsın sonra derken şehvet galebe eder. Sonra bakarsın daha ileriye giderek temaslar hâsıl olmaya başlar. Nihayet büyük günahlara da düşersin, Allah esirgeye...

Onun için sen öyle bir şey gördün mü, bakmamak için kafanı

---

[180] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.412, no:3912; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.134, no:8661; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IX, s.246, no:5364; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.394, no:384; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.311, no:1956; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VI, s.211, no:2282; Ebû Nuaym, *Hilyetü'lEvliya*, c.II, s.98; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VI, s.390, no:10543; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.344, no:8520; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.267, no:4419; Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, c.IV, s.365, no:5428; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VII, s.89, no:13289; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.72; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.116, no:30; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.473, no:8913; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VI, s.213, no:2284; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.327, no:13062; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.77, no:1799; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.382, no:14541.

çevir, yahut mümkünse başını böyle önüne eğersin. Onun için büyükler demişler ki:

"—Yolda giderken başını ayağının bastığı yere bak. Sağa sola bakma!"

Niçin demiş bunu büyüklerimiz bize?

Gözün sağa sola bakarken önündeki günahları görürsün. Günahlar gönle akıtılan pisliklerdir. O pislikler dolayısıyla yani bir havuzunuz olsa, havuzunuza pislikler aka aka havuz pislikle dolar. Buradan suyu alabilir misiniz artık? O suyu içebilir misiniz artık? Çünkü cîfe, pis, leş ve bozuk şeyler girmiş suyu suluktan çıkarmıştır içilmez artık. Ta ki onlar boşaltılacak, temizlenecek ondan sonra.

Binâen aleyh göz vasıtasıyla, bu bakmadan dolayı giren günah şeyler gönlün içinde pislik peyda eder.

Onun için, Konya'daki Vehbi Efendi denilen o zâtın kendisinin Kur'an tefsiri var, bir de Kur'an âyetlerini, ahkâm âyetlerini izah eden Ahkâm-ı Kur'âniyye'si var. Onun içerisinde bu bakma faslına dair bir madde de koymuş.

Niçin bakmasın?

Erkek kadına kadın da erkeğe bakmaması lazım! Bakarsa, bu bakmada çok zararlar vardır. Zararlardan birisi, gönlün ona kayar. İnsan sen ne kadar güzel olursan ol, senden daha bir güzeli vardır. Sen ne kadar zengin olursan ol, senden daha bir zengini vardır. Sen ne kadar bilgin olursan ol, senden daha bir bilgini vardır. Baktığı vakitte gönül ona kayınca seni unutur, onunla ilgilenmek ister can. Buna sebep olur o göz.

Gözde aşk denilen bir şimşek var. Bu şimşeğin önüne mesela bugün siper diyorlar ya, sâikaları, şimşekleri tutmak için siper. Siper-i sâika (*paratoner*) dedikleri, koydukları şey var ki başka yerlere gitmesin. Bu siper-i sâika da bu gözün kapanmasıdır. Kapanmayınca, o baktığın şeyden gelen şimşek gönle düşer. Cenâb-ı Hak herkese bir kudret, bir kuvvet vermiştir.

Her halde gözünde kaşında, yüzünde, boyunda posunda hoşuna gidecek bir hal dolayısıyla bir daha bakmak istersin. Hoşuna da gider bir daha bakmak istersin. "Hoş geldiniz sefa geldiniz!" gelir arkasından. İşte "Kahve içmez misiniz?" gelir, "Çay içmez misiniz? gelir. Derken muhabbetin kaynamasına vesile

olur, büyük günahlara da düşülür.

Yapmam ben öyle şey, canım olur mu?

Haa diyor ki; "Güneş var ya, kar da var. Güneşin altında kar dayanabiliyorsa, güneşin altında kar erimemek için dayanabiliyorsa, kadın da böyle erkek de böyle, birbirlerine karşı dayanabilsinler!

Dayanamaz, çekecek, cazibe var iki tarafta da. İki tarafın cazibesinden kendini kurtarmak için, gözünü yummaktan başka çare yok.

Onun için, zinaya vesile olur gözler. Gözü korumak için sana Allah-u Teâlâ kapak vermiş, kapayacaksın.

"—Ama budala derler?"

Ne derlerse desinler!

Eller de zinâ eder.

"—Efendim el sıkışalım."

Sabah "Hoş geldiniz!" diye elini tutar. E bu eller vasıtasıyla, elektrik telleri birbirlerine değince nasıl cereyan bir taraftan bir tarafa geçip de lamban yanıyor, dolabın işliyor, şu oluyor bu oluyor. Bu temas dolayısıyla da iki tarafın cereyanı birbirine geçer. Bir karşıdan bakarak geçmek var, bir de tutarak geçirmek vardır ki, daha sağlam oluyor iş. Bu daha felaket oluyor.

Ayaklar da zinâ eder. Allah esirgesin, bunların hepsi de zina vasıtalarıdır. Bir kavmin helâkine sebep olan günahlardan birisi de budur.

f. Sabah Akşam İlim Öğrenmeye Gitmek

Ebû Mes'ud ve İbnü'n-Neccâr, Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[181]

الْغُدُوُّ والرَّوَاحُ في تَعْلِيمِ الْعِلْمِ ، أَفْضَلُ عِنْدَ اللهِ مِنَ الْجِهَادِ فِي

[181] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.109, no:4303; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.558, no:20240; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.406, no:14600.

سَبِيلِ اللهِ (أبو مسعود ، وابن النجار عن ابن عباس)

RE. 224/11 (*El-gudüvvü ve'r-revâhu fî ta'lîmi'l-ilmi, efdalü inda'llàhi mine'l-cihâdü fî sebîli'llâhi.*)

(*El-gudüvvü ve'r-revâhu fî ta'lîmi'l-ilmi*) "Akşam sabah ilim talimine gitmek, (*efdalü inda'llàhi mine'l-cihâdü fî sebîli'llâhi*) Allah indinde, Allah yolunda cihaddan daha efdaldir."

Şimdi buyurun hep berober Rasûlüllah SAS'e bir salât ü selâm getirelim:

"—*Es-salâtü ve's-selâmü aleyke yâ rasûla'llah…*"

"—*Es-salâtü ve's-selâmü aleyke yâ habîba'llah...*"

"—*Es-salâtü ves-selâmü aleyke yâ seyyide'l-evelîne ve'l-âhirîn…*"

(*El-gudüvvü*) "Sabahleyin şafaktan sonra olan vakit."

(*Ve'r-revâhu*) "İkindiden sonra olan vakit."

Bu iki vakitte ilim ta'lim etmek için bir yere gitmek, Allah katında cihad etmekten daha faziletlidir.

Bir mektebe, bir medreseye, bir hocaefendiye ilm-i şer'îyi, ilm-i dînîyi, dininin bilgilerini öğrenmek için gidiyorsun. İlim öğrenmek için bu iki vakitte yürüyüş, gidiş, ind-i ilâhîyede fî sebîlillâh cihaddan efdaldir. Hani bugün Pakistanlılar dövüşüyorlar ya, cihadları var adamların. O cihaddaki dövüş gibi, belki ondan daha üstün fazileti var bu dersi öğrenmenin, derse gitmenin.

Öğrenme de mevzu bahis ama burada gitmenin diyor; gidip gelmek. Çünkü gidip gelmek suretiyle bir şey öğreneceksin; dininin esasını öğreneceksin, kökünü öğreneceksin, dinin sana nereden geldiğini öğreneceksin. Dinin nur olduğunu öğreneceksin, dinin Allah'ın emirleri olduğunu öğreneceksin, dinin Allah'ın Peygamberi olan Muhammed SAS'in gösterdiği yol olduğunu öğreneceksin.

Bunu öğrenmeden anadan babadan görerek yaptığımız taklitçilik zayıftır. Birisi gelir itekler, yıkılır gider. Ama kökünden öğrenirsen ve ona da güzelce bağlanırsan, o zaman dünya bir araya gelse de "Allah yok!" dese, "Deli!" dese: "Deli ben değil, deli sensin!" dersin.

Niçin? Allah'ın varlığına öyle inanmışsın ki dünya bir araya gelse seni oradan ayıramaz.

Bu da neyle olacak? Muhakkak bilgiyle olacak. Bu bilginin tahsili cihaddan efdal demiş. Gidip cihadda olacaksın bir şehid. Mesela vurulucaksın, öleceksin yahut gazi olarak dönüp geleceksin. Bir sevap alacaksın, ister şehid ol ister gazi… Fakat onun menfaati hem kendine mahsustur hem muvakkattır. Fakat ilmin sana verdiği fevâid hem âmmeyedir, hem de ebedîdir. Çünkü ebediyet âleminde seni kurtaracak olan Allah'a olan bilgindir. O Allah'a karşı olan bilgi, ki gönüldeki hâsıl olan bilgidir. En makbul bilgi o bilgidir.

g. Gazi, Hacı ve Umreci

İbn-i Mâce, Taberânî ve İbn-i Hibbân, Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[182]

الْغَازِي فِي سَبِيلِ اللهِ ، وَالْحَاجُّ وَالْمُعْتَمِرُ وَفْدُ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ ؛ دَعَاهُمْ فَأَجَابُوهُ ، وَسَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ (ه. طب. حب. عن ابن عمر)

RE. 224/12 (*El-gâzî fî sebîli'llâhi, ve'-haccü ve'l-mu'temiru vefdu'llàhi azze ve celle; deàhüm feecâbûhu, ve seelûhu fea'tàhüm.*)

(*El-gâzî fî sebîli'llâhi*) "Allah yolunda gaza eden, (*ve'-haccü ve'l-mu'temiru vefdu'llàhi azze ve celle*) Beytullah'a hac yapanlar ve umre edenler Aziz ve Celil olan Allah'ı ziyarete gelen heyetlerdir. (*Deàhüm feecâbûhu*) Bunlar dua ederlerse, kabul olunur. (*Ve seelûhu fea'tàhüm*) Ondan bir şey isterlerse, Allah isteklerini verir."

Gaza edenler, muharebeye giden insanlar Allah yolundadırlar. Allah'ın beytini ziyaret olan hac yoluna gidiş, o da Allah yolundadır. Bir de yine Kâbe'yi ziyaret var ki, umre diyorlar,

---

[182] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VIII, s.140, no:2884; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.474, no:4613; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.422, no:13556; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.476, no:4108; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

haccın ufağı. Umre yoluna giden de Allah yolundadır. Bunlara *vefdu'llah* diyorlar ki gününü, vakitlerini Allah yolunda harcayan insanlardır.

Ne zamanki bunlar Allah'a dua ederler… Gerek gazi olsun, gerek Beytullah'a giden hacı olsun, gerekse umre için giden umreci olsun, ona *mu'temir* diyorlar. Bunların hangisi Allah-u Teàlâ'ya içten güzelce bir dua ederse, Allàh-u Teàlâ ona icâbet eder, duasını kabul eder. Bir şey isterlerse, isteyenlere istediklerini de Allah-u Teâlâ lütfeder."

h. Allah Rızası İçin Gazâ

Ahmed ibn-i Hanbel, Ebû Dâvud, Neseî, Ebû Ya'lâ, Taberânî, H'akim ve Beyhakî, Muaz ibn-i Cebel RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[183]

---

[183] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.VII, s.37, no:2154; Neseî, *Sünen*, c.X, s.274, no:3137; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.234, no:22095; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.91, no:176; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.94, no:2435; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.33, no:4397; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.168, no:18328; Beyhakî,

الْغَزْوُ غَزْوَانِ: فَأَمَّا مَنِ ابْتَغَى وَجْهَ اللَّهِ ، وَأَطَاعَ الإِمَامَ ، وَأَنْفَقَ الْكَرِيمَةَ ، وَيَاسَرَ الشَّرِيكَ ، وَاجْتَنَبَ الْفَسَادَ فِي الأَرْضِ ؛ فَإِنَّ نَوْمَهُ وَنَبْهَهُ أَجْرٌ كُلُّهُ ؛ وَأَمَّا مَنْ غَزَا فَخْرًا وَرِيَاءً وَسُمْعَةً ؛ وَعَصَى الإِمَامَ وَأَفْسَدَ فِي الأَرْضِ فَإِنَّهُ لَنْ يَرْجِعُ بِالْكَفَافِ (حم. د. ن. ع. طب. ك. هب. عن معاذ)

RE. 224/13 (*El-gazvü gazvâni: Feemmâ meni'btegà veche'llàhi, ve etàa'l-imâme, ve enfeka'l-kerîmete, ve yâsere'ş-şerîke, ve'ctenebe'l-fesâde fi'l-ardı; feinne nevmühû ve nübhühû ecrün küllühû; ve emmâ men gazâ fahran ve riyâen ve süm'aten; ve asa'l-imâme ve efsede fi'l-ardı, feinnehû len yerciu bi'l-kefâfi.*)

(*El-gazvü gazvâni*) "Gazâ iki türlüdür: (*Feemmâ meni'btegà veche'llàhi, ve etàa'l-imâme*) Allah rızası için gaza eden kimse, komutanına itaat eder, (*ve enfeka'l-kerîmete*) kıymetli şeylerini harcar, (*ve yâsere'ş-şerîke*) arkadaşlarına kolaylık gösterir, (*ve'ctenebe'l-fesâde fi'l-ardı*) ve arzda fitne çıkarmaktan kaçınır. (*Feinne nevmühû ve nübhühû ecrün küllühû*) İşte bu kimsenin uykusu da uyanıklığı da sevaptır."

(*Ve emmâ men gazâ fahran ve riyâen ve süm'aten*) "Başka maksatla gaza edene gelince; onunkisi öğünme, riya ve gösteriştir. (*Ve asa'l-imâme ve efsede fi'l-ardı*) Komutanını dinlemez ve arzda da fesat çıkarır. (*Feinnehû len yerciu bi'l-kefâfi*) İşte bu gibiler asla hayır ve sevapla dönemezler."

Gaza iki çeşit olur. Bir gazi var ki sırf Allah için gazâ ediyor. Atı kendisinin, silahı kendisinin, yiyeceği içeceği kendisinin…

Şuabü'l-İman, c.IV, s.30, no:4265: Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.186, no;1159; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.67, no:109; Mâlik, *Muvatta'*, c.III, s.664, no:1693: İbn-i Ebî Âsım, Cihad, c.I, s.373, no:133; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.110, no:4306; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.79; İbn-i Asâkir, Târih-i Dimaşk, c.XXVII, s.43; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.220; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Eskiden bunlara gönüllü asker derlerdi. Her masrafı kendine ait, gidiyor muharebeye ve âmiri kimse ona da itaat ediyor. O ne derse yapıyor, isterse ölüm olsun.

En güzel sevdiklerini de, at, deve ne olursa, harp yolunda infak ediyor. Bununla beraber arkadaşları da var ya yanında, o yanındaki arkadaşlara karşı da gayet kolaylık gösteriyor. Onlarla gayet güzel geçiniyor, onları darıltmıyor, incitmiyor. Onlara fazla yük yüklemiyor, belki onların yüklerini alıyor.

Kimsenin hakkına hukukuna riayetsizlik yapmıyor. Yeryüzünde fesat çıkarmaktan son derece ictinab ediyor, uzak duruyor.

Şimdi harbe gitmiş böyle bir adam yatağında yatmış uyuyor. Boyuna yürüyecek değil ya, bir yattığı dinlendiği zaman oluyor. Bunun yatışı, uyanık hali, bütün harekâtı sevaptır.

Yâni Allah yoluna harbe, gazaya gidiyor, elinden geldiği kadar malını da infak ediyor. Arkadaşlarıyla da güzel arkadaşlık ediyor, onlara kolaylıklar gösteriyor, iyilikler yapıyor. Yeryüzünde de hiçbir fesada sokulmuyor. Bunun her hali ecir oluyor.

İkinci gazi de şu gazidir ki öğünmek için, gösteriş için ve duyulsun diye gazâ yapıyor. Kumandanları da dinlemiyor. "Böyle yapacağım!" diyor, kendi istediğine göre hareket ediyor.

Bizim en büyük kabahatlerimizden birisi de kendi başımıza hareket edişimizdir. Büyüklerimizi dinlemememizin kabahati, her kabahatin üstündedir. İnsan çeşitli kabahatler yapar, çoğu affolunur ama, bu büyüğüne itaat etmemek, onun sözünü dinlememenin kabahati affolunmaz bir kabahattir.

Onun için burada da diyor ki:

Kumandana isyan ediyor, yeryüzünde fesat işliyor. Bozgunculuk yapıyor, ayrılık yapıyor, dağınıklık yapıyor, çeşitli. Fesadın bin bir çeşidi var, hangisi olursa olsun.

Bu da hiçbir sevap almadan döner. Orada çektiği eziyet, zahmet, meşakkat yanına kâr kalır.

i. Garipliğin Mükâfatı

Ebû Nuaym ve Deylemî, Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[184]

اَلْغَرِيبُ فِي غُرْبَتِهِ ، كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللهِ ؛ يَرْفَعُ اللهُ لَهُ بِكُلِّ قَدَمٍ دَرَجَةً ، وَيَكْتُبُ لَهُ خَمْسِينَ حَسَنَةً ؛ اَلْغَرِيبُ فِي غُرْبَتِهِ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ ؛ أَكْرِمُوا الْغُرَبَاءَ ، فَإِنَّ لَهُمْ شَفَاعَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ ؛ لَعَلَّكُمْ تَنْجُونَ بِشَفَاعَتِهِمْ

(أبو نعيم ، والديلمي عن أبي سعيد)

RE. 224/14 (*El-garîbü fî gurbetihî, ke'l-mücâhidi fî sebîli'llâhi; yerfeu'llàhu lehû bi-külli kademin dereceten, ve yüktebü lehû*

---

[184] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.112, no:4311; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.494, no:16690; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.407, no:14604.

hamsîne haseneten; el-garîbü fî gurbetihî vecebet lehü'l-cennete; ekrimü'l-gurabâe, feinne lehüm şefâaten yevme'l-kıyâmeti; lealleküm tencûne bi-şefâatihim.)

(*El-garîbü fî gurbetihî, ke'l-mücâhidi fî sebîli'llâhi*) "Garip gurbetinde, Allah yolundaki mücahid gibidir. (*Yerfeu'llàhu lehû bi-külli kademin dereceten*) Her adımı için Allah bir derece yükseltir, (*ve yüktebü lehû hamsîne haseneten*) ve kendisine elli hasene yazar. (*El-garîbü fî gurbetihî vecebet lehü'l-cennete*) Garip, gurbette iken ölürse, Cennet ona vacip olur. (*Ekrimü'l-gurabâe*) Gariplere ikram ediniz. (*Feinne lehüm şefâaten yevme'l-kıyâmeti*) Zira, kıyamet gününde onların şefaat hakkı vardır. (*Lealleküm tencûne bi-şefâatihim*) Umulur ki onların şefaati sebebiyle kurtulursunuz."

Gurbet halinde olan bir garip; gerek ilim tahsili için memleketinden çıkmış bir garip, gerekse hacca gitmek için vatanından ayrılmış bir garip, gerekse muharebe için vatanından ayrılmış bir garip… Hangisi olursa olsun, vatanından çıkmış bir insan, Allah yolunda dövüşen mücahidler gibidir. Cenâb-ı Hak bunlara, attıkları her adım için bir derece verir. Her adımına da

50 bin hasene verilir. Bahusus ilim yolunda olursa bu iş…

Garip gurbet halinde dünyadan âhirete göçerse, o gurbette oluşuna mükâfâten cennet ona vacib olur. Öyleyse gariplere siz acıyınız ve onlara ikram ediniz. Onlara yarın rûz-u kıyâmette Cenâb-ı Hak şefaat hakkı verecektir.

Onlara yaptığınız yardımlar size şefaat etmelerine vesile olur. Ufacık bir yardım yapmışınızdır, fakat bu yardımınız hiçbir zaman boşa gitmez. O sizin için bir şefaat olmasına vesile olur. Umulur ki, onların şefaati dolayısıyla kurtulursunuz.

j. Dünyada Dört Garip

Deylemî, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[185]

الْغُرَبَاءُ فِي الدُّنْيَا أَرْبَعَةٌ : قُرْآنٌ فِي جَوْفِ ظَالِمٍ ، وَمَسْجِدٌ فِي نَادِي قَوْمٍ لاَ يُصَلَّى فِيهِ ، وَمُصْحَفٌ فِي بَيْتٍ لا يُقْرَأُ فِيهِ ، وَرَجُلٌ صَالِحٌ مَعَ قَوْمٍ سُوءٍ (الديلمي عن أبي هريرة)

RE. 224/15 (*El-garîbü fî'd-dünyâ erbaatün: Kur'ânün fî cevfi'z-zâlimi, ve mescidün fî nâdî kavmin lâ yüsallûne fîhi, ve mushafun fî beytin lâ yukraü, ve racülün sàlihun mea kavmin sûin.*)

(*El-garîbü fî'd-dünyâ erbaatün*) "Dünyada garibler dörttür: (*Kur'ânün fî cevfi'z-zâlimi*) Zalimin ezberindeki Kur'an. (*Ve mescidün fî nâdî kavmin lâ yüsallûne fîhi*) Bir mahallede içinde namaz kılınmayan mescid. (*Ve mushafun fî beytin lâ yukraü*) Bir evdeki okunmayan Mushaf. (*Ve racülün sàlihun mea kavmin sûin*) Kötü bir kavimle beraber bulunan sàlih adam."

Garipler dünyada dört tanedir:

---

[185] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.108, no:4301; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.III, s.128; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.616, no:2845; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.406, no:14601.

Birisi: Kur'ân-ı Azîmüşşân, çok güzel! Ama bir zalim onu ezberlemiş, dünyayı yutmak için; gözü de doymaz, karnı da doymaz. Bu zalimin karnındaki Kur'an gariptir.

İkincisi: Cami yapılmış fakat içine giren cemaat yok. Bu da gariptir.

Üçüncüsü: Evde Mushaf var, fakat açıp da okuyan yok.

Hanım doğum yapar, çocuk dünyaya getirir. Zarar gelmesin diyerek onun baş ucuna asarlar. Veyahut evden birisi ölürse, "Onun başında bir okuyalım!" diyerek bakarlar yüzüne. Halbuki bu ne o ölü içindir, ne de o lohusa içindir. Bu Kur'an, Allah-u Teâlâ'nın kelamı olması dolayısıyla, her mü'min her gün onu açıp, bakıp okuması lazım. Okumadığı takdirde evde mahpus kalan Mushaflar gariptirler.

Dördüncüsü: İyi bir adam kötü bir kavmin içine düşmüş, her harekâtını tenkit edip, adamı rahatsız ediyorlar. Bu da gariptir.

k. Gusül Dört Sebeple Yapılır

İbn-i Ebî Şeybe, Hz. Aîşe RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[186]

اَلْغُسْلُ مِنْ أَرْبَعٍ: مِنَ الْجَنَابَةِ ، وَالْحِجَامَةِ ، وَغُسْلِ الْمَيِّتِ ، وَغُسْلِ الْجُمُعَةِ (ش. عن عائشة)

RE. 225/1 (*El-guslü min erbain: Mine'l-cenâbeti, ve'l-hicâmeti, ve gusli'l-meyyiti, ve gusli'l-cumuati.*)

(*El-guslü min erbain*) "Gusül dört şey sebebiyledir: (*Mine'l-cenâbeti*) Cenâbetten dolayı. (*Ve'l-hicâmeti*) Hacamat yaptırmadan önce. (*Ve gusli'l-meyyiti*) Cenaze yıkadıktan sonra. (*Ve gusli'l-cumuati*) Cuma namazına gitmeden önce."

---

[186] İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.93, no:5032; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.113, no:8; İshak ibn-i Râhaveyh, Müsned, c.II, s.81, no:549; Hz. Aîşe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.380, no:26566; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.410, no:14610.

Gusül dört şeyden dolayı mü'mine borç olur:

1. Cünüp olduğu vakitte.

2, Hacamat yaptırdığı vakitte.

Bir hacamattan evvel alacak guslü ki, "Hacamat halinde belki hacamatçının bıçağı kalın damara isabet eder de kanı durduramaz, ölümüme sebep olur, gusulsüz, abdestsiz ölmeyeyim!" diye abdestli olarak hacamat yapılması tavsiye ediliyor.

3. Cenaze yıkayacak. Cenazeyi yıkayan adamın da cenazeden evvel veyahut sonra gusletmesi lazımdır. Çünkü SAS Efendimiz de bir meyyiti yıkamış ve ondan dolayı gusletmiş.

4. Bir de Cuma namazı için her müslümanın muhakkak gusül abdesti alarak camiye gelmesi lazım."

l-Haftada Bir Yıkanmak

Taberânî, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[187]

الْغُسْلُ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ ، فِي سَبْعَةِ أَيَّامٍ ، شَعَرِهِ وَبَشَرِهِ

(طب. عن ابن عباس)

RE. 225/2 (*El-guslü vâcibün alâ külli müslimin, fî seb'ati eyyâmin, şearihî ve beşerihî.*)

(*El-guslü vâcibün alâ külli müslimin fî seb'ati eyyâmin*) "Gusül, her müslümana, yedi günde bir vaciptir; (*şearihî ve beşerihî*) saçına da, derisine de…"

Buradaki vücup sünnet manâsındadır.

Her müslümanın, ister gusül icap etsin ister etmesin, yedi günde bir kere temizlenmesi, gusletmesi lazımdır. Başını saçını yıkamak suretiyle…

---

[187] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.31, no:10947; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Tahâvî, *Şerhü'l-Maânî*, c.I, s.116, no:661; Hatîb-i Bağdâdî, *el-Müttefik ve'l-Münferik*, c.III, s.33, no:1423; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

m. Cuma Günü Gusletmek

İbn-i Hibbân, Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet etmiş Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[188]

الْغُسْلُ يَوْمَ الجُمُعَةِ عَلَى كُلِّ حَالِمٍ مِنَ الرِّجَالِ ، وَالنِّسَاءِ وَعَلَى كُلِّ بَالِغٍ مِنَ النِّسَاءِ (حب. عن بن عمر)

RE. 225/3 (*El-guslü yevme'l-cumuati alâ külli hâlimin mine'r-ricâli, ve alâ külli bâliğin mine'n-nisâi.*)

(*El-guslü yevme'l-cumuati alâ külli hâlimin mine'r-ricâli*) "Cuma günü gusül, her bâliğ erkeğe, (*ve alâ külli bâliğin mine'n-nisâi*) ve bâliğ olan her kadına lazımdır."

Erkeklerden ergenlik çağına erişmiş olan kimselere ki, ondan sonra yaşı ne kadar olursa olsun onların hepsinin Cuma günü gusletmeleri gerekir.

Kız çocuklarından da yine büluğa çağına gelmiş olan, ki onlara dokuz yaş takdir ediyorlar. Dokuz on yaşındaki kızların da demek ki, Cuma günleri camiye gelmeyecekler tabii, kadın kız çocukları gelmezler; fakat o günün şerefine binâen onlara da guslü öğretmek ve onlara da guslettirmek lazım geliyormuş.

Ha size bir de Pakistan hikâyesi anlatayım:

Geçen gün Pakistan'dan bir misafir geldi. Buradan, İstanbul'dan, buraya gelen Pakistanlılarla beraber Pakistan'a gitmişler. Pakistan'daki o tebliğ heyetinin dört ay misafiri olmuş. Şimdi de gelmiş orada gördüklerini bize anlatırken, kendisi oradaki gördüğü ikrâm u izzetten dolayı çok mütehassis olmuş. Gördüğü ikrâm u izzet, mesela; "Türklerden bize misafir gelmiş!" diyerekten çok ikram etmişler.

"Hiçbir masraf göstermediler dört ay bize!" diyor. Evden eve,

---

[188] İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IV, s.28, no:1227; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.752, no:21236; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.411, no:14615.

evden eve bütün gün misafirlikte dolaştık. Yemek içmek de dahil hiçbir masraf yaptırmadılar. Trene binerken paramızı [almadan] biletimizi alıyorlar, trendeki yiyeceğimiz ekmeklerimizi, yemeklerimizi, meyvalarımızı sepetlere doldurup bizi götürecek mihmandarlara veriyorlar ki bunlar yolda bunları yesinler, yiyecek olsun diyerekten.

Gittiğimiz yerde birçok karşılayıcılar, "Hoş geldiniz!" diye bizi karşılıyorlar. Onlara telgraflar çekiliyor demek ki… Evlerine götürüyorlar veyahut kalacakları yerler nere ise…

Yatakhanelerimiz camiler diyor. Evlere gitmek yok. Geceleri yatsıdan sonra yatıyoruz, muhakkak gece teheccüd namazına kaldırıyorlar diyor. Gece teheccüd namazına kalkılıyor, namazını kılıyor herkes tekrar yatıyorlar.

Sabahleyin erken vakitte kalkıp namaz kılınıyor, zikrullahlar yapılıyor, işrak namazı olaraktan dört rekât namaz kıldırıyorlar. İkisi, yani iki rekâtı;

"—Her kim sabah namazından sonra işrak vaktine kadar

zikrullah ile, ibadetle meşgul olur da iki rekât işrak namazını kılarak çıkarsa, ona hiç eksiksiz bir hac ve bir umre sevabı vardır, bunu ihmal etmeyin!" diyorlar.

Herkes orada namazın arkasından bekliyor, işrak vakti ki bayram namazı kıldığımız vakittir, ikişer rekât namaz kılıyorlar. Diyorlar ki:

"—Bu iki rekât kâfi değil. Bu iki rekâtta hac sevabını aldık. Şimdi iki rekât daha ilave edelim ki, bu da sadakalarımıza karşılık gelir."

Çok büyük sadaka, Efendimiz SAS'in bu hususta teşvikleri var. Dört rekât namaz kılıyoruz. Sonra yemeklerimizi getiriyorlar yiyoruz. Yemeklerden sonra, "Haydi yatın şimdi, biraz dinlenin, istirahat edin!" diyorlar.

Öğlenden biraz evvel kaldırıyorlar, ki dokuz sıralarında filan, derse götürüyorlar, diyor. Bütün ayetlerle, hadislerle bizim kafalarımızı dolduruyorlar, yapacağımız vazifeleri bize öğretiyorlar ki "İman ü İslâmiyet nasıl korunacak ve nasıl muhafaza olunacak?" bu esasları öğretiyorlar.

Öğlen yemeklerini yiyoruz. Kaylûle denilen bir uyku var ki, öğlenle ikindi arasında veyahut öğlenden evvel uyunur o, ki gece namazına kalkmaya rahatlık olur, serbestlik olur. İnsan gece uyanır, namazı kılar bu surette vücudu da dinlenmiş olur o suretle.

Ondan sonra ikindi dersi başlıyor diyor. İkindi dersinde yine vâizler Cenâb-ı Peygamber'in yollarını bize gösteriyor; nasıl yerdi nasıl içerdi, nasıl uyurdu? Boyu nasıldı, sakalı nasıldı? Her harekâtını böyle birer birer bize anlatıyorlar.

"—Ramazan'ı orada kıldık. Hiçbir camisi yoktu ki hatimle teravih kılınmasın. Mutlaka her camisinde teravih hatimle kılınıyordu." diyor.

Bizim İstanbul'da mesela üç beş cami var mıdır kılınan?

Orada her camisi hatimle namaz kıldırıyormuş. Her caminin imamının arkasında da üç beş tane hâfız varmış. İmam şaşırırsa ona hatırlatsın diye. Biz camide namaz kıldırmak için iki tane hâfız bulmak için ödümüz kopuyor; "Kimi bulalım da acaba bize namaz kıldırıversin?" diyerekten zor buluyoruz. İşte bir camide ta

Erzurum'dan geliyor bir Efendi, Soğanağa diye bir camide namaz kıldırıyor.

E hâfızlık kolay değil. Mukabele okuyan hâfızlarımız pek çok ama onun kıymeti yok. Namazda onu hiç şaşırmadan böyle düzgün okuyabilecek kudretli bir hâfız lazım. Bunlar maalesef pek az. Üç beş sayfa bilmekle olmuyor bu iş.

Sonra yemek yiyoruz, yemeklerde kat'iyyen masa, tabak, çatal bir şey yok diyor. Ve diyorlar ki:

"—Bunlar gâvur âdetleridir. Bunlara tenezzül etmeyiniz. Rasûlüllah yerde yerdi. Siz Rasûlüllah'tan daha büyük müsünüz ki, masaların üzerinde o gâvurlara benzeyerek öyle ayakkabılarınızla, şununla bununla yemek yiyorsunuz? Bu müslümana yakışmaz!" derlermiş.

Yemekleri yerde yiyorlar. Muşambaları yayıyorlar, yemekleri getiriyorlar. Onlar kendileri elleriyle yiyor. Biz beceremediğimiz için, bize birer kaşık verdiler ama hoşlanmadılar.

"—Peygamber SAS böyle yemiş, siz de böyle yiyin, kaşığa ne ihtiyaç var." dediler.

Sonra bizi çarşıya pazara hiç yollamazlardı. Dört ay orada misafir kaldık, memleketlerini görmek nasib olmadı bize. Camiden eve, evden camiye… Camiden vaaza, vaazdan camiye…

"—Canım biraz müsaade edin de gidelim şu memleketinizi bir görelim!" dedim.

"—Yok! Siz buraya, buradaki kardeşlerinize faydalı olmak için geldiniz. Bizim memleketimizin çarşılarını pazarlarını görürseniz, gönlünüz sizin çarşıya pazara gider, çarşıda pazarda gönlü olan insanın kardeşlerine faydası olmaz sonra. Siz davet edeceksiniz, nasihat edeceksiniz buradaki kardeşlerinize, dini öğreteceksiniz, öğrendiklerinizi onlara da öğretmeye çalışacaksınız. Onlar sonra sizi dinlemezler." derlermiş.

Şimdi bir de tebliğ usûlü söylediler. Şimdi burada öğretiyorlar, öğrettikten sonra bunları grup halinde parça parça davetçi olaraktan çarşılara, pazarlara salıyorlar.

Dükkâna gidiyor yahut eve gidiyor;

"—*Selâmün aleyküm!*"

"—*Ve aleyküm selâm!*"

“—Ben müslüman kardeşinim senin. Sizi görmek için tâ İstanbul gibi bir yerden geldim. Binâen aleyh akşam namazından yahut yatsı namazından sonra sizi filan camide bekleriz, buyurun da orada bir sohbet edelim. İşte daha biraz İslâm’ın imanın şartlarını da söylüyorlarmış. Ondan sonra diğer dükkâna, diğer eve… Böylece dolaşaraktan davet yapıyorlar.

Bazen büyük, şehir kalabalık şehir; 20 bin 30 bin 40 bin kişi toplanıyor. On binden aşağı yok. Toplanıyor cemaat, geliyorlar.

Bazen de tabii sert bir adam veya istemeyen bir adam oluyor;

“—Haydi defolun be! Siz nereden geldiniz buraya?” diyor.

Böyle azarlayan, belki dövmeye kalkan da olur. “Siz sakın ha ona bir şey demeyeceksiniz, darılmayacaksınız. Yine de ona güzel güzel sözler söyleyerek ikna etmeye çalışacaksınız. Mukabelede bulunmayacaksınız. Sopa vurursa eğiliverecekseniz. Tokat vurursa ses çıkarmayacaksınız. Mücadeleye kat’iyyen meydan vermeyeceksiniz!” diye nasihatler ediyorlar bize.

Bu suretle gelen büyük kalabalık kitlelere konuşma imkânları hâsıl oluyor. Böyle onlar da güzel güzel dinliyorlar diyor.

E bu güzel bir şey haddi zâtında, insanların bilişmeleri ve emri mâruf diyorlar buna… Emr-i mâruf nehy-i ani’l-münker farzdır diyorlar. Bir müslüman muhakkak bunu yapacak. Evinde çoluğuna çocuğuna, komşusuna, daha yakınlarına, kimlerse tanıdıklarına emri mârufu yapmakla mükellef. Allah’ın yoluna delalet edeceksin;

“—Kardeşim senin yolun yanlıştır, bu yol daha güzeldir.” diyeceksin ama bunu böyle düpedüz söylersen olmaz.

Gayet nazikâne bir şekilde söyleyeceksiniz. Okuduğunuz için nazikâne konuşmanın ne şekilde olduğunu bilirsiniz. Bunu böyle nazikâne bir şekilde söyleyeceksiniz. Böyle sertleşmeyecek, âsi olmayacak şekilde güzel sözlerle böyle ibadethanelere davet ederseniz, bir gelir iki gelir üç gelir, derken dine girer. Birçok faydaları olur.

Tabii onlar çoktan beri İngiliz idaresinde oldukları için İslâmiyet âdeta unutulmuş hâle gelmiş orada. Yani düşman altında bulunmak çok fenadır efendi. Ne kadar seni serbest bıraksa da düşman kökleri, kök kaynakları kurutmaya çalışır. Dalına budağına elleşmez. Ağacın şu dalını keseyim, bu dalını

keseyim, yapmaz onu. Dibine bir zehir akıtır onun, ağacı kökünden kurutur. Ağaç kökünden kuruduktan sonra, muradına da nâil olmuş olur.

Onun için, şu açık bu açık, şu iyi bu iyi… onlarla işi yok, kökü öğrenmek, köke hürmet ve riayet etmek lazım.

İşte bunlar bakmışlar ki İslâmiyet denilen bir şey kalmıyor Hindistan'da. İngiliz çekilmiş serbest kalmışlar fakat herkes İngiliz anânesine, âdetlerine meftun. Bazı yerlerde İslâmiyet'i katiyen unutmuşlar; "Cami yaptık olmadı, medrese yaptık olmadı, su getirdik, işte mektep yaptık hiçbirisine muvaffak olamadık, herkes yine bir söyleniyor işte, 'Peki!' filan diyorlar ama yine herkes eski âdetine dönüveriyor. İslâmiyet'ten uzak." diyorlar.

En nihayet çareyi bu tebliğde bulduk diyorlar. İrşad… Vâizin birisi gidiyor birisi geliyor, birisi gidiyor birisi geliyor. Boş bırakmıyorlar orasını, daima böyle söylene söylene söylene en nihayet İslâmiyet'e döndürebilmişler. Zor çünkü…

Onun için bu şarkî denilen, bugünkü Hintlilerle dövüşen Pakistan müslümanları, ki onlar garpçılardan daha mutaassıb daha dindar imişler, ki orası daha dar bir yer olmakla beraber

onu muhafaza edebilmişler.

Onun için muhakkak müslümanlar etrafındaki insanlara tebliğ vazifesini yapmakla mükellef. Yapmadığı takdirde emri ilâhîyi ifâ etmemiş olmakla, mesuliyet kendisine terettüp ediyor.

Biz o kadar gevşemişiz ki, ne evimizdeki çocuğumuza ne hanımımıza ne kardeşimize söz anlatacak durumda değiliz ve onları teşvik edip de elinden tutup da camiye getirecek durumda da değiliz. "Bu kadar adam Allah'ın, Allah nasıl isterse öyle yapar!" diyerekten işi atıveriyoruz Allah'ın üstüne. Halbuki mes'uliyet hepimizin sırtındadır.

Allah hepimizi affetsin…

İslâm birliği, şu vücut nasıl birbirleriyle kaynaşıp vücut olmuş. Bunlar ayrılırsa "Bana ne!" derlerse nasıl dağılırsa, vücut işe yaramazsa...

Mesela o felce uğrayan insanlar bir işe yarıyor mu? Yaramıyor. Vücut muattal kalıyor. Bu İslâmî vazifeleri yapmamakla ancak İslâmiyet felç olmuş olur. Felce uğramış İslâmiyet, artık faydası yok demektir.

Onun için her müslüman evinden, çoluğundan çocuğundan etrafındaki insanlara faydalı olabilmenin çaresini aramakla mükelleftir.

Allah cümlemizi affetsin… Bu vazifeyle cümlemizi de muvazzaf kılsın… Ümmeti Muhammed'e iki cihanda saadetler selâmetler nasib etsin…

Li'llâhi'l-fâtihah!

19. 12. 1971 – İskenderpaşa Camii

16. GAZAB ŞEYTANDANDIR

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve'l-àkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

اَلْغَضَبُ مِنَ الشَّيْطَانِ ، وَالشَّيْطَانُ خُلِقَ مِنَ النَّارِ ، وَالْمَاءُ يُطْفِئُ النَّار ،

فَإِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَغْتَسِلْ (كر. وابن النجار عن معاوية)

RE. 225/5 (*El-gadabü mine'ş-şeytànü hulika mine'n-nâri, ve'l-mâu yutfiü'n-nâra, feizâ gadibe ehadüküm fe'l-yağtesil.*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

"—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

(*Allàhümme salli salâten kâmileten, ve sellim selâmen tâmmen, alâ seyyidinâ muhammedini'llezî tenhallü bihi'l-ukad, ve tenfericü bihi'l-küreb, ve tukdà bihi'l-havâicü, ve tünâlü bihi'l-rağâibü, ve hüsne'l-havâtimi, ve yüsteska'l-gamâmü bi-vechihi'l-kerîm, ve alâ âlihî ve sahbihî fî külli lemhatin ve nefesin, bi-adedi*

külli ma'lûmin leke.)

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin…

a. Gazab

İbn-i Asâkir ve İbnü'n-Neccâr, Hz. Muaviye RA'dan rivayet etmişlerdir.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[189]

اَلْغَضَبُ مِنَ الشَّيْطَانِ ، وَالشَّيْطَانُ خُلِقَ مِنَ النَّارِ ، وَالْمَاءُ يُطْفِىءُ النَّارَ ،

فَإِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَغْتَسِلْ (كر. وابن النجار عن معاوية)

RE. 225/5 (*El-gadabü mine'ş-şeytànü, ve'ş-şeytànü hulika mine'n-nâri, ve'l-mâü yutfiü'n-nâra, feizâ gadibe ehadüküm felyağtesil.*)

(*El-gadabü mine'ş-şeytànü*) "Gazab şeytandandır. (*Ve'ş-şeytànü hulika mine'n-nâri*) Şeytan da ateşten yaratılmıştır. (*Ve'l-mâü yutfiü'n-nâra*) Su ise ateşi söndürür. (*Feizâ gadibe ehadüküm felyağtesil*) Öyle ise biriniz gazaplanınca hemen gusletsin!"

Gazap, ma'lûm-u âliniz bir kızmadan ibarettir. Kızmak, insanın kızma huyu.

İnsanda iki sıfat var: Celâl ve cemal. Cemâlda tatlılık var, celalda şiddet var. Gazap şiddetin alâmeti, celal sıfatının alâmeti. Kızıyor, kızınca tabii hepinizin bildiği gibi insan kendine sahip olamayacak bir hale geliyor. Arkasından Allah esirgeye büyük

---

[189] İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk,* c.LIX, s.169; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.130; Hz. Muâviye RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.519, no:7690; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.413, no:14620.

Lafız farkıyla: Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XII, s.403, no:4152; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.226, mo:18014; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.II, s.605, no:1431; Beyhakî, Şuabü'l-İman, c.VI, s.310, no:8291; Harâitî, *Mesâviü'l-Ahlâk*, c.I, s.357; no:336; Urve ibn-i Muhammed ibn-i Atiyye es-Sa'dî Rh.A'ten.

büyük vukuatların meydana gelmesine de sebep oluyor.

Bu kızma neden ileri gelir?

Bu kızmayı meydana getiren kuvvet şeytanın kuvvetidir. Seni fitler, telkin eder:

"—Bak ne yapıyor, ne ediyor? Durma vur, kız, söv say!" der.

Kızgınlığın alâmeti neler derse... Bunu yaptıran, içeriden gelen kuvvet şeytanın telkinidir.

Binâen aleyh, siz bu şeytanın telkinine kıymet vermeyin! Düşünün taşının, kızılacak yer varsa o zaman kızın. Öyle her şeye kızmak olmaz. Muhârebe zamanında kız, karşındaki küffâra karşı ne yaparsan yap. Oralarda yeridir, hakkıdır; fakat böyle kardeşler arasında kızma denilen şeyin olmaması lazım!

Onun için Cenâb-ı Vâcibü'l-Vücûd mü'minlerin sıfatını Kur'an'da bize, bâhusus Sûre-i Fetih'te buyururken:

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ، وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ

(الفتح: ٢٩)

(*Muhammedün rasûlü'llâhi, ve'llezîne meahû eşiddâü ale'l-küffâri ruhamâü beynehüm.*) "Muhammed SAS Allah'ın elçisidir. Onunla beraber olanlar kâfirlere karşı şiddetli, kendi aralarında merhametlidirler." (Fetih, 48/29)

Birbirleriyle gayet merhametli, acıyıcı, sevicidirler. Birbirlerine karşı hiç öyle şiddet yoktur. Ama kâfirlere karşı çok şiddetlidirler. Yap orada şiddetini!

Fakat tabii, insan yaşama itibariyle bir tecrübe denilen bir şey elde ediyor. Bu tecrübeler ilim kadar kuvvetlidir, yani kuvvetli bir şeydir. Tecrübeler bize gösteriyor ki, insan yetiştiği tîneti neyse o tîneti kolaycacık yıkamıyor, yakamıyor, bozamıyor. Yetişme tabiatı, huyu neyse kendisinde; söyleyin, vaaz edin, nasihat edin, okusun, okutsun, ne olursa olsun, tîneti neyse onun icabını yapıyor. Sözler bunun önüne geçemiyor.

Gazabın kötü olduğunu herkes bilir ama, bakarsın ki adam kızdığı vakit gözü hiçbir şeyi görmez. Siz artık nasihat etseniz de vurmak kırmak onun için hiçbir şey değil.

Niçin? Kendine hàkim olamıyor artık. O kadar fena bir şey.

Onun için ahlâkçıların bir kısmı demiş ki:

"—Bu ahlâkı değiştirmek mümkün olmaz; tînet neyse o olacak."

Karayı beyaz yapabilir misin? Siyah adamlar var şimdi, Sudanlılar, simsiyah adamlar. Bunu değiştirir de beyaz bir adam, bizim gibi bir adam yapabilir misin?

Olmaz; onun tîneti, hilkati siyah. Ondan gelecek çocuk da siyah gelecek. Hilkat, yaradılış bu. Öyle yaratılmış, bunu değiştiremezsin. Beyazı da siyah yapamazsın! Beyaz adam beyaz yaratılmıştır, hilkati budur. Bu böyle gider. Kısa adamı yükseltemezsiniz, yüksek adamı da kısaltamazsınız. Hilkati neyse o olur. Şimdi ben de o tarafa kayacak gibiyim.

Bazıları da itiraz etmişler:

"—Olmaz, sen yanlış söylüyorsun, bu tînet değişir. Bu tarikatları neden icat etmişler öyleyse?" demişler.

Ama bugünkü insan için değil bu ha! Tînet değişir, o zamanın dervişlerinin, sofularının harekâtına göre değişir. Çünkü kendisini sıkı bir riyâzete sokar, sıkı bir mücadeleye sokar, sıkı bir inzibat altına alır kendisini…

E hayvanlarda da zaman itibariyle huy değişiyor. Hayvan hayvanken hayvanın huyunu 40 günde değiştiriyor. İnsan değiştirmez olur mu? İnsan da değiştirir elbette huyunu. Ama bugün bizim için değil.

Niçin? Biz ne zevkimizden fedakârlık yapabiliriz, ne keyfimizden fedakârlık yapabiliriz, ne paramızdan fedakârlık yapabiliriz… Hiçbir şey yapamayız! Yaşamak bizim derdimiz!

"—Yiyelim içelim ama ahlâkımız da iyi olsun canım! İşte vaaz dinleyelim, nasihat dinleyelim, iyi olsun. İyi insanlar arasına girelim!"

Ooo, öyle bedavaya iş yok! Mücadele şart…

Memleketten gâvuru kovmak için söz para eder mi?

"—Sen ne geldin bu memlekete yahu? Senin ne işin var burada? Defol git memleketine!" desek, para eder mi bu söz?

Etmez! Ya onu oradan çıkaracak kovacak nedir?

Kuvvet, mücadele kuvveti… Varsa kuvvetin, kovabileceksen herifi, çekersin silahını bıçağını, topunu tüfeğini, atabilirsen

atarsın; o da kaçar.

Böyle bir mücadeleye girişilmedikçe, yaratılıştaki ahlâk neyse öyle gider. Hırsızsa hırsız gidecek, uğursuzsa uğursuz gidecek, beynamazsa beynamaz gidecek. Çeşitli işte...

b. Gazaplanınca Oturun!

Ebü'ş-Şeyh, Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[190]

اَلْغَضَبُ مِنَ الشَّيْطَانِ ، فَإِذَا وَجَدَهُ أَحَدُكُمْ قَائِمًا فَلْيَجْلِسْ ، وَإِنْ

وَجَدَهُ جَالِسًا فَلْيَضْطَجِعْ (أبو الشيخ عن أبي سعيد)

RE. 225/4 (*El-gadabü mine'ş-şeytàni, feizâ vecedehû ehadüküm kàimen felyeclis, ve in vecedehû câlisen felyadtaci'.*)

(*El-gadabü mine'ş-şeytàni*) "Gadab şeytandandır. (*Feizâ vecedehû ehadüküm kàimen felyeclis*) Sizden birine gadap ayakta iken gelirse, otursun! (*Ve in vecedehû câlisen felyadtaci'*) Eğer otururken gelirse uzansın!"

Onun için gazap şeytandandır. Gazabın şeytandan olduğunu herkes bilir. Herkes bilir ama gel de bunu söndür bakalım!

Bir yangın yanar, ateş. İtfaiye gelmese, suyunu buraya sıkmasa söner mi o ateş? Sönmez, yanar.

Onun için şeytandan gelen bu gazap bir kan, içeride kızıyor, damarlar fırlıyor, akıl baştan gidiyor. Şeytanın oyunu.

Sizden biriniz baktınız ki böyle bir felaket var, karşılaştınız. Duramıyorsunuz, içiniz de kabarıyor, bir şey yapacaksınız. Ayaktasınız da... Bunun çaresi, oturuver artık.

Oturmak suretiyle mümkün mertebe bunu önlemeye çalış. Hani şu köpekler var ya, çoban köpekleri veya başkaları, saldırır insanlara. Oturduğunuz vakit, o köpek de durur, saldırmaz. Oturdunuz mu onun saldırmasından kurtarırsınız kendinizi.

---

[190] *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.524, no:7725; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.412, no:14619.

Demek ki bu oturmada büyük bir fayda var ki Cenâb-ı Peygamber de bunu tavsiye ediyor bize. Kızdınız, baktınız ki hakkından gelemiyorsunuz, içeriniz kabarıyor, bir şeyler yapacaksınız. Oturuverin!

Eğer bu felaket senin oturduğun sırada başına gelirse… Oturuyordun, karşına böyle bir felaket çıktı, seni kızdırıyor, sen de dayanamıyorsun. O zaman uzanıver artık!

Sağına veya soluna bir uzanıver, kıymet verme onlara… O işi bu suretle halletmeye çalış. Bu felâketi bir şekilde atlatmaya çalış.

c. Gazablanınca Gusledin!

İbn-i Asâkir ve İbnü'n-Neccâr, Hz. Muaviye RA'dan rivayet etmişlerdir. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[191]

---

[191] İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk,* c.LIX, s.169; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.130; Hz. Muâviye RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.519, no:7690; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.413, no:14620.

اَلْغَضَبُ مِنَ الشَّيْطَانِ ، وَالشَّيْطَانُ خُلِقَ مِنَ النَّارِ ، وَالْمَاءُ يُطْفِىءُ النَّارَ ،

فَإِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَغْتَسِلْ (كر. وابن النجار عن معاوية)

RE. 225/5 (*El-gadabü mine'ş-şeytànü, ve'ş-şeytànü hulika mine'n-nâri, ve'l-mâü yutfiü'n-nâra, feizâ gadibe ehadüküm felyağtesil*.)

(*El-gadabü mine'ş-şeytànü*) "Gazab şeytandandır. (*Ve'ş-şeytànü hulika mine'n-nâri*) Şeytan da ateşten yaratılmıştır. (*Ve'l-mâü yutfiü'n-nâra*) Su ise ateşi söndürür. (*Feizâ gadibe ehadüküm felyağtesil*) Öyle ise biriniz gazaplanınca hemen gusletsin!"

Şeytan —hilkati de ateşten yaratılmış olması münasebetiyle— insana bu ateşi verir. İnsanı çilesinden çıkarır. Nasıl su kaynadığı vakitte kaynayınca taşıyor. Bu da senin içinde bir kaynatma yapıyor, bir taşkınlık yapıyor sen de kendine mâlik olamıyorsun o zaman, yapacağın birçok fenalıklar oluveriyor. Allah esirgeye…

Halbuki ateşi ancak su söndürür. Ateşin mukabili sudur. Onun için guslet, abdest al! Cenâb-ı Peygamber SAS, "Böyle bir hal başınıza geldi mi hemen bir gusledivérin!" buyuruyor.

Yazsa soğuk su ile da olur. Kışsa belki soğuk su dokunur da biraz ılık bir suyla gusledivérirse bu işi atlatmış olursun. Ehven bir şekilde geçiştirmiş olursun.

İmam Gazâlî Rh.A, bu hususta çok geniş tafsilat vermiştir, sayfalar dolusu da yazı yazmıştır. Açarsınız okursunuz. Diyor ki;

Birisi gelmiş, Cenâb-ı Peygamber'e ahlâklardan, imandan, İslâm'dan sormuş. Cenâb-ı Peygamber Efendimiz ona:

(*Lâ tağdab*) "Kızma!" diye söylemiş. Kızmamak, gazap etmemek.

Lafız farkıyla: Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XII, s.403, no:4152; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.226, mo:18014; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.II, s.605, no:1431; Beyhakî, Şuabü'l-İman, c.VI, s.310, no:8291; Harâitî, *Mesâviü'l-Ahlâk*, c.I, s.357; no:336; Urve ibn-i Muhammed ibn-i Atiyye es-Sa'dî Rh.A'ten.

İmam Gazâlî Rh.A diyor ki… Çocuklar ayaklarında top oynuyorlar ya, birbirlerine nasıl top atıyorlar. Tekmeyi vurunca top fırlayıp öte tarafa gidiyor. Şeytân-ı aleyhillâne, insanları kızdırır, arkasından da geçer, çocukların topu oynadığı gibi onlarla oynamaya başlar, yani seyirlerine bakar. Bunların dövüşlerine bakar. Birbirlerine kapıştırır onları, dövüştürür, ondan sonra seyirlerine bakar onların… Ondan bir hoşnutluk duyar. Biraz da dövüşürler, birbirlerini öldürürlerse o zaman da bayram yapar. Allah şerlerinden muhafaza eylesin…

Onun için gazap iyi bir şey değildir. Düşmanla muhârebe sırasındaki müstesna… O zamanın haricinde Allah esirgeye...

İnsan acaip bir mahlûktur. Hep keyfine göre hareket etmek ister. Çeşitli mahlûklar var… Keyfinize hoş gelmeyen bir şekilde karşınızda size böyle bir mukabelede bulunan birisi olduğu zaman, bunu ehven bir şekilde atlatmanın çareleri olarak, Cenâb-ı Peygamber Efendimiz bize bunları tavsiye ediyor:

"—Otur, yat veya guslet!" ki bunu böyle atlatmış olasın.

Kavganın içine içerisine girme. İçeriye girdin mi, kurtaramazsın kendini…

d. Cennetin Köşkleri

Hakîm-i Tirmizî, Sehl ibn-i Sa'd RA'dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[192]

الْغُرْفَةُ مِنْ يَاقُوتَةٍ حَمْرَاءَ ، أَوْ زَبَرْجَدَةٍ خَضْرَاءَ ، أَوْ دُرَّةٍ بَيْضَاءَ ،

لَيْسَ فِيهَا فَصْمٌ وَلَا وَصْمٌ ، وَإِنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ يَتَرَاءَوْنَ الْغُرْفَةَ مِنْهَا ،

كَمَا يَتَرَاءَوْنَ الْكَوْكَبَ الدُّرِّيَّ الشَّرْقِيَّ أَوِ الْغَرْبِيَّ فِي أُفُقِ السَّمَاءِ ،

وَإِنَّ أَبَا بَكْرٍ ، وَعُمَرَ مِنْهُمْ وَأَنْعَمَا (الحكيم عن سهل بن سعد)

---

[192] Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usül*, c.III, s.93; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.561, no:32649; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.406, no:14602.

RE. 225/6 (*El-gurfetü min yakùtetin hamrâe, ev zebercedetin hadrâe, ev dürretin beydài, leyse fîhâ fasmun velâ vasmun, ve inne ehle'l-cenneti yeterâevne'l-gurfete minhâ, kemâ yeterâevne'l-kevkebe'd-dürriyye'ş-şarkıyye evi'l-garbiyye fî üfukı's-semâi, ve inne ebâ bekrin, ve umera minhüm ve en'amen.*)

(*El-gurfetü min yakùtetin hamrâe, ev zebercedetin hadrâe, ev dürretin beydài*) "Cennet köşkleri kırmızı yakut, yeşil zebercet ve beyaz incidendir. (*Leyse fîhâ fasmun velâ vasmun,*) Onlarda hiçbir kusur ve ayıp yoktur. (*Ve inne ehle'l-cenneti yeterâevne'l-gurfete minhâ, kemâ yeterâevne'l-kevkebe'd-dürriyye'ş-şarkıyye evi'l-garbiyye fî üfukı's-semâi*) Cennet ehli bunlara, sizin gökte, doğu ve batıdaki parlak yıldızlara baktığınız gibi bakarlar. (*Ve inne ebâ bekrin, ve umera minhüm ve en'amen*) Hz. Ebû Bekir'le ve Hz. Ömer bu gurfelerle nimetlendirilecekler."

İnsanda iman ve ahlâk tekemmül edip de kâmil bir insan olunca, Cenâb-ı Hak bu kâmil insana vereceği mükâfâtlardan birisi olarak şimdi bu gurfe denilen köşkten, saraydan bahsediyor. Ki bunun yapılış tarzı, bu mü'minlerin, iman sahiplerinin, kâmil insanların yarın gözlerini yumdukları vakit ahirette nâil olacakları bu gurfe, bu köşk nasıl bir şey:

Bunun duvarları, şusu busu kırmızı yakut. Yakutun küçük bir parçasına bugün dünyanın insanları para yetiştiremiyor. Çok kıymetli bir şey. Halbuki Cenâb-ı Hak senin köşkünün bütün duvarlarını, tavanlarını bundan yapıyor. O kadar kıymetli bir şey.

Yahut zebercet denilen kıymetli bir taşla süslüyor. Yahut beyaz inci dedikleri gayet kıymetli bir incilerle süslemiş senin köşkünü Cenâb-ı Hak.

Öyle bir köşk ki, bu sarayda, bu köşkte, bu konakta hiçbir eksik gedik yok… Neresinden bakarsan her tarafı gayet cazip. Hoşunuza giden her şey orada mevcut. Hiçbir ayıp olacak bir şey yok üzerinde… O kadar güzel yani, hiçbir ayıp ve kusur olacak bir şey yok.

Cennete giren bir sürü müslümanlar, mü'minler o köşkü cennetteki yerlerinden seyrediyorlar. Şimdi biz gece vaktinde parlak güzel yıldızları nasıl buradan görüyorsak, ehli cennet de bu köşkleri oldukları yerlerden öylece görecekler.

O gurfenin, o köşkün sahipleri olan kimselerden iki tane nümûne veriyor: Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer de bu köşklere sahip olan bahtiyarlardandır. Siz de onlara uyarsanız, onların yolunda giderseniz, siz de böyle köşklere nâil olursunuz.

Kızmayın! Kızmanıza hilimle mukàbele edin! Böyle bu şekilde teennî ile hareket edin!

Kızmanın mukàbili hilm. Hilm bir huydur, bu huy insanda parayla alınan bir şey değildir ki, Allah-u Teâlâ'nın doğuş itibariyle insanlara verdiği bir nimettir ama bu ancak hilim sahiplerinden alınır. Meselâ şimdi demir soğuktur, ateşin içerisine koyuyorsunuz, ateşten o da kızarıyor. Ateşin sıfatını o soğuk demir de alıyor. Bu sefer o da yakıyor, o da yakıcı oluyor.

Neden? Ateşle temasından ateşin hâli ona geçiyor.

Sen de böyle iyi, hilim sahipleri ile temas edersen, sana da onlardaki huy bilvekâle tedrîcî tedrîcî sende de hâsıl olur. Bakarsın, sen de bir gün halim selim bir insan olmuşsun! Ne kimseyle kavga ediyorsun, ne dövüş ediyorsun, ne seni incitiyorlar, ne de sen başkasını incitiyorsun… Çok iyi bir şekilde, bu nisbette olabilir.

e. Garipliğin Mükâfâtı

Deylemî, İbnü'n-Neccâr ve Râfiî, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[193]

اَلْغَرِيبُ إِذَا مَرِضَ ، فَنَظَرَ عَنْ يَمِينِهِ ، وَعَنْ شِمَالِهِ ، وَمِنْ أَمَامِهِ ،
وَمِنْ خَلْفِهِ ، فَلَمْ يَرَ أَحَدًا يَعْرِفُهُ ؛ يَغْفِرُ اللهُ لَهُ مَاتَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

(الديلمي ، وابن النجار ، والرافعي عن ابن عباس)

---

[193] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.112, no:4310; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.308, no:6689; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.407, no:14603.

RE. 225/7 (*El-garîbu izâ marida, feyenzuru an yemînihî, ve an şimâlihî, ve min emâmihî, ve min halfihî, felem yera ehaden ya'rifühû; yağfiru'llàhu lehû mâ tekaddeme min zenbihî.*)

(*El-garîbu izâ marida*) *Garib* bir kişi hastalandığı zaman, (*feyenzuru an yemînihî, ve an şimâlihî*) sağına ve soluna bakar, (*ve min emâmihî, ve min halfihî*) ön ve arkasına bakar; (*felem yera ehaden ya'rifühû*) tanıdık bir kimse görmediği vakitte, (*yağfiru'llàhu lehû mâ tekaddeme min zenbihî*) Allah onun geçmiş günahlarını mağfiret eder.

Garip, mâlum ki vatanından, ailesinden uzakta olan bir adam. Vatanından uzakta, efrâd-ı ailesinden de uzak. Garip bir adam! İsterse Nasreddin Hoca'nın dediği gibi, kapının arkasına çekilmiş, "Ben de garibim işte!" demiş. Onun gibi çoluğundan çocuğundan ayrı mısın, garip sayılırsın.

Bu garip adam hasta olmuş. Buraya, memlekete birçok misafirler gelir dışarıdan, iş işlemek için, şu için bu için. Burada bir hastalığa tutulur. Sağına bakar yabancı birisi, soluna bakar yabancı birisi. Memleketlisinden, akrabasından kimse yok, eşinden dostundan kimsesi yok, yabancılar arasında… Önüne

bakar, arkasına bakar, kendisini tanıyan kimse yok.

Bu, bu haldeyken, bakıyorsun ya ölür ya kalır. Ölse de kalsa da bu gurbet haliyle, Cenâb-ı Hak onun gurbetteki bu haline acıyarak geçmiş günahlarını mağfiret buyurur.

Onun için gariplerin her hali şâyân-ı hayrettir ve dikkattir. Onlara acımak, onlara merhamet etmek, Cenâb-ı Hakk'ın merhametini celbeder. Onun rahmetini celbeder, seni de Cenâb-ı Hak onun sebebiyle mağfûrîn zümresine ilhak eder, inşaallah…

Onun için fakirlere, gariplere, miskinlere, bîçarelere acımak hepimizin vazifesidir. Bununla beraber bu fakir, garip, bîçare kimseleri barındıracak yerleri yapmak ve hazırlamak da vazifemizdir. Mesela yollarda, uzak yerlerde, şimdi vasıtalar süratli ama olsun varsın, uzak bir yerlerde gece yola çıkmış insan barınacak bir yer bulamazsa, kalacak bir yer bulamazsa çok sıkıntılara düşer. Binâen aleyh onlara böyle birer mesken yapıp da oralarda misafir edip, barındırabilmek çok büyük bir nimettir.

Şehirler de de böyle. Şehirlere gelen birçok insanlar var bugün ev bulamıyor. Hele okumaya gelen çocuklar! Birçoklarının parası yok, yatacak yer bulamıyorlar. Şunun bunun ilticasına sokuluyorlar, yalvarıyorlar filan. Kimisi oluyor kimisi olmuyor. Onun için kimseye bir şey yaptıramıyor.

Meselâ, burada bir garip çocuk okuyacak, yatacak, barınacak. Allah nasıl o garibi mağfiret ediyorsa, bu garibin yatmasına, barınmasına sebep olan kimseleri de mağfiret edeceğinde hiç şüphe yok.

Ama maalesef ki, şu binanın yapılmasında ne kadar müşkülat çekiliyor bilmiyorum artık. O başında olanlara sormalı. İşte bak hâlâ bir kiremidini bile bulup koyamıyorlar üzerine.

Niçin? Bu garibe acımak, burada insanlar okuyacak, faydalanacak, barınacak, memlekete yararlı faydalı adam olacak; bunu düşünme kabiliyeti kafamızdan terk edilmiş, paramıza çok acıyoruz.

Paramızın gitmesine çok acıyoruz ama böyle bir mağfiret var arkasında. Bu mağfirete vesile olacaksın. Buna vesile olmak ne büyük devlettir. Onun için biraz yardım etsek de bir an evvel şu bina bitse olmaz mı?

Ayıplıyorlar bizi; hâlâ iki odalık bir yeri bir türlü kapatıp da çıkamadınız için içinden.” diyorlar. Bu bizim için bir zül oluyor âdeta.

Onun için, garibin kendisine nasıl mağfiret varsa, garipleri barındırmak herkesin vazifesidir. Şimdi bana kalsa, yani ben zenginleri çok ayıplarım.

Sebebi? Kaç tane kim bilir apartmanı vardır da bir katını feda edemez. Bir katını feda etse, mahallenin fakiri, miskini orada otursun barınsın, yatsın kalksın. Yapamaz! İlle oradan da bir gelir temin edecek, işini daha iyi ilerletecek.

Bunu böyle yapacağına, oradan aldığın bir hasılatla gariplerin yardımına koşsan fena mı olur? Senin herkes hürmetini bir kat daha arttırır. Herkes sana saygısını bir kat daha arttırır, seni el üzerinde tutarlar. Ama yapılmayınca ind-i ilâhîde de mesuldür, dünya da mesuldür, ahirette de mesuldür.

Dünya çok acı bir durumda. Dünya bugün bizim bildiğimiz dünya değil yani. Dünya bugün değişmekte; günden güne değişmekte, saatten saate değişmekte. Şu bak kâfirlerin başına ne felaketler geldi bir anda. Bu günkü idare her şeye el koyuverdi. Yarın ne olacağını kim ne bilir?

Sen paraları istediğin kadar sakla, istediğin kadar yığ ne kıymeti olacak? Ama Allah yoluna harcanmayan paralar, şimdi aşağıda gelecek bir dersimizde, Allah yolunda harcanmayan paraların cezasının ne olacağını herkes gözüyle görecek.

f. Hükmen Şehid Sayılanlar

İbn-i Asâkir, Hz. Ali RA’dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[194]

اَلْغَرِيقُ شَهِيدٌ ، وَالحَرِيقُ شَهِيدٌ ، وَالْغَرِيبُ شَهِيدٌ ، وَالمَلْدُوغُ شَهِيدٌ ،

---

[194] İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIII, s.166; Hz. Ali RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.IV, s.415, no:11172; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XIV, s.408, no:14606.

وَالمَبْطُونُ شَهِيدٌ ؛ وَمَنْ يَقَعُ عَلَيْهِ الْبَيْتُ ، فَهُوَ شَهِيدٌ ؛ وَالْغَيْرِي عَلَى زَوْجَهَا ، كَالمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللهِ ، فَلَهَا أَجْرُ شَهِيدٍ ؛ وَمَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ ، فَهُوَ شَهِيدٌ ؛ وَمَنْ قُتِلَ دُونَ نَفْسِهِ ، فَهُوَ شَهِيدٌ ؛ وَمَنْ قُتِلَ دُونَ أَخِيهِ فَهُوَ شَهِيدٌ ، وَمَنْ قُتِلَ دُونَ جَارِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ ؛ وَالآمِرُ بَالمَعْرُوفِ وَالنَّاهِي عَنِ المُنْكَرِ ، فَهُوَ شَهِيدٌ (كر. عن علي)

RE. 225/8 (*El-garîku şehîdün, ve'l-harîku şehîdün, ve'l-garîbü şehîdün, ve'l-meldûğu şehîdün, ve'l-mebtùnu şehîdün; ve men yakaa aleyhi'l-beytü, fehüve şehîdün; ve'l-gayrî alâ zevcihâ, ke'l-mücâhidi fî sebîli'llâhi, felehâ ecru şehîdin; ve men kutile dûne mâlihî, fehüve şehîdün; ve men kutile dûne nefsihî, fehüve şehîdün; ve men kutile düne ahîhi, fehüve şehîdün; ve men kutile düne cârihî, fehüve şehîdün; ve'l-âmiru bi'l-ma'rûfi, ve'n-nâhî ani'l-münkeri, fehüve şehîdün.*)

(*El-garîku şehîdün*) "Suda boğulan şehiddir. (*Ve'l-harîku şehîdün*) Yangında ölen şehiddir. (*Ve'l-garîbü şehîdün*) Garib ölen şehiddir. (*Ve'l-meldûğu şehîdün*) Zehirli hayvanla zehirlenen şehiddir. (*Ve'l-mebtùnu şehîdün*) Karın hastalığı ile ölen şehiddir. (*Ve men yakaa aleyhi'l-beytü, fehüve şehîdün*) Evinin yıkığı altında kalan şehiddir. (*Ve'l-gayrî alâ zevcihâ, ke'l-mücâhidi fî sebîli'llâhi, felehâ ecru şehîdin*) Kocasını kıskandığını saklayan, Allah yolunda mücahid gibidir ve o kadına şehid ecri vardır.

(*Ve men kutile dûne mâlihî, fehüve şehîdün*) Malı uğrunda öldürülen şehiddir. (*Ve men kutile dûne nefsihî, fehüve şehîdün*) Nefsini müdafaa için ölen şehiddir. (*Ve men kutile düne ahîhi, fehüve şehîdün*) Kardeşi için öldürülen şehiddir. (*Ve men kutile düne cârihî, fehüve şehîdün*) Komşusu için öldürülen de şehiddir. (*Ve'l-âmiru bi'l-ma'rûfi, ve'n-nâhî ani'l-münkeri, fehüve şehîdün*) Ma'rufla emredip ve münkerden nehyederken ölen de şehiddir."

1. (*El-garîku şehîdün*) "Suda boğulan şehiddir."

Denizde boğulmuş. Nasıl?

İsterse muharebede boğulsun, isterse kaza suretiyle batan gemide boğulsun. Tabii muharebe sebebiyle gemisi batırılır da şehid olursa, bu şehidin sevabının ölçüsü yok. Karada ölen şehidin günahları affoluyor, borcu kalıyor. Borcuna Cenâb-ı Hak şey yapmıyor. Şuna buna borcu var mesela; "Onu öde, karışmam. Başka günahlarını affederim!" diyor. Denizde boğulanın borcunu da Cenâb-ı Hak affediyor.

2. (*Ve'l-harîku şehîdün*) "Yangında ölen şehiddir."

Yangın olmuş, Allah esirgeye, yangında yanmış, bu da şehit sayılır.

3. (*Ve'l-garîbü şehîdün*) "Garib ölen şehiddir."

Vatanından çıkmış, ailesinden ayrılmış, beş on kuruş para kazanayım da çoluk çocuğuma yollayayım, onlar da idare olsun derken bir hastalık gelmiş, ölmüş. Garip olarak ölmüş. Bu da şehiddir.

Garip olarak ölen insan şehiddir, ama cenazesinde kimse bulunmaz. Belki onu örtecek kefen de bulunmaz. Belediye kaldırır atıverir bir tarafa… Ama ind-i ilâhîyedeki makamı çok yüksektir. Şehadet rütbesine yükseliyor. Onun için, bizim bu gibilerine acımamız için bize bir derstir bu.

4. (*Ve'l-meldûğu şehîdün*) "Zehirli hayvandan zehirlenip ölen şehiddir."

Yılan veya akrep veyahut başka bir haşerattan birisi sokmak veya ısırmak suretiyle öldürmüş, bu da şehiddir.

5. (*Ve'l-mebtùnu şehîdün*) "Karın hastalığı ile ölen şehiddir."

Karın hastalığına tutulmuş, çaresi bulunamıyor, bu surette vefat etmiş; bu da şehiddir.

6. (*Ve men yakaa aleyhi'l-beytü, fehüve şehîdün*) "Evinin yıkığı altında kalıp ölen şehiddir."

Gerek deprem dolayısıyla, gerek başka kazalar dolayısıyla ev yıkılıveriyor, altında kalıp ölüyor; o da şehiddir.

7. (*Ve'l-gayrî alâ zevcihâ, ke'l-mücâhidi fî sebîli'llâhi, felehâ ecru şehîdin*) "Kocasını kıskandığını saklayan, Allah yolunda mücahid gibidir ve o kadına şehid ecri vardır."

Hanımını kıskanıyor ve bu kıskanma dolayısıyla karısına tasallut eden insanlarla mücadele sırasında öldürülüyor, bu da

şehiddir. Buna da şehid ecri vardır.

8. (*Ve men kutile dûne mâlihî, fehüve şehîdün*) "Malı uğrunda öldürülen şehiddir."

Elinden malını almak istiyorlar. Hırsızlar gelmişler:

"—Vereceksin paraları!" diyorlar.

"—Vermem!" diyor.

"—Vereceksin!" diyorlar.

"—Vermem!" derken öldürüyorlar.

O da şehiddir.

"—Parayı al, aman benim canım kurtulsun!" demek aptallıktır.

Paranı vermemek için, malını vermemek için mücadele edeceksin. Çünkü o para da canın yongasıdır. O sana kalırsa onunla sen hayır yapacaksın, hayırlar kazanacaksın. Binâen aleyh eşkiyâ gelmiş senin elinden alıyor, ona teslim edivermek bir aptallıktan, ahmaklıktan ibarettir.

Fakat sen bu malı hayrâta harcamamışsın, garipleri korumamışsın, garip yuvalarına bakmamışşın. Binâen aleyh senin başına Cenâb-ı Hak böyle bir belâyı getirir kor. Adam senin elinden bu parayı zorla alır. İster ver, ister verme; zorla alır.

Sebebi?

Sen bu kanun-u ilâhîyeye itaat etmedin, bunları yığdın. Karşıdan seyrine bakıp sefa sürüyorsun. Orada o garip açlıktan inliyor. Soğukta barınacak yeri yok. O çocuk orada;

"—Acaba nerede barınayım da nerede okuyayım?" diyerek bocalıyor.

Onu okutacak bir meskene 10 kuruşu vermekten 10 lirayı vermekten çekiniyorsun. Sonra elbette Allah böyle bir belâyı getirip başına koyacak, zorla elinden alacak bu parayı...

9. (*Ve men kutile dûne nefsihî, fehüve şehîdün*) "Nefsini müdafaa için ölen şehiddir."

Birisi de gelmiş başa belâ. Kötülük yapıyor, saldırıyor sana, sen de nefsinin müdafaası uğrunda ölüyorsun. Katil olmak istemiyorsun fakat öteki adam zâlim, seni öldürüyor. Öldürünce, sen de şehidsin.

10. (*Ve men kutile düne ahîhi, fehüve şehîdün*) "Din kardeşi

için öldürülen şehiddir.”

Din kardeşine birisi musallat olmuş. Ana baba kardeşi başka ama burada asıl din kardeşidir. Bütün müslümanlar kardeştir. Bir kardeşine birisi musallat olmuş, dövüyor onu, öldürecek. Onu müdafaa için, sen gider orada ölürsen, sen de şehidsin.

Birisi silahı bıçağını çekmiş, yürüyor üzerine, öldürecek.

“—Benim neme lâzım, onlar dövüşüyor, dövüşsün varsın, bana ne?” dersen, bu olmaz.

Onu kurtarmak için, insan müslüman kardeşine yardım edecek. Bu yardımı yapmakla sen de mes’ulsün.

Haa şu mes’uliyeti şöyle görmüştüm bir yerde:

Adamcağız ölmüş, koymuşlar mezara. Mezarda adam, melekler gelmişler, ceza melekleri dövüyorlar onu.

“—Ne dövüyorsunuz beni? Ben bir kere müslümanım. Hiç namazımı eksik kılmadım. Orucumu hiç eksik tutmadım. Hayr u hasenâtımı da mütemâdiyen yapardım. Ben kötü bir adam değilim ki neden dövüyorsunuz beni?” diye soruyor.

“—Haaa, senin bir kabahatin var. Filan yerde, filan zamanda, filan kardeşini dövüyorlardı. Sen oradan kulak asmadan sıvıştın. O kardeşinin yardımına koşmadığın için dövüyoruz seni.” diyorlar.

Yani müslümanlar için;

وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ (الفتح: ٢٩)

(*Ve’llezîne meahû ruhamâü eşiddâü ale’l-küffâri ruhamâü beynehüm*) “Onunla beraber olanlar kâfirlere karşı şiddetli, kendi aralarında merhametlidirler.” (Fetih, 48/29) buyrulmuşken, merhamet bu mudur ki kardeşin dövülsün orada, sen de seyrine bak! O dövülsün sen seyrine bak, görmemezliğe gel ve oradan kaç!

Bu müslümana yakışmaz. Ölürsen şehitlik mertebesi var.

11. (*Ve men kutile düne cârihî, fehüve şehîdün*) “Komşusu için öldürülen de şehiddir.”

Komşusu var, komşusuna birisi musallat olmuş. O da komşunu müdafaa edip oraya girmiş. O arada ona da bir kurşun

isabet etmiş yahut bir şey isabet etmiş, o da ölmüş. O da şehiddir. Çünkü komşuluk hakkı Müslümanlıkta o kadar mühimdir ki, bak bir kere komşusunu müdafaa ettiği için şehid mertebesi alıyor adam.

Komşu üç kısım: Gavur komşu da var, müslüman komşu da var, akraba komşu da var. Akrabandan olursa üç hakkı var, müslüman kardeşinin iki hakkı var, gâvur komşunun da bir hakkı var. Onun da komşuluk hakkı vardır. Beraber yaşıyoruz memlekette, o da komşu olmuş sana… Onun da hukukuna riayet etmek senin ve benim vazifem iken gerekeni yapmıyoruz.

Rivayetlerde bildirildiğine göre, Cenâb-ı Peygamber SAS, et kesmişler de, komşu yahudi varmış. Tenbih üzerine tenbih yapıyor, sonra da "Komşu yahudinin etini verdin mi?" diyor. "Unutma yani, ver onun hissesini." diyerek soruyor, bizi îkaz ve tenbih ediyor.

Biz, Allah esirgesin, komşulardan böyle et beklemek bir şey değil de yani komşuyu gözetmek insanî bir vazife, İslâmî bir vazife. Komşular birbirlerine tarassut edecekler; hangi komşunun hâli zayıftır, acıdır, geliri giderini tutmuyor, yardıma muhtaçtır. Onu, mahallenin varlıklı olan insanları korumakla mükelleftir. Bu adetâ vacib mesâbesindedir bu komşu hakkı. Bunu ihmalin cezası, işte Allah musallat eder, zorla elinden alırlar. Yahut götürürsün, kendin teslim edersin.

Allah muhafaza…

12. (*Ve'l-âmiru bi'l-ma'rûfi, ve'n-nâhî ani'l-münkeri, fehüve şehîdün*) "Ma'rufla emredip ve münkerden nehyederken ölen de şehiddir."

Allah'ın emrini tebliğ, Peygamber SAS'in emrini tebliğ, Bunu söylemek vazife… Bunu söylerken bir ölüm isabet ederse, o da şehiddir."

g. Cuma Günü Gusletmek

Tayâlisî, Ahmed ibn-i Hanbel, İbn-i Ebî Şeybe, Buharî, Müslim, Ebû Dâvud ve İbn-i Huzeyme Ebû Saîd el-Hudrî RA Hazretleri'nden rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[195]

اَلْغُسْلُ يَوْمَ الجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ ، وَأَنْ يَسْتَنَّ ، وَأَنْ يَمَسَّ طِيبًا إِنْ وَجَدَ (ط. حم . ش. خ . م . د. ابن خزيمة عن أبي سعيد)

RE. 225/9 (*El-guslü yevme'l-cumuati vâcibün alâ külli muhtelimin, ve en yestenne, ve en yemesse tîben in vecede.*)

(*El-guslü yevme'l-cumuati vâcibün alâ külli muhtelimin*) "Cuma günü gusletmek, bülûğa ermiş olan her müslümana vacibdir, gereklidir, şarttır. (*Ve en yestenne, ve en yemesse tîben, in vecede*) Eğer bulursa, misvaklanmak ve koku sürünmek de böyle."

Fakat buradaki vücub. sünnetle kàim… Vacib mesabesinde sünnet-i kaviyyedir. Bu sünnet-i kaviyyeden dolayı büyüklerimiz hiçbir Cuma'yı gusülsüz geçirmemiştir. Cuma gününün bir fazileti var.

Gusül ya Cuma günü içindir veya Cuma namazı içindir diye ihtilaf edilmiş. Fakat Cuma namazına gusül ile gitmek için, Cuma namazına gelmezden evvel sabahtan veya akşamdan yıkanır, temiz elbise giyer. Biraz kokusu varsa kokuyu da üzerine sürer. Cuma namazına böylece giderse, bunun aldığı sevapla, peştemalını beline bağlayıp Cuma vakti camiye koşan Müslümanın aldığı sevap arasında dağlar kadar fark vardır.

---

[195] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.300, no:840; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.581, no:846; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.148, no:344; Neseî, *Sünen*, c.III, s.92, no:1375,1383; İbn-i Mâce, Sünen, c.I, s.346, no:1089; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.30, no:11268, 11676; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.123, no:1743, 1745; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IV, s.34, no:1233; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.294, no:2216; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.167, no:2820; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.434, no:1537; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.242, no:5748; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.519, no:1667, 1688; Dâra Kutnî, *İlel*, c.XI, s.273; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.257; Tahàvî, *Şerhü Maànî*, c.I, s.116, no:662; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.1293, no:21250; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.412, no:14618.

Onun için Cuma resmi bir gündür. O gün muhakkak her müslüman resmi elbisesini giyecek. Cumalık elbisesi olacak her müslümanın.

Hali vakti yerinde olan bir müslümanın üç kat elbisesi olur: Birisi günlük elbisesi, birisi cumalık elbisesi, birisi de bayramlık elbisesidir. Bunu bir müslüman hali vakti müsaitse temin edecek. Temin ettikten sonra Cuma günü muhakkak o Cumalık elbisesini giyecek, temiz çamaşır giyecek, kokusunu sürecek.

Tıraş olmayacak yalnız. Cuma günü tıraş olunmaz. Cuma aynı zamanda müslümanın haccıdır, hac sevabı vardır. Haccıdır, nasıl ki hacı ihramda kurbanını kesmedikçe tıraş olamaz, Cuma'dan çıkmayınca tıraş olamaz. Cuma'dan sonra olur. Cuma namazına kadar tıraş olmamak lazım! Ama daha evvel olursa başka…

Onun için Cuma gününün guslüne mümkün oldukça çok dikkatinizi, dikkat etmenizi rica ederim.

İkincisi; muhakkak misvak kullanmak suretiyle dişlerinizi temizleyiniz.

Dişin kıymetini ihtiyarlara sormak lazım, dişsizlere sormak lazım. "Diş nedir efendi?" diyerek sorun bir kere, bakalım onlar size söylesin, ama yine size anlatamazlar!

Gençlikte zannedersin ki, bu dişler hep böyle ağızda duracak. Onun temizliğine ne kadar îtina ettin, ne kadar dikkat ettiysen o kadar senin ağzın rahat olur. Ağrısız olur dişlerin, temiz olur, rahat edersin. Çok uzun yaşlarına kadar da ağzında kendi dişlerin olur. "Takma dişler şimdi var." diyeceksin ama on para etmez onlar. Ne konuşurken konuşabilirsin ne de yiyeceğini tatlı tatlı yiyebilirsin. Sahtekâr bir diş bu.

Eğer buluyorsan, imkânın varsa bir de koku sürmek.

Efendimiz'in sevdiği üç var değil mi?

Üç şeyden birisi de koku. Efendimiz kokuyu çok severdi. Koku ruhâniyeti celbeder. Ruhâniyeti celbettiği için böyle bazı mevlitlerde, mübarek günlerde kokular yakarlar. Kokular bu rûhanî olan meleklerin oraya gelmesine vesile olur. Böyle güzel kokular sürülmüş insan da o ruhanî meleklerin desteğinde olur. Onun için sen bu güzel kokuları mümkün oldukça üzerinden eksik etme.

Bizim memleketimizde de el-hamdü lillah Isparta'mızın güzel gülyağı var, daha çeşitli kokular da var. Efendimiz de gülyağını pek severdi. Sürünürken bir salat ü selâm okumak da müslümanın ayrıca vazifesidir. "Bu gül kokusu Peygamber SAS'in terinden hâsıl olmuş." deniliyor ki, bunu sürünürken onu da hatırlayarak, "*Allahümme salli alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed*." demek efdal ve a'lâdır.

h. Üç Yerde Gaflet

Şimdi bir hadis daha okuyalım, çok dikkatinizi çekeceğim buna.

Taberânî ve Beyhakî, Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-As RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[196]

الْغَفْلَةُ فِي ثَلَاثٍ: الْغَفْلَةُ عَنْ ذِكْرِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَالْغَفْلَةُ مِنْ حِينِ يُصَلِّي الصُّبْحَ إِلَى طُلُوعِ الشَّمْسِ، وَغَفْلَةُ الرَّجُلِ عَنْ نَفْسِهِ فِي الدَّيْنِ، حَتَّى يَرْكَبَهُ (طب. هب. عن ابن عمر)

RE. 225/10 (*El-gafletü fî selâsin: El-gafletü an zikri'llâhi azze ve celle, ve'l-gafletü min hîni yusalliye's-subha ilâ tulûi'ş-şemsi, ve gafletü'r-raculü an nefsihî fi'd-deyni, hattâ yerkebühû.*)

(*El-gafletü fî selâsin*) "Gaflet şu üç halde olur: (*El-gafletü an zikri'llâhi azze ve celle*) Aziz ve Celil olan Allah'ı zikirde gaflet. (-*gafletü min hîni yusalliye's-subha ilâ tulûi'ş-şemsi*) Sabah namazını kıldıktan güneş doğuncaya kadar geçen zamandaki gaflet Bu arayı zikirsiz geçirmesi. (*Ve gafletü'r-raculü an nefsihî fi'd-deyni, hattâ yerkebühû*) Bir kimsenin borcunun kendi gücünü aşacak kadara getirmesindeki gaflet."

---

[196] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.413, no:571; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.118, no:4327; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.IX, s.304, no:3640; Beyhakî, *Âdâb*, c.II, s.436, no:675; Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-As RA'dan.

Gaflet üç yerdedir. Gaflet, her şeyde mühimdir ama üç yerde çok mühimdir.

1. "Allah demekten gafil olmanın gafleti affolunur bir gaflet değildir."

Ne var?

Allah diyeceksin! Parayla değil, pulla değil, abdest lazım değil, gusül lazım değil, namaz gibi değil. Nerede olursan ol, ne zaman olursa olsun, her halinde Allah demeye Cenâb-ı Hak müsaade vermiş; yatarken, otururken kalkarken, giderken gelirken, her yerde Allah de...

Bundan gaflet affolunabilir mi? Yani büyük bir felakettir.

Hazret-i Allah Celle ve A'lâ'nın zikrinden gafil olmak ve buna kendisini alıştırmamak, bundan uzak kalmak büyük bir felakettir.

2. "Sabah namazını camide cemaatle kıldıktan sonra, camiden kaçıvermek kadar gaflet olmaz."

Sabah namazına gelmiş, camide kılmış, özrü olmadıkça, işrak vaktine kadar oturmuyor. İşi var gücü var, mesela o saatli işçiler, onlar da müstesna… Onun haricinde olan kimseler için bu vakti kaçırmak, bu vakitten gaflet etmek; yani burada evrad, dua, zikrullah gibi şeylerle meşgul olmuyor, işine yahut istirahatına kaçıyor.

Bu da ikinci gaflet…

3. Üçüncüsü de borçtan korkmuyor.

Borçtan korkmuyor;

"—Ahmet, bana bu kadar para lazım oldu ver bakalım. Mehmet benim şu işim var, yardım et bakalım." diye istiyor, birikiyor borçlar.

Ne Ahmed'inkini verebiliyor, sonra ne Mehmed'inkini veriyor. Ahmet gidiyor kapıya, "Ver bakalım parayı!" diyor, veremeyince haydi kavga; Mehmet gidiyor istiyor parasını, veremeyinc] haydi kavga… Başka çare yok. Bunun da büyük bir gaflet olduğunu SAS Efendimiz bildiriyor.

Onun için Cenâb-ı Peygamber SAS Hazretleri cenaze gelince sorardı:

"—Bu adamın borcu var mı?"

"—Var yâ Rasûlallah!"

"—Mîrası var mı, yani borcunu ödeyecek bir terekesi, malı var mı?"

"—Var…"

"—Eh, ödeyin o zaman!" diyordu.

Borcunu ödedikten sonra, cenaze namazını kılıyordu.

"—Yok bir şeyi yâ Rasûlallah!" derlerse;

"—Siz kılın öyleyse namazını!" diyordu, cenaze namazını kılmıyordu.

Borçlunun namazını Rasul-ü Ekrem kılmıyordu.

Onun için az ekmek yemeli, yavan ekmek yemeli, kuru ekmek yemeli, borç altına girmemeli!

Büyük evde oturacağına bir tek odanın içerisinde otur; külfet altına, yük altına, borç altına girme! Ne kendini küçük düşür ne de başkalarını üz…

Onun için israf denilen belânın birisi de bu görenekler… Bunlar insanları büyük külfetlerin altına düşürüyor. Bu külfetten insan kendini kurtarmaya güç yetiremiyor, geliri kâfi gelmiyor. Gelir kâfi gelmeyince, güç de yetmeyince, şundan bundan aldığını da ödeyemeyince, bak insan ne acı duruma düşüyor!

i. Kin ve Hased Haseneleri Bitirir

İbn-i Sasarî, Hz. Hüseyin ibn-i Ali RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[197]

اَلْغِلُّ وَالْحَسَدُ يَأْكُلاَنِ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ

(ابن صصري في أماليه عن الحسن بن علي)

RE. 225/11 (*El-gıllü ve'l-hasedü ye'külü'l-hasenâti, kemâ te'külü'n-nâre'l-hatabe.*)

---

[197] Hennâd, *Zühd*, c.II, s.641, no:1391; Ebü'ş-Şeyh, *et-Tergîb ve't-Tenbîh*, c.I, s.73, no;69; Hz. Hüseyin ibn-i Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.462, no:7444; *Câmi'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.413, no:14622.

(*El-gıllü ve'l-hasedü ye'külü'l-hasenâti*) "Kin ve hased hasenatı, iyilikleri yer bitirir; (*kemâ te'külü'n-nâre'l-hatabe*) ateşin odunu yediği gibi."

İki tane belâ var: Kin ve hased.

Demin dedik ya, bunlar insanın fıtratında vardır. Çocuklar bile doğuşundan itibaren bakarsınız, kardeşini bir türlü çekemez. Ufacıktır, aklı ermez daha ama, "O niçin geldi?" diyerek ona bir düşmanlığı vardır çocuğun. Fırsat buldukça onu acıtmaya çalışır, düşürmeye çalışır, bir şeyler yapar.

O çocuğun yaratılışında bir hasetlik var. Bu büyüyor gidiyor insanda… Ondan sonra bakıyorsun ki onu çekemiyor, bunu çekemiyor, onunkinde gözü var, bununkinde gözü var, hasetlik gider ileriye doğru.

Gerek bu kin, Allah esirgeye, bazısında olur, "Deve kini gibi." derler, unutmaz bir şeyi. Bir kin belledi mi, artık onun altından kurtaramazsın kendini. Bu haset de böyle.

Ne yapar bunlar?

Odunu ateş nasıl yiyip bitiriyor? Ateşi veriyorsun, sobalara

koyuyoruz odunu, ateşi veriyoruz kül oluyor orada. Hiçbir kıymeti kalmıyor, kül olup gidiyor.

İşte senin yaptığın dağlar gibi haseneler, dağlar kadar hasenât yapmışın; namazların, oruçların, verdiklerin, hayırların hasenâtların, bu hased dolayısıyla kül olup gidiyor. Odunun kül olduğunu görüyorsun ama bunu göremiyorsun. Hased, mânen o senin hasenâtını mahveden bir dert.

Bunu nasıl gidereceğiz?

İşte bunu da mutlaka, hasedin mukabili olan şeylerle büyüklerden ders almak suretiyle önleyebilirsen önleyeceksin. Çok mücâhedeler, çok gayretler, çok hizmetler ister. Öyle bir gün, üç gün, beş gün oruç tutmakla; beş gün, on gün Allah Allah demekle, beş on kuruş para vermekle sakın ha olur zannetme! Çok mücâdele lazım, az mücâdeleyle olmaz. Düşmanı kovmak için nasıl mücâdelelerde gayret sarf ediliyorsa, o gayretin daha fazlasının sarf edilmesi lazım. O gayret azdır çünkü o görülen bir düşmandır.

Görülen düşmana atarsın kurşunu, vurursun, kolay. Fakat bu görülen bir şey yok ortada… Görülen bir şey olmadığı için, bu kalp derslerine îtina, vücuda olan îtinadan daha çok mühimdir. Çünkü şu vücut, ne kadar arıza olursa olsun, hasta olursa olsun nihayet ölür, biter.

Fakat gönül öyle değil. Gönlü gözün görmüyor bir, elin de tutamıyor. Ne elle tutulur ne gözle görülür. Elle tutulmayan gözle görülmeyen gönül böyle bir fırıldak. Bu bir ağacın üzerine bir iğne koymuşsun, o iğneye de bir fırıldak takmışsın, rüzgâra karşı onu tutuyorsunuz. Rüzgâr onu nasıl döndürüyor böyle fırıl fırıl, fırıl fırıl... İşte bu gönül de böyle bu dünyanın içerisinde dönüyor. Yani dünyanın fitneleri senin gönlünü böyle döndürüyor. Fırıldak nasıl dönüyorsa gönül de öyle dönüyor.

Bunu zaptetmek, bu gönlü sana veren Allah'a sarılmakla olur. Bu gönlü sana veren Allah'a, "Aman yâ Rabbi! Ben bunu yapamam, beceremem, sen bunu muhafaza eyle!" diye gözlerden yaşlar akacak, vücut da harekete gelecek, sabrını arttıracak, azmini arttıracak, ibadetini arttıracak, her şeysini arttıracak ve Allah'a güzel sarılacak. Ondan yardım isteyecek, iltica edecek ki ancak kalp yerinde durabilsin.

Onun için bu hased denilen kötü huy, kibir emsali, 70 tane kadar sayıyorlar. Bunların ancak çaresi Allah-u Teâlâ'ya sarılıp yalvarmak ve istemekle olur, başka türlü olmaz.

j. Şarkı Türkü Dinlemenin Zararı

İbn-i Ebi'd-Dünyâ ve Beyhakî, Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan rivayet etmişlir.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[198]

الْغِنَاءُ يُنْبِتُ النِّفَاقَ فِى الْقَلْبِ ، كَمَا يُنْبِتُ الْمَاءُ الْبَقْلَ

(ابن أبي الدنيا في ذم الملاهي ، ق. عن ابن مسعود)

RE. 225/12 (*El-gınâü yünbitü'n-nifâku fi'l-kalbi, kemâ yünbitü'l-bakle.*)

(*El-gınâü yünbitü'n-nifâku fi'l-kalbi*) "Şarkı, türkü vs. kalpte nifakı yeşertir; (*kemâ yünbitü'l-bakle*) nasıl ki su otu yeşertiyorsa…"

*Gın*â, yani *teganni*; çalgıcıların, mûsikişinâsların, mevlithanların okudukları bütün bu şeyler, hislerimizin hoşuna gidiyor, dinliyoruz, ne güzel. Sesleri de uygun, âhenkle söylemeye başladılar mı hoşumuza gidiyor.

Fakat bak ne diyor: "Bu tegannî nifak bitirir, münafıklığı celbeder, münafıklığı getirir. Nerede? En kıymetli cevher olan kalbinde münafıklığın yerleşmesine sebep olur."

Ama şimdi bu o tegannîyi ele geçirmek için ne kadar kuvvetler harcıyoruz, ustalarına gidiyoruz, tempolarına riâyet ediyoruz. Mûsikî kaideleri var onlara riâyet ediyoruz ki işte birinci tel, ikinci tel, üçüncü tel. Uşşâk imiş bilmem neymiş filan, bir sürü iş çıkmış başımıza. Haa, bunlar, nifak bitirir.

---

[198] Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.223, no:20797; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Zemmü'l-Melâhî*, c.I, s.40, no:39; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.218, no:40658; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.416, no:14629.

Şimdi o şarkıcılar var ya, mesela bir şarkıcı geliyor bir yere. Millet doluyor oraya, gazino veyahut neresiyse… Ne o?

Bir saat burada adam şarkı söyleyecek, gazel söyleyecek, hem de hepsi günaha ait şeylerdir. Öyle şehveti uyandırıcı kötü şeyler. Onu söyler, herkes dünya kadar da para verir oraya. Hem de o günahı yüklenir. Hayra gelince o parayı vermez.

Dün dediler ki: Top oyununda çok büyük paralar birikiyormuş. Herkes o top oyununu seyretmek için şu 50 liraya, 100 liraya kadar bilet alıyormuş. Adam gidecek, orada o oyuncuları seyredecek. Yüz binlerce lira toplanıyormuş.

E bir cami yapılıyor veya bir camiye bir ek yapılacak, o hayra müslümanların iştiraki yok. Zoru zoruna… Yahu oraya, o günah yerine adam seve seve veriyor parasını; sen de Allah için, Allah rızası için bu hayır yerine versene!

Yok…

Bak ne diyor: Şimdi, suların olduğu yerde nasıl ot bitmek mecburiyeti var. Bir yerde su var mı, o suyun olduğu yerde güneş de var, muhakkak ot bitecek oradan. Ot bitecek!

İşte bunlar otu nasıl bitiriyorsa, o su, güneş otu nasıl bitiriyorsa bu gınâ denilen teganni de gönülde münafıklığı böyle bitirir.” diyor.

İkinci bir hadis ile daha açıklıyor:

k. Şarkı ve Eğlencenin Zararı

Deylemî. Enes ibn-i Mâlik RA’dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[199]

اَلْغِنَاءُ وَاللَّهْوُ يُنْبِتَانِ النِّفَاقَ فِى الْقَلْبِ ، كَمَا يُنْبِتُ الْمَاءُ الْعُشْبَ ؛

وَالَّذِي نفْسي بِيَدِهِ ، إِنَّ الْقُرآنَ وَالذِّكْرَ لَيُنْبِتَانِ الإِيمَانُ فِي الْقَلْبِ ،

---

[199] Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.III, s.115, no:4319; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XV, s.221, no:40670; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XIV, s.416, no:14628.

كَمَا يُنْبِتُ الْمَاءُ الْعَشَبَ (الديلمي عن أنس)

RE. 225/13 (*El-gınâü ve'l-lehvü yünbitâni'n-nifâka fi'l-kalbi, kemâ yünbitü'l-mâü'l-aşebe; ve'llezi nefsi bi-yedihi, inne'l-kur'âne ve'z-zikre leyünbitani'l-imanü fi'l-kalbi, kemâ yünbitü'l-mâü'l-aşebe.*)

(*El-gınâü ve'l-lehvü yünbitâni'n-nifâka fi'l-kalbi*) "Şarkı, oyun ve eğlence kalpte nifakı büyütür; (*kemâ yünbitü'l-mâü'l-aşebe*) tıpkı suyun otu büyütmesi gibi. (*Ve'llezî nefsi bi-yedihi*) Nefsim yed-i kudretinde olan Allah'a kasem ederim ki, (*inne'l-kur'âne ve'z-zikre leyünbitani'l-imanü fi'l-kalbi*) Kur'an ve zikir kalpte imanı büyütür; (*kemâ yünbitü'l-mâü'l-aşebe*) tıpkı suyun otu büyütmesi gibi."

Gınâ ve *lehv* beraber de kullanılıyor. Dümbeleği, çalgısı hepsi içinde. Bunların ikisi kalpte nifak bitirirler. Su otu nasıl bitiriyorsa, bu tegannîler gerek o söyleyenin, gerek dinleyenlerin gönüllerinde bu münâfıklık, nifak alâmeti hâsıl ederler. Suyun olduğu yerde otların bittiği gibi biter bu.

Nefsim yed-i kudretinde olan Allah-u Celle ve A'lâ'ya kasem ederim, yemin ederim ki, "Allah… Allah…" diye Allah'ı zikretmek, Kur'an okumak, namaz kılmak, evrad okumak ve zikre taalluk eden ne kadar şeyler varsa, bunlar da kalpte imanı bitirir. Teganni nasıl münafıklığı bitiriyorsa, Allah-u Teâlâ'nın zikri, vaaz u nasihatlar ve saireler de kalpte imanı bitirir.

Nasıl? Suyun otu bitirdiği gibi, sudan otlar nasıl hâsıl oluyorsa, bunlar da Kur'an okumakla, nasihat dinlemekle, zikrullah yapmakla gönülde imanı hasıl eder.

İman biter ve ağaç sulandıkça nasıl kuvvetleniyorsa, o da böyle Kur'an ve zikirle kuvvetlenir.

Allah cümlemizi affetsin… Tefvikat-ı samedâniyyesine mazhar eylesin... Kendisini dâimâ zikretmekten lezzet alan ve ölünceye kadar zikrini dilinden bırakmayan zâkirîn zümresine, şâkirîn zümresine cümlemizi ilhak buyursun…

Gelecek dersimiz gıybete aittir. Allah ondan da cümle Ümmet-i Muhammed'i muhafaza etsin…

Li'llâhi'l-fâtihah!

26. 12. 1971 – İskenderpaşa Camii

17. GIYBET ZİNADAN DAHA KÖTÜDÜR

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve'l-àkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

اَلْغِيبَةُ أَنْ تَذْكُرَ الرَّجُلَ بِمَا فِيهِ مِنْ خَلْفِهِ (الخرائطي في مساوئ الأخلاق عن المطلب بن عبد الله)

RE. 226/1 (*El-gıybetü en tezküre'r-racüle bimâ fîhi min halfihî.*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

"—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin…

a. Gıybet

Bugün dersin başı gıybetten başlıyor.

Harâitî, Muttalib ibn-i Abdullah RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[200]

اَلْغِيبَةُ أَنْ تَذْكُرَ الرَّجُلَ بِمَا فِيهِ مِنْ خَلْفِهِ (الخرائطي في مساوئ الأخلاق عن المطلب بن عبد الله)

RE. 226/1 (*El-gıybetü en tezküre'r-racüle bimâ fîhi min halfihî.*) "Gıybet, bir adamın kusurunu arkasından söylemendir."

Gıybet hepimizin bildiği bir şey, fakat hiçbirimizin de üzerinde durduğumuz bir şey değil. Bugün cemiyetimizi perişan eden, mahveden, yok eden, bizi birbirimizden ayıran ve bizi böyle perişan bir halde yalnız bırakan bir dert. Çünkü hiç kimse yoktur ki kabahatsiz olsun, kusursuz olsun. Biz melek de değiliz, peygamber de değiliz. Melek ve peygamber olmadığımız için her birimizin çeşitli hataları, kusurları olur. Hatta evliyalarda bile olur. Evliya olmakla kusursuz olması lazım gelmez. Evliya da peygamber değildir. Hatta ve hatta peygamberlere bile bazı şeyler müsamaha edilmiştir.

Onun için, eğer biz birbirimizin kusurlarını görerek onları teşhire ve onları tahkire kalkarsak, hiç kimsenin kimseye bakması ve konuşması câiz değil demektir. Onun için ne bir topluluğumuzun varlığı oluyor, ne bir birliğimizin devamı oluyor.

Neden? Bir birlik kuruyoruz, arkasından şu şöyle yaptı, bu böyle yaptı diyoruz. Bakıyorsun üç beş gün sonra o birlik dağılmış.

Neden? O onun aleyhinde konuşmuş o da onun aleyhinde konuşmuş, derken aleyhte konuşmalar birliği yıkıyor. Tabii insan olmaklığımız dolayısıyla hepimizin içinde bir bencillik vardır. Bu bencillik bizi birbirimize düşürmeye kâfi geliyor. Bu bencillik bizim birbirimize düşmemize sebep oluyor ve hat safhada zarar yapıyor. "Bununla konuşmaktansa, ünsiyet etmektense etmemek daha evlâ!" diyor, sen ondan ben senden uzak duruyoruz.

Onun için gıybet çok fena şeydir.

---

[200] *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.584, no:8014; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.III, s.584, no:8014.

Gıybet nedir? Kardeşinin arkasından konuştuğun her şey! Kardeşinin arkasından konuştuğun her şey gıybet. Onun ki o konuştuğun şey gücüne gidecektir, ondan üzülecektir. Konuştuğun zaman onun üzüleceği bir şeyi arkasından konuşmak gıybetten ibarettir. İsterse boyundan bahset, isterse renginden bahset, isterse fakirliğinden bahset, istersen temizliğinden kirliliğinden bahset, bunların hepsi gıybetin içine giriyor.

Efendimiz SAS'in zaman-ı saadetlerinde Rasûlüllah'ın evine bir hanımefendi gelmiş. Evdeki hatun, ismi hatırımda kalmadı, kimse, o demiş ki:

"—Giydiği elbisenin enleri ne büyük!

Hani şuna en diyorlar ya. Etekleri uzun böyle, "Ne büyük etekli!" demiş. Ayıplama kasdıyla…

"—Ne büyük etekli esvap giymiş!" yahut "Enli esvap giymiş!" deyince, Efendimiz demiş ki:

"—Sus, sus, sus, çıkar ağzından bu yediklerini!"

"—Bir şey yemedim ki! Onda gördüğüm hali arz ettim."

"—Evet!" demiş, "Çıkar çıkar!"

Bir de ağzından çıkarıyor ki böyle, çeşitli rivayetler var. O rivayetlere göre irinler, kanlar, et parçaları kadının ağzından dökülüyor.

Bir kardeşinin gücüne gidecek, memnun olmayacağı, hoşlanmayacağı bir şeyi onun arkasından söylemenin gıybet olduğunu henüz anlamamışız; anlamışsak da kıymet vermemişiz. Kıymet vermediğimizden dolayı mütemadiyen birbirimizi çekiştirmekten hiç de hâli kalmayız. Hocasında da var bu iş, hacısında da var bu iş, aliminde de var bu iş, cahilinde de var bu iş! Allah bu dertten Ümmet-i Muhammed'i kurtarsın.

"—Ne olacak hocaefendi çekiştirirsek, bu denilenin ne zararı var? Ben onda olanı söylüyorum?"

Eh, sen ondakini söylersin, ben de sendekini söylerim, derken birbirimize karşı olan sevgi ortadan kalkar. Birbirimizi sevemedikten sonra, bir cemiyet içerisinde kurtlar gibi yaşamışız, ne faydası var onun?

Kardeş gibi yaşamak başka, kurt gibi yaşamak başka! Hiçbir şeye yaramaz o kurt gibi yaşamak.

Onun için şimdi gıybetin zararından biraz bahsedeyim. Bu hususta belki kırktan fazla Efendimiz hadis zikretmiş, kırktan fazla. Her birisi birisinden acı…

b. Fâizin Kötülüğü

Yalnız şurada faiz hakkında bir tane var.
İbn-i Cerîr, Berâ ibn-i Àzib RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[201]

اَلرِّبَا اثْنَانِ وَسَبْعُونَ بَابًا ، أَدْنَاهَا مِثْلُ إِتْيَانِ الرَّجُلِ أُمَّهُ ؛ وَإِنَّ أَرْبَى

الرِّبَا اسْتِطَالَةُ الرَّجُلِ فِي عِرْضِ أَخِيهِ (ابن جرير عن البراء)

RE. 210/7 (*Er-ribe'snâni ve seb'ùne bâben, ednâhâ mislü ityâni'r-racüli ümmehû; ve inne ebe'r-ribe'stitàletü'r-racüli fî ırzı ahîhi.*)

(*Er-ribe'snâni ve seb'ùne bâben*) "Riba yetmiş iki baptır. Bildiğiniz şu faiz, yetmiş iki çeşittir. (*Ednâhâ mislü ityâni'r-racüli ümmehû*) Bunun en aşağısı, bir kimsenin annesiyle cinsi münasebette bulunuşu gibidir. (*Ve inne ebe'r-ribe'stitàletü'r-racüli fî ırzı ahîhi*) En büyüğü de din kardeşinin ırzını lekelemesi gibidir."

Bir gün Peygamber SAS Hazretleri bir hutbe okumuşlar. Bizim okuduğumuz hutbenin bir çeşidini okumuş o. Hutbelerinde faizi anlatıyorlar; faizin felaketinden, fenalığından bahseden bir hutbeyi îrad buyurmuşlar. Hazreti Enes naklediyor bunu. Hutbelerinde işte faizin çok büyük zararlarından bahsetmişler. Demişler ki;

"—Bir dirhem, en ufak para… Bir dirhem faiz isabet ediyor kendisine, yani en ufak bir para. Bunun vebali, bir adamın 36

---

[201] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.158, no:7151; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.IV, s.211, no:6575; Berâ ibn-i Àzib RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.105, no:9759; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.163, no:12823.

tane zinasına bedel oluyor."

Bir dirhem faizin bir dirheminin cezasının ağırlığı 36 zinaya muâdil oluyor. Otuz altı tane zina eden bir insan ne kadar günah kazanırsa, bir dirhem faiz yiyen insanın cezası o kadar ağır olur.

Bu böyle olmakla beraber. faizin günahının en belalısı, en büyüğü, en âlâsı, en mühimi, Müslüman bir kardeşinin aleyhindeki konuşmadır."

Müslüman bir kardeşinin aleyhinde olan konuşma ribâların, faizin en şiddetlisidir. O 36 zinaya bedel bir dirhem vardı ya, halbuki onun en ağırı kardeşinin aleyhindeki konuşmasıdır.

Kardeşinin aleyhinde konuşmanın zararını tabii hepiniz bilirsiniz. Çünkü şimdiye kadar bunu kim bilir kaç defa hocaefendiler vaazlarında, hutbelerinde söylemişlerdir. Biz de biliriz ama, bu bizim çenemizi tutmanın imkânı yok.

Onun için, İbrahim Hakkı Hazretleri'nin sözü hatırıma geldi. O çok güzel bir usul bulmuştur ki;

"—Az ye, az iç, az uyu, az konuş…"

Çünkü konuşmalar, nasıl ki paranın çoğu haramsız olmazsa derler, sözün de çoğu yalansız olmaz.

Canım çok mu konuşuyorsun, onun içerisinde bir sürü yalan var demektir. Ne kadar doğruluk taslarsan tasla.

Bu İbrahim Hakkı Hazretleri'nin sözlerinden birisi de, bugün diyor, 200 sene evvelki bir adamın sözü:

"—Bugünkü günde insanların uzlete ihtiyaçları vaciptir." diyor. Yani cemiyet içerisine karışmalarının tehlikesinden korkarak herkesin yalnız başına kalmasını tercih ederek, vaciptir demiş âdeta.

Niçin? Zamâne kötü yani. Karıştın mı, o söyleyecek sen de ona karışacaksın. Dinlemek de vebal. Konuşurken;

"—Sus kardeş, ne yapıyorsun sen? Neyine lazım senin? O fenaysa iyiliği de yok mu bu adamın? Elbette iyiliği var. İyiliği de var hep kötü değil ya bu, iyilikleri de var. Sen bunun hiçbir iyiliğini de görmedin mi? Eh bırak öyleyse aleyhinde konuşmayı!" diyemiyorsun da, dinliyorsun.

Dinlemekle onun vebaline sen de iştirak ediyorsun. Onu, bunu belki bir ufak adama karşı söylersin, "Sus be yahu!" denir de, ama

kendinden büyük, kıymetli bir adama yahut muhterem bir kimseye karşı diyemezsin ki, çekinirsin. Çekinince ortak olursun vebâle. Öyleyse yalnız kalmak daha âlâ… Ne o günaha gir ne de bu vebâlin altında kal. Zor, zor ama hiç olmazsa selamet var.

Allah cümlemizi affetsin… Tevfikat-ı samedâniyyesine mazhar eylesin.

c. Müslüman Müslümanın Kardeşidir

Tirmizî, Ebû Hüreyre RA'dan; Ahmed ibn-i Hanbel ve Taberânî, Vâsile RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[202]

الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ ، لاَ يَخُونُهُ وَلاَ يَكْذِبُهُ وَلاَ يَخْذُلُهُ ؛ كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ عِرْضُهُ ، وَمَالُهُ وَدَمُهُ ؛ التَّقْوَى هَا هُنَا ! وَأَشَارَ إِلَى الْقَلْبِ ؛ بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ ، أَنْ يَحْتَقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ (ت. عن أبي هريرة ؛ حم. طب. عن واثلة)

RE. 235/9 (*El-müslimü ehu'l-müslimi, lâ yehùnühû ve lâ yekzibühû ve lâ yahzülühû: küllü'l-müslimi ale'lmüslimi harâmün ırduhû ve mâlühû ve demühû; et-takvâ hâhünâ! Ve eşâra ile'l-kalbi; bi-hasebi'mriin mine'ş-şerri, en yahkıra ehàhu'l-müslimi.*)

(*El-müslimü ehu'l-müslimi*) "Müslüman müslümanın kardeşidir. (*Lâ yehùnühû*) Ona hıyanet isnad etmez. (*Ve lâ yekzibühû*) Yalan da isnad etmez. (*Ve lâ yahzülühû*) Ona lakayd kalmaz. (*Küllü'l-müslimi ale'lmüslimi harâmün ırduhû ve mâlühû ve demühû*) Her müslümanın müslümanlar üzerine ırzı, malı ve kanı haramdır. (*Et-takvâ hâhünâ!*) Takvâ buradadır! (*Ve eşâra ile'l-kalbi*) Kalbine işaret etti. (*Bi-hasebi'mriin mine'ş-şerri*)

---

[202] Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.166, no:1850; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.311, no:8089; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.471, no:8891; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.150, no:747; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXII, s.166, no:24572.

Bir kimseye şer olarak kâfidir, (*en yahkıra ehàhu'l-müslimi*) müslüman kardeşini tahkir etmesi."

Müslüman müslümanın kardeşidir. Hiç kardeş kardeşinin aleyhinde konuşur mu? Elbette birbirlerinin kusurları vardır ama hakîki kardeşler kardeşlerinin daima ayıplarını örtmekle mükellef ve muvazzaftır. Ayıpsız insan olmaz ki canım!

Ayıpsız olmayınca, o ayıpları örtmek vazifemizken, o ayıpları açmakla, böyle yaymakla, hele adamın eli de kalem tutuyorsa biraz, bunu da kalemine verdiyse bu teşhiri, ooo artık sonu gelmez o vebâlin. Hiç olmazsa bir yerde konuşurken üç kişi beş kişi dinler. Fakat kalemin varsa o artık milyonlarca insanlara yayılır. E bunun vebâlinin ne kadar büyük olduğunu artık sen düşün!

Diyecek ki şimdi;

"—Ama efendim böyle kötülükleri beyan etmek de caizdir."

O da sana mı düştü yani? "Kötüleri beyan etmek caizdir." diyerek, bundan istifade ederek insanların ırz, namus, şeref ve haysiyetlerini lekedâr edecek şekilde konuşmak ve yazılar yazmak sana mı düştü?

Bunun efdal olanı sükût değil mi? Efdali bırakıyorsun da niçin kaçıyorsun cevâza?

Efdali sükût… Sende de ondan daha çok ayıplar var, onu niçin teşhir etmiyorsun? Sen melek misin? Sen, kim bilir ne kadar kabahatlerin sahibisin, onu teşhir etmeye utanıyorsun, sıkılıyorsun! Desen ki;

"—Ah efendiler! Siz beni iyi diye biliyorsunuz, tanıyorsunuz ama benim şöyle şöyle şöyle hallerim de var." diyebiliyor musun kimseye?

Diyemiyorsun! Utanırsın, korkarsın. Kendin için bunu diyemediğin halde, başka kardeşin için nasıl diyorsun sen bunu?

Demek ki, sende kardeşliğin adı bile yok!

Onun için her Müslümanın diğer müslümanlar üzerine ırzı, malı ve kanı haramdır. Bir müslüman kardeşini öldürebilir misin? Öldüremezsin, haram.

"—E kanı nasıl haramsa, ırzı da böyle haram. Irzına da elleşemez."

Müslüman kardeşimizin ırzını nasıl muhafaza etmek

vazifemizse, malını da öyle muhafaza etmek vazifemizdir. Malı muhteremdir, ırzı muhteremdir, kanı da muhteremdir. Bunlara tecavüz hiçbir müslümanın hakkı değildir. Tecavüz edemez müslüman bunlara! Etti miydi, Müslümanlığı iner sıfır dereceye…

Sonra SAS Efendimiz kalbine işaret etti:

"—Takvâ buradadır! Bir kimseye müslüman kardeşini tahkir etmesi, şer olarak kâfidir." buyurdu.

d. Gıybet Zinadan Daha Kötüdür

İbnü'n-Neccâr, Câbir ibn-i Abdullah RA'dan; Deylemî, Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[203]

اَلْغِيبَةُ أَشَدُّ مِنَ الزِّنَى ، وَإِنَّ الرَّجُلَ يَزْنِي فَيَتُوبُ ، فَيَتُوبُ اللهُ عَلَيْهِ ؛

وَإِنَّ صَاحِبَ الْغِيبَةِ لاَ يُغْفَرُ لَهُ ، حَتَّى يَغْفِرَ لَهُ صَاحِبُهُ (ابن النجار

عن جابر ؛ الديلمي عن أبي سعيد)

RE. 226/2 (*El-gıybetü eşeddü mine'z-zinâ, ve inne'r-racüle yeznî feyetûbü, feyetûbu'llàhu aleyhi; ve inne sàhibe'l-gıybeti lâ yuğferu lehû, hattâ yağfire lehû sàhibühû.*)

(*El-gıybetü eşeddü mine'z-zinâ*) "Gıybet, zinadan daha şiddetlidir. (*Ve inne'r-racüle yeznî feyetûbü*) Zina eden tövbe eder, (*feyetûbu'llàhu aleyhi*) Allah da onun tövbesini kabul eder. (*Ve inne sàhibe'l-gıybeti lâ yuğferu lehû*) Fakat gıybet yapan mağfiret olunmaz, (*hattâ yağfire lehû sàhibühû*) gıybet edilen tarafından affedilmedikçe…"

Gıybet zinadan daha eşeddir.

Zinanın bir büyük günahı var, yani zina günah-ı kebâirdir. "Gıybet, günah-ı kebâir olan zinadan eşeddir." buyurdu.

"—Ama bir şey yapmadım ki ben? Ne olacak, onda olanı

---

[203] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.348, no:6590; Hennâd, *Zühd*, c.II, s.565, no:1178; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

söyledim işte! Onun hallerinden bazı hallerini söyledim. Bu söylemek, neden bu şiddetli oluyor zinadan?"

Artık orasını da sen hallet bakalım, neden şiddetli oluyor zinadan?

Zinanın günahı ikisine ait. Zâni ile zina eden kimlerse ikisi günahkâr olurlar. Tevbe ederler, af isterler, mümkündür.

Onun için, bir kimse beşeriyet iktizası belki bir hata yapmış, zina yapmıştır. Ama arkasından tevbe etmiş:

"—Aman yâ Rabbi! Ne yaptım ben! Ne cahillik yaptım! Tevbeler tevbesi, bir daha yapmayacağım!" demiş.

Zamân-ı saadette bir adam yine böyle bir cahillik yapmış, zina etmiş. Pişman olmuş;

"—Ne yaptım ben yahu! Hiç olacak şey mi?" demiş.

Zinanın cezası da ağır, recmediyorlar. Gitmiş demiş;

"—Yâ Rasûlallah! Ben bu kabahati yaptım."

Rasûlüllah dinlememek istemiş, yüzünü çevirmiş böyle.

Gelen kimse dört defa kendisi ifadesini tekrarlamış. Bu tekrar dört şahit yerine geçerek cezası verilmiş.

"—Neden bunu böyle yaptın? Saklı olmuş bir iş, bunu söylemektense söylemeyeydin, Allah'tan affını isterdin, Cenab-ı Hak da belki affederdi?"

"—Ahirete kalmasın! Allah'ın kesin olarak affedeceğini bilmiyorum. Fakat belki âhirete kalırsa, âhiretin cezası dünyanın cezasına benzemez. Evet, recmedeceklerdir, ağır bir cezadır ama âhiretin cezasına benzemez, ölürüm biter gider.! Yarım saat bir saat yahut üç beş saat bir eza, cefa çekerim ama arkasından canım çıkar kurtulurum. Ama âhiretin ki böyle mi ya! Ebedî bir ceza yahut yıllarca, binlerce sene ceza! Ona düşmemek için ben bunu yaptım ve yaptığımı da itiraf ederekten cezamı görmeye razıyım." demiş.

Şimdi öteki beriki dil uzatmışlar, bu kişinin arkasından konuşmuşlar. Efendimiz SAS de buyurmuş ki:

"—Onun cennetteki yerini görseniz!"

Hani recmedildi ya, çok büyük bir kabahat işledi. Tevbe etmiş, cezasını da görmüş, affa uğramış, Cenâb-ı Hak onun doğruluğunun, sadâkatinin iktizası icabı ona cennette büyük bir nimet vermiş.

Binaen aleyh kimse hatâsız değildir. Bugün kabahatliyizdir fakat akşamüstü tevbe ederiz, vazgeçeriz o halimizden. Sen ne yapacaksın bakalım o zaman?

Sen bugün melek gibisin farz et, hiç günahın yok, kabahatin de yok. Yarından emin misin, yarın halin ne olacağını biliyor musun sen? Şeytanın hangi musallatlarına uğrayıp da ne gibi felaketlere uğrayacağına emin misin?

Şeytan musallat bize, şehvet musallat bize!.. Şeytan musallat, düşman musallat, evde çoluk çocuk musallat... İnsanın başına gelecek envai çeşit belâların altında insanın ne olacağını kim bilir?

Onun için haline hiç kimse güvenemez.

فَلاَ يَأْمَنُ مَكْرَ اللهِ إِلاَّ الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ (الأعراف: ٩٩)

(*Felâ ye'menü mekra'llàhi ille'l-kavmi'z-zalimine*.) "Kendilerine yazık eden kavimlerden başkası Allah'ın mekrinden emin olamaz." (A'raf, 7/99)

Evliya olmuşsun! Olmuşsun ama bakalım yarın ne olursun!

Birçok eski evliyalar, Allah esirgeye, son zamanlarında imansız olarak gitmişlerdir. Eski zamanın insanları.

Onun için hale güvenmeye gelmez, istikâmet lazımdır insana… İstikâmetin başında da şimdi bu kardeşlerin aleyhinde konuşmamak olacak kardeşler. Onun için kardeşlerimizin hakkında, karşışında ne gibi kabahatlerimiz, şeylerimiz varsa böyle onlardan helallik istemek lazım; çünkü bunun tevbesi de zor.

Ötekinde tevbe edersin;

"—Yâ Rabbi! Zina ettim, işte içki içtim, şunu da yaptım, bunu da yaptım ama artık tevbe ediyorum, ben bunu yapmayacağım!" dersin, tevbesini güzelce edersen, Allah da kabul eder inşaallah. Fakat gıybetin tevbesini yapamazsın. Ne kadar "tevbe ettim" desen olmaz, gidip illâ ondan helallik alacaksın. Kardeşinden helallik alacaksın, diyeceksin ki;

"—Kardeşim, senin aleyhinde ben bir kusur ettim de böyle böyle konuştum, şimdi pişman oldum ona, hakkını bana helal et!"

diyeceksin.

Gerek savaşta şehid oluyor, gerek nerede şehid olursa olsun bu şehidliği esnasında Cenâb-ı Hak onun kendisine ait olan hukuklarını affediyor:

"—Bana karşı ne kadar senin borcun varsa affettim, fakat kullara karşı olan borcuna karşımam!" diyor.

Şehidin bile kullara karşı olan borcuna karışmıyor Allah!

Gıybet bir borçtur ki, ondan helallik alamadığın takdirde ahirete kalır iş. Ahirette ise herkes sıkışık bir durumda, herkes paçasını kurtarmak için çare arayacak. Onun için bu fırsatlardan istifade ederek gelir:

"—Yâ Rabbi! Bu adam benim bu kadar aleyhimde konuştu, bunun karşılığını isterim!" der.

E vereceği para yok, bir şey yok. Ne yapacak?

Hasenâtından alır ona verir. Yetmezse seyyiâtını da onun üstüne yükler. Ne felaket bu!

Onun için demişler ki;

"—Müflis kim, müflis?"

İşte hepimizin bildiği [tarifi], işini becerememiş, ticareti becerememiş iflas etmiş bir adam. Malı mülkü elinden gitmiş, iflas etmiş.

Hayır, bu dünya iflası. Asıl müflis o insandır ki, dağlar kadar hasenât ile gelir yarın Huzûr-u Rabbi'l-âlemîne, bir sürü hasenât etmiş; haccı var bu kadar, zekâtı var bu kadar, hayr u hasenâtı var bu kadar, hep işte namazı niyazı çok, bol bol... Fakat gelmiş o, "Bu bana böyle dedi, beni dövdü, bu beni sövdü." diyerek bir çok hak alıcılar gelir, bakarsın o sevaplar bitmiş, ortadan gitmiş. Derken daha hak sahipleri çıkarsa, bu sefer de günahları da o adamın üstüne yüklerler, olur işte tam bir müflis!

Allah bu durumdan cümle Ümmet-i Muhammed'i, bizi de korusun.

Onun için aziz kardeş!

İbrahim Hakkı Hazretleri'nin dediği söze mum yapıştır, az konuşmanın yolunu bul!

Çok haccedersin, çok namaz kılarsın, çok oruç tutarsın, çok hayr u hasenât edersin; fakat diline hakim olmadıkça insanlıkta

da İslâmlıkta da zayıfsın! Onun için diline hakim olmakta en kolay çare sükutu ihtiyar etmek.

Lokman Hekim'e sormuşlar;

"—Sen bu hikmetin nereden öğrendin?"

Lokman Hekim diyoruz ya, hikmet sahibi.

O zaman ilim nerede böyle.

"—Sükutum sayesinde buldum. Sükutun sayesinde Allah-u Teàlâ benim içime bu ilimleri verdi." demiş.

Davud AS ile bir asırda imişler. Davud AS ile Lokman Hekim bir memlekette ve bir asrın insanları...

Davud AS evvelce hükümdar olduğu için beytü'l-malden aylığını alırmış ve onunla geçinirmiş. O zamanın yönetici insanları tebdil-i kıyâfetle şehirde dolaşır, önüne gelen bazı insanlara sorarmış. Davud AS da tebdil-i kıyâfetle:

"—Davud nasıl adam yahu, bu Davud nasıl bir insan?" diye sormuş.

Peygamber olmakla beraber kendisini başkalarından soruyor; "Bakayım, halk benim için ne diyor?" bunu öğrenmek istiyor. Bazı böyle insanlara soruyormuş, işte herkes de tabii bildiğini söylüyor, iyidir kötüdür. Tabii ya, hep iyilik yaptığı için önüne gelen, "İyidir, memnunuz." diye söylerlermiş.

Birgün bir melek gelmiş insan kılığında onun yolunun üzerine dikilmiş. Davud AS yine tebdil-i kıyâfetle selâm vermiş, sormuş:

"—Davud'u nasıl tanırsın?"

"—Çok iyidir ama beytü'l-maldan yiyor. Nafakasını beytü'l maldan temin ediyor." demiş.

Ondan sonra demircilik sanatına başlamış, meşhur olan şey.

Lokman Hekim gitmiş dükkanına, Davud AS bu askerlerin harpte kullandıkları zırh denilen bir şey var, onu yapıyormuş. Lokman AS hiç görmemiş öyle bir şey. Bakmış bakmış benzetememiş bir şeye, kendi kendine:

"—Bu adam ne uğraşıyor bunlarla acaba? demiş.

Sorayım diye, "Sor bakalım nedir bu?" diye içerisi çok zorlamış kendisini böyle ama içindeki hikmet mâni olmuş sormasına.

O da az zamanda bitirmiş, giymiş sırtına:

"—Ni'me'z-zırh. Bu ne güzel âlât-ı harp." demiş.

Ha o zaman anlamış Lokman AS onun ne olduğunu.

"—Söz gümüşse sükût da altındır." demiş.
Türkçemize geçmiş bir tâbir.

Onun için insanın kendilerini sükuta alıştırmak kadar iyi bir şey yoktur. Lüzumlu lüzumsuz şeylere karışma, böyle yerlere sokulma. Hele kahvehane gibi, gazino gibi böyle umumi toplantı yerlerine alışmış olan insanların bu felaketten kurtulmaları ne kadar zordur!

Allah affetsin… Birbirimizi beğenmeyiz, işimizi beğenmeyiz, gücümüzü beğenmeyiz, hareketlerimizi beğenmeyiz, akıllarımızı beğenmeyiz. Canım bunların hepsini Allah vermiş yahu! Sana çuvalla vermiş, ötekisine de tane ile vermiş, ötekine de ton ile vermiş... Hepimiz bir olur mu yahu?

Hep bunu bir yapmak mümkün müdür? Olmaz.

E Allah'ın takdirine; "Bırak şu adamı!" diyerekten sen nasıl böyle itiraz ediyorsun?

Bir insanı tahkir etmekten, tahkir sadedinde söylenilen sözden daha günah bir şey arama. Yani insana yeter o! Bir insanı tahkir sadedinde söylenilen bir sözün vebali yeter adama, başka şey istemez. O vebal yeter insana!

Allah affetsin…

Bak onun için, bir adam beşeriyet iktizası belki bir hata yapmış zina yapmıştır. Ama arkasından tevbe eder, Allah da onun tevbesini kabul eder. Gıybet sahibi ise, Allah onu mağfiret etmez sahibi affetmedikçe… Onun hakkı o çünkü. Sahibinin hakkıdır, Allah'a ait bir hak değil o. Allah'a ait hak olmadığı için Allah karışmıyor o işe.

Ya?

Kime karşı söylediysen ondan alacaksın helalliği ki Allah da affetsin.

E bunu yapmak da her babayiğidin harcı değil işte, yapamıyor. Zaten yapılan gıybetin birçoğunu da biz günah bile saymayız, kabahat bile saymayız, âdeta vazife de sayarız.

e. Eşini Kıskanmak İmandandır

Deylemî ve Ziyâü'l-Makdisî, Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan rivayet

etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[204]

الغَيْرَةُ مِنَ الإِيمَانِ ، وَالمِذَاءُ مِنَ النِّفَاقِ (الديلمي ، ض. عن أبي سعيد)

RE. 226/3 (*El-gayretü mine'l-îmâni, ve'l-mizâü mine'n-nifâk.*)

(*El-gayretü mine'l-îmâni*) "Namus gayreti imandandır. (*Ve'l-mizâü mine'n-nifâk*) Kadın erkek bir arada eğlenmek te nifaktandır."

Gayret birçok mânalara gelirse de buradaki mânası, dişisini kıskanmak, efrâd-ı ailesini kıskanmak mânâsınadır. Kıskançlık imandan gelen bir şeydir. Kıskanmamak nifaktan ileri gelir.

*Mizâ'*ı tarif ederken, lügat kitabına bakılınca, diyor ki, yabancı erkeklerle beraber ailesinin oturup kalkıp, hoşça vakit geçirmesine göz yummak, sakınca görmemek mânâsınadır.

Zamanın iktizasıdır de, ne dersen de bu felakettir, münafıklık alâmetidir. Allah hepimizi affetsin…

f. Taundan Kaçan Savaştan Kaçan Gibidir

Ahmed ibn-i Hanbel, Abd ibn-i Humeyd ve İbn-i Huzeyme, Câbir ibn-i Abdullah RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[205]

---

[204] Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.225, no:20812; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.411, no:10797; Abdu'r-Rezzak, *Musannef*, c.X, s.409, no:19521; Ma'mer ibn-i Reşid, *Câmi'*, c.I, s.139, no:111; Zeyd ibn-i Eslem RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.411, no:10797; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.123, no:154; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.117, no:4326; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.IV, s.600, no:7725; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.385, no:7065; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.420, no:14640.

[205] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.324, no:14518; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.336, no:1118; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.82, no:24571; İbn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.III, s.778; Hz.Aişe RA'dan.

الْفَارُّ مِنَ الطَّاعُونِ ، كَالْفَارِّ مِنَ الزَّحْفِ ؛ وَالصَّابِرُ فِيهِ ، كَالصَّابِرِ فِي الزَّحْفِ (حم. عبد بن حميد ، خز. عن جابر)

RE. 226/4 (*El-fârru mine't-tâ'ûni, ke'l-fârri mine'z-zahfi; ve's-sàbiru fîhi, ke's-sàbiri fi'z-zahfi.*)

(*El-fârru mine't-tâ'ûni*) "Taundan kaçan, (*ke'l-fârri mine'z-zahfi*) harpten kaçan gibidir. (*Ve's-sàbiru fîhi*) Ona sabreden ise, (*ke's-sàbiri fi'z-zahfi*) harpte sebat eden kimse gibidir."

Tâun denilen bulaşıcı bir hastalık, işte bizim koleranın eşi; bundan kaçmak. Mesela, bir memlekette olmuş da, "Ben buradan kurtulayım." diyerekten kaçıyorsun. Bulunan yerden kaçmak, muharebeden kaçmak gibidir.

Muharebede top, şarapnel, kurşun, mermi geliyor boyuna sağdan soldan, gökten yerden, ölmemek için kaçmaktan başka çare yok. Buradan kaçmak ne kadar vebalse, tâun bulunan yerden kaçmak da o kadar vebaldir.

Bir müslümanın iki gavurun önünden kaçması günah-ı kebâirdir. Bire bir değil, bire karşı iki gâvur gelirse, müslüman ona dayanacak. Ölürsen öl, şehid olursun. İkinin önünden kaçılmaz. Üç veya ziyade olursa, kaçarsan mâzursun. O da kaçmak değil de arkadaki kuvvete iltihak edip dayanmak şekliyle olursa mâzur sayılır.

Binaen aleyh böyle muharebeden korkarak kaçan veyahut düşmana teslim olan kimse günah-ı kebâir işlemiş sayılır. Bakıyor ki pabuç pahalı, "Teslim olayım da gideyim, kurtulayım işin içinden. Canım kurtulur hiç olmazsa." diyor. Ha kaçmışın, ha teslim olmuşun, böyle bunların hepsi vebaldir.

Tâun bulunan yerden kaçmayıp sabreden, muharebelerde sabreden gibidir. Ki Allah sabredenleri sever. Allah sabırlılarla da beraberdir. Bu "beraberlik" lafzı çok kıymetlidir. Müttakîlerle Allah beraberdir, sàbirlerle beraberdir, muhsinlerle beraberdir,

---

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.79, no:28442; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.17, no:14859.

sàbirînle de beraberdir: Sàbirîn, sàdıkîn, müttakîn, muhsinîn. Bu dört sınıf halkın şerefi, kıymeti, fazileti çok yüksektir; çünkü Allah, "Ben onlarla beraberim." diyor.

Bir kimse ki Allah onunladır, ondan daha bahtiyar kimse yoktur.

Tâun bulunan yerden kaçarsan, düşman elinden kaçanlar gibi olursun, kadınlar gibi olursun, korkaklar gibi olursun ve Allah'tan da uzak kalanlardan olursun. Cezası da ayrı.

Sonra, ne kadar büyük bir günahtır bu düşman elinden kaçmak! Allah esirgesin! Kaçarsan canını kurtaracaksın ama, düşman muvaffak olduğu takdirde, bütün memleket halkının göreceği zararın ne kadar büyük olduğunu tahmin edebilir misin?

Girecek, memleketi yakacak yıkacak, ne ırz bırakacak ne namus bırakacak, ne mal bırakacak ne mülk bırakacak, hepsi berbâd ü perîşan olacak.

Neden? Senin sabırsızlığının neticesi bu! Canın kıymetli yahut malın kıymetli, kaçıveriyorsun düşmanın elinden… Düşman da ondan istifade ederek bir kere eline geçirdi miydi vatanı, ondan

sonra artık seyret cümbüşü...

g. Fitneyi Uyandırmayın!

Râfiî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[206]

الْفِتْنَةُ نَائِمَةٌ ، لَعَنَ اللهُ مَنْ أَيْقَظَهَا (الرافعي عن أنس)

RE. 226/5 (*El-fitnetü nâimetün, leana'llahü men eykazahâ.*]
(*El-fitnetü nâimetün*) "Fitne uykudadır; (*leana'llahü men eykazahâ*) Allah, onu uyandırana lânet etsin!"

[Fitne imtihan demektir. Anarşi, bozgunculuk, günah, şirk, belâ ve daha başka mânâlara gelirse de, ekseriya bölücülük, bozgunculuk anlamında kullanılır. Müslümanlar arasında bölücülük yapmak, onları sıkıntıya, zarara, günaha sokmak, insanları isyana kışkırtmak demektir.]

Bunları uyandıran, bunlara sebep olan insanlara Allah lânet eder. Bir musibettir, masiyettir, insan beşeriyet iktizası yapmıştır ama bak, ne kadar büyük felaketi var! Allah'ın lânetine müstehak olmasına vesile oluyor.

Onun için sabah ve akşam istiğfarlarına çok devam etmeli. Hele *Seyyidü'l-İstiğfâr* var ki:[207]

اَللَّهُمَّ اَنْتَ رَبِّى ، لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اَنْتَ ، خَلَقْتَنِى ، وَاَنَا عَبْدُكَ ، وَاَنَا عَلٰى
عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَااسْتَطَعْتُ ، اَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَاصَنَعْتُ ، اَبُوءُ لَكَ

---

[206] *Kenzü'l-Ummâl*, c.XI, s.127, no:30891; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.18, no:14861

[207] Buhàrî, Sahîh, c.XIX, s.363, no:5831; Tirmizî, *Sünen*, c.XI, s.255, no:3315; Neseî, *Sünen*, c.XVI, s.445, no:5427; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.122, no:17152; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.465, no:7963; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.292, no:7172; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.X, s.296, no:30052; Şeddâd ibn-i Evs RA'dan.

بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ ، وَأَبُوءُ بِذَنْبِي ، فَاغْفِرْ لِي ، فَإِنَّهُ لاَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاَّ أَنْتَ .

(*Allàhümme ente rabbî, lâ ilâhe illâ ente halaktenî, ve ene abdük, ve ene alâ ahdike ve va'dike me'steta'tü, eùzü bike min şerri mâ sana'tü, ebûü leke bi-ni'metike aleyye ve ebûü bi-zenbî, fağfirlî feinnehû lâ yağfiru'z-zünûbe illâ ente.*)

[Allahım, sen benim Rabbimsin, senden başka ilâh yoktur. Sen beni yoktan yarattın. Ben senin kulunum, sana verdiğim sözde gücümün yettiği kadar duruyorum. Yaptığım günahların kötülüğünden sana sığınırım. Bana verdiğin nimetleri ikrar ederim, kusur ve günahlarımı da itiraf ederim. Benim suçlarımı ört, bağışla; senden başka günahları bağışlayacak yoktur, ancak sen varsın.]

Bunun Türkçe olarak mânasına da vâkıf olup böyle açıkça:

"—Yâ Rabbi! Bir daha yapmayacağım! Ben beşeriyet iktizası kusur ettim, bunları yaptım ama, sen bana yardım et de bir daha bunları ben işlemeyeyim!" diye böyle gözyaşlarıyla istiğfar etmek lazım!

Ha, bu buna ait değil ama, şimdi aklıma bir şey geldi. Hazret-i Ömer Şam'a gidiyormuş. Şam'a giderken yanına da baş kumandanını almış: Hazret-i Ebû Ubeyde. Şam'a yakın bir yerde yağmur mu yağmış, sel mi gelmiş, bir su peydah olmuş yol üzerinde, su var. Sudan geçmek için devesinden inmiş Hazret-i Ömer, pabuçlarını omuzuna atmış, paçalarını da sıvamış suyun içine dalmış. Ebû Ubeyde Hz. Ömer'in önüne geçmiş:

"—Olmaz efendim! Bakın Şam ehli, eşraf, karşıda sizi istikbale gelmişler, bu bir devlet reisine yakışmaz." demiş.

İki rivayet görmüştüm, bir rivayetinde, "Defol!" gibilerden yani bir yumruk vurmuş ona. Bu gördüğüm rivayette de:

"—Ey Ebû Ubeyde! Sen benim kumandanımsın. Eğer bu sözü bana bir başkası söyleseydi, o adamı zincirlere vururdum!" demiş,

"—Biz İslâmiyet'ten evvel zelil bir kavim idik. Allah-u Teâlâ bizi İslâm ile aziz etti. İslâmiyet ile izzetlendik, izzet sahibi olduk. Binaen aleyh İslâm'ın izzetini bırakıp da şu karşıda bekleyen

kimselerin izzetini talep edersek, Allah'ın izzetinden başka izzet isteyenleri Allah onları zelil eder." demiş.

Ben bunu söylerken bizim damat bey [M. Es'ad Coşan] de yanımdaydı, Dedi ki, bunun daha arkası var:

Hazreti Ömer şehid edilmiş, daha ölmemiş ama ümit kesilmiş kendisinden, mâlum. Demişler ki:

"—Hiç müteessir olma, ne yapalım takdir-i ilâhi... Biliyoruz ki Rasûlüllah SAS senden memnun olarak ayrıldı. Yâni Rasûlüllah razı olunca, Allah da razıdır. Şimdi sen de bizden ayrılıyorsun, biz de senden razıyız. Yani ne bahtiyar adamsın! Ne üzülüyorsun! Ne yapalım, mukadderât geldi, şehidlik sevabına nâil oluyorsun. Binaen aleyh üzülmene lüzum yok!" gibi böyle onu teselli edici şekilde konuşurlarken gülmüş;

"—Sizin bu sözleriniz câhilâne bir sözdür. Mantık kabul etmez sizin bu sözlerinizi, câhilânedir. Çünkü benden razı olması lazım olan Allah-u Zülcelâl Hazretleridir, onu ben ne bilirim? Eğer şu güneşin üzerinde dolaştığı şu mülkün her tarafı benim olsa da, ben bunlara sahip olsam da tasadduk etsem, hayırlara infak etsem yine emin olmam akıbetimden... Ne yapıyorsunuz siz?" demiş.

Bak şu Hz. Ömer'in sözü çok şâyân-ı dikkattir:

"—Ben yine âkıbetimden emin olmam!"

Onun için bugünkü bilgin, bugünkü büyüklüğün, bugünkü saltanatın seni aldatmasın, yarınına bak sen!

Sonra bir de o ölüm hali var ya! Ölüm haline sekerâtü'l-mevt diyorlar. Oradaki hâle bak sen! O gün kaç devre atlatacak insan. Şeytan tepene binmiş, envai çeşit hilelerini senin karşında oynuyor böyle, senin de en zayıf bir hâlin artık o zaman. En zayıf bir hâlin! Allah şerlerinden muhafaza etsin cümlemizi…

h. Dizden Yukarısı Avrettir

Tirmizî, Abdullah ibn-i Abbas RA7dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[208]

[208] Tirmizî, *Sünen*, c.IX, s.483, no:2722; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

الْفَخِذُ عَوْرَةٌ (ت. حسن غريب عن جرهد الأسلمي ؛ ت. عن ابن عباس حسن غريب)

RE. 226/6 (*El-fuhzü avretün.*) "Diz kapağından yukarısı olan kısım avret mahallidir."

Fuhz, baldır dediğimiz, diz kapağından yukarısı. Erkek için diz kapağından yukarısı mahall-i avrettir.

Allah affetsin kusurlarımızı…

Bugün bizim genç yavrularımız spor sahalarında, muhakkak pehlivanlar da öyle, diğerleri de, kasıklarına kadar ufak bir şortla meydanda koşuşurlar, oynaşırlar. Bir sürü halk da onların seyrine gider. O nasıl günahkârsa, seyirci de öyle günahkârdır. Bu günahkâr oraya para da verir, bedava da değil bu… Parayla cehennemi satın almak, günahına girmek suretiyle seyrine gider.

Hayırlara iştirak ederken hiç günah yok. Hayırlara iştirakta sevap var, fakat insan buraya, sevaba iştirak etmez; oradaki günaha iştirak için parasına hiç acımaz.

Allah affetsin cümlemizi…

i. Beş Şey Fıtrattandır

Ahmed ibn-i Hanbel, Müslim, Buhârî ve diğerleri Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[209]

Tirmizî, *Sünen*, c.IX, s.483, no:2721; Abdullah ibn-i Cerhed el-Eslemî babasından.

[209] Buhârî, *Sahîh*, c.XVIII, s.245, no:5439; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.67, no:377; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XI, s.262, no:3666; Tirmizî, *Sünen*, c.IX, s.419, no:2680; Neseî, *Sünen*, c.I, s.19, no:9; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.345, no:288; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.439, no:1292; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.239, no:7260; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.174, no:20243; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c,I, s.195, no:2059; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.149, no:669; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.65, no:11; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.126, no:2905; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.163, no:471; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.437, no:8467; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.418, no:936; Ebû Hüreyre RA'dan.

اَلْفِطْرَةُ خَمْسٌ: اَلْخِتَانُ ، وَالاِسْتِحْدَادُ ، وَتَقْلِيمُ الأَظْفَارِ ، وَنَتْفُ الإِبِطِ ،

وَقَصُّ الشَّارِبِ (حم. م. خ. د. ن. ت. ه. حب. عن أبي هريرة)

RE. 226/7 (*El-fıtratü hamsün: El-hıtânü, ve'l-istihdâdü, ve taklîmü'l-ezfâri, venetfü'l-ibıtı, ve kassu'ş-şâribi.*)

(*El-fıtratü hamsün*) "Fıtrat beş şeydir:

1.(*El-hıtân*) Sünnet olmak.

İbrahim AS ilk önce sünnet olmuştur. İbrahim AS'dan da o sünnet bize bugüne kadar intikal etmiştir. İbrahim AS'ın sünnetidir diyerek yahudiler de sünnet olur, biz de oluruz. Küçük yaşta yapılması efdaldir. Fakat İbrahim AS 80 küsur yaşındayken kendi kendini sünnet etmiştir. Emr-i ilâhî öyle kendisine vâsıl olmuş, o da kendisini kendisi 80 yaşındayken sünnet etmiş.

2. (*Ve'l-istihdâd*) Kasıkların tıraş edilmesi, avret mahallerinin tıraşı.

On beş gün, bir hafta on beş gün, âzamî kırk güne kadar buralardaki tüylerin izalesine sahibi memurdur. Kırk günü atlatınca kerahate düşüyor, yani vebale girer. Çünkü temizliğe muhaliftir. Oralarda birçok pisliklerin olmasıyla beraber sünnet-i seniyyenin de icrâ edilmemesinden dolayı kendisi mes'ul olur.

3. (*Ve taklîmü'l-ezfâr*) Tırnakların kesilmesi.

Bu da fıtrat-ı İslâmiyedendir ve sünnet-i seniyyedir.

4. (*Ve netfü'l-ibit*) Koltukaltı tüylerinin giderilmesi. Oradaki tüyleri çekerek yolmak, koparmak.

5. (*Ve kassu'ş-şârib*) Bıyığın kısaltılması."

Bektaşîlerin bıyıkları gibi uzatırsan ağzına girer, su içecek yerini bırakmaz, göstermez ağzını; böyle değil. Sünnet-i seniyye üzerine kesersin, ağzın açılır, önünü de görürsün.

j. Allah'ın Rahmetinden Ümit Kesmeyin!

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.968, no:17232; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XII, s.313, no:14875.

Hakîm-i Tirmizî, Şîrâzî ve Hàkim, Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[210]

اَلْفَاجِرُ الرَّاجِي لِرَحْمَةِ اللهِ تَعَالَى ، أَقْرَبُ مِنْهَا مِنَ الْعَابِدِ الْمُقْنِطِ

(الحكيم ، والشيرازي في الألقاب ، ك. عن ابن مسعود)

RE. 226/8 (*El-fâciru'r-râcî li-rahmeti'llâhi teàlâ, akrabü minhâ mine'l-àbidi'l-mukniti.*)

(*El-fâciru'r-râcî li-rahmeti'llâhi teàlâ*) "Allah'ın Rahmetinden ümidini kesmeyen fasık, (*akrabü minhâ mine'l-àbidi'l-mukniti*) Allah'ın rahmetinden ümid kesen abidden, rahmete daha yakındır."

Fâcir, kabahat ediyor, günahkâr, hatalı bir insan. Ama Allahu Teâlâ'nın rahmetinden ümidi var. Tevbekâr oluyor, Allah affeder diyor, yalvarıyor... Yalvarıyor, af istiyor ama birçok kabahatler yapmış.

Öbürü de àbid ama herkese rahmet-i ilâhîyeden ümidini kestiriyor:

"—Allah şöyle Cebbâr'dır, şöyle Kahhâr'dır, şöyle zü'ntikâm'dır. İşte şöyle batırır, şöyle yakar, böyle yıkar… Şundan mes'ulsün bundan mes'ulsün… Gâvur oldun, gâvur oğlu gâvur oldun!" diyor, insanlarda tutulacak taraf bırakmıyor.

Bundan daha iyidir, o günahkâr olan insan. Günahkâr olan adam, Allah'ın rahmetinden insanların ümidini kestiren, halka Allah'ın rahmetinden ümit kestiren àbidden iyidir, Allah'a daha yakındır.

Günah işliyor, kabahat ediyor ama ümit ediyor ki affeder Allah… Yani bu günah edin demek de değildir.

İnsanları Allah'ın rahmetinden ümit kestirici hareketler câiz değil.

---

[210] Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usül*, c.1, s.93; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.159, no:4427; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.140, no:5869; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.17, no:14858.

"—Çok kabahatim var!"

Ne kadar?

"—İşte şeytanınkinden daha çok efendim!"

Ne olursa olsun! Allah'tan ümit kesilmez. Son nefese kadar Allah Afüv, Gafûr, Kerîm, Rahîm... Ölürken bakarsın;

"—Lâ ilâhe illallah, Muhammedün rasûlüllah! Yâ Rabbi, beşeriyet icabı ben birçok, sayısız, hesapsız günahlar yaptım. Sen af sahibisin, mağfiret sahibisin, ben tevbe ettim, sana da inandım iman ettim, habibine de inandım iman ettim." diyerek gidiveriyor.

İşte bu, bilmezsin ki orada o anda bütün hepsini Allah-u Teàlâ silivermiştir. Bilemezsin!

Onun için, kimsenin hakkında suizan etme!

k. Fecr-i Kâzib ve Fecr-i Sàdık

Hàkim, Beyhakî ve Hatîb-i Bağdâdî, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[211]

الْفَجْرُ فَجْرَانِ: فَجْرٌ يَحْرُمُ فِيهِ الطَّعَامُ ، وَيَحِلُّ فِيهِ الصَّلَاةُ ؛ وَفَجْرٌ تَحْرُمُ

فِيهِ الصَّلَاةُ ، وَيَحِلُّ فِيهِ الطَّعَامُ (ك. ق. خط. عن ابن عباس)

RE. 226/9 (*El-fecru fecrân: Fecrun yahrumu fîhi't-taàmü, ve tahillü fîhi's-salâtü; ve fecrun tahrumü fîhi's-salâtü, ve yahillü fîhi't-taàmü.*)

(*El-fecru fecrân*) "Fecr iki türlüdür: (*Fecrun yahrumu fîhi't-taàmü, ve tahillü fîhi's-salâtü*) Sahur yemeğinin haram, sabah namazı kılmanın caiz olduğu fecr, bu fecr-i sadıktır. (*Ve fecrun tahrumü fîhi's-salâtü*) Bir de yemenin caiz, sabah namazı kılmanın ise haram olduğu fecr, bu da fecr-i kâzibdir."

İkinci hadis-i şerif de yine aynı mevzuda…

---

[211] Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.304, no:687; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.457, no:1990; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.184, no:356; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.160, no:4431; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.58, no:1005;

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.360, no:19262; Câmiü'l-Ehàdîs, c.XV, s.19, no:14864.

Hàkim ve Beyhakî, Câbir ibn-i Abdullah RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[212]

الْفَجْرُ فَجْرَانِ: فَأَمَّا الْفَجْرُ الَّذِي يَكُونُ كَذَنَبِ السِّرْحَانِ، فَلاَ يُحِلُّ الصَّلاَةَ، وَلاَ يُحَرِّمُ الطَّعَامَ؛ وَ أَمَّا الْفَجْرُ الَّذِي يَذْهَبُ مُسْتَطِيلاً فِي الْأُفُقِ، فَإِنَّهُ يُحِلُّ الصَّلاَةَ، وَيُحَرِّمُ الطَّعَامَ (ك. ق. عن جابر)

RE. 226/10 (*El-fecru fecrân: Feemme'l-fecrü'llezî yekûnü kezenebi's-sürhàni, felâ yühillü's-salâte, ve lâ yuharrimü't-taàme; ve emme'l-fecrü'llezî yezhebü müstatîlen fi'l-üfukı, feinnehû yühillü's-salâte, ve yuharrimü't-taàme.*)

---

[212] Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.304, no:688; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.377, no:1642; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.359, no:19260; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.19, no:14863.

(*El-fecru fecrân*) "Fecir iki tanedir: (*Feemme'l-fecrü'llezî yekûnü kezenebi's-sürhàn*) Birisi, deniz kurdunun kuyruğu gibi gider ki, (*felâ yühillü's-salâte*) bu sabah namazını câiz kılmaz; (*ve lâ yuharrimü't-taàme*) yemeği de haram kılmaz." Ne demek? Yâni eğer oruç tutacaksan Ramazan'da, yemeye buyur, devam et; ama sabah namazını kılma, daha sabah namazının vakti gelmedi, daha gece sayılır o…" demek.

(*Ve emme'l-fecrü'llezî yezhebü müstatîlen fi'l-üfukı*) "Ötekisi de ufukta müstatil şeklinde yaygın olarak görülür ki, (*feinnehû yühillü's-salâte ve yuharrimü't-taàme*) namazı caiz, yemeği ise haram kılar." O da ne demek? *Fecr-i sàdık* doğduğu zaman artık yemek yemek bitti, oruç zamanı başladı; sabah namazını da kılabilirsin demek. Fecir odur.

Sabah olunca aydınlık oluyor ya, biz fecir doğdu diyoruz. Bu fecir iki çeşit olur: Birisine *fecr-i kâzib* diyorlar, birisine *fecr-i sâdık* diyorlar.

Fecr-i kâzib, sabah olmadan böyle bir ışık gelir ama daha sabah olmamıştır. Şimdi takvimlerimiz var el-hamdü lillâh, onun için öyle ışık gözetlemeye lüzum kalmıyor.

Bu aydınlık gelince herkes, "Ha sabah oldu!" diyerekten yemesini içmesini keser ve namazlarını kılmaya başlar. Sakın aldanmayın buna. Bu vakitte yemeklerinizi yemeniz helaldir, o vakitte sabah namazı da kılınmaz. Bu fecir fecr-i kâzibdir. Onun arkasından sabahın kendisi doğacaktır onu beklemek lazım!

l. Fıtrattan Olan Şeyler

Şimdi fıtratı bize bildiren ikinci bir hadîs-i şerifte, sünnet-i seniyyeleri şöyle beyan ediyor:

İbn-i Ebî Şeybe, Ammâr ibn-i Yâsir RA'dan rivayet etmiş,

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[213]

الْفِطْرَةُ: الْمَضْمَضَةُ ، وَالاِسْتِنْشَاقُ ، وَالسِّوَاكُ ، وَقَصُّ الشَّارِبِ ، وَنَتْفُ الإِبْطِ ، وَغَسْلُ الْبَرَاجِمِ ، وَتَقْلِيمُ الأَظْفَارِ ، وَالاِنْتِضَاحُ بِالْمَاءِ ، و الاِخْتِتَانُ (ش. عن عمار بن ياسر)

RE. 226/11 (*El-fıtratü: El-madmadatü, ve'l-istinşâku, ve's-sivâkü, ve kassü'ş-şâribi, ve netfü'l-ibiti, ve gaslü'l-berâcimi, ve taklîmü'l-ezfâri, ve'l-intidàhu bi'l-mâi, ve'l-ihtitânü.*)

(*El-fıtratü*) "Fıtrat icabı olan şeyler: (*El-madmadatü*) Ağzı çalkalamak, (*ve'l-istinşâku*) buruna su çekmek, (*ve's-sivâkü*) misvak kullanmak, (*ve kassü'ş-şâribi*) bıyıkları kısaltmak, (*ve netfü'l-ibiti*) koltuk altını temizlemek, (*ve gaslü'l-berâcimi*) parmak mafsallarını yıkamak, (*ve taklîmü'l-ezfâri*) tırnakları kesmek, (*ve'l-intidàhu bi'l-mâi*) istinca mahalline vesveseyi önlemek için su serpmek, (*ve'l-ihtitânü*) ve sünnet olmaktır."

---

[213] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.347, no:290; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.264, no:18353; İbn-i Ebî Şeybe, *Müsned*, c.I, s.459, no:448; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.III, s.197, no:1627; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.53, no:245; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.89, no:641; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.II, s.185, no:583; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.195, no:2060: Hatîb-i Bağdâdî, *el-Müttefik ve'l-Müfterik*, c.III, s.192, no:1128; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XI, s.319, no:2469; Ammâr ibn-i Yâsir RA'dan.

Misvağın yerini başka şey tutmaz. Mesela misvak bulamadığın vakitte parmaklarınla da bir bezle de yapsan olur ama misvağın kendisi daha efdaldir. Çünkü misvakla ağız temizlenip de kılınan namazla, misvaksız kılınan namazın arasında 70 derece fark vardır. Misvak kullanmak da böyle fıtrattandır.

Bugün bazı gençlerde görülüyor ki, bunlara hiç kıymet vermiyorlar. Hatta koltuklarının altı böyle bir karış uzamış, onu yolmasını bilmiyor, kesmesini bilmiyor yahut ehemmiyet vermiyor öylece geziyor. Netice itibariyle çok pis kokar oraları, hem de sünnet-i seniyyeye muhalefet ettiğinden dolayı da mes'ul olur.

Bu parmak aralarını gerek ayakta gerek elde hilallayarak yıkamak, tırnaklarının kesilmesi ve abdest aldıktan sonra üzerine şöyle biraz su serpmek. Ki namaza geldiğin vakitte bir ıslaklıktan dolayı, "Acaba benim abdestim bozuldu mu?" diye seni vesveseye düşürmek tehlikesini önlemek için böyle bir su serperlermiş ki, "Ha ben su serptiydim ya, o sudur bu ıslaklık." diyerekten kendini vesveseden kurtarırsın.

Bir de sünnet olmak… El-hamdü lillah müslümanlar buna bugün pek riayetkârlardır. Ne kadar kusurlu kabahatli olsak da, bunu yapmayan aile zannedersem yoktur. El-hamdü lillâh, müslümanlar bu sünneti, geldiği o günden beri ihyâ etmektedirler. İnşallah kıyamete kadar da devam eder.

m. Fakirler Allah'ın Dostlarıdır

Bir hadisi daha okuyayım kâfi olsun.
Deylemî, Hz. Ali RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[214]

اَلْفُقَرَاءُ أَصْدِقَاءُ اللهِ تَعَالَى ، وَرَأْسُ مَالِهِمْ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ ، فَطُوبَى لِمَنِ اتَّجَرَ قَبْلَ أَنْ يَذْهَبَ رَأْسُ مَالِهِ (جعفر بن محمد العلوي في كتاب

[214] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.157, no:4424; Hz. Ali RA'dan. *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.27, no:14886.

العروس ، والسلمي والديلمي عن علي)

(*El-fukarâü esdıkàu'llàhi teàlâ, ve re'sü mâlihim el-leyli ve'n-nehâri, fetùbâ li-meni'tcere kable en yezhebe re'sü mâlihî*.)

(*El-fukarâü esdıkàu'llàhi teàlâ*) "Fakirler, Allah-u Teàlâ'nın dostlarıdır. (*Ve re'sü mâlihimü'l-leyli ve'n-nehâri*) Sermayeleri de gece ve gündüzdür. (*fetùbâ li-men etcere kable en yezhebe re'sü mâlihî*) Müjdeler olsun o kimseye ki, sermayesi gitmeden evvel ticaretini yaptı."

Cenâb-ı Hak, fakir olarak tesmiye eder hepimizi. En büyüğümüzden en küçüğümüze kadar hepimiz için:

وَاللَّهُ الْغَنِيُّ وَأَنتُمُ الْفُقَرَاءُ (محمد :٣٨)

(*Va'llàhü'l-ganiyyu ve entümü'l-fukarâ*e) "Allah zengindir, siz fakirsiniz." (Muhammed, 47/38) buyurur. Hepimiz Allah'a muhtacız. O verirse olur, vermezse bir şey olmaz.

Onun için, şimdi bir de bizim bildiğimiz aramızdaki fukaralar

var, ihtiyaç sahipleri. Bunlar, (*asdikàu'llàhi*) "Allah'ın dostudurlar."

Buraya dikkat et ama!

Asdikà, dostlar demek. Bu fakirler Allah'ın dostudurlar. Onu fakir diyerek, sakın ha hor görmeye kalkma!

Fakat bizim de bu tînetimiz iktizası mı diyelim ne diyelim, Allah beş on para para verdi miydi, kendimizi biraz üstün görür, kendimizden aşağı olan o zuafâya hiç kıymet vermeyiz. Bunun kabahati de bize yeter!

Hattâ sohbetimize gelse, oturtmayız; soframıza gelse, soframıza da istemeyiz. **K**apımızı çalsa, belki kovarız. Halbuki bu Allah'ın dostudur.

Bu fakir ki, kendisini Allah'a vermiş, Allah'la meşgul… Dünyaya iltifat etmiyor. Benim rızkımı Allah verecek diyor. Allah'a olan ibadetiyle, taatiyle meşgul… Dünya ile ilgisini kesmiş. Dünya ile ilgisi olmayan bir adam.

Bugün ihtiyacını temin etmek için aslan gibi bir adam olur mu bu? Ama gönlü dünyaya bağlı olanlar değil… Gönlünü Allah'a vermiş, Allah ile meşgul olan bahtiyar insanlar Allah'ın dostudurlar.

(*Ve re'sü mâlihim*) "Onların sermayesi, bu fakirlerin sermayesi (*el-leylü ve'n-nehâri*) gece ve gündüzdür. Gece olsun da sabaha kadar ibadet edeyim, gündüz olsun da oruç tutayım!" gayesi vardır bunda…

Bu fukaranın işi geceleri ibadet, gündüzleri de oruçlu olmak. (*Fetùbâ ve li-meni'tecere kable en yezhebe re'sü mâlihî*) "Bu geceler ve günler elden gitmeden evvel, re'sü mâli, sermayesi elden gitmeden evvel kazananlara müjdeler olsun!"

Bu giden gecen gündüzün, bu ömrün sana bir emanet… Bugün varız, belki birazdan yokuz. Sen bu dünya durdukça burada böyle kalmayacağımızı hepimiz biliyoruz. Hepimiz a'zâmî yetmiş seksen yıl yaşıyoruz. Doksan yıl nadirattan…

Sizin hepiniz Adem AS'ın evlatlarısınız. Hepimiz Allah'ın kuluyuz. Hepimiz Adem AS'ın evlatlarıyız. Adem AS topraktan yaratıldı, biz de topraktan yaratıldık. Binaen aleyh yine toprağa gideceğiz. Ölümü bir düşün?

Dünyaya geldiğinde ne idin, nasıldın? Hiçbir şeyden haberin yoktu. O gününü düşün, bir de yarın gözünü yumduktan sonra olacağın cife halini, gözünün önünden hiç ayırma! Önceki bebeklik halini, bir de sonraki cife halini bir düşün! Senin varlığından ne olur yâni…

Onun için Allah'ın kullarına hep hürmet…

Din iki şeyden ibarettir; Birisi Allah'ın emrine itaat, birisi de Allah'ın kullarına şefkat… Kul Allah'ın kulu, kim olursa olsun; fakir, zaif, bîçâre… Bir de "*Lâ ilâhe illa'llàh, Muhammedün rasûlü'llàh*" diyen müslüman olduktan sonra, senin bunu hor görmeye, hakir görmeye ne hakkın var?

Belki sümüğünü çekemiyor zavallı, parası da yok, tıraş da olamamış. Ayağında pabucu da yok... Üstü başı perişan, yırtık mırtık ama, gönlü Allah ile… Gönlü Allah diyen o bahtiyarı, sen nasıl olur da hor görürsün? Nasıl olur da hakir görürsün?

Bunun arkası biraz daha uzun gelecek, yine fakirlere ait… Onu da gelecek dersimize bırakalım!

Allah hepimizi affetsin, mağfiret etsin… Tevfikàt-ı samedâniyyesine mazhar eylesin… Birbirimizin kabahat ve kusurlarını görmeden, birbirimize candan bir hürmet ve saygı besleyerek, sevgilerini artıran kullarının arasına dahil eylesin…

Li'llâhi'l-fâtihah!

02. 01. 1972 – İskenderpaşa Camii

18. FAKİRLİĞİN FAZÎLETİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve'l-àkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...

Salâten ve selâmen alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

اَلْفُقَرَاءُ أَصْدِقَاءُ اللهِ تَعَالٰى ، وَرَأْسُ مَالِهِمُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ ، فَطُوبٰى لِمَنْ

اَتْجَرَ قَبْلَ أَنْ يَذْهَبَ رَأْسُ مَالِهِ (جعفر بن محمد العلوي في كتاب

العروس ، والسلمي والديلمي عن علي)

(*El-fukarâü esdıkàu'llàhi teàlâ, ve re'sü mâlihimü'l-leyli ve'n-nehâri, fetùbâ li-men etcere kable en yezhebe re'sü mâlihî.*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

"—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili

Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin…

a. Fakirler Allah'ın Dostlarıdır

Deylemî, Hz. Ali RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[215]

اَلْفُقَرَاءُ أَصْدِقَاءُ اللهِ تَعَالَى ، وَرَأْسُ مَالِهِمُ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ ، فَطُوبَى لِمَنِ اتَّجَرَ قَبْلَ أَنْ يَذْهَبَ رَأْسُ مَالِهِ (جعفر بن محمد العلوي في كتاب العروس ، والسلمي والديلمي عن علي)

(*El-fukarâü esdıkàu'llàhi teàlâ, ve re'sü mâlihim el-leyli ve'n-nehâri, fetùbâ li-meni'tcere kable en yezhebe re'sü mâlihî.*)

(*El-fukarâü esdıkàu'llàhi teàlâ*) "Fakirler, Allah-u Teàlâ'nın dostlarıdır. (*Ve re'sü mâlihim el-leyli ve'n-nehâri*) Sermayeleri de gece ve gündüzdür. (*fetùbâ li-meni'tcere kable en yezhebe re'sü mâlihî*) Müjdeler olsun o kimseye ki, sermayesi elden gitmeden evvel ticaretini yaptı."

Geçen burada kalmıştık. Fakirlik, bugün hiçbirimizin hoşuna gitmeyen bir dert. Yani hiçbirimizin memnun olacağı bir şey değil. Çünkü hepimizin gözü varlıkta, zenginlikte…

Varlığın ve zenginliğin ne büyük afet olduğunu hepimiz bilsek de zararı yok diyoruz. "Buna katlanırız ama varlığımız bugün olsun. Bu afetmiş, olsun. Bu dünyada biraz yaşarız ya, bunun için katlanmak mecburiyetindeyiz." deriz. Ahiret zayiatına hiç kulak verdiğimiz yok.

Onun için bugünkü ders, biraz acı da olsa fakirlik…

Aspirin de tatlı bir şey değil. Sıtma tutarsa, sıtma hapı da çok acı bir şey; ağzında dağılırsa o, sıtma hapının ne olduğunu anlarsın o zaman. Diğer haplar da buna göredir. Hep acıdır ama o acının içinde, altında bir de şifa var. O şifası için o acıya

---

[215] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.157, no:4424; Hz. Ali RA'dan. *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.27, no:14886.

katlanılır.

O ateş kesme hapları olsun, diğer haplar olsun, iğneler olsun bunlar hepsi bir nevi birer parça zehirdir. Ama "İnşallah şu hastalıktan, şu dertten kurtuluruz!" diyerek acısına katlanıyoruz. En hafifi mesela Aspirin dedikleri, bir de o sıtma hapına ne diyorlardı: Kinin… Ne kadar zehirli bir şeydir ama insan günde üç beş tanesini yutuyor, "Hastalıktan kurtulayım!" diye.

Şimdi bu fakirlik de acıdır ama altında çok büyük nimet, hikmet vardır. Bir kere Peygamberimiz SAS fakir değildi ama fakirliği ihtiyar etmiş idi. Bugün Peygamber SAS'in yaşadığı hayatı yaşayacak bir müslüman görebilir miyiz? Hepimiz müslümanız sözde... Onun yaşadığı hayatı, onun ashabının yaşadığı hayatı yaşayabilecek tek bir müslümanı gösterin, elini ayağını öpelim!

Ama vardır üstünde de elinde yoktur, gelmiyordur efendim zarurettedir... O sayılmaz o. O acz alameti o.

Bununla beraber şimdi fukara dersi okuyacağız ya unutmadan söyleyeyim: Şimdi hacılar hacca gidiyor ya, Kâbe-i Muazzama ilk görülünce okunacak bir dua var:

أَعُوذُ بِرَبِّ الْبَيْتِ ، مِنَ الْكُفْرِ ، وَالْفَقْرِ ، وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ ،

وَضِيقِ الصَّدْرِ .

(*Eùzü bi-rabbi'l-beyti, mine'l-küfri, ve'l-fakri, ve min azâbi'l-kabri*, ve dîkı's-sadri.) "Ey Beyt'in Rabbi, küfürden, fakirlikten, kabir azabından ve gönül darlığından sana sığınırım!"

Bu beytin sahibi olan Allah'a sığınırım ben. Neden? Evvelâ gâvurluktan, küfürden. İkincisi fakirlikten. Bir de gönül darlığından.

"—Küfürden, fakirlikten ve gönül darlığından sana sığınırım!" diye hacının ilk yaptığı duadır bu.

Herkes bilmez ama bilenler bilir tabii ki. Bu dua orada böylece yapılır, Kâbe'nin ilk görülüşünde… Kâbe'nin ilk görülüşünde yapılan dua da makbuldur.

Fakirlik, insanın muhtaç olduğu şeyin elinde bulunmamasıdır. Muhtaç olduğun bir şey elinde yoksa, bulunmuyorsa sen fakirsin demek. Şimdi bugün bütün insanları şöyle bir yoklarsan herkes bir şeye muhtaç. Herkes muhtaç…

Onun için Cenab-ı Hak:

وَاللَّهُ الْغَنِيُّ وَأَنتُمُ الْفُقَرَاءُ (محمد :٣٨)

(*Va'llàhü'l-ganiyyu ve entümü'l-fukarâ*e) "Allah zengindir, siz fakirsiniz." (Muhammed, 47/38) buyuruyor.

Zengin yalnız Allah, ondan gayrı herkes fakirdir. Çünkü herkes muhtaçtır. Yaşamaya da muhtaç, yemeye içmeye de muhtaç, oturmaya, oduna kömüre, her şeye muhtaç… Bu ihtiyaçlar insanlarda oldukça insanlar fakirdir.

Şimdi aşağıda fakirliği takdim edecek. Onun için fakirlik, yani ihtiyacı olan şeyin elinde bulunmaması, Allah muhafaza, insanı küfre kadar götürür.

Bu kıyametler neden kopuyor? Çünkü kişi görüyor ehl-i dünyayı, onların bolluk içinde yaşadığını. Kendisi de

karşısındakiler gibi yaşayamayınca, "Bu idareyi, bu düzeni değiştirelim!" diye kıyamet koparıyor insanlar.

Hakkına razı olmamak da var bu işin içerisinde… Bu hakkına razı olmakla olan fakirlik, o asıl nimet o… Çünkü bu Efendimiz SAS'in ve ashabının halleri. Onlara bugün özeniriz ama takatimiz yetmez onlar gibi olmaya… Çünkü bizim kilomuz da ona göre değildir, kantarımız da ona göre değildir, kanımız da ona göre değildir… Bugünkü halimiz hiç onların hâline uymaz.

b. Sağlık Çok Önemli

Dün bizim yine radyoda bir şey vardı. Kanuni'nin bir sözünü okuyorlardı:

Halk içinde mu'teber bir nesne yok devlet gibi;
Olmaya devlet cihânda bir nefes sıhhat gibi!

Bu beyti söyleyenin, ne için söylediğini bilene de bahşiş veriyorlardı. Dünkü gazetede de gözüme bir şey ilişti bir yerde. O da servetin insanların saadeti için kâfi gelmediğini söylüyordu. "Servet insanların saadeti için kâfi değildir" diye uzun bir yazı. Kim yazdıysa şimdi hatırımda değil.

Şimdi en büyük devlet cihanda bir nefes sıhhat. İnsan bu parayı kazanmak için bu devleti zayi ediyor. Bu paraları, bu serveti toplamak için en büyük devlet olan sıhhati kaybediyor insan.

Bu nefes ki, "Allah" demekle mükellef. Onun vazifesi Allah'a ibadet ve itaattir. Bu servetin peşinde koşarken bu nimetten mahrum kalıyor. İşte felaket asıl burada…

Onun için Gazali Hazretleri fakirlik hakkında uzun bir bahis yapmış. Böyle altı tane yaprak, fakirliğin faydasını, zenginliğin zararını anlatan. Diyor ki:

"—Zenginliğin zararının en başlıcası, bu serveti toplamak için namaza gelemez, camiye gelemez, gelse de huzurla namaz kılamaz; daima aklı parasındadır, işinde gücündedir."

İnsanlarda ihtiyaç bitmez, ne kadar çok serveti olursa da olsun. Onun için en kıymetli nefesini bu hiç kıymeti olmayan, metadan ibaret olan dünya için yok eder gider insan.

Bir kez Allah dese aşk ile lisan
Dökülür cümle günah misl-i hazan

Bir Allah demenin kıymeti bir nefese bağlıdır. O nefes ki bu dünyanın on para etmeyen metaı için kayboluyor, harcanıyor, gidiyor. Ne yazıktır değil mi ona. Bu yazıklığı ifade edecek kelimeyi bulamıyorum bile. Ne yazık!

Ama hepimiz bu derdin altına düşmüşüz. Bu dertten insanın kendisini kurtarması çok mühimdir.

Onun için Gazali Hazretleri orada çok haklı olaraktan öncülerimiz olan ulemaya çok çatmış.

Niçin? Peygamber SAS önder idi. Önderliğini gösterdikçe cemaatine cemaati de ona uydu. Cemaat, Ashab-ı Kirâm görüyor Peygamberi gözünün önünde; o nasıl sabrediyor, o nasıl tahammül ediyor, o nasıl katlanıyor her türlü ızdıraplara… Ashap da ona göre katlanıyordu her şeye.

Ama bizim bugünkü önderlerimizin ne gibi yaşamak istedikleri hepimizin gözlerinin önünde, görmekteyiz. Biz de onlara uyuyoruz. Onun için haklı olarak çatıyor ve diyor ki:

"—Onlar sözleriyle cevahir saçıyorlar. Sözleri bir cevahirdir. Çünkü ya Allah kelamıdır, ya Peygamber kelamıdır, ya da büyük bir zatın kelamıdır. Hepsi faydadan ibarettir. Fakat bunlar bir eleğe benzer. –Bu durumu bir elek ile teşbih etmiş- Elek unu eler altına temizi dökülür, iyileri dökülür. Üstünde kepeği kalır. İşte söyledikleriyle amel etmeyen insanlar da bu kepek misali gibidir."

Söylüyoruz herkes müttefik fakat söylediğimizin amili olmadığımız için karşımızdakinin de bir kulağından giriyor diğerinden çıkıyor. Hiç fayda edemiyor.

Onun için Cenab-ı Hak evvela bizleri ıslah eylesin, iyiler zümresine ilhak eylesin, kâmiller zümresine ilhak eylesin, sözlerimizi de tesir ihsan eylesin de cemaat de ona göre Rıza-i İlahiye'nin yolunu bulsun.

Onun için; "Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi." Çünkü o nefes ile Allah denecek, o nefes ile Allah-u Teàla'nın sevgisi ve rızası kazanılacak. Allah-u Teàla'nın sevgisi ve rızası olmayan hiçbir şeyde hayır yoktur.

c. Allah İsraf Edenleri Sevmez

Onun için ayet-i kerimede buyuruluyor ki:

كُلُواْ وَاشْرَبُواْ وَلاَ تُسْرِفُواْ إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ (الأعراف:٣١)

(*Külû ve'şrebû ve lâ tüsrifû innehû lâ yuhibbü'l-müsrifîn*) [Yiyin için, fakat israf etmeyin; çünkü Allah, israf edenleri sevmez!" (A'raf, 7/31)

Allah-u Celle ve A'lâ müsrifleri sevmiyor. E senin istediğin de Allah-u Teàla'nın rızası. Diyorsun ki:

"—Bizi Allah sevsin…"

Allah CC da diyor ki:

"—Ben müsrifleri sevmem!"

Bu müsrifliğin sebebi servet. Servet insanı şaşırtıyor. Ondan sonra insan ne yapacağını şaşırıyor. Evi yıkıyor, tekrar yapıyor, beğenmiyor bir daha yapıyor. Mobilyaların bin bir çeşidini Amerika'dan getirtiyor, Avrupa'dan getirtiyor. İstiyor da istiyor; şu da olsun bu da olsun…

Bunlar bize yakışır mı? Yakışır mı bunlar bize? Biz bugün âlemden ekmek isteyecek durumdayken, bunları böyle boş yere harcamak kadar acı ve zararlı şey yoktur.

Onun için, fakirlik büyük bir devlettir. Sabır lazım aslında, kanaat lazım, Allah'a ibadet ve taat lazım… Allah'a ibadet ve taatten seni uzaklaştıran her şeyden sen kork ve kaç!

Onun için bizim baş düşmanımız olan şeytan-ı aleyhi'lla'ne bize olan düşmanlığından ötürü bizi kandırmak için der ki:

"—Yahu kazan! Bak o kazançla bu kadar hayır yaparsın; bu kadar fakire bakarsın; medrese yapılacaksa yaparsın; cami yapılacaksa yaptırırsın; işte yetimlere bakarsın, dullara bakarsın, hastalara bakarsın; köyüne yardım edersin, devlete yardım edersin, millete yardım edersin… Bundan daha büyük fayda mı var?"

Sen de hak verirsin:

"—Evet, bunlar da bugün çok lazım!"

Çok lazım. Ama bir vakit namazın kaçmasının, bir vakit

cemaatin kaçmasının zararını ödeyecek acaba hangi hayır bulursun? Hangi hayrı bulabilirsin?

"—Ya hac da yaparsın. Hacı da olmak lazım tabi. Allah'ın beytini göreceksin. Onun için de para lazım!

"—E! Ne yapalım?"

"—Çalış. Geceni gündüzüne kat çalış. Çoluk çocuğu al çalış. E hanım bir fabrikaya gider, sen de bir fabrikaya gidersin, yahut bir işe gidersiniz. Sen de kazanırsın o da kazanır. Az zamanda birçok paraların, servetin sahibi olursunuz. Hacı da olursunuz, hoca da olursunuz…"

Allah hepimizi affetsin… Ne hacılıkta ma'rifet var ne hocalıkta… İş Allah'ın rızasını kazanabilmekte... Allah'ın rızasının nerede olduğunu da kimse bilmez.

Onun için ne kadar zengin olursan ol, evvela cennete fakirler girecek; hem de beş yüz yıl önce... O beş yüz yıl senin dünya yılın değil, ahiret yılı... Bir günü bin seneye bedel.

Onun için Ashab-ı Kirâm'ın arasında Abdurrahman ibn-i Avf RA isminde bir zat var, çok zengin. Rasûlüllah SAS onun hakkında demiş ki:

"—Cennete zenginlerin içinde en evvel girecek zat Abdurrahman ibn-i Avf'tır; ama sürünerek girecek."

Herkes yürüye yürüye şöyle vakar ile giderken, bu mübarek zat yürümek şerefinden bile mahrum olacak. Ama çok cömert.

Bunu duyunca, o sırada Yemen'den ticaret kafilesi gelmiş, yedi yüz deve… Develerin üzerlerinde yükleri var tabii. Buğday mı getirdiler, ne getirdilerse getirmişler; demiş ki:

"—Bu getirdiğim yedi yüz devenin hepsini, yükleriyle beraber ehl-i Medine'ye bağışladım."

Böyleydi onlar. "Cennet'e sürünerek değil de yürüyerek, şerefle gireyim!" diyerek hepsini bağışladı. Ölmüş, rahmetlik olmuş. "Ne mutlu! Şöyle serveti vardı. Helalden kazandı. Şöyle helal yerlere harcadı. Şöyle hayırlar yaptı. Allah razı olsun!" diye Ehl-i Medine ve bütün insanlar ardından onun medh ü senasında mübalağa etmişler.

Şimdi İmam-ı Gazali Rh.A diyor ki:

"—Ey zengin! Senin bugün kazandığın paranın helalliğine tam

kanaatin var mı? Kendin kànî misin ki bu kazandığım helaldir diyerekten."

Kaç çeşit hile yapılmış, kaç çeşit düzenden geçmiş, kaç fabrikanın bilmem neyin faiziymiş, şusuymuş, busuymuş içine karışmış; yetim hakları, bilmem ne hakları içine girmiş, topraksa topraktan çalmış, bilmem nerden ne yapmış… Eh bir servettir yığmış ama temelden bozuk, tümüyle bozuk. Bununla sen cennete gireceksin, bununla sen hacı olacaksın, bununla sen hoca olacaksın, bundan da Ümmet-i Muhammed faydalanacak…

Heyhat! Heyhat! Ne kadar aldanış ya!

Onun içindir ki; "Haram parayı, haramdan kazanılmış parayı 'Bunun sevabı da benim olsun, ben de bundan sevaplanayım, faydalanayım!' diyerekten bir fakire veren, ya da bu haram parayla hayır yapan insan, en büyük günahı işlemiş olur." diyorlar.

Sevap ummadan ver gitsin. Sevap umamazsın, çünkü bozuk. Nasıl dolandırıcılar var. Altını bakıra bulaştırıyorlar. 'Altındır' diyerek seni beni aldatırlar, satarlar. Satarlar ama ne onlara faydası vardır, ne bize faydası vardır.

Onun için fukaralık büyük bir nimettir ve devlettir. Fakirliğe tahammül de o derecede faydalıdır. Onun için diyor ki:

"—Fakirler Allah'ın dostudurlar. Çünkü Allah-u Teàla'nın takdirine razı olmuş. Verdiği nefesi boşa harcamıyor. Dünya metalarını celbedeyim, toplayayım, biriktireyim de servet ü sâmân sahibi olayım diyerek saklamıyor. 'Rezzak Allah'tır. Bugün veren Allah yarın da verecektir!' diyor. Kazandığını bugün infak ediyor, biriktirmiyor. Biriktirmediği için de fakirlikten kurtaramıyor kendisini…"

Biriktirmeye ihtiyaç hissetmiyor. Çünkü Allah'ına o kadar bel bağlamış ki, Allah'ına öyle inanmış ki:

"—Allahım yarın da verecek, yine verecek bana… Saklamama lüzum yok, niye saklayayım? Yine verecek Allah'ım!" diyor.

Bunu saklamak, Allah'ın vereceğine itimat etmemekten ileri gelir.

Bir adamcağız ki fakir. Bir camiye gitmiş, namaz kılmış. Bir gün, iki gün, üç gün… Bu adam oraların yabancısı imiş. Bir gün

caminin imamı sormuş:

"—Sen kimsin yahu? Nereden gelir nereye gidersin? Ne yer ne içersin? Neye muhtaçsın?"

Adam da şöyle bir cevap vermiş:

"—Şurada bir Yahudi komşu var. Bana dedi ki 'Sen camide otur, ibadetini taatini yap! Senin nafakan benim üzerime. Sabahleyin, akşam üzeri uğra. İşte şu dükkândan ekmeğini al, şu dükkândan da yemeğini ye' diyerek bana teminat verdi. Ben de işi gücü bıraktım. Şimdi burada Allah'a ibadet ediyorum." demiş,

Bunun üzerine imam efendi;

"—Eh pekâlâ, iyi öyleyse…" demiş,

Adam kızmış imama;

"—Yazık! Senin arkanda kıldığım şu kadar vakit namaza... Sen bir Yahudi'nin sözüne aldanıyor, inanıyorsun da yerlerin göklerin sahibi Allah-u Teàlâ'nın Rezzak olduğunda daha şüphen mi var? O tekeffül etmiş benim rızkıma… Yahudi kim oluyor, şu kim oluyor?" demiş.

Allah hepimizi affetsin…

Şimdi bugün yüz binlerce çocuğumuz okuyor. Niye okuyor? Hep dünya için. Dünyayı ele geçirmek, istikbalini temin etmek için çalışıyor. Vazife çalışacak tabi. Fakat bugün dininde yükselmek için çalışan çocukların adedi ne kadardır? Onların içinde de ihlası olan kim bilir ne kadardır yani. İhlaslı olup da yalnız, "Ben bu dinimi öğreniyorum. Mü'minlere, müslümanlara faydalı olayım!" diyerekten öğrenenlerin sayısını da Allah bilir.

Allah'ın dostu olmak kolay bir şey mi?

d. Fakirin Sermayesi Gece ve Gündüz

Onun için diyor ki:

"—Bu fakirlerin sermayeleri gece ve gündüzdür. Gündüzün oruç tutarlar, geceleri de ibadet ederler. Fakirlerin sermayeleri budur."

Dünyaya iltifat etmiyor:

"—Rezzak olan Allah esbabını halk edecek, gönderecek benim rızkımı!" diyor.

Hiç görmüyor musunuz, yerin altında ne kadar çeşitli

mahlûklar var. Güneşi de görmezler, orada yiyecek bir şeyler de bulamazlar fakat Allah onların hepsinin rızkını verir. Denizdeki de öyle, gökteki de öyle, her yerdeki de öyle... Fakat insanoğlunun içinde hırs var, kanaatsizlik var. Allah'ın vereceğine kanaat etmez, daha çok olsun diyerekten ömrünü oraya harcar.

"—Gece kalk namaz kıl!" desen;

"—Yahu yarın erkenden vazifeye gideceğim." der.

"—Dükkânı açacağım, gece kalkıp da boyuna ibadet edersem sabahleyin ben nasıl gideyim işe?" der.

Onun için fukaranın re'sü mâli geceyle gündüzdür. Çünkü geceleri kalkar ibadet eder, gündüzleri de oruç tutar.

Bu re'sümâl olan gece gündüz bir gün elden gidecek. Kimse bunu tutamaz. Hepsi gidiyor işte, dönüyor. Hiç durmadan dönen bir devir. Bu gece gündüz nasıl olsa elimizden çıkacak. Onun için diyor ki:

"—Bu sermayesi, yâni ömrü elden çıkmadan evvel bunların kıymetini bilip de bunlardaki sevabı alabilirse ne mutlu o kimseye!"

Biliyorsunuz ki nefesler de öyle. Bir nefes gitti miydi bir daha bu nefesi bulmanın imkânı yok. Aldığımız ikinci nefes ayrı bir nefestir. Bir nefes bir saniyelik midir, iki saniyelik midir, ne

kadar müddeti varsa, ancak o kadar duruyor gidiyor insanın elinden. E binaen aleyh, onun da faydalı olarak gitmesi lazım mutlaka… Halbuki o bizim dünyamızı temin etmek için boşuna gidiyor. Boşa akan bir su, boşa akan bir nimet, yani zâyi olan bir nimettir.

Ama nasıl bir nimet? Öyle nimet ki eşi bulunmayan bir nimet!

Ona biz ömür de diyoruz ya, o nefesler ömürden ibaret. Onların tükenmesiyle ömür de tükeniyor işte!

e. Dünya ve Ahiret Fakirliği

Deylemî, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[216]

اَلفَقْرُ فَقْرَانِ: فَقْرُ الدُّنْيَا ، وفَقْرُ الآخِرَةِ ؛ فَقْرُ الدُّنْيَا غِنَى الآخِرَةِ ، وَ غِنَى الدُّنْيَا فَقْرُ الآخِرَةِ ، وَذٰلِكَ الْهَلاَكُ ؛ حُبُّ مَالِهَا وَزِينَتَهَا ، فَذٰلِكَ فَقْرُ الآخِرَةِ ، وَعَذَابِ الآخِرَةِ (الديلمى عن ابن عباس)

RE. 226/13 (*El-fakru fakru'd-dünyâ, ve fakru'l-âhireti; fakru'd-dünyâ gıne'l-âhireti, ve gıne'd-dünyâ fakru'l-âhirati, vezâlike'l-helâkü; hubbü mâlihâ ve zînetehâ, fezâlike fakru'l-âhireti ve azâbi'l-âhireti.*)

(*El-fakru fakru'd-dünyâ, ve fakru'l-âhireti*) "Fakirlik, dünya ve ahiret yoksulluğudur. (*Fakru'd-dünyâ gıne'l-âhireti*) Dünya yoksulluğu ahiret zenginliğidir. (*Ve gıne'd-dünyâ fakru'l-âhirati*) Dünya zenginliği ise ahiret yoksulluğudur. (*Vezâlike'l-helâkü*) Bu helâk demektir. (*Hubbü mâlihâ ve zînetehâ*) Dünya malını ve zinetini sevmek; (*fezâlike fakru'l-âhireti ve azâbi'l-âhireti*) işte bu ahiret fakirliği ve ahiret azabıdır."

Fakirlik iki çeşit: Birisi dünya fakirliği, birisi de âhiret

---

[216] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.156, no:4422; *Kenzü'l-Ummâl*, c.VI, s.490, no:16676; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.27, no:14883.

fakirliğidir. Dünyada fakir, ekmeği yemeği yok, Allah'ın verdiği ile geçiniyor, aç da kalmıyor, Allah-u Teâlâ ona bir şeyler veriyor. Ona da razı, fakat ömrünü ibâdât ü taatle geçiriyor, âhiretini zenginleştiriyor. Ne güzel!

Dünyadaki fakirlik, âhiretin zenginliğiyle olur. Âhiretini zenginleştirebildiysen ne mutlu sana!

Ne var ki, hem dünyada hem ahirette fakir olmak da var Allah esirgeye… Yani dünyası da perişan, ahireti de perişan… Ne fena durum, ne felaket durum!

Bu öyle değil, dünyada zaruret sahibi ama ahiretini kazanıyor, ömrünü ahireti için harcıyor. Bu bahtiyar!

Bir de var ki; dünyada servet sahibi, mülk sahibi, varlık sahibi, fakat ahireti için bir şey yok.

Aziz kardeş! Bu çok mühimdir ha!

Biz bugün, ibadet ederiz el-hamdü lillâh, şükrederiz, tesbih çekeriz, Kur'an okuruz, okuruz ama hep içimiz boştur. İçimiz boş! Dilimiz alışmıştır okuruz, dilimiz alışmıştır tesbih çekeriz. İşte göreneğe uymuşuzdur namazlarımızı, oruçlarımızı edâ ederiz, etrafımızdan da korkarız ki;

"—Bak şu adama, namaz da kılmıyoruz demesinler, oruç da tutmuyor demesinler." diye bunları, "Mükemmel vazifedir!" diyerekten de alışmışızdır çocukluktan beri yaparız ama içimizde hiçbir şey yok.

Eğer içinde bir şey varsa, ne mutlu o insana! Eğer içinde bir şey yoksa, işte bu ahiret fakirliğinin baş âlâsı!

Dünyada servet çok olur ama Allah korkusunun zerresi yoksa insanda, ne yapayım o zenginliği ben? Ahiret korkusundan zerre yok içerisinde!

Hazreti Ömer'in Medine'den Mekke'ye giderken uğradığı çobandan istediği bir koyun hikayesi var: Çobandan bir koyun istiyor. Çoban:

"—Koyunlar benim değil, veremem!" diyor.

"—Canım sahibi ne bilecek? Öldü deyiverirsin." diyor.

Çoban bu sefer:

"—Ya Allah'a ne diyeceğiz?" diyor.

Çoban bu! Okuması yok, yazması yok, bir şey bilmez, mektebe

gitmemiş, medresesi yok. Fakat Allah korkusu içerisine öyle yerleşmiş ki, "Allah'ı ne yapalım?" diyor.

Bugünün insanının en mükemmeline sor, bir kafese sokmaya çalışır işi. Kendisini kurtarmak için çeşitli yollardan, çeşit hünerlerle işi kapatmaya çalışır.

Onun için, bugünkü bizim ibadetlerimiz o günün çobanının ibadetine denk gelmez. O günkü çobanının ibadetinden bir tanesine denk gelmez. Allah kusurlarımızı affetsin…

Aklımız fikrimiz hep:

"—Paralar nereden gelecek, nasıl kazanacağız, nasıl yaşayacağız? Nasıl şân ve şöhret salacağız ortalığa?"

Gayemiz bu!

"—Allah rızasını nasıl kazanacağız? Allah'a kendimizi nasıl sevdireceğiz?"

Bu yok içimizde!

Onun için, zenginlik denilen nimet iyidir ama Hak Teàlâ ne diyor:

اِنَّ الاِنْسَانَ لَيَطْغٰى . أَن رَّءَاهُ سْتَغْنٰى (العلق:٦-٧)

(*İnne'l-insâne leyatgà. En raâhü's-tağnâ.*) "İnsanoğlu, zenginliği gördü mü, kendini kendine yeterli görerek azar." (Alak, 96/6-7) buyuruyor.

Tuğyan etmeyen binde bir çıkarsa da, yüz binde bir çıkarsa da ne kıymeti var?

İmam Âzam da zengindi ama bir tane! Abdulkadir-i Geylanî de zengindi ama bir tane! Bir ile dünyadaki milyonlarca insan kıyas olunur mu?

Ahiret fakirliği ise tam helâkın kendisidir.

Dünyada bir helâk olmak var ya, bir şey değil o. Asıl helâk olmak ahiretin helâkidir ki, o ebediyet âlemidir. O ebediyet alemini kaybetmek, ebediyet alemini kaçırmak kadar büyük tehlike yoktur. En büyük felaket odur.

Malının sevgisi için bu helâkın altına düşmek… Zînet de bunun içerisinde… Hem mal sevgisi var, hem de ziynet sevgisi var.

Tabii kimsenin işine, kazancına, evinin işine karışmaya kimsenin hakkı yoktur. Kimsenin hakkı yoktur ama insan insaf ile biraz düşünecek olursa bunların hiçbirisinin doğru olmadığına kendisi kanaat getirir. Çünkü bunların hiçbirisi de zaruretten değildir. Bunlar saltanattan ibarettir. Saltanat olunca, Allah-u Teàlâ saltanat sahiplerini sevmez. Allah'ın sevmediği bir yola sülük, felâketten ibarettir.

f. Allah Fakirliği Sevdiğine Verir

Sülemî, Hz. Ali RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[217]

اَلْفَقْرُ مَحَبَّةٍ مِنْ عِنْدِ اللهِ ، لاَ يَبْتَلِي بِهِ إِلاَّ مَنْ أَحَبَّ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

(السلمي عن علي)

RE. 226/14 (*El-fakru mahabbetün min indi'llâhi, lâ yebtelî bihî, illâ men ehabbe mine'l-mü'minîne.*)

(*El-fakru mahabbetün min indi'llâhi*) "Fakirlik, Allah tarafından sevilen bir nimettir ki, (*lâ yebtelî bihî, illâ men ehabbe mine'l-mü'minîne*) onunla ancak müminlerden sevdiğini mübtela eder."

Fakirliği seviyor Allah-u Teàlâ… Niçin?

Fakir daima Allah'a muhtaç… Kendisini Allah'a bağlamaktan başka çare bulamaz. Onun için gecesinde ibadet, gündüzünde ibadet, dilinde Allah'ın zikri, gönlü de Allah ile meşguldür.

Allah bu fakirlikle kimseyi iptilâ etmez, müptelâ kılmaz, yani Allah fakirliği kimseye vermez; ancak mü'minlerden sevdiklerine verir.

Çünkü bilir ki bize verse, biz isyan ederiz, tuğyan ederiz.

"—Nedir bu hal başımızda?" deriz.

Şık giyinmesini isteriz, kravatımız eksik olsa kıyameti koparırız. Ayakkabımızın boyası eksik olsa, "Vah nasıl çıkacağız

---

[217] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.156, no:4423; Hz. Ali RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.484, no:16650; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.27, no:16650.

sokağa?" deriz. Ütümüz olmasa, "Vah efendim, nasıl olur?" deriz. Evde yemeklerin çeşidini isteriz. Çeşit çeşit şeyleri isteriz de isteriz...

Peygamber SAS kaç kap yemek yerdi arkadaş, oturduğu vakitte? Kaç kap yemek yiyordu? Mübarek karnına taş bağlayan Peygamberimiz değil miydi? Sen kaç gün karnına taş bağladın da aç durabildin? Var mı böyle bir hünerin?

Günde üç defa yemezsek doymuyoruz yahu! Ne olur, iki defaya indir bakalım bu yemeği?

"—Olmaz efendim, nefis alışmış istiyor bunu, üç yiyecek mutlaka!"

Her öyünde de üç kap yemek olacak aşağı yukarı… Yağı olacak, balı olacak, reçeli olacak, tuzlusu olacak, tatlısı olacak, olacak da olacak... Üstüne de hazm-ı taâm için acı kahveler, tatlı kahveler, bir de haplar arkasından ki hazm-ı taâm yapsın.

E bu insaf mı yani? Allah affetsin cümlemizi…

Onun için, Allah'ın sevmesi, nefsin zenginliğinden ileri geliyor. Allah'a itimadı var, Allah'a güvenci var, teslimiyeti var… Allah'ı iyi biliyor. "Allah Ganî'dir, herkese verecek!" diyor.

g. Fakirlik Bir Emanettir

Bak şimdi yine ne diyor;

İbn-i Asâkir, Hz. Ömer RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[218]

الْفَقْرُ أَمَانَةٌ ، فَمَنْ كَتَمَهُ كَانَ عِبَادَةً ؛ وَمَنْ بَاحَ بِهِ ، فَقَدْ قَلَّدَ إِخْوَانَهُ الْمُسْلِمِينَ (كر. عن السائب عن عمر)

RE. 226/15 (*El-fakru emânetün, femen ketemehû kâne ibâdeten; ve men bâha bihî, fekad kallede ihvânehü'l-meslimîne.*)

---

[218] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.155, no:4420; Abdullah ibn-i Ömer RA7dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XLIII, s.153; Hz. Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.471, no:16596; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.26, no:14881.

(*El-fakru emânetün*) "Fakirlik emanettir. (*Femen ketemehû kâne ibâdeten*) Kim ki onu gizlerse, o kimse ibadette ve emaneti muhafaza etmiş olur. (*Ve men bâha bihî*) Kim de açığa vurursa, (*fekad kallede ihvânehü'l-meslimîne*) din kardeşlerini borçlu kılmış olur."

Fakirlik bir emanettir. Birbirimize nasıl emanet bir şey bırakırız, sonra veririz. Bir gün gelir, "Ver şu emanetimi bana." deriz. Bu bir müddet sende durur o emanet. Bu fakirlik denilen şey de bir emanettir. Allah onu muvakkat bir zaman için senin eline veriyor. Bakıyor ki kulum bakalım bu haliyle nasıl geçinecek, ne yapacak bu haliyle?

Kim halini saklarsa… Saklıyor halini, kimseye ihtiyacını hissettirmiyor, duyurmuyor; açım demiyor, çıplağım demiyor, odunum kömürüm yoktur demiyor, feryâd ü figân etmiyor. Her hâlinden razı, kimseyi rahatsız etmiyor. Bu saklayıştan dolayı onun için bir ibadet sevabı vardır."

O fakirlikteki hâline razı olarak etrafındakilerine duyurmuyor, rahatsız etmiyor kimseyi. Bu rahatsız etmediğinden dolayı, duyurmadığından dolayı Cenâb-ı Hak bunun her nefesine ibadet sevabı veriyor.

Fakat kim saklamaz da, emanete riayet edemez de etrafına acı ve sızılarını duyurursa… Ki bu acı ve sızılarını duyurmak, halkın kendisine yardımına vesile olur ve bu sebeple kardeşlerinin sırtına yük kor:

"—Bunu da besleyelim, muhtaç, bak aç kalmış. Odunsuz kömürsüz kalmış. Haydi beşer onar kuruş verelim de bunu da kurtaralım bu zaruretten." diyerek kardeşlerine böyle bir yük yüklemiş olur.

h. Fakirlik Mü'minin Zînetidir

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.294, no:7181;

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.470, no:16594; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.26, no:14880;

الْفَقْرُ أَزْيَنُ عَلَى الْمُؤْمِنِ ، مِنَ الْعِذَارِ الْحَسَنِ عَلَى خَدِّ الْفَرَسِ

(طب. عن شداد ابن أوس)

RE. 226/16 (*El-fakru ezyenü ale'l-mü'mini, mine'l-izâri'l-haseni alâ haddi'l-feresi.*)

(*El-fakru ezyenü ale'l-mü'mini*) "Fakirlik mümin için bir zînettir. (*Mine'l-izâri'l-haseni alâ haddi'l-feresi*) Atın yüzü üzerindeki kıymetli gem ve yulardan daha ziyade yaraşır."

Şimdi atların ağızlarına gem takarlar ya, tabii atın sahibinin şerefine göre gem takılmıştır. Kimisi altından takar, mesela padişahların atlarının ağızlarındaki gemler altından olur, gümüşten olur. Eğerleri de ona göre olur, üstündeki insanın, sahibinin kıymetini bildirir, ki;

"—Bakın bu adam çok zengin bir adamdır; atının geminden belli, üzengisinden belli, işte şusundan belli busundan belli..." derler.

Halbuki fakirlik, mü'min için bundan daha âlâ bir zînettir. Atta o zînet var; fakat o zînetten daha güzel bir zînettir, mü'minin saklı olarak bulundurduğu fakirlik…

i. Fakirlik Allah Katında Süstür

Deylemî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[219]

الْفَقْرُ شَيْنٌ عِنْدَ النَّاسِ وَزَيْنٌ عِنْدَ اللهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

(الديلمي عن سمعان عن أنس)

RE. 226/17 (*El-fakru şeynün inde'n-nâsi, ve zeynün inda'llàhi yevme'l-kıyâmeti.*)

(*El-fakru şeynün inde'n-nâsi*) "Fakirlik, insanlar arasında kusurdur. (*Ve zeynün inda'llàhi yevme'l-kıyâmeti*) Kıyamet günü

---

[219] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.154, no:4418; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.471, no:16595; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.26, no:14882.

Allah yanında süstür."

İşte iman burada asıl! Bu kıyamet günü olacak.

Sen deme ki:

"—Biz okuduk hocaefendi, bu dünyanın yaradılış senesi belli bile değil. Ne kadar zaman yaşayacağını da yine kimse bilmez. Yüz milyonlarca seneden beri bu dünya duruyor ortada. Daha kim bilir kaç yüz milyonlarca sene duracak bu dünya daha. Bu kıyâmet ne zaman kopacak da, biz o cennete ne zaman gireceğiz acaba?"

Sen sakın böyle bir şey söyleme!

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[220]

إِذَا مَاتَ أَحَدُكُمْ ، فَقَدْ قَامَتْ قِيَامَتُهُ (الديلمي عن أنس)

(*İzâ mâte ehadüküm, fekad kàmet kıyâmetehû*) "Sizden biriniz öldü mü, onun kıyameti kopmuştur."

Öldün mü, kıyametin koptu gitti; öteki kıyameti sen bekleme artık. Senin kıyametin koptu… Ne zaman? Ne zaman çeneni kaparsın, çenenin kapandığı dakikada kıyametin koptu demektir. Onun için o güne kadar ne kazanabildiysen ne âlâ sana!

Onun için, insanlar çok ayıplar fakirleri. Fakirlikten herkes korkar. Kimse fakiri yanına sokmak istemez, fakirle oturmak istemez, fakire yüz vermez, fakire yüz veremez. Bunlar bizim hep âdetimiz, saklanacak bir tarafı da yok bunun.

Fakat, Allah-u Teàlâ'nın indinde fakirlik çok ziynetli, şerefli, kıymetli bir devlettir. Ama nasıl? Gecesini gündüzünü Allah'a vermiş bir fakir! Yoksa öyle gelişi güzel değil.

Bu hususta gerek *Tergîb ve Terhîb*'in, gerek *Câmiu's-Sağîr*'in, gerek İmam Gazâlî'nin ve gerekse İbrahim Hakkı Hazretleri'nin *Ma'rifetname*'sinde kıssaları bir oku. Orada ne güzel söyler:

Az ye, az uyu, az iç,

---

[220] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.1, s.285, no:1117; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.686, no:42748; *Keşfü'l-Hafâ*, c.1, s.189, no:500; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IV, s.65, no:2781.

Ten mezbelesinden vaz geç.

Bizim bütün derdimiz, ten mezbelesi dediği şu işte, "Huh!" deyip son nefes çıktıktan sonra bu tenin nasıl bir cîfe olduğunu git de bir mezarlıkta seyret bakalım!

Bir gün bir mezarlığın başına git, beş on günlük bir mezarı şöyle mezarcıya eştir, bir bak oradaki dostunun hâline? Dün nasıl bir adam idi o, iyi ve kötü, onun hâline şöyle bir bak bakalım da azıcık ibret gelsin!

Mezarlığa git mezar taşlarını seyret, o taşlar ne zamandan beri duruyor orada? O ağaçlar ne zamandan beri duruyor orada, bak senin oraya dün gömdüğün kardeşin ne hâle geldi bu gün?

Ne olacak kardeş? Git bakalım, o da senin ya kardeşindi, ya babandı, ya annendi, bak ne oldular?

Senin beslediğin bu vücut da öyle olmayacak mı yarın? Sen bu vücudu besleyeceğine bu vücudun içindeki kuşu besle kuşu! Senin kafesin altından olmuş, içinde kuş olmadıktan sonra kaç para eder o?

Senin bu vücudun ne kadar kuvvetli olursa olsun, ne kadar güzel olursa olsun, onun içerisinde iman olmadıktan sonra, o iman da sağlam bir iman olmadıktan sonra, neye yarar o?

Allah hepimizi affetsin…

Onun için bütün kıymet vücuda değil, vücudun sebebi olan imanadır. Onu beslemeye çalış, onu kuvvetlendirmeye çalış, onu kemale ulaştırmaya çalış. Vücut kemale gelmiş, arkasından zevali hazır onun.

Estaizü bi'llâh, Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ . وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي

دِينِ اللهِ أَفْوَاجًا. فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ ، إِنَّهُ كَانَ

تَوَّابًا (النصر:١-٣)

(*İzâ câe nasru'llâhi ve'l-fethu. Ve raeyte'n-nâse yedhulûne fî dîni'llâhi efvâcâ. Fesebbih bi-hamdi rabbike ve'stağfirhu, innehû kâne tevvâbâ.*) [Allah'ın yardımı ve zaferi geldiği zaman, insanların bölük bölük Allah'ın dinine girdiklerini görürsün. O zaman Rabbine hamd ederek onu tesbih et ve ondan mağfiret dile: çünkü o tevbeleri çok kabul edendir.] (Nasr, 110/1-3) sûresi nâzil olduğu zaman, ağladı Ashâb-ı Kirâm.

Niçin? "İslâmiyet kemale erdi, her taraftan bölük bölük insanlar İslâmiyet'e gidiyorlar. Bu kemalin arkasından zeval hazırdır." diyerek herkes korktu.

Binaen aleyh senin vücudun ne kadar kemale gelirse gelsin, bugün önünde hiç kimse dayanamaz, herkesi yıkarsın, devirirsin ama bu kemâlât bir gün senin elinden gidecek.

Ondan sonra ne derler:

"—Kocayan kurt köpeklere maskara olur." dedikleri gibi, ondan sonra maskara olursun ahir ömründe…

Onun için, bugünkü hayatın hiçbir safhasına bel bağlama! Bel bağlayacaksan Allah'a bağla ve Allah'ın rızası, sevgisi neredeyse, oraya doğru yönel!

Paranın kıymetini de bil. O parayı Allah sana israf et diye vermedi. Onu deniz kenarlarında, zevk sefa yerlerinde, apartman peşlerinde, zînet peşlerinde mahvetme! Onunla Allah'ın rızasını kazan.

Şu binacığı yapıncaya kadar kıyamet koptu yahu! Kıyamet koptu şu binayı yapıncaya kadar!

Niçin?

Koparamıyorsun varlığından bir şey! E dişinin kovuğundan bir şey çıkarıp da bir şey koyarsak oraya, ondan bu bina yapılır mı yahu?

Allah hepimizi affetsin…

İşte malımız meydanda yani! Saklanacak bir tarafı da yok!

j. Fitne Zamanında Sünnete Uyan Kimse

Hàkim Tarihinde Muhammed ibn-i Aclan Rh.A'ten rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[221]

الْقَائِمُ بِسُنَّتِي ، عِنْدَ فَسَادِ أُمَّتِي ، لَهُ أَجْرُ شَهِيدٍ (ك. في تاريخه عن محمد بن عجلان عن أبيه)

RE. 226/18 (*El-kàimü bi-sünnetî, inde fesâdi ümmetî, lehû ecrü şehîdin.*)

Şimdi bak buradaki kàim ismi ne diyor?

Geçen hafta bir kardeş vardı sakal bırakmış, "Sakalımın duasını yapıver hoca efendi." dedi. Ben de unuttum onu o derste, bu hafta için yaparız dedim. Bilmem kendisi var mı şu anda?

Şimdi bu (*El-kàimü bi-sünnetî*), sakal dualarında okunan bir hadistir. Şimdi bunu okurken ben de diyorum ki, sünnet yalnız sakalın salınması değil. Bir sakal saldı mı, ooh adam oldu evliya;

---

[221] Lafız farkıyla: Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.315, no:5414; Heysemî, *Mecmaü'z-ZAevâid*, c.I, s.418, no:800; Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ, c.VIII, s.200; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.175, no:884; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.215, no:15346.

tamam...

Sünnet bu değil ki sadece! Sünnet bin bir çeşit, bin bir tane sünnet var yahu. Namazın sünnetleri var, abdestin sünnetleri var, yemenin sünnetleri var, uyumanın sünneti var, gezmenin sünneti var, çalışmanın sünneti var, hepsinin sünneti var… Bu sünnetlerin hepsini yapabilmek lazım.

Sabahleyin erkenden işe gitmek sünnet değildir. Halbuki biz sabahın karanlığında işe gitmeye çalışıyoruz. Akşamın karanlığında dönmek sünnet değildir. Sünnet akşamdan evvel evine girmektir. Yapabiliyor musunuz bunu?

"—Canım işte şuna bağlıyız, buna bağlıyız…"

Ama kusurlar bir sürü…

Gece sabaha kadar uyumak sünnet mi? Gece kalkıp namaz kılmak, o da sünnet değil mi teheccüd denilen namaz? En büyük sünnettir o… Gece kaç tanemiz kalkıp da kaç rekât namaz kılabiliyoruz?

Halbuki hepimizin dünya kadar da borcu var. Borç, bugün kılamamışız, şu kadar sene kılamamışız, bunlar üzerimizde durup duruyor, geceleri de sabahlara kadar mışıl mışıl uyuyoruz.

Sonra geceleri erken yatmamak derdi, o da ayrı bir dert... Geceleri on ikilere, birlere kadara oturuyoruz. Ondan sonra tabii sabah namazı da daralır, sabah namazına da yetişemezsin. Halbuki bugünlerde bu gecelerimiz çok uzun olmakla beraber uykular rahat rahat alınır, gece namazları da rahat rahat kılınır, sabahleyin de rahat rahat camiye gelirsin. Fakat bunu da beceremiyoruz.

Niçin? Keyfimizi bir türlü bozamıyoruz.

Alıştığımız an'ane denilen bir şey var ya hani, görenek. İnsanların bu göreneği bozması kadar zor bir şey yoktur ha! Ordular yıkılır, düşmanlar boğulur, kesilir, kaleler fetholur, fakat insanın ahlâkından, alıştığı bir ahlâktan dönmesi kadar zor bir şey yoktur. Alıştığı bir ahlâkı ölünceye kadar devam ettirir.

"—E canım bunun çaresi yok mu?"

İnsaflı düşün bakalım; yaşın kemale gelmiş, bundan sonra evlenecek de değilsin, bilmem ne de olacak değilsin, niçin sakalını salıvermiyorsun hâlâ? Neyine güveniyorsun yani? Bu Allah'ın

Rasûlünün sünnetine niçin boyun bükmüyorsun sen?

"—Rasûlullah'ın sünnetine itaat etmeyen, şefaatinden mahrumdur." diyen hadisleri duymadın mı hiç?

Duydun. Neden uymuyorsun?

Alışılmış! Gurur var, benlik var, bir türlü onu yenemiyor insan. Yenmesi de çok zordur. Düşmanları yener de insan, nefsinin gururunu bir türlü yenemez işte... Halbuki, bir din adamı için de sakalsız gezmek kadar abes bir şey yoktur.

"—Bunu da yapamam!"

Canım benim, bu kadar meslek var, gider başka bir mesleğin sahibi olurdum, memur olacaksam gider başka yerde memur olurdum. Ben buraya geçiyorum, imam oluyorum da, Rasûlüllah'ın makamıdır bu makam diyorum da, niçin Rasûlüllah'ın kılığına kendimi uyduramıyorum?

Neden bu Avrupa'nın bütün an'anelerini kendimize örnek edindik de Peygamberimiz SAS'in bize bıraktığı örnekleri terk ettik?

Bak şimdi aklıma ne geldi:

Bizim buradan bir kardeşimiz, adı Muhibbullah'dı, kızını bir Amerika müslümanına verdi. Bu Amerika müslümanının halini bana birisi anlatıyor. Bu Amerikan müslümanı gayet sünnet-i seniyyeye üzerinde, bu kadar sakalı var. Güzel bir Arap entarisi giymiş, başında da takke Washington denilen o şehrin içerisinde bilâ pervâ böyle dolaşıyorb

Sordum;

"—*Selamün aleyküm!* Sen Suudi Arabistan'dan mısın?"

"—Hayır…"

"—Nerelisin?

"—Buralıyım."

"—E oradan mı geldin buraya?"

"—Yok, doğma büyüme buralıyım!"

"—E bu kıyafet ne?"

"—Peygamber SAS'in in kıyafeti bu kıyafet. Ben de müslüman oldum, elbette Peygamberimin giyindiği gibi giyinmek mecburiyetindeyim." diyor.

Amerika'dan müslüman olan bir müslümanın sözü bu. Gel sen de şimdi bizim halimize bak!

Sana bu adamın kaynatasına yazdığı bir mektubunu size de söyleyeyim. Kaynatasına bir mektup yazmış o zât;

"—Kızından çok memnunum, eksik olma, iyi terbiye etmişin, fakat geceleri namaza kalkmıyor. Gece namazlarına çok zaman kalkıyorsa da ara sıra tembellik ediyor." demiş.

O hâlinden de şikâyet etmiş,

Sen bugün bizi ne yapacaksın, nereye koyacaksın, neye yararız yani?

İşte unu eliyoruz eliyoruz, eledikten sonra üstünde kalan kepek gibiyiz hepimiz. İşe yaramaz, hayvanlara dökülecek en nihayet, hayvanlar yiyecek onları.

Ah ah!.. Allah affetsin hepimizi…

Bu sünnet-i seniyyeye uymak şefaat-i Peygamberîyeye nâil olmanın başlıca sebebidir, yegâne sebebidir. Gençliğe ihtiyarlığa bakmaz. Gece namazını kılmak, Peygamberin giyindiği gibi giyinmek, yediği gibi yemek... O günde üç defa yemezdi! O günde üç defa yemezdi bir kere yerdi. Bazen de iki kere yerdi. Akşam yerse sabah yemezdi, sabah yerse akşam yemezdi. Bazen de mübarek karınlarına taş bağlarlardı.

Ah ah!..

İmam Gazâlî, Allah rahmet eylesin, Hârisü'l-Muhâsibî'nin ifadesini naklediyor kendisi İmam Gazâlî:

"—O çok güzel yazmış, bu hususta onun sözlerini nakledeceğim." diyor.

Hazret-i Fahr-i kâinat, Ekmelü't-tahiyyât Efendimiz için buyurun bir salât ü selâm okuyalım:

Es-salâtü ve's-selâmü aleyke yâ rasûla'llah,

Es-salâtü ve's-selâmü aleyke yâ habîba'llah,
Es-salâtü ve's-selâmü aleyke yâ seyyide'l-evvelîne ve'l-âhirîn…
Va'fu annâ yâ kerîm… Va'fu annâ yâ rahîm...

Hiç şüpheniz olmasın ki bu salât ü selâmımız şimdi Rasûlüllah'ın kulağına gitmiştir. Şimdi, yani daha aradan zaman istemez şimdi onun kulağına gitti:

"—Senin ümmetinden, İstanbul memleketinin İskenderpaşa camisinin cemaati sana bunları hediye ettiler yâ Rasûlallah!" diye melekler salât ü selâmımızı ulaştırdı.

O da tabii bize karşı inşallah, güzel güzel dualar ediyordur da o duaların sebebiyle inşallah, biz de felah yoluna gideriz.

İki Cihan Serveri, İmran ibn-i Husayn RA ile beraber gidiyormuş. Hz. Fatıma'nın evinin yakınından geçiyorlarmış. Ona demiş ki:

"—Haydi kızımı ziyarete gidelim seninle beraber."

O da;

"—Pekiyi yâ Rasûlallah!" demiş, düşmüş Peygamberimizin arkasına…

Rasûlüllah'ın kızı Hazreti Fatıma'nın evine gelmişler. Şimdiki gibi kapı yok, zile basma yok tabii.

"—Kızım Fatıma!" demiş, nasıl seslendiyse.

"—Buyur yâ babacığım!" demiş.

"—Yanımda birisi daha var kızım." demiş, "Seni ziyarete geldik."

"—Babacığım! Üstümü örtecek bir şeyim yok ki! Sen babamsın gel ama, yanındaki adam da varmış senin, ona karşı benim örtünecek bir şeyimiz yok." demiş. "Kendimi örtecek bir şeyimiz yok." demiş.

Aziz kardeş!

Bu çok kitaplarda yazılıdır. Bu, Rasûl-ü Ekrem SAS'in kızı bu. Allah'ın Habîbinin kızı bu. Ona Rasûlullah tarif ediyor;

"—O örtünü şu şekilde ört de üzerine."

O şeklini bilemedim nasıl örttüyse, şöyle omuzlarına alırsın, şöyle yaparsın nasıl yap dediyse, örtülür vücudun.

"—Başım açık yâ Rasûlallah o zaman, başım açık kalacak. Yani başımı örtersem altımı örtmüyor, altımı örtersem başımı örtünmüyor yâ Rasûlallah?

Onun için mübarek, bir rivayette görmüştüm, mendilini çıkarmış, “Bununla da başını ört kızım!” demiş.

Mendil değil de mendile benzer bir şey artık o zaman nasıl bir şey ise... Onunla da başını örtmüş de içeri öyle girmişler.

Hazret-i Fatıma açlıktan ve karnının ağrısından babasına şikâyet etmiş, Efendimiz SAS:

“—Vallahi kızım ben senden efdalim. Sen benim kızımsın ama ben de Allah’ın Habîbiyim. Senden efdalim ind-i ilâhîyede. Üç günden beri ben de ekmek yemek yemedim.” diye cevap vermiş.

Ey aziz kardeş!

Ey şehvetinin esiri olan insan!

Ey karnı doymayan, gözü doymayan insan!

Karun’u bile bugün geçmiş durumdayız! Yani Karun da bizim yanımızda hiç kalacak. Ne gözümüz doyar, ne karnımız doyar, ne etrafımızdakilere içimizde bir acı, bir sızı, bir muhabbet, bir sevgi var...

Onun içindir ki, bugünün müslümanının ikisi birbirini sevmez.

Dün bir arkadaş diyor ki:

“—Bizim yanımızda kumarbazlar var, sarhoşlar da var, şu da var, bu da var... Onların birbirine muhabbetini görüyorum da bayılıyorum. O sarhoşlar birbirlerine nasıl iltifat ediyorlar, nasıl muhabbet ediyorlar, nasıl seviyorlar, nasıl birbirlerine fedakârlık ediyorlar!” dedi.

Bunu bir müslüman niçin yapmıyor yahu?

Niçin yapmıyor bir müslüman?

İki müslümanın kalbi bir araya gelmiyor. İki müslüman birbirini candan sevmiyor. Seviyorsa yalandan seviyor, dili seviyor, kalbi sevmiyor!

Bu neden? İşte hep içimizin bozukluğundan.

Şimdi hacılarımız Mekke-i Mükerreme’ye gidiyorlar. Kardeşlerimiz de gidecek inşaallah… Oraya dünyanın her tarafından da insanlar gelecek. Onların arasında Allah’ın sevdiği kutup dediğimiz, evliyâ dediğimiz, kırklardan dediğimiz kimseler de gelirler. Fakat onları göremeyiz, bilemeyiz ama orada mevcutturlar. Onların duasının kabul olduğu bir yerdir ki, onların

duası sebebiyle orada bütün Müslümanların duası da kabul olur.

Bize misafirler gelmişti de, onların köyünden on tane hacı gitmiş, gelmiş. "O günkü gidişleri ne ise, bugünkü hayatları da yine aynı..." dediler. "Yine her çeşit kabahati işlerler, fenalıkları da işlerler, camiye de gelmezler. Günahları da irtikâb ederler." dediler.

Böyle hacılıktan ne fayda olacak?

Hacılığın kantarı, hacılıktan geldikten sonraki hayatının gitmeden önceki hayatından daha iyi olması... Hayatın gitmeden evvelkinden biraz daha yükseldiyse, hacılığın kabul olmuş demektir. Tekrar tekrar git, tekrar tekrar yüksel!

Fakat geldikten sonra bakıyorsun ki, hayatı evvelkinden daha bozuk, demek ki hiçbir şeye yaramamış.

Ama, bu demek değildir ki: "Sakın bir daha gitme!"

Şimdi biz namazları kılarız da, kıldığımız namazların hiçbir işe yaramadığını da ben kendim biliyorum, Allah affetsin... Ama yine devam edeceğiz, kılacağız ki bir gün içimize Allah-u Teàlâ onun nurunu sunacak, hidayetini ihsan edecek. O zaman, bakacaksın ki namazdan ayrılmayı istemiyor canımız... Namazın

içinde bayılacağız. Ama o ruhu verecek olan Allah'tır; kabiliyetimize, istidadımıza göre… Onun için Hak yolundan ayrılmayın!

"—Ben Allah diyorum da hiç faydası olmuyor, beceremiyorum?"

Ne dersen de dâimâ Allah'ı dilinden bırakma!

"—Ama bir şey olmuyor, vesvese geliyor, kuruntular geliyor, şeytan şöyle diyor,"

Kim ne derse desin, senin vazifen Allah demek. Şeytanın vazifesi seni sapıtmak. Sen onun sözüne bakacağına Allah'ın sözüne bak da, Allah demekten dilini de ayırma, gönlünü de ayırma!

Allah kusurlarımızı affetsin… Tevfikàt-ı samedâniyyesine mazhar buyursun… Dünya ve ahirette rızasını kazanan, onun sevgisini kazanan kullarının zümresine, sizi de, bizi de, bütün mü'minleri de ilhak buyursun… Düşmanlarının ve sevmedikleri kullarının şerrinden de sizi de, bizi de muhafaza buyursun…

Dün hased dersini okuyordum da…

Ahlâk-ı mezmûmeler var ya, o ahlâk-ı mezmûmelerin günahı çok büyük… İçkinin günah nasılsa, zinanın günahı nasılsa, hırsızlığın günahı nasılsa, bu hased denilen, kibir denilen, gazap denilen gizli ve görülmez dertlerin günahı da onlardan daha büyük…

Hased hakkında Cenâb-ı Hak buyuruyor ki, *estaizü bi'llâh*:

قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ . مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ . وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ اِذَا وَقَبَ . و

مِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ. وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ (الفلق:١-٥)

(*Kul eùzü bi-rabbi'l-felak. Min şerri mâ halak. Ve min şerri gàsigın izâ vekab. Ve min şerri'n-neffâsâti fi'l-ukadi. Ve min şerri hàsidin izâ hasede.*) "De ki: Ben ağaran sabahın Rabbine sığınırım, yarattığı şeylerin şerrinden, karanlığı çöktüğü zaman gecenin şerrinden, ve düğümlere üfürüp büyü yapan üfürükçülerin şerrinden, ve haset ettiği vakit hasetçinin şerrinden sabahın Rabbine sığınırım!" (Felak, 113/1-5)

Hasetçilerin şerrinden de bana sığının diyor, haset o kadar fenâ bir şey…

Ama cibiliyyet iktizası bu içinde varsa, bunu nasıl söküp atacaksın? Para da var, bilgi de var, her şey de var ama çıkar bakalım bu hasedi, kibri, ücubu, gururu, benliği at bakalım! Allah'a yalvarmaktan, Allah'tan hidayet istemekten başka çaremiz yok!

Allah hepimizi affetsin… Rızası yollarında, sevgisi yollarında canını fedâ etmekten çekinmeyen eski bahtiyar mü'minlerin zümresine bizleri de ilhak buyursun…

Sübhàne rabbi kerabbi'l-izzeti ammâ yasifûn… Ve selâmün ale'l-mürselîn… Ve'l-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn…

El-fâtihah!

09. 01. 1972 – İskenderpaşa Camii

19. SAVAŞ ÇEŞİTLERİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve'l-àkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

اَلْقِتَالُ قِتَالاَنِ: قِتَالُ الْمُشْرِكِينَ حَتَّى يُؤْمِنُوا ، أَوْ يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ

وَهُمْ صَاغِرُونَ ، وَقِتَالُ الْفِئَةِ الْبَاغِيَةِ حَتَّى تَفِيءَ إِلَى أَمْرِ اللهِ فَإِذَا فَاءَتْ

أُعْطِيَتِ الْعَدْلُ (كر. عن بشير بن عون عن بكار عن ابي أمامة)

RE. 227/1 (*El-kıtâlü kıtâlâni: Kıtâlü'l-müşrikîne hattâ yü'minû, ev yu'tu'l-cizyete an yedin vehüm sàğirûne, ve kıtâlü'l-fieti'l-bâğiyeti hattâ tefie ilâ emri'llâhi, feizâ fâet u'tıyeti'l-adlü.*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

Hz. Ümame RA'dan.

"—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin…

a. Kıtal İki Çeşittir

İbn-i Asâkir, Ebû Ümâme RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[222]

اَلْقِتَالُ قِتَالاَنِ: قِتَالُ الْمُشْرِكِينَ حَتَّى يُؤْمِنُوا ، أَوْ يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ ؛ وَقِتَالُ الْفِئَةِ الْبَاغِيَةِ حَتَّى تَفِيءَ إِلَى أَمْرِ اللهِ فَإِذَا فَاءَتْ أُعْطِيَتِ الْعَدْلُ (كر. عن بشير بن عون عن بكار عن ابي أمامة)

RE. 227/1 (*El-kıtâlü kıtâlâni: Kıtâlü'l-müşrikîne hattâ yü'minû, ev yu'tu'l-cizyete an yedin vehüm sàğirûne; ve kıtâlü'l-fieti'l-bâğiyeti hattâ tefie ilâ emri'llâhi, feizâ fâet u'tıyeti'l-adlü.*)

(*El-kıtâlü kıtâlâni*) "Harp iki türlüdür: (*Kıtâlü'l-müşrikîne hattâ yü'minû*) Müşriklerle, onlar iman edinceye kadar, (*ev yu'tu'l-cizyete an yedin vehüm sàğirûne*) yahut zelil bir halde cizye vermeyi kabul edinceye kadar. (*Ve kıtâlü'l-fieti'l-bâğiyeti hattâ tefie ilâ emri'llâhi*) İsyan etmiş taifeye karşı, onlar Allah'ın emrini kabul edinceye kadar. (*Feizâ fâet u'tıyeti'l-adlü*) Eğer isyandan dönerlerse, adaletle muamele edilir."

Dersimiz kıtal. Kıtal; dövüşmek, mukatele, muharebe. Bu mukatele, muharebe iki nevidir. İki çeşit muharebe olur:

1. Birisi dinsizler, imansızlar, müşrikler, kafirler… Bunlarla muharebe yapılır, bunlar ta imana gelinceye kadar. Bunlar dine, imana, İslam'a girinceye kadar bunlarla dövüşmek, muhabere etmek –kıtal diye tabir olunuyor- müminlerin vazifesi sayılmış.

Yahut muharebe edemeyecek duruma gelirler ve derler ki

---

[222] Temmâmü'r-Râzî, *Fevâid*, c.III, s.124, no:1122; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.X, s.245; Ebû Ümâme RA'dan.
Câmiü'l-Ehàdîs, c.XV, s.217, no:15353.

“Size ne istiyorsanız verelim. Bizi kendi halimize bırakın.” O zaman onlar da derlermiş ki “Şu kadar para vereceksiniz bize. Biz de sizi serbest bırakacağız.” Bizim idaremiz altında verdikleri vergiye ‘cizye’ deniyor. Vergi değil de cizye, o kurtuluşlarına mukabil. Bu teslimiyeti yapıncaya kadar muharebe etmeye, kıtal etmeye müminler vazifelendirilmiş.

Ya iman edecek yahut para vermek suretiyle kendisini kurtaracak. Yâni kendi rızasıyla.

2. İkinci bir muharebe, memleketler içerisinde daima eşkiyalar türer. Her zaman olagelen şeyler. Buna ‘bâğiye' diyorlar ki gerek hükümete karşı isyan suretiyle olsun, gerekse eşkiyalık suretiyle, yol kesmek suretiyle olsun; hududu tecavüz etmiş, azgınlık yapmış, halka zulüm yapıyor, tecavüz ediyor. Bunlarla dövüşmek de o müşriklerle dövüşmek gibidir. Müşrikleri nasıl imana getirmek için dövüşülüyorsa, bu bâğiyeleri de yola getirmek için bunlarla dövüşülür.

Nitekim Hz. Ali Efendimiz, Hz. Muaviye ile dövüştü. Çünkü Hz. Muaviye bâği idi o sırada. Hilafet Hz. Ali’de olduğu halde ona karşı isyan etti, itiraz etti, itaat etmedi. O zaman ona asker gönderilip muharebe edildi. Demek ki bu caiz.

Ama o da müslüman ya, o da müslüman ama gavur değil o. Bâği, müslüman. Müslüman ama hududu tecavüz etmiş, teslim olmuyor, hadde tecavüz ediyor, hıyanetlikler yapıyor, zulümler yapıyor, yollar soyuyor, eşkiyalık yapıyor, halka eziyetler yapıyor; bunları da yola getirmek için bu bâğilerle de muharebe etmek, kıtal etmek yine müslümanların borcu oluyor.

Hatta bir muharebe oldu. Tabi iki taraftan da birçok şehitler verildi. Hz. Ali Efendimiz dedi ki:

“—Bâği giden kardeşlerinizi defnedin!”

Yani ölmeleriyle gavur olmadılar onlar. Hz. Ali Efendimiz’e karşı gelmeleriyle de gavur olmadılar. O iki tarafın içtihadıyla yaptıkları bir muharebeydi. Demek ki imanlı olaraktan kabahat etmeleriyle kardeşlikten çıkmıyorlar. Onun için, “Kardeşlerinizi defnedin!” dedi.

Onun için bu bâğilerle de her zaman muharebe etmek vazifemizdir.

“—E bu kardeşimiz, müslüman. Nasıl vuralım canım, olur

mu?”

Evet olur. Çünkü hududu tecavüz etmiş, eşkıya… Bırakırsan memleketi daima rahatsız ederler. Halkın, memleketin huzurunu bozmamaları için, bunlarla da ıslah yolunda dövüşmek lazım. Ta onlar Allah’ın emrine teslim oluncaya kadar.

b. Görünmez Düşmanla Muharebe

Şimdi şurası mihrap. Mihrap da dövüş yeri, muharebe meydanı, muharebe yeri demek. Bu muharebe meydanında görünmeyen bir düşmanla muharebe var. Bunlar görünen düşman; dinsiz veyahut zalim, bâği, eşkıya… Bunlar görünüyor.

Fakat bu mihrap denilen dövüş yerindeki düşman, gözle görülmez, elle de tutulmaz. Binaen aleyh onun muharebesi elbette karşındaki şahsın muharebesinden daha zordur. Çünkü göremiyorsun, tutamazsın, ele avuca gelmez. Binaen aleyh onunla uğraşmak diğer düşmanlarla uğraşmaktan daha zordur.

Burada en kuvvetli olan ilim olacak. Bu muharebede, mihraplarda olan muharebedeki zaferi cahillerle, cahillikle elde etmenin imkânı yoktur. Buradaki zafer ancak ilmin mahsulü olur.

Şimdi bir de Kâbemiz var bizim, el-hamdü lillâh. Buraya hacılarımız daima gidiyor. Bu mihraplar da hep bu Kabe’ye döndürülmüştür. Dünyanın her tarafındaki mihrapların bu dönüş yerleri Kâbe dediğimiz Mekke-i Mükerreme’deki merkez noktasıdır. Hacılarımız da hep oraya gider. Ömründe bir kere gitmek de, şartlarını taşıyan her müminin boynuna farz-ı ayındır.

Fakat bilirsiniz ki dövüşme denilen, muharebe denilen şey usta askerle olur. Acemi askerle dövüş olmaz. Acemi askeri dövüşe, cepheye, muharebeye sokarsan yenilir. Çünkü düşman görmemiş, ateş görmemiş, top görmemiş… Korku gelir içerisine. Efendim şaşırır, yapacağı hareketleri yapamaz filan.

Onun için usta olmak lazım ki, muharebedeki korkmasın. Mesela 30 yaşındaki delikanlı ile 18 yaşındaki delikanlının dövüşü bir olur mu? Öteki görmüş, geçirmiş, her şeyi biliyor filan, düşmanın elinden kolaylıkla kurtulur. Ve düşmanı da kaçırır, korkutur. Fakat 18 yaşındaki çocuk top seslerini duyunca ödü kopar. Korkar. Beceremez bu işi.

Onun için bu mihraplara müslümanların beş defa girişleri o dövüşe alışma oluyor. Mütemadiyen. Bir gün dövülürsün ama, ertesi gün de dövülmemek için çalışırsın. Daha ertesi gün kendine daha bir tertip verirsin, düşmanın hareketlerine göre kendine bir hareket almaya çalışırsın.

Bunun en güzeli de Mekke'de oluyor işte. Mekke'de bütün müslümanlar toplanıyor, şeytan da orda. Efendim bir muharebe meydanı orası şimdi. Büyük muharebe meydanı. 'Meydan muharebesi' orası şimdi. Kolay bir şey değil. Bütün müslümanlar oraya toplanmış, şeytan da orda şimdi. Gidiyoruz taşlıyoruz ama taşları da boşa atıyoruz zannedersem. Yine bizi yeniyor o. İnşallah Cenab-ı Hakk'ın inayetiyle biz onları yenmiş oluruz.

Onun için tekrar tekrar gidenlere darılma. Dövüşe, harbe tekrar tekrar gidene "Sen evvelki muharebede vardın. Şimdi niye gidiyorsun" der misin ona! Herif alışmış muharebe etmeye, cengâver adam, şecaati de var, korkmuyor, her hâlde atılıyor. Der misin ona ki:

"—Sen geçen harpte vardın, bu harbe niçin giriyorsun?" demezsin.

Kimse demez. "Aferin, maşallah! deriz. Babayiğit adam korkmuyor, Allah için gidiyor.

Binaen aleyh hacca da böyle tekrar tekrar gidenlere sen bir "maşallah" daha de! Bir "maşallah" daha de!

Çünkü oraya gitmekle birçok sıkıntıyı göze alıyor. Sefa yeri değil orası. Birçok meşakkati, mihneti de var. Avrupa'daki gezişe benzemez. Hele yazın sıcaklarda görsen! Orası adama "anasından emdiği sütü burnundan getirir." dedikleri gibi. O sıcakların altında o vazifeyi yapmak da kolay bir şey değildir. Şimdi de soğuk, başka.

c. Nefisle Dövüşmek

Onun için kıtal -iki dedi Efendimiz SAS ama-haddizatında üç oldu. Birisi de nefis ile uğraşmak ve dövüşmek. Nefsle dövüşmek için şuraya yöneliyor ve oradan Allah-u Teàla'dan yardım istiyoruz:

"—Ya rabbi sen bu şeytanı bize musallat ettin. Beni

kandırmaya çalışıyor. Beni günahlara sokmaya çalışıyor. Birçok fenalıkları içime atıyor. Ben bunun hakkından gelemem ki. Elinden tutacak bir şeyim yok. Tamam. Binaen aleyh sen bana yardım edersen, beni muhafaza edersen, beni korursan ben bunun elinden kurtulabilirim. Yoksa sen beni bana bırakırsan, ben kendi başıma bunun hakkından gelemem" diyerekten burada yardım isteme yeri geliyor.

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ (الفاتحة:٥)

(*İyyâke na'budu ve iyyâke nesta'in*) "Yalnız sana ibadet eder, yalnız senden yardım bekleriz." (Fatiha, 1/5) diye bunu günde beş defa Cenab-ı Hakk'a arz ediyoruz.

Bir görünüş şeklimiz var. Buna ceset diyoruz. Bu ceset biliyoruz ki topraktan yaratılmıştır. Ve nihayetinde yine bu cesedi toprağın içine götürüp teslim ediyoruz. Bu cesedi toprağa teslim ettikten sonra malum hepiniz biliyorsunuz ki az bir zaman sonra o ceset toprağa inkılap ediyor, ne eti kalıyor, ne de kemiği, derisi; hepsi çürüyüp gidiyor.

Binaen aleyh, bu bedenin içerisinde bir kıymetli cevher var. Bu kıymetli cevheri bu beden taşıyor. Bu bedenin kıymeti, o cevheri taşıdığındandır. O cevheri taşıyan bu beden toprağa gidiyor ama o cevher toprağa gitmiyor. Cevher toprağa inkılap etmez. Cevher cevherdir. O cevheri taşıdığı için bu beden kıymetlidir. Ama iş etinde, kemiğinde değil içindeki cevherdedir. Onun cevherine gönül diyorlar, kalp diyorlar, akıl diyorlar, ruh diyorlar, akl-ı evvel diyorlar… 30 tane kadar ad sayıyorlar.

Binaen aleyh, insanın insanlığı burada. O kalp merkezdir yani. Kâbe nasıl merkezse gönül de insanda bir merkezdir ki insanın iradesi, işi, hareketi oradan idare olunur. Gönlün iyiyse iyi işler senden zuhur eder. Gönlün kötüyle senden kötü işler zuhur eder. Binaenaleyh düşmanla kıtal etmek, dövüşmek, onu imana getirinceye kadar uğraşmak nasıl borcumuzsa; içimizdeki şeytan ve nefisle onları yola getirinceye kadar uğraşmak da farz-ı ayındır.

Düşmanla dövüşmek farz-ı ayın değil farz-ı kifayedir. Hepimiz

muharebeye gider miyiz. Ancak gençleri toplarlar muharebeye götürmeye. İhtiyarlar işe yaramaz, çocuklar da işe yaramaz. Yaşlılardan da ancak iş görebilecek olanları harbe götürürler. Bizim için farz değil artık. Niçin? Biz o harplerin yükünü çekecek kudrette değiliz. Yaşlı insanlar. Genç 15-18 yaşındaki çocukların da keza onların da güçleri yetmez. Onlara da farz değil.

Ama nefsiyle mücadele herkese farz-ı ayın. Namaz nasıl farz-ı ayın ise nefsiyle mücadele etmek de her mümine farz-ı ayındır. Çünkü o mücadeleyi yapmadıkça senin içinde saklanan cevheri sen bilemezsin. Ve bulamazsın. Asıl sen, senin senliğin, benim benliğim o cevherle. O cevher gönül cevheridir. Hiç haberimiz yok ondan. Bütün gayemiz bedenimizi beslemek, karnımızı doyurmak, dünya saadetlerini temin etmek için çalışmak. Bunlar hayvani nokta-i nazarından her mahlûkun hakkıdır.

Halbuki biz insan olmakla diğer mahluklardan ayrıyız. Biz "ekmel-i mahlukat" bütün mahlukatın en iyisi, en âlâsı, en üstünü biziz. Durum böyleyken onlarla müşahede olursak kıymetimiz kalır mı? Hiç kıymetimiz kalmaz. Onun için düşmanlarla muharebe neyse nefsiyle muharebe edip insanın kendi benliğini bilmesi de odur.

"—Ben niçin yaratılmışım? Kimin kuluyum? Ben neyim? Bu yerin göğün, bu mevcudatın sahibi kim? Nerden olmuş bunlar?"

Tabiat kanunlarına uydur da uydur. Bakalım altından çıkabilir misin? Tabiat kanunlarıyla bu iş hiçbir zaman hallolmaz. "Bu işin sahibi Hz. Allah'tır" demedikçe kurtulamazsın dünyadan. Bu mevcudatın sahibi Hz. Allah olunca, şu semâvâtına bir bak bir de yerin yüzündeki mahluklarına bak da O Allah'ın ne büyük Allah olduğunu, onun ne büyük kudret sahibi olduğunu idrakin nispetinde anlarsın.

Binaen aleyh, insana lazım olan ancak bu ma'rifetullahtır. İnsan bu dünyaya bu ma'rifetullahı test etmek için gelmiştir. Bu gözü de Allah onun için vermiştir. Bu gözü vermiş ki şu kâinatı görsün, bu kâinatı kimin yaptığını anlasın. Çünkü bu göz görünce bir iz görür. O gördüğü izden araba mı geçmiş, otomobil mi geçmiş, hayvan mı geçmiş, insan mı geçmiş anlar. İzi görünce, "Bu insan ayağının izi, bu hayvan ayağının izi, bu arabanın izi, bu otomobilin izi, bu taksinin izin…" diye hüküm verebiliyor.

Bu hükmü verebilen insan şu kâinatı gördüğü vakitte de bakacak ki ayı, yıldızı bütün ecsam-ı semaviyesiyle içinden çıkılmaz bir âlem, bunun sahibi mutlaka olacak. Kim? Allah.

Bu Allah-u Teàla'yı bilmek kolay da bir şey değildir. Allah'ı bilmenin ehl-i sünnet denilen şu İslam akidesi var ya –İmam-ı Âzâm ve İmam-ı Şafi'nin, biri bizim mezhep imamımız birisi de Şafilerdeki imam… Maturidi ile Eş'arî mezhebi dediklerimiz; bu iki mezhep dışında olan mezheplerin hepsi bâtıldır. Halbuki bugün insanlar akıllarına güveniyorlar, o akıllarıyla Allah'ı bulmanın imkânı yok.

Allah-u Teàla ancak Allah-u Teàla'nın kitabında, Cenab-ı Peygamber'in sözlerinde ne şekil tarif buyrulduysa Allah öyledir. Onun gayrısında akıllar onu alamaz. Tartamaz da.

Onun için biz her beş vakitte muharebe meydanı olan mihraba çıkarız, arkamızda da cemaat saf olur. Düşman karşısında muharebe meydanında nasıl saf saf duruyor askerler, onun gibi saf saf dururlar. Çünkü muharebe var. Boşluk bırakırsan oradan düşman içeri atlar, arkayı çevirir.

O boşluğu bırakmayacaksın. Burada da şeytan atlayıp arkayı çeviriyor. Onun için şeytanın hakkından gelmek için mutlaka Allah-u Teàla'ya sığınmak ve ilticadan başka çaremiz yoktur.

d. Şehidlik Günahlara Kefarettir

Taberânî, Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[223]

اَلْقَتْلُ فِي سَبِيلِ اللهِ يُكَفِّرُ الذُّنُوبَ كُلَّهَا ، إِلاَّ الأَمَانَةَ ، وَالأَمَانَةُ

[223] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.219, no:10527; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.323, no:5266; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.532, no:9515; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-EVliyâ*, c.IV, s.201; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.401, no:11116; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.218, no:15357.

فِي الصَّلاَةِ ، وَالأَمَانَةُ في الصَّوْمِ ، وَالأَمَانَةُ فِي الْحَدِيثِ ، وَأَشَدُّ

ذٰلِكَ الْوَدَائِعُ (طب. عن ابن مسعود)

RE. 227/2 (*El-katlü fi sebîli'llâh yükeffirü'z-zünûbe küllehâ ille'l-emâneh, ve'l-emânetü* fi's-salâti, *ve'l-emânetü* fi's-savmi, *ve'l-emânetü fi'l-hadîsi, ve eşeddü zâlike'l-vedâiu.)*

(*El-katlü fi sebîli'llâh yükeffirü'z-zünûbe küllehâ ille'l-emâneh*) "Allah yolunda öldürülmek, bütün günahlara kefaret olur, yalnız emanete değil. (*Ve'l-emânetü* fi's-salâti, *ve'l-emânetü* fi's-savmi, *ve'l-emânetü* fi'l-hadisi) Emanet namazda, oruçta ve sözde olabilir. (*Ve eşeddü zâlike'l-vedâiu*) Hepsinden mühimmi de elle getirilen emanete vefa etmektir."

Allah için muharebeye girdik. Derken şehid olduk. Bütün günahlar silinir, yalnız emanet affolunmaz. Sana birisi bir emanet vermiş, o emanet senin elindeyken şehid olmuşsun. Günahların affoluyor, fakat o emanet senin üzerinde duruyor.

Emanet nelerdir? Peygamber SAS şimdi emaneti bizlere izah ediyor. Emanet nelerdir?

Biz emanet diyerekten; benim bir saatim var, size verdim ve "Şunu muhafaza edin, birazdan gelir alırım!" dedim. Gelemedim kaldı sizde. Siz beni bulamazsanız da mirasçılarımı bulup, bu saati onlara vermek mecburiyetindesiniz ki o emanet elinizden sahibine gitmiş olsun. Biz emanet bunu zannediyoruz; para ve sâire.

Namaz bize emanettir. Şimdi günahlar dökülüyor, affoluyor ama emanet affolmaz dedi. O emanetin içerisindedir es-salah. Namaz da bize emanet.

Ayet-i kerimede buyruluyor ki, *Estaizü bi'llâh:*

اِنَّا عَرَضْنَا الاَمَانَةَ عَلَى السَّمٰوَاتِ وَالاَرْضِ وَالْجِبَالِ ، فَاَبَيْنَ اَنْ يَحْمِلْنَهَا

وَاَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الاِنْسَانُ ، اِنَّهُ كَانَ ظَلُوماً جَهُولاً (الأحزاب:٧٢)

(İnnâ aradne'l-emânete ale's-semâvâti ve'l-ardı ve'l-cibâli feebeyne en yahmilnehâ ve eşfakne minhâ ve hamelehe'l-insânü, innehû kâne zalûmen cehûlâ.)[Biz emaneti, göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten çekindiler, sorumluluğundan korktular. Onu insan yüklendi. Doğrusu o çok zalim, çok cahildir.] (Ahzab, 33/72)

İnsan bu emaneti aldı. Müfessirler, "Bu emanet nelerdir?" diye incelemişler. Altından çıkılamayacak kadar çok mânâlarla karşılaşmışlar. Namaz onun içerisinde, oruç onun içerisinde, doğruluk onun içerisinde, sadakat onun içerisinde… Hep iyilikler.

Burada bir tanesi de namazdadır. Namaz emanettir sana… Nasıl? Allah-u Teàlâ nasıl emrettiyse o şekil kılmak üzere… Keyfine göre değil. Namazı Allah'ın emri nasılsa, Peygamber SAS nasıl onu bize gösterdi, talim ettiyse o şekilde kılacağız. Yoksa iki kılarsın, dört kılarsın, sekiz kılarsın, on kılarsın… Hiçbirisi makbul değil. Gösterilen neyse öyle kılacaksın.

Oruç. Oruç da bize emanet.

Konuşmalar. Konuşmalar da emanet. Nasıl? Doğru konuşacaksın. Yalan konuşursan emanete hıyanetlik etmiş olacaksın.

Bunun en kısası olarak Kur'an bize emanet, Kur'an'ın içerisinde Cenab-ı Hak neleri dediyse… Hadisler de bize emanet, Peygamber de neleri söylediyse… Bu emanetlere riayet edebilirsen bahtiyarsın. Edemediğin taktirde günahların affolur, bunlar sırtında kalır. Şehid olmakla bunlardan kurtulamıyorsun yani.

Bunların en şiddetlisi vedialar, verilen emanet şeyler. Mal, mülk, hayvan ve saire vedia olarak ne bıraktıysa… Bunları da sahiplerine vermekle insanlar daima mükelleftirler.

Onun için diyor ki: Muharebede şehid olmak her günahı döker ama borç kalır. Daha önce savm, salât dedi ya onlar hukuku'llahın konusu. Burada da hukuku'n-nâs'tan ibaret olan borç.

"—Ahmet Bey! Bana bu akşam beş bin lira ver. Şunu ödeyeyim, bunu yapayım; üç gün sonra sana veririm."

Akşam Azrail AS geliyor. Diyebiliyor musun ki:

"—Dur, ben şu borcu ödeyim de ondan sonra gel!"

Diyemiyorsun. Bakıyorsun ki bir kaza olmuş Ahmet gitmiş. E bu borç!

"—Ne bileyim ben, babamın hakikaten sana borcu var mıydı yok muydu? Olsa da zaten bizim bunu ödeyecek hâlimiz yok. Bak bize de para lazım. Eh Allah bize verirse biz de sana öderiz" der en insaflısı.

Bakarsın o da yok. O adam o borçla ahirete gider. Ondan sonra Cenab-ı Hakk'a hesabını nasıl verir bilmem. Onun için borçtan çok sakınmak lazım! Çünkü biz zaten kendimiz emanetiz. Bilmiyoruz ki bu can ne zaman bizden alınacak.

Buna rağmen bir sene, iki sene, üç sene, dört sene vade ile nasıl borç yapıyorsun:

"—Şu binayı bana ver. Ben sana bunu 4 sene içinde ödeyeyim, ayda şu kadar şu kadar."

Sen dört sene demek senetlisin ha. Allah sana selamet versin, bana da selamet versin. Ne uzun emel derler buna. Bunun arkasından ne kavgalar, ne kıyametler kopar.

Şimdi şehid olunca iki hak var: Birisi Allah-u Teàlâ'nın kendi hakkı… Birisi de kullarının hakkı…

Cenab-ı Hak, şehid olanın kendisine olan haklarını affediyor. Ama kullara olan hak baki kalıyor. Bu haktan kurtulmak, ancak o kulların bağışlaması, affetmesi yahut hakkın ödenmesiyle olacak.

Onun için, hepiniz biliyorsunuz, Cenab-ı Peygamber SAS cenaze namazına geldiği vakit;

"—Bunun borcu var mıydı?" diye sorardı.

"—Borcu vardı." denirse

"—Borcuna tekeffül eden var mı?" derdi.

Mirasçıları çıkıp;

"—Ben ödeyeceğim yâ Rasûlallah!" dediler mi;

"—*Allahu ekber!*" der, namazı kıldırırdı.

Eğer borcuna kimse tekeffül edemiyorsa, mirasçılarında filan ödeyecek bir şey yoksa;

"—Siz kıldırın kardeşinizin namazını!" der ve çekilirdi.

Ne kadar ince bir şeydir bu.

Onun için, bu hırsa dayanıyor. İnsan aç kalır Allah esirgeye, komşudan bir şey ister, birisinden bir zaruret dolayısıyla bir şey ister. Ölse de Cenab-ı Hak bu borcu öder. Çünkü zaruret olarak onu aldı. Akşama aç, yemese ölecek. O zaruretten dolayı aldığın borcunu da ödeyemeden öldü. O Allah-u Teàla'nın meşietindedir, affeder onu Cenab-ı Hak.

Ama öteki öyle değil. Hırs. Yüz bin lirası var, daha istiyor ki beş yüz bin lirası olsun. Ötekinden berikinden de bir şeyler alıyor efendim ödeyemiyor da sonra. Onun hali çok haraptır.

Ondan dolayı, mümkün mertebe kimseye yük olmadan, kendi kazancıyla geçinebilmenin yolunu bulmak lazım! Hem ağırlık olma, yük olma âleme, çünkü herkesin malı da kendisine göre kıymetlidir. Sen onun malını alıp yiyip de rahat mı edeceksin?

e. Lânete Müstehak Olanlar

Taberânî ve Hatîb-i Bağdâdî, Abdullah ibn-i Ömer, Abdullah ibn-i Amr ve Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[224]

اَلْقَاصُّ يَنْتَظِرُ اللَّعْنَةَ ، وَالْمُسْتَمِعُ يَنْتَظِرُ الرَّحْمَةَ ، وَالتَّاجِرُ يَنْتَظِرُ الرِّزْقَ ، وَالْمُحْتَكِرُ يَنْتَظِرُ اللَّعْنَةَ ؛ وَالنَّائِحَةُ وَمَنْ حَوْلَهَا مِنِ امْرَأَةٍ مُجْتَمِعَةٍ ، عَلَيْهِنَّ لَعْنَةُ اللهِ ، وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ (طب. خط. عن ابن عمر ، وابن عمرو ، وابن عباس)

RE. 227/3 (*El-kassu yentaziru'l-la'nete, ve'l-müstemiu yentaziru'r-rahmete, ve't-tâciru yentaziru'r-rizka, ve'l-muhtekiru yentaziru'l-la'nete; ve'n-nâihatü ve men havlehâ mini'mreetin*

---

[224] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.426, no:13567; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.205, no:311; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.233, no:4690; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.453, no:914; Hatîb-i Bağdâdî, Târih-i Bağdad, c.IX, s.424, no:5034; Dört Abdullah RA'dan.

müctemiatin, aleyhinne la'netu'llàhi ve'l-melâiketi ve'nâsi ecmaîne.)

(*El-kassu yentaziru'l-la'nete*) "Kıssalar anlatan adam lanete müstehak, (*ve'l-müstemiu yentaziru'r-rahmete*) dinleyen rahmete muntazır olur. (*Ve't-tâciru yentaziru'r-rizka*) Tacir de rızka muntazırdır. (*Ve'l-muhtekiru yentaziru'l-la'nete*) Muhtekir ise lâneti bekler. (*Ve'n-nâihatü ve men havlehâ mini'mreetin müctemiatin*) Nâiha (cenazelerde para ile tutulup ağlattırılan kadınlar) ve etrafında toplanan kadınlara, (*aleyhinne la'netu'llàhi ve'l-melâiketi ve'nâsi ecmaîne*) Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti olsun!"

Şimdi (*el-kas*) diye vaizlere diyorlar. Kıssa nakleden vaizler Allah-u Teàla'nın lânetini beklerler.

"—Canım nasıl olur? Bir insan vaaz etsin de arkasından lânet beklesin?"

Bu iki cihetten dolayıdır:

1. Aleme veriyor nasihatı ama kendisi ondan nasihat almıyor. Güzel güzel söylüyor, fakat kendisi söyledikleriyle amil olmadığı için Allah-u Teàla'nın lanetine uğruyor o adam.

2. Söylediği sözlerde ilâve yapıyor veyahut eksik söylüyor. Allah Celle ve A'lâ'nın kelamına ve Peygamber Efendimiz SAS'in mübarek sözlerine ne ilave olunur, ne de o sözler eksik söylenir. Aynen neşretmek lazım!

Bu iki cihetteki olan kusurlarından dolayı bunların hâli haraptır. Vaaz etmek kolay değil.

Vaiz lâneti bekliyor, dinleyen de rahmet-i ilahiyi. Çünkü hak söylüyor, doğru söylüyor, dinleyenler istifade ediyor. Ama kendisi dediğiyle amel edemediğinden dolayı lânete müstahak oluyor.

Tüccar alışveriş ediyor, Allah'ın vereceği rızkı bekliyor. Alır satar. O alıp satışında Allah-u Teàla'nın ona taksim ettiği, kısmet kıldığı kazancı ele geçirir.

Bir de var ki, tüccar ama saklıyor aldığını, "Fiatlar artsın da öyle piyasaya çıkarayım! O zaman çıkarayım, çok kazanayım!" diyor.

Dün birisi söyledi de çok acı: Bir tüccar bir düğünde yalnız içki parası olaraktan kaç yüz bin lira ödemiş. Tabi bu gazetelere

düşmüş, herkesin kulağına gitmiş. E bu helâlden kazanılan para böyle haramlara gitmez. Demek ki bu kazanılırken de ihtikârla kazanılmış.

İhtikârla kazanıyorsun ama müminlerin, müslümanların ve insanların da ızdırabına vesile oluyorsun. Yok! Arıyor adam. Gaz arıyorsun yok, yağ arıyorsun yok, et arıyorsun yok, ekmek arıyorsun yok… Neden? Diyor ki:

"—Zam yapılsın da öyle satayım. Biraz daha artsın. Biraz daha fazla kazanayım!"

Bunları yapmak suretiyle kazananlar lanete müstehak oluyor. Ötekilere rızık veriliyor, bu da lâneti bekliyor.

Naiha, ağlayıcı kadınlar. Bunlar da cenazelerde, ölülerde akraba ü taallukat toplanır, orada vaveyla ederek kıyametler koparıp ağlarlar, sızlarlar.

"—Ah şöyleydi de, ah böyleydi de, işte genç idi, şöyleydi, böyleydi…" diyerek ağlarlar.

Feryad ü figan koparırlar. Kadın olsun, erkek olsun kimler toplanıp da —ekseriyetle toplananlar kadınlardır— bu ağlamaya iştirak ettiyse, onlar da lanete müstehak olurlar.

Çünkü Allah-u Teàla'nın takdirine razı olmuyorlar. Hayata gelirken gülüyorduk, seviniyorduk "Oh! Allah bize evlat verdi." diyorduk. E bugün de aldı. Alması dolayısıyla ahirete giderken ne bu feryad ü figan...

Ama insan üzülür, acır, gözünden yaş akar da bağırıp çağırmaz tabi… Bağırıp çağırmak yasak. Onun iyiliklerini, şunlarını bunlarını kaside haline getirip de söylemelerle herkesi ağlatırlar. Onların okuyucuları var böyle ağlatmak için. Güzel güzel mersiyeler okurlar, o mersiyelerin arkasından başlar ağlamaya yalancıktan… Herkes de ağlayınca, sen de ağlamaya mecbur kalırsın onlara bakaraktan.

Peygamber SAS, hem Allah'ın hem meleklerin hem de bütün insanların lânetinin bu tip insanların üzerine olduğunu bildiriyor. Ki Allah-u Teàlâ'nın takdirine razı değiller ki, ortalığı feryad ü figana boğuyorlar.

Onun için çoluk çocuğa daima nasihat etmek, vasiyet etmek de evde hepimizin vazifesidir.

"—Evladım sakın ha! Bak emr-i hak vaki olursa öyle deliliğe

lüzum yok. Hepimiz Allah'ın kullarıyız. Hepimiz buradan ahirete gideceğiz. Binaen aleyh, sizin vazifeniz bizim için ağlayıp, feryad ü figan edip kıyamet koparmak değil. Okursunuz ruhumuza, hayırlar yaparsınız ruhumuza, güzelce cenazemizi tertemiz kaldırırsınız. Sizin vazifeniz bunlardır ha!" filan diyerekten ikide birde onların kulaklarını doldurmak lazım!

Tabi onlar gençtir, bilmezler. Kulakları da böyle doldurulmazsa elbette feryad ü figan ederler.

f. Namazı Bekleyen Kimse

İbn-i Hibbân, Ukbe ibn-i Âmir RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[225]

اَلْقَاعِدُ عَلَى الصَّلاَةِ كَالْقَانِتِ ، وَيُكْتَبُ مِنَ الْمُصَلِّينَ مِنْ حِينِ

[225] İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V, s.386, no:2038; Ukbe ibn-i Âmir RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.292, no:18936; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.216, no:15350.

يَخْرُجُ مِنْ بَيْتِهِ ، حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى بَيْتِهِ (حب. عن عقبة بن عامر)

RE. 227/4 (*El-kàidü ale's-salâti ke'l-kàniti, ve yektübü mine'l-musallîne min hîni yahrucü min beytihî, hattâ yercia ilâ beytihî.*)

(*El-kàidü ale's-salâti ke'l-kàniti*) "Namaz beklerken oturan kimse, ibadette oturan gibidir. (*Ve yektübü mine'l-musallîne min hîni yahrucü min beytihî, hattâ yercia ilâ beytihî*) Evinden çıkıp tekrar evine dönünceye kadar namazda yazılır."

Namaza erkenden gelmiş, oturuyor, namaz kılmıyor. Namaz vaktini bekliyor, "Vakit gelsin de kılayım!" diyerek. Namazı beklemek için oturan insan, uzun sûreleri okuyarak namaz kılan insan gibidir.

İster gece ister gündüz; ama çok uzun sûreleri okumak suretiyle ayakta namaz kılan insan nasıl sevap alırsa, bu namazı beklemek için oturan insan da aynı sevabı alır.

Evinden çıkıp da tekrar evine dönünceye kadar, hep namazdaymış gibi sevap yazılır ona.

g. Kadere İnanmayanlar

Ebû Dâvud, Beyhakî ve Hàkim, Abdullah ibn-i Ömer RA'dan; İbnü'n-Neccar Sehl RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[226]

الْقَدَرِيَّةُ مَجُوسُ هَذِهِ الأُمَّةِ ، إِنْ مَرِضُوا فَلا تَعُودُوهُمْ ، وَإِنْ مَاتُوا فَلا تَشْهَدُوهُمْ (د. ق. ك. عن ابن عمر ؛ وابن النجار عن سهل)

RE. 227/5 (*El-kaderiyyetü mecûsü hâzihi'l-ümmeti, in meridù*

---

[226] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XII, s.302, no:4071; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.65, no:2494; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.159, no:286; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.203, no:20658; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.237, no:4705; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VII, s.417, no:11874; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.212; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.314; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIX, s.62; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

felâ teùdûhüm, ve in mâtû felâ teşhedûhüm.)

(*El-kaderiyyetü mecûsü hâzihi'l-ümmeti*) "Kaderiyye taifesi, bu ümmetin mecûsîleridir. (*İn meridù felâ teùdûhüm*) Hastalanırlarsa onları ziyarete gitmeyin! (*Ve in mâtû felâ teşhedûhüm*) Ölürlerse cenaze namazlarını kılmayın!"

Kaderiyye dediğin gâvur değil. İslâm mezhepleri içerisinde Kaderiyye denilen bir mezhep var. Bunlar diyorlar ki:

"—Kader denilen şey yoktur. Kader insanın elindedir. İnsan isterse iyilik yapar, isterse kötülük yapar."

Kaderi inkâr ediyorlar. Bizim itikadımızda kadere, hayır ve şerrin Allah'tan geldiğine inanırız. "Hayır ve şer Allah'tandır." deriz.

Bunlar diyor ki:

"—Kul kendisinin hàlikıdır. Yapacağı işleri kul kendisi yapar."

Allah'ın elinden alıyor işi.

Biz o zaman çocuktuk da bu dersi okurken, bunların birisine rast geldik, bir grubuna. Bize de öğretmişlerdi:

"—Sen kendinin hàlikı isen, ağzını kapamadan 'be' de bakalım! Ağzını yummadan 'Be' harfini çıkar, 'Mim' harfini çıkar. Ama ağzını yumma! Madem ki hâlıkısın yapacağın işin, yap bakalım bu işi!" dedik.

Ha! İnsan demek ki ne kadar aciz. 'Be' demek için muhakkak dudakları kapamak lazım. Bu da senin elinde değil. Hâlikın olsan kapamadan diyebilirsin. Demek ki hàlik değilsin, mahlûksun.

Kaderiyye denilen bu mezhep sahipleri, bu ümmetin mecusileridir. Mecûsî, ateşe tapan, putperestler. Mecûsîye niye teşbih ediyor? Mecûsî diyor ki:

"—Allah ikidir: Birisi zulmet, birisi nurdan ibaret. Nurun Allah'ı ayrı, zulmetin Allah'ı ayrı… Hayrın Allah'ı ayrı, şerrin Allah'ı da ayrı..."

Biz de birçok eski heykelleri görmüş, seyretmişizdir. "İşte bu hayır ilahesi, bu şer ilahesi" diyerekten ad takmışlar. Taşlardan yapmışlar bir şeyler, onlara hayır Allah'ı, şer Allah'ı diyerekten de ad takmışlar. Kendi elleriyle kendilerinin yaptıkları şeyler. Ama bu insanların içine kadar geçmiş.

Şimdi Kaderiyye mezhebi mensubu da diyor ki:

"—Hayrı da ben yaparım, şerri de ben yaparım! Hayır da benim elimde, şer de benim elimde..."

Biz de kayıyoruz ya konuşma sırasında… Biz de diyoruz ya bunu:

"—Adam istersen hayır yaparsın, istersen de şer yaparsın."

Biz de kendiliğimizden Kaderiyye mezhebinin içerisine kendimizi sokuyoruz. Hayır ve şer Allah'tandır. Burası çok dikkat ister, çok da incedir bu…

Eğer hayır ve şer insanların elinde olsa, insanların hiçbirisi şerri işlemez. Şer işleyen insanlar pek az kalır. Herkes milyoner olmak ister, rahat etmek ister, şöyle olmak böyle olmak ister… Fakat herkes bunlara muvaffak olamaz. Ancak takdir-i ilahi kimlereyse onlara nasip olur.

Onun için şimdi bu Kaderiyye mezhebine salik olanlar, girenler, bu ümmetin mecûsîleridir bunlar. Allah-u Teàla'nın takdirini kaldırıyor, onun yerine kendi takdirini koyuyor, diyor ki:

"—İnsan kendi ne yaparsa yapar."

Dört Ehl-i Sünnet mezhebi ve imamları; İmam-ı Âzâm, İmam-ı Şâfi, Hanbeli, Maliki Hazretleri bunları elemiş el-hamdü lillâh. Bu mezheplerin salikleri ehl-i sünnettir, ehl-i sünnet itikadı üzeredirler. Bunların görüşü doğrudur. Bunların gayrı olan mezheplerin hepsi bâtıldır ve fikirleri de tehlikelidir.

Bak ne diyor: Bu mezhebe sâlik olanlar hasta olurlarsa, sakın onlara gidip de geçmiş olsun demeyin! Ziyaret etmeyin! Ölürlerse, cenazelerine de gitmeyin!

Allah kusurlarımızı affetsin… Kim bilir, biz ne kadar mecûsînin namazını kılıyoruz. O musalla taşlarına Kaderiyyenin bile yanında yıkanmış kaldığı kim bilir neler geliyor.

Evvelki gün duydum. Çok korktum, Allah muhafaza etsin… Kardeşlerimizden birisinin kardeşi:

"—Ben İslam değilim. Ben Müslüman değilim. Ben Müslümanlıktan çıktım. Memleketten de çıkacağım!" demiş.

"İslam değilim!" diye söyleyebiliyor. Bunu söylemek Kaderiyyelikten daha aşağıdadır. İslam'dan çıkmak mürtedliktir.

Şimdi mürted kimdir, gavur kimdir? Gavuru haksız yere kesemezsin. Gavuru ancak muharebe olurken kesmek caizdir. Muharebenin gayrısında gavura elleşemezsin. Memlekette bu

kadar gavur yaşıyor bizim. Ne yapabiliyoruz, hiçbir şey yapabiliyor muyuz? Ne eskiden ne şimdi… Hakkımız değil. O da Allah'ın kuludur. Ama gâvurmuş; İncil'ine uysun, Tevrat'ına uysun, neyine uyarsa uysun. Bize ait değil o.

Ama "Ben çıktım" diyerekten İslam'dan çıkan insanın katli vaciptir. Gâvuru öldüremezsin. Gâvurun katli vacip değil. Ama İslam'dan dönenin katli vacip.

Ehl-i kitabın kestiğini –-Ermeni, Rum, Yahudi, bu memlekette başka kim varsa— yeriz. Kasabı keser, sen de oradan etini alır güzelce yersin. O sana helaldir. Ama mürtedin kestiğini yiyemezsin.

Ehl-i kitabın kızını da alırsın. Rum kızı, Yahudi kızı hoşuna gider; o "Ben sana varacağım!" der sen de "Ben seni alacağım!" dersin, alırsın. "Evleniyoruz!" dersin. O gavur sen de müslüman. Zararı yok.

Ne kadar zaman, birçok büyüklerimiz de almışlar gavur kızlarını. Ama mürtedin ne kızını alabilirsen, ne ona kız verebilirsin. Aradaki kötülüğe bak şimdi! Kızını da alsan olmaz, kızını da versen olmaz.

Allah affetsin cümlemizin günahını…

h. Kur'an Okumanın Mükâfatı

Taberânî ve İbn-i Mürdeveyh, Hz. Ömer RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[227]

الْقُرْآنُ أَلْفُ أَلْفِ حَرْفٍ ، وَسَبْعَةٌ وَعِشْرُونَ أَلْفَ حَرْفٍ ؛ فَمَنْ قَرَأَهُ صَابِرًا مُحْتَسِبًا ، فَلَهُ بِكُلِّ حَرْفٍ زَوْجَةٌ مِنَ الْحُورِ الْعِينِ (طس. وابن مردويه ، وأبو نصر عن عمر ؛ قال: غريب الإسناد والمتن ، وفيه زيادة على ما بين اللوحين ويمكن حمله على ما نسخ تلاوته)

---

[227] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.361, no:6616; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VII, s.339, no:11653; Hz. Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.517, no:2308; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.223, no:15368.

RE. 227/7 (*El-kur'ânü elfü elfi harfin, ve seb'atün ve ışrûne elfe harfin; femen karaehû sàbiren ve muhtesiben, felehû bi-külli harfin zevcetün mine'l-hûri'l-îni.*)

(*El-kur'ânü elfü elfi harfin, ve seb'atün ve ışrûne elfe harfin*) "Kur'an bir milyon yirmi yedi bin harftir. (*Femen karaehû sàbiren ve muhtesiben*) Kim onu Allah'tan ecrini umarak ve sabırla okursa, (*felehû bi-külli harfin zevcetün mine'l-hûri'l-îni*) her bir harfine karşılık kendisine hurilerden bir zevce vardır."

Kur'an-ı Azimüşşan kitabımız bir milyon yirmi yedi bin huruftan ibarettir yahut daha ziyadedir. Kur'an harfleri hep sayılıdır. Her surenin başında da Hamdi Efendi'nin tefsirinde "Bu sûrede bu kadar ayet var, bu kadar da harf vardır." der.

Harfler bile sayılıdır Kur'an'da… Bir sûreye bir harf bile ziyade olmamıştır. Peygamber Efendimiz SAS zamanı saadetindeki harfler ne kadarsa, bugünkü Kur'anımızda da aynı o kadar harf vardır. Ne bir tane ilave olmuştur, ne de bir tanesi çıkarılmıştır. Harfler öyle muntazamdır.

Kim ki Kur'an'ı, mükâfatını Allah'tan isteyerek okursa, her okuduğu harf için, Cenab-ı Hak ona Cennet'te bir huri verir. Hudutsuz bir nimet…

i. Kur'an Bütün Dertlere Devadır

Ebü'n-Nasr ve Kudàî, Hz. Ali RA'dan rivayet etmişler.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[228]

اَلْقُرْآنُ هُوَ الدَّوَاءُ (أبو النصر ، والقضاعي عن علي)

RE. 227/8 (*El-kur'ânu hüve'd-devâ'*) "Asıl deva Kur'an'dır."

Bütün şifa Kur'an'dadır. Kur'an ile şifa olmayan, başka yerden şifa bulamaz. Kur'an'ın hülasası Fatiha-i Şerif'tir. Fatiha-i Şerif bütün dertlere devadır. Bazı iç dertlere de; ahlâkî olan marazlara karşı da, itikàdî olan marazlara karşı da…

Bir adam Hz. Ömer'e her gün gelirmiş.

"—Açım, çıplağım; bana yardım et, bana para ver!" diyerek hazineden mal ister dururmuş, yardım ister dururmuş. Hz. Ömer de herhalde bir gün canı sıkılmış ki:

"—Yahu her gün ne gelip duruyorsun, istiyorsun. Kur'an'a çalış. Kur'an sana kâfi gelir. Git! Gelip durma benim kapıma!" demiş.

Adam kaybolmuş. Bir müddet sonra Hz. Ömer, o adamı aramış ve etrafındakilere demiş ki:

"—Her gün gelip bizden bir şeyler isteyen bir adam vardı. Ne oldu o adam?" Bulmuşlar çağırmışlar. O adam demiş ki;

"—Allah'ın kitabı beni Hz. Ömer'in kapısına müracaattan kurtardı. Şimdi ben Rezzak'tan istiyorum senden değil. Sen rızık yiyicisin. Rızık yiyici olduğun için beni kovdun. Fakat ben bu sefer Rezzak'a yöneldim. Rezzak bana veriyor her şeyi."

Niçin? Kur'an sebebiyle…

Onun için Kur'an'ın bereketi nâmütenâhidir. Bütün dünyanın bütün bereketleri biter, Kur'an'ın bereketi bitmez. Onun için Kur'an bütün dertlere devadır. Bütün dertlere… Fakirliğe de

---

[228] Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.51, no:28; Deylemî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.III, s.229, no:4676; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.517, no;2310; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.227, no:15376.

devadır, hastalıklara da devadır, dertlere de devadır, dünyaya da devadır, ahirete de devadır.

Dünya da Kur'an'ın üzerinde, ahiret de…

j. Kur'an Şefaatçidir

Taberânî ve Ebû Nuaym, Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan; İbn-i Hibbân, Beyhakî ve Ziyâü'l-Makdisî, Câbir ibn-i Abdullah RA'danve Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[229]

الْقُرْآنُ شَافِعٌ مُشَفَّعٌ ، وَمَاحِلٌ مُصَدَّقٌ ، فَمَنْ جَعَلَهُ إِمَامَهُ قَادَهُ إِلَى الْجَنَّةِ ؛

وَمَنْ جَعَلَهُ خَلْفَ ظَهْرِهِ ، سَاقَهُ إِلَى النَّارِ (طب. حل. عن ابن مسعود ؛

حب. هب. ض. عن جابر ، عن ابن عباس)

RE. 227/9 (*El-kur'ânü şâfiun müşeffeun, ve mâhilün musaddakun, femen cealehû imâmehû kàdehû ile'l-cenneti; ve men cealehû halfe zahrihî. sâkahû ile'n-nâri.*)

(*El-kur'ânü şâfiun müşeffeun*) "Kur'an-ı Kerim şefaatçidir ve şefaati makbuldur. (*Ve mâhilün musaddakun*) Riayet etmeyenlere ise hasım olarak isbat-ı vücud edecektir. (*Femen cealehû imâmehû kàdehû ile'l-cenneti*) Kim ki, Kur'an'ı öne alırsa, Kur'an onu Cennet'e götürür. (*Ve men cealehû halfe zahrihî. sâkahû ile'n-nâri*) Kim de arkasına bırakırsa, onu da Cehenneme sürer."

Kur'an bir kitaptır ama Cenab-ı Hak o kitabın kendisine bir şefaat hakkı vermiştir:

"—Yâ Rabbi! Bu kulun senin kitabın ile amil oldu. Okudu,

---

[229] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.198, no:10450; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.X, s.497, no:30677; Ahmed ibn-i Hanbel, *Zühd*, c.I, s.155; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.229, no:4675; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.415, no:791; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.127; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.198; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.351, no:2010; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.487, no:2486; Ma'kıl ibn-i Yesâr RA'dan.

geceleri namazlar kıldı, Kur'anlar okudu… Ben şahidim!" der. "Beşeriyet itibariyle kusurları da var tabi" diye affını ister, şefaat eder.

Herkes şefaat eder ama herkesin şefaati kabul olmaz. Şefaati kabul olanlar içerisinde bir Peygamber SAS var, bir de Kur'an-ı Azimüşşan... Bu iki şefaatçiyi Cenab-ı Allah reddetmiyor. Bunların şefaati ind-i ilâhide makbul. Kime şefaat ederse, o kurtarıyor yakasını…

Aynı zamanda iki taraf için lehte ve aleyhte şahitlik ediyor. Lehte olanlara yani Kur'an'la amil olanlara diyor ki:

"—İşte bunlar yâ Rabbi! Gece namazlarını kıldılar. Kur'an ile amil oldular, Kur'an'ın yolunda yürüdüler. Affet kusurlarını!"

Ötekisi için de diyor ki:

"—Yâ Rabbi! Bu adam hiç bu kitap ile amil olmadı. Hiç okumadı. Hiç yüzüne bakmadı. Bilakis Kur'an'ın dediklerinin tersini yaptı. Kur'an şunu dedi, o aksini yaptı. Kur'an bunu dedi, aksini yaptı. Namazını kılmadı, şunu yapmadı bunu yapmadı…" diye şikâyet ederler.

Şikayetçi. Müdde-i umumi diyorlar ya umumi davacı… Bunun da davası kabul olunur. Davası da reddolunmaz.

Kim Kur'an'ı önüne alırsa, yani onunla amil olursa; Kur'an'a hizmet eder de Kur'anın dediklerini yaparsa, tutarsa, Kur'an onu Cennet'e doğru çeker götürür.

Kur'an'ı arkasına bırakırsa…

Çocuklarına vasiyet ediyor:

"—Oğlum ben ölürsem bak bu kadar namazım var, bu kadar orucum var, bunlar için bir devir yaptırırsınız. Ondan sonra benim şuna buna borcum var. Onu da ödersiniz. Şu kadar namaz kılmadım, bu kadar oruç tutmadım filan. İşte bunları ödersiniz." diye arkasına atıyor.

Babası çocuğuna:

"—Oğlum ben öldükten sonra şuraya bir çeşme yaptırırsınız. Şuraya bir cami yaptırırsınız. Şuraya bir medrese yaptırın. Şuraya bir mektep yaptırın!" diye vasiyetler etmiş.

Namaz vakti gelmiş. Çocuk feneri almış babasının önüne düşmüş. Camiye gidiyorlar. Çamura gelince çocuk feneri önüne çekivermiş. Babası arkada karanlıkta kalınca çamura basmış.

“—Ne yaptın oğlum, niçin böyle yaptın?” demiş.

Oğlu:

“—Baba! Sen yaptın ben yapmadım ki. Sen yapacağın şeyleri kendinden sonraya bırakıyorsun. İşte kendinden sonraya bırakılınca böyle olur bu. Yapacaksan vaktinde yap da sonra bize de vebal bırakma bari!” demiş.

Onun için Kur’an ile amil olabilirse ne bahtiyar…

Aziz kardeş! Sakın ha Kur’an’a sırtını çevirme, arkanı çevirme. Kur’an Allah’ın kitabı. Allah ile dövüş olmaz. Allah ile mücadele olmaz. Allah’a karşı asilik olmaz. Varlığı yaratan o... Seni yaratan o, beni yaratan o, bütün kâinatı yaratan da o... Bu Yaradan’a karşı insanın ters gelmesi kadar şaşılacak bir şey yoktur.

Zerre kadar aklı olan insan; “Yahu ben ne yapıyorum. Evet bu haramdır!” demelidir. Haram olduğu halde bunu irtikap ediyorsun ama nefsine aldanıyorsun. Tövbe et, bir daha yapmamaya çalış!

k. Kur’an Allah Kelamıdır

Ebû Nuaym, Abdullah ibn-i Abbas RA’dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[230]

اَلْقُرآنُ كَلاَمُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ ، فَلْيُجِلُ صَاحِبُ الْقُرْآن رَبَّهُ ، عَنْ إِتْيَانِ

مَحَارِمِهِ (أبو نعيم عن جويبر عن الضحاك عن ابن عباس)

RE. 227/10 (*El-kur’ânü kelâmu’llàhi azze ve celle, felyücil sahibu’l-kur’âni rabbehû an ityâni mehàrimihî.*)

(*El-kur’ânü kelâmu’llàhi azze ve celle*) “Kur'an Allahu Azze ve Celle’nin kelamıdır. (*Felyücil sahibu’l-kur’âni rabbehû an ityâni mehàrimihî*) Öyle ise Kur'an sahibi, Rabbinin, yasak ettiklerini yapmamak suretiyle, ona tazim etsin!”

---

[230] Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.III, s.228, no:4671; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.I, s.551, no:2470; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XV, s.226, no:15373.

Onun için, Kur'an okurken edeb ile okumak, edebe riayetkâr olarak okumak lâzım! Muhakkak surette herkesin Kur'an-ı Azimü'ş-şan'ı okumayı öğrenmesi lazım! Her mümin-i muvahhiddin, "*Lâ ilâhe illa'llàh, Muhammedün rasûlü'llàh*" diyen her Müslümanın, muhakkak surette Kur'an-ı Azimüşşan'ı okumasını öğrenmesi boynunun borcudur.

"—Bilemiyorum canım. Çocukluğum işte şöyle geçti böyle geçti. Şimdi de olmaz bundan sonra" filan demek doğru olmaz.

İnsan, doğuşundan ölümüne kadar ilmi talep etmek mecburiyetindedir. Doğuştan ölüme kadar. Dün öğrenemediysen bugün fırsat elde, öğrenebilirsin yine. Zor bir şey değildir 28 harfi bellemek. Birer günde bellesen 28 gün eder yâhu... 28 günde 28 harfi insan belleyemez mi? Bu 28 harfin birbiriyle çarpışması, bağlanması da bir ay sürsün. İki ay içerisinde, üç ay içerisinde insan mükemmel surette Kur'an-ı Azimü'ş-şan'ı okur. İsterse yani.

Onun için şimdi birçok bahtiyarlıklar var. Bugün en sevdiğimiz altın… Sarı altınlara herkes bayılır. Hadi bugün onun kendisini kaldırdılar ama elimizdeki banknot kağıtlar da onun yerine geçiyor. Onun yerine kullanıyoruz. Bunun için insan ne kadar zahmetler çekiyor ya. Şu banknotları çoğaltayım diye ne zahmetler çekiyor. O zahmetlerin eğer yüzde değil binde biri kadar bir zahmeti Kur'an-ı Azimü'ş-şan'ı öğrenmek için hasretsek, çoktan hafız oluruz.

İkincisi, "Gayret edip de şu paraları toplayalım, şöyle bir servet sahibi olalım!" diyerek uğraşıyoruz. Uğraşıyoruz ama hadi muvaffak da olduk. Birkaç milyon paramız da var. Beş on milyon, belki milyar paramız var. İşte şurası da bizim burası da bizim, şu saray da bizim, bu saray da bizim, bu vapurlar da bizim, şu da bizim, bu da bizim… Hadi şimdi Ay'ı da satın alalım, Ay da bizim olsun. Ama gözünü yumduktan sonra hepsi bitiyor. Gözünü yumuncaya kadar. Göz yumuldu mu Ay'ı da gitti, Güneş'i de gitti, hepsi gidiyor.

Ama Kelamullah'ı belledin. O Kelamullah seninle beraber gidiyor. Altınların hesabı var:

"—Nasıl kazandın, söyle bakalım? Niçin bunları böyle sakladın, niçin ihtikâr yaptın, söyle bakalım? Niçin faize verdin, söyle bakalım? Niçin faiz aldın, söyle bakalım?"

Oo, altından çıkılmaz. Ama Kur'an'ı okumuş, bellemiş. Onunla gelmiş, onunla gidiyor. Ne mutlu bu bahtiyarlara!

Onun için öğrenilecek bir şey varsa aziz kardeş, Kelamullah'tır. Çünkü ma'rifet-i ilahiye Kelamullah ile olur. Allah'ı bilmenin vasıtası Kelamullah'tır. Kelamullah'ı bilmeden Allah'ı bilmek mümkün değildir.

İşte gâvurlar da bakıyor; "Bu mülkün sahibi var. İsa da onun oğlu" diyor. Allah'ın oğlu olur mu?

Diyor işte ne yapacaksın?

Sen öyle bir itikada sahip ol ki, Kur'an'da Allahu Azze ve Celle sana kendisini nasıl bildirdiyse, sen öyle bilebilesin Onun için Kur'an'ı bilmek mecburiyetindeyiz ki, Allah'ı bilelim. Ma'rifetullah kolayca olmaz ki…

Onun için bir de hasetlik vardır. İnsan yaratılırken hasetçi

olarak yaratılmıştır. Komşu komşuyu çekemez, esnaf esnafı çekemez, hafız hafızları, hoca hocaları çekemez, vaiz vaizleri çekemez, müftü müftüyü çekemez… Hep birbirine grift olmuş.

Sebebi; ondaki mal onun elinden çıkmadıkça benim elime girmez ki. Ondan çıkıp bana gelmesi için işte hasetlik lazım. Müşteri girerken "Oraya gitme, gel bana!" diyeceğim, onun elinden müşterisini alacağım. Onun sattığı malı zemmedeceğim, "İyisi bende…" diyeceğim ki ben kazanayım. Bu haset ve hırs dolayısıyla insanlar birbirine böyle girmiş bugün. Altından çıkılacak bir imkân da yok.

Yalnız ma'rifet-i ilahiye mertebesine ulaşan ulemada bu olmaz. Burada hepsi ma'rifet-i ilahiyeye ulaşmış yüz tane hoca olsun, hepsi birbirinin elini öper, hepsi birbirine hürmet eder, hepsi birbirine saygı gösterir. Fakat bu mertebeye yetişemediyse, burada nakıssa birbirlerinin aleyhinde başlarlar çekememezliğe. Sebebi noksanlık.

Şimdi bak şu semâvâta! Hiç kimse darılır mı, "Sen niye bakıyorsun bu semâvâta?" diyerek. Darılmaz. Çünkü geniş, herkese yeter. Bak bakabildiğin kadar. Ma'rifet-i ilahiyenin yanında sema sıfır, hiç kıymeti yok. Ma'rifet-i ilahiye o kadar geniş.

Binaen aleyh, ma'rifet-i ilahiyeden alacağın lezzet, nasip ne kadar geniş olursa olsun, herkes gücü nisbetinde alır. Denizden su alırken "Sen alma, ben alacağım!" der misin? Sana da yeter bana da yeter. Deniz bu. Ma'rifet-i ilahiye de öyle bir derya ki ucu bucağı yok. Bu bizim denizlerin yine ucu bucağı var. Onun ucu bucağı da yok. İşte o ma'rifet-i ilahiyeye seni ulaştıracak şey Kur'an'dır.

"—E biz Kur'an'ın mânâsını da bilmiyoruz."

Öğren. İngilizce'yi bilebiliyorsun değil mi? Fransızca'yı? Onu da bilebiliyorsun. Almanca'yı? Daha küçük yaşından itibaren öğreniyorsun. Onları öğrenebilirken, senin kitabın olan, dininin kitabı olan Kur'an'ın "*El-hamdü li'llâh*"ının ne demek olduğunu bilmemek olur mu hiç! Demek ki sen tam dünya adamısın. Allah kusurumuzu affetsin de, Kelamullahın evvelâ kelimesini, lafzını öğrenelim. Sonra arkasından da mânâlarını öğrenmeye gücümüz yettiği nisbette çalışalım!

Onun için, Kur'an-ı Azîmü'ş-şan'a sahip olan insan, Rabbine ta'zimi iyi yapar. Şimdi bu müslümanlıkta bilinmesi gereken çok iyi bir şey var ki: Allah-u Celle ve A'lâ her yerde kuluyla beraberdir. Nerede olursan ol, Allah seninle beraberdir. Allah-u Teàla'nın seninle beraber olduğunu bilebilmek, imanın en efdalidir. Sen bir yer bul ki o yerde Allah olmasın. Karanlık bir yer bul ki orada Allah olmasın. Bulabilir misin böyle bir yer? Bulamazsın.

Bir hikâye aklıma geldi de. Bir şeyh efendinin bir sürü dervişleri varmış da içlerinden bir tanesini şeyh efendi pek seviyormuş. Öteki dervişler dermişler ki:

"—Yahu bunu neden bu kadar sever şeyh efendi? Neden sever acaba bu kadar?"

Anlamış bunu şeyh efendi.

"—Hadi, bugün sizinle bir kır alemi yapalım çocuklar!" demiş.

"—Pekiyi!" demişler.

Bir ilkbahar havasında çıkmışlar araziye...+

"—Çocuklar çiçeklerden bir şeyler toplayıp da getirin bakalım. Koklayalım. Onlardan istifade edelim!" demiş şeyh efendi.

Herkes yayılmış bahçelere. Şundan bir tane bundan bir tane diyerek güzel güzel demetler yapmışlar, getirmişler. Galiba onu bizim Hz. Hüdai'ye de atfediyorlar, başkalarına da atfederler ya… Şeyh efendinin çok sevdiği derviş de bir tane böyle boynu bükük bir şey bulup getirmiş.

"—Oğlum! Herkes demet demet getirdi. Sen neden böyle bir tane boynu bükük çiçek getirdin?"

"—Efendim! Hangisinin yanına gittiysem hepsi 'Allah' diyorlardı. Zikrullah yapıyordu. Kıyamadım koparmaya. Bu zavallının koparmışlar kanadını da bu mahrum olmuş zikrullahtan. Onu bulup da getirdim huzurunuza."

Buna işte ma'rifetullahtan bir nasip derler. Yani bunu hepimiz dil ile biliyoruz ama hakikaten bilebilmek meseledir yani. Onun için Allah-u Teàla'yı zikretmeyen hiçbir mevcut yok. Kâinatta ne görürsen gör hepsi Allah'ı zikrederler. Her şey onu zikrederken sen ekmel-i mâhlukat ve eşref-i mevcudat ol da Allah demekten kork, kaç ve Allah diyenleri de itham et. Bu insana da yakışmaz,

hiç kimseye yakışmaz.

Ehl-i iman olmak, ehl-i Kur'an olmak demektir. "*Lâ ilâhe illa'llah*" diyenlerin hepsi Kur'an'a sahiptirler. Kur'an'ı canlarına, ciğerlerine canları gibi basarlar. Ona kimseye söz söyletmek istemezler. Öyleyse sen de ona tazim et, hürmet et, saygı göster. Kur'an'ını iyi oku, okuduğun vakitte ta'zim ile oku, hakkına hukukuna riayet et, helaline haramına riayet et! Çok kazanacağım diye kendini cehenneme atma!

l. Kibir, Hased ve Hırstan Sakın!

Onun için bir büyük gelmiş, nasihat ediyor. Demiş:

"—Sana ben biraz nasihat edeceğim."

"—Buyurun efendim!" demiş.

"—Sakın büyüklenme! Büyüklük Allah'a mahsustur. Bak, İblis aleyhila'ne büyüklendi, Âdem'e secde etmedi. 'Ben ondan daha âlâyım' dedi. Fakat Allah'ın tard olunmuş, lânet olunmuş mâhluklarından birisi oldu. Kıyamete kadar mel'un.

İkincisi, hasetlik etme! Hz. Âdem'in çocuklarından Kabil hasetlik dolayısıyla kardeşi Habil'i öldürdü. Hasetliğin neticesi insanlar arasında kavgaya ve ölüme sebep olur.

Hırs da yapma sakın! Hırslı olma, takdir-i ilahiye razı ol. Dünya benim olacak diye de uğraşma. Hz. Âdem'e Cennet'i verdi Cenab-ı Hak. Cennet ki ucu yok bucağı yok. Her şey içinde… Ama Cenab-ı Hak Hz. Âdem'e:

'—Şuna elleşme, şundan yeme' dedi.

Âdem AS kim bilir ne zaman artık, 'Bir şunun tadına bakayım' demiş. Onun tadına bakınca karnına ağrı gelmiş. Karnına ağrı gelince yani defi hacet ihtiyacı hasıl olmuş. Kıvranıyor iki tarafa. Cenab-ı Hak bir melek yollamış "Sor bakalım niye kıvranıyor?" demiş.

'—Ne o Âdem. Ne oldu sana?"

'—Bilmem. Bir şeyler yedim. Karnım… Çıkarmak istiyorum bir şeyler.'

'—E bak bakalım. Cennette bulabilecek misin onu çıkarabilecek bir yer. Cennet bu. Nereye çıkaracaksın, öyle pislik yeri değil ki burası. Madem sıkıştın. Öyleyse hadi in bakalım dünyaya. Onun yeri dünya... O ancak dünyada çıkarılır. O ancak

dünyaya yakışır."

İnsanoğlunun dünyaya gelmesine sebep de bu hırs olmuştur. Binaen aleyh hırs sahibi olursan, Cennet'ten kovulanların neticesine uğrar insan Allah esirgeye.,, Çok kazanacağım derken.

Bir nasihati daha var onun:

"—Sakın, Ashab-ı Kirâm'ın işine karışma! O zaman da sükût et" demiş. Hani şu Hz. Ali ile Hz. Muaviye arasındaki vakalardan dolayı bin bu kadar sene geçtiği halde hâlâ onun tarafgirliği devam eder durur. Sakın buna sen karışma. Sükût et!" demiş. "Öyle bir vaka karşısında sükût et!" demiş.

Allah bizi de bunların arasında sükût edip de rızasını kazanan kullarının arasına kabul eylesin... Son nefesimize kadar rızası üzere ve sevdiği ameller üzere yaşayan kullarının arasına kabul etsin… Son nefeste de hep beraber kelime-i şehadet getirerekten hüsnü şehadetle, hüsnü hatimelerle ahirete göçen kullarının arasına sizi de, bizi de, ve bütün Ümmet-i Muhammedi de kabul buyursun ve nasib eylesin…

p. Hatim Duası

Sübhàne rabbiye'l-aliyyi'l-a'le'l-vehhâb… El-hamdü li'llâhi hakka hamdihî, ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn…

Allàhümme rabbenâ, yâ rabbenâ, tekabbel minnâ, inneke ente's-semîü'l-alîm… Ve tüb aleynâ yâ mevlânâ inneke ente't-tevvâbü'r-rahîm… Ve'hdinâ ve veffiknâ ile'l-hakkı ve ile'n-necâti ve ilâ tarîkın müstakîm… Bi-bereketi hatemâti'l-kur'âni'l-azîm, ve bi-hürmeti men erseltehû rahmeten li'l-àlemîn…

Va'fü annâ yâ kerîm… Va'fü annâ yâ rahîm… Va'ğfir lenâ zünûbenâ bi-fadlike ve cûdike ve keremike yâ ekreme'l-ekremîn ve yâ erhame'r-râhimîn…

Allàhümme zeyyinnâ bi-zîneti kur'âni'l-azîm… Ve ekrimnâ bi-kerâmeti kur'âni'l-azîm… Ve edhilne'l-cennete bi-şefâati'l-kur'âni'l-azîm…

Allàhümme'c'ali'l-kur'âne karînen… Ve fi'l-kabri mûnisen… Ve fi'l-kıyâmeti şefîan… Ve ale's-sırâti nûran… Ve ile'l-cenneti refikan… Ve ile'l-hayrâti küllihâ delîlen ve imâmâ...

Allàhümme'rhamnâ bi'l-kur'âni'l-azîm… Vec'alhu lenâ imâmen ve nûran ve hüden ve rahmeten yâ erhame'r-râhimîn…

Allàhümme zekkirnâ minhü mâ nesînâ… Ve allimnâ minhü mâ cehilnâ… Ve'rzukna tilâvetehû alâ tàatike anâe'l-leyli ve etrâfe'n-nehâr… Va'hşurnâ mea'n-nebiyyi salla'llàhü aleyhi ve selleme ve âlihi'l-ahyâr…

Ve hevlene'llàhümme's-saàdete, ve's-selâmete, ve'l-beşârete, ve'l-emân… Ve lâ tahtim lenâ bi'ş-şerri, ve'ş-şekàveti, ve'd-dalâleti, ve't-tugyân… Ve nebbihnâ an nevmi'l-gafleti, ve'l-keselân… Min kabli en tumîtenâ, ve min ekli'd-dîdan...

Allàhümme yemmin kitâbenâ… Ve yessir hisâbenâ… Ve sekkıl mîzânenâ… Ve a'tik rikàbenâ… Ve beyyıd vücûhenâ… Va'hşurnâ tahte livâi'l-mustafâ… Bi-rahmetike yâ erhame'r-râhimîn…

Yâ Rabbi, bu okuduklarımız hatimlerden, dualardan, tesbihlerden hasıl olan ecr ü mesûbatı sevgili Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ salla'llàhü teàlâ aleyhi ve sellem efendimiz hazretlerinin ve bi'l-cümle peygamberan-ı izâm hazeratının evlâd, ezvâc, ashàb ve etba'larının ve bu ana kadar geçmiş olan bi'l-

cümle mü'minûn, müminât ve meşâyıh-ı izâm hazerâtının ruhlarıyla beraber, memleketimizin medar-ı iftiharı Eyyüb Sultan Hazretleri'nin ruhuna ve bilumum eshabı güzin rıdavanu'llàhi aleyhim ecmain hazretlerinin ruhlarına;

Selâtîn-i mâziyyenin ruhları ile birlikte İskender Paşa'nın ruhlarına, bi'l-umum ashabı hayratın da ruhlarına; bâhusus hàzırûn ve cemâat kardeşlerimizin ve bu hatimleri okuyan kardeşlerimizin geçmişlerinin ruhlarına, ayrı ayrı hediye eyledik Mevlâ vâsıl eyleye…

Cümlesinin ruhlarını mesrûr, kabirlerini pürnûr, makamlarını âlî, derecelerini yüksek eyleyip, seyyiatlarını ve seyyiatlarımızı da hasenata tebdil eyle yâ Rabbi!

Bizlere dahi onlar gibi bu dâr-ı dünyadan göç vakti gelince, cümlemizi az ağrı, asan ölüm ve kâmil bir iman ile ve buyurun:

"—*Eşhedü en lâ ilâhe illla'llàh, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlüh…*"

Aşk ile bir dahi:

"—*Eşhedü en lâ ilâhe illla'llàh, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlüh…*"

Şevk ile bir dahi:

"—*Eşhedü en lâ ilâhe illla'llàh, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlüh…*" kelime-i tayyibe-i münciyesini de can u gönülden söyleye söyleye çene kapayıp göz yummayı Mevlâ cümle Ümmet-i Muhammed'e, hâsseten biz aciz kullarına da lütf u ihsân eyleye…

Allàhümme'c'alnâ mine't-tevvâbîn… Vec'alnâ mine'l-mutatahhirîn… Vec'alnâ min ibâdike's-sàlihîn… Vec'alnâ mine'llezîne lâ havfün aleyhim ve lâ hüm yahzenûn…

Allàhümme'hdinâ min indik… Ve efid aleynâ min fadlik… Ve esbiğ aleynâ min rahmetik… Ve enzil aleynâ min berekatik…

Allàhümme innâ nes'elüke temâme'n-nimeh… Ve devâme'l-âfiyeh… Ve hüsne'l-hàtimeh... Bi-hürmeti'l-fâtihah!

16. 01. 1972 – İskenderpaşa Camii

20. BÜYÜK GÜNAHLAR

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve'l-àkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...

Salâten ve selâmen alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

اَلْقُلُوبُ أَرْبَعَةٌ: قَلْبٌ أَجْرَدُ فِيهِ مِثْلُ السِّرَاجِ يُزْهِرُ ، وَقَلْبٌ أَغْلَفُ مَرْبُوطٌ عَلَى غِلَافِهِ ، وَقَلْبٌ مَنْكُوسٌ ، وَقَلْبٌ مُصْفَحٌ ؛ فَأَمَّا الْقَلْبُ الْأَجْرَدُ ، فَقَلْبُ الْمُؤْمِنِ سِرَاجُهُ فِيهِ نُورُهُ ؛ وَأَمَّا الْقَلْبُ الْأَغْلَفُ ، فَقَلْبُ الْكَافِرِ ؛ وَأَمَّا الْقَلْبُ الْمَنْكُوسُ ، فَقَلْبُ الْمُنَافِقِ ، عَرَفَ ثُمَّ أَنْكَرَ ؛ وَأَمَّا الْقَلْبُ الْمُصْفَحُ ، فَقَلْبٌ فِيهِ إِيمَانٌ وَنِفَاقٌ ؛ فَمَثَلُ الْإِيمَانِ فِيهِ ، كَمَثَلِ الْبَقْلَةِ يَمُدُّهَا الْمَاءُ الطَّيِّبُ ، وَمَثَلُ النِّفَاقِ فِيهِ كَمَثَلِ الْقُرْحَةِ ، يَمُدُّهَا الْقَيْحُ وَالدَّمُ ؛ فَأَيُّ الْمَدَّتَيْنِ غَلَبَتْ عَلَى الْأُخْرَى ، غَلَبَتْ عَلَيْهِ (حم. طس. عن أبي سعيد وصحح ، ثن عن حذيفة موقوفا ، ابن أبي حاتم عن سلمان موقوفا)

RE. 228/1 (*El-kulûbü erbaatün: Kalbün ecredü fîhi mislü's-sirâci yüzhiru, ve kalbün aglefe merbûtun alâ gılâfihi, ve kalbün menkûsün ve kalbün musfahun; feemme'l-kalbü'l-ecrâd… İlâ âhiri'l-hadis.)*

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

"—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin…

Cenab-ı Peygamber Efendimiz SAS bugünkü Hadis-i Şeriflerinde kalbi bize izah ediyorlar. Kalbi zikrediyorlar. Kalp tabii hepimizin bildiği gibi vücutta bir et parçası var -doktorların bize tarif ettiği, tanıttığı üzere- o değil. O kalp, vücudun idamesi için Cenab-ı Hak onu oraya koymuş. O vücut için. Onun vazifesi vücutla alakalı.

Buradaki kalp; asıl tecelligahi ilahi diye izah ederiz, gönül diye izah ederiz, ruh diye izah ederiz, akıl diye izah ederiz… Bu kalp. Bunun tutulur tarafı yok. İçi tutmak mümkün mü? İnsanın içi nasıl tutulmazsa bu kalp de böyle ele avuca gelmeyen bir şey.

a. Kalpler Dört Çeşittir

Ahmed ibn-i Hanbel ve Taberânî, Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[231]

---

[231] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.17, no:11145: Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.III, s.228, no:1075; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.231, no:224; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

الْقُلُوبُ أَرْبَعَةٌ: قَلْبٌ أَجْرَدُ فِيهِ مِثْلُ السِّرَاجِ يُزْهِرُ ، وَقَلْبٌ أَغْلَفُ مَرْبُوطٌ عَلَى غِلَافِهِ ، وَقَلْبٌ مَنْكُوسٌ ، وَقَلْبٌ مُصْفَحٌ ؛ فَأَمَّا الْقَلْبُ الأَجْرَدُ ، فَقَلْبُ الْمُؤْمِنِ سِرَاجُهُ فِيهِ نُورُهُ ؛ وَأَمَّا الْقَلْبُ الأَغْلَفُ ، فَقَلْبُ الْكَافِرِ ؛ وَأَمَّا الْقَلْبُ الْمَنْكُوسُ ، فَقَلْبُ الْمُنَافِقِ ، عَرَفَ ثُمَّ أَنْكَرَ ؛ وَأَمَّا الْقَلْبُ الْمُصْفَحُ ، فَقَلْبٌ فِيهِ إِيمَانٌ وَنِفَاقٌ ؛ فَمَثَلُ الإِيمَانِ فِيهِ ، كَمَثَلِ الْبَقْلَةِ يَمُدُّهَا الْمَاءُ الطَّيِّبُ ؛ وَمَثَلُ النِّفَاقِ فِيهِ كَمَثَلِ الْقُرْحَةِ ، يَمُدُّهَا الْقَيْحُ وَالدَّمُ ؛ فَأَيُّ الْمَدَّتَيْنِ غَلَبَتْ عَلَى الأُخْرَى ، غَلَبَتْ عَلَيْهِ (حم. طس. عن أبي سعيد وصحح ، ثن عن حذيفة موقوفا ، ابن أبي حاتم عن سلمان موقوفا)

RE. 228/1 (*El-kulûbü erbaatün: Kalbün ecredü, fîhi mislü's-sirâci yüzhiru, ve kalbün aglefe, merbûtun alâ gılâfihi, ve kalbün menkûsün, ve kalbün musfahun; feemme'l-kalbü'l-ecredu kalbü'l-mü'mini sirâcühû fîhi nûruhû; ve emme'l-kalbü'l-ağlefü, kalbü'l-kâfiri; ve emme'l-kalbü'l-menkûsu, kalbü'l-münâfikı, arafe sümme enkere; ve emme'l-kalbü'l-musfahu, fekalbün fîhî îmânün ve nifâkun; femeselü'l-îmâni fîhî, kemeseli'l-bakleti yemüddühe'l-mâü't-tayyibü; ve meselü'n-nifakı fîhî kemeseli'l-kurhati, yemüddühe'l-kayhu ve'd-demü; feeyyü'l-meddeteyni galebet ale'l-uhrâ, galebet aleyhi.*)

(*El-kulûbü erbaatün*) "Kalpler dört çeşittir: (*Kalbün ecredü, fîhi mislü's-sirâci yüzhiru*) Açık kalb; örtüsü, kılıfı olmayıb

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.244, no:1226; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.232, no:15388.

parlıyan nurlu bir kandil gibidir. (*Ve kalbün aglefe, merbûtun alâ gılâfihi*) Kılıflı kalb; kılıfla örtülmüş ve bağlanmıştır. Dışı mühürlüdür. (*Ve kalbün menkûsün*) Ters kalb; aşağısı yukarı, yukarısı aşağıya gelmiş yamuk kalb. (*Ve kalbün musfahun*) Yamuk kalp; iki tarafa da, imana da küfre de meyillidir."

(*Feemme'l-kalbü'l-ecredu kalbü'l-mü'mini*) "Kılıfsız olan açık kalbe gelince, bu müminin kalbidir. (*Sirâcühû fîhi nûruhû*) Onun kandili içindeki iman nurudur. (*Ve emme'l-kalbü'l-ağlefü, kalbü'l-kâfiri*) Kılıflı kalp, kâfirin kalbidir. Ne alır ne verir. Ona bir şey işlemez. (*Ve emme'l-kalbü'l-menkûsu, kalbü'l-münâfikı*) Ters kalb, tepesi aşağı olan kalb de münafığın kalbidir, (*arafe sümme enkere*) hakkı ve tevhidi bilir ama inkâr eder. (*Ve emme'l-kalbü'l-musfahu, fekalbün fîhî îmânün ve nifâkun*) Yamuk kalbe gelince; içinde iman da, nifak da olan kalptir."

(*Femeselü'l-îmâni fîhî, kemeseli'l-bakleti*) "Onun imanının misali, bir tane gibidir ki, (*yemüddühe'l-mâü't-tayyibü*) o taneyi iyi su büyütür. (*Ve meselü'n-nifakı fîhî kemeseli'l-kurhati*) Oradaki nifakın misali ise, (*yemüddühe'l-kayhu ve'd-demü*) irin ve kanın büyüttüğü çıban gibidir. (*Feeyyü'l-meddeteyni galebet ale'l-uhrâ, galebet aleyhi*) O iki besleyiciden hangisi diğerine galib gelirse, kalpte o hakim olur.

Fakat bu kalbin kendine mahsus bir hâli de var. Dört vaziyeti var kalbin. Dört çeşit vaziyeti:

1. Kalb-i Ecred

Bir kalp ki ecred diyor, mücerred. Küfürden, münafıklıktan, şirkten salim bir kalp. Küfür yok, münafıklık yok, nifak yok, şirk yok, fenalıklar yok… Tertemiz bir kalp.

Bu bir lambanın aydınlık verdiği gibi ışık verir. Pırıl pırıl parlar. Bu kalp ki ecreddir, mücerreddir. Şirk yok içerisinde, küfür yok, nifak yok, fenalık yoktur içerisinde. Bu pırıl pırıl parlar.

Bunu bazı arifler şöyle tasvir etmişler:

Cenab-ı Hak insanı bir şehir suretinde yaratmış. Vücud bir şehir demek. Bir memleket hatta bir dünya demek, bir âlem demek. Bu âlemin içerisine bir beyt koymuş Cenab-ı Hak, ona da kalp demişler.

O kalbin içerisine, o beyte, bir melik, yani bir hükümdar koymuş, o imandır. O hangi kalbe konduysa, o kalp bahtiyar bir kalptir.

İmam-ı Gazali diyor ki:

Nefis diyoruz ya, bu nefis kalbin askerleridir. Bu askerlerin adedini de Allah'tan başka kimse bilmez. Her devletin bir askeri var, fakat bunun bir hesabı var. "Şu devlet bu kadar asker kullanır, bu devlet bu kadar asker kullanır." diye hesapları her zaman aşağı yukarı bilinir. Fakat Allah-u Teàla'nın insanın kalbine koyduğu askerin sayısını Allah'tan başka kimse bilmez. Hesab et sen şimdi insandaki kemali, şiddeti, büyüklüğü…

وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ (المدثر:٣١)

(Vemâ ya'lemü cünüde rabbike illa hû) "Rabbinin ordularını kendisinden başkası bilmez, ancak o bilir." (Müddessir, 74/31)

Kalp yahut mülk, o kalp, o özel yere diyorlar ki, mahalli saltanat… Padişahın oturduğu saray gibi. Kalbin içindeki o yere de, melikin oturduğu saraya kalp diyorlar ki iman yeri. Eğer Cenab-ı Hak bu kalpteki saraya iman verdiyse, iman nasib ettiyse bu iman dolayısıyla o kalp hem böyle nur gibi ortalığı ışıldatır, hem de düşmanlarına karşı bir perde olarak kendisini saklar. Hem aydınlatır hem de saklar.

Bu kalbin veziri akıldır. Bu kalbin duvarları insandaki yakin denilen tam bilme, iyi bilme, hakkı bilmedir. Bunun kapısı da ihlâstır. Kalbin içerisine girebilmek de ihlas kapısıyla olur. İhlasın varsa, bu kapıdan içeri girersin ve imana sahip olursun. Eğer ihlâsın yoksa, o kapıdan içeri adamı sokmazlar.

Bunların hepsi Cenab-ı Hakk'ın kudretinin insandaki tezahüründen ibarettir. Şimdi bu kalp tertemiz; küfür yok, şirk yok, münafıklık yok; orada iman var ve parlıyor.

Bu önde sayılan, ecred denen, mücerred olan kalp, yani kendisinde küfür yok iman var, nifak yok ihlas var, pırıl pırıl pırıldayan kalp; bu mü'minin kalbidir. Mü'minin kalbi böyle pırıl pırıl pırıldar ve içinde küfür, nifak bulunmaz. Onun ışığı, onun

nuru iman nurudur.

Her şeyin âlâsı var, ednası var, evsatı var. Çocuk küçüktür, ufaktır, bebektir. Sonra büyür delikanlı olur. Ondan sonra yetişir kemâle gelir. Çocukluk devri hiçbir şeye yaramaz. Büyüyecek o… Büyüyüp gençlik devrine eriştiğinde tam iş görecek vaziyettedir. O zaman da delikanlılık kendisini harap eder. Sonra olgunlaşma devri gelir, 40'tan sonra 50-60-70... O zamanlarda da kemâle gelmiş bir insan hayatı vardır.

Bu imanda da böyle, kemâle gelip olgunlaşamadıysa ne yazık bu insana! O yüzden Allah bize bu imanı verdiyse, bunun da kemâle erdirilmesi lazım!

Onun için, Âdem AS'ın duasındandır bu dua. Âdem AS Cenâb-ı Hakk'a yalvarırken diyor ki:[232]

اَللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ إِيماناً يُبَاشِرُ قَلْبِي

(*Allàhümme innî es'elüke îmânen yübâşiru kalbî*) "Yâ Rabbi öyle bir iman ver ki, etime, kanıma, ciğerime, içime, iliğime tamamen işlemiş olsun. Hiçbir a'zam o imandan mahrum kalmasın."

Onun için Yunus Emre ne güzel demiş:

Eğer beni yandıralar,
Külüm göğe savuralar;
Toprağım anda çağıra:
Bana seni gerek seni!

"—Beni assanız da, kesseniz de, kanımı akıtsanız da, ateşlerde yakıp kül edip savursanız da ben yine derim *Lâ ilâhe illa'llah!*"

Çünkü *Lâ ilâhe illa'llah* vücudunun her zerresine işlemiştir. Her zerresine işlediği için o zerrelerin her biri bir âlemdir. Onun için kesmişsin, koparmışsın, şunu yapmışsın bunu yapmışsın…

---

[232] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.117, no:5974; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.292, no:17426; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VII, s.432; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.184, no:3657.

Hiç gelir ona...

Allah bize de öyle bir iman versin… Aynı zamanda da bu imanda kemâl versin…

Kemalsiz bir iman olmamış mahsul gibidir. Bugün olmamış elmayı yemiyorsun, şunu yemiyorsun bunu yemiyorsun, ham deyip atıyorsun çöpe. Olmamış iman da böyledir.

Onu olgunlaştırmak vazifemiz. Onun için çeşitli sebepler var. O sebepleri fırsat bilerekten bu imanı olgunlaştırmaya çalışmak her müslümanın en başta gelen vazifesidir.

Şu vücudu olgunlaştırmaya çalışıyoruz. Yemeğini ve suyunu eksik etmiyoruz, zamanında yedirmeye, işte şu faydalıdır bu faydalıdır diyerek beslemeye uğraşıyoruz. Ancak bir sıhhat için. Halbuki bu vücut hep fani. Ne kadar beslersen besle bir gün dönecek gidecek.

Ama gönül öyle değil. Gönülde ebediyet var. Gönülde ebediyet var. Vücut gibi yok olup gitmeyecek o. Bu gönül kafesin içindeki kuş gibi. Bu vücut kafesi ölür o kuş ortaya çıkar.

O yüzden derler ki:

"—Evliyaların dünyadan ahirete göçtükten sonraki tasarrufları hayatlarınkinden daha çok kuvvetlidir. Çünkü kınından çıkan bir kılıç nasıl keserse, evliya da cesedinden ayrıldıktan sonra tasarruf yönüyle daha da keskinleşir."

2. Kalb-i Aglef

İkinci bir kalp daha vardır ki bu kalp kılıf içerisine sokulmuş, kılıflanmış. Bir kılıfın içerisinde kapalı.

O kapatılmış, kılıflanmış olan kalp kafirin kalbidir. Sen buna ne kadar vaaz etsen, ne kadar nasihat etsen, ne kadar ayât-ı ilahileri göstersen fayda etmez. Kapanmıştır bir kere, mühürlenmiştir.

طَبَعَ اللهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ (النحل:١٠٨)

(*Tabea'llàhu alâ kulûbihim*) "Allah'ın onların kalplerini mühürlemiştir." (Nahl, 16/108) diye Kur'an-i Azimü'ş-şan'ın birçok yerlerinde geçer. Mühür vurulmuştur bu gönüllere;

vuruldu mu bitti artık.

3. Kalb-i Menkus

Bir kalp daha vardır ki ters dönmüş. Şimdi bizim kalp hep düz vaziyette durur. Maazallah kendisine çeşitli sıkıntılar neticesinde ters dönme gibi bir hâl gelse, insan yuvarlanır gider. Bu kalp ki ters dönmüş.

Birisi kirden, nifaktan, şirkten, küfürden halis bir kalp pırıl pırıl parlıyor… İkincisi kılıflanmış, kapatılmış her taraftan… Üçüncü bir kalp de ters dönderilmiş.

Yani kâseyi ya da bardağı ters döndürdüğünüz vakittte, içinde ne varsa dökülür ve içine bir daha da bir şey koymak imkânı da olmaz. Ters dönmüş. Ancak bu düz ve dik durursa içine bir şey koyabilirsin. Ters döndükten sonra nasıl içine bir şey koyma imkânı yoksa, ters dönen kalplerde de hiçbir hayır yoktur.

Bir kere dönmüş tersine... Ne kadar vaaz edersen et, ne kadar hakikat ile ihtar edersen et, istersen cevahir sat... Kıymeti yok. Yazıktır. Onun için büyükler demişler ki:

"—Köpeklere cevahir takmak ne kadar aptallıksa… Köpek cevahirden ne anlar. Ona vereceksen ekmek ver, et ver, kemik ver. O, onu yer. Cevahir köpeğe fayda eder mi? Etmez. Binaen aleyh böyle 'Ben çok biliyorum!' diyenlere vaaz etmek, köpeğe cevher takan aptalın işine benzer" demişler.

Ters dönmüş gönüle vaaz edilir mi?

Bizim Bursa'da Evliyaulllahtan Hz. Üftade'nin bir menkıbesi var. Kanuni'nin devrinde olan bir zat. Vaaz ediyormuş. Kendisi kâmil insan ama. Vaaz ediyor. Torunu camiye girmiş bakmış ki caminin içerisi hayvanla dolu. Dedesi de çıkmış vaaz ediyor. Eve koşmuş demiş ki:

"—Nine! Dedem deli olmuş.

"—Ne oldu oğlum!" diye ninesi sormuş.

"—Bir sürü hayvanı başına toplamış, nasihat etmeye çalışıyor."

Çocuğun kalp gözleri açık. Daha günahlara girmemiş, kalp temiz. Hakikat kendisine münkeşif olmuş. Oradaki insanların suretlerini değil siretlerini görüyor. Gelince bunu söylemiş.

Akşam olunca Hacı anne:

"—Efendi! Bizim torun böyle diyor." demiş.

"—Haa! Ona sokaktan geçen simitçiden simit alın da yediverin!" demiş Üftade Hazretleri.

Sonra o keşif kendisinden kayboluyor.

Allah sureti insan değil de sureti ve sireti insan olanlardan etsin cümlemizi…

Bu sûret… Bunda iş yok. Asıl iş sirette... Önemli olan insanın iç kısmı, iç âlemi… İç âlemi güzel olmadıktan sonra dış alemin güzel olmuş, ne faydası var onun? Gavurlarda da ne güzel sureti olan insanlar var. Fakat gâvur, beş para etmez.

Bu da ters dönen bir gönül. Hiçbir şeye yaramaz. Gücün yeterse düzeltebilirsen ne mutlu!

Ters dönen kalp, menkus olan kalb münafığın kalbidir. Münafığın kalbinin içine hiçbir şey nüfuz edemez. Kapalı etrafı. İçeriye nüfuz edemez, içine geçmez. Bir kulağından girer bir kulağından çıkar.

Behlül Dânâ'nın bir hikâyesi vardır. Evliyaullahtandır, meczubdur o... Harun Reşid'in kardeşi. Mezarlıklara gider kafaları yoklarmış. Elinde bir iğnesi var hangi kafaya batar hangi kafaya batmaz, onları getirir sıralarmış; "Bu beş kuruşluk kafa, bu on kuruşluk kafa…" diyerek bir ibret levhası yaparmış.

Bu münafığın kafası on para etmeyen bir kafadır. Çünkü ters dönmüştür. İçine bir şeyin girmesine ihtimal yoktur. Koysanız ziyan olur, boşa gider.

Münafık, Rabbi kim biliyor, ondan sonra inkâr yoluna gidiyor. Hayat-i dünyayı hayat-i ahirete tercih ediyor.

Biliyor ki bu mevcudatın sahibi var. Bu sahipsiz, yaratıcısız olmaz. Kim ne derse desin. Bu kadar intizam, bu kadar varlık kendi kendine olsun, bunu delinin aklı bile kabul etmez. Biliyor ki bu varlığı yaratan bir kudret sahibi var. Bunu bildiği halde dünya hayatı daha iyi geliyor, galebe çalıyor kendisine, inkâr yoluna gidiyor.

4. Kalb-i Musfah

Dördüncü bir gönül de 'musfah' denilen bir kalptir. Bu kalp iki cepheli, iki tarafa da meyillidir. İman tarafına da küfür tarafına da yönelir. Ne tarafa çevirirsen o tarafı kabul edecek bir istidat var kendisinde…

O bahçedeki ağaca benzer. Suyu verdiğin müddetçe ağaç büyür, gelişir. İman da böyledir. Onu ibadetlerle, taatlerle beslersen, zikrullahla beslersen o gelişir. Onu kurtarırsın, küfür tarafına kaymazsın.

Maazallah bu kalbin kötülüğe doğru da istidadı vardır. Sen ibadet ü taati terk ediverirsen, zikrullahı terk ediverirsen, bu sefer bu döner küfür tarafına...

Şimdi, "Sen benim kalbime bak!" diyenin hatasını anla ki bu cevherde iki taraflı istidat var. Bu tarafa çevirirsen iman, öbür tarafa çevirirsen küfür… Buna mahal veren sensin. Çalışırsan, ibadet-ü taat edersen, hakkını verirsen bunun içine iman dolar, nur olur.

Bunu boş bırakırsan, kendi haline bırakırsan, o zaman küfür galebe çalar buna, mahv u perişan olur.

b. Vücutta Kalbin Önemi

Ebü'ş-Şeyh ve Ebû Nuaym, Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[233]

اَلْعَيْنَانِ دَلِيلَانِ ، وَالأُذُنَانِ قُمْعَانِ ، وَاللِّسَانُ تَرْجُمَانٌ ، وَالْيَدَانِ جَنَاحَانِ ؛

وَالْكَبِدُ رَحْمَةٌ ، وَالطِّحَالُ ضَحِكٌ ، وَالرِّئَةُ نَفَسٌ ، وَالْكُلْيَتَانِ مَكْرٌ ، وَالْقَلْبُ

مَلِكٌ ؛ فَإِذَا صَلَحَ الْمَلِكُ صَلَحَتْ رَعِيَّتُهُ ، وَإِذَا فَسَدَ الْمَلِكُ فَسَدَتْ رَعِيَّتُهُ

---

[233] Ebü'ş-Şeyh, *Tabakàtü'l-Muhaddisîn*, c.III, s.496, no:1017; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Abdürrezzak, *Musannef*, c.XI, s.221, no:20375; Ma'mer ibn-i Râşid, *Câmi'*, c.III, s.166, no:988; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.241, no:1206: *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.383, no:14542.

(أبو الشيخ في العظمة ، وأبو نعيم في الطب عن أبي سعيد ، وسنده واه ؛ الحكيم عن عائشة)

RE. 224/9 (*El-aynâni delîlâni, ve'l-üzünâni kum'àni, ve'l-lisâni tercümânün, ve'l-yedâni cenâhâni; ve'l kebidü rahmetün, ve't-tıhâlü dahikün, ve'r-rietü nefesün, ve'l-külyetâni mekrun, ve'l-kalbü melikün; feizâ saluha'l-melikü salehat raiyyetühû, ve izâ fesede'l-melikü fesedet ra'iyyetühû.*)

(*El-aynâni delîlâni*) "İki göz delillerdir. (*Ve'l-üzünâni kum'àni*) Kulaklar kapılardır. (*Ve'l-lisâni tercümânün*) Dil de tercümandır. (*Ve'l-yedâni cenâhâni*) İki el iki kanattır. (*Ve'l kebidü rahmetün*) Karaciğer şefkat, (*Ve't-tıhâlü dahikün*) dalak gülme, (*ve'r-rietü nefesün*) ve akciğerler nefes yeridir. (*Ve'l-külyetâni mekrun*) Böbrekler ise mekir yeridir. (*Ve'l-kalbü melikün*) Kalp de meliktir. (*Feizâ saluha'l-melikü salehat raiyyetühû*) Melik temiz olursa, tebaası da temiz ve sağlam olur. (*Ve izâ fesede'l-melikü fesedet ra'iyyetühû*) Melik fesada uğrarsa, tebaası da fesada uğrar."

Onun için diyor ki: Bütün hayırların ve fesatların başı bu gönüldür. Bugün dünyada neler dönüyorsa dönsün, bunların kökü hep gönülden gelir. Bütün hayırların menbaı gönül olduğu gibi, bütün fesatların, şerlerin menbaı da gönüldür. Buna çok dikkat et!

Hayırların doğması gönlün hayatının alâmetidir. Gönül hayattadır demek. Gönül hayatta oldukça, kendisinden hayırlar zuhur eder. Hayırlar çıkar, hayırlar derler, hayırlar içerir. Çünkü gönül diridir ve hayattadır. Gönül ne zaman ölürse, işte o zaman oradan bütün şerler hasıl olur.

Şimdi bakın insanın ölümü ile gönlün ölümü arasındaki farka bakın! İnsan ölünce hepsi biter, iyiliği de biter kötülüğü de biter. Ne kadar kötü bir insan olursa olsun, ne kadar iyi bir insan olursa olsun ne oldu? Öldü. Bitti hepsi.

Fakat gönül öyle değil. Gönül hayattayken bütün hayırların menbaı oluyor. Aslı oluyor, saiki oluyor.

Gönlün mematı da bütün şerlerin, fesatların menbaı oluyor. Onun için diyor ki: Gönlün ölümü bütün şerlerin doğuşuna sebep

olur. Şimdi bugün nerede olursa olsun, nerede bir kötülük görüyorsan, o kötülüklerin sahiplerinin gönüllerinin öldüğünün alametidir bu. Gönülleri ölmüş demektir. Ters dönmüş veya tam bir kılıfın içine sokulmuş, mühürlenmiş bir gönül. Bundan hayır gelmez kat'iyyen…

Ama sen dersen ki:

"—Bazı ölü gönüllerden bazı işler sudur eder ki, 'Bak neler varmış neler görüyoruz!' dersen; Önüne bakma arkasına bak. Arkasının ne getireceğini görebilecek göze sahip ol. Bugün önünden sana güzel görülebilecek şeyin arkasından şer çıkabilir."

Mesela bir zehir yuttururlar adama, tatlı bir şeyin içine koyarlar. Balın, şekerin içerisine bir parça zehir koyar, "yut bunu!" der. Bakarsın tadına "Oh tatlı bir şey!" Yutarsın, beş-on dakika sonra gidersin ahirete... Zehirlendin çünkü.

Bu önü hayır gibi görünen şeyler insanlara yutturulunca, insanların hepsi ölüme doğru gider. Gönül ölümüne yani. Allah korusun…

Onun için diyor ki:

Bütün şerlerin maddi asliyeti, kökü gönlün ölümündendir. Bir adam katil mi, cani mi, ayyaş mı, kumarbaz mı? Efendim ne kadar fenalık varsa… Gönlü ölmüş de onun için bunları yapıyor. Eğer gönlünde zerre kadar hayat olsa, bunları yapmaz.

Akşam bir efendi misafir geldi. Efendinin kızları üniversitede okuyorlar. Örtülü, tesettürlü bunlar. Üniversite dekanı;

"—Bu kılıkla sizi kabul etmem. Herkes nasıl geliyorsa siz de öyle gelin" demiş. Fakat bunlar ısrar etmişler:

"—Biz bu kılığımızı değiştiremeyiz. Böyle gelip okuyacağız."

Her nedense müsamaha görmüşler. Bir gün çağırmış dekan bunları ve demiş ki:

"—Kızım bu kadar öğrencimiz, öğretmenlerimiz var, hepsi açık. Siz neden örtünüyorsunuz. Bunu bana izah eder, anlatabilir misiniz?"

Kız demiş ki:

"—Efendim ben 18 yaşındayım. Aklım kesmez bunlara ama aklımın erdiği kadar söyleyeyim. Sizin mektebin bir nizamnamesi var, her mektebin olduğu gibi. Bu nizamnameye uyulmadığı takdirde çocuğu kovuyorsunuz. Öyle mi?"

"—Evet, öyle…"

"—Allah'ın da bir nizamnamesi var. Biz de bu nizamnameye uymak mecburiyetindeyiz." demiş,

Ağlatmış hepsini orada,,. Allah kusurlarımızı affetsin…

İnsan neden örtünür? Neden imanın, İslam'ın icaplarını yapar? Hayatını mahvetmek için kalbine zarar verecek maddeyi kullanır mısın sen? Deseler ki:

"—Şunu ye ama kalbine şöyle zarar verir."

Yemezsin.

"—Kalbim zarar görür, belki de ölürüm!" dersin.

Ama gönlünün ölümüne, ölüsüne neden razı oluyorsun sen? İbadet yapmazsan, taat yapmazsan, zikrullahtan mahrum olursan, Allah'ın emirlerine karşı gelirsen, elbette gönlün ölecektir. Bu ölen gönülden sonra, bu hayatın hiçbir kıymeti yoktur. Keşke hayatın bir an evvel sönse de, günahlara girmesen…

c. Kalp Vücudun Hükümdarıdır

Kalp bir hükümdardır. Vücut denilen mülkün hükümdarıdır. Bütün azalar var ya el, ayak, göz… Sayısını Allah'tan başka kimse bilmez vücuttaki parçaların; bu parçaların hepsi o hükümdarın teb'asıdır. Nasıl ki her milletin, her devletin bir hükümdarı var, o hükümdarın da tabileri var… Bizler de öyle değil miyiz? Kanunlara, hükümete bağlı insanlarız yani. Onlar ne derse öyle hareket ederiz.

Bu kalp de vücutta hakim vaziyetindedir. O müsaade ederse iyidir. Kötülük emrederse kötülük olur. Bu da onun hayatta oluşu veya ölmesiyle alakalıdır.

İyilik emretmesi onun hayatına bağlı. Eğer kalpte hayat varsa (hayat-ı maneviye) daima iyilik emreder vücuda:

"—Namazını kıl, orucunu tut, zekâtını ver, zikrullah ile meşgul ol, günahlardan uzak dur, günahların yanına sokulma…"

Çünkü gönül denilen melik hayattadır ve bunları emreder. O melikteki manevi hayat eğer öldüyse o zaman onun bütün emirleri şer olur. Bu el ayak da ona tabidir. Bu gönül ne derse o olacaktır yani.

Melik, hükümdar. Bugün devletin kanunları bize nasıl emrediyorsa, o melik de vücuda öyle emreder. El, ayak, göz, kulak o emirleri icra etmek mecburiyetindedir. Tabîdir çünkü, icra edecek. Baştan gelen emir o. Binaen aleyh gönülde hayat varsa iyilikleri emredecek. Gönülde hayat yoksa şerleri emredecek. Buna çok ehemmiyet vermek lazım.

Ne zaman ki melik iyi olursa, bütün vücut iyi olur. El, ayak salah… İstikamet üzere, kâmil… Günahlardan kaçar, fenalıklardan kaçar, iyilikleri, ibadetleri yapar. Çünkü vücuttaki hükümdar iyidir, salâh üzeredir.

Bu melik bozuk, ayyaş, akılsız olursa… Melik olmuş vücutta ama hayat-ı maneviyesi ölmüş adamın… Ondan sonra tabiatıyla el ayak elden gider. Ona tabidir çünkü, o ne derse o olacak. Bu elden iyilik isteyemezsin, gözden iyilik isteyemezsin, gönülden iyilik isteyemezsin… Hiçbirinden iyi bir şey isteyemezsin. Helal haram tanımaz. Gönül nasılsa, diğer azaların da öyle yaşamasını ister.

İkinci bir misalde diyor ki; Genel bir ağaç yerden suyunu alır, dallarını da salar. O dalların hayatı gövdedeki suya bağlıdır. Gövdeden suyunu alır, dalının en ücra köşelerine kadar uzatır. İyi bir su aldıysa, iyi bir mahsul verir. Kötü bir su aldıysa, kötü mahsul verir.

Elin, ayağın, gözün, kulağın bütün vücuttaki azaların iyiliği gönlün iyiliğinin alâmetidir. Oradaki melik güzel, iman güzel. Güzel hareketler ondan daima sadır olur. Kötülük yapmaz, kaçar, korkar günahtan. Onların bozukluğu, o gönlün ölümünün alametidir.

Allah cümlemizi affetsin… Onun için o Erzurum'daki İbrahim Hakkı Hazretleri *Ma'rifetname*'sind, gönül hakkında çok dikkatle okumaya layık sahifeler doldurmuştur.

Allah işte ibret versin, izan versin, anlayış versin, kabiliyet versin cümlemize… İman ü İslamiyet'i ve kalbimizi muhafaza etmeyi nasib-i müyesser eylesin…

d. Kıyamet Gününün Sıkıntısı

Hatîb-i Bağdâdî, Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[234]

الْكَافِرُ يُلْجِمُهُ الْعَرَقُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، حَتَّى يَقُولَ: أَرِحْنِي ، وَلَوْ إِلَى النَّارِ

(خط. عن ابن مسعود)

RE. 228/4 (*El-kâfiru yülcimühü'l-araku yevme'l-kıyâmeti, hattâ yekùle erihinî, velev ile'n-nâri.)*

(*El-kâfiru yülcimühü'l-araku yevme'l-kıyâmeti*) "Kâfiri kıyamet gününde, [mahşer yerinde hesabı beklerken] ter öyle sıkar ve bunaltır ki, (*hattâ yekùle erihinî, velev ile'n-nâri*) 'Cehenneme de atacak olsanız, beni buradan kurtarın!' der."

Şimdi gavurlar dünyada rahat yaşıyorlar. Tayyareler yapıyorlar, çeşitli makineler de yapıyorlar, televizyonu, radyosu bir sürü icatları var… Ay'a da gidiyorlar.

"—Yahu bu adamlar ne hünerli adamlar! Bak bunların sayesinde biz de buradan üç saat içerisinde Mekke'ye kadar gidiveriyoruz." diyoruz.

Daha neler var neler… Fakat o kâfirin akibetine bak sen şimdi: Dünyada böyle rahat, iyi, parası bol, her şeyi iyi ama, yarın kıyamet gününde [mahşer yerinde hesabı beklerken], o kâfir o kadar terleyecek, bunalacak ki, en nihayetinde

"—Ne olur beni kurtarın buradan. Cehenneme mi atacaksınız, atın! Kurtarın beni bu sıkıntıdan!" diyerek cehenneme atılmasını kendisi isteyecek.

İmansızlık çok fena bir şey arkadaş! İmansız yaşamaktansa ölmek bin kat evladır. Belki yüz bin kat evladır. Onun için evlatlarımızın üzerinde çok titizlikle durarak, onların iman ile yaşamalarının imkânlarını arayıp bulmak en büyük

---

[234] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.155, no:8779; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XVI, s.330, no:7335; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VIII, s.398, no:4982; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.608, no:18341; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.27, no:6371; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.109; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.358, no:38926; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VII, s.299, no:6346.

vazifelerimizden biri olsa gerek.

e. Büyük Günahlar

Râmûzü'l-Ehàdis'te üstadımız büyük günahlarla ilgili altı tane hadis-i şerif kaydetmiş. Sırasıyla okuyalım!

Birinci hadis-i şerif:

Tayâlisî, Ahmed ibn-i Hanbel, Buhàrî, Müslem, Tirmizî ve Neseî, Abdullah ibn-i Bekr ibn-i Enes, dedesinden rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[235]

الْكَبَائِرُ: اَلشِّرْكُ بِاللهِ ، وَقَتْلُ النَّفْسِ ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ ؛ أَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكَبَائِرِ: قَوْلُ الزُّورِ ، أَوْ شَهَادَةُ الزُّورِ (ط. حم. خ. م. ت. حسن صحيح غريب ، ن. عن عبد الله ابن بكر بن أنس عن جده)

RE. 228/5 (*El-kebâirü: Eş-şirkü bi'llâhi, ve katlü'n-nefsi, ve ukùku'l-vâlideyni; elâ ünebbiüküm bi-ekberi'l-kebâiri: Kavlü'z-zûri, ev şehâdetü'z-zûri.*)

(*El-kebâirü*) "Büyük günahlar: (*Eş-şirkü bi'llâhi*) Allah'a şirk koşmak, (*ve katlü'n-nefsi*) insan öldürmek, (*ve ukùku'l-vâlideyni*) ana-babaya isyan... (*Elâ ünebbiüküm bi-ekberi'l-kebâiri*) Size günahın en büyüğünü haber vereyim mi: (*Kavlü'z-zûri, ev şehâdetü'z-zûri*) Yalan söz söylemek veya yalan yere şahidlik etmektir."

İkinci hadis-i şerif:

Ahmed ibn-i Hanbel, Buhàrî, Müslim, Tirmizî ve Neseî, Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-Avf RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[236]

---

[235] Neseî, *Sünen*, c.XII, s.362, no:3945; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.189, no:7867; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.358, rno:7454; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.289, no:3473; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.II, s.380, no:749; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.540, no:7799; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.445, no:15909.

اَلْكَبَائِرُ: اَلإِشْرَاكُ بِاللَّهِ ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ ، وَقَتْلُ النَّفْسِ ، وَالْيَمِينُ الْغَمُوسُ (حم. خ. م. ت. ن. عن ابن عمرو)

RE. 228/6 (*El-kebâirü: El-işrâkü bi'llâhi, ve ukùku'l-vâlideyni, ve katlü'n-nefsi, ve'l-yem'inü'l-gamûsu.*)

(*El-kebâirü*) "Büyük günahlar: (*El-işrâkü bi'llâhi*) Allah'a şirk koşmak, (*ve ukùku'l-vâlideyni*) ana-babaya isyan, (*ve katlü'n-nefsi,*) insan öldürmek, (*ve'l-yem'inü'l-gamûsu*) ve yalan yere yemindir."

Üçüncü hadis-i şerif:

Ebû Dâvud, Neseî ve Beyhakî, Ubeyd ibn-i Umeyr'den, o da babasından rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[237]

الْكَبَائِرُ تِسْعٌ: أَعْظَمُهُنَّ إِشْرَاكٌ بِاللهِ ، وَقَتْلُ النَّفْسِ بِغَيْرِ حَقٍّ ، وَأَكْلُ الرِّبَا ، وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ ، وَقَذْفُ الْمُحْصَنَةِ ، وَالْفِرَارُ يَوْمَ الزَّحْفِ ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ ، وَاسْتِحْلاَلُ الْبَيْتِ الْحَرَامِ قِبْلَتِكُمْ ، أَحْيَاءً وَأَمْوَاتًا

(د. ن. ق. عن عبيد بن عمير عن أبيه)

RE. 228/7 (*El-kebâiru tis'un: A'zamühünne işrâkün bi'llâhi, ve*

---

[236] Buhàrî, *Sahîh*, c.XXI, s.159, no:6362; Tirmizî, *Sünen*, c.X, s.283, no:2947; Neseî, *Sünen*, c.XII, s.363, no:3946; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.290, no:3474; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.251, no:2360; Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-As RA'dan.

[237] Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.186, no:20541: Ukaylî, *Duafâ*, c.III, s.45, no:1002; Ubeyd ibn-i Umeyr, babasından.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.540, no7800.

katlü'n-nefsi bi-gayri hakkın, ve eklü'r-ribâ, ve eklü mâlü'l-yetîmi, ve kazfü'l-muhsanati, ve'l-firâru yevme'z-zahfi, ve ukùku'l-vâlideyni, ve'stihlâlü'l-beyti'l-harami kıbletiküm, ahyâen ve emvâten.)

(*El-kebâiru tis'un*) "Büyük günahlar dokuzdur: (*A'zamühünne işrâkün bi'llâhi*) En büyüğü Allah'a şirk koşmak, (*ve katlü'n-nefsi bi-gayri hakkın*) haksız yere insan öldürmek, (*ve eklü'r-ribâ*) faiz yemek, (*ve eklü mâlü'l-yetîmi*) yetim malı yemek, (*ve kazfü'l-muhsanati*) iffetli kimseye zina isnadında bulunmak, (*ve'l-firâru yevme'z-zahfi*) cepheden kaçmak, (*ve ukùku'l-vâlideyni*) ana babaya isyan, (*ve'stihlâlü'l-beyti'l-harami kıbletiküm, ahyâen ve emvâten*) sizin dirinizin ve ölünüzün kıblesi olan Beytü7l-Haram'a konan yasakları ayak altına almaktır."

Dördüncü hadis-i şerif:
Taberânî, Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[238]

الْكَبَائِرُ سَبْعٌ: الإِشْرَاكُ بِاللهِ ، وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلا بِالحَقِّ ،

وَقَذْفُ الْمُحْصَنَةِ ، وَالْفِرَارُ مِنَ الزَّحْفِ ، وَأَكْلُ الرِّبَا ، وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ ،

وَالرُّجُوعُ إِلَى الأَعْرَابِيةِ بَعْدَ الْهِجْرَةِ (طس. عن أبي سعيد)

RE. 228/8 (*El-kebâiru seb'un: El-işrâkü bi'llâhi, ve katlü'n-nefsi'lletî harrama'llàhu illâ bi'l-hakkı, ve kazfü'l-muhsaneti, ve'l-firâru mine'z-zahfi, ve eklü'r-ribâ, ve eklü mâle'l-yetîmi, ve'r-rücûu ile'l-a'rabiyyeti ba'de'l-hicreti.*)

(*El-kebâiru seb'un*) "Büyük günahlar yedidir: (*El-işrâkü bi'llâhi*) Allah'a şirk koşmak, (*ve katlü'n-nefsi'lletî harrama'llàhu illâ bi'l-hakkı*) hak yol ile olan müstesnâ, Allah'ın haram kıldığı

---

[238] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.33, no:5709; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.294, no:390; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.
Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.313, no:4845; Ebû Hüreyre RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.541, no:7805; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.446, no:15910.

bir kimseyi öldürmek, (*ve kazfü'l-muhsaneti*) namuslu kadına iftira etmek, (*ve'l-firâru mine'z-zahfi*) cepheden kaçmak, (*ve eklü'r-ribâ*) faiz yemek, (*ve eklü mâle'l-yetîmi*) yetim malı yemek, (*ve'r-rücûu ile'l-a'rabiyyeti ba'de'l-hicreti*) hicretten sonra cahiliye bedeviliğine dönmek."

Beşinci hadis-i şerif:
Bezzâr, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[239]

اَلْكَبَائِرُ: اَلشِّرْكُ بِاللهِ ، وَالإِيَاسُ مِنْ رَوْحِ اللهِ ، وَالْقُنُوطُ مِنْ رَحْمَةِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ (البزار عن ابن عباس)

RE. 228/9 (*El-kebâiru: Eş-şirkü bi'llâhi, ve'l-iyâsü min ravhi'llâhi, ve'lkunûtu min rahmeti'llâhi azze ve celle*.)
(*El-kebâiru*) "Büyük günahlar: (*Eş-şirkü bi'llâhi*) Allah'a şirk koşmak, (*ve'l-iyâsü min ravhi'llâhi*) Allah'ın iyiliğinden ye'se düşmek, (*ve'lkunûtu min rahmeti'llâhi azze ve celle*) ve Allah Azze ve Celle'nin rahmetinden ümidini kesmektir."

Altıncı hadis-i şerif:
Beyhakî, Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet etmiş.
Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[240]

اَلْكَبَائِرُ: اَلإِشْرَاكُ بِاللَّهِ ، وَقَذْفُ الْمُحْصَنَةِ ، وَقَتْلُ النَّفْسِ الْمُؤْمِنَةِ ، وَ الْفِرَارُ يَوْمَ الزَّحْفِ ، وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ الْمُسْلِمَيْنِ ،

---

[239] Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.294, no:391; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.541. no:7806; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.445, no:15908.
[240] Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.409, no:6515; Harâitî, *Mesâviü'l-Ahlâk*, c.I, s.253, no:237; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.541, no:7807; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.445, no:15907.

وَإِلحَادٌ بِالْبَيْتِ ، قِبْلَتِكُمْ أَحْيَاءً وَأَمْوَاتًا (ق. عن ابن عمر)

RE. 228/10 (*El-kebâiru: El-işrâkü bi'llâhi, ve kazfü'l-muhsanati, ve katlü'n-nefsi'l-mü'mineti, ve'l-firâru yevme'z-zahfi, ve eklü mâlü'l-yetîmi, ve ukùku'l-vâlideyni'l-müslimeyni, ve ilhâdün bi'l-beyti, kıbletiküm ahyâen ve emvâten.*)

(*El-kebâiru*) "Büyük günahlar: (*El-işrâkü bi'llâhi*) Allah'a şirk kışmak, (*ve kazfü'l-muhsanati*) namuslu kadına iftira, (*ve katlü'n-nefsi'l-mü'mineti*) mü'min kimseyi öldürmek, (*ve'l-firâru yevme'z-zahfi*) muharebe gününde cepheden kaçmak, (*ve eklü mâlü'l-yetîmi*) yetim malı yemek, (*ve ukùku'l-vâlideyni'l-müslimeyni*) müslüman ana-babaya isyan, (*ve ilhâdün bi'l-beyti, kıbletiküm ahyâen ve emvâten*) ölü ve diri olarak kıblemiz olan Kâbe'ye hürmetsizlik etmektir."

Büyük günahların affı çok zordur. Hele Ademoğlunun hakkına taalluk ediyorsa, mutlaka onunla baş başa kalıp helallik istemek lazım.

Namaz kılmamak gibi bir hak, Cenab-ı Hakk'a ait. Onun affı Cenab-ı Hak'tan istenir. Fakat parasını almışız, malını almışız, üzerimize geçirip vermemişiz. Bu hak insanoğluna taalluk eder.

Bu hakkı Allah affetmiyor; "O adam affetsin. Ondan sonra ben seni affedeyim!" diyor. Onunla helalleşmek icap eder.

1. Şirk Koşmak

Büyük günahların başı Allah'a şirk koşmak.

Biz Medine-i Münevvere'deyken yanımızda bir kürsü vardı, oranın vaizi vaaza oturdu. Dört gün mü, beş gün mü bizim bulunduğumuz müddetçe her akşam namazından sonra ve yatsıdan sonra da devam etmek üzere vaaz ediyor. Vaazın mevzuu Allah'a şirk koşmak… Müşriklik, şirk nedir? Bundan ibaret. Şirki anlatmaya çalışıyor.

Mezhepler çoktur. Aslı dört tanedir:

1. İmam-ı Âzâm Ebu Hanife'nın Hanefî mezhebi.
2. İmam-ı Şafi'nin Şâfî mezhebi.
3. İmam Malik'in Mâlikî mezhebi.

4. Ahmed ibn-i Hanbel'in Hanbelî mezhebi.

Bu dört mezhebin yolu hak yoldur. Bu dört mezhebin dışına çıkan yolların hepsi şirke gider.

Onun için, geçen hafta Kaderiyye diye bir mezhep var, onu işlemiştik. Kaderiyye diyor ki:

"—Hayır ve şer Allah'tan değil bendendir. İstersem hayır yaparım istersem de şer yaparım."

Allah'ı devre dışı bırakıyor. Kudreti kendisine isnat ediyor. Bunlar için Efendimiz SAS, "Bu ümmetin Mecûsîleridir bunlar." buyuruyor.

"—Her kul kendi fiilini kendi işler. Kendi hareketini kendi yapar." diyorlar.

Halbuki hayır ve şer hep Allah'tandır. Biz Amentü'de:

آمَنْتُ بِاللَّهِ ، وَمَلائِكَتِهِ ، وَكُتُبِهِ ، وَرُسُلِهِ ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ، وَبِالْقَدَرِ ،
خَيْرِهِ وَشَرِّهِ مِنَ اللهِ تَعَالَى ، وَالْبَعْثُ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقٌّ ، أَشْهَدُ أَنْ
لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

(*Âmentü bi'llâhi ve melâiketihî ve kütübihî ve rusulihî ve'l-yevmi'l-âhiri, ve bi'l-kaderi hayrihî ve şerrihî mina'llàhi teàlâ, ve'l-ba'sü ba'de'l-mevti hakkun, eşhedü en lâ ilâhe illa'llàh ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlüh.*)

[Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kadere, hayır ve şerrin Allah'tan geldiğine inandım. Öldükten sonra dirilmek haktır. Şehadet ederim ki, Allah'tan başka ilâh yoktur ve şehadet ederim ki, Muhammed SAS Allah'ın kulu ve rasûlüdür.] diyoruz.

Onun için bu kebairdeki şirke düşmemek için itikad-ı ehl-i sünneti iyi bilmek lazım. Ehl-i sünnetin itikadını iyi bilmeyen insanlar, hep böyle şirke doğru kayar giderler.

Şirk hakkında Kur'an-ı Azimüşşan'da çok ayetler var. Cenab-ı Hak;

"—Her günahı affederim, şirki affetmem!" buyuruyor.

Onun için şirkten çok korkmak lazım.

Vahhabi denilen buraya hakim olan insanların en önemli hizmetleri şirke karşı cihad ilan etmeleridir. Şirke karşı cihad ilan etmişler.

Fakat bu cihad ilan edişleri ifrat derecesindedir. İfrat derecesinde oldukları için, ifrat ile tefritten korkmak lazım. Ortadır İslamiyet'teki yol.

İfrat derecesinde oldukları için *Delâilü'l Hayrât*'ı bile okumaya razı olmuyorlar. *Delâilü'l-Hayrât*, Peygamber Efendimiz'e salât ü selâmdan ibaret olan bir kitaptır. Ona bile razı olmuyor.

"—Allah'ın kitabı varken niçin onunla meşgul olalım. Allah'ın kitabını oku!" diyor.

Rasûlüllah SAS Efendimiz'e karşı, "Yâ Rasûlallah!" dememize razı olmuyor. "'Ya' diye hitap olamaz ölene…" diyor. Aklı ermiyor o kadar.

Ölen kimdir? Ölen sensin. Peygamber hiç ölür mü? Allah şehid olan kullarına bile "Ölü demeyin!"[5] dediği halde peygamberine ölü demek caiz olur mu ya? Ama o adamın aklı o kadar eriyor işte ne yapacaksın. Onun için şirk büyük bir günahtır.

2. Haksız Yere Cana Kıymak

İkincisi insan öldürmek. Bir insanı, hatta hayvanı bile haksız yere öldürmek günah.

Mesela eskiden tahtakuruları çoktu. Bu tahtakuruları geceleri toplarlar, lambalara atarlar, ateşe, ya da bir kaba su koyarlar, suda öldürürlerdi. O kokmasın diye, kokusundan korkarak suya atıp boğarak öldürürlerdi. Bunlar da haksızlıktır. Çünkü suda boğmak, ateşte yakmak ancak Allah'a mahsustur. Caiz değil.

3. Ana Baba Hakkına Riayet Etmemek

Ana babanın haklarına riayet etmemek de günah-ı kebairdendir. Ana baba hakkına riayet etmeyen evlat, katiyen felah bulmaz. Evet! Şöyle olur, böyle olur, anasının babasının mirasına sahip olur, filan eder ama felah bulmaz. Felah bulmaz.

Onun için ne yap et ananın babanın hukukuna riayet et. Çünkü senin hayatına onlar sebep olmuştur. Bu hayata sen, onlar

sebebiyle kavuşmuşsundur. Onların haklarına riayet vazifesiyle mükelleftir insan.

Onları sevindirir, aralarında bir şey varsa affına sebep olur. Kendisi de aynı sevabı alır. Anasına babasına bağışlamasıyla beraber kendisini de mahrum etmezler.

Onun için hacca giden insanların eğer ölmüş ana babaları varsa, kendi farz haccını yaptıktan sonra onların namına hac etmeleri daha güzel.

4. Yalancı Şahitlik

Günahlar yetmiş kadar sayılıyor. Rasûlüllah SAS Efendimiz bir keresinde:

"—Âgâh olun, uyanık olun, mütenebbih olun. Ben size günahların en büyüğünü haber vereyim mi?" dedi.

"—Buyur yâ Rasûlallah!" dediler.

"—Yalancı şahitlik."

Bilmeden görmeden yalan yere şahitlik yapmak. Yalancı şahitlik. En büyük günah; yalancı şahitlik.

Bugün maalesef ne kadar müslüman var git sor, adliye kapılarında bekleyen.

"—Benim adım Ahmed, senin adın Mehmed. İşte şunun için şöyle diyeceksin." diye kendisine öğretirler.

Bir de beş on kâğıdı verdi miydin yalancı şahitliği pekâlâ yapabiliyor. Ne haberi var, ne seni tanır, ne de o işi bilir. Bilmediği halde oraya gider, şahitlik yapar.

Bunu oradakiler de bilirler fakat ne yapsınlar önlerindeki kanun buna müsaittir, ses çıkaramazlar.

Bu yalancı şahitlik ile birçok haklar yok edilir. Hak sahiplerinin hakkı iptal olur, yok olur. Niye? Yalancı şahitlik yaptı adam. Binaen aleyh kebairin en büyüğü, en fenası yalan yere şahitlik etmektir.

Bu adama gider dersin:

"—Sen müslüman mısın?"

"—Müslümanım!" der.

"—Namaz kılar mısın?"

Belki, "Kılarım" der. "Bu iş çoluk çocuğumun nafakasıdır.

Kazancımın başka çaresi yok diyecek" bir sürü yol ve bahane bulacak kendisine. Hepsi boş şeylerdir. Allah bu yalandan ve yalanın en hafifinden bile hepimizi muhafaza eylesin…

Yalan üç yerde caizdir:

1. Harbe gidiyorsun. Karşındaki düşmanı aldatmak için "hud'a" denilen çareye cevaz verilmiş. Mesela bizim eski büyük hükümdarlarımız tatbik etmişler. Kafasında Şark tarafına sefer var. Ama garba doğru hareket ediyor. Bir aldatma hareketi. Düşman diyor ki "Ha! Bize değilmiş bunun tecavüzü. Garp tarafına gidiyor." Arkadan dolaşıp iniyor üstüne. Bu hile. Harpte çeşitli hile yolları var. Harpte hileye cevaz var.

2. İkinci bir cevaz; hanımlar acizdirler, zayıftırlar insanı rahatsız ederler, bir şeyler istemişlerdir sizin de gücünüz yetmemiştir onları yerine getirmeye, akşama getirmeniz gerekiyordur getirmemişsiniz alamamışsınızdır… Onu bir usul ile memnun etmeye çalışmaktaki sözler mazur görülmüş. Kavga çıkmasına meydan vermemek için. Geçinmek için arada bazı böyle kaçamak sözleri kullanmaya cevaz verilmiş.

3. Bir de iki kardeş küsüşmüşler birbiriyle ve dargın olmuşlar. Bu dargınların aralarını bulmak için münasip sözlerle "Hayır öyle demedi." diyerekten te'vil yollarıyla ara bulmaya da cevaz verilmiş.

Üç yerde; harpte, evdeki şiddeti bastırmak üzere, arkadaşlar arasında kardeşliği temin etmek üzere üç yerde müsaade edilmiş. Başka yerde olmaz.

Bizim çocuklardan bir kısmı hangi memlekette okuyorlarsa okuyorlarmış. O memleketin tramvaylarında da tramvaycı yokmuş. Yani para toplayıcı yok. Orada bir kutu varmış. Herkes girince o kutuya parasını atar, otururmuş yerine. Fakat bunun bir murakıbı var, kim parayı koyuyor kim koymuyor diyerekten. Bizim o açıkgöz çocuk, parayı koymadan oturmuş yerine.

Mektebe gidince mektep müdürü demiş ki "Sen bu mektepten kaydını al git. Nerede okuyorsan oku." "Aman efendim, kusurumuz kabahatimiz nedir, şudur budur…" Söylememiş. Sonra çocuk anlamış ki o tramvaydaki hatası mektep müdürüne kadar duyurulmuş ve mektepten tard olunmasına sebep olmuş.

Şimdi o mektebin hocaları çocuğa "Yalan nedir?" diye öğretmek için günlerce uğraşmışlar. Yalanı anlatamıyorlar çocuğa. Yalan bilmiyor yani. Tabiat iktizası, cibilliyet iktizası oraya yalan girmemiş. Yalan girmediği için aciz kalmış öğretmen. Öğretemiyor çocuğa;

"—Yalan şudur, öyle söylersin de böyle yaparsın."

"—Olur mu?" diyor "Böyle söyleyeceksin de başka türlü yapacaksın." Havsalası kabul etmiyor yani.

Doğruluk İslam'ın şiarıdır. İslam doğruluktan ayrılmaz. Bizim küçükler öğrenmiş de bir söz söyledin mi;

"—Baba söz namustur ha!" diyorlar.

Sözünü söyledikten sonra ondan dönersen olmaz. Halbuki biz hata ediyoruz. Allah kusurlarımızı affetsin…

Bunları sayarken diyor ki yine:

"—Kebair dokuz tanedir. Büyüğü, Allah'a şirk koşmak. Yani Allah'a ikilik isnad etmek. "Kızı var, oğlu var" demek. Ya da "Şu ilâhı, bu ilâhı, iyilik ilâhı, kötülük ilâhı…" diye eskiden kalma birtakım tabirler vardır. Gece ilâhı, gündüz ilâhı… Bunların hepsi şirkin içerisine giren şeylerdendir. Yerin de Allah'ı birdir, göğün

de Allah'ı birdir. Bütün varlıkların sahibi bir Allah'tır. Onun için *Kulhuva'llah*'ımız kâfidir bize.

5. Faiz Yemek

Beşinci büyük günah, faiz yemek.

Biz bunu henüz öğrenmiş değiliz. Hani o kızın öğretmenine verdiği cevapta:

"—İslâm kanunu, İslâm nizamı bunu emrediyor da ben bunun için örtünüyorum." derken, İslâm nizamının altında yaşayan insanlar faizsiz yaşayamıyorlar.

"—Faizsiz hayat olmaz" diyen insan müslümanlıktan çok uzak insandır. Allah affetsin günahlarımızı... Faizin vebali yalnız onun şahsına münhasır değil, bütün memlekete aittir.

6. Yetim Malı Yemek

Altıncı büyük günah da yetim malı yemek. Bu yetimin malına sahip olan kimse; o yetişinceye kadar, 18 yaşına kadar yetişip de aklı başına erişip, parasına sahip oluncaya kadar onu muhafaza etmek mecburiyetindedir. Bundan yerse ateş yemiş gibidir.

7. Namuslu İnsanlara İftira Atmak

Büyük günahlardan birisi de, namuslu insanlara iftira etmektir. Bir kadına iftira ediyor; "Şöyle gördüm, böyle gördüm!" diye.

8. Harpten Kaçmak

Büyük günahlardan birisi de, harp meydanından kaçmaktır.

Harp meydanında, dövüş esnasında, orduların birbirine giriştiği sırada, düşmana karşı süngülerin namlulara takıldığı sırada, kişinin gözü korkup kaçması… Bu firar diğer firarlara benzemez. Asıl firar düşmanla dövüş esnasında kaçıyor olmaktır ki vebali çok büyüktür. Bu da günah-ı kebairdendir.

9. Beytü'l Haram'da Günah İşlemek

Kıblemiz olan Beytü'l-Haramda kat'iyyen günah işlemeyin.

10. Rasûlüllah'ın Etrafından Ayrılmak

Birisi de ilk zamanda, müslümanlar nerede olursa olsun iman sahibi oldu, "*La ilâhe illa'llah*" dedi mi, Rasûlüllah'ın etrafında toplanmak mecburiyetindeydiler. Onun emrine amade olacak ve onun etrafında duracak,

Artık köyün, kentin olmaz. Şimdi iman etmiş, iman ettikten sonra Rasûlüllah'ın yanından mesela gayet güzel bir köyü var bağlı bahçeli, arazisi de var ama oradaki insanlar iman etmemişler ve Rasûlullah'tan uzak kalmışlar. "Oraya gideyim de yerleşeyim!" demek de günah-ı kebairden idi. O gün için.

Bugün kalkmıştır hükmü tabiatıyla.

11. Allah'ın Rahmetinden Ümit Kesmek

Birisi de Allah-u Teàla'nın rahmetinden ümidini kesmek. O da günah-ı kebair.

Allah kusurlarmızı affetsin... Tevfîkàt-ı samedâniyyesine mazhar eylesin… İmanları kamil, kalpleri hayatta olan müminlerin zümresine bizleri de kabul buyursun...

Li'llâhi'l-fâtihah!

27. 02. 1972 – İskenderpaşa Camii

21. İMAN VE İSLÂM

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve'l-àkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

الْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ ، وَكُلُّ خُطْوَةٍ يَخْطُوهَا إِلَى الصَّلاَةِ صَدَقَةٌ

(ابن المبارك ، حم. والقضاعي عن أبي هريرة)

RE. 229/2 (*El-kelimetü't-tayyibetü sadakatün, ve küllü hatvetün yahtùhâ ile's-salâti sadakatün.*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.

"—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!"

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

"—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!

[Allàhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed…]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin…

a. Güzel Söz Sadakadır

Abdullah ibn-i Mübârek, Ahmed ibn-i Hanbel ve Kudàî, Ebû

Hüreyre RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[241]

الْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ ، وَكُلُّ خُطْوَةٍ يَخْطُوهَا إِلَى الصَّلاَةِ صَدَقَةٌ

(ابن المبارك ، حم. والقضاعي عن أبي هريرة)

RE. 229/2 (*El-kelimetü't-tayyibetü sadakatün, ve küllü hatvetün yahtùhâ ile's-salâti sadakatün.*)

(*El-kelimetü't-tayyibetü sadakatün*) "Hoş söz, güzel söz sadakadır. (*Ve küllü hatvetün yahtùhâ ile's-salâti sadakatün*) Camiye giderken atılan her adım da bir sadakadır."

Kelime-i tayyibe, güzel söz söylemek, tatlı söz söylemek, faydalı söz söylemek sadakadır. Yani herkesin hali vakti müsait olup da para veremez, fakir fukaraya yardım edemez. Onun için kelime-i tayyibe, güzel söz söylemek, tatlı dil güler yüz dedikleri, tatlı bir dil ile hatır almak, gönül almak sadaka yerinedir.

Müslümana, evinden camiye gelinceye kadar attığı her adımda sadaka sevabı vardır. Evi yakın olmak bir nimettir ama uzak olursa bu sadaka sevabına nâil olur.

b. Mantarın Suyu Göze Şifadır

Ahmed ibn-i Hanbel, Buhârî, Müslim ve Tirmizî, Saîd ibn-i Zeyd RA'dan; Ahmed ibn-i Hanbel, Neseî, İbn-i Mâce ve İbn-i Meni' ve Ziyâü'l-Makdisî, Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan ve Câbir RA'dan ve ayrıca beş kişiden on kişi daha bu hadis-i şerifi rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[242]

---

[241] Buhàrî, *Sahîh*, c.X, s.163, no:2767; Müslim, *Sahîh*, c.V, s.180, no:1677; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.374, no:8856; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.89, no:93; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.187, no:7609; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.202, no:3325; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.219, no:472; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.374, no:1493; Abdullah ibn-i Mübârek, Zühd, c.I, s.136, no:403; Ebû Hüreyre RA'dan.

[242] Buhàrî, *Sahîh*, c.IV, s.1727, no:4208; Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1619, no:2049; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.401, no:2067; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1143,

اَلْكَمْأَةُ مِنَ الْمَنِّ ، وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ (حم. خ. م. ت. عن سعد بن زيد ؛ حم. ن. ه. وابن منيع. ض. عن أبي سعيد ؛ وجابر و عشرة عن خمس)

---

no:3454; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.187, no:1625; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.324, no:6530; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.254, no:961; Bezzâr, *Müsned*, c.IV, s.82, no:1250; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.60, no:23693; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.345; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.156, no:6667; Şeybânî, *el-Âhàd ve'l-Mesânî*, c.I, s.162, no:227; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.473; Ebû Avâne, *Müsned*, c.V, s.191, no:8347, 8348; Hamîdî, *Müsned*, c.I, s.43, no:81; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.311, no:4935; Saîd ibn-i Zeyd RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.400, no:2066; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1143, no:3455; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.301, no:7989; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.354, no:3388; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.292, no:6407; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.60, no;23695; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.157, no:6670; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.63, no:12481; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.362, no:3406; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.156, no:6669; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Câmiu'l-Ehàdîs, c.XV, s.453, no:15929.

RE. 229/3 (*El-kem'etü mine'l-menni, ve mâühâ şifâün li'l-ayni.*)

(*El-kem'etü mine'l-menni*) "Mantar Benî İsrail'e indirilen men cinsindendir. (*Ve mâühâ şifâün li'l-ayni.*) Suyu da göze şifadır."

Kem'eh, mantar dediğimiz, yerden biten bir nebat. Cenâb-ı Hak bir vakit gökten bıldırcın ve helva indirmişti İsrailoğullarına. Bizde kudret helvası derler, halâ Erzurum taraflarında bulunur. Yerden çıkan bu mantar da, gökten indirilen bu yağıştan olan helvaya benzer bir şeydir. Bunun suyu gözlere şifadır.

Altındaki ikinci bir hadis de aynı mevzuda…

Müslim ve İbn-i Mâce, Saîd ibn-i Zeyd RA'dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[243]

اَلْكَمْأَةُ مِنَ الْمَنِّ ، الَّذِي أَنْزَلَ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ ،

وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ (م. ه. عن سعيد بن زيد)

RE. 229/3 (*El-kem'etü mine'l-menni, ellezî enzel'llàhu tebârıkı ve teàlâ alâ byenî isrâile, ve mâühâ şifâün li'l-ayni.*)

(*El-kem'etü mine'l-menni, ellezî enzel'llàhu tebârıkı ve teàlâ alâ byenî isrâile*) "Kem'e, yâni mantar, Allah-u Teàlâ'nın Benî İsrail'e indirdiği men cinsindendir. (*Ve mâühâ şifâün li'l-ayni.*) Suyu da göze şifadır."

Şerhte bunu izah ederken, şu açıklama yapılmış: Bunu birisi tatbik etmiş, mantarın suyunu almış, bir âmânın gözüne kullanmışlar. Âmânın gözü bir müddet sonra iyi olmuş.

c. Kenûd Hakkında

Sûre-i Kària'ın üstünde bir sûre var ki, (*Ve'l-âdiyâtü dabhan*)

---

[243] Müslim, *Sahîh*, c.X, s.364, no:3818; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.X, s.259, no:3445; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.473; Eb"u Avâne, *Müsned*, c.V, s.192, no:8352; *Müsnedü'l-Hamîdî*, c.I, s.43, no:81; eş-Şâşî, *Müsned*, c.I, s.230, no:179; Saîd ibn-i Zeyd RA'dan.

derler; Âdiyat Sûresi. Bunun içinde insanı Cenâb-ı Hak tarif ederken;

إِنَّ الإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ (العاديات:٦)

(*İnne'l-insâne li-rabbihî lekenûd.*) [Gerçekten insan Rabbine karşı çok nankördür.] (Âdiyât, 100/6)

Cenâb-ı Hak insanı burada *lekenûd* diyerekten böyle tavsif etmiş. Cenâb-ı Peygamber de şimdi "O *kenûd* nedir??" diye bunu bize bu hadiste açıklıyor.

İbn-i Cerîr, İbn-i Ebî Hàtim, Taberânî ve Buhàrî Ebû Ümâme RA'danrivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[244]

اَلْكَنُودُ الَّذِي يَأْكُلُ وَحْدَهُ ، وَيَمْنَعُ رِفْدَهُ ، وَيَضْرِبُ عَبْدَهُ

(ابن جرير ، وابن أبي حاتم ، طب. عن أبي أمامة ؛ خ. في

الأدب عنه وسعيد بن زيد)

RE. 229/5 (*El-kenûdü'llezî ye'külü vahdehû, ve yemneu rifdehû, ve yadribu abdehû.*)

(*El-kenûdü'llezî ye'külü vahdehû*) "*Kenud* ona derler ki, yalnız yer, (*ve yemneu rifdehû*) taifesini men eder. (*Ve yadribu abdehû*) Kölesini de döver."

Yemeği yerken yalnız yiyor, başkalarına yedirmek istemiyor; menfaatperest. Yemeğinden ve varlıklarından böyle yalnız başına kendisi istifade etsin istiyor.

Refd, îtâ, vermek demek. İkrâm u ihsanını kesiyor, vermiyor. Aynı zamanda da maiyetinde bulunan insanları, köleleri, uşakları dövüyor. Asabî bir insan, kızdıkça dövüyor.

Cenâb-ı Hak bunu, bu insanı kenûd olarak tavsif ediyor. Bu kenûd, işte böyle yemeğini başkasına yedirmek istemez, gizli

---

[244] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.245, no:7958; Dâra Kutnî, *el-Mü'telif ve'l-Muhtelif*, c.III, s.20; Ebû Ümâme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.15, no:2950; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.455, no:15830.

kapaklı hep kendisi yemek ister. Başkalarına vermemek için çeşitli bahaneler bulur. Sonra bir de dövücü, vurucu, kırıcı.

Allah, ahlâk-ı İslâmiyye ile mütehallık olan ve sevgi ve rızasına nâil olan kullarının zümresine nâil eylesin cümlemizi…

d. Kevser Hakkında

Tayâlisî, Ahmed ibn-i Hanbel, Hennâd ve Tirmizî, Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[245]

اَلْكَوْثَرُ نَهْرٌ فِي الْجَنَّةِ ، حَافَّتَاهُ مِنْ ذَهَبٍ ، وَمَجْرَاهُ عَلَى الدُّرِّ وَالْيَاقُوتِ ،

تُرْبَتُهُ أَطْيَبُ رِيحًا مِنَ الْمِسْكِ ، وَمَاؤُهُ أَحْلَى مِنَ الْعَسَلِ ، وَأَشَدُّ بَيَاضًا

مِنَ الثَّلْجِ (ط. حم. وهناد. ت. حسن صحيح عن ابن عمر)

RE. 229/6 (*El-kevseru nehrun fi'l-cenneti, hàffetâhü min zehebin, ve mecrâhü ale'dürri ve'l-yâkùti, türbetühû atyebü rîhan mine'l-miski, ve mâühû ahlâ mine'l-aseli, ve eşeddü beyâdan mine's-selci.*)

(*El-kevseru nehrun fi'l-cenneti*) "Kevser, Cennette bir nehirdir. (*Hàffetâhü min zehebin*) Yanları altın, (*ve mecrâhü ale'dürri ve'l-yâkùti*) mecrası inci ve yakut, (*türbetühû atyebü rîhan mine'l-miski*) toprağı miskten daha güzel kokar; (*ve mâühû ahlâ mine'l-aseli*) suyu da baldan tatlıdır, (*ve eşeddü beyâdan mine's-selci*) ve kardan daha beyazdır."

Kevser Sûresi var ya, o Kevser'i tarif ederken Cenâb-ı Peygamber buyurdu ki:

"—O Kevser cennette bir nehirdir. Yanları altından yapılmış,

---

[245] Tirmizî, *Sünen*, c.XI, s.204, no:3284; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.395, no:4325; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.67, no:5355; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.448; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XI, s.440, no:32319; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.439, no:904; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.562, no:1613; Hennâd, Zühd, c.I, s.108, no:132; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

altına da yakut, inci, mercan döşenmiş, su onların üzerinden akıyor. Onun toprağı miskten daha güzel kokuludur. İçinden akan o su baldan tatlı, lezzetli ve kardan da beyazdır."

Kardan beyaz, baldan tatlı, misk kokusu içerisinde altın yolların arasından akıyor bu su böyle.

Bu Kevser'i, bizim Küçük Hamdi Efendi diye tâbir ettiğimiz tefsir sahibi Hamdi Efendi'nin dokuz ciltlik bir tefsiri var. Onda bu Kevser'i çok uzun tefsir ediyor. Birçok manâlar çıkarmış, Bu tefsirlerinin birisinde diyor ki:

"Kevser ulemadır." diyor. Burada nehir olarak Cenâb-ı Peygamber'in tarif ettiği, baldan tatlı olan şey, ulemanın sözüdür. O baldan tatlı ve her şeyden lezzetlidir. İlmin kendisi, kökü, özü Kevser'dir.

Onun için Bursalı İsmail Hakkı Hazretleri diyor ki:

"—Cennet ikidir: Birisi ahiretteki cennet, birisi de dünyadaki cennet. Dünyadaki cennete girmeyen ahiretteki cenneti ummasın. Ahiretteki cennete nâil olmak için, dünyadaki cennete girmek lazım."

İsmail Hakkı hazretleri bunu söylüyor. Defterime kaydettim de aklımızda kalmış.

"—Kimdir demişler, ya nerede bu dünyanın cenneti?"

"—Ariflerin gönlüdür." demiş.

Ariflerin gönlü dünyanın cenneti. Yani âriflerin sohbetine erişmeyen insan, onların sohbetlerinden istifade etmeyen insan, onların sohbetlerine uğramayan insan ahiretteki cenneti zor bulur.

e. Akıllı İnsan Kimdir?

Tayâlisî, Ahmed ibn-i Hanbel, Tirmizî, İbn-i Mâce, Ebû Nuaym, Beyhakî ve Hàkim, Şeddâd ibn-i Evs RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[246]

---

[246] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.638, no:2459; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1423, no:4260; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.124, no:17164; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.125, no:191; Tayâlisî, *Müsned*, c.1, s.153, no:1122; Taberânî, *Mu'cemü'l-*

اَلْكَيِّسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ ، وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ ؛ وَ الْعَاجِزُ مَنْ

أَتْبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا ، وَتَمَنَّى عَلَى اللهِ (ط. حم. ت. ه. حل. ق.

ك. عن شداد بن أوس)

RE. 229/7 (*El-keyyisü men dâne nefsehû, ve amile limâ ba'de'l-mevti, ve'l-àcizü men etbea nefsehû hevâhâ, ve temennâ ale'llàhi.*)

(*El-keyyisü*) "Akıllı insan o kimsedir ki, (*men dâne nefsehû*) nefsini hesaba çekti ve ona sahip oldu; (*ve amile limâ ba'de'l-mevt*) ve ölümden sonrası için sàlih ameller işledi. Akıllı insan budur." (*Ve'l-àcizü men etbea nefsehû hevâha*) Aciz kul da, kendisini nefsinin arzusu peşine takıp sürüklettiren, (*ve temennâ ale'llàh*) sonra da 'Allah *gafur*dur *rahim*dir, beni affeder, onun rahmeti çoktur!' diye Allah'a temenni besleyen kimsedir."

El-keyyisü, bir kelime-i Arabiyye; akıllı insan, zeki insan, zeyrek kimse demek. Peygamber SAS bunu izah ediyor.

Kimdir o?

"—İşte filan, bak aya gidiyor. Çok akıllı!"

Değil.

"—İşte Merih'e gidecek."

O da değil.

"—Ya kim?"

Zeyrek, akıllı insan nefsini bilip onu Allah'ın yoluna sevk edebilen, edebilmeye çalışan insandır. Yoksa aya gitmek akıllılık

---

Kebîr, c.VII, s.284, no:7143; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.107, no:863; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.18, no:3489; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.350, no:10546; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.3, s.369, no:6306; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.267; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.266, no:463; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.140, no:185; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.56, no:171; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.310, no:4930; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.184, no:354; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Muhàsebetü'n-Nefs*, c.I, s.19, no:1; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.50, no:6430; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.39; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXI, s.186, no:7741; Şeddâd ibn-i Evs RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.379, no:7036; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1024, no:2029; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.458, no:15935.

değildir. Onlar ilim ve sanat icabıdır.

Akıllı adam, ölümden sonrası için, sonraki günler için hazırlanan adamdır. Bir ölüm var ya, o ölümden sonrası için hazırlanıyor.

İzahta demiş ki: Nefsini hor görüyor, terbiye ediyor. Nefsin terbiyesinden sonra, ona ölümden sonrası için amelleri işletiyor. Aynı zamanda da onu her gün hesaba çekiyor:

"—Bugün ne yaptın bakalım? Neler kazandın, neler işledin? Hayır mı işledin şer mi işledin? Nedir halin?"

Onu hesaba çekiyor ve ondan sonra da ölümden sonrası için ameller işliyor, hazırlanıyor.

Keyyis denilen akıllı adam bu adamdır. Yoksa gökte uç, dünyayı uç, nereye gidersen git. Bunlar sanat işidir, hüner işidir, bilgi işidir. Bunlar dünyaya taalluk eden işlerdir. Dünyaya taalluk eden işler kısa görüşler. Asıl iş dünyanın ötesini görüp de dünyanın ötesi için çalışabilenin işidir. Bunun nefsin terbiyesi lazım. Keyyis olan kişi bu nefsin terbiyesini yapıyor ve o nefsi her gün hesaba çekiyor.

"—Ey nefis, bakayım bugün neler yaptın? Hayır mı işledin şer mi işledin?"

Şer işlediyse o şerleri gidermeye çalışıyor, hayırlar işlediyse onları arttırmaya çalışıyor ve ahireti için böyle ameller ediyor. İşte asıl akıllı insan bu insandır.

Âciz olan, aklı zayıf olan insan da nefsine uyuyor, hevâsına uyuyor, keyfinin istediği gibi hareket ediyor, yaşamayı tercih ediyor. Onun için de arzularını teskine çalışıyor. Sonra da diyor ki:

"—Allah Kerîm, Allah Rahîm, Allah Gafûr, Allah Rahîm."

Bunlarla kendini avutuyor. Nefsinin arzularını da tatmin ediyor. Allah bunlardan da bizleri muhafaza eylesin…

Bunun için, gayreti diniyyede ileriye gitmek, mücâhede-i nefs yapmak gerekiyor. Nasıl bir memleketin muhafazası için mücâhede ediliyor, kanlar akıtılıyor, mallar gidiyor, zâyiatlar oluyor; fakat memleket müdafaa ediliyor. Eğer biz bu müdafaayı yapmazsak düşman gelir oturur.

Binâealeyh nefisler de böyle. Nefislerle mücâhede etmezsek nefsimiz oraya gelir hakim olur, şeytan gelir hakim olur. Ondan

sonra bizi idarelerine aldıktan sonra, camiye de hor bakarız, dine de hor bakarız, an'anelerimize hor bakarız… Her şey olur Allah esirgeye.

Onun için evvela bu nefsin terbiye edilmesi lazım!

f. Kur'an-ı Güzel Okuyan Kimse

Ahmed ibn-i Hanbel, İbn-i Ebî Şeybe ve Tirmizî, Hazret-i Âişe RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[247]

اَلَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَهُوَ مَاهِرٌ بِهِ ، مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَرَةِ ، وَالَّذِي

[247] Tirmizî, *Sünen*, c.X; s.144, no:2829; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.IV, s.247, no:1242; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.48, no:24257; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.537, no:3368; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.21, no:8047; İshak ibn-i Râhâveyh, *Müsned*, c.III, s.709, no:1313; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.210, no:1499; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.X, s.490, no:30659; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.I, s.261, no:92; Hazret-i Âişe RA'dan.

يَقْرَؤُهُ وَهُوَ عَلَيْهِ شَاقٌّ ، لَهُ أَجْرَانِ (حم ، ش ، ت ، حسن صحيح عن عائشة)

RE. 229/8 (*Ellezî yakraü'l-kur'âne ve hüve mâhirun bihî, mea's-sefereti'l-kirâmi'l-berereti, ve'llezî yakrauhû ve hüve aleyhi şâkkun, lehû ecrâni*.)

(*Ellezî yakraü'l-kur'âne ve hüve mâhirun bihî*) "Kur'an-ı maharetle okuyan kimse, (*mea's-sefereti'l-kirâmi'l-berereti*) vahiy memuru meleklerle beraberdir. (*Ve'llezî yakrauhû ve hüve aleyhi şâkkun, lehû ecrâni*) Müşkilatla, zorlanarak okuyan için ise iki sevap vardır.)

Kur'an okuyor, fakat bizim hâkim bey gibi mâhir, güzel okuyor. Hafızlarımız var onlar da mâhir, güzel Kur'an okuyorlar. Çalışmışlar, ağızlarına da yakışıyor, Kur'an okuyorlar. Bunların makamları, dereceleri sefir olan meleklerle beraberdir."

Kirâmü'l-berere dediği Peygamber SAS ile Allahu Celle ve A'lâ'nın arasında vasıta olan büyük melekler. Cebrail gibi vasıta olan sefirler.

Yani Çalışmışlar, Kur'an'ı güzel okuyabiliyorlar. Güzel Kur'an okuyanların yeri peygamberlere elçi olan meleklerle birlikteler, onlarla beraberler.

Fakat öteki de çalışıyor, zorlanıyor, zor okuyor. Meşakkatli geliyor, ağzı yakışmıyor, işte harfleri çıkaramıyor. Bu tâlim kolay bir şey de değil. Harflere ağzını uydurmak için meşakkat çekiyor, zor okuyor ama bırakmıyor, yine okumaya çalışıyor. Bunun da ecri iki kattır.

Öteki mâhir, bir kere çocukluktan başlamış, öğrenmiş şimdi kolay geliyor ona, okur o. Fakat beriki de yaşlanmış ama bırakmıyor yine, benzeteyim buna diye çalışıyor, meşakkat çekiyor, onun için Allah da ona ecri iki kat veriyor.

g. Müezzinin Fazîleti

Ahmed ibn-i Hanbel, Abdü'r-Rezzak, Neseî, Ebû Dâvud, İbn-i Mâce, İbn-i Hibbân, Ebü'ş-Şeyh ve Beyhakî Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[248]

الْمُؤَذِّنُ يُغْفَرُ لَهُ مَدَّ صَوْتِهِ ، وَيُصَدِّقُهُ كُلُّ رَطْبٍ وَيَابِسٍ ، وَشَاهِدُ الصَّلَاةِ يُكْتَبُ لَهُ خَمْسٌ وَعِشْرُونَ صَلَاةً ، وَيُكَفَّرُ عَنْهُ مَا بَيْنَهُمَا

(حم. عب. ن. د. ه. حب. وأبو الشيخ في الأذان ، هب. عن أبي هريرة ؛ ولفظ حب. خمس وعشرون حسنة)

RE. 229/9 (*El-müezzinü yuğferu lehû medde savtihî, ve yusaddikuhû küllü ratbin ve yâbisin, ve şâhidü's-salâti yüktebü lehû hamsün ve işrûne salâten, ve yükeffiru anhü mâ beynehümâ.*)

(*El-müezzinü yuğferu lehû medde savtihî*) "Müzzine sesinin

[248] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.411, no:9317; Tayâlisî, *Müsned*, c.IV, s.274, no:2665; Hatîb-i Bağdâdî, *el-Müttefik ve'l- Müfterik*, c.III, s.367, no:1494; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.I, s.484, no:1863; Ebû Hüreyre RA'dan.

Câmiü'l-Ehàdîs, c.XXII, s.89, no:24393.

gittiği kadar mağfiret olunur. (*Ve yusaddikuhû küllü ratbin ve yâbisin*) Ona o mesafedeki yaş ve kuru her şey şehadet eder. (*Ve şâhidü's-salâti yüktebü lehû hamsün ve işrûne salâten*) Namaza gelen adama da yirmi beş namaz sevabı yazılır. (*Ve yükeffiru anhü mâ beynehümâ*) Onun iki namazı arasındaki günahlara kefaret olur."

Burada müezzinleri medih buyuruyor. Müezzinlerin kıymeti çok büyüktür. Onlar için seslerinin gittiği yere kadar her şey onlar için şahitlik edeceklerdir. Yalnız bu müezzinlerin fisebilillah olması lazım. *El-müezzinü'l-muhtesib* diyor, yani Allah'ın rızası için müezzinlik yapan. Para kasdıyla, maaşlı olarak değil, parasız olarak, eski zamanın insanlarının okudukları gibi Allah rızası için ezan okuyanların yerleri şehidlerle müsâvi oluyor.

h. Müezzinler Uzun Boylu Olacak

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[249]

اَلْمُؤَذِّنُونَ أَطْوَلُ النَّاسِ أَعْنَاقًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ (حم. م. ه. حب. عن معاوية ؛ طس. ك. عن ابن الزبير ؛ طب. عن عقبة بن عامر ؛

---

[249] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.61, no:6851; İbn-i Hibbân, Sahîh, c.IV, s.556, no:1670; Abdü'r-rezzak, *Musannef*, c.I, s.483, no:1861; İbn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.197; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.82, no:1835; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.V, s.209, no:5119; Bezzâr, Müsned, c.II, s.134, no:4338; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.225, no:2537; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.29, no:2181; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.82, no:1833; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.434; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.X, s.461; Zeyd ibn-i Erkam RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVII, s.282, no:777; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.82, no:1834; Ukbe ibn-i Âmir RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.II, s.331, no:580; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.426, no:717; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IV, s.555, no:1669; Tanâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.I. s.220, no:183; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usül*, c.I, s.224; Hz. Muaviye RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.237, no:1365; Bilâl-i Habeşî RA'dan.

Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.166, no:235; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.194, no:6599; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.82, no:1839; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

وعبد الرزاق ، طس. عن أبي هريرة)

RE. 229/14 (*El-müezzinûne atvelü'n-nâsi a'nâkan yevme'l-kıyâmeti.*) 'Müezzinler, kıyamet günü boyca insanların en uzunudur.'

Bunlar aynı zamanda kıyamet gününde insanların en uzun boylusu ki, insanlar üzerinde en yüksek rütbeye sahip olan kıymetli insanlardan olduklarını da beyan buyurmuşlar.

i. Müezzinler Ümmetin Eminleridir

Taberânî, Ebû Mahzûre RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[250]

المُؤَذِّنُونَ أُمَنَاءُ المُسْلِمِينَ عَلَى فِطْرِهِمْ وَسُحُورِهِمْ

(طب. عن أبي محذورة)

RE. 229/14 (*El-müezzinûne ümenâü'l-müslimîne alâ fıtrihim ve sühûrihim.*) "Müezzinler müslümanların iftarlarında da, sahurlarına da eminleridir."

Bir sonraki rivayet de aynı mevzuda.

Şâfiî ve Beyhakî, Hasan-ı Basrî Rh.A'ten rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[251]

المُؤَذِّنُونَ أُمَنَاءُ المُسْلِمِينَ عَلَى صَلَاتِهِمْ وَحَاجَتِهِمْ

(الشافعي ، ق. عن الحسن مرسلا)

---

[250] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.176, no:6743; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.102, no:1905; Ebû Mahzûre RA'dan.

Câmiü'l-Ehàdîs, c.XXII, s.91, no:24396.

[251] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.431, no:1875; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.681, no:20891; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXII, s.91, no:24395.

RE. 230/1 (*El-müezzinûne ümenâü'l-müslimîne alâ salâtihim ve hàcetihim.*) 'Müezzinler müslümanların namazları ve hâcetleri (oruç vakitleri) üzerine eminleridir.'

Namazlarda da onlar müslümanların oruçlarına ve vakitlerine dikkat ederek ezan okurlar. Müezzin ezan okudu mu, herkes "Akşam oldu." der, orucunu bozar. Eğer müezzin buna dikkat etmez de erken okursa, herkesin orucunu ifsâd eder. Yahut sabahleyin erken vakitte ezan okursa, daha yemek yemek lazım, sahur vakti geçmemiştir, herkes, "Ezan okundu, artık sabah oldu." diyerek yemeğini keser. Halbuki bunlara da dikkat edip vakit girdikten sonra ezanın okunması lazım!

Halbuki Medîne-i Münevvere'de, Mekke-i Mükerreme'de ne güzel. Bir gece ezanı okunuyor. Daha gecedir, herkes kalkıyor camide yahut evinde teheccüd namazı kılıyor. Daha sonra "Sabah oldu!" diyerek sabah ezanı okunuyor. Arkasından da beş dakika geçer geçmez namazı kılıveriyorlar. Erken vakitte yani, çok erken kılıyorlar.

j. Mü'min ve Müslim

Ahmed ibn-i Hanbel, Neseî, Ebû Ya'lâ, İbn-i Hibbân, Hâkim ve el-Askerî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[252]

الْمُؤْمِنُ مَنْ أَمِنَهُ النَّاسُ ، وَالْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ ،

وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ السُّوءَ ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ ، لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ عَبْدٌ

لاَ يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ (حم. ن. ع. حب. ك. والعسكري عن أنس)

---

[252] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.154, no:12593; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II. s.264. no:510; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.357, no:7432; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.109, no;130; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.215, no:168; İbn-i Adiy, Kâmil, fi'd-Duafâ, c.II, s.263; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.24; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.150, no:748; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXII, s.102, no:24428.

RE. 230/3 (*El-mü'minü men eminehü'n-nâsü, ve'l-müslimü men selime'l-müslimûne min lisânihî ve yedihî, ve'l-muhâciru men hecere's-sûi, ve'llezî nefsî bi-yedihî, lâ yedhulü'l-cennete abdün lâ ye'menü câruhû bevâikahû.*)

(*El-mü'minü men eminehü'n-nâsü*) "Mü'min, insanların kendinden emin olduğu kimsedir. (*Ve'l-müslimü men selime'l-müslimûne min lisânihî ve yedihî*) Müslüman da müslümanların elinden ve dilinden zarar görmediği kimsedir. (*Ve'l-muhâciru men hecere's-sûi*) Muhacir de fenalığı terk eden adamdır. (*Ve'llezî nefsî bi-yedihî*) Nefsim yed-i kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki, (*lâ yedhulü'l-cennete abdün lâ ye'menü câruhû bevâikahû*) komşusu kendisinin eziyetinden emin olmayan kimse Cennete giremez."

Bunu hemen herkes bilir gibi. Gazete yapraklarında, takvim yapraklarında, mecmualarda her işine gelen bu hadisi öne kor, "İşte müslüman böyle olacak!" diye âdeta reklam kılığında gider. Fakat, bu hadis dillere destandır ama içlerde bir şey yoktur. Dillerimizdedir bu hadisin sözleri, söyleriz hep birbirimize ama, "Kendimiz bunun içerisinde miyiz değil miyiz?" ona hiç bakmayız.

Cenâb-ı Peygamber iman sahibini tarif ediyor bize. Kimdir mü'min? İşte iman etmiş, *Lâ ilâhe illa'llah* demiş, namaz kılıyor, oruç tutuyor, şunu yapıyor, bunu yapıyor... Biz mü'min diyerekten buna deriz ama Peygamber hiçbir o tarafa yanaşmadı. Bak ne diyor:

"—Mü'min, bütün insanların emin olduğu bir zâttır."

Kimse o zât, herkes ondan emindir. Nasıl Peygamberimizin adı el-Emîn idi. Ona el-Emîn adını halk taktı. Çünkü emindi kendisi, insanlar arasında emniyet kazandığı için, o cahiliyet devrinin insanları ona *Muhammedü'l-Emîn* diye tavsif ettiler.

Binâen aleyh mü'min bu sıfata hâiz olacak ki, o hâli kesb edecek ki, herkes ondan emin olacak; karısı, kızı, malı, mülkü, evi, barkı her şey. Kapısı açık, bacası açık, her şeyi meydanda, fakat, "Bunlardan bana kat'iyyen zarar gelmez. Çünkü kardeşlerim mü'mindirler." dedirtebiliyorsan, bu hâli kesb edebildiysen ne mutlu sana!

Bir de müslümanı tarif ediyor Cenâb-ı Peygamber şimdi.

Müslüman kimdir? İşte beş vakit namazını kılan, orucunu tutan, zekâtını veren, haccını eden adama da biz müslüman deriz: Müslümanlığın beş şartı var, onlar da bunlardır.

Bak Peygamber SAS ne diyor:

Müslüman o kimsedir ki, bütün müslümanlar ondan emindirler. Elinden, dilinden bütün Müslümanlar selâmettedir. Hiç kimse ondan ürkmez, korkmaz.

Diliyle kimseyi mutazarrır etmez. Arkasından konuşmaz, gıybetini yapmaz, aleyhinde konuşmaz, kötü söz söylemez. Emin herkes ondan.

Elinden de hiç kimseye zarar gelmez. Dövmez, çalmaz, rahatsız etmez, incitmez, her şey... Hah, müslüman diye de bu adama derler.

Niye? Peygamber SAS böyle tarif etmiş.

Muhâcir kime derler?

Düşman memleketlerindeki, küffardaki yerini bırakmış memleketimize gelmiş, yahut başka müslüman memleketine hicret etmiş kimseye biz muhâcir deriz. İşte Bulgarya'dan gelmiş,

Yugoslavya'dan gelmiş, işte Kafkasya'dan, başka taraftan gelmiş. Muhâcir adam.

Efendimiz ne diyor bak:

Hakîki muhâcir, kötülüklerden kaçan insandır. Günahlardan ve fenalıklardan kaçan insandır muhâcir. Memleketini bırakıp kaçan insana değil, günahları bırakıp da kaçan insana muhacir denir.

Sonra, bak Peygamber SAS ne buyuruyor:

(*Ve'llezî nefsî bi-yedihî*) Bu Peygamber SAS'in yemini. Böyle kasem ederdi Peygamberimiz, "*Vallahi*" demezdi.

(*Ve'llezî nefsî bi-yedihî*) "Nefsim yed-i kudretinde olan Allah-u Celle ve A'lâ'ya kasem ederek söylüyorum ki, komşusu onun zulmünden emin olmayan hiçbir insan cennete giremez."

Evvela komşunun sana emniyetini kazanman lâzım, ondan sonra cennet. Komşunun emniyetini kazanamadıysan, ona zulmediyorsan, ezâ ediyorsan, cefâ ediyorsan cenneti ummak muhal…

İslâmiyet başka; namaz kılarsın oruç tutarsın, hayır yaparsın... Fakat asıl komşuya ezâ ve cefâyı yapmamak suretiyle cennete dahil olunur. "Komşuya zulmettiği taktirde Cennete girmesine imkân yok!" buyrulmuş.

k. Hacının Sorgusu

Bir zâtın haccı, umreyi ve orayı ziyaret edenlere mahsus tertip ettiği kitabı, aldık bir tane: (*El-haccu ve'l-mu'temiru ve'z-zâir*)

Baktım kitabın başında güzel bir yazı var, hoşuma gitti. İlk sayfasında haccı tarif ederken, şöyle bir şeyle karşılaştık.

Cüneyd-i Bağdâdî diye bir evliyâ var. Bu evliyâ bir hacı efendiye soruyor:

"—Nereden geldin?" diyor.

Hacı efendi:

"—Hacca gittim, hacı oldum geldim." diyor.

Cüneyd-i Bağdâdî ona soruyor:

"—Evinden çıktığın vakitte, yola çıkarken ayağını kapıdan attın, gidiyorsun; tüm günahlarına tevbe ederekten çıktın mı?"

Helalleşmek, hak hukuk kimlere varsa onlara vermek. Kimlerde bir hakkı, borcu varsa onlarla helalleşmek. Sonra da:

"—Yâ Rabbi, artık bundan sonra senin emirlerinin hiçbirisini bırakmayacağım ve hiç senin yasaklarından bir tanesini de yapmayacağım. Sana söz veriyorum." diye çıktın mı evinden böyle?

Demiş ki adam:

"—Herkes gidiyordu, ben de gittim."

Demiş ki o zaman:

"—Sen öyleyse hacca gitmemişin. Gittiğin senin bir gezinti olmuş."

İkinci sorgusu:

"—Sen buradan kalktın işte İstanbul'dan, Eskişehir'den, Konya'dan, Adana'dan, Kıbrıs'tan, Şam'dan, Halep'ten, Ürdün'den Arap diyarına girdin. Medîne-i Münevvere'den Mekke-i Mükerreme'ye geçtin. Birçok menziller kat ettin. Bu menzilleri kat ederken, sen iman makamlarını da, İslâm makamlarını da kat edebildin mi?

Beş bini verince, tayyare seni uçurup gidiyor. Bütün

makamları uçup gidiyorsun. Oldu. Fakat asıl insanlık denilen makamlar var, bu insanlık makamlarını geçebildin mi sen? Yoksa ananın vurduğu bez ile duruyor musun? O halde misin? Gittiğin gibi mi geliyorsun yine?”

Demiş ki:

“—Nedir o makamlar ya?”

“—Makàmü'l-îmân, makàmü'l-ihlâs, makàmü'l-ihsân, makàmü't-tevâdû, makâmü'ş-şükür... Bu makamları geçtin mi?” diyerekten saymış.

Burada hepsini yazmamış tabii. Bizim ehli tasavvuf bıraktıkları çok çeşitli kitaplarıyla, bize miras bıraktıkları eserlerinde bu makamları 40 tane olarak zikrederler. Bu 40 makamı geçmedikçe hakîkat-i insâniyeye ulaşmanın imkânı yok. Nasıl çocuk ancak 15 yaşına gelir, ancak o devirde büluğa erer. On beş yaşı, 12-15 arasında yahut bazı 17-18'i de bulur. Fakat o sinne gelmeden erkeklik hakkını kazanamaz. İşte bu makamları geçmedikçe de bir müslüman hakîkat-i İslâmiye'nin tadını tadamaz.

İmanın bir tadı var, tadıyor muyuz o tadı?

İmanda bir tat var, baklavadaki tat onun yanında sıfıra düşer.

Hani tahte's-sıfır diyorlar, soğuk geldi hararet sıfırın aşağısına düştü. Emin olunuz en leziz lezzetlerin lezzeti bu iman lezzetinin yanında tahte's-sıfırdır. Dünyaya ait. Ama imandaki lezzet öyle bir lezzettir ki dünyayı sana katiyen göstermez.

Onlardan bir tane hatırıma geliyor şimdi. Selmân-ı Fârisî Hazretlerine birisi kötü sözler söylemiş. Tabii biz kötü sözleri duyunca kızarız ve mukabeleye başlarız. Arada kavga gürültü olur. En nihayet ya karakola gidilir yahut ölümlerle neticelenir filan.

Bak şimdi Selmân-ı Fârisî RA, bu kendisine kötü kötü söyleyen adama nasıl mukabele ediyor. Onun için İmam Gazzâlî diyor ki;

"—Bir insan kendisine böyle bir şey, kızacağı bir hal vâki olduğu vakitte ondan daha ehem bir şeyle meşgul ise o kızmaklık ona tesir etmez. Kızgınlığıyla ilgilenmez, kızgınlık kendiliğinden söner."

Ne demek o?

Şimdi o kızgınlık hâli beşeriyet hâli, kızıyor. Fakat bu daha mühim bir şeyle meşgul ki, âhiretiyle meşgul. Âhiret halleriyle meşgul, kendisini murakabeyle meşgul. Selmân-ı Fârisî RA o adama diyor ki:

"—Sen bana bunları söylüyorsun ya, yarın bizim defterlerimiz ortaya konacak. Defterlerimiz ortaya konacak, mizana girecek. Eğer mizanda benim defterim hafif gelirse, ben senin dediklerinden çok fenayım, daha aşağı birisiyim! Eğer mizanımda defterim, âmâlim ağır gelirse dediklerinin hiç kıymeti yok benim için, ne dersen de… Ben paçayı kurtardıktan sonra, sen bana ne dersen de."

Defteri âmâlini düşünüyor. Niçin? Kendisinin bütün tasavvuru âhirette:

"—Acaba orada hâlim ne olacak? Defterimdekiler iyi mi kötü mü, nedir?" diyerek onlarla meşgul.

Onun için o adamın söyledikleri kulağına girmiyor ve o adama da böyle cevap vermekle kestiriveriyor.

l. İman Makamı

Şimdi bu iman makamlarından bahsederken aklıma geldi. Bizim damat bey [M. Es'ad Coşan] bir tez yapıyor. Tezinde Hacı Bektâş-i Velî'nin eserini [*Makàlât*] tercüme ederken, burada makàmât-ı evliyâyı Hacı Bektaşî Velî Hazretleri ve Ahmed-i Yesevî Hazretleri eserlerinde zikretmişler. Ben de şuraya şöylece naklediverdim.

Diyor ki:

"—Bu 40 makam dört esasa bağlıdır. Dört esas şeriat, tarikat, ma'rifet ve hakikattır. Fakat şeriat köktür, diğer tarikat, ma'rifet, hakikat dalları, yaprakları, budaklarıdır. Kök olmayınca nasıl dal, budak, meyve, bir şey olmaz. Şeriat olmayınca kat'iyyen hiçbirisi olmaz. Ne ma'rifet olur, ne hakikat olur, ne tarikat… Esası şeriattır."

Şeriata bir kere bakalım biz uygun muyuz, değil miyiz?

Şeriatın da 10 tane makamı varmış. Birinci makam iman makamı. İman makamını hep biz biliyoruz ki:

آمَنْتُ بِاللهِّ ، وَمَلائِكَتِهِ ، وَكُتُبِهِ ، وَرُسُلِهِ ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ، وَبِالْقَدَرِ ،
خَيْرِهِ وَشَرِّهِ مِنَ اللهِ تَعَالَى ، وَالْبَعْثُ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقٌّ ، أَشْهَدُ أَنْ
لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

(*Âmentü bi'llâhi ve melâiketihî ve kütübihî ve rusulihî ve'l-yevmi'l-âhiri, ve bi'l-kaderi hayrihî ve şerrihî mina'llàhi teàlâ, ve'l-ba'sü ba'de'l-mevti hakkun, eşhedü en lâ ilâhe illa'llàh ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlüh.*)

[Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kadere, hayır ve şerrin Allah'tan geldiğine inandım. Öldükten sonra dirilmek haktır. Şehadet ederim ki, Allah'tan başka ilâh yoktur ve şehadet ederim ki, Muhammed SAS Allah'ın kulu ve rasûlüdür.]

Bunu dilimiz söylüyor, bununla iman sahibi olmuş oluyoruz. Fakat bu içimize yerleşmiş midir? Bu dilimizden çıkan içimize yerleşmiş midir? Yerleşmemiştir. -

Onun için Hazreti Âdem AS, babamız, ilk Âdem, peygamberlerin de başı. Âdem AS Cenâb-ı Hakk'a yalvarırken diyor ki:[253]

اَللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ إِيماناً يُباشِرُ قَلْبِي

(*Allàhümme innî es'elüke îmânen yübâşiru kalbî*) "Benim içime işleyen bir iman ver bana yâ Rabbi! İman dilimde kalmasın içime işlesin ve bütün zerrâtıma, vücudumdaki bütün zerrelere işlesin. Böyle iman isterim."

Onun için Yunus Emre ne dedi?

Eğer beni yandıralar,

---

[253] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.117, no:5974; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.292, no:17426; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VII, s.432; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.184, no:3657.

Külüm göğe savuralar;
Toprağım anda çağıra:
Bana seni gerek seni!

"—Beni kesseniz de, ateşte yaksanız da, kanımı akıtsanız da, külümü savursanız da ben yine derim *Lâ ilâhe illa'llah!*"

Niçin? İman bütün vücudun her zerresine işlemiştir, her zerresi Allah der. Her zerre bir âlemdir zaten. Ama as, kes, ne edersen et, insanın her zerresi yine Allah der.

Onun için imanın içe işlemesi lazım! Dilde kalan iman yeterli derecede kuvvetli olmaz.

Rahmetlik Abdülhakim [Arvâsî] Efendi vardı, onun dersinde dinlemiştim:

"—Dilde kalan iman, hristiyanlardaki istidraca benzer. Hıristiyanlar da istidrac ederler, bazı harikalar gösterirler. Gösterdikleri harikalar şuna benzer. Arabalara boya vurulur., Arabalar çarpıştığı vakitte bu boyalar nasıl dökülürse; hurdahaş olur araba, hiçbir eseri kalmaz. İşte bunun gibidir.

Azrail'in tokadını yer yemez hiçbir şey kalmaz kendisinde. O bir iki araba çarpışarak ezildi. Fakat Hazret-i Azrail'in tokadı arabalara benzemez ki. Binâen aleyh bu dildeki bilgiler hepsi o anda mahvolur gider. Papazınki de öyle, yalancı müslümanınki de öyle…" demişti.

Onun için iman dendiği vakitte, bakalım biz Allah'a inanmış mıyız, inanmamış mıyız?

Allah birdir. Evet âmennâ, herkes bilir.

Allah görür mü? Görür. İşitir mi? İşitir. Her şeyi bilir mi? Bilir. E kara karıncanın karanlık gecede, kara taşın üzerinde yürüdüğünü de görür mü? Görür.

Buna senin inancın varsa, sen bu günahları nasıl işliyorsun? Günahları kimsenin olmadığı yerde nasıl yapıyorsun?

(*Âmentü bi'llâhi ve melâiketihî ve kütübihî...*) diyoruz. Meleklerine de inanırım, kitaplarına da inanırım. Meleklerine de inanıyorum ki benim sağımda da meleğim var, solumda da meleğim var. Gözümde var, ağzımda var, her tarafımda melekler doludur. Fakat sağımdaki solumdaki melekler benim amellerimi

yazar dururlar. Birisi sevabımı birisi de günahımı yazar.

Bakalım sen bu meleklere inanıyorsan, bu meleklerin senin günahlarını yazdığına inanıyorsan neden bu günahları işliyorsun?

Eğer Allah-u Teâlâ'nın kitabına inanıyorsan Allah-u Teâlâ'nın haram kıldığı nesneleri nasıl irtikâb ediyorsun?

Mesela zina. Allah-u Teâlâ yasak etmiş. Bu zinayı nasıl olur da bir müslüman irtikâb eder de yapar? Akıl ermez. Akıl, havsala duruyor burada.

Nasıl olur? Bu senin müslüman kardeşin. Kardeşinin kızı, karısı… Sen buna nasıl, hangi gözle cesaret edip de onu baştan çıkarmaya çalışırsın veyahut onunla muâşeret yapmaya kalkarsın?

Buna hangi vicdan, hangi iman sana müsaade ediyor? Nasıl iman bu iman?

m. Faiz Haramdır

Cuma gününü Cidde'de geçirdik. Cidde'deki hatip kızmış, veriyor feryadı. Tabii haklı olaraktan diyor; "Nasıl Müslümanlık bu Müslümanlık?" diyerekten ağzına geleni söylüyor. Bu Müslümanlık nasıl Müslümanlık ki Allah-u Teâlâ'nın haram kıldığı faizi yer.

Yahu sen nasıl müslümansın? Allah bunu yasak etmiş, Peygamber yasak etmiş. Bunu kitapta da yasak etmiş, fıkıhta da yasak etmiş. Her yerde bunu yasakladı. Bilmeyen yokken, nasıl olur da insan çok kazanacağım, servet sahibi olacağım, şöhret sahibi olacağım, mal mülk sahibi olacağım diyerekten bu haramı irtikab eder?

Mekke-i Mükerreme'de bir efendi geldi. Dedi ki:

“—Hocaefendi!”

“—Buyur…” dedim.

"—Ben bir fabrikatörüm. Bir çimento fabrikam var, bir de makarna fabrikam var." dedi

“—Pekâlâ, Allah mübarek etsin!” dedim.

“—Ama işte 700 kişi kadar da benim maiyetimde çalışır insanlar var. Bunlar da nafakalarını yiyorlar bizim sayemizde.”

“—Pek güzel, Allah mübarek etsin…” dedim.

Ama paramız yetmiyor ve biz faizle para almak zorunda kalıyoruz. Ve bunun için bana, ki, 'Bu haramı sen yapma! Olmaz bu iş!' diyorlar. Sen ne dersin bu işe?" dedi.

"—Ben bir şey diyemem! Onlar ne dediyse, ben de öyle derim. Haram haramdır." dedim.

"—Canım 700 kişi geçiniyor benim sayemde ya?" dedi.

"—Sen 700 kişini Allah'ı değilsin. O 700 kişinin Allah'ı var. Yalnız o 700 kişinin değil, 700 milyonun, 700 milyar insanın sahibi Allah. Herkesin rızkını veren yine Allah! Sen kim oluyorsun, ben kim oluyorum?

Bir mum yanar ortada etrafındaki insanlar faydalanır. Faydalanır ama bir müddet sonra mum da biter. Etrafındaki insanlar faydalanacak diyerek sen kendini niye yakıyorsun?

Sen bir ışık ol ki güneş gibi, etraf istifade etsin, sen de sönme! Bu Allah'ın yasak ettiği bir şeyle etrafındaki insanları faydalandıracağım diyerek, şeytanın hayâlâtına ve hilesine kaptırmışın kendini... Bununla sen paçayı kurtaramazsın. İman ile bir de hacca da gidiyor insan. Kendisine bir de hacıefendi denecek. Bu hacılıkla bu şey uygun olmuyor yani. Mütenâsip değil!

n. Kadere İman

Onun için evvelki iman meselesinde Allah'a inanan. Bir de Peygamberlere inanan var. Peygamberlere inanan kimsenin peygamberinin yolundan, Allah'a inanan kimsenin Allah'ın kitabının yolundan çıkmasına imkân yok.

Onun arkasından:

وَبِالْقَدَرِ ، خَيْرِهِ وَشَرِّهِ مِنَ اللهِ تَعَالَى .

(*Ve bi'l-kaderi hayrihî ve şerrihî mina'llàhi teàlâ*) "Bir de kadere kadere, hayırın ve şerrin Allah'tan geldiğine inanmak" diyoruz.

Bunun mânası çok geniştir. Mülkün tasarrufu varlığın sahibi olan Allah'ındır.

Senin evinin tasarrufu kimin elinde? Senin elinde. O evin

hakimi sensin. Senin evinde senin iznin olmadıkça bir şey olur mu? Sen ne dersen o olur. Çünkü hakimi sensin, evin sahibi sensin.

Evin sahibi sen, sen evine hükmedebiliyorsun da bu mülkün sahibi olan Allah mülkünü hükmedemez olur mu hiç?

Mülkün sahibi o… Mülkün sahibi o olunca, o ne diyorsa onun dediği yoldan gitmek lazım. Onun dediği yolu bırakıp da kendi zihnine, fikrine, yahut âlemin gittiği yola sokulursan bu iman gösterişten ibaret bir iman.

Allah muhafaza etsin…

o. İslâm Nedir?

İkincisi İslâm. On tane saydı ya. İkincisi İslâm. Birincisi iman, ikincisi İslâm.

İslâm'ın şartlarını saydık. İslâm'ın şartı beş: Abdest almak, namaz kılmak, oruç tutmak, haccetmek, zekât vermek, kelime-i şehâdet getirmek. Bunu herkes biliyor.

Şimdi Peygamber SAS de burada buyurduğu üzere, müslüman denince, herkes senden salim olacak; yâni selamette, rahatta olacak. Bak bakalım senden âlem rahatta mı, selamette mi değil mi? Yoksa seni görünce herkesin ödü mü kopuyor?

"—Allah bunun şerrinden bizleri korusun" mu diyor?

Yani kendisi ileriden gelirken; "Yâ Rabbi! Bu adamın şerrinden beni koru. Çok şerli bir adam. Söylesen söylediğine pişman eder seni. Çok zor."

Ha böyle mi insanların arasında şöhret aldın, yoksa herkes seni gördüğü vakitte, mahallesi olsun memleketlisi olsun, sana hürmet ediyor;

"—Mâşâallah bârekallah! Ne mübarek bir efendi bu efendi. Her şeye yarıyor, her işe yarıyor. Kimseyi incitmiyor, rahatsız etmiyor." diye övüyor, takdir ediyor mu?

Peygamber SAS'in dediği şeye de uyuyor. İşte müslüman buna denir. Yoksa onu bunu inciten, ona buna acı söyleyen, herkesi rahatsız eden insanın İslamiyet'teki mevkii çok düşüktür. Müslümanlıktan dışarıya çıkmamıştır, İslâm'dır ama aşağı noktada kalmıştır, yani ilerleyememiştir.

Onun için hacca giden insana Cüneyd-i Bağdâdî haklı olarak soruyor ki;

"—Sen memleketleri, menzilleri kat ederken insanlık menzillerini geçtin mi?"

İnsanlık menzilleri atlayabildin mi?

Onun için yine birisine birisi acı söylermiş. O adam da böyle cevap veriyor, diyor ki;

"—Sen çok güzel söyledin. Cennete girmek için birtakım manialar var, akabe diyorlar onlara. Bu mâniaları, tepeleri ben aşabilir de cennete girebilirsem, ne mutlu bana! Sen ne dersen de kulağıma girmez. Bu menzilleri aşamadan cennetin dışında kalırsam, senin dediğinden daha çok aşağı bir adamım ben." diyor.

Nereleri düşünüyorlar adamlar, akılları nerelerde geziyor!

Onun için İslâm dendiği vakitte böyle aklını dünyanın dışındaki âhiret âlemine sevk eden ve orası için hazırlanabilen insanın adıdır.

p. İlim Makamı

Üçüncü makamı ilim makamıdır.

Müslümanların hepsi alimdir. Müslümanın alim olması lazımdır. Müslümanlık, şeriatın hududu içinde her şeriat sahibi, her müslümanın alim olması lazımdır. Cahillikle Müslümanlık olmaz. Cahilliği Müslümanlık kabul etmiyor zaten. Kabul etmediği için cahillikle Müslümanlık barışamaz ve Müslümanlık yürüyemez. Onun için diyor ki, ilmin kadardır kıymetin. İlmin ne kadarsa âhiretteki kıymetin de o kadardır. Dünyadaki kıymetin de o kadardır canım!

Dünyadaki kıymette o kadar değil mi?

Çok bilen adama çok para veriyorlar işte. İşinde de, sanatında da, memuriyetinde de çok bildiği için çok yüksek para alıyor. Âhiretteki mevkii de o nisbette, bilgisi nisbetinde büyük olacak.

Onun için sen ey insan! Eğer kadrinin yüceliğini istiyorsan ilmini arttır, ki kadrin de artsın.

r. İhsan Makamı

Burada Ahmed-i Yesevî Hazretleri, ihsanı beşinci makam olarak göstermişse de bizim asıl üstadımızdan aldığımız derste ihsan, makamların en sonudur. Belki bu yazı elden ele geçe geçe, zaman itibariyle bir tahrife uğramıştır. İhsanı beşinci devreye düşürmüş.

Fakat asıl ihsan, menzillerin en sonudur ki, Allah'a sanki görüyormuşsun gibi ibadet edebilmendir. Öyle ibadet edeceksin ki, *Allahu ekber* dediğin vakitte Hâlık ile beraber olacaksın. Bu hâle gelebilmek ihsandır.

Bâyezid-i Bestâmî Hazretleri'ni söylerler. Otuz sene namaz kılmış. Bir gün demişler ki;

"—Üstadın yahut şeyhin gözlüyor seni. Namaz kılarken seni gözlüyor." diye birisi fısıldamış kulağına.

O da;

"—Üstadım bana bakıyormuş, daha güzel kılayım namazımı." diyerekten kendisine bir çalım vermiş.

Namazını kıldıktan sonra, selâm vermiş:

"—Allah Allah! Şu 30 senelik namazı benim iade etmem lazım. Allah'ın divanındaki namazla, üstadım gözetledi diyerek kıldığım namaz arasında o kadar fark var ki! Ooo ben ne yapmışım!" diyerek 30 senelik namazını yeniden kılmış,

Allah bizim kusurlarımızı affetsin...

Biz namaza duruyoruz dünyanın her türlü şeyi kafamızda, aklımızda, önümüzde, içimizde… Nerede huzurdayız, nerede Mevlâ ileyiz? Mevlâ nerede biz nerede? Allah affetsin kusurlarımızı…

Onun için Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[254]

---

[254] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.27, no:50; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.39, no:9; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.101, no:4991; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.25, no:64; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.426, no:9497; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.5, no:2244; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.375, no:159; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.157, no:30309; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.528, no:117222; Ebû Hüreyre RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.I, s.36, no:8; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.6, no:2610; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.635, no:4695; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.97, no:4990; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.24, no:63; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.389, no:168; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.203, no:20660; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.528, no:11721; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.383; Beyhakî, *el-Erbaùne's-Suğrâ*, c.I, s.61, no:23; Hz. Ömer RA'dan.

الْإِحْسَانُ أَنْ تَعْبُدَ اللهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ ، فَإِنَّهُ يَرَاكَ

(خ. م. ن. ه. حم. خز. حب. ش. حل. عن أبي هريرة ؛ م. د.

ت. ن. ه. حب. ق. عن عمر)

(*El-ihsânü en ta'büda'llàhe keenneke terâhü*) "İhsan, sanki görüyormuşsun gibi, karşısındaymış gibi Allah'a ibadet etmendir. (*Fein lem tekün terâhu feinnehû yerâke*) Çünkü, her ne kadar sen onu görmüyorsan da, o seni görüyor."

Sen onu görmüyorsun ama, hakikatte görmen lazım, O seni görüyor. Bu varlığın sahibi:

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ (الحديد: ٤)

(*Ve hüve meaküm eyne mâ küntüm*.) "Nerede olursanız olun, o sizinle beraberdir." (Hadîd, 57/4) buyuruyor.

"—Ben seninleyim!" diyor.

Onun için yine buyrulmuş ki:[255]

أَفْضَلُ الْإِيمَانِ ، أَنْ تَعْلَمَ أَنَّ اللهَ مَعَكَ حَيْثُمَا كُنْتَ

(طب. حل. عن عبادة بن الصامت)

RE. 76/9 (*Efdalü'l-îmân*) "İmanın en yüksek derecesi, (*en ta'leme enne'llàhe meake haysü mâ künte*) nerede olursan ol, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin seninle beraber olduğunu bilmendir."

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.44, no:5249; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.57, no:140; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.X, s.494, no:10108.

[255] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.336, no:8796; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.305, no:535; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.124; Ubâde ibn-i Sàmit RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.225, no:204; *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.37, no:66; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.V, s.194, no:3971; RE. 76/9.

Sen, Allah-u Teàlâ'nın her an seninle beraber olduğunu bilebildiğin an, sen imanda kemale ulaşmış olabilirsin. Yoksa her zaman kendi halindesin de bir namaza duracaksın, o namaz esnasında Allah'ı hatırlayacaksın... O geri insanların işi.

İnsan onun için her zaman namazda olmak derler ya. Her ânın namazda olur gibi olmak. İşte her zaman huzûr-u ilâhîde olmak. Yani, her zaman hakkın huzurunda olmak;

"—Allah beni yalnız namazda görmüyor ki, her zaman görüyor. Her zaman onun huzurundayım!" diye düşünmek.

Binâen aleyh, her zaman onun huzurunda olan bir insanın nasıl olur da Allah'ın yasak ettikleri şeyleri irtikâba cesareti olur?

Senin mâ fevkinden birisi senin karşında durduğu halde, onun istemediği bir şeyi yapabilir misin yahu? Hatta mâ dûnun bile olsa, onun yanında istenmeyen bir şey yapmaktan utanırsın, sıkılırsın, korkarsın. Duyulur, edilir dersin.

E insan bugün bundan korkuyor da Kur'an'ın da beyan buyurduğu vechile, her halimize bizden daha iyi muttalî ve bize bizden daha yakın ve bizden katiyen ayrılmayan, her halimizi muhît olan Hazret-i Allah Celle ve A'lâ'nın huzurunda olduğunun gafletinden daha büyük gaflet olur mu insanda?

En büyük gaflet, onun huzurundan gafil olmak. Onun için agâhlık diyerekten bir düstur koymuşlar ki, her zaman uyanık olacaksın, "Ben Allah'ın divanındayım!" diye düşüneceksin. Her zaman ama, bir an için değil. O namaz da onlardan bir tanesidir. Böyle her zaman huzur-u ilahiyede olduğunu kendine yerleştirebildiğin vakitte, Hakk'ın divanına durduğun vakitte erirsin o zaman.

Ashâb-ı kirâm, onlar da bizim gibi insanlar iken, niçin Hakk'ın divanına durdukları vakitte adeta taş kesiliyorlardı? Hiç kımıldama yok…

Onun için, Cenâb-ı Hak cümlemizi affetsin… Tevfikat-ı samedaniyyesine mazhar eylesin… İman makamlarının, İslâm makamlarının uçlarına kadar ulaşabilmek şeref ü devletine hepimizi ulaştırsın… İman dilimizde kalmasın, İslâm dilimizde laf olmasın; imanın, İslâm'ın hakikatını tadan kullarından eylesin…

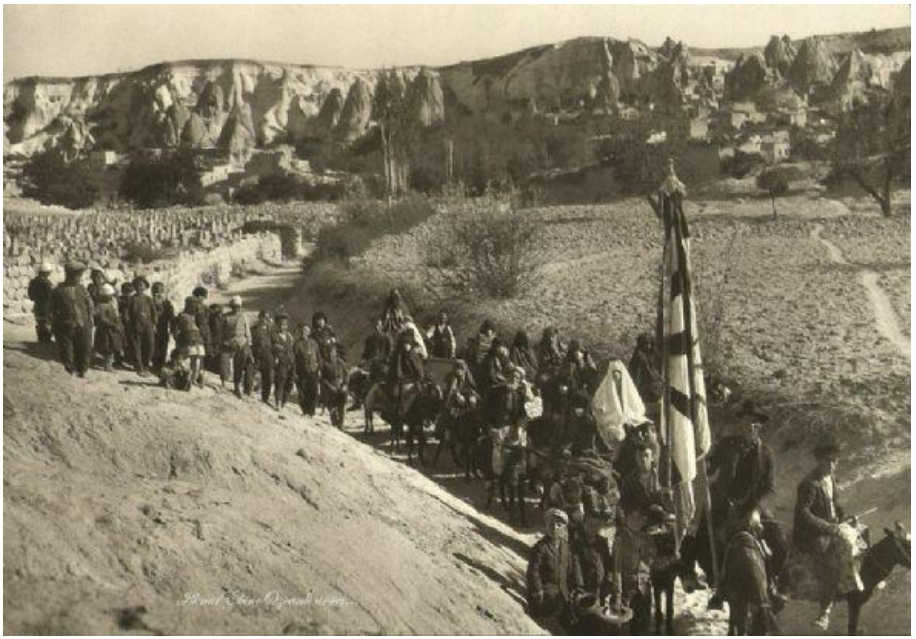

s. Evlenin, Çoğalın!

O bu beşini saydı, altıncısı da evlenmek dedi.

Evlenmek şeriatın emridir. Allah insana bir kuvvet vermiştir, şehvet kuvveti. Daha doğarken o kuvvet insana hilkaten verilmiştir. Doğuşuyla beraber anasının memesine yapışır. O şehvet olmasa insan yaşamaz. Her mahlûkta da vardır bu şehvet. Bunu veren Allah'tır. Bu verdiği tohumu yerine harcayabilmek evlenmekle olur. Buradaki kuvvetin, neslin devamı için kullanılması gerekir.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[256]

تَنَا كَحُوا تَكْثُرُوا ، فَإِنِّي أُبَاهِي بِكُمُ الأُمَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

[256] Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.VI, s.173, no:10391; Saîd ibn-i Ebî Hilâl Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.173, no:10391; Câmiü'l-Ehàdîs, c.XLI, s.321, no: 45008.

(عب. عن سعيد بن أبي هلال مرسلا)

(*Tenâkehû teksurû*) "Evlenin, neslinizi çoğaltın! (*Feinnî übâhî bi-kümü'l-ümeme yevme'l-kıyâmeti*) Ben kıyamet günü diğer ümmetlere karşı sizin çokluğunuzla iftihar edeceğim." buyurmuştur.

Ama zayıf, ama şöyle, ama böyle… Herkes yüksek mertebeye ulaşamaz. Ama zayıf da olsak, yine iman ü İslâmiyetin icaplarına uymamız kâfidir. Şimdi mesela Arafat'ta bir milyon, iki milyon insan var. Hepsi bunların böyle Cüneyd gibi bir insan mı?

Yok, hepsi işte bizim gibi; gittiği gibi dönen insanlar. Bir faydamız varsa, o güne kadar kazandığımız günahların hepsini orada silkiyoruz. Allah'ın fazlı. Temizlenmiş olarak, taze bir vücutla geliyoruz. Gelecek seneye kadar yine birçok günahlar kazanırsak, yine gider orada silkeler geliriz inşaallah…

Bu, faydalarından birisi bu.

İkincisi de bu Cüneyd gibi velilerden burada hepsi mevcut. Bugünkü zamanın velileri Arafat'ta mevcut… Arafat'ta mevcut olunca, bu velilerin hacları makbûl-i ilâhîdir. Onların makbûl-i ilâhî olan haclarının dolayısıyla, oradaki iki milyon, üç milyon, beş milyon insanın haccını da Cenâb-ı Hak onların hürmetine kabul eder. Fazlı ilâhî bu…

Bizim de cennete girmemiz öyle olacak zaten. Biz yaptığımız amellerimizle cennete girmemize imkân yok! Ancak Cenâb-ı Hak şâfîlerin şefaati dolayısıyla ve kendisinin fazl u keremi dolayısıyla bizi cennetine koyacak. Ümidimiz bu.

Onun için evlenmek İslâm'ın şartlarındandır ki, şeriatın şartlarındandır. Bazı insan evlenmez. Evlenmiyorsun ama, Allah-u Teàlâ'nın paralarını saklayıp da küplerinin üzerine oturan insan, nasıl herkesin gözünden düşük bir insandır. Parasını harcamıyor, servetini harcamıyor, kimseye de vermiyor. Ondan daha aşağıdır, Allah'ın verdiği kuvveti yerine sarf etmeyen kimse…

Bir hanım alacaksın Allah ondan sana bir çocuk, iki çocuk, üç çocuk, beş çocuk verecek. Onların nafakalandıracaksın,

çalışacaksın beslemek için, okutmak için, şu için, bu için. Bunların hepsi ibadet niyetiyle yapıldıktan sonra, hepsi sevap olur deftere…

Onun için evlenmek hem neslin devamına sebeptir, çünkü bu her mahlûkta var, yalnız bizde değil. Her mahlûk neslinin idamesi için çalışır. Onun için Cenâb-ı Hak. Rabbü'l-àlemîn'dir, alemlerin rabbidir. Âlemlerin içerisinde ne kadar mahlûk var, Allah'tan başka kimse bilmez bunları… Bu âlemlerin her çeşit mahlûkuna Allah-u Teàlâ o kudreti vermiştir ki, dünyaya gelirler; bir iki dakika içerisinde dünyasından geçse bile bir nesli bırakır öyle giderler.

Mikropların hali de öyledir. Çabucak yeni bir nesil bırakırken kendisi bırakır gider. O nesil böyle temâdî eder giderler.

"—E bizim nesil?"

Biz de ne kadar günahkâr olsak yerimize bırakacağımız neslin nasıl olacağını Allah bilir. Onların sahibi de yine Allah'tır. Senin vazifen onu besleyip, terbiye edip yetiştirmek. Gerisine karışmayacaksın. Sen yalnız İslâm'ı, imanı onlara telkin et. Onları o şekilde yetiştir, gerisine karışma! Allah onların sahibidir.

t. Helâl Yemek

Yedincisi helal yemek ve giymek.

Şeriatın emirlerinin iktizâsı on tanedir dedik ya, on bab. Bu on babdan yedincisi yiyeceğini helâlden yemektir. Şimdi faizden kazanılan parayı helâl diye yiyebilir misin?

Demin birisi gelmiş soruyor:

"—Ben bu kadar para verdiydim bankaya, banka bana fazla olarak bu kadar para verdi. Bu parayı ben yiyebilir miyim?" diyor.

Ben de, "Sen bilirsin ister ye, ister yeme!" dedim. "Öğrenmedin mi şimdiye kadar?" dedim.

Helal yemek, haramdan kaçınmakla olur. Haram yalnız faiz değil ya… Adamı kandırmak da haram, hile yapmak da haram, kötüyü iyi mal diyerek satmak da haram, ihtikâr haram... Yalnız faiz değil ki, çeşitli haramlar var... E bunların hepsi haram olduğu halde, bu haram ile kazandığın birçok paralarla kocaman apartmanlar yaptın! Yarın ahirette sırtına koyacaklar, "Çek bakalım bunları, götür!" diyecekler.

Sebebi? Kökü haram olan bir şeyden kimseye fayda olmaz. Ahiretteki azabı müstesna…

Onun için şeriatın yedinci makamı helâl yemek ve helâl giymek. Üzerindeki esvabın bir kuruşu haramdan olursa 40 günlük namazı kabul olmaz derler. Onun için hem giydiğinde hem yediğinde kazancının helâl olmasına dikkat edeceksin.

Çalışan işçi de öyle, usta da öyle, çalıştıran da öyle... Meselâ çalışıyor sekiz saat. Sekiz saatin iki saatini, üç saatini şurada burada çeneyle geçirir de sekiz saatini beş saate indirirse, sekiz saatin parasını almak hakkı değil... Ama sekiz saatin parasını ister ondan;

"—Ben senin bugünkü işini yaptım." der ama 2-3 saatini şurada burada boşuna geçirdi, çeneyle geçirdi.

Bunun neresinden helâl olacak ona?

u. Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ten Olmak

Sekincisi de Ehl-i sünnet ve'l-cemaat'ten olmak.

Burası mühim nokta. Ehl-i sünnet ve'l-cemaat'ten olama-

dıktan sonra gökte de uçsan kıymet yoktur. Ehl-i sünnet dört mezhep. Bizim Hanefî mezhebimiz bir, İmam-ı Âzam, Şâfiî mezhebi iki, Mâlikî mezhebi üç, Hanbelî mezhebi dört… Bu dört mezhepte ulemâ ittifak etmiştir, ehl-i sünnettir demişler. Bunun dışında olan mezheplerin hepsi İslâm'ın haricidir. İşte kızılbaşlar, neler diyorlarsa işte onlara… Acemlerinki de öyle, vahhabîlerinki de öyle… Vahhabîler ehli sünnetten değildir.

Dokuzuncusu, şefkat ve merhamet sahibi olmak.

İslâm'ı tarif ederlerken iki şeyden ibarettir derler: Allah'a kulluk, mahlûkuna şefkat…

Eğer bu devlete ulaşabildiysen sen, şeriatte dokuzuncu kapıdan geçmiş oluyorsun. Allah'a kulluk ediyorsun, mahlûkuna şefkatin yok, olmadı… Mahlûka şefkatin var ama Allah'a kulluğun yok, yine olmadı. İkisinin de denk olması lazım. Müsbet olarak dengeli olmalı.

Burada denilmiş ki [dokuzuncusu] helalden kazanmak ve giyinmek...

v. Emr-i Ma'ruf Nehy-i Münker

.

Onuncusu da emr-i mâruf nehyi ani'l-münker.

Emri bi'l-ma'ruf nehyi ani'l-münker; şeriatın onuncu kapısı. Şeraitte on kapı var: İman, İslâm, ilim, ihsan, evlenmek, helal yemek, ehli sünnetten olmak, şefkat-merhamet sahibi olmak, emri bi'l-ma'ruf nehyi ani'l-münker yapmak. Yani iyiliklerle emredeceksin, kötülüklerden de kaçındıracaksın herkesi. Bunu söylemek her mü'minin, her müslümanın vazifesi, her şeriat sahibinin vazifesi. İyiliği söyleyecek; "İyilik yap, şunu yap..." mâruf olan şeyler nelerse. Münker olan neler varsa yasaklar, haramlar, günahlar... onlardan da koruma; kendi evvela, çoluk çocuğu sâniyen, etrafındakiler sâlisen... böylece gider bu iş.

Şimdi size bugün ancak bir tanesini söyledim, 30 tanesi ileriki derslerimizde inşaallah söylemeye gayret ederiz.

Allah cümlemizi affetsin...

Bak şimdi bir müslümanın müslüman olması için nelere ihtiyaç var? Bir müslümanın hakîki müslüman olabilmesi için bu

ihtiyaçları mutlaka gidermek lazım.

Şimdi diyorlar ki:

"—Vücudun vitamine ihtiyacı var; hocaefendi bu vitamin haplarını yut!" diyorlar.

Neden?

"—İşte sen ihtiyarlamışsın, vitaminlerin de eksilmiş. Bu C'dir bu B'dir; bunlardan yut!" diyorlar.

E işte onlar sözde destekleyecek bizi. Bu iman ü İslâmiyet'teki destek de bu on tane şeriat kapısından gireceksin, ondan sonra tarikate atlayabileceksin. Tarikatın da on tane kapısından geçecek, ondan sonra ma'rifete ulaşabileceksin. Onun da onunu atlayabilip de hakikate ulaşabilirsen ne mutlu sana!

Onun için bir levha okudum hoşuma gitti bugün ama, unutuyorum her zaman. Aziz Mahmud-u Hüdayi Hz. diyor ki:

Âyinedir bu âlem, her şey Hak ile kàim,
Mir'ât-ı Muhammed'den Allah görünür dâim!

Haa şimdi işte bunu ele geçirmek lazım!

Mir'ât-ı Muhammed, SAS'in aynası. Yalnız Medine'de değil ha! Onun aynası kâinatı çevirmiştir böyle. Nerede olursan ol onun aynasıyla karşı karşıyasın. Onun aynası herkesin karşısındadır. Onun aynası Medine'de değil Medine'de o âlâsı. Fakat kâinatın ta Sibirya'nın en ücra köşelerine git orada da Peygamber'in aynası vardır. Orada da ondan istifade etmek mümkündür. Nasıl güneşten herkes muhitinde istifade edebiliyor, Peygamber SAS'in aynasından da herkes olduğu yerde istifade edebilir. Yalnız kâfidir ki, o aynaya bakacak göz lazım!

Onun için, ne güzel söylemiştir o zât [Niyâzî-yi Mısrî]:

Bir göz ki ânın olmaya ibret nazarında,
Ol düşmanıdır sâhibinin baş üzerinde.

Bu ibret nazarlarını göze alabilmek için de Allah'ın yolu, tevfiki, hidayeti lazım!

Cenâb-ı Hak cümlemizi affetsin… Tevfikat-ı samedâniyyesine mazhar etsin… Sevdiği ve razı olduğu kullarının arasına fazl u keremi ve lütf u inâyetiyle bizleri de kabul buyursun…

y. Hatim Duası

Sübhàne rabbiye'l-aliyyi'l-a'le'l-vehhâb… El-hamdü li'llâhi hakka hamdihî, ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn…

Allàhümme rabbenâ, yâ rabbenâ, tekabbel minnâ, inneke ente's-semîü'l-alîm… Ve tüb aleynâ yâ mevlânâ inneke ente't-tevvâbü'r-rahîm… Ve'hdinâ ve veffiknâ ile'l-hakkı ve ile'n-necâti ve ilâ tarîkın müstakîm… Bi-bereketi kıraaeti'l-kur'âni'l-kerîm, ve bi-hürmeti hatmi'l-kur'âni'l-azîm, ve bi-hürmeti men erseltehû rahmeten li'l-àlemîn…

Va'fü annâ yâ kerîm… Va'fü annâ yâ rahîm… Va'ğfir lenâ zünûbenâ bi-fadlike ve cûdike ve keremike yâ ekreme'l-ekremîn ve yâ erhame'r-râhimîn…

Allàhümme zeyyinnâ bi-zîneti'l-kur'âni'l-azîm… Ve ekrimnâ bi-kerâmeti'l-kur'âni'l-azîm… Ve edhilne'l-cennete bi-şefâati'l-kur'âni'l-azîm…

Allahümme'c'ali'l-kur'âne karînâ… Ve fi'l-kabri mûnisâ… Ve fi'l-kıyâmeti şefîâ… Ve ale's-sırâti nûrâ… Ve ile'l-cenneti refikà…

Ve ile'l-hayrâti küllihâ delîlen ve imâmâ...

Allahümme'rhamnâ bi'l-kur'âni'l-azîm... Vec'alhu lenâ imâmen ve nûran ve hüden ve rahmeten yâ erhame'r-râhimîn...

Allahümme zekkirnâ minhü mâ nesînâ... Ve allimnâ minhü mâ cehilnâ... Ve'rzukna tilâvetehû alâ tàatike anâe'l-leyli ve etrâfe'n-nehâr... Va'hşurnâ mea'n-nebiyyi salla'llàhü aleyhi ve selleme ve âlihi'l-ahyâr...

Ve hevlene'llàhümme's-saàdete, ve's-selâmete, ve'l-beşârete, ve'l-emân... Ve lâ tahtim lenâ bi'ş-şerri, ve'ş-şekàveti, ve'd-dalâleti, ve't-tuğyân... Ve nebbihnâ an nevmi'l-gafleti, ve'l-keselân... Min kabli en tumîtenâ, ve min ekli'd-dîdan...

Allàhümme yemmin kitâbenâ... Ve yessir hisâbenâ... Ve sekkıl mîzânenâ... Ve a'tik rikàbenâ... Ve beyyıd vücûhenâ... Va'hşurnâ tahte livâi'l-mustafâ... Bi-rahmetike yâ erhame'r-râhimîn...

Yâ Rabbi, bu okuduklarımızdan ve okunan hatimlerden hasıl olan ecr ü mesûbatı evvelen bi'z-zât hâce-i kâinat, şefî-i rûz-i cezâ, iki cihan serveri sevgili Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ salla'llàhü teàlâ aleyhi ve sellem efendimiz hazretlerinin ve bi'l-cümle peygamberân-ı izâm hazerâtının evlâd, ezvâc, ashàb ve etba'larının ve bu ana kadar geçmiş olan bi'l-cümle mü'minûn, müminât ve meşâyıh-ı izâm hazerâtının ruhlarıyla beraber, camimizin bânîsi İskender Paşa'nın ruhu ile bi'l-umum ashâb-ı hayratın da ruhlarına;

Memleketimizin medar-ı iftiharı Eyyüb Sultan Hazretleri'nin ruhuna ve bilumum eshabı güzin rıdvanu'llàhi teàlâ aleyhim ecmain hazretlerinin ruhlarına;

Selâtîn-i mâziyyenin ruhları ile birlikte bâhusus hàzırûn ve cemâat kardeşlerimizin geçmişleriyle beraber ve bu hatimleri okuyan kardeşlerimizin geçmişlerinin ruhlarına ayrı ayrı hediye eyledik Mevla vâsıl eyleye...

Cümlesinin ruhlarını mesrûr, kabirlerini pürnûr, makamlarını âlî, derecelerini yüksek eyleyip, seyyiatlarını ve seyyiatlarımızı da hasenata tebdil eyle yâ Rabbi!

Bizlere dahi onlar gibi bu dâr-ı dünyadan göç vakti gelince, cümlemizi az ağrı, asan ölüm ve kâmil bir iman ile ve buyurun:

"—*Eşhedü en lâ ilâhe illla'llàh, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû…*" kelime-i tayyibe-i münciyesini de can u gönülden söyleye söyleye çene kapayıp göz yummayı Mevlâ cümle Ümmet-i Muhammed'e, hâsseten biz aciz kullarına da lütf u ihsân eyleye…

Allàhümme'c'alnâ mine't-tevvâbîn… Vec'alnâ mine'l-mutatahhirîn… Vec'alnâ min ibâdike's-sàlihîn… Vec'alnâ mine'llezîne lâ havfün aleyhim ve lâ hüm yahzenûn…

Allàhümme'hdinâ min indik… Ve efid aleynâ min fadlik… Ve esbiğ aleynâ min rahmetik… Ve enzil aleynâ min berekâtik…

Allàhümme'hdinâ fî men hedeyt… Ve àfinâ fî men àfeyt… Ve tevellenâ fî men tevelleyt… Ve bârik lenâ fî men a'tayt… Ve kınâ şerre mâ kadayt… Feinneke takdî ve lâ yukdà aleyke… Ve innehû lâ yezillü men vâleyte, ve lâ yaizzü men âdeyte, tebârekte rabbenâ ve teàleyte…

Allàhümme innâ nes'elüke temâme'n-nimeh… Ve devâme'l-âfiyeh… Ve hüsne'l-hàtimeh... Bi-hürmeti'l-fâtihah!

05. 03. 1972 – İskenderpaşa Camii